Jakovetz Antal

1.

Gerő Lőrinczről

310, 312. l

IIIΛXXX

Jakowetz Antal

kőfargó

l.

Weisz Anna.

Izsó Miklós élete
és munkáscsa.

Bpest, 1939,

7, 8. l. 12. l.

Jakowetz Antal

München 1908. 839

Jakowetz Antal

Művészet 1908

339

Jakovecz Antal, kőfaragómester, Tamásfalva

Pánczél Lajos: Busuló juhász. /Izsó Miklós halálának 80. évfordulójára/ Magyar Nemzet 1955. máj 29.

Jakovetz Antal kőfaragó M.D.K.

Rimaszombat,

A szabadságharc leverése után hozzákerülőt
a bujdosó Izsó, ő titokban tartotta kilétét és
elrejtette.
Nála tanulta meg a kőfargás mesterségét,
hat esztendeig dolgozott mühelyében,

Soós Gyula: Izsó, Bp. 1966. 6.1.

Jákotelki ref.

templom

menyezetét és legeinz-
karzatát Umling
Lőrinc és fia festettek
1786ban. A mai
templom semmit sem
őrizett meg ez emlékér-
ből.

Foglár 96. l.

Raeburn R. A.

us 4-én. † Edinburghban 1823
8-án.

ve.

afordultan ül, de szembe néz.
ugtatja és bal lábát keresztbe
nagas kontyba tűzötten viseli,
id ujjú kivágott fehér ruháját

te jobbról fa van, balról pedig

m. — Lelt. sz. 3401. — Vétetett
(1725–906) és az 1907 január
-907) szerint P. et D. Colnaghi
-án (245–907. — Kifizettetett ez
mber 30-iki 146798–907 (38–
7769–908 (14–909) sz. leiratok
május 20-án (1110–907), 1908
)9 május 15-én (848–909). —
1910 május 11-iki 9458–909
márczius 11-iki 11525–910
2–911) szvsz. határozat.
idatok a Szépművészeti Múzeum-
ry Raeburn: Portrait de Mme

n Balló Mariska és Vlád Laura,
icker Bánsághi Vincze, 1909-ben
10-ben Tatz László.

455

111
455 (3401)
646 (4337).

Jákótelki ný ref.

templom

kepe repr.

Malmagyrépszínv I

79. l.

RUSZNYÁK IVÁN
ÚJSÁGÍRÓ
1919 ÁPR. 26. - 1938 AUG. 10.

SIMOR MIKLOS

Jákóselkei ref. templom

Önedényei,
fejfák
Hunzisek

Debreczeni László 1936

50 – 55 l.

M.D.K.

Takonitser Sebestyén, ezüstműves

1775-90 között szerepel
a városi adóösszeírásokban.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál.
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 344. old.

JAKOMITSEK Sebestyén egri kőmüves. Az egri nagy épitkezési korszak idején 1775-9o közötti évek adóösszeirásai emlegetik nevét.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit

Jákórészci templom
harangjai
(Sáros vm)

l. Arch Ért
1920–22.
113. l.

375. ábra. Bivalyszarvból készült ivóedény. XVII. század. Az Esterházy herczegek fraknói kincstárából.

A tál
szárn

kép (
ábráz
zomá

külön
külön
nagy

tulajd
a rég
ezüst
delfin
kápol
ablak

ekkép
Rav
Meg
na
le

művet,
űvészi
német,

fonto-
i kész-
lorvát-
hazai
dányán
a mely
drony-
benső
össze-
a déli
aként
zonban
virágzó
elejétől
eken, a

373. ábra. XVII. század. Kiállította özv. gróf Károlyi Alajosné.

i kolostorok válnak, de a melyek
nagybecskereki és pécsi magyar

ak bemutatva ezek az orthodox

M.D.K.

Jakomitsch Anna, építőmesterné

(Zwenger építőmester özvegye) vállalja az egercsehi plébánia újjáépítését 1838-ban, férje halála után.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 344. old.

JAKOMITSEK Anna épitőmesterné /Zwenger épitő-
mester özvegye/ vállalja az Egercsehi plé-
bánia ujjáépitését 1838-ban férje halálaután.

Az Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

JAKOMITSEK József egri asztalos. Az egri adóösszeirásokban 1824-ben találkozunk személyével.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

M.D.K.

Jakovitsch József, ecri asztalos

1824-ben szerepel a
városi adóösszeírásokban.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 344. old.

nndeckel, Fayence, auf der Leibung zwei Hirsche. Sieben-

z, szines diszitéssel: fák és virágtövek közt magyar lovas.
Zinndeckel, Fayence, auf der Leibung ungarischer Reiter.

ısz, pettyezett ibolyaszinü alapból kihagyott virágszálas

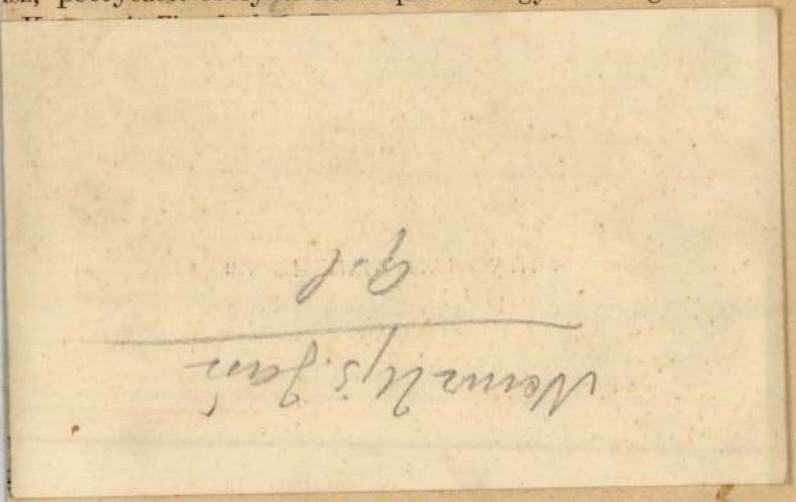

1262. KANCSÓ, ónfedéllel, népies fajánsz, szine
Erdély, XVIII. sz. — Krug mit Zinndeck
bürgen, XVIII. Jh.

1263. KANCSÓ, ónfedéllel, népies fajánsz, szines
legény. Erdély, XVIII. sz. — Krug mit Zinn
Siebenbürgen, XVIII. Jh.

1264. KANCSÓ, ónfedéllel, népies fajánsz, szi
Erdély, XVIII. sz. — Krug mit Zinn
zweigen. Siebenbürgen. XVIII. Jh.

1265. KANCSÓ, ónfedéllel, népies fajánsz, szines
para-zt. Erdély, XVIII. sz. — Krug mit Z
Krug tragend. Siebenbürgen, XVIII. Jh

1266. KANCSÓ, ónfedéllel, népies fajánsz, szine
tövek közt. Erdély XVIII. sz. — Krug mit
Bauernbursch. Siebenbürgen XVIII. Jh.

1267. KANCSÓ ónfedéllel népies fajánsz szin
legény. Erdély XVIII. sz. — Krug mit Zin
in Landschaft. Siebenbürgen XVIII. Jh.

1268. KANCSÓ, ónfedéllel, népies fajánsz, szines
sz. — Krug mit Zinndeckel, Fayence, mit

Jákóhódos végi
templom

(Bihar vm)
Elmerselt falkepék
l.
Gereczefalkepék
491. h.

, szines diszitéssel: két fa közt térdepló török férfi. Ei-
deckel, Fayence, mit knieendem Türken. Siebenbürgen,

, szines diszitéssel: virágtövek közt nő alakja. Erdély
Fayence, mit weibl. Gestalt zwischen Blumenstauden

szines diszitéssel: fák és virágtövek közt jobbkezében

bursch sein Glas erhebend. Siebenbürgen

1230. KANCSÓ, ónfedéllel, népies fajánsz, világo
Erdély, XVIII. sz. — Krug mit Zinndeckel
Siebenbürgen, XVIII. Jh.

1231. KANCSÓ, ónfedéllel, népies fajánsz, szi
fák és virágtövek. Erdély, XVIII. sz. —
Mann mit Violine, Bäume und Stauden. Si

1232. KANCSÓ, ónfedéllel, népies fajánsz, kobal
lonokban virágszálak. Erdély, XVIII. sz.
medaillons auf Gittergrund. Siebenbürgen

1233. KANCSÓ, ónfedéllel, népies fajánsz, kob
tartó nő. Osztrák, XVIII. sz. — Krug mi
Landschaft. Österreich, XVIII. Jh.

1234. KANCSÓ, ónfedéllel, népies fajánsz, szines
napi öltözetben. Erdély, XVIII. sz. — Kr
und figurlicher Scene. Siebenbürgen, XV

1235. KANCSÓ, ónfedéllel, népies fajánsz, szin
XVIII. sz. — Krug mit Zinndeckel, Fayenc

1236. KANCSÓ ónfedéllel, népies fajánsz, szines
Erdély, XVIII. sz. — Krug mit Zinndeck
XVIII. Jh.

—

Jakovecz kőfaragómester

Magyar Müvészet 1925.497-523.o.
Berzeviczy A.:Az ötvenes évek képző-
müvészete.

Jakovecz rimaszombati kőfaragómester

Ernst Múz. LXXIX. kiáll. Izsó Miklós emlékkiáll.
1925. okt. ~~7-8 l.~~ 4 l.

A Szentendrei Műhely Galéria
(2000 Szentendre, Fő tér 20.)
megívja Önt

BÁLINT ILDIKÓ
JAKOVITS JÓZSEF†
LUKOVICZKY ENDRE

kiállításának megnyitójára
1995. november 3-án, pénteken
17 órára

*

A kiállítást megnyitja
NAGY ILDIKÓ, művészettörténész

*

A kiállítás megtekinthető
november 3-tól 12-ig,
hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig

Jakovetz

l.

Lykanemzromantika
127, 255. l.

hirlap bizomanyos
ALBERTI-IRSA.

Jakovetz

l.

LykaMagyműI800-50
398, 402-l

Scherer Sc.

Jakovetz

l. Wagdej

211. l

HELYSÉG

BUDAPEST.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Festm

KOR

ŐRZÉSI HELYISÉG

MÉRET

TULAJDONOS

br. Herzog Mór Lipót örökösei

TÁRGY

Krisztus az olajfák ho

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

(„Krisztus az olajf. hegén"
„Maria immaculata és
még 4 db)

FÉNYKÉP, RAJZ

Jahovetz

Ltáb IV

23, 27

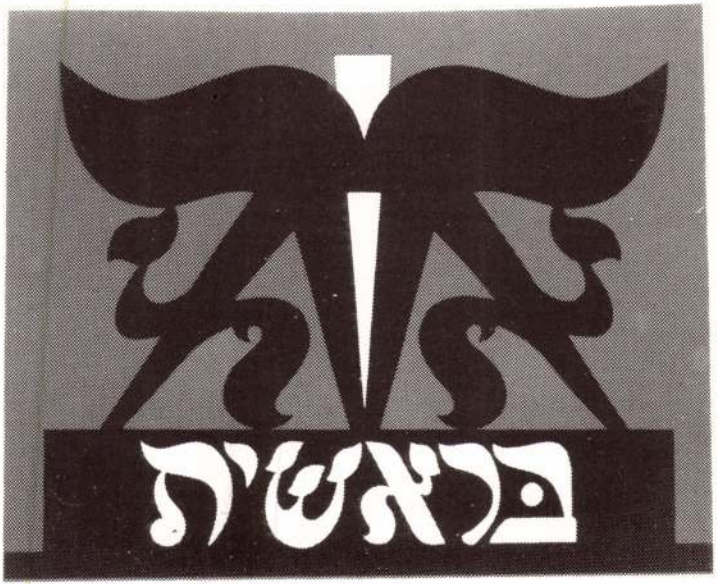

Felelős kiadó: Váczi András

ÉVISZ

ERZSÉBETVÁROSI GALÉRIA

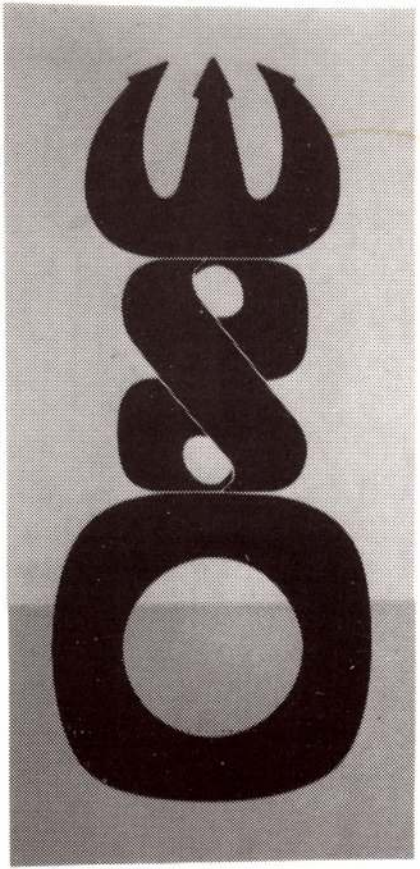

Az
Almássy téri Szabadidő Központ
Erzsébetvárosi Galériája
(Budapest VII., Almássy tér 6.)
tisztelettel meghívja

JAKOVITS JÓZSEF

szobrászművész

grafikai kiállításának megnyitójára

1989. április 11-én, kedden este 6 órára

A kiállítást megnyitja:
MEZEI OTTÓ
művészettörténész

Nyitva:
1989. április 28-ig,
hétfőtől csütörtökig délután 5 órától 8 óráig,
pénteken délután 5 órától este 9 óráig

Kiállított művek:

Exodus
Mirror
Slowery
One
Triumph
Father
Genesis
Adam
Beginning
Mandala
(Szitanyomatok, 1985)

Bomlás
Kibontakozás
Testvérháború
Ördög és angyal harca
Harcos
Tankok előtt
Ördög legyőzése
Hősök lelke
Utolsó lélegzet
Csend
(Napló 1956. október 23-tól november 4-ig, rézkarcok)

JAKOVITS József

Kabala, 1989, mahagóni - 9^{0}.1.60

Új Müvészet

JAKOVITS József

1990 1. 60
91 1. 8
6. 37
7. 5, 8, 70
9. 56, 59
11. 64

Új Művészet

JAKOVITS JÓZSEF

Új művészet

1996/ OKT

9.o.

- FÜLEP LAJOSNAK

Kákics, 1937. X. 27.

aiságodban, mert magyar ember ilyen
se igéreteivel elbánni.[1] Ugyanaz
vig tartó, megfeszitett, szemed előtt
miért nem végeztem egy évvel előbb?

JAKOVITS József

Sztálin békegalambja, 1953/1957, bronz, 46 cm - 91.1.3

Új Művészet

JAKOVITS József

MUCSI András: Gadányi Jenő Esztergomban.
= MNG Évkönyve 1991 (1991) 288,289

JAKOVITS József

1956. c. sonata

ed. New Hungarian Quarterly
No. 117. 1990.

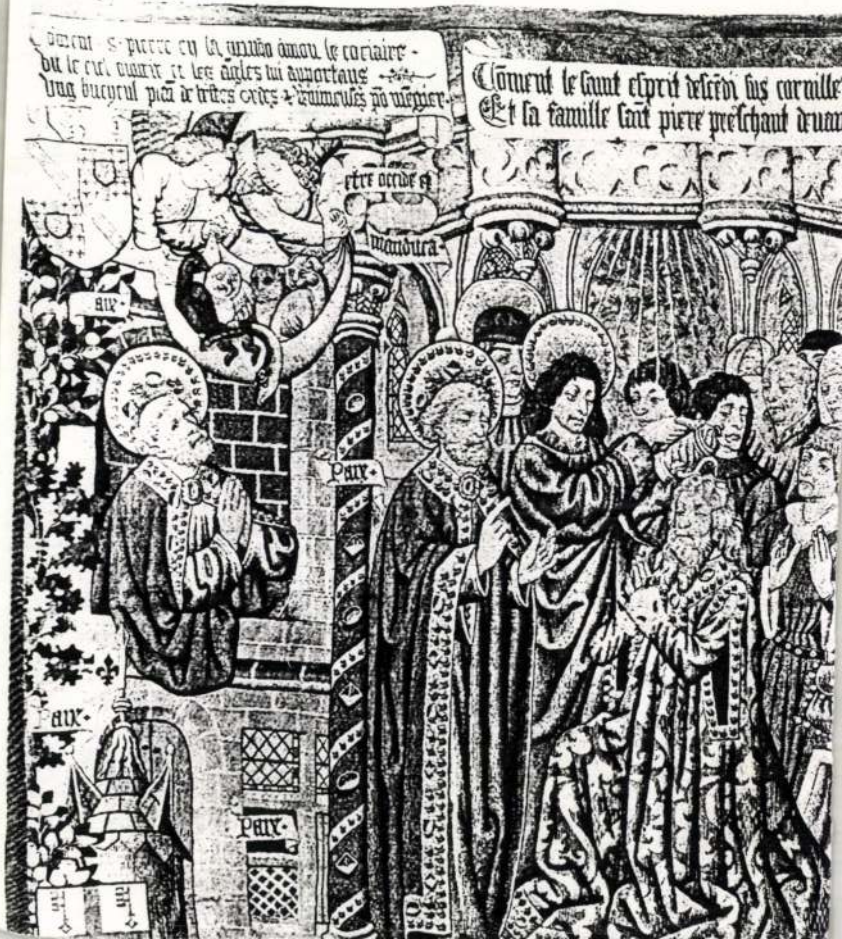
Cõment le saint esprit descẽdi sus cornille
Et sa famille saint piere preschant deuan
etre occide et
manduca
Paix
Paix
Paix
Paix

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VALÓSÁG

1969 ... 2

1021
Jakovits József

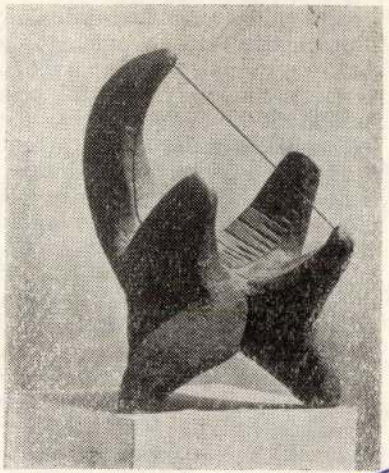

Jakovits József: Napóra

tikusan értesült korábbi intézkedése eredményéről,
információkkal helyesbíteni. Ezáltal a vezérlés és
folyamat alakult ki, melyet szabályozásnak mondunl

Néhány hozzászólástól eltekintve (pl. Anohin: F
a kérdésekkel foglalkozott a Szovjetunióban 1958—5
tudományi Akadémiájának Filozófiai Tanszéke, a S
miájának Automatikai és Telemechanikai Intézeténe
szerkesztőségének vitája is. A vita legfőbb tapasztal
a gép—ember szimbiózis témakörében felmerülő kér
a kibernetika társadalmi lehetőségeit vizsgáló kutatás
újat nem tudnak adni sem a filozófia, sem a kiberneti
és mint ellenfeleket mutatják be az embert és alkotá
hadállásait kívánják védeni, közben azonban megf
szembenállás csakis meghatározott társadalmi viszonyok közepette jön létre, nem pedig a gép „természeti adottságaiból" ered. Ezt a terméketlen irányt mutatja pl. Kolbanovszkij: *A kibernetika néhány vitás problémája* c. írása. Szembetűnő, hogy a vita során azok tudtak valamilyen irányt kijelölni a további kutatások számára, akik túljutottak az ember—gép szimbiózis kérdésfelvetésén, mint pl. Ukraincev, aki a kibernetikai információt a filozófia visszatükrözés-elméletével vetette egybe.

Bár a szóban forgó vita nem produkált teljesen újszerű kutatási szempontokat, azt mindenesetre bemutatta, hogy melyek az értelmetlen kérdések. Így e vitának is szerepe van abban, hogy a továbbiakban a filozófiai irodalomban egyre kevésbé boncolgatták a gépszörnyek megjelenésének valószínűségét, s a probléma mindinkább a ponyvairodalom csemegéjévé degradálódik. A figyelem egyre inkább a valóságos kérdések felé fordul. Jelzi ezt Georg Klaus: *Kibernetika és társadalom* c. műve is, melynek bevezetőjében Klaus eleve kizárja a korábbi utat: „A vitát nagyon gyakran

[illegible]

~~[illegible] 27 l~~

~~[illegible] 28.37 l~~

[illegible] 24. l

Jakovich József 43. l

1949 máj M. Bahrouch

Fův kapt.

Polgári szoba 1900 körül (szecesszió)

Nagypolgári szoba a millennium idején (Makart)

XVII. TEREM

1. Típusbútor. *Fővárosi Képtár.*
2. *Szabó Iván:* Sarlós leány. Márvány. *Fővárosi Képtár.*
3. *Mikus Sándor:* Női fej. Bronz. *Fővárosi Képtár.*
4. *G. Szabó Kálmán:* Fametszet. *Fővárosi Képtár.*
5. *Koffán Károly:* Rajz. *Fővárosi Képtár.*
6. *Domján József:* Színes metszet. *Fővárosi Képtár.*
7. *Kurucz Dezső:* Szénrajz. *Fővárosi Képtár.*
8. *Szabó Vladimir:* Rajz. *Fővárosi Képtár.*

A katalógusban nem szereplő szőnyegek, függönyök és csillárok nagyrészben a Fővárosi Képtár és műgyüjtők tulajdona. Ahol a múzeumi anyag nagymérvű háborúokozta pusztulása miatt eredetit nem tudtunk kiállítani, másolattal pótoltuk. Az ilyen műtárgyakat megkérdőjeleztük, vagy nem vettük fel a katalógusba.

dr Végvári Lajos

VI. TEREM

1. Biedermeyer ülőgarnitúra. *Fővárosi Képtár.*
2. Vitrin. *Petőfi Múzeum.*
3. Steindl-féle intarziás szekrény. *Iparművészeti Múzeum.*
4. Varróasztalka. *Nemzeti Múzeum.*
5. Fiókos asztal. *Nemzeti Múzeum.*
6. Női író- és toalettasztalka. *Történelmi Múzeum.*
7. Hárfa. *Fővárosi Képtár.*
8. *Marastoni Jakab:* Anya gyermekeivel. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
9. *Weber Henrik:* Pesti polgár. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
10. *Brocky Károly:* Szeret engem? Olajf. *Fővárosi Képtár.*
11. — Női arckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
12. *Czauczig József:* Három testvér. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
13. Gyümölcsök. Tűfestés. *Történelmi Múzeum.*
14. *Donáth János:* Nő lanttal. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
15. *Schäffer Béla:* Eisler Fanny. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
16. *Lestyán János:* Gyermekek a vízparton. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
17. *Hess János:* Szent család. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
18. *Kaerling Henriette:* Csendélet. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
19. Tájkép. Tűfestés Kisfaludy Károly (?) képe után. *Történelmi Múzeum.*
20. *Einsle, Anton:* Női arckép. Olajf. *Történelmi Múzeum.*
21. *Nákó János:* Tengeri táj. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
22. Öltözködés. Keresztöltéses kép. *Történelmi Múzeum.*
23. *Weber Henrik:* Fiúarckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
24. *Vizkelety Imre:* Győri nemes mátkapár. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
25. *Venesz József:* Női arckép, vízfestmény. *Fővárosi Képtár.*
26. *Borsos József:* A levél. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
27. *Brodszky Sándor:* Malom tápióbicsén. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
28. Keresztöltéses szőnyeg. *Iparművészeti Múzeum* tulajdona.
29. *Vaska:* István nádor. Üvegre ragasztott kőrajz, hajmunkával diszítve. *Történelmi Múzeum.*

REFORMKOR
(1835—1850)

Széchenyi majd Kossuth fellépésével lezajlott országgyűlések a reformok jegyében játszódtak le. Széchenyi megalapítja a Magyar Tudományos Akadémiát, könyveket ír a nemzeti közgazdaság átszervezéséről, kaszinókat alapít a reformok terjesztésére és a vidéki nemesség felrázására, csatornázás, gőzhajózás, híd és vasútépítés tartoznak művei közé. Haladó konzervatív politikát folytat, mellyel a nemzetet és az uralkodó családot meg akarja óvni az elkerülhetetlennek látszó forradalomtól. Kossuth és a hozzátartozó fiatal nemzedék azonban gyökeres reformokat akar, egyenlőséget, a feudalizmus felszámolását, nemzeti ipart, kultúrát, a gyarmati viszony helyett politikai és gazdasági önállóságot. A nemzeti klasszicizmus és a történelmi nagyságon merengő romantika helyett Petőfi Sándor vezetésével a népi irodalom lép előre, amely a nyelvújítás eredményeinek fenntartásával közérthető, népi realizmust hoz létre. A János vitéz, a Toldi és a nagyszámú költemények valóban nemzeti kincsek lettek, melyek hangot adtak és rohamosan elterjesztették a nemzet egészének, a jogtalan tömegeknek politikai törekvéseit. Kossuth Lajos megalapította a Pesti Hirlapot, mely kiváló szerkesztésével óriási hatást ért el és a népi irodalom méltó segítőtársává vált.

A képzőművészet azonban, mivel a vagyonososztály sajátja volt, nem tudott lépést tartani a nemzeti újjászületéssel. Művészeink továbbra is arcképeket, polgári szellemű életképeket festettek. Változás csak annyiban történt, hogy megjelentek a népies életképek és a történelmi jeleneteket ábrázoló vásznak. További eredmény az volt, hogy 1845-ben megalakult a Pesti Műegylet, mely állandó kiállításai segítségével népszerűvé tette a képzőművészetet ; műtárgysorsolásaival a vékonyabbpénzű emberekhez is eljuthatott a magyar művészet és a rend-

szeres vásárlások megszervezésével egészen ki tudta szorítani az osztrák művészetet. Megnyílt a magyar klasszicista építészet remekében, a Nemzeti Múzeumban a könyvtár, a képtár és régészeti gyüjtemény, amelyek lelkes mecénások alkotóerejét dicsőítik. Henszlmann Imre kezdeményezésére megkezdődött a hazai műemlékek számbavétele és leírása, mely a század végére szép eredményeket hoz.

Képzőművészeti akadémiát minden fáradozás ellenére sem lehetett létrehozni, csak Marastoni Jakab magániskolája működött, nagy ráfizetéssel. Mindenesetre nagy eredmény volt az, hogy a fiatalabb nemzedék jelentősebb tagjai nem elégedtek meg a bécsi képzőművészeti akadémiával és egy kis csapat Párisba költözött, hogy a haladószellemű francia művészeten edződve a nemzeti realizmus útjait egyengesse. Adler Mór, Rosenthal Jakab, Lányi Sámuel, Hóra János Alajos francia földön levetették a kispolgári művészet gyerekcipőit. Petőfi barátja, Orlay Petrich Soma pedig egyik-másik művében a magyar realizmus nagy reménységének ígérkezik. Pályájukat azonban a szabadságharc bukása kettétöri, van olyan, aki öngyilkos is lett a nemzeti katasztrófa miatt.

A szabadságharc kitörése és a diadalmas hadjáratok a polgári szalónok festőit is a nemzeti oldalra állítják. Borsos József nemzetőrt fest, a fáradhatatlan Barabás Miklós pedig litográfiáinak özönével a reformkor és a szabadságharc minden nagyságát megörökíti és népszerűsíti a folyóiratok segítségével. A legfiatalabb nemzedék tagjai közül sokan csataképeket festenek a szabadságharc dicső tetteiről (Than Mór, Kovács Mihály, sőt még az osztrák Pettenkoffen is).

A francia művészettel való kapcsolat a lakberendezésen is érezhető: a kispolgári intimitások helyett nagyvonalú klasszicizmus hódít tért, amely nemcsak a főúri szalónok és könyvtárszobák, hanem a vidéki módosabb otthonok, kúriák és polgárlakások stílusa lett. Az izmo-

sodó nemzeti öntudat hamarosan sajátjává formálta ezt az irányzatot és antik reminiszcenciai miatt a szabadságkultusz egyik megnyilvánulásává vált.

A szabadságharc bukása megsemmisíti ezt a derült kulturális légkört, a vigasztalást kereső művészek irodalomban, képzőművészetben és iparművészetben egyaránt a históriizmus felé vezetik művelődésünket. Így jön létre keleties motívumokkal vegyítve a magyaros újgótika, a történelmi festészet és a történelmi regény.

VII. TEREM

1. 4 db könyvszekrény, 1840 körül. *Nemzeti Múzeum.*
2. Ülőgarnitúra. 2 asztal, 6 kisszék, 1 karosszék, 2 kanapé, virágos huzattal. (Görgey Arthur villájából.) *Nemzeti Múzeum.*
5. Állótükör. *Nemzeti Múzeum.*
6. Clark Ádám távcsöve. *Történelmi Múzeum.*
7. *Barabás Miklós:* József nádor. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
8. — Festetich György. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
9. — Önarckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
10. *Szamosy László:* 48-as törzstiszt. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
11. *Sterio Károly:* Indulás vadászatra. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
12. *Kozina Sándor:* Női arckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
13. *Markó Károly:* Puszta. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
14. *Kisfaludy Károly:* Hajótöröttek. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
15. *Rosenthal Konstantin:* Férfiképmás. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
16. *Alconiere Tivadar:* Széchenyi a vaskapunál. *Fővárosi Képtár.*
17. *Hora János Alajos:* Női arckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
18. *Ferenczy István:* Ürményi, márvány. *Történelmi Múzeum.*
19. — Kölcsey Ferenc márványszobra. *Fővárosi Képtár.*
20. *Schossel György:* Kossuth vasszobra. *Fővárosi Képtár.*
21. *Züllich Rudolf:* Kisfaludy Sándor bronzszobra.
22. — Petőfi Sándor bronzszobra.
23. — Széchenyi István bronzszobra.
24. *Canzi Ágost:* Lendvay Márton. Olajf. *Történelmi Múzeum.*
25. *Kovács Mihály:* Csatakép 1848-ból. *Fővárosi Képtár.*
26. Lánchíd. Vízf. *Történelmi Múzeum.*
27. *Alexy Károly:* Mátyás király. *Fővárosi Képtár.*
28. — Savoyai Eugén. *Fővárosi Képtár.*
29. *Dunaiski L.:* Puttó. *Fővárosi Képtár.*

AZ ELNYOMATÁS ÉS A KIEGYEZÉS
(A kapitalizmus kialakulása 1850—1890)

A szabadságharc leveretése után újból egységes birodalmi politikát akartak alkalmazni Magyarországgal szemben. Idegen hivatalnokokat ültettek a nemzeti ellenállás megtörésére, a megszüntetett megyék helyett újonnan szervezett kerületek közigazgatási székhelyeire. A kisnemességet, mely a szabadságmozgalomban jelentősen résztvett, Bach továbbra is elnyomja, ugyanakkor a nagybirtokosokat támogatja. A felszabadított jobbágyföldekért adott kárpótlás csekély, úgyhogy nemességünk gazdaságilag számításon kívül van, nem tud tőkét létrehozni, hogy megvethesse a nemzeti iparosodás útját. Az 1867-ben létrejött kiegyezés az arisztokrácia kibékülése volt az uralkodóval, amikoris feláldozták érdekeikért a magyar népet. A kiegyezés után a külföldről bevándorolt tőke, ennek megfelelően a feudális hatalmasságokkal kereste a kapcsolatot. A megindult iparosodás nem gyengíti a nagybirtokot, mivel tulajdonosai és képviselői minden fontos gazdasági poszton jelen vannak. Az ipari munkásság helyzete rossz, bérük és munkaidejük embertelen, vezérüket, a szocialista gondolkodású Táncsics Mihályt, akit a radikális márciusi ifjúság kiszabadított a börtönből, újra bebörtönzik, ahol egészsége megrongálódik. A felszabadított parasztság helyzete sem volt különb, elmaradt gazdasági módszerekkel művelték a földeket, kitéve az iparmágnások kizsákmányolásának, a bankok uzsorapolitikájának. Elvesztve földjét, vagyonkáját, földönfutóvá vált és csiráját képezte a mind erősebben meginduló kivándorlásnak.

A tőkeakkumuláció helye Budapest. Egymásután gyárak épülnek, különböző üzemek, melyek a nemzetközi kapitalizmus függvényei. Budapestet világvárossá építik. Létrehozzák a nagykörutat, az Andrássy-utat, nagy középületeket építenek, mint az Operát, Szt István-bazilikát,

átépítik a királyi palotát. A mintakép Bécs: a módszer, látszatra mutatós, de felületesen megépített bérkaszárnyák palotának kiképezve, melyek neoreneszánsz és neo barokk stílusban készültek. A kapitalisták történelmet akartak készíteni maguknak és silány hamisítványokat hoztak létre, melyek ízléstelenségükkel vakolattömeggé alakították a reformkorban sajátos nemzeti levegővel rendelkező fővárost.

A lakberendezés is ezt a felfogást követi. Tömegtermelés neoreneszánsz garnitúrákkal tömi meg a lakásokat, melyek reprezentatívak ugyan, de kényelmetlenek, nem higiénikusak, hamisak és otrombák. Magyarország fővárosa megtagadta saját nemzeti hagyományait és silány utánzattá süllyedt.

Képzőművészetünk útja ilyen körülmények között kettévált. Hivatalos művészek csoportja jött létre, akik a polgárság igényeit a monumentális festészetet és szobrászatot elégítették ki, a történelmi stílusok másolásával és vegyítésével (eklekticizmus). München lett a magyar művészet irányítója, ahol a száraz akadémizmust tanulták meg mestereink. Az 1880-ban felállított Képzőművészeti Mintarajziskola, majd Képzőművészeti Főiskola is ezt a száraz, élettelen másolást oktatta. A valóságfestés törekvései elhalványodtak, tehetségek törtek ketté a polgári ízlést diktáló akadémikus esztétikusok parancsszava alatt. Madarász Viktor párisi tanulmányai hamarosan elhalványodtak, száraz, rezignált festővé vált. Székely Bertalan nagyszerű festői vénáját az akadémizmus meggyengítette és csak tájképeiben, vázlataiban mutatja meg nagyságát. Zichy Mihály nagyszerű fiatalkori kezdet után grafikussá lesz és néhány kiváló illusztrációt kivéve az orosz udvar sekélyes ízlését szolgálja ki. Lotz Károly a kor ünnepelt festője, Tieplolóból kiindulva bravúros falfestményeket hoz létre, igen sokszor minden élmény nélkül. A valóságfestés másodrangú szerepet játszik és csak jobbérzésű emberek kedvence. Pedig a nemzeti festészet és

szobrászat néhány kiváló tehetséggel vitte előre kultúránkat. Munkácsy Mihály asztalosinasból a népi élet drámai erejű festője lett. A benne rejlő színpadiasság a világhír nyomására mind féktelenebbül tör elő és óriásvásznakon modoros alkotásokat hoz létre, melyek a burzsoá műkereskedelem profitigényeit szolgálják, de a művészetét kevésbé. Barátja Paál László már nem tud megbírkózni a kor ellentmondásaival és a francia mesterek példájára a tájképfestésben keres feloldódást és megvigasztalódást. Szinyei Merse Pál a nagy francia realista, Courbet ihletésére a Majálisban megfestette a hanyatló nemesi világ idilljét a leghaladóbb festői ábrázolás segítségével. Gúny és nevetség jutott érte ennek a nagy úttörőnek, aki a műtermi félhomály helyett a természet életét és változásait ábrázolta. Mészöly Géza bár a müncheni iskola neveltje, a természetfestés felé törekszik és hangulatos képein a népi életet örökíti meg. Művésztelepmozgalmak indulnak szerte az országban és tanulmányozzák a nép életét. Rendszerint az elbeszélőkészség, a szenvedély és vélemény nélküli természetmásolás, a naturalizmus jellemzi ezeket a művészeket. A polgári művészet exotikusnak látja kezdetben a népi életet, ezért kihangsúlyozza a népviseletet és a romantikus helyzeteket. Lassankint azonban leveti magáról ezt a népszínmű szemléletet és a polgári realizmust készíti elő. Bihari Sándor, Deák Ébner Lajos, Révész Imre egy-egy kiemelkedő eredménye után Hollósy Simon vezetésével működő nagybányai művésztelep a természetfestést, a polgári realizmust alakítja ki.

A szobrászatban Izsó Miklós vázlatai a nemzeti romantika legjobb értelemben vett eredményei és alapvető kutatások a nemzeti szobrászat kialakításához. Sajnos eredmény nélkül. A müncheni képzőművészeti főiskola szemlélete eltörölhetetlenül belevéste magát szobrászatunkba és kialakuló szobrászaink felületes munkái a bécsi barokkot vették eszményképül. Fadrusz János szobrászata emelkedik ki ebből a dagályos mód.

szerből és a monumentális szobrászat szép példáit hagyta az utókorra.

VIII. TEREM

1. Neoreneszánsz ülőgarnitúra, 1860 körül. *Magántulajdon.*
2. Munkácsy Mihály névjegytartója. Elefántcsont. *Fővárosi Képtár.*
3. *Madarász Viktor:* Hunyadi László siratása. Vázlat. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
4. *Orlai Petrich Soma:* Anyám. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
5. *Lányi Sámuel:* Önarckép.
6. *Gyárfás Jenő:* Női arckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
7. *Mednyánszky László:* Tanulmányfej. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
8. *Paál László:* Tájkép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
9. *Szinyei Merse Pál:* Őszi táj. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
10. *Munkácsy Mihály:* Colpachi táj. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
11. *Szinyei Merse Pál:* Pipázó fiú. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
12. *Mészöly Géza:* Vízparton. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
13. *Deák-Ébner Lajos:* Női arckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
14. *Székely Bertalan:* Tanya. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
15. *Feroncz Károly:* Kődobálók. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
16. *Hollósy Simon:* Zászlóvivő. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
17. *Bihari Sándor:* Öregasszony. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
18. *Fényes Adolf:* Utca Vácott. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
19. *Fadrusz János:* Toldi és a farkasok. Bronz. *Fővárosi Képtár.*
20. *Strobl Alajos:* Női képmás. Márvány. *Fővárosi Képtár.*

A MILLENNIUM HAMIS GLÓRIÁJA
(1890—1900)

1896-ban Magyarország a honfoglalás ezeréves évfordulóját ünnepelte. Ez az ünnepély nem a magyar nép ünnepe volt, hanem a feudalizmusé, amely bizonyítani akarta, hogy »bölcs« vezetése mentette meg a magyar népet a megsemmisüléstől. A mindjobban kiélesedő szociális problémákat a dicső mult felelevenítésének feudális maszlagjával kendőzték el. Hatalmas világkiállítást szerveztek, melynek roppant költségei sokszorosan felülmulták az évi költségvetés szociális célokra fordított összegét. Hatalmas parlamentet emeltek, milliós költséggel, mely többe került, mint a nemzet egyéves költségvetése. Csak a tervezés munkájáért Steindl 2,600.000 koronát kapott. Drága külföldi anyagokat hozattak a pazar belső kiképzésre és a hivatalos művészeknek zsákszám döntötték a pénzt. Ugyanakkor a kivándorlás folytatódott, a folytonosan erősödő munkásmozgalmat minden eszközzel letörték, munkásárulókat szerveztek be, hogy eltompítsák az 1898-ban alakult szociáldemokrata párt forradalmi élét. Nyomorúságos lakásviszonyok között élt a külvárosok egyre szaporodó proletártömege, nyomortelepek, falusi barlanglakások jöttek létre, ugyanakkor a kapitalista burzsoázia hallatlan pénzen rendezte be otthonait. Fellendült a mű- és régiségkereskedelem, amelynek nyomán a műtárgyak elvesztették eredeti humánus hivatásukat és tőkévé váltak. Megindult a kép- és bútorhamisítás. A polgári otthonok porfészkek lettek, melyben a németalföldi ékszerszekrényektől a francia barokk hitvány másolatáig mindenféle európai stílusú bútort meg lehetett találni eredetiben vagy hamisítványban. A szobák zsúfolt berendezése és nagy méretei kötelező formákká váltak a burzsoá személyek számára, mert a »gazdagon kiképzett lakás« a vagyoni rendíthetetlenség bizonyítéka volt. Igen népszerű lett az osztrák Makart Hans festő nyomán elindult

buja színpompa, a történelmi kosztümök kedvelése, amely stílussá nőtte ki magát. A kor művészei és iparművészei a 17. század feudális mestereinek másolói és utánzói lettek. A történelmi csataképeket és történelmi kosztümös genre-jeleneteket ragyogó színpompával és virtuozitással festették meg. Közülük kiválik Benczur Gyula festészete, mely festői bravúrjával a valóság látszatát adja, anélkül, hogy könnyen utól lehetne érni hazugságait. Az anyagfestés tökéletességre vitelével a külsőséges pompára áhítozó újgazdagok és földesurak világát dicsőítette. Megkapóan tudta tetszetőssé tenni történelmünk eseményeit és hangos színpadiasságáért a nemzet legnagyobb festőjének járó elismerést kapta. Hatalmas vásznai szinte kötelezővé tették a kiállító művészek számára a nagy méreteket. A Pesti Műegylet utódjaként létrejött Képzőművészeti Társulat kiszorította falairól a realizmus képviselőit és a konzervativizmus képviselője lett. Csak nagynehezen érvényesültek a nagybányai szolid realisták a dübörgő és affektáló képrengetegben. A szobrászatban Zala György tűnik fel, aki tanítványaival és munkatársaival a külsőséges ábrázolást a szélsőségekig vitte. A képzőművészet az álhősies nemzeti eszme képviselője és kiszolgálója lett. S ez a nemzeti eszme nem ért rá foglalkozni a nép szociális bajaival, mert mindig történelmi szerepét, a feudális, burzsoá hazugságot ismételgette. Mikor már ez a reprezentatív blöff tarthatatlanná vált, a művészet öncélú szépségét hirdették a hivatalos műbírálók s Fényes Adolf Szegény ember élete című sorozatával kapcsolatban bebizonyították az ámuló és forradalamtól félő közönségnek, hogy nincs szocialista művészet, csak egy és oszthatatlan művészet van. Ezzel a jelszóval a passzívabb nagybányaiakat is maguk közé engedték, s a l'art pour l'art öncélúságát hirdetve művészietlennek ítéltek mindent, ami társadalmi vonatkozásokat boncolgatott.

IX. TEREM

1. Neobarokk faragású asztal, márványlappal. *Fővárosi Képtár.*
2. Neobarokk tárló Bog árokkal. *Fővárosi Képtár.*
3. Neobarokk konzolasztal. *Történelmi Múzeum.*
4. Asztali óra a 18. sz. francia óráinak modorában. *Történelmi Múzeum.*
5. Neorokoko falitükör. *Történelmi Múzeum.*
6. Sarokállvány. *Nemzeti Múzeum.*
8. Ékszerszekrény a 17. századból. Németalföld. *Iparművészeti Múzeum.*
9. Faragott kandalló. *Nemzeti Múzeum.*
10. Tükör, bronz domborművű kerettel. *Iparművészeti Múzeum.*
11. 2 db galvánozott paizs. *Iparművészeti Múzeum.*
12. Ékszeresláda. Réz. A párisi világkiállításra készült. *Iparművészeti Múzeum.*
13. Ezüstveretű ólomkristálykancsók. *Iparművészeti Múzeum.*
14. »Konzulszék«, intarziával. *Történelmi Múzeum.*
15. Neoreneszánsz támlásszék, brokáthuzattal. *Történelmi Múzeum.*
16. Bronzkandelláber. *Történelmi Múzeum.*
17. Neoreneszánsz karosszék. *Történelmi Múzeum.*
18. Paizs. *Iparművészeti Múzeum.*
19. Vívótőr. *Iparművészeti Múzeum.*
20. Neoreneszánsz ebédlőszekrény. Másolat a Cluny-i múzeumban levő eredeti után. *Történelmi Múzeum.*
21. Neoreneszánsz támlásszék, farácsos támlával. Másolat. *Történelmi Múzeum.*
22. Neoreneszánsz kottaállvány. *Iparművészeti Múzeum.*
23. Neoreneszánsz állvány. *Fővárosi Képtár.*
24. Támlásszék, angol. 19. sz. *Történelmi Múzeum.*
25. Neoreneszánsz faragott támlásszék. *Fővárosi Képtár.*
26. Neogótikus támlásszék. *Történelmi Múzeum.*
27. Neoreneszánsz láda. *Iparművészeti Múzeum.*
28. Makart ízlésű beszélgető (kettősszék). *Nemzeti Múzeum.*
29. Ezüsttel galvanizált karoskandelláber. *Iparművészeti Múzeum.*
30. Levelesdoboz, barokkstílusú ezüstverettel. *Iparművészeti Múzeum*
31. Örökmécses. *Fővárosi Képtár.*
32. »Kínai váza« *Fővárosi Képtár.*
33. Virágot tartó női kéz. Márvány. *Fővárosi Képtár.*
34. Kártyaasztal, angol. *Történelmi Múzeum.*
35. Makart üvegkancsó, ezüstverettel. *Iparművészeti Múzeum.*
36. Oroszlán. *Fővárosi Képtár.*

37. Juhász. Üvegfestmény. *Iparművészeti Múzeum.*
38. Neoreneszánsz fajence. Galathea és a delfiin. *Iparművészeti Múzeum.*
39. Legyező. *Fővárosi Képtár.*
40. Feliratos tál. *Fővárosi Képtár.*
41. Címeres talpasüveg. *Iparművészeti Múzeum.*
42. Makart napernyő. *Iparművészeti Múzeum.*
43. *Zichy Mihály:* Priapus megkoronázása. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
44. *Molnár József:* Várakozás. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
45. *Benczur Gyula:* Pán a nádasban. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
46. *Wágner Sándor:* Bevonulás az égő várba. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
47. *Bachmann Károly:* Kényes kérdés. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
48. *Kardos Gyula:* Fuvolás. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
49. *Margittay Tihamér:* Enyelgés. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
50. — Leánykérés. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
51. *Benczur Gyula:* Férfiarckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
52. *Lotz Károly:* Puttók. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
53. *Karlovszky Bertalan:* Tavasz ébredése. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
54. *Györgyi (Giergl) Alajos:* A meglepett udvarló. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
55. Szarvasok. Másolat a németalföldi eredeti után. Gobelin. *Iparrajziskola tulajdona.*
56. *Wuttke, Karl:* Pekingi utca. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
57. *Karlovszky Bertalan:* Gazdagok. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
58. Angyalok. Fa. *Fővárosi Képtár.*
59. Üvegdoboz. *Fővárosi Képtár.*
60. *Quesnel:* gróf Zichy. Bronz. *Fővárosi Képtár.*
61. Neoreneszánsz házioltár. *Fővárosi Képtár.*
62. Világító házikó. *Magántulajdon.*
63. *Róna József:* Faun. Bronz. *Fővárosi Képtár.*

MOZOG A FÖLD.
(1900—1920)

A millenniumi ünnepségek mákonya elbódította az egész úri Magyarországot. Csak egy kis értelmiségi csoport különült el, amely nem ismerte el a feudális életideált. A polgárság nagy része menthetetlenül rohant a végzete felé. A származás kultusza kezdődött, amely az előkelőség és a hatalom forrása volt számára, ezért nemesi ősök után kutatott, vagy a nemesi oklevél megszerzésén fáradozott. A mulatós dzsentri bamba »hőstetteit« látták az emberi tudat legmagasabbrendű megnyilvánulásának; viseletben, életformában őket követték. Cifra nyomorúság volt ez, a látszat káprázata, amely mögött silány és igénytelen élet lapult. Mikszáth Kálmán nagyszerű szatíráit csak humoruk és nem igazságuk miatt kedvelték. A legnépszerűbb azonban Herczeg Ferenc volt, aki a Horthy-korszak végéig hivatalos íróként terpeszkedett szellemi életünkön.

Ebben az álarcosbálban kemény leleplezéseket végzett a Nyugat-mozgalom, amely az irodalmi élet területéről kiindulva szellemi elitünk minden részét meghódította. Ady Endre Párisban nemcsak a modern versformákkal ismerkedett meg, hanem rádöbbent a feudális Magyarország elmaradottságára is. Nem a magyar nagyhatalom letűntén szomorkodott, mint Herczeg Ferenc, hanem politikai életünk fejletlenségén, a nép szenvedése és nyomora miatt, a magyar nemzet pusztulásán, amelyet a kizsákmányoló osztályok kérlelhetetlensége idézett elő. Amikor a feudális-kapitalista kormány a megszokott lojalitással vitte vágóhídra a nép százezreit, hogy egy roskadozó államrendet megvédelmezzen, Ady Endre a »halottak élére állt« és verseiben felelősségre vonta az uralkodó osztályt. Életpályája az elmaradottság siratásából a harcos forradalmárságba vezet: feleleveníti a legjobb forradalmi hagyományokat, Dózsa Györgyöt

Esze Tamás bocskoros kurucait s a Galilei-kör forradalmáraival együtt eljut a szocializmus igenléséig. A háború és a kizsákmányolók ellen fellázadt magyar tömegekkel együtt üdvözli az őszirózsás forradalmat és hitet tesz a kommunizmus mellett.

Munkássága tápot és ösztönzést ad a haladó értelmiség legjobbjainak. Művészetünk nagyjai találkoznak a kizsákmányolt milliókkal: Bartók és Kodály népünk zenei kincseit mentik meg a cigányzene hazug romantikájának korlátlan uralma idején, Móricz Zsigmond a földtelen magyar tömegek fenyegető magatartásáról ír és kérlelhetetlenül ábrázolja az úri-murival halálbatáncoló középosztályt. Rippl-Rónai József a baranyai falak elmaradottságáról, a kövezőmunkások, vagy szövőnők nehéz életéről fest képeket.

Újítószellemű művészeink nagyrésze azonban csak stílusforradalmat látott Ady Endre körének kezdeményezéseiben és így műveik legnagyobb része arisztokratikus formában a halódó burzsoá-világ hangulatainak megörökítésére szorítkozik, határozott véleménynyilvánítás nélkül. Ezzel azután megnyitják a zsilipet a formalizmusok áradata előtt.

Képzőművészetünkben nagy változást okozott az, hogy München helyett Páris lett mestereink tanulóhelye. A nagybányai festészet elismertté vált és a reakciós Műcsarnokot is arra késztette, hogy formális engedményeket tegyen. Még alig lett ismertté az impresszionizmus plein-air festése, máris különböző formalista irányzatok lepték el az országot. Évtizednyi stiláris elmaradottságot pótoltak be, azonban a belső tartalom, a változatokat előidéző szükség jelenléte nélkül. Rippl-Rónai József kimagasló festői képességeit a kisvárosi tunya életének megfestésére használta, de az ő indítására megalakult Nyolcak festői köre nehezen tud kigabalyodni a formalizmus hálójából; céljuk, a plasztikus monumentalitás csak vágykép maradt. Munkásságuk mégis jótékony volt,

mert a képszerkesztés problémáját, a mesterség kérdéseit újra felvetik és lehetőséget adnak a polgári passzivitásból való kimenekülésre. Ezt a lehetőséget Uitz Béla, Berény Róbert, Pór Bertalan, Nemes Lampért József, Biró Mihály fel is használják, amikor a proletárforradalom idején nagyszerű plakátokat alkotnak.

Mestereink ízlésváltozása nem maradt hatástalan az építő- és lakásművészetre. A történelmi stílusokat felmelegítő eklekticizmus helyett a keleti és európai stílusok tanulmányozásából kialakult a szecesszió formakincse. Nem egységes stílus ez, inkább csak kísérletezés, mely ízléstelen dekorációhalmazok mellett eredményeket is hozott. Bár nem következetesség vezette alkotóit, hanem sok kiérleletlen és szeszélyes gondolat, a lakásművészet megújulását eredményezte. A moderneskedés vágya és a primitív művészetekben való jártasság fitogtatására irányuló hajlam sok ormótlan alkotást is hozott létre, de feltűnnek már azok a törekvések, melyek a szerkezet kihangsúlyozásával őszinte célszerűséget akarnak megvalósítani.

A városi polgárság azonban nem értette meg ezt a törekvést és modernség utáni vágyában a nyugati polgárságot utánozza, éppolyan bambán és nevetségesen, mint előbb a dzsentrit. Mestereink közül Lechner Ödön a romantika hagyományait folytatja, nemzeti stílusra tör bútorban és épületben. Mások, mint a gödöllői festők (Kőrösfői Kriesch, Nagy Sándor) az angol preraffaeliták külsőségeit folytatják és a 15. századba álmodják vissza magukat. Rippl-Rónai iparművészeti alkotásai a legjobbat produkálják, amit ez a kor egyáltalán felmutathatott, azonban műtárgyainak keresettsége nem nyugtat meg bennünket. A kezdeti japános, filigrán alkatú bútorokat (X. szoba) a símább vonalú, de otromba bútorok kedvelése váltja fel (XI. szoba). Ugyanígy az építészetben is higgadás áll be és helyet ad a vasbetón építészetnek.

X. TEREM

1. Kombinált szekrény, vasveretttel. *Történelmi Múzeum.*
2. Tükrös vitrin. (Lechner?) *Iparművészeti Múzeum.*
3. Szekrény, magyaros ornamentikával. *Iparművészeti Múzeum.*
4. Szecessziós ülőgarnitúra és konzolasztalok, intarziával. *Történelmi Múzeum.*
5. Paraván, üvegdiszítéssel. *Történelmi Múzeum.* A hozzátartozó textil a *Fővárosi Képtár* tulajdona.
7. Virágtartó bronz (állványos). *Történelmi Múzeum.*
8. Kottatartó. *Történelmi Múzeum.*
9. *Rippl-Rónai József:* Faliszőnyeg. *Iparrajziskola.*
10. — Parc monceau. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
11. *Vedres Márk:* Táncosnő. Bronz. *Fővárosi Képtár.*
12. *Tihanyi Lajos:* Felvidéki táj. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
13. *Uitz Béla:* Trópusi táj. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
14. *Kernstok Károly:* Üvegablakterv. Tempera. *Fővárosi Képtár.*
15. *Csontváry Kosztka Tivadar:* Tanulmány a panaszfalhoz. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
16. *Körösfői Kriesch Aladár:* Beck Ö. Fülöp. Tempera. *Fővárosi Képtár.*
17. — Faliszőnyeg. *Iparművészeti Múzeum.*
18. *Nagy Sándor:* Kettős arckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
19. Szőnyegek. *Iparrajziskola tulajdona.*
20. Vázák. *Iparművészeti Múzeum.*
21. Függönyök. *Iparművészeti Múzeum tulajdona.*

XI. TEREM

1. Íróasztal. *Székesfővárosi Történelmi Múzeum tulajdona.*
2. Fiókosszekrény. *Székesfővárosi Történelmi Múzeum tulajdona.*
3. Vitrin, flitteres díszítéssel. *Székesfővárosi Történelmi Múzeum tulajdona.*
4. Írószék. *Székesfővárosi Történelmi Múzeum tulajdona.*
5. Állóóra. *Iparművészeti Múzeum tulajdona.*
6. Fotőj, 2 db. *Iparművészeti Múzeum tulajdona.*
7. 3 db bőrrel bevont szék. *Iparművészeti Múzeum tulajdona.*
8. Támlásszék. *Iparművészeti Múzeum tulajdona.*
9. Asztal. *Iparművészeti Múzeum tulajdona.*
10. Faliszekrény. *Fővárosi Képtár.*
11. *Vaszary János:* Vásár, faliszőnyeg. *Iparművészeti Múzeum tulajdona.*

12. — Kettesben, faliszőnyeg. *Iparművészeti Múzeum tulajdona.*
13. Faliszőnyeg, hattyúkkal. *Iparművésztei Múzeum tulajdona.*
14. 3 db függöny, muskátlis motívummal. *Iparművészeti Múzeum tulajdona.*
15. *Ferenczy Károly:* Orpheus. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
16. — Királyok imádása. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
17. *Thorma János:* Vízparton. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
18. *Perlmutter Izsák:* Falusi utca. *Fővárosi Képtár.*
19. *Csók István:* Züzü a bölcsőben. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
20. *Lulácsy Lajos:* Dante találkozik Beatricével. Olajf. *Főv. Képtár.*
21. *Holtósy Simon:* Pásztorleány. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
22. — Női arckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
23. *Fényes Adolf:* Retkes csendélet. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
24. *Réti István:* Önarckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*

A kisebb felszerelési tárgyak a Fővárosi Képtár és az Iparművészeti Múzeum tulajdonát képezik. A szőnyeg az Iparrajziskola munkája és tulajdona.

A FASIZMUS ÉVTIZEDEI.
(1920—1944)

A Tanácsköztársaság és a proletárdiktatúra hamarosan megdőlt a megfelelő forradalmi taktika, az imperializmus beavatkozása és nem utolsó sorban az elmaradt tömegek politikai iskolázatlansága miatt. A feudális és kapitalista elemek szövetsége, közép- és kispolgárságra támaszkodva ellenforradalmat hajtott végre. Az ellenforradalom béklyóbaverte a munkásosztályt, kisemmizte a kisparasztot; különböző rendszabályok és társadalmi szervezetek létrehozásával helyet adott a zsírosparasztoknak is a hatalom gyakorlásában. Erős bürokratikus rendszert építettek ki, amely a csendőrszuronyok segítségével kiskirálykodássá változtatta a közigazgatást. A rendszer propagandára, hazugságra és mellébeszélésre épült fel. Gazdasági tehetetlenségét és a válságokat a trianoni békeszerződéssel okolta meg a tömegek előtt. A történelmi Magyarország határainak visszaszerzésekor majd minden jó lesz, szajkózták a félrevezetetteknek. A mind égetőbbé váló szociális kérdésekre a zsidótörvényekkel feleltek, a nyomor enyhítésére templomokat építettek. Gyakorlati tevékenység helyett ködképekkel feleltek a felvetített problémákra s elvakított híveiket ezalatt egyre keményebb bilincsekbe verték.

A feudalizmust élesztgették mesterségesen. A szentistváni Magyarország jelszava a rendiség fenntartását hordta magában. Barokk abszolutizmusra gondoltak, ez kifejezésre jut az építészetben, lakberendezésben és képzőművészetben, az ú. n. neobarokk stílusban (XIII. szoba). A giccselők és harmadrangú festők nyertek elismerést, ők uralkodtak a hivatalos tárlatokon, ők kapták az állami vásárlásokat. Felületes tetszetőség, álimpresszionizmussal leplezett kicsinyes naturalizmus jellemzi alkotásaikat: a színpadiasság avult kellékraktárához nyultak újra és újra, de csak erőtlen naivitásokra,

nyilvánvaló banalitásokra tellett belőlük. A »magyaros« és a »nemzeties« volt irányító elv az elismerést igénylő művészek számára.

Társadalmunk és kultúránk rétegekre bomlott. A polgári demokráciára áhítozó polgárság urbánus szemléletének magányában a nemzet elitjének nevezi magát, de nem keresi a kapcsolatot a dolgozók tömegeivel. A Nyugat forradalmát formai elvként kezelik, a művészek az értők kis körének alkotnak, fínomfelületű kisplasztikát, raffinált színeket, öncélú és hajlékony mondatokat. Festőink egy része a párisi iskolát követi, másik része a nagybányai festészet líraiságát finomítja. Bútorokban Kozma Lajos sajátos stílusa egészíti ki ezt a kis elzárkózott világot, amely művészi élmények befogadásán kívül csupán passzív ellenállásra képes. (XIII. sz. szoba)

A munkásság és a proletáriátus számára csak nyomortelepek és rendőrcsizmák jutnak. Nyomor és terror, amely még a sztrájkjogtól is megfosztotta az ipari dolgozókat. Az életnívó leírhatatlanul alacsony, úgy hogy még tisztességes bútorra sem telik. De az erők már edzik magukat és a kultúra területén döntő csatározások folynak le. A nyugati epigonistákkal szemben József Attila költészete a közeledő szocializmus képeit és a lázadás lángját szólaltatja meg. Nagy Balogh János az első világháború előtt tanítást adott az elkövetkezendő nemzedéknek a realizmushoz vezető útról. Megrázó művészete a proletártehetségek reménytelenségét illusztrálja. Derkovits Gyula művészetében a képzőművészet terén is öntudatosul a proletariátus. A korszerű ábrázolási módok segítségével kiáltóan érzékelteti a kizsákmányolók kegyetlenségeit és a proletariátus szenvedéseit. Metszeteivel ugyanazt a szerepet tölthette volna be a munkásmozgalom terén, mint Barabás a reformkorban, de az uralkodó rendszernek gondja volt arra, hogy Derkovits művészete ne lehessen a tömegeké. Dési Huber István és a hozzá kapcsolódó szocialista művészek lemérték a magyar képzőművészet

eredményeit, feladatait és a nép művészetének megvalósításán fáradoztak. (XIV. sz. szoba)

A falu élete éppily reménytelen. Az elmaradt termelési módszerekkel dolgozó szegényparasztságnak épphogy megélhetésre telik, a zselléreknek és földmunkásoknak még arra sem. Hiába árulta fillérekért az országot járó Nagy István komor és leleplező erejű pasztelljeit, a népnek sem pénze, sem igénye nem volt rájuk. Az analfabéták számaránya nem javul, az iskoláztatás primitív és csupán az uralkodó osztály és szövetségesei számára lehetséges egyedül; sötétség, elmaradottság mindenfelé. Olajnyomatok, vásári bútorok, melyeket a kapitalista tömegtermelés konstruál, nem törődve azzal, hogy emelni kellene a képzőművészeti színvonalat. A falusi bútorkészítők szintén ezeket gyártják, mivel a városi ízléstelen tömegbútort veszik mintaképnek. Hiába festi Koszta József viharos és súlyos képeit, hiába szólaltajta meg Rudnay Gyula borongós vásznain a föld népének évszázados panaszát, ezek a remekművek sohasem kerülhettek a falusi szobák és középületek falaira, csak a kapitalista profitot biztosító falvédők és olajnyomatok. A nagy népi realisták nem a nép olvasmányai voltak. Falukutató mozgalomra volt szükség, hogy az ország könyvolvasó intellektueljei egyáltalában tudomásul vegyék a falu létezését. A falukutató mozgalom azonban a nemzeti romantika és az öncélúság irányába vitte a parasztproblémával foglalkozókat és nem kereste a forradalmi munkássággal való szövetséget. (XV. sz. szoba)

A nyugati formalizmusok utolsó hajtásaként különböző stílusprogramok léptek fel képzőművészetünkben, amelyek a való élet fölötti meditáció látszatát is elvetették és az önkényesség szélsőséges kultuszát vették programba. A természeti tárgyak formáit sematizálják, jelképnek használták és a világ tükrözése helyett egyénieskedő újramegfogalmazásra törekedtek. A valóság helyett a szerkezetet, élet helyett a merevséget keresték és a gépi vagy

mikroszkopikus szerkezetből hoztak létre igen szellemes díszítőformákat. Fantasztikus és torz kompozíciók a fasizmus idejében a passzív ellenállás fintorát mutatták be a világnak, azonban a fasizmus széttörésével ez a kevés létjogosultságuk megszűnt. Ekkor derült ki, hogy az absztrakció minden irányban ellentállás, mert nem a közösségi szemlélet, hanem az egyéni lét önkényességének, az egzisztencializmusnak a kifejezője. Ma már kétségtelen, hogy az önmagát leromboló dekadens-romantikus polgári felfogásnak a képviselője.

A Horthy-korszakban a társadalmi ellentétek mindjobban kiéleződtek s hiába száműzték a 19-es forradalom nagyjait, hiába börtönözték be a munkásmozgalom harcosait, amikor a rendszer végórája ütött, minden terror és félrevezetés ellenére az ellenforradalmi felépítmény is összeomlott.

XII. TEREM

1. *Kozma Lajos:* 2 szék. *Iparművészeti Múzeum tulajdona.*
2. Karosszék, Kozma Lajos modorában. *Székesfővárosi Iparrajziskola készítménye és tulajdona.*
3. Támlásszék, Kozma Lajos modorában. *Fővárosi Képtár.*
4. Kombinált íróasztal. *Székesfővárosi Iparrajziskola készítménye és tulajdona.*
5. *Ferenczy Noémi:* A világ teremtése, gobelin. *Iparművészeti Múz.*
6. *Márffy Ödön:* Lovak a vízparton. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
7. *Bernáth Aurél:* Ablakrál. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
8. *Egry József:* Taormina, olajpasztell. *Fővárosi Képtár.*
9. *Szőnyi István:* Anyám. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
10. Szőnyeg. *Iparrajziskola tulajdona és készítménye.*
11. *Pátzay Pál:* Ádám és Éva. Bronz. *Fővárosi Képtár.*
12. *Ferenczy Béni:* Fiú. Bronz. *Fővárosi Képtár.*
13. *Szabó Éva:* Függöny. *Fővárosi Képtár.*

XIII. TEREM

1. Neobarokk kandalló, fa. *Székesfővárosi Történelmi Múzeum tulajdona.*
2. Íróasztal. *Fővárosi Képtár.*
3. Karosszékek. *Fővárosi Képtár.*
4. Iratasztal. *Fővárosi Képtár.*
5. Kisasztal. *Fővárosi Képtár.*
6. Álló íróasztal. *Fővárosi Képtár.*
7. *Iványi Grünwald Béla:* Faliszőnyeg. *Fővárosi Képtár.*
8. *Ismeretlen festő:* Tengerpart. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
9. *Olgyai Ferenc:* Tanya. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
10. *Veress Zoltán:* Szarvasok. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
11. *Vajda Zsigmond:* A világító szobor. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
12. *Józsa Károly:* Leányakt. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
13. *László Fülöp:* Férfiarckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
14. *Romek Árpád:* Virágcsendélet. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
15. *Komáromi Kacz Endre:* Mária a gyermekével. Olajf. *Főv. Képtár.*

A kiállított kerámiák és szobrok a Fővárosi Képtár tulajdonát képezik.

XIV. TEREM

1. Bútorok. *Fővárosi Képtár.*
2. *Berkovits Gyula:* Önarckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
3. — Menekülők. Rézkarc. *Fővárosi Képtár.*
4. — Kenyérért. Tempera. *Fővárosi Képtár.*
5. *Nagy Balogh János:* Szobabelső. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
6. *Dési Huber István:* Guberáló. Olajf. *Fővárosi Képtár.*

XV. TEREM

1. Falusi bútorok. *Fővárosi Képtár.*
2. *Tornyay János:* Tájkép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
3. *Koszta József:* Női arckép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
4. *Fényes Adolf:* Tájkép. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
5. *Nagy István:* Iskolásfiú. Pasztell. *Fővárosi Képtár.*
6. *Rudnay Gyula:* Falusi utca. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
7. *Medgyessy Ferenc:* Bika. Bronz. *Fővárosi Képtár.*
8. *Borsos Miklós:* Bivalyok. Bronz. *Fővárosi Képtár.*

XVI. TEREM

1. *Lossonczy Tamás:* Kompozíció. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
2. — Kompozíció. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
3. *Zempléni Magda:* Olajfestmény.
4. *Imos Imre:* Kompozíció. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
5. *Vajda Lajos:* Önarckép. *Fővárosi Képtár.*
6. *Korniss Dezső:* Petróleumlámpa és hegedű. Olajf. *Fővárosi Képt.*
7. *Schalk László:* Csendélet. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
8. *Gadányi Jenő:* Csendélet. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
9. *Martyn Ferenc:* Kompozíció. Olajf. *Fővárosi Képtár.*
10. *Jakovich József:* Fókák. Aluminium. *Művész tulajdona.*
11. — Halak. Fa. *Művész tulajdona.*

A SZOCIALIZMUS FELÉ.
(1945—1956)

A felszabadító Szovjetunió összezúzta a fasiszta államrendet és így lehetőséget adott arra, hogy a munkásosztály vezetésével a népi demokrácia megvalósulhasson. A felszabadult magyar nép újjáépítette az országot, rendezte a gazdasági életet, a termelés tervszerűsítésével pedig az életnívó folytonos emelkedését tette lehetővé. A szocializmus felé haladó magyar nép mindenben túlszárnyalja a kizsákmányoló rendszerek teljesítményét. Megszűnik a gazdasági és kulturális elmaradottság. Olcsó könyvek, ingyen kiállítások, népszerű színpadi előadások a műveltséget a dolgozók mindennapi szükségletévé teszik. A képzőművészetben megindult a formalizmus elleni harc, az öncélú művészet háttérbeszorult. Fiatal mestereink a szocialista realizmus útját keresik, művészeti főiskolásaink a műhelymunka fontosságát tanulják meg, hogy tökéletes mesterségbeli tudással díszíthessék a középületeket, képezhessék ki a lakásokat. A lakásművészet már nem a felső tízezer szolgálatában áll, hanem a dolgozó millióknak, akik olcsón, részletekre, ízléses, masszív berendezést vásárolhatnak. A magyar otthonok többé nem egy kis réteg világát jelentik, hanem valóban a népét, amely munkája végeztével emberhez illő környezetben tanulhat, művelődhet, szórakozhat és pihenhet.

JAKOVITS József

CHIKÁN Bálint: Kisplasztikák a Műcsarnokban : Gesztusok után ismét a gondolat. In. Magyar Hirlap, 1990.okt.6.4.p.

HÁROM EGYÉNI tárlatról kell még röviden megemlékezni, amelyek a kisplasztikai triennáléhoz kapcsolódnak. Az egyik a Műcsarnok főtermében látható *Tisztelet Jakovits Józsefnek* címet viseli, s a most 81 esztendős alkotó pályájába enged bepillantást. Hitet ad ez a kiállítás, bizonyítva, hogy sokszori elhallgatás, emigráció után és ellenére is érdemes, és csak egyet érdemes: következetesen dolgozni a maga választotta úton.

adatot — **még a javításokat is** — be kell jegyezni.

Megjegyzések:

kakönyvből

..... hó 20. nap, hely Budapest

22. K 641o3o

..... hó .....-n kiállított ..... sz.

..... sz. lapján az alábbi bejegyzések találhatók.

Munkából kilépés napja	Munkaviszony megszűnésének módja	A bejegyzés igazolása (munkáltató neve, cége és székhelye a kilépéskor)	
1982. dec. 31.	másodállása megszünt	M.N.G. 1982/185 ügyirat alapján Magyar Tudományos Akadémia Müvészettörténeti Kutató Csoport /körb./	

Jakovits József, szobrászművész 2.) Folytatás

2/4
csütörtök

16.00
KIÁLLÍTÁSMEGNYITÓ
Jakovits József kiállítása
C épület földszint

30
vasárnap

15.00
TIT Társalatvezetés
Jakovits József művészete
Vezető: Bajkay Éva.

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. január.

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. január

Jakovits József, szobrászművész 1.) Folytatás

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK

Jakovits József művészete

Nyílik január 27-én (C. ép. fszt.). Jakovits József (1909—) vaseszter-tergályosból lett szobrász.

Vajda Lajos festőművész körével került kapcsolatba. A felszabadulás után meginduló művészi élet aktív résztvevője és az Európai Iskola tagja volt. Sajátos művészete nem sorolható a magyar szobrászat domináns irányai közé, mind a klasszicizmus útját járóktól, mind a modernektől eltér. A realizmusból a szürrealizmus felé halad. Prehisztorikus, avagy a népművészet formanyelvén megszólaltatott szobrai nyers erőt sugároznak.

MDK

Jakovits József szobrász

Áll. Bábszinház bemutatója: Szarvaskirály. Szabad Nép. 1952. jan. 4. 6 l.

...en ...una-part?

üdülőhelyeit, akár a könyvárusoktól hemzsegő párizsi Szajna-partot idézze fel. Ezt a *fedett sétálófolyosóra fűzött néhány üzlettel megteremtett hangulatot* sikerült az alsórakparti forgalmi út felett vezetett öt gyalogos híddal — a végükön szinte már a vízben álló tornyokkal — az egész Duna-part szakasz *meghatározó* hangulati elemévé tenni.

Legfőbb értéke a tervnek, hogy mind funkcionálisan, mind vizuálisan „egy csapásra" megszünteti jelenlegi hiányérzetünket. Minden mást a jövőre, a jövőben felmerülő igényeket kielégítő tervezőkre bíz. A bírálók szerint azonban az hiba, hogy *nem oldotta meg a Duna-korzó pavilonsorának csatlakoztatását a városszerkezethez.* Ennek ellenére a terv olyan bizonyító erővel képvisel egy építészeti gondolatot, hogy az a megvalósítás *útmutatója* lehet.

Az ismertetett három terv nyerte el — rangsorolás nélkül — a pályázat egyenként húsz-húszezer forintos I. díját. Az 1. sz. pályamű szerzői: *Szekér* László, *Sedlmayr* János és *Karakai* Anikó építészmérnökök. A 7. számúé Udo *Phling* szigorló, *Paulin* Pál építészmérnök és *Csák* Beatrix V. éves hallgató. A 8. sz. tervet *Andrejkó* László, *Birkhofer* Péter, *Szőrádi* István és *Tóth* Sándor IV. éves építészmérnök hallgatók készítették. Három pályamű 12, két terv hatezer forintos díjban, egy pedig kétezer forintos munkajutalomban részesült.

A sikeres pályázat, a jobbnál jobb ötletek azt a jogos reményt ébresztik, hogy az újlipótvárosi Duna-part méltó párja lesz a túlsó, budai oldal hangulatos architektúrájának. Sőt, a főváros egészét *új, eredeti, egyéni színekkel, új szórakozási és felüdülési lehetőségekkel gyarapítja.* Csak csatlakozni lehet a bíráló bizottság javaslatához: *a nyertes szerzők bevonásával készüljön el a tervek ötvözete*, amely a megvalósítás vezérfonala lehet a fővárosi vagy a kerületi tanács városépítőinek kezében. Féltően ügyelnünk kell arra, hogy ne vesszen el a pályaművek „ízezamata", hiszen *a pesti panoráma értékes részéről*, a Duna-partnak a város szívéhez csatlakozó, nagyon szép szakaszáról van szó.

Komor Vilma

*

Hétfőn délután 14 órakor — a Budapesti Műszaki Egyetem 200. évfordulója alkalmából megrendezendő tudományos ülésszak keretében — megnyílik az építészmérnöki kar szakmai tevékenységét bemutató kiállítás. Hozzá kapcsolódóan megtekinthető a cikkünkben említett pályázat teljes anyaga, amelyet az aula emeleti folyosóján szakemberek ismertetnek az érdeklődőkkel.

A csepeli csiperke

Hallott már valaki a „csepeli csodá"-ról? Így emlegetik a Duna Tsz szokatlanul gyors gyarapodását. Ennek forrása pedig a csiperkegomba, amelyből évről évre többet szállítanak a budapesti piacra. A csiperkét, és újabban a laskát ugyanazon a csepeli szigeten termelik, ahol valaha a bolgárkertészek százai folytattak ádáz küzdelmet éjt nappallá téve, hogy ellássák a fővárost friss zöldségfélékkel.

A felszabadulás óta több termelőszövetkezet is megpróbálkozott a szigeten a nagyüzemi gazdálkodással. Ezek a gazdaságok beolvadtak a jelenlegi Duna Tsz-be, amelynek 2700 hektárnyi területe van ma közös művelésen Halásztelek, Tököl, Szigetszentmiklós határában. Ide tartoznak a budatétényi gombapincék is, amelyeknek *150 ezer négyzetméter az alapterületük.* Ezenkívül 34 ezer négyzetméternyi üvegházat és 12 ezer négyzetméter fóliaházat tud magáénak a szövetkezet.

Föld nélkül...

A gazdaságot *Koronczy* Imréné, a szövetkezet elnökhelyettese mutatja be, a föld felett és a föld alatt. Megtekintjük a pincéket, az élelmiszerüzemeket, bekopogunk a laboratóriumba és a kísérleti telepekre. Legbüszkébbek itt a gombára, a csepeli csiperkére, amely egyike a legízletesebb gombafajtának. Valamikor a századfordulón terjedt el Magyarországon és egyre népszerűbb.

— *Mi évente háromezer tonna csiperkét termelünk.* Ennek a felét boltjainkban adjuk el, mintegy ötszáz tonnát pedig konzerválunk — mondja az elnökhelyettes. — Újabban a csiperke mellett a laskagombát is termesztjük, ennek mi vagyunk az országos gazdái, ahogy mondják: gesztorai. A gombatermelésre társult szövetkezeteknek, partnergazdaságainknak mi szállítjuk a termeléshez elengedhetetlen csírát.

A régi lakihegyi adó tornyának lábánál működik a szövetkezet komposztáló üzeme. Itt kukoricacsutka morzsalékból összeállt fahasábnyi tömböket készítenek, amelyeket átitatnak laskacsírával. Az így preparált, nylonzsákba bújtatott csomagot szállítják a társszövetkezeteknek. Egy-egy ilyen tömbről egész éven át lehet a laskát szüretelni. Csupán alkalmas épület szükséges hozzá, ami lehet istálló vagy akár ól is. A környéken sokfelé kiürítették a baromfiólakat — a csirke most nem cikk — és rátértek a gombatermelésre. Van ahol a régi szarvasmarha-istállóban is laska terem.

— A szövetkezet nemcsak csírát ad, hanem tanácsot is mellé. Ennek tulajdonítható, hogy a társgazdaságok termelése ma már meghaladja az évi ezer tonnát. Főleg olyan helyen van ennek jelentősége, ahol gyenge minőségű a föld. A gombatermeléshez ugyanis nincs szükség földre, elég hozzá egy pince, egy nagyobb ól vagy istálló.

A Duna Tsz erre a célra szervezett laboratóriuma *évi 400 ezer liter csírát termel.* A komposztból pedig, amelyet a csírával beoltanak, 3000 vagonnal állít elő a gazdaság.

Hulladékon is megterem

A laskagombának nagy jövőt jósolnak. Vannak ételek, amelyek laskagombából ízletesebbek, mint csiperkéből. A laska szapora fajta, s *megterem különböző mezőgazdasági hulladékon.* A Duna Tsz-ben kukoricacsutkát darálnak összse, s az őrleményből alakítanak ki különböző nagyságú tömböket, amelyek zömökebb zsákhoz hasonlítanak. Végeznek kísérleteket nádhulladékkal is a fertőszentmiklósi nádgazdaságban. Az új eljárás iránt külföldön is nagy az érdeklődés. *Hiszen egy-egy kisebb gombával betelepített istálló meghozza az évi 30—40 ezer forintos hasznot.* És nem szükséges a termeléshez gép, különleges felszerelés, beruházás.

A gomba a csepeli termelőszövetkezet fő termelési ágazata, ez képezi bevételének nagy részét, ez teszi lehetővé, hogy a Duna Tsz a legjobb szövetkezetek között is előkelő helyen áll. Hiszen *termelési értéke 1 milliárd 600 millió forint volt, bruttó jövedelme tavaly 450 millió forintra rúgott, s ebből 150 millió volt a nyereség.*

— A gomba mellett foglalkozunk persze mással is, igen fejlett a zöldségtermesztésünk, növényházainkban pedig dísznövényeket termesztünk. Virághagymát és gumót szállítunk a piacra.

A titok nyitja

Ahová először belépünk, ott éppen sárgarépát szárítanak. Az egyik kapun beviszik a nyers sárgarépát, a másik oldalon már zsákokban hordják ki a finom szemcsés szárítmányt. Ez az üzemrész szárítja a zöldbabot és a levélzöldségeket. Valamennyi innen kikerült szárítmány igen keresett cikk a dollárpiacon.

— Két konzervüzemünk van — tájékoztat az elnökhelyettes. — Az egyikben csak gombát, különleges savanyúságokat — gyöngyhagymát, almapaprikát, céklát — konzerválunk évente, mintegy kétezer tonnával. A másik üzemünk gyümölcs- és zöldségpüréket készít. Ezeket túlnyomórészt tőkés piacon értékesítjük. *Készül nálunk rostos ivólé, az úgynevezett Duna-nektár meggyből, őszibarackból, kajsziból, almából és sárgarépából.* A nálunk gyártott ivóleveknek különleges zamatuk van, mivel *nem használunk tartósítószereket.* Ez az üzemrészünk gyártja a mustárt, az ecetes tormát és a paprikaszószt.

Zárszámadásra készült egy kimutatás, eszerint a különböző pürékből és ivólevelekből 3000 tonnát, a főzelékkonzervekből 1362 tonnát, savanyúságból és gyöngyhagymából 746 tonnát, szárítmányokból 442 tonnát gyártottak a múlt esztendőben. *A gyöngyhagymát saját maguk termelik, különleges technológiát alkalmazva, hogy a hagyma apró maradjon.*

A szárítmányok kilencven százaléka nyugati exportra kerül, hasonlóan nagy piaca van a gyümölcspürének is. A legnagyobb sikernek jelenleg a Bíbor elnevezésű ivólé örvend, ami tulajdonképpen koktél: ribizli, meggy és almakeverék.

A húsfeldolgozó — melyet öt sertéshizlaló szövetkezet közösen üzemeltet — *évente több mint hatezer sertést dolgoz fel.* A sütőüzem (mint a lepke, olyan könnyű, finom a kenyér) 500—600 tonna kenyeret süt. A szövetkezet maga gyártja a csomagoláshoz, szállításhoz szükséges ládákat is. Kereskedelmi hálózatuk 80 boltegységből áll, ezek közül 15 a gombabolt és 12 a virágüzlet. A bolthálózat évi forgalma 900 millió forint volt tavaly.

A csepeli csodára voltam kíváncsi, azért jöttem ide. Mi hát ennek a csodának a titka? A csiperke? Vagy a laska? A gomba a csoda?

Az elnökhelyettes mosolyog.

— *Nem csak a gomba. Talán inkább a lelemény. A hozzáértés. A bolgárkertészek régi szorgalma újult meg ezen a szigeten, új lehetőséget kapva.* Meg talán az, hogy mi célszerűen termelünk, s *mindig olyasmit, amire szükség van*, amit keres a piac. És az se közömbös, hogy megváltozott az itt élő emberek élete. Ehhez csak egy adat: a szövetkezet évente 10—11 millió forintot költ szociális és kulturális célokra. Mondjak még többet?

— *Köszönöm. Azt hiszem, értem a csodát..*

Illés Sándor

FIGYELEM! FIGYELEM! FIGYELEM!

MŰSZER- ÉS IRODAGÉP-KIÁLLÍTÁS

Minden érdeklődőt szeretettel várunk a MIGÉRT teljes profilú általános műszer- és irodagép-kiállítására.
Bemutatásra kerülnek a legmodernebb, 1983. évben beszerezhető, villamos, elektronikus, üzemviteli, laboratóriumi és egyéb műszerek, számítástechnikai eszközök, ügyviteli gépek, berendezések.

A kiállítás helye:
Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezete, Budapest VI., Dózsa György út 64/a., Oszlopcsarnok.

Nyitva:
1983. február 15-én, 12 órától 16 óráig, 16-tól 18-ig 9 órától 16 óráig.

SZAKMAI FELVILÁGOSÍTÁS, MŰSZAKI ÉS KERESKEDELMI TANÁCSADÁS!

árverés!

Az árverésre kerülő, régi optikai- és fotócikkek gyűjtése 1983. II. 19-ig a József Attila u. és Alpári Gyula u. sarkán található

OPOTÉRT

boltban.

elég hosszadalmas és körülményes, legkevésbé sem ideális megoldás, mi is tudjuk. Éppen ezért társadalmasítani szeretnénk az ilyen házakban a kapunyitást és zárást: *szerződést kötünk olyan lakókkal, akik honorárium vagy lakbérük csökkentése fejében vállalkoznak erre a szolgáltatásra.* Néhány ilyen szerződéses megbízottunk már van: az ő lakásukban szól a csengő éjjel és ők látják el a kapuzás feladatát az eddigieknél jóval gyorsabban. Ezt a módszert szeretnénk minél több tömbösített házban megvalósítani. Számítunk a jó erőben levő kisnyugdíjasokra, akiknek valamivel több lesz a jövedelmük vagy kevesebb a lakbérük ilyen szerződés segítségével. A júliusi lakbéremelés bizonyára segíti a kérdés megoldását, az eddiginél többen kötnek majd velünk ilyen jellegű szerződést. **(f. r.)**

Jakovits József

Jakovits József szobrai a Nemzeti Galériában

ÖTLÁBÚ, AMÖBA-BIZONYTALANSÁGÚ lény a fekete ébenfából faragott *Csodafiúszarvas*, mely *Jakovits* Józsefnek a *Nemzeti Galériában* rendezett kiállítási meghívóját is, katalógusát is díszíti, s amellyel elsőként találkozunk szembe a C-épület földszinti termében. Megannyi szarvassá vált fiú-ábrázolás ismeretében is meghökkentő új élmény ez a torzan szép relief — az átalakulás folyamatának egy pillanatát rögzíti, de úgy, mintha a mondabeli alakváltás *halmazállapot-változás* is lett volna, mintha a fiútest, szarvastestté válása közben, egy pillanatra cseppfolyóssá vált volna!

Háromlábú, táncos lábú lény ellenben az *Ördög*, a kiállítóterem bejáratánál elhelyezett másik jellemző darab. Ez a kentaúr-testbe oltott bronz figura is eltér hagyományos ördög-képünktől, s ráadásul mintha valaminő távol-keleti, talán thaiföldi táncosok fej- és válldíszei villannának fel az ördögtesten.

EGY TÉRELOSZTÓ PARAVÁNON a most hetvenhárom éves mesternek az ötvenes években készült kis fali domborműveit helyezte el a kiállítást rendező *Tőkeiné Egry* Margit. Ezek között a *Születő* mintha a Csodafiúszarvasra utalna vissza, azt közelítené, azt értetné meg: *a keletkezés folyamatának pillanatba sűrítése* történt itt is. Egy önmagából kitüremlő lyukból duzzadnak elő az ős-véglény végtagjai csillagformán. Megint másmilyen, Kleé-sen rafinált álgyermekrajz a *Fiú—leány* című fadombormű. Megint máshonnan meríti ihletését a *Maszk, maori kagylókkal* — s ez a fekete dombormű az elefántcsontszín fogakkal azért látszik az életművön belül jelentősnek, mert a még majdnem realista ábrázolás *elmozdulásán* már érzékelhető az elvonatkoztatás szellemi folyamata.

A maszk máskülönben is fontos kifejezőeszköz Jakovits József művészetében. Barna maszkján maga a címadó *Maszk* parányi — *a mellékes dolgok lesznek lényegessé*, túlhangsúlyozottá, például a durván elnagyolt és mégis érzékenyen domborított-homorított, recés élű szarvak, jeléül annak, hogy a művész a hangsúlyok eltolódásának vizsgálatával foglalkozik. Maszkforma a *Fekete relief* is, de pajzs- és címerforma is egyben — óceániai primitív törzsek durva díszítő motívumaira vélünk ráismerni rajta. S bizonyos értelemben a maszkok rokona az *Ikon sziluett* (1960), mely az örökölt örök formák lényegének megértésére törekszik, s miheltyt megértette, merészen tovább bontja: a körvonalaira csupaszított ikonfej-séma középvonalára lágy hullámú haltestet komponál. Ősállapotban megrögzött messzi törzsek bálványait idézi (és díszítő technikáját hasznosítja) az ismét csak amőba-formán szétfolyó *Termékenyítő* (1955), ez az alcíme szerint *Fallikus relief* — azoknak a műveknek egyike, amelyeket a szobrász egyik levelében *„erotikus biológiai formáim"*-nak nevez.

Mindössze néhány dombormű vét láttuk egyelőre, de máris érzékeljük, hogy *egy öntörvényű művészet szerves fejlődésének vagyunk tanúi*. Erre vall a motívumok egymásból következése, szétválása, majd újabb összetalálkozása újabb összefüggésekben. *Gondolati szobrászat ez, miközben egyértelműen érzéki*, a szónak nemcsak erotikus, hanem érzékszerveinkre ható értelmében: különlegesen szépen megmunkált felületeket mutat.

HOGY HONNAN ÉS HOGYAN indult ez a művész, azt külön vitrinekben elhelyezett kisbronzai szemléltetik. *Zsákolók* című, 1944-es munkája még majdnem teljesen realista. A test—zsák—test kapcsolatának, az anyag (egymásra)-hatásának összefoglaló, lényegre szorítkozó jellemzésére törekszik; leginkább Bokros-Birman Dezső *Kubikos*-ával rokonítható. Egy másik, *Ősanya* című, gyönyörű kisbronza 1945-ből az ősi termékenység-szobrocskák hűséges-hűtlen újraformálása; ez a nőalak, hatalmas hústömegében küldetését betöltő, akár a tengerből kikelő s testét a Nap leszárító melegének odatartó, születő Vénusz is lehetne, testében már egy újabb születővel... Lábszárainak megformálásában azonban már van valami delfin-szerű, bálna-sikos, és ebben a szobrászi kézmozdulatban már benne rejlik a szerelmes fókapár gömbölyded egymásba omlása, olvadékony háromszögekké egyszerűsödő testvonala, a háromszög csúcsainak gyöngéd elmozdulása (*Kettős fóka*, 1946—47), és ugyanabból az időből az ugyancsak alumíniumtestű *Fiahordó*, ez a női testformákat az elevenszülő tengeri emlősök testével *visszaegyesítő*, sokféle nézetű remekmű.

Mint állatszobrász is tanulságos utat tett meg Jakovits József. *Figyelő állat* című kis terrakottája (1947) még majdnem egyértelműen realista róka, a kölykeivel — csak testük *egybefüggése*, a körüljárhatóság igényesen megszerkesztett volta jelzi, hogy *itt nem állatszobrászat, hanem gondolati szobrászat van jelen*. Ugyanabban az évben a *Mókus* már hullámvonalakra bontott alakzat, s teste üresen hagyott tereibe a levegő Henry Mooreosan bele van komponálva. Párja a bronz *Áttört akt*, egy évvel későbbről a *Bagoly*, hullámzó üreges formák nemcsak szép, de szellemes héjkonstrukciói.

Mégsem ezek a likacsos, de nem is a hasábtestű lények (a *Bálvány* groteszk bikája vagy a *Vajda Lajos emlékműterv* csüggedt vasmadara) lesznek Jakovits József művészetének jellemzőivé, habár némely elemük később is visszatér, hanem az a sokak számára talán észrevétlenül elsikkadó kis terrakotta, mely a *Delfinek* címet viseli (1947), s melyről nem lehet egészen pontosan tudni, vajon valóban delfinek röpülését ábrázolja-e, nem inkább sirályok megpihenését, esetleg szarvast és szelíd őzet?... Ez a *képlékenység*, a „mindenből minden lehet", a „minden mindennel összefügg" alapgondolata lesz e művészet soha meg nem unható felmutatnivalója. Ezért emlékeztet fatörzsre a kar, és kakastaréjra a kezünk (*Ötujjú kéz*, 1955). Ezért lesz vázából kinövő, húsos tengeri csillag, tengervízből felszökkenő fóka a *Virág* (1963). Ezért látszik vízmosta kavicsnak a végsőkig egyszerűsített, a természettel eggyé váló *Szeretkezők* márványtömbje (1947—48).

DE VAJON EZEK az igazi jakovitsok? Vagy talán inkább azok a bonyolult figurák, melyekben minden eddigi tudása testet öltött? A *Jégmezők lovagja* (1958), ősasszonytörzzsel, delfinszárnyakkal, bikaszarvú fejjel? (Ennek párdarabja a *Pallas Athene* egy évvel később, továbbá a *műcsarnoki Tisztelet a szülőföldnek*-kiállításra Amerikából hazaküldött bronz *Mózes*, a legutóbbi évekből.) Vagy inkább a háromlábú *Holdlovag* (1959), a thaiföldi táncosok csúcsos fej- és válldíszeit, rezgő mozgását idéző? Vagy az uszonyszárnyú *Angyal* (1958—60), kinek feje helyére a hal alighanem az Ikon sziluett-dombormű ről került át? Vagy a *Mária a szamáron* (1954—55), az egymásra utalt, *tehát* összenövő testekkel, ez az asszociációiban már-már követhetetlen, s végső hatásában mégis harmonikus szobor?

Vagy az igazi Jakovits a paraszti használati tárgyakat elvontan idéző, népi gyermekjátékokra is átitélesen utaló *Kopjafák* alkotója 57—58-ból? Vagy talán az, aki 1953-ban már mobilokat kezdett fából faragni (*Madárfüggő*, *Gépmadár*), sokkal inkább a falusi búcsúkon árult, gumiszalagon lógó, pihés testű madarak ihletésére, mintsem az amerikai Alexander Calder hatására, akiről akkor talán még nem is hallhatott? Vagy a sakkfigurák leegyszerűsített nemességére emlékeztető *Király* és *Királynő* (1962) esztergált fafigurái az „igaziak"?

Sokarcú művész a hazai közönségnek voltaképpen *még csak most igazán bemutatkozó* Jakovits József. De művei mind magukon viselik egyéniségének összetéveszthetetlen lenyomatát.

A MODERN MAGYAR képzőművészet hívei 1980 áprilisában Hatvanba zarándokoltak, hogy szobraival a Hatvany Lajos Múzeum zsúfolt kis termeiben megismerkedhessenek — azaz szembenézhessenek *egy szobrász legendájával*, akinek gyűjteményes kiállítása 1948 augusztusában volt utoljára.

A legenda ez esetben nem bizonyult túlzásnak. Jakovits József olyan művész, aki szinkronban volt Európával, *táérzett a szobrászatot megújítani vágyó világáramlatra*, s az Európai Iskola itthoni betiltása után is makacsul tovább építette életművét. 1965 óta New Yorkban él, ott festészettel kezdett foglalkozni. Mostanában hazajön, vagy talán már haza is jött; úgy hírlik, végleg.

Ember Mária

A színházak heti műsora

Erkel Színház: V, K: A hattyúk tava (Ifj. bérl. II. sor. 4. ea., de. 11, K: Bérletszünet, 7) — V: Bánk bán (Basilides—Losonczy bérl. 5. ea., 7) — Sze: Carmen (Főisk. bérl. XI. sor. 4. ea., 7) — P, Szo: A próba (4-es bérlet, 5. ea., Szo: E. bérl. 4. ea., 7) — Szo: Porgy és Bess (Ifj. előadás, de. 11) — Jövő V: Parsifal (Felújítás, bérletszünet, du. 5.).

Nemzeti Színház: V, Cs: Olympia (de. 11 és Feln. bérl. F. sor. 2. ea., 7, Cs: 7) — H: Mózes (7) — K: Ezek a kísértetek!! (7) — Sze, Jövő V: Csongor és Tünde (7, Jövő V: de. 11) — P: Esti műsor (Feln. bérl. D. sor. 3. ea., 7) — Szo: Dőlött aknák (7) — Jövő V: Háromgarasos opera (7).

Várszínház: V: Csiksomlyói passió (de. 11 és 7) — H: A két árva (7) — K: En, Claudius (7) — Sze, Jövő V: Naplemente előtt (7, Jövő V: de. 11) — Cs: Volpone (7) — P, Szo, Jövő V: Kísértetek (P: Bemutató, 7).

Katona József Színház: V: Emigránsok (7) — Stílusgyakorlat (este 10) — H: Boldogtalanok (7) — K, Sze: A manó (7) — Cs, Szo: A három testőr (7) — P: Mirandolina (7) — Jövő V: Két úr szolgája (du. fél 3) — Budapest — Orfeum (7).

Józsefvárosi Színház: V: Tamás úrfi mint detektív (Bemutató de. 11. és du. 3) — H: Utcák és kitérők (7) — K: Hoffmann meséi (7) — Cs: Skatulyácska királykisasszony (de. 11 és du. 3) — P: Az idő vasfoga (7) — Szo, Jövő V: A hétfejű tündér (Bemutató, de. 11 és du. 3).

Madách Színház: V, Jövő V: A csata (du. fél 3) — V, Sze: Jutalomjáték (7) — H, Cs, Jövő V: A Noszty fiú esete ... (Cs: L. bérl., 7) — K, Szo: Isten, császár, paraszt (7) — P: Mégis, kinek az élete? (7)

Madách Kamara: V, K: Öt este (du. fél 3, K: 7) — V, Sze, Jövő V: Ványa bácsi (O/1. bérl., Sze: K/2. bérl., Jövő V: O/2. bérl. 7) — H: Jövőre veled ugyanitt (7) — Cs: Kései találkozás (7) — P: Az öltöztető (7) — Szo, Jövő V: Holdtölte (V/1. bérl., 7, Jövő V: du. fél 3).

Vígszínház: V, Szo: Sirály (du. fél 3, Szo: 7) — V: Amadeus (7) — H, Cs, P, Jövő V: A balek (Pálos Gy. bérl. 2. ea., Cs: Somló I. bérl. 2. ea., P: Hegedűs Gy. bérl. 2. ea., 7, Jövő V: Darvas L. bérl. 2. ea., du. fél 3) — K: Pop-fesztivál (7) — Sze: A 88. utca foglya (7) — Jövő V: Házmestersiratő (7) — Csontváry (este fél 9).

Pesti Színház: V, Szo: Vak Béla király (VIII. bérl. 2. ea., du. fél 3., Szo: XIV. bérl. 2. ea., 7) — V: Az elefántember (7) — H, Cs: Léda (XVII. bérl. 2. ea., Cs: XII. bérl. 3. ea., 7) — K, Sze: Equus (7) — P, Jövő V: Kőműves Kelemen (7, Jövő V: du. fél 3) — Jövő V: A zongora — A lázadó (7).

Fővárosi Operettszínház: V: Mesebalett (de. fél 11) — Mariea grófnő (du. fél 3 és 7) — H: Aquincum Együttes műsora (7) — K, Sze, Jövő V: A denevér (Z. bérl. 3. ea., Sze: J. bérl. 3. ea., Jövő V: H. bérl. 3. ea., 7 — III., Jövő V: du. fél 3) — Cs: Cigányszerelem (7) — P, Szo: Chicago (7) — Szo: János vitéz (du. fél 3) — a **Zsebszínházban:** K: Lola Blau (fél 8) — Cs: Zsuzsanna és a vének (fél 8).

Thália Színház: V, Szo: A szent kísértet (de. 11, Szo: 7) — V: Énekek éneke (7) — H, Jövő V: Parázna szobrok (7) — K: Velúrzakó (7) — Sze: Csak semmi szenzáció! (7) — Cs: Mi lesz veled emberke? (7) — P: A magyarországi fenevad (7) — Jövő V: Vasárnapi kaláka — a Kaláka együttes műsora (du. fél 3). — a **Stúdióban:** Sze: Miss Arizona (fél 8) — Szo: Pardon egy perere (fél 8).

József Attila Színház: V, K, Cs, P, Szo: Gáztáng (du. fél 3, K: 7, Cs: H. bérl. 3. ea., P: J. bérl. 3 ea., Szo: C. bérl. 3. ea., 7) — V: Perrichon úr utazása (7) — H, Jövő V: Egy válás története (7) — Sze: Pajzán históriák (7) — Jövő V: Az öreg (O. bérl. 2. ea., du. fél 3). — a **Kamaraszínpadon:** V, Szo, Jövő V: De jó szeretni! (7).

Mikroszkóp Színpad: V: Értem? — Újvásági kabaré (8) — K, Sze: Zűrhajó (de. fél 10) — K, Sze: Ugyan? Továbbá!! (fél 9).

Radnóti Miklós Színpad: V: Szerelmeskedések (du. 3 és 7) — H: És te szépségem ... (7) — K: Parlament gebinben (7) — Cs: Magányos duett (7) — P, Szo, Jövő V: Toldi (7, Szo, Jövő V: du. 8) — Szo: Este kell a szerelem (7) — Jövő V: Wiener Walzer — Ünnepi ügyelet (fél 8).

Vidám Színpad: V, Jövő V: Süsü, a sárkány (de. fél 11) — V, H, Szo, Jövő V: Meddig lehet elmenni? (7, V: du. fél 3 is, Jövő V: du. fél 3) — K, Sze, Cs: Bubus (7) — P, Jövő V: Nyitott ablak (7) — a **Kis Színpadon:** V: Kettesben (Szilágyi János riportja Ernyei Bélával, fél 8) — K: Végzetes játék (fél 8) — Sze: Mi újság odaát? (fél 8) — Cs, Szo: Ez egy játék (fél 8)

Ódry Színpad: H, P, Jövő V: Csókolj meg, Katám (7, Jövő V: du. 3) — Sze: A trükk (7) — Szo: Május, itt valami ketyeg (du. 5).

Játékszín: V, K, Cs: Maugli (de. 11, K: du. 4, Cs: du. 3) — K, Szo: Kedves nazug (8) — Sze: Oszlopos Simeon (du. 3) — P, Jövő V: Négykezes (7) — Szo: Ágacska (du. 3) — Jövő V: Kék öből (de. 11 és du. 3).

Hökön Színpad: V, Szo, Jövő V: Vuk (V, Jövő V: a Marczibányi téri Műv. Házban du. 3 és 5, Szo: a Corvin Moziban de. 9, Jövő V: a Corvin Moziban de. 12) — Cs: A zsenik iskolája — Góz (Kafka M. Gimn., 7).

Magyar Néphadsereg Műv. Háza: V: Légy a' játszótársunk (du. 3) — Cs: Bérleti hangverseny (7)

Rock Színház: K, Sze, Szo: Sztárcsinálók (8)

Budapesti Gyermekszínház: V, Jövő V: Mátyás király juhásza (de. fél 11, V: du. 3 is) — K, Jövő V: Látogató a végtelenből (du. 3) — Sze: Szépek szépe (du. 3) — P: Távolban egy fehér vitorla (du. 4) — Szo: Feri világgá megy (du. 3).

Reflektor Színpad: V, Szo: Kulisszatitkok (du. 5, Szo: 8) — V, Jövő V: Magasfeszültség (8) — Jövő V: Amokfutó (du. 5) — az **Olimpia Moziban:** V, Jövő V: Micimackó (de. 11).

Magyar Színkör (Kossuth Klub): V: Noé galambja (7) — Szo: Dózsa (5) — Jövő V: Nagyenyedi fügevirág (8).

Állami Bábszínház a Népköztársaság útján: V, Sze, Cs, P: Gulliver Liliputban (de. 11 és du. 4, Sze, Cs, P: du. 3) — H: Bábuk és bohócok (este fél 8) — Szo, Jövő V: Misi mókus vándorúton (de. 11 és du. 4) — a **Jókai téren:** V: A két kicsi pingvin (de. fél 10 és fél 12) — K, Sze, Cs, P, Szo, Jövő V: Berzsián és Dideki (de. 10, Szo: du. fél 3 és fél 5, Jövő V: de. fél 10 és fél 12).

Vendégjátékok: V: Bohóc rókák és egyéb mókák (II. ker. Műv. Házban, de. 10, — Pataki I. Műv. Házban du. 3) — Fehérlófia (Mosolygó A. Műv. Házban du. 4) — Jövő V: Piroska és a három kismalac (Pesterzsébeti Műv. Központ, de. 10) — János vitéz (Dózsa Gy. Műv. Ház, de. 10 — Csepeli Műv. Otthon du. 3).

Zeneakadémia: V: Bacher Mihály hangversenye (Bacher M. három hangversenye 2., fél 8) — H, Sze: A Magyar Állami Hangversenyzenekar hangversenye (Rácsonyi bérlet 3., Sze: Téli bérlet A/II—4., 8 nov. 12-ről halasztott hangverseny, fél 8) — K: Lehotka Gábor orgonaestje (fél 8) — Cs: a Benkó Dixieland Band hangversenye (fél 8) — P: a MÁV Szimfonikusok hangversenye (MÁV-bérlet A/5., fél 8) — Szo: Szendrey-Karper László hangversenye (fél 8) — Jövő V: A Magyar Rádió és Televízió szimfonikus zenekarának és énekkarának hangversenye (MRT-matiné 4., de. 11). — **Kisterem:** P: Gulsin Onay zongoraestje (fél 8) — Jövő V: Kósa Gábor ütő- és cembalóestje (fél 8)

Pesti Vigadó: K: Zempléni Kornél zongoraestje (Zempléni K. két zongoraestje 1., fél 8) — Sze: Prunyi Ilona zongoraestje (Téli zongoraestek 4., fél 8).

Budai Vigadó: Cs: A Magyar Állami Népi együttes énekkarának hangversenye (Budai esték 1, fél 8).

Fővárosi Nagycirkusz: Egész héten (kivéve K): Üdvözlet Szófiából (este fél 8, Cs: csak du. fél 4, P, Szo, V: du. fél 4 is, V: de. 10 is)

Szereposztás és rövid tartalom a Pesti Műsorban található!

A TÉLI VÁSÁRRA is bő vá
30—40 SZÁZALÉKO
február 7-től 19-ig
A CIPŐBOLT VÁLLALAT SZ

Megnyílt a Nemzetközi Kisplasztikai Triennálé

1990. szeptember 27-e és október 28-a között rendezi meg a Műcsarnok a *VIII. Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Triennálét*. Mint annyi minden művészeti életünkben, ez az immár hosszú múltra visszatekintő rendezvénysorozat is az átmenet jegyeit viseli magán. Az újonnan alakult szervezőbizottságnak (melynek főtitkárává *Beke László*t választották) már nem maradhatott elég ideje a kissé megkövesedett részvételi szabályzat módosítására, hiszen a kiállítás előkészítését már tavaly meg kellett kezdeni. Így egyelőre változatlanul a diplomáciai testületeken keresztül küldték el a jelentkezési felhívásokat (s emiatt gyakran a kultúrattaséktól függ egy adott ország részvétele, az idén például hiányozni fog Franciaország, Japán vagy Kanada), s maradt a nemzeti biztosok intézménye is. Az ebből fakadó óhatatlan esetlegesség néha jótékonyan színesíti a tárlatot (gondoljunk az elmúlt alkalommal remek anyaggal felvonuló Zimbabwéra), de nem használ az átlagszínvonalnak. Ezért a Kiállítási iroda titkárának, *Kozák Csabá*nak a tájékoztatása szerint azt tervezik, hogy a következőkben egyes nemzeti biztosokat közvetlen felkérés alapján maga a szervezőbizottság jelölne ki, sőt egy külön szekcióban az egyéni meghívás alapján felkért művészek munkáit állítanák ki. Ez vélhetően módot adna arra, hogy a kiállítás valóban a műfaj legjobbjainak szemléjévé váljék.

Az idei eseményhez visszatérve, ez alkalommal a múltkorinál kisebb számú (37) ország kevesebb művésszel szerepel, annál is inkább, mivel 4 helyett háromban maximálták országonként a kiállító művészek számát. Ez a kisebb anyag is bizonyíthatja azonban számunkra a kisplasztika fogalmának nagymérvű képlékenységét, amelybe – legalábbis a válogatást végző nemzeti biztosok szerint – a népművészeti gyökerű iráni ötvöstárgy éppúgy beletartozik, mint a többszörösen megcsavart posztmodern objekt. A változékony színvonalú fotódokumentáció alapján nehéz lenne markánsabb vonulatokat kiemelni az anyagból, egyelőre csak az érdekesnek ígérkező egyéni teljesítményekről tudok beszámolni: közéjük tartoznak az amerikai *Joel Shapiro* idézőjeles figurativitása, az osztrák *Ines Lombardi, Ilsa Haider* és az angol *Cathy de Monchaux* kifinomult anyaghasználata, a holland *Sef Peeters* csomagolásai, a lengyel *Marek Chlanda* érzékeny, a konceptualitást újrafogalmazó művei. A magyar válogatás ismét színvonalasnak tűnik: a *Jakovits*-életmű előtt tisztelgő kiállítás mellett *Sass Valéria, Sugár János* és *Várnagy Ildikó* műveit láthatjuk. Immár hagyományosan kapcsolódik a kiállításhoz az előző nagydíjas önálló bemutatkozása az Ernst Múzeumban: ezúttal a nemzetközi hírű, Németországban tanító angol szobrász, *Michael Sandle* drámai erejű műveivel találkozhatunk. Rangos szakembereket sikerült meghívni a nemzetközi zsűribe is; így *Giovanni Carandantét*, az idei Velencei Biennálé vizuális részlegének igazgatóját, *Jan Hoet*-ot, a legközelebbi Documenta művészeti vezetőjét, *Stanisławskit*, a łódzi Modern Művészeti Múzeum igazgatóját és *Mme Catherine David*ot, a párizsi Musée Nationale d'Art Moderne munkatársát. Magyar részről *Kovalovszky Márta*, Beke László és *Farkas Ádám* vesz részt a zsűri munkájában.

p–g

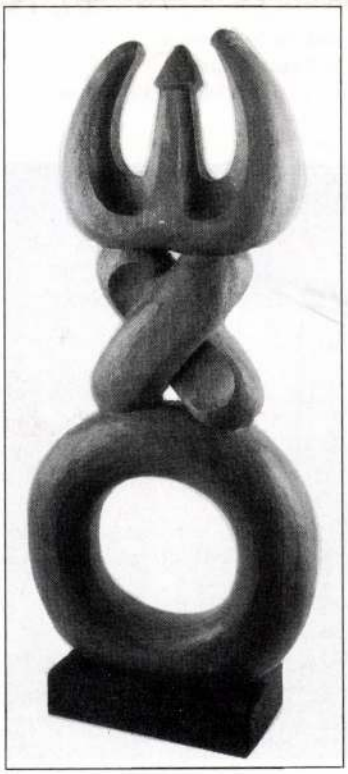

Jakovits József: Kabala, 1989, mahagóni

Jorge Luis Zarran Paz: Az élet zaja I (Krízis), 1989, vegyes technika, 41×24×49 cm

Bécsi múzeumok és galériák címe, programja 1990 októberében

Albertina
Wien 1., Augustinerstrasse 1.
h–k–cs: 10–16 óráig
sz: 10–18 óráig
szo–vas: 10–13 óráig

Museum moderner Kunst
Palais Liechtenstein
Wien 9., Fürstengasse 1.
nyitva naponta 10–18 óráig
kedden zárva
Herkules csarnok: okt. 15.–dec. 30.
DAEDALUS–DAEDALUS
Grafikai termek: szept. 13.–okt. 28.
Sandro CHIA, rajzok

Museum moderner Kunst
Museum des XX. Jahrhunderts
Wien 3., Schweitzer Garten
nyitva naponta 10–18 óráig
szerdán zárva
szeptember 21.–nov. 18.
Daniel SPOERRI,
retrospektív kiállítás

Österreichisches Museum
für Angewandte Kunst
(Iparművészeti Múzeum)
Wien 1., Stubenring 5.
nyitva naponta 11–18 óráig,
kedden zárva
okt. 2.–január 8.
Walter PICHLER, plasztikák és időszakos építmények

Secession
Wien 1., Friedrichstrasse 12.
k–p: 10–18 óráig szo–vas: 10–16 óráig
aug. 5.–okt. 14.
Központi tér: **Bernhard PRINZ,** installáció és fotó
Galéria: **Die Firma** (A Cég), a „Négy szobrászati kiállítás" sorozatból
Grafikai kabinet: **Brigitte KOWANZ,** a „Szobrászfotók" c. kiállítássorozatból
okt. 19.–dec. 2.
Központi tér: **Umweg Moderne** (Kitérő: modern) a 80-as évek New York-i művészete
okt. 19. és 20. Szimpozion e témáról
Galéria: **A römerquelle-pályázat anyaga** munkák papíron
Grafikai kabinet: **A Römerquelle fotópályázat anyaga**
Állandó kiállítás:
Gustav KLIMT, Beethoven-fríz

Galerie Ariadne *1. Bäckerstr. 6.*
h–p: 13–18 óráig szo: 10–13 óráig

Galerie Faber, fotógaléria
1. Köllnerhofgasse 6.
k–p: 13–18 óráig szo: 10–13 óráig
szept. 14.–okt. 13.
Wolfgang RAFFESBERG,
„Seven Landscapes", fotóinstalláció
okt. 10.–dec. 1.
Heimrad BÄCKER,
„Epitaph", installáció

Kajetan Grill, műkereskedés
1. Grünangergasse 8.
h–p: 14–18 óráig szo: 10–13 óráig

Galerie Hilger
1. Dorotheergasse 5. (1. emelet)
h–p: 12–18 óráig szo: 10-13 óráig
szept. 11.–okt. 6.
Roman SCHEIDL, palettaképek
okt. 10.–nov. 3.
Nikolaus MOSER,
munkák vászonra és papírra

Galerie Grita Insam
1. Köllnerhofgasse 6.
k–p: 14–19 óráig szo: 10–14 óráig

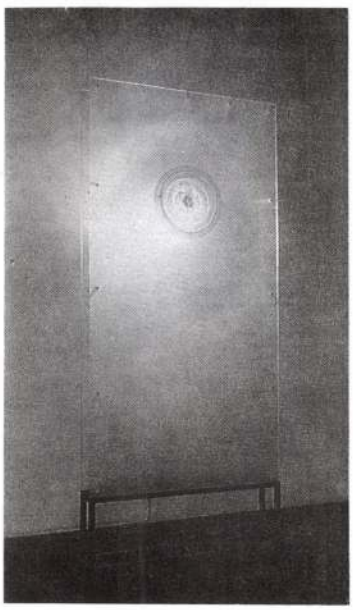

INTAKT, nők galériája
1. Fleischmarkt 11.

Galerie Knoll *6. Esterhazygasse 29.*

Galerie Krinzinger *1. Seilerstätte 16.*

Galerie Lang *1. Fichtegasse 5.*
k–p: 13–18 óráig szo: 10–13 óráig

Galerie nächst St. Stephan
1. Grünangergasse 1. (2. emelet)
h–p: 10–18 óráig szo: 11–14 óráig
szept. 17.–okt. 27.
Alan CHARLTON

Neue Galerie Wien
1. Rotenturmstr. 27.
k–p: 11–13 és 15–18.30 óráig
szo: 10–13 óráig

Galerie Peter Pakesch
1. Ballgasse 6. és 3. Ungargasse 27.
k–p: 14–18 óráig szo: 11–13 óráig

Galerie H. S. Steinek
1. Himmelpfortgasse 22.
k–p: 13–18 óráig szo: 10–12 óráig
szept. 11.–okt. 12.
Hans STAUDACHER
okt. 16.–nov. 16.
Bernd ZIMMER

Galerie Ulysses *1. Opernring 21.*
k–p: 10–13 és 14–18 óráig
szo: 10–13 óráig

Galerie Hubert Winter
1. Sonnenfelsgasse 8. és
1. Bäckerstrasse 7.
h–p: 11–13 és 14–18 óráig
szo: 11–13 óráig
Sonnenfelsgasse: szept. 10.–okt. 13.
High Season I., sokszorosított művek: Acconci, Finlay, Förg, Longo, Mangold, Merz, Oberhuber, Tuttle, Weiner
okt. 15.–nov. 10.
High Season II., sokszorosított művek: Baldessari, Gijl, Blair, Bloom, General Idea, Hilliard, Jürgenssen, Kempinger, Laib, Sherman
Bäckerstrasse: szept. 9.–okt. 13.
Richard TUTTLE – Works on Paper
okt. 15.–nov. 10. **Common Practice** – Konrad, Dorfer, Lengner, Winkler.
A kiállítás kurátorai Markus Mittringer és Reinhard Tschaikner

Összeállította
Maurer Dóra

JAKOVITS József

Magyar Napló
1989.nov.10.
15.p.

JAKOVITS JÓZSEF:
Arnolfini asszony, 1955.

A szabadság szobrásza

Jakovits József, az Európai Iskola mestere erzsébeti kétkezi munkásból és realista szobrászból lett 1945 után előbb a tágabb rózsadombi, majd — annak 1948-as szétverése után — a jóval szűkebb Rottenbiller utcai művészkolónia tagja, Vajda Lajos özvegyének, Vajda Júlia festőnek a férje, Bálint Endre sógora, Weöres Sándor, Szabó Lajos, Korniss Dezső barátja, aki az ötvenes években — miközben a bábszínház műhelyében kereste a kenyérrevalót — a magyar szürrealista szobrászat és relief remekeit mintázta és faragta a négyszobás társbérletben. Olyan remekeket, mint az ében *Csodafiúszarvas,* az *Arnolfini asszony* vagy az 1953 elején született hátborzongató karmos *Sztálin-békegalamb.*

Már akkor foglalkozott grafikával is: 1956 október—novemberében rajzolta most mappában is megjelent, angyal és ördög szür- és nagyon is reális élethalálharcát megjelenítő *Forradalmi sorozatát.* Amikor aztán a konszolidáció kezdete táján az akkori teljhatalmú kultúrpolitikus megtekintette szobrait és a teázgatás közben barátságosan elejtett szavakból Jakovits azt vette ki, hogy belátható időn belül munkái nem lesznek kiállítva ezen a féltekén, kénytelen-kelletlen átköltözött a túlsóra. A hazával együtt szívet ugyan nem, de műfajt, azt cserélt: főként festészettel kezdett foglalkozni: a héber betűk Kabala-fogantatású teste és szelleme ragadta meg képzeletét — de ahogy a magyar világi hatalomnak és provincializmusnak, úgy két évtizedes New York-i emigrációja alatt az amerikai fogyasztói ízlésnek sem tett engedményt.

Néhány éve hazatelepedett; és ahogy az ötvenes-hatvanas években az akkori fiatal író-, művésztársaság színe-java járt hozzá (én magam például még gyerekként, nála találkoztam először Mészöly Miklóssal), úgy ma is egyre több fiatal művész, költő, esztéta és művészetre fogékony ifjú jár fel a most nyolcvanéves autodidakta nagymester kétszobás Dob utcai lakására, hogy a képek, szobrok, objektek, könyvek és fantasztikus tárgyak között szellemileg felfrissüljön. Mert a fiatalok és középkorúak kortársuknak érzik az örökifjú szellemű és kezű alkotót, aki csak néhány hete fejezte be újabb hármas szoborkompozícióját, akinek személyiségéből és munkáiból egyszerre sugárzik a szabadság törvénye és a törvény szabadsága.

TÁBOR ÁDÁM

8552. sz. jegyzék

67/80
JAŠIK, Rudolf: A holtak nem énekelnek. [Regény.] (Ford. Rácz Olivér.) Bp. 1976, Európa. 581 p. 20 cm.
/A győzelem könyvtárai/

68/81
JAŠIK, Rudolf: A kristályvizű folyó partján. [Regény.] (Ford. Koncsol László.) Bratislava, 1966, Tatran. 258 p. 20 cm.

69/82
JÁSZ Dezső: Budapesttől Budapestig. [Cikkek, tanulmányok.] (Utószó: Diószegi András.) Bp. (1971), Magvető. 302 p. táblák. 20 cm.

70/83

tásokról . . . Közbeszóltam: vajon beszéltek-e tapasztalataikról otthon, a kollégiumban? Ugyan, hárították el, dehogy, az nacionalizmus volna! A minap egy csallóközi faluban valaki arról beszélt egy Csemadok-rendezvényen, hogy nemcsak a magyaroknak kellene szlovákul tanulniuk, hanem a szlovákoknak is kellene venniük magyar nyelvi és történelmi órákat. Ez abszurdum! — kiáltotta a helybéli zeneiskola igazgatója. — Ez már nacionalizmus volna!

Magyarnak lenni nacionalizmus?
Olyasféle, ha nem rosszabb.

Ha elővesszük az elmúlt negyven-egynéhány év honi és szomszédos politikai állásfoglalásait, sajtó- és tévényilatkozatait, tankönyveit, vagyis általában azt, ami hivatalosnak, de legalábbis hivatalosan sugalmazottnak tekinthető, akkor meglehetősen egységes kép bontakozik ki. Természetesen országonként és koronként kissé változóak a hangsúlyok, a stílus romlik, javul, de inkább romlik, a lényeg nagyjából ugyanaz. A magyar mint olyan, született fasiszta, méltó az elnyomatásra, mert született elnyomó, ezer éven át egyebet se tett, pusztított, eltulajdonította mások történelmét, örökös vesztes, örüljön, hogy ennyivel megúszta, kussoljon, ha véreit ölik, megalázzák a szomszédban, az egész nép jöttment, nagyjai vagy idegenek voltak, vagy kicsik. És így tovább. Ebben az ócsárló kórusban a magyarországi hang a legutóbbi időkig nemhogy disszonánsnak nem hangzott, de tenor volt. Rákosi Mátyás együtt kiáltott ránk fasisztát a demokratikus csehszlovák törvényhozással, a környék sovén intézkedéseit az aczéli kultúrpolitika sajtócenzúrája, oktatáspolitikája készségesen palástolta, ha kellett, szerkesztőségeket semmisítet meg — régi Mozgó Világ, Tiszatáj —, a tankönyvek a magyar történelmet unalmasnak ha nem undorítónak írták le és elhallgatták meghamisították a század ránk nézve legjelentősebb történéseit. És azt is, hogy hol, hogyan, és mennyi magyar él a Kárpát-medencében . . .

Illyés mondta, hogy magyar az, aki vállalja. Ő feladatra gondolt, hitre, elszántságra

---

Szavak áradata öntötte el pillanatok alatt a posztsztálinista magyar ugart. Ami e től persze nem válik még kies ligetté A nyilvánosság testessé lőn, a dolgok áttetszővé váltak, a tett uszadékká. Hogyan beszéljek most a nyilvánosság hiányáról? Mifele szavak volnának most különbek, amikor a *különb*-ség gőgje mindannyiunké, akik ezt az áradatot magunkra és másokra szabadítottuk. Igyekszem hát röviden és pontosan fogalmazni, hiszen még mindig a gátakkal hadakozom. (Az értelem legyen hozzánk irgalmas . . .)

A pedagógiai nyilvánosság nyomorúságáról fogok beszélni. (Nem ismerek ugyan olyan szakmát, ahol a nyilvánosság ügye mára lényegesen jobban állna, de ezt hagyjuk most.)

Az iskola atyák, bölcsek és hivatalnokok gyámsága alatt élt. Most szabad. Szabadsága a gyámolító kéz elerőtlenedése, megbénulása. Legjobb indulattal sem mondhatom hogy az utóbbi évek engedetlenségei, innovációi, projektjei lényeges részét tennék ennek a szabadságnak. Merre és hogyan tovább? És egyáltalán, kik vagyunk, mivel hát eddig önismeretünk tükre mögé rejtőzve-vár va éltünk. Erre kellene tehát a nyilvánosság a vissza-, szembefordított tükör. Látsszon csúfság, terméketlen küszködés, a számtalan vereség és megalkuvás, s lássuk végre, mi az ami hasznavehető, ami csekélységénél sokkal többet ér.

Ha most azt mondanám, kellene ehhez néhány új lap, együtt nevetnék magamon az olvasóval. Pedig bizonyára ez fog következni.

Jaki

Soha nem fért bele semmiféle keretbe, munkásságát ezért nem lehet sablonok szerint kezelni. De a művészet igazi értői mindig észrevették. A negyvenes években Bálint Endre, az ötvenes években Mándy Stefánia, Körner Éva. De ők sem szólhattak mindig. A nyolcvannégy éves Jankovits József pedig ma is dolgozik.

Nem idomult a korhoz, s ma is perel vele. A legsötétebb sztálinizmus idején Picasso galambja volt a béke emblémája. Jaki megalkotta a kor valódi „békegalambját", az igazit, a kegyetlent, a harcost, a szárnyával, karmával, szívével ölni tudót. Nem szerették ezért. 1956 október 23-án ő is az utcán volt, s hazatérve elkezdett rajzolni. Az akkori élményekből mindennap született egy mű. „A művészet jelképrendszere legyőzi a napi eseményeket" (Mándy Stefania).

Jaki számára nem volt hely itthon, húsz évig kint élt Amerikában. Hazatérte után, 1990-ben kapott Kiváló Művész kitüntetést. Most a Széchenyi Akadémia tagjai sorába lépett. Székfoglalója a Balassi galériabeli kiállítás (II., Margit u. 1.). A falakon a Forradalmi sorozat tíz lapja (tíz nap), s előttük a csodálatos életműből öt szobor: két harcos, a Rothadó kéz, az Életfa és a Sztálin békegalamb.

Józsa Ágnes

JAKOVITS József
Vasárnapi Hírek
1993. okt. 31.

)en : Gyarmathy Tihamér
lemzet, 1985. március 8. 6.

[interjú]. = Új Tükör, 1985.

ska Lajos:;.i.Fábián László:;

s kiállítása, Bp., Műcsarnok,
nber 22. A kiállítást rend.
János. Bp. : Műcsarnok, 1985 54
lin: Gyémánt László képei. = Új
4.; HARANGOZÓ Márta: Festmény
Hírlap, 1985. szeptember 2. 2.;
n a dzsesszt? = Magyar Hírlap,
AJOR Ottó: Gyémántkoszorú. = Új
27., ill.; SZABÓ György: Gyémánt
tása. = Magyar Nemzet, 1985.
ulianna: A Cosmopolistol a
1985. szeptember 3. 7.; VADAS
et és Irodalom, 1985. szeptember
László Gyémánt. = Budapester
26. 9., ill.

Jakovits József
1021

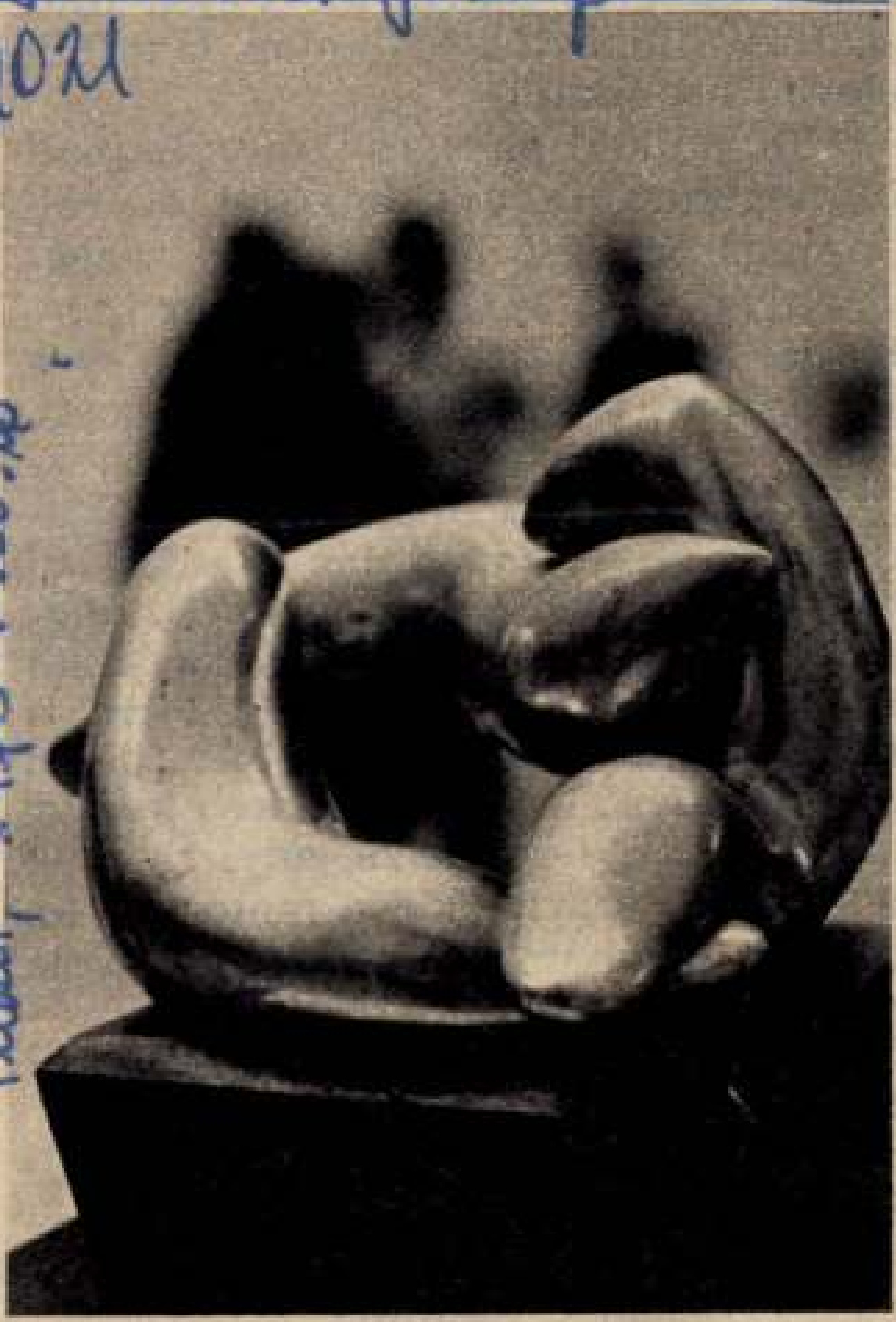

JAKOVITS JÓZSEF: HÁROM FÖKA

Tuskán Pál 74 éves lesz. Szálas termetű, életerős pátriárka. Fején múzeumba illő, évtizedes kalap. Ő a falu eleven krónikája.

— Valamikor az egész falu hajnali harangszóra indult dolgozni és esti harangszóra ért haza. Mégis szegények voltunk. Ma a fél falu az iparba jár el. Mi, itthon a tsz-ben és a háztájiban megkeressük a kenyeret, meg hát a bort is; amit ők haza hoznak, házra megy, meg „taxira", Vanyarcon a felszabadulás óta 300 új ház épült és 25 „taxit" vettek . . . Azelőtt — s most nagyot nevet Pali bácsi —, ha egy autó végigment a falun, egész gyerekhad futott utána, ezt kiabálva: Isov motor, anyi konye, anyi oje, anyi stvernye, anyi bics, — a bezsav! Vagyis: jön a motor, se ló, se rúd, se hám, se ustor és mégis szalad.

Vanyarcon már 300 tv van, de Pali bácsi nem nézi a műsort.

— Amit a tv-ben mutatnak, azt én már mind láttam: vagy csókolódznak, vagy verekednek.

— S olvasgat-e valamit?

— Nem érek rá, nyugdíjas vagyok — feleli. — Újságot járatok, a Ludové

Jakovits József, szobrász

L: Hajdu István

P. Szűcs J: szobrok a tücsök után 7.

Népszabadság, Bp. 1978. júl. 14.

Jakovits József, szobrászművész
Klub

24
kedd

17.30 Expresszív és bizonyos formák
Jakovits József szobrászata
Előadó: Forgács Éva

Magyar Nemzeti Galéria kedvezménynaptára
1982. április

Jakovits [József], szobrai

L.: Martyn Ferenc.

Lónyai L.: Martyn Ferenc életmű-kiállítása 930-933.

Jelenkor, Pécs, 1978. okt. XXI/10

MDK

Jakovits József

A Képzőm.Szab.Szaksz. ... Magyar Nemzet 1947.jul. 22.

1021

JAKOVITS József

1

2

„Ahol még fogják egymás kezét”

JAKOVITS JÓZSEF SZOBRAI A NEMZETI GALÉRIÁBAN

„Jakovits József 1909-ben született Budapesten. Árvaházi évek és műszerészként eltöltött időszak után lett szobrász. Noha több-kevesebb rendszerességgel tanult, autodidakta. Emberileg és művészileg a legdöntőbb hatás – közvetve – Vajda Lajos részéről érte. Vajda halála után négy évvel, 1945-ben ismerkedett meg Vajda özvegyével – későbbi feleségével – és a Vajda-körrel. Ez volt az a közeg, amellyel együtt élt és amellyel művészeti dialógust folytatott: hol a konstruktivizmus felé mutató, hol a szürrealisztikus kihívásokra felelt, miközben szobrászata lényegében önmagára talált, s kialakította saját formai és motívumrendszerét.”

(Részlet a katalógusból)

— A katalógusban azt olvastam, hogy autodidakta. Sokak véleménye szerint a legnagyobb művészi szabadság így érhető el, ugyanis a művészeti iskolák akadémizmusának kényszerítő hatása nem köti meg az alkotó kezét . . .

— Nem tagadom, magam is sokat gondoltam erre. Persze ez így túlontúl egyszerű, hiszen azért tanultam én, például igen sokszor bejártam az epreskerti művésztelepre, Strobl Alajoshoz. És szintén autodidakta módon tanulmányoztam a művészetelméletet. De rá is kényszerültem ezekre, hiszen amikor az első szobraimat csináltam, azok egyszerűen szétestek. Nem tudtam, hogyan kell felrakni az anyagot. Fafaragást pedig egy csillárkészítő barátomtól tanultam. A felszabadulás után hallottam, hogy a Munkás Kultúr Szövetség művésztelepet létesít, hát kapva kaptam rajta. 1948-ig jól megvoltunk ott, de akkor kitettek bennünket. A művésztelepen ismerkedtem meg Bálint Endre festőművésszel, akivel azután húsz évig közös társbérletben laktam! Az együttlakás első három évében szinte semmit sem tudtam mintázni, mert egyszerűen nem volt hely a lakásban. Ez teljességgel lehetetlen helyzet egy művész számára. Mindezt csak azért mondom el, mert ez volt az oka annak, hogy 1956-ban elfogadtam egy amerikai meghívást. Azóta ott élek.

— Szobrait nézve, talán ilyen jelzőket használhatnánk: misztikus, mágia, folklór, népművészet, valamint ezek visszaidézése és ötvözése. Jól látom?

— Pontosan ez az alkotói szándékom. Mindez bizonyára összefügg az iskolázatlanul kiművelt,

Esteledik. Most az élet
Mélyebb, s tágabb a világ is.
Messze gyárnak búg a kürtje,
És munkások andalognak
Hazafelé hűs homályban.
Homlokomon csókod érzem,
Drága vendég, boldog ihlet,
És fölnézek áhítattal,
Mint a gyermek, mint a táltos,
Ázsiából ősi pásztor,
Kerek égnek földerengő
Első, halvány csillagára.

Milyen volt...

Milyen volt szőkesége, nem tudom már,
De azt tudom, hogy szőkék a mezők,
Ha dús kalásszal jő a sárguló nyár,
S e szőkeségben újra érzem őt.

Milyen volt szeme kékje, nem tudom már,
De ha kinyílnak ősszel az egek,
A szeptemberi bágyadt búcsúzónál
Szeme színére visszarévedek.

Milyen volt hangja selyme, sem tudom már,
De tavaszodván, ha sóhajt a rét,
Úgy érzem, Anna meleg szava szól át
Egy tavaszból, mely messze, mint az ég.

Falusi lakodalom

Nyárfák ezüstjén hold ezüstje reszket,
Piros borok a fehér asztalon.
A hegedűknek a tücskök felelnek
Hivatlanul a szőke asztagon.

A mókás vőfély verset mond a nászról,
Violát, rózsát, mindent összeszed,
És csillagot, szerelmet, cifraságot.
Kalácsot kér a majszoló gyerek.

Az ágyasházban tornyot rak az anyjuk,
Kakukkos óra éjfelet kakukkol,
A szútól halkan megroppan a bútor.

S míg künn az udvaron garázda dal zúg,
Üveg alatt gunnyaszt, mint néma bú,
Egy fonnyadt menyasszonyi koszorú.

Petőfi-centenárium

Nevét idézik, de a szellemét nem,
Az él és gyújt szívekben, észrevétlen,
Mint a futó tűz korhadó avarban,
Terjed titokban és nő láthatatlan,

Míg égbe nem csap, éjbe nem világol
És pirkad tőle közel és a távol,
Hűs csillagok sápadnak rőt hevétől
és bíbor pernyék hullanak az égből

És futva futnak dúvadak riadtan:
Petőfi lángol a világviharban,
Elég babona, máglya, bamba gazság
És napod virrad, szent Világszabadság!

Gulácsy Lajosnak

Lajos, elér-e hozzád még a hangom,
Mely úgy remeg, mint nyárfák estelen,
Ha rajtuk ring az esteli harangszó
S rájuk ragyog a csillagszerelem,
Elér-e hozzád hangom, a szívedhez,
E nagy bíbor virághoz, mely beteg
És az agyadhoz, mely — ó drága serleg! —
Gyász és nyomor borával telve meg!

Elér-e hozzád hangom, a naiv, bús
Juhászkolomp a végtelen teren
És fölver-e egy percre álmaidbul.
Melyekben nincs már többé értelem?

Ó értelem! Hogy tudja ezt a többi,
A kalmár, börzés, a kalóz, betyár,
Csak okosan, csak adni, venni, ölni,
Törvényesen, míg az idő lejár.
Csak enni, nőszni és álmodni néha,
De óvakodva, mert itt élni kell,
Potom a szépség és művésze léha,
Csak egy a mentsége, egy csak: a siker!

Lajos, emlékszel, amikor először
Kerített össze minket alkalom,
A boldogságos, békés délelőttön
Gauguinnek száz lázálma a falon?
A sárga fényben a kövér banánok
S a sárga tájon barna emberek,
Az elveszett Éden, mely fájva fájón
Bennünk zokog, ujjong, ragyog, remeg,
S a furcsa bálvány, szent fából faragva,
Mosolya sír és bánata mosoly,
Önarcképem! — mondottad és a zajban
Kacajod bongott, mint ha szél dobol!

Lajos, emlékszel? Váradon tavasszal
a Kis csapszékben, hol Watteau lakott,
Lerajzoltál, vén márkit, vaskalappal
S tegnapnak láttad már a holnapot.
A Köröst néztük és láttuk Velencét,
A kávéházban Goethe ült velünk,
Esengtünk Grandet Eugenia szerelmét,
A csillagot kerestük, amely letűnt.

A csillagot kerestük... merre is vagy,
Hisz még nem hullottál az égbe le,
Még ég fölötted estenden a villany,
Még mérik, lázad nő, vagy süllyed-e?
Lajos, hiszen mi voltunk már azóta
Ott is, tudod, nem mondom, fáj a szó...
Ahol ketyeg a lélek, mint az óra,
De nem mutat időt, irtóztató.

Te ott maradtál, hallom, jobb neked már,
Mint ez a másik, józan, gaz pokol.
Hol gond, ital, nő, robot és a seft vár
S a legszebb vágy legrútabban lakol.
Te ott maradtál: téren és időn túl
Sétálsz a kertben, csillag s hid alatt
Nem hallasz már ugatni szűkölő bút
S nem látod a halált, amint arat.
A mosolyt, melyet festett Leonardó,
Nem látod a nőn, — csöndesen halad
Agyadban, mint a Léthe, mint az Arno,
Az örök semmi a vak nap alatt.

Nincsen remény, s te nem tudod. Szelíden
És finoman — hisz művész vagy, Lajos —
Babrálsz a párnán ujjaddal. Az Isten
Legyen irgalmas. Ó csodálatos
Szent, tiszta művész, Giotto jó utóda,
Alázatos, hű, tőled nem kíván
Már e planéta semmit, és a holdba
Nakonxipán vár már, Nakonxipán!

Magyar táj, magyar ecsettel

Kis sömlyék szélin tehenek legelnek,
Fakó sárgák a lompos alkonyatban,
A szürke fűzfák egyre komorabban
Guggolnak a bús víz holt ága mellett.

Távolba néznek és a puszta távol
Egy gramofon zenéjét hozza nékik,
Rikácsolón, rekedten iderémlik,
A pocsétában egy vén kácsa gázol.

Az alkonyat, a merengő festő fest:
Violára a lemenő felhőket
S a szürke fákra vérző aranyat ken.

Majd minden színét a Tiszának adja,
Ragyog, ragyog a búbánat iszapja.
(Magyar táj: így lát mélán egy magyar szem.)

Testamentum

Nektek hagyom, ha innen elmegyek
E búcsúzót, jövendő emberek!

Ha emlékeztek, mit daloltam én,
Ne kérdezzétek majd, ki voltam én.

Nem a pacsirta fontos, csak a dal,
Mely a nem múló, szent összhangba hal.

Én botorkáltam s botlottam sokat,
De nem szűntem dúdolni dalomat.

Szomorú volt a versem, jól tudom,
Csüggedten álltam sokszor félúton.

Én vétkem, én nagy vétkem, érezem,
Hogy nem láthatta könnyemtől szemem

Sokáig a fölpirkadó napot:
De ti ezen ne csodálkozzatok!

Ha én a gyöngyvirágos hant alatt
Nem álmodom, csak fekszem majd hanyatt,

Kívánom és ez testamentumom,
Akarom én, ez így is lesz tudom:

Hogy meg ne értse többé senkisem,
Miért vérzett el lassan a szívem,

Miért volt nékem fájó, ami szép.
S a fiatalság tavaszi ízét

Miért érezte fanyarnak a szám
S az asztal végén, vidám lakomán

Mért sírtam én, mint az elátkozott:
Ne értsétek meg azt, ti boldogok!

3

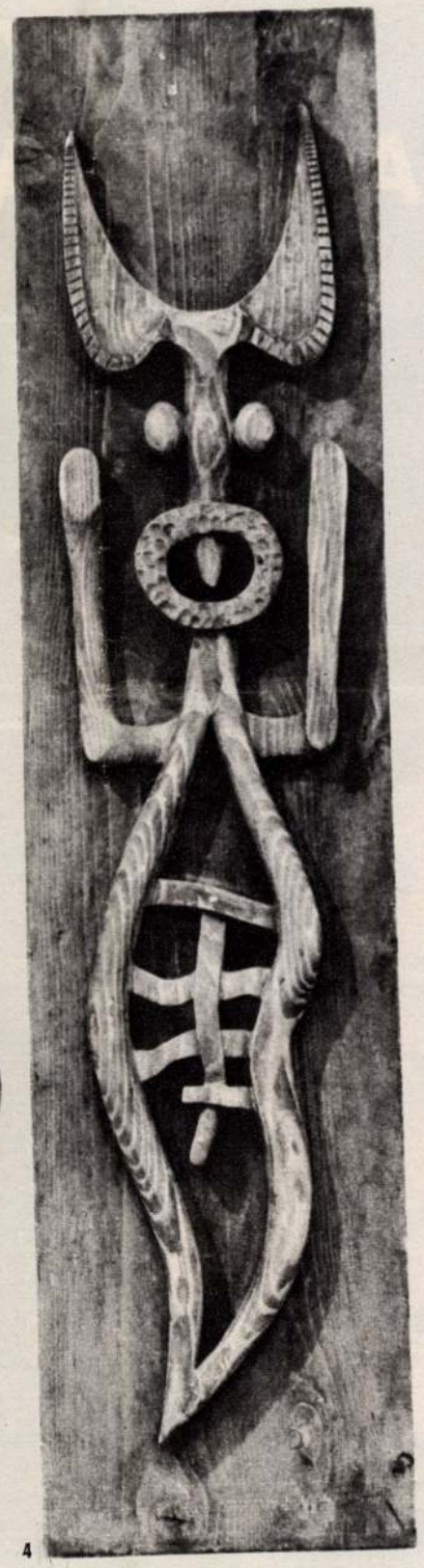

4

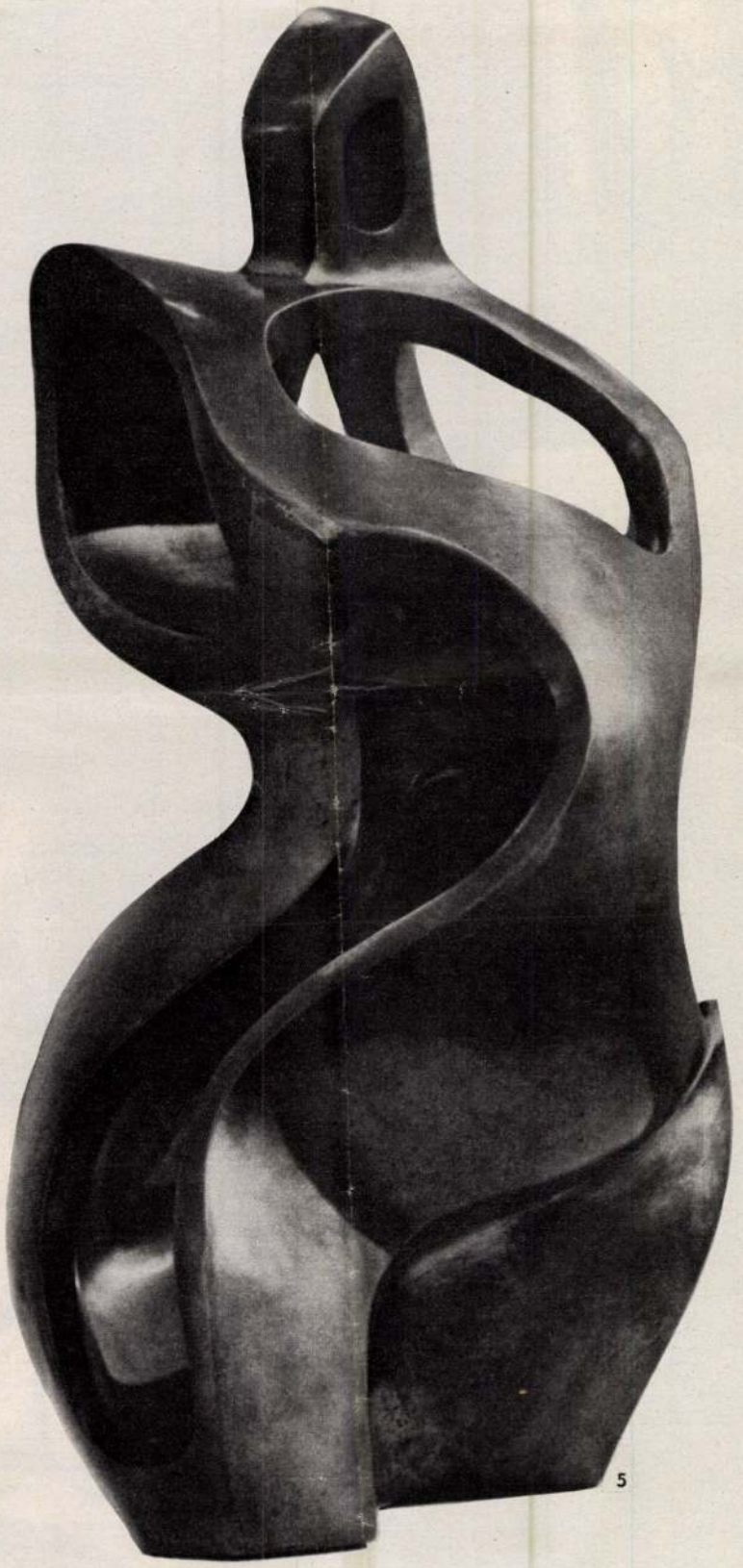

5

az akadémizmustól mentes szabad szellemi és asszociációs tevékenységemmel. A csángó, azték és zsidó kultúra nyomelemeit „gyúrtam" egybe. Én expresszív alkat vagyok, ami egyben megközelítési mód is. Nézze, én árvaházban nőttem fel, 1919-ben a Vérmezőn, a népkonyhán laktam jól először életemben és ez végérvényesen eldöntötte hovatartozásomat. Ez a szemlélet a korszellemnek megfelelően alakította művészi felfogásomat is. Akkoriban nagyon komolyan úgy gondoltam, az volt a jelszavam: minden proli asztalára Jakovits-szobrot!

— *Kassák Lajosék felfogása is hasonló volt...*

— A kor haladó, modern művészeinek elképzelése volt ez! Az más kérdés persze, hogy a munkásoknak ez nem kellett. De például én azóta sem szignálom a műveimet. És igyekszem leásni egészen a gyökerekig, a kultúrák legmélyére, lefejtve róluk a rájuk kövesedett rétegeket, amelyek eltakarják azt a magot, azt a lényeget, amelyből minden, de minden kiindult. Újra teremteni az ősit, visszakotorni odáig, ahol még fogják egymás kezét az emberek — ez a művészi célom. Ezért foglalkoztam vallástörténettel, néprajzzal, miszticizmussal, mágiával.

— *Valahol azt nyilatkozta, hogy most, itt Budapesten látta első ízben együtt a szobrait...*

— Sajnos, így igaz. Valóságos reveláció volt számomra, hiszen nem vagyok már fiatal. Örülök, hogy megéltem ezt. De tréfa nélkül: eddig egyszerűen nem volt lehetőségem együtt látni negyven év munkáit. Hol éppen nem voltam „szalonképes", hol én nem akartam, de most minden összejött. Az ötvenes években például szinte valamennyi szobromat plasztilinbe mintáztam, mert egyszerűen nem volt gipsz a számomra. Arról álmodni sem lehetett, hogy bronzba öntsek valamit is. Most itt Budapesten azzal biztattak, lesz még folytatás...

— *Most hol él, hogyan él?*

— New Yorkban, a Manhattan egyik negyedében. Amerikai méretekben szakasztott olyan, mint a Wekerle-telep Kispesten, ahonnan indultam. Közel vagyok az East Riverhez, ahol együtt élnek kínaiak, oroszok, feketék, zsidók... Már megindult az elnéptelenedési folyamat a környéken, már a zsinagógákra sincs szükség. Néha az öregek becibálnak az oltárhoz, mert már nincsenek tízen az imához. Tizennyolc éve élek ott, s ez mindenképpen fordulópont az életemben. Azóta festettem néhány vallási témájú képet. Nem könnyező, szenvedő öreg zsidókat festek, mint azt szokás, hanem egy új szimbólumrendszert dolgoztam ki. És ezzel a festői korszaknak vége. Nem veszek többé ecsetet a kezembe.

— *Hogyan tovább?*

— Szobrász voltam és az is maradok. Amíg nem jön vissza az alkotókedvem, addig játszom azzal a gondolattal, hogy templomot kellene építeni. A névtelen, megvakított templomépítő mesterek voltak az igazán nagy alkotók.

L. S.

1. Pallasz Athene
2. Csodaszarvas
3. Holdlovas
4. Angyal 1951–53
5. Áttört akt

FOTÓ: NOVOTTA FERENC

75
A SZÍNPAD

Hogy ki mennyi időt tölt el naponta szabad idejében a televízió képernyője előtt, nem firtatom. Annyi bizonyos, hogy május 12-én késő este huszonöt percen át „telt ház" volt az első csatornán. Idősek és fiatalok hitetlenkedve nézték-hallgatták a Kazinczy-díjas Makay Margitról szóló portréfilmet. 75 éve van a pályán, még most is olyan biztosan megy ki a színpadra, mintha a másik szobába menne át. Memóriája kitűnő, szerepeit, a mostanit is csak egyszer-kétszer kellett átolvasnia – vallja a tévériporternek. Valamikor Gál Gyula volt a mestere. Jászai Mari mellett statisztált. Játszott Miskolcon, aztán a Vígszínházban, majd a Nemzetihez szerződött. Színészgenerációkat tanított a Színiakadémián – lélegezni, járni, megállni, bejönni, kimenni, telefonálni, minden olyasmit tanított, amikről a néző azt képzeli, hogy a színpadon olyan egyszerű . . . A 92 éves Makay Margit Karinthy Ferenc Bösendorfer című kétszereplős egyfelvonásosában a Játékszín színpadán bámulatra méltó teljesítményt nyújt.

– h –

FOTÓ: GÁBOR VIKTOR

Jakovits József 1

A Hatvany Lajos Múzeum hatodik füzete az Európai Iskola szobrász kitűnőségét, *Jakovits Józsefet* mutatja be, reprodukciókkal, tanulmányokkal, önvallomásrészletekkel, s egy kedves Weöres-nyolcsorossal. A magyar szobrászat ismertebb és „köztiszteletben álló" vonulatától idegen felfogással készülnek Jakovits kőből, bronzból és terrakottából formált szobrai. Németh Lajos szerint: „*Nyers, gyakran*

Magyar Hirlap 1981/9/8/5

Varga Imre: A hatvani muzeum közleményei

Jakovits József 2

brutális, nemegyszer hangsúlyozottan erotikus-vitális szobrászata, művei több értelmű szimbolikája, kvázi-fétis jellege, nem tudott beilleszkedni a magyar szobrászat domináns törekvései közé. Nem pusztán a klasszicizmus útján járóktól különbözött, hanem útja eltért a modernebbekétől is."
Ideje volt, bizony, hogy az ötvenes évek első felében háttérbe szorított szobrász végre önálló kiállítással is bemutatkozzék, az 1957-es műcsarnoki tavaszi tárlat óta hatvani bemutatkozásáig ugyanis csak gyűjteményes vagy illusztratív tárlatokon szerepelt.

Magyar

V arg eum közleményei

Jakabffy József

Az Európai Iskola látlelete

Magyar Nemzet 1984. XI. 4.

Farkas Ferenc

Kiállítás az európai iskolából

Népszabadság, 1984. X. 11

Jakovits József,

Debrecent, a fővárost és Szolnokot is megjárt kiállítási anyag a népművészetre tudatosan épülő életművekből adott válogatást „Utak a népművészetből" címmel. A művész „Totem" c. műve szerepel a kiállításon. Ez a mű a természeti népek alkotásaival tart rokonságot.
(említve)

Sz. L.: Három kiállítás.
Zalai Hírlap, 1978. aug. 20.

Jakovits József

a Jeatvany Lajos múzeum fotó/művészet kiállításnak adott helyet. – a kiállítás másik része a felszabadulás utáni évek irányzatait mutatja be. Itt szerepelnek a művész alkotásai, melyek szürreális tendenciájú kollázs, illetve montázs.

Láncz Sándor: Képzőművészeti° krónika. Jelenkor, 1977. 1. 72-73. old.

Jakovits

„Képek és szobrok 3 évtized művészetéből" c. kiállítás az új Galériában az Európai Iskola egységes, 1945–1948 közt működő csoportját a rendezés szétbontotta, B. tagjai, kiszál Bakros-Birmant, Jakovitsot, Gadámjit külön mutatja be.

Láncz Sándor: Képzőművészeti Krónika.

Jelenkor, 1976. 3. 252. old.

Jakovits József

A művész kollársai vitkán, vagy egyáltalán nem készültek fotókvágásokból, a fényképeket, ujságok, képeslapok, reprodukciók helyettesítették.

Szabó Júlia: A fotó mint a képzőművészet...
Művészet, 1978. március – 39. lap.

Jakovits József

Jakovits-kollázsok valóságos művészettörténeti felfedezésnek számítottak a havanai kiállításon.

Szabó Júlia: A foto mint a képzőművészet...
Művészet, 1978. március - 29. lap.

Jakovits József

Jakovits gicsglóriaba foglalt Leonardo-reprodukciója a mult értékeit hozta emberkö-zelbe és ironizálta egyszerre.

Szalójúlia: A fotó mint a képzőművészet...
Művészet, 1978. március - 29. lap.

MDK

Jakovics József

szobor

Uj Világkép. Galéria a négy világtájhoz.
1947. febr. 11 l.

MDK

Jakovits József szobrász

Galéria a négy világtájhoz. Megnyitó kiáll.
Bp. 1947.

mszavai /Voit-anyag/

Jakovits József szobrász

Szabad Művészet, 1978

II. évf. 10. sz. 322. o. kiállítások. –

Jakovits József rabbi

Kabad Nép

1946.9.29.–6. l.

Jakovits József rozbrár

Arahad Nép

1946. 5. 21. – 6. l.

5. 30. – 6. l.

Jakovits József szobránmüvén.

Magyar Nemzet.
1947. I. 5.; III. évf. 4. n. 2. old.
(: Riport. :)

Zakovits József rohrár

Szabad Nép

1947. 2. 9. – 11. l.

tovább ~~Tekete Béla~~

~~Gyarmathy Tihamér~~

Jakovits (Jankovicsnak írva) József
nobrát

Lossonczy Tamás

Marosán Gyula

Martyn Ferenc

Moholy Nagy László

Vajda Lajos

Zemplényi Magda

lásd

Galéria a négy világtájhoz. Megnyitó kiállítás Bp. 1947. könyvtárambam

Művek nincsenek feltárolva!

9 Kg

csett, 1930. évi decz. 6.

B I Z O T T S Á G .

em, hogy a mánfai templomot minden
eli felrakását pár napon belül befe-
t legkésőbb 8 napon belül a mélyen
ldöm.

zágos Bizottság

eszmérnök.

Jakovits József

festőművés

Ziállítása a Budapest Galériában.
(1984 x.)

Tü Zi. (Rp)
1984 IX. 28.

M.D.K.

Jakovits József szobrász

Erdődy János: „New-York 42. utca" c. bábjáték/felnőttek részére/ bábjait készitette.
Az Állami Bábszinház előadása.

Szinház és Mozi. Bp. 1953. febr. 13-19. VI. évf. 7. sz. 16. l.

M.D.K.

Jakovits József szobrász

C. Gozzi: "Szarvaskirály" c. felnőttek számára készült tragikomédia bábjait készitette.

Szinház és Mozi. Bp. 1952. jan. 4-10. V. évf. 1. sz. 22. l.

MDK

Jakovits József, szobrász, Áll. Bábszinház
Szarvaskirály

Szinház és Mozi. IV. évf. 51.sz. 1951. dec. 21.

22 l.

M.D.K.

Jakovits József szobrász

Az Állami Bábszinház előadásában bemutatott mongol mesejáték műsorában szerepel a művész neve, ahol röviden csak annyit jegyez meg: "Diszlet és jelmez: Gábor Éva. Szobrász: Jakovits József."

Szinház és Mozi. Bp. 1951. május 18-24. IV. évf. évf. 20. sz. 14. l.

Jakovits József, szobrász-festőművész

Szegő György: Eredendő formák II. (Fésnek Galéria, 1988. XI.)

Jakovits József: Ádám, papír, 31 × 39 cm, 1985

Művészet, 1989. 3., 51-old.

Jakovits József

Bemutatott mű:

233. sz. „Compositio", gipsz.

Balogh I.: A „Magyar Képző" művészeti kiállítás, Budapest, 1946. VII.

154

Jakovits József

réztvett a magyar absztrakt művészek-
nek Budapesten 1946. V. 26 - VI. 10-ig a
Magyar Képzőművészek Szabad Szakszerve-
zetének helyiségében megtartott tárlatón.

Sláris Éva: Ferenc Martyn. Acta His-
toriae Artium Acad. Scient. Hung. Buda-
pest, 1968. 3-4 sz. 305 l

M.D.K.

Jakovits József

A "Képpel..." c. rovat bemutatja az"elvont művészet" első csoportkiállitásán szereplő művét, melynek -mint a lap irja- "cime nincs."

Szinház, Bp. 1946. juni. 5-11. II. évf. 21. sz. 23. lap

~~Tekete Béla~~

~~Gyarmathy Tihamér~~

Jakovits József

Lossonczy Tamás

Marosán Gyula

Martyn Ferenc

Moholy-Nagy László

Vajda Lajos

Zemplényi Magda

(Művek műszenek feltorolva)

9/Pg

lásd

Galéria a négy világtájhoz. 1947. febr.

katalogusa könyvtáram-ban

1065

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése
Eger,	Cisztercita tplom. belseje, Empori-umok a szentélyben

Jakovits József

kiállítása kentendrén a
lüthely galériában

Népszabadság, 1987. XI. 27

Jakovits József
szobász

Jakovits művészete a szürrealiz-
mustól egészen a térkonstruk-
ciólig terjed.

P. Szűcs Julianna: Az Európai iskola
Művészet, 1974. május - 23 lap

Jakovits József, [szobrász]
[Jakovits]

Szerepel a Székesfehérvári Képtárban.

Rózsa Gyula: Az Európai Iskola vízgája 7.

Néanszabadság Bp 1973. okt. 19.

K Jakovits József

az Európaai iskolához tartozott

Magyar Hirlap 1973/257/6

Láncz:Az egykori Európai Iskola a székesfehérvári képtárban

Jakovits József szobrász

1973. szeptemberében nyílt meg a székesfehérvári Csók István Galériában a magyar művészet XX. sz.-i történetét feldolgozó kiállítás, melyen művei is szerepeltek.

Miklós Tál: Képzőművészeti krónika.
Jelenkor, Pécs, 1974. Febr. 167. old.

Jakovits József, szobrász

Megemlítve. (Szekszárdi Kiállítás.)

Miklós Pál: Képzőművészeti krónika
465-473.

JELENKOR, Pécs, 1974. január XVII/2.

Jakovits József

Szobrászművész, az Európai Iskola tagja volt, a szürrealizmus útját járja. Hatott rá a prehisztorikus és a természeti népek művészete, szobrai totemszerű plasztikai szimbólumok. Max Ernsthez hasonlóan az ősi képzetek plasztikai újraformálását kereste. /Kompozíció 1958/.

Nemeth Lajos: hodon magyar szimból, Cornu 1901

126.l.

Jakovits

Jakovits József: Cím nélkül, fotómontázs, festett kék háttér, 40x33 cm, 1959 k.

Művészet, 1978. 3.

Jakovits József

M.D.K.

nevét a felszabadulás után alakult és csupa kiváló művészből álló "Európai Iskola" tagjai között említi a szerző, mely "az uj szocialista művészet kiindulópontjává válhatott volna"

Lánc Sándor: A szocialista realizmus művészetéből. 1949 - 1956.

Művészettörténeti Értesitő, 1965.XIV.évf. 2. sz, 109. old.

MDK

Jakovits József szobrász

Az Állami Bábszinház bemutatója. Kis Ujság. 1950. okt. 20. 4 l.

Jakovits József

Az Európai Iskola néven ismert művészeti csopo
tosulás alakulásával, munkájával, egykori mü-
ködésével kapcsolatban a székesfehérvári Csók
István Képtár kiállitásáról tájékoztat Vadas
József: "Magyar bioromantikusok" c. beszámoló-
jában. A tárlat képet ad a mozgalom egykori
müködéséről. Tagjai közül néhányan, -közöttük
a művész is- 1946-ban külön programmal, ma-
gukat "elvont művésznek" nevezve külön cso-
portot alakitottak, más esztétikát hirdetve,
mint a figurativ festők.
Élet és Irodalom, Bp. 1973. szept. 29.
XVII. évf. 39. sz. 12. lap.

Jakovits József, szobrászművész

Az Óbudai Galériában nyílt meg egy nagyon érdekes, különös kiállítás, ámde: Kállai Ernő emlékezete. E kiállításon azoktól a művészektől láthatunk munkákat, ~~akikkel~~ akikkel Kállai kapcsolatban állt, akiktől írt, akikkel összejárt, akiket támogatott stb. – Jakovits József, aki még Amerikában él, Kassák Lajos-tól láthatunk műveket.

Láttuk, hallottuk

1982. XII. 1. Petőfi 10.45 (Mészárosné).

M.D.K.

Jakovics József

"A Szinház Füle" c. rovat adja hirül, hogy a festők és szobrászok a Szabadszervezet uj helyiségeiben kiállitást rendeztek, s itt szerepel a müvész is müveivel.

Szinház, Bp. 1946. szept. 25.- okt. 1.
II. évf. 37. sz. 24. lap

M.D.K.

Jakovics József

"A Szinház Füle" c. rovat adja hirül, hogy a festők és szobrászok a Szabadszervezet uj helyiségeiben kiállitást rendeztek, s itt szerepel a művész is műveivel.

Szinház, Bp. 1946. szept. 25.- okt. 1.
II. évf. 37. sz. 24. lap

Jakovits

Jakovits József sokrokszínvest

Kiállítás a Vas utcai kertben

Magyar Nemzet 1983. VII. 31.

Takovits

Jakovits József szobrotsa

Kiállítás Szombathelyen

Magyar Nemzet 1983. VIII. 26.

Fahowitz József

Grafikáját közli a lap Bálint E. tanulmányá-
ban (Konstruktív tendenciák a magyar mű-
vészetben. A grafika Gyarmathy Tihamér
anyagából.

Magyar Műhely. 1965. IX. 1. 63. l.

Jakovits József
szobrai

„Figura" 1959.

Fa. M.: 101 cm.

Repr.

Képzőművészeti Almanach 3
Corvina 1972

Jakobits József
szobrász

„Relief I."
1956 M.: 54 cm.

Repr.

Képzőművészeti Alkotások 3
Corvina 1972

Jakovits József szobrász M.D.K.

Evekig volt a Bábszinház tervezője

A Nemzetközi Vásár gömbházának egyik tervezője

Társtervező: Bálint Endre Varga László,
Gebefüghy Mária

F.A.:Az első magyar gömbház és mozgó plasztika

Magyar Nemzet 1963. április 30. 4.1.

Zelenits József szobrai

és Vajda Lilla képei

1948 aug. 29 – szept. 12.

Az Európai Iskola XXXVI. kiállítása

lásd: katalógus. 1053.

Jakovits József

Fa reliefekkel szerepel a szekesfehérvári Csók István Képtár „Szentendrei művészet" c. kárlatán

D. J.: Képzőművészet

Vigilia 1979 I. sz.: 61 old

Jalovits József

Godanarvas, fa-dombrmű, 50 x 75 cm

Augyal, 1954, fa-dombrmű, 32 x 135 cm

Budapest Műcsarnok kiállítása, 1957. kat. nek. kisdéginé, kézimi Irén.

18.

Jakovits József

MDK

Kuruc lovas, fa-dombormü

Angyal, 1954. fa-dombormü

Mücsarnok 1957 Tavaszi tárlat

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-743, 340-726

1980 9

KORTÁRS

Jakovits József
szobrászművész

1021

Jakovits József: Háromlábú; Figura

a levegőben lebegve megálltál,
és sokkal lassabban ereszkedté
acél lábikrád és tüzes szíved
fittyet hányt a gravitációnak,
lehántotta az anatómia nyűgét.
Mozdulataid ürügyet nem kere
mert nem ugrás volt az már, m
hanem a fölvázolt tiszta harmó.....,
Isten nagy jótéteménye az emberekkel,
ahogy úsztál játszva, nem érintve a Földet.

Igen, a Tánc Szelleme lettél te magad.
A láng lobog így, kilépve börtönéből,
illat szállong a bűvölt lány körül,
ahogy körötted megremeg a lég,
arcok kigyúlnak, égnek a szemek,
halálukat a halandók nem érzik,
teremtés előtti korba lépnek vissza,
elfelejtik embervoltukat,
talán azt is, hogy üldözött vadak.

Az Alkotás Lelke lettél te: kihagyás,
mikor szünetelnek a reflexeink,
görög amfórák táncformáiból
a lét fölizzik enyhe ájulatban,
s egyszerre minden érthetőbbé is lesz.
A szellem is kinyílik, mint a rózsa
az enyhe ég alatt, és illatoz.
Játszol velünk ma is. Lám itt maradt
egy halhatatlan mozdulat belőled
a levegő fényes vásznára vetítve,
amint egy lépéssel végtelenbe tűnsz.

A Műcsarnokbeli Ember

A 8. kisplasztikai triennálé Budapesten

A minap azt álmodtam, hogy a Gellérthegy több millió éves nyugalom után kitört, pedig ébren tudom, hogy szegény még lánykorában sem volt soha tűzhányó. A forró láva szépen átfolyt a Lánchídon, bekanyarodott a József Attila utcába, és a kis földalatti útvonalát követve meg sem állt a *Műcsarnokig*. A *nyolcadik nemzetközi triennálé* anyaga meg — úgy, ahogy van — belesült a magmába. Utólag még arra is világosan emlékeztem, hogy a fényt biztosító nagy üvegtetőt a kráterköpte sziklák betörték, és a nyíláson belebegve csendesen, vastagon lerakódott a hamu. Jé, egy pompeji — rikkantottam. Keressük meg gyorsan a biztosokat, a vérnököket, a titkárokat, hátha megörökíttetett porhüvelyük a vulkánplasztika jóvoltából. Megkönnyebbülve, kissé csalódva föllélegeztem. Hál'istennek, sikerült elmenekülniök. Emberéletben nem esett kár. Aztán a főterem közepén hetykére sült tartásban rátaláltam a műcsarnoki „strázsára", az örök rendezőre, *Frank Jánosra*. (Kedves Janó, ugye nem haragszik, az álmok néha olyan tapintatlanok.) Ha jól értettem testbeszédét, a „formába öntés" előtti utolsó pillanatban éppen azt mondta: „rendszerek jönnek, rendszerek mennek, kultúrkorifeusok kineveztetnek, majd lehanyatlanak. De én a helyemen vagyok. Ugyan kinek lenne kedve elirigyelni ezt a ganajozómunkát!? Ki akarna rendet teremteni ebben a kvászban!?" Megrendülten tisztelegtem a szakma hősi áldozata előtt, aki a legteljesebb joggal táplálhatott tulajdonosi érzéseket e vállalkozás iránt. A Műcsarnok háromévenként, ősz táján mindig is az övé volt. Akkor is, amikor az elődök arról akarták a közvéleményt meggyőzni, hogy A Műfaj, Az Anyag, A Méret mekkora nagy szabadságot enged a művésznek, ha az a derék

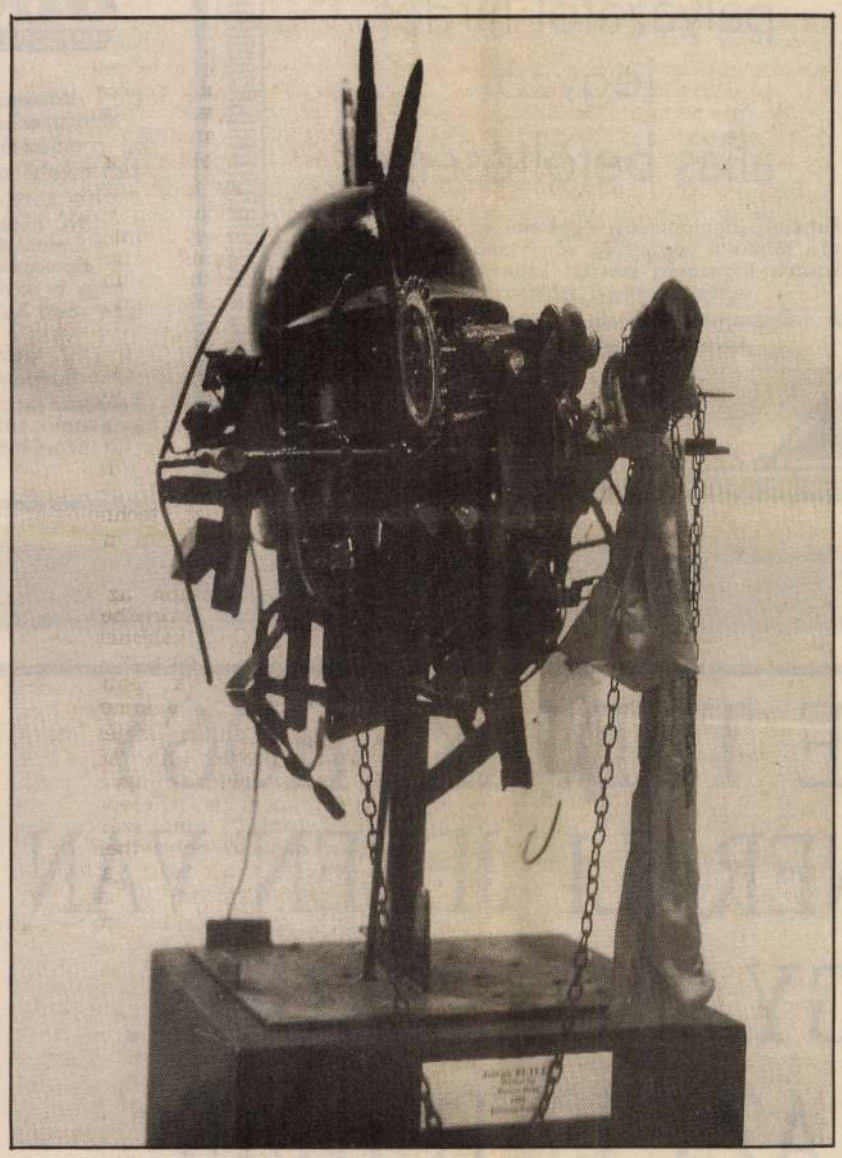

Josep Butler (Írország): Weston fej.

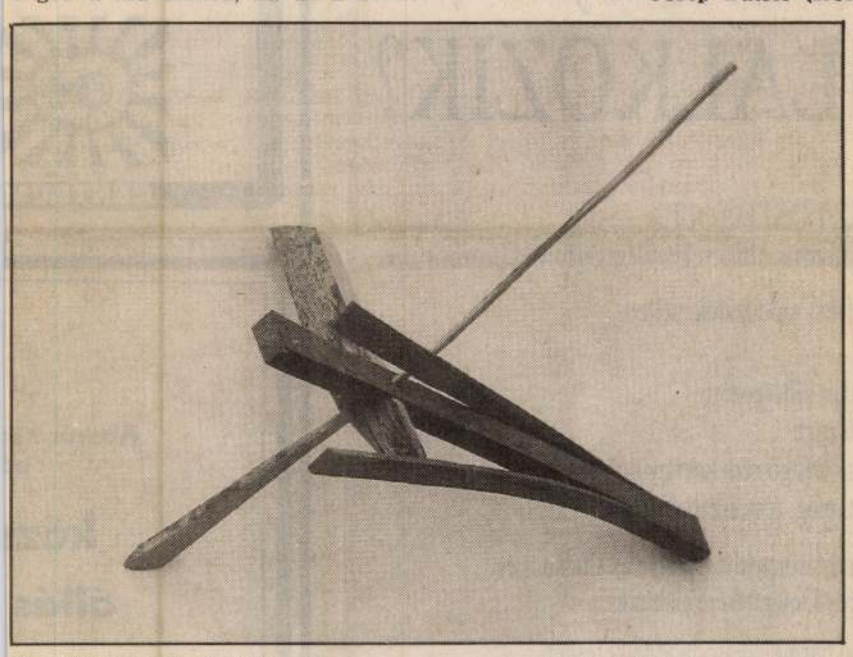

Sass Valéria: Egyensúly — 3.

TENGŐLICS LÁSZLÓ FELVÉTELEI

nemzeti biztosok engedelmes kliensévé válik. És akkor is, amikor a stallumok új hordozói minden megkötést ördögtől valónak, de legalábbis a pártállami elnyomó szervezet kulturális praktikájának hirdettek.

De így van ez jól. A mi strázsánk mindenkor tette a dolgát. Nélküle most értelmezhetetlen lenne az évezred utolsó évtizedébe lépő emberiség egy szerény tevékenységi köre. A kisplasztikáké, vagy helyesebben a háromdimenziós nyomoké. Mint afféle álombeli amatőr régész hozzá is láttam a szükséges leletmentés után a következtetések levonásához, a „műcsarnoki kultúra" emberének hézagos rekonstrukciójához.

Anyagi világ

A középső egyes és hármas, valamint a jobb oldali kettes parcellában (hajdan: teremben) feltűnően sok a szegénységre utaló matéria. Baltával hasított tűzifa. Színezett viasz. Kartonpapír vagy kartonpapírt utánzó gipszöntvény. Háztartási műanyag vagy műanyag festékkel elkendőzött fémhulladék. Továbbá zsineg és huzal, csavarozott transzformátordoboz és söröskupak-gyűjtemény, azbesztháló és vályogpacsmag. A jobb hárnasban véletlenül rábukkantam egy súcsfényekkel ékes polírozott krómcél műre, az olasz *Attilio Pierelli* munkájára. Huszonöt évvel korábban, 1965-ben készült. Idegen test a zobortemetőben. E rendhagyó fényzéssel csak egy viszonylag könnyen körülhatárolható országegyüttes élt. Ők „még" bronzban és márványban, inoman vésett trópusi fában és alabástromban fogalmaztak. Ők ugyan a szegény vagy a legszegényebb országokról hoztak hírt. Egyiptomból Mongóliából, Vietnamból és Bulgáriából. Nekik nyilván méltóságuat sérti a bóvli. Mint a nélkülöző, rátarti öltönyvásárlók, ők sem engedhetik meg maguknak, hogy olcsón dolgoztassanak. Végül is a láva jótékony, időhöz kegyes konzerváló hatásában csak kétezer évenként lehet bízni. Vagy akkor sem, mert ahhoz is álmodni kell. A „gazdagok" itt tehát figyelemre méltó szerénységről tesznek tanúbizonyságot. Jegyzeteim szerint az anyagszemétdomb csúcsára az Amerikai Egyesült Államok, (a megnyitó idején még két) Németország közül a boldogabbik és Svájc művészei helyeztek el egy-egy figyelemre méltó hulladékot. A részvevő országok közül ezúttal hiányzik Japán, Kanada, Franciaország, de — statisztikákból ismeretes GP-eredményük fényében — ha nem hiányoztak volna, valószínűleg parafinba áztatott olajpogácsát hoznak, esetleg kátránypapírba csomagolt habszivaccsal összekevert moszatos kokszot, attól függően, hogy a szerves avagy a szervetlen anyagokra bízzák-e a mindennapi életük alapján oly nehezen kiállítható szegénységi bizonyítványt.

Életmód

A hamu alól kibányászott emlékanyag tehát félreérthetetlenül utal egy *másik világra*. Ez a „másik világ" nem az ábrázolások révén van jelen. (Ha mégis, úgy megint csak az emberiség egyenlőtlen fejlődéséről hoznak hírt. A szegények és a fejletlenek, a „problémások" és a „vadak" képtelenek ugyanis szabadulni az „utánozható ember", illetve az antropomorf figura delejes hatása alól. (Lásd a román, illetve szovjet leletek döntő többségét és persze megint csak a mongolokat, egyiptomiakat, vietnamiakat.)

A „másik világ" a nyomot hagyó művészek számára nem a *látványban*, hanem a mindent átszövő *ipari potenciálban* van jelen. Vagy azért, mert a gépi úton előállított tárgyak nevetséges helyzetbe, már-már rezervátumba kényszerítették a hand-madet-et, a „kézi munka"-terméket, másrészt, mert a „gépi út" hegemóniája az élet biológiai feltételeit radikálisan átalakította. A feltárás jegyzőkönyve számára okvetlenül rögzíteni szeretném, hogy a műcsarnoki romok között *nem* berendezésmaradványokra bukkantam az ólomvezetéket hátrahagyó portugál *Francisco Rocha* és a rézhuzalokat felmutató (egyébként nagydíjas) *Sugár János*, a gépalkatrészekre emlékeztető tárgyakat előállító (szintén díjazott) osztrák *Dorothee Golz* és az instabil lépcsőt és ülhetetlen kispadot kitaláló holland *Sef Peeters* jóvoltából. Ők legfeljebb leutánozták azokat a mindennapi vizuális tüneteket, amelyek oly magától értetődő közönnyel népesítik be a tájat, mint hajdan a Ráktérítőtől északra a síkságot a lombos erdő vagy a gyors hegyi patakot a pisztráng. A realizmus tehát itt nem a naplemente egy árnyas tóparton és szép fürdőző akt a vízben, hanem a kilátást eltakaró randa létesítmény műanyag színekkel jó ízléstelenül befestve és a falból kikandikáló rosszul illesztett szerelvény, amely ráadásul ráz is. Rázna, ha a mű egy az egyben azonosulna modelljével. De így, mint „égi más" legfeljebb arra alkalmas, hogy egy ellehetetlenült életformáról, egy ingerszegény élményvilágról és egy kényszertevékenységre sarkalló magatartásmintáról hozzon őszinte hírt.

Külön szeretnék szólni egy nyugtalanító műegyüttesről, az ír *Joseph Butler* sisakot és szuronyt, fogaskereket és láncot kombináló objektjeiről. Ezek a művek itt és most többet fejeznek ki, mint egy képzeletbeli harci cselekmény nélkülözhetetlen munícióját. Itt és most arról szólnak, hogy az elgépiesített mesterséges civilizáció és a szükségszerűen elszegényedett kultúra között keletkezett feszültség nem mindig oldható föl. A háború — akár helyi, akár totális formájában — egy kicsit mindig jelen van. És a pusztítás, pusztulás akkor is bekövetkezhet, ha a Gellérthegy legfeljebb Szent Istvánkor tör ki szép színesen, különben soha.

Hiedelemvilág

Mindebből következik, hogy a „műcsarnoki kultúra" embere iszonyatosan fél. Fél a gazdagság mögött meghúzódó szegénységtől, fél a jólét okozta környezeti pusztítástól, fél az ideiglenes békét fenyegető háborútól. A pszichológia tudománya szerint a félelem három fő magatartásformát vált ki az érintettből. Leépülést-elhülyülést, elfojtást-agresszivitást és menekülést a csodához. A csodához és a varázsláshoz, a rítushoz és a kultuszhoz. Ez utóbbira utaló emlékanyag imponáló bőségben található a Hősök terén. A leletek nagy száma ellenére azonban nem lehetünk biztosak a homályosan körvonalazódó hiedelemvilág igazi karakteréről. Hozzávetőleges kísérlet következik tehát. A bajban megsegítő Legfőbb Úr jóakaratát olykor emberáldozattal, olykor az emberáldozat szimulálásával érték el a „műcsarnokiak". Ezt a feltételezést tanúsítják az ausztrál *Cecile Williams* megkínzott kultuszbabái és a kuvaiti (kuvaiti? ott már kitört a vulkán) *Mohammed Sami* rituális áldozatra szánt idoljai. A meg nem nevezett felsőbb hatalom olykor elengedte a véráldozatot. Néha megelégedett a szimpla kínzással, egyszerű csonkolással is. Erre utalnak a — szintén díjazott — angol *Cathy de Monchaux* bársonnyal bélelt spanyolcsizma-variációi. Végtére is nemcsak a fogyasztás, a kín is „finomul". Annyira finomult, hogy a megváltáshoz nem is volt szükség tényleges mártíriumra. Elég, ha a kereszten a Test helyett csak a testhez tartozó nyakkendő feszíttetett meg, mint ahogy ezt a török *Erdag Aksel* sejtetni engedi.

Vagy még ez is túlzás. A venezuelai *Carlos Mendoza* olyan Lego-csomagolásra emlékeztető rituális építőkockát hozott forgalomba *Templomok és mandala* címmel, amely a fogyasztói társadalomban elkényelmesedett vásárlónak lehetővé teszi, hogy ízlésének és műveltségének, szorongási fokozatának és kreativitási szintjének megfelelően maga állítsa elő a létezéstechnikájához elengedhetetlen privát rituális oltárt.

*

Nem állítom, hogy ébredésem keserű volt. A rekonstruált Műcsarnoki Ember ugyanis álmom szerint lélekben már felkészült a legeslegújabb kőkorszakra, a bronztól mindenesetre elszakadni látszik. Néha még reménykedve pattint ugyan egyet-egyet a sziklán, de legtöbbször csüggedten csak rúg egyet a tömbbe.

Milyen szerencse, hogy *a valóságban* semmi nyoma nincs a kataklizmának, minden szobor ott feszít a posztamensén és az eleven Frank Jánosnak lehet ismét forrón gratulálni: megint nagyot alakított. Teremnyi távolságokba ültette szét a „véletlenül" egymásra hasonlító műveket. Itt viasz-trutymó nem fog a másik viasz-trutymó lelkivilágába belelépni, itt az egyik lépcsőmotívum nem fog asszonáncot alkotni a másik posztmodern lépcsővel. Aki pedig szépségre vágyik, felhőtlenül gyönyörködhet a *Jakovits Józsefnek* szentelt tisztelgő miniatúrái figuráiban, a derűs és disznólkodó, pornográfan fényes és obszcénan költői műegyüttesben. Abban az életerőben, amely átsüt az ötvenhatos forradalmi rajzsorozaton, e tárlat igazi művészettörténeti szenzációján is.

Minden jó, ha jó a vége. A baj csak az, hogy egy idő óta Budára nézve mintha keskeny füstoszlopot látnék nőni a Gellérthegy tetejéről. De — mint tanultam — addig nincs baj, ameddig a szeizmográf nem észlel rengéseket.

P. Szűcs Julianna

Hegedüs Géza:

Szonett-ajándék születésnapra

Csak elmélet a múlt és a jövő,
a lélekben csupán a pillanat van,
s mi együtt éljük benne múlhatatlan
időnket, mely csak együtt élhető.

Mert éltető s mindent megértető
az eggyé lét, mely vágyban, akaratban
megsejteti, hogy ami halhatatlan
átélhető s birtokba vehető.

Ugye tudod már? Múlhatnak az évek,
általam élsz és én általad élek —
a mulandó csak odakint való,

itt bent, mibennünk csak a múlhatatlan
él örök létet minden pillanatban,
amelyben egy a fény, a szép s a jó.

JAKOVITS József

MEGBÍZHATÓ, GYORS, RUGALMAS KISZOLGÁLÁS

Közvetlenül kiszolgáljuk azbeszt hőálló védőruházati, valamint azbesztmentes, hőálló

védőruházati termékeinkből mindazokat a kedves felhasználókat, akiknél ezeknek a használata szükséges, az egészség védelmében és a balesetmentes munka érdekében.

Ezen kívül magas színvonalú, négysoros, diagonál PTFE tömítéssel is felhasználóink rendelkezésére állunk.
Bármilyen igényt 48 órán belül kielégítünk

az Azbesztgyárunkban,
cím: Budapest XXII., Nagytétényi út 52. Telefon: 226-8638.

Szalag- és Zsinórgyár
Pétersz György
gyárvezető

Kelebia Község Képviselő-testülete

pályázatot hirdet
jegyzői
állás betöltésére

Feltétel: jogtudományi egyetemi vagy államigazgatási főiskolai végzettség vagy tanácsakadémia szakosított tagozatán szerzett képesítés, továbbá legalább háromévi szakmai gyakorlat.

A pályázatokat november 10-éig lehet benyújtani Kelebia község polgármesterének.

BHG®
BUDAPEST

Vállalunk finommechanikai műszerészi kézi alkatrészgyártást, kis- közép- és CNC-gépeken **marást, esztergálást,** nagy precizitással, igen rövid határidőre.

7. Gyár,
Budapest,
Fehérvári út 70. 1119.
Telefon: 181-3300,
787-es mellék.

Belga közös

gyors- és
az angol vo
tárgyal

levelez

Jelentkezni
a DUNA Fűszért
cím:
Hold (Roser

UGYE TUDJÁK, HOGY A GENERALI JELEN VAN MAGYARORSZÁGON. DE ÁZT IS TUDJÁK, HOGY MIVEL FOGLALKOZIK?

Az ÁB GENERALI BUDAPEST BIZTOSÍTÓ RT.
a vállalkozók és vállalkozások első hazai szakbiztosítója, mely viszontbiztosítási tevékenységet is folytat.

Az általános, szakmai és kiegészítő felelősségbiztosítási módozatok mellett
az ÁB GENERALI
egy Magyarországon egyedülálló, nyugati mintára kidolgozott
általános vagyonbiztosítási rendszert
kínál, amely a vállalkozás vagyonát fenyegető veszélyekre átfogó védelmet nyújt.
Lehet akár kis- vagy nagyvállalkozó, ugyanazt a biztosítást kötheti meg, testreszabott feltételekkel.

A három fő kockázati csoport, a tűzbiztosítás, a betöréses lopás- és rablásbiztosítás, illetve az általános és összkockázatú szállítmánybiztosítás minden biztosítási igény kielégítésére alkalmas.

Ha úgy döntött, hogy partnerünk kíván lenni, az Állami Biztosító bármelyik irodáját felkeresheti.
Az ÁB GENERALI biztosításait ott megkötheti.

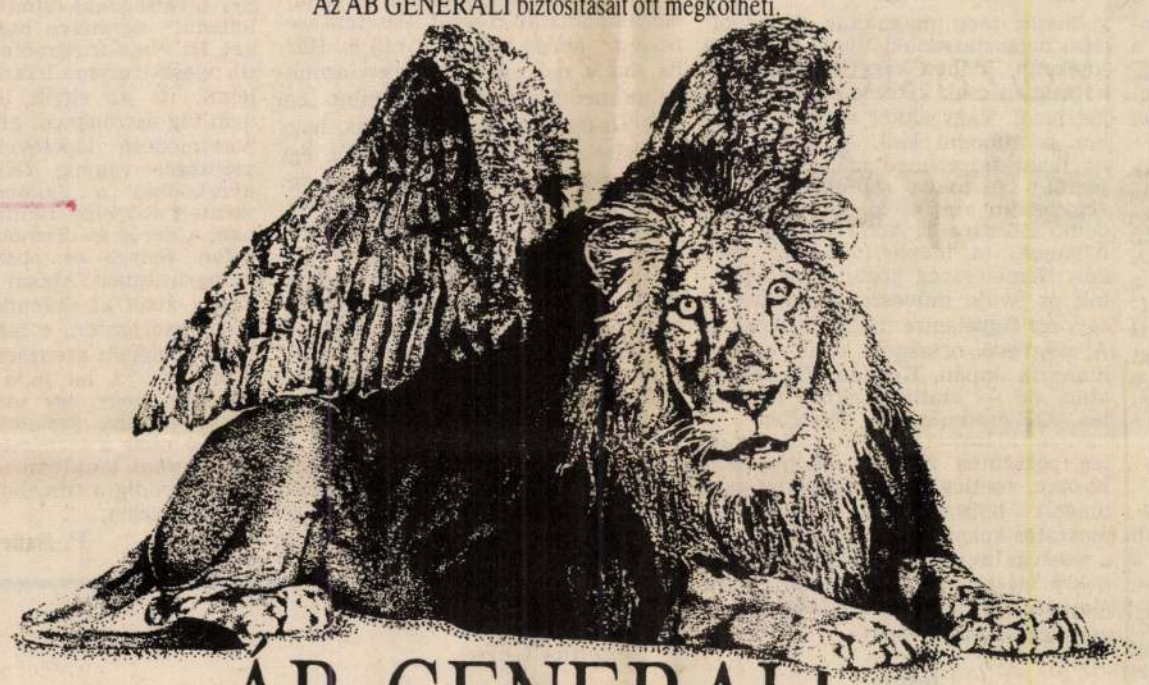

Ogilvy&Mather

ÁB GENERALI. A GONDOK OROSZLÁNRÉSZE A MIÉNK.

Központ: 1012 Budapest,
Kuny Domonkos u. 13–15.

ÁB GENERALI

Tel.: 175-9722
Telefax: 156-6003
Telex: 202874 ÁB GEN

ÁB GENERALI BUDAPEST BIZTOSÍTÓ RT.

A Centrum Áruházak Központja felvesz gépelni tudó **pénztárost** és közgazdasági szakközépiskolát végzett **pénzügyi előadót.**

Jelentkezni lehet a pénzügyi osztályon, cím: Budapest V., Molnár u. 1., telefon: 117-5888.

CENTRUM

Abasár Kö
pá

közs

állás

Pá
állam- és j
államigazg
legalább kété
Bérezés: a 13/1987. (X

A pályá
a hirdetés megjele
lehet elküldeni A
cím: Abasár, F

Ismét

ü

fé
bád
ter

függőcs

Fizeté
Érdeklődni lehet
között Fényes Já
Újszász u. 37–3
164-3029, 252-94

Ép
Kiv
Vá

48 Jakovits József: Attört relief.

1021

49 Művészet, 1944. 5.

tós jelenetek emberi varázsa, a költői ötletek, a természeti és népi motívumok áradó bőségének, az elbűvölő színgazdagságnak hatása alól. Jóllehet Maulbertschnek Sümegen a művészetben leggyakrabban szereplő, ezernyi változatban megjelenő témákat kellett megörökítenie, sikerült a hagyományos ábrázolásokat újjáteremtenie, s a maga sajátos érzés- és gondolatvilágának festői kifejezéseként megjelenítenie. Merészen bensőséges kifejezés, az élmény páratlan intenzitása, az egyéni, a sajátos, a bizarr érvényesülése jellemzik alkotásait. Mint Mozart zenéje, mellyel Maulbertsch művészete bensőséges rokonságot mutat, művei páratlanul gazdagok érzésben, emberi mozzanatokban, szelíden ironikus ötletekben. Amit az egykorú kritika a Don Giovanniról ír: „Mozartnál minden hang az érzelmekből fakad s az érzelmekbe olvad" – Maulbertschre is érvényes. A hangok játékát itt a felülmúlhatatlanul gazdag színskála pótolja, a fényes ultramarinkékek és izzó fehérek, kénsárga és almazöld, mályvaszín és rezeda szivárványos gazdagsága. A szín és a fény ad életet a formáknak, s tolmácsolja páratlan érzékenységgel – majd szelíden derengő, majd élesen cikázó

melengető, jámbor ál-
ő képen, a csillogó fé-
ásá"-n az azúrkékbe s
Mária mosolyogva mu-
dolattal térdepelő her-
királynak. Az elragadta-
ó zöldaranyba öltözött
ucskáló kisfiúk az ajándék-
mesékből keltek volna

a jobb oldalon komor
követi: „Krisztus feltá-
rővel taszítja le a sírról
visszahőkölő katonák,
fehéren sugárzó jele-
ba a feltámadott alakja.
ézus születésével szem-
netélését" ábrázoló je-
őpapok, vidám gyerme-
éneklő kántor varázsol-
hogy azután a következ-
ron ismét megrázóvá,
az előadás hangja. A
téten emelkedik a ma-
nál a fájdalomtól meg-

Jakovits József

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grafikusmárvány

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1984 NOV 19

HAU

1021

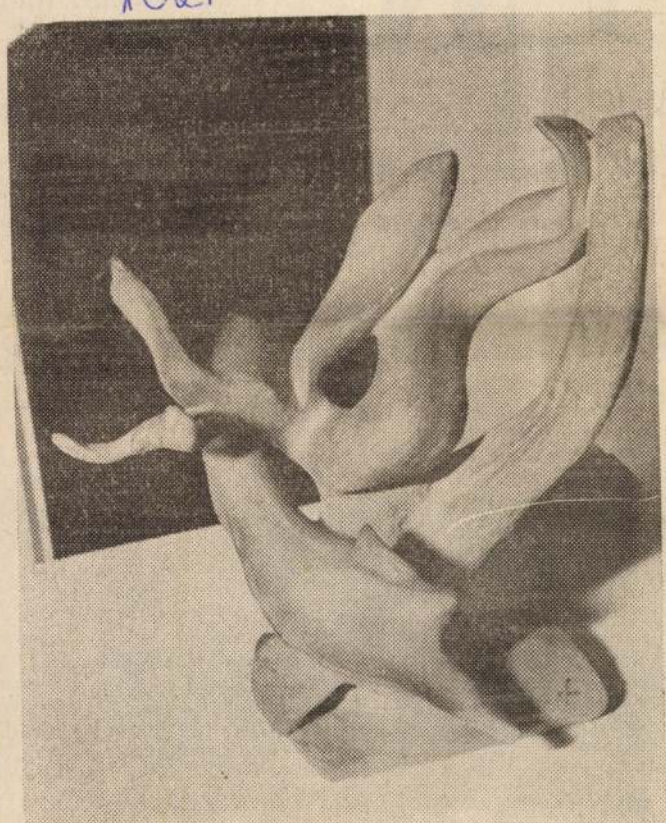

József Jakovits: Delphine, 1947

Europäische Schule

XVIII. Jahrgang, Nr. 46
19. November 1984

ULTUR

Umweltschutz und
Seite 8:
Entwicklung der Wi
Seite 10:
Das Nibelungenlied
Seite 12:
UNGARISCHE WOC

JAKOVITS József

(2)

Aláírója annak az értelmiségi tiltakozásnak mely az Uj Hölgyfutár c. lapot ért támadások és ügyészi vizsgálat ellen tiltakozik.

ÉS 1991. 22.sz. 2.p.

ezési formákról és
ező. Az így értelme-
meghatározottsága nem
n materiális létezé-
ikulaként megőrizve is
an a lebontott épület-
oliumként megőrzött
iggésbe áthelyezett
iséget.[461] Ilyen ese-
értelemben szabadna
l a jelenségben éppen
ata működik.[462]
ó, mint az ereklye
szor nehéz is elhatá-
és az ereklyék kul-
ilyen transzcendens
anyagi formában /még

JAKOVITS Józsefé

Kaki. Összeáll.Józsa Ágnes. = Kritika, 1991.3.sz.30 - 31.p.
ill

A székesfehérvári
István Király Múzeum
meghívja Önt

MONTÁZS

című kiállítására, amelyen

Ország Lili, Bálint Endre,
Jakovits József és Vajda Lajos
munkáit mutatjuk be.

A kiállítást
Kolozsváry Ernő,
Győr megyei jogú város polgármestere
nyitja meg

1992. június 13-án, szombaton
délelőtt fél 12 órakor
az István Király Múzeumban
(Székesfehérvár, Országzászló tér 3.)

Megtekinthető: augusztus 9-ig
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

F.k.: Kovács Péter

István Király Múzeum
8000 Székesfehérvár
Fő utca 6.

DÍJELŐLEGES

JAKOVITS József

MDK

Jankovits József szobrász

Vizilény, gp.

Ölelkezők, márv.

Torzó, terr.

J.J. és Vajda Julia kiáll. 1948. aug.
Európai Isk. 36. kiáll.

MDK

Jankovits József szobrász

Játszó fókák, feh.fém

Kutfő, gp.

Fej, fa

J.J. és Vajda Julia kiáll. 1948. aug.
Európai Isk. 36. kiáll.

MDK

Jankovits József szobrász

Halak, fa

Mókus, terr.

Csiga, gp.

J.J. és Vajda Julia kiáll. 1948. aug.
Európai Isk. 36. kiáll.

Gyűjtés

EA ..... ltsz.

MDK

Jakovits József szobrász

Billenő, terr.

Meseálak, "

Gyilkos, br.

J.J. és Vajda Julia kiáll. 1948. aug.
Európai Isk. 36. kiáll.

ella 1966. augusztus hónapban
napi négy órát dolgozott.

MDK

Jankovits József szobrász

Bálvány I. gp.

" II. "

Hermafrodita, br.

J.J. és Vajda Julia kiáll. 1948. aug.
Európai Isk. 36.kiáll.

MDK

Jankovits József szobrász

Prehisztorikus figura, br.

Pogány oltár, terr.

J.J. és Vajda Julia kiáll. 1948. aug.
Európai Isk. 36.kiáll.

MTA

Jankovits József szobrász

Emlékmű, gp.

Kut, terr.

Emlékterv Vajda János sirjára, terr.

J.J. és Vajda Julia kiáll. 1948. aug.
Európai Isk. 36. kiáll.

MDK

Jakovits József szobrász

Figyelő állatok, terr.
Najádok, ker.
Delfinek, terr.
Ősjelenet, "
Vizimadár, fehér fém
Bagoly, terr.
Szarvas, csont

Európai Iskola XXXVI. kiáll. 1948. aug.

MDK

Pósfai József: Egy kiáll. margójára. Nyugati Kis Ujság, Szombathely, 1949, ápr. 14.

MDK

Jakovits József szobrász

Játszó fókák, fehér fém
Kutfő, gipsz
Fej, fa
Billenő, terr.
Mesealak, terr.
Gyilkos, bronz
Emlékmü, gipsz

Európai Iskola XXXVI. kiáll. 1948. aug.

MDK

Pósfai József: Egy kiáll. margójára. Nyugati Kis Ujság, Szombathely, 1949, ápr. 14.

MDK

Jakovits József szobrász

Prehisztorikus figura, bronz
Pogány oltár, terr.
Bálvány I. gipsz
Bálvány II. terr.
Hermafrodita, bronz
Kiméra, bronz
Legyőzött bika, bronz

Európai Iskola XXXVI. kiáll. 1948. aug.

ének,

rdy Gizella, kérem a Vámhivatal
ár 27-én kézbesitett 7461. rag-
frt vámösszegét elengedni vagy mér-
fizetésem lloo.-frt, ebből özvegy

tal Vezetőségét, a fenti indok a-
met figyelembe venni sziveskedjék.

Tisztelettel:

MDK

Jakovits József szobrász

A hivó szó, bronz
Halak, fa
Mókus, terr.
Csiga, gipsz
Vizilény, "
Ölelkezők, márv.
Torzó, terr.

Európai Iskola XXXVI. kiáll. 1948. aug.

MDK

Pósfai József: Egy kiáll. margójára. Nyugati Kis Ujság Szombathely, 1949, ápr. 14.

MDK

Jankovits József szobrász

Kiméra, br.

Legyőzött bika, br.

Figyelő állatok, terr.

J.J. és Vajda Julia kiáll. 1948. aug.
Európai Isk. 36.kiáll.

helye: .....

Igazolom, hogy Polgárdy Giz
tudományos munkák gépelésén

1.-én	14-18	óráig
2 "	2-6	"
3 "	2-6	"
4."	2-6	"
5 "	2-6	"
6 "		

Jankovits József szobrász

Vizimadár, feh.fém

Bagoly, terr.

Szarvas, csont

J.d. és Vajda Julia kiáll. 1948. aug.
Európai Isk. 36.kiáll.

MDK

Jankovits József szobrász

Najádok, ker.

Delfinek, terr.

Ősjelenet, "

J.J. és Vajda Julia kiáll. 1948. aug.
Európai Isk. 36.kiáll.

Jakovits József
Csodaszarvas, fadmü
Angyal 1954. ~ "

Tavaszi Tárlat, 1957. /Mücs./ 1.

678

— kunów sitka

ban telepitették. Eredeti neve Szent-
nyéről átköltözött németek.1848-ig a
ra.
keresztutcás település, fésüs beépi-
l.

születése/
5-1785 közt Migazzi Kristóf váci püspök.

756 után.
ló középtorony, félkörives kapu, felet-
kány, félkörives emeleti ablak, felet-
ak, órapárkány, barokk bádog torony-
falsikokat lapos falsávok szegélyezik.
kórus magasságában is, egy- egy félkö-
tkét félkörü ablak és a szentélyben
áródásu szentély. Az épület balolda-

Jakovits ~~Miklós~~ József

kiállitott műbei:

Csodanarvas, fa-dombormű, 50x75 cm.

Angyal, 1954. — " — , 32x135 cm.

Tavassi tárlat. A Műcsarnok kiállitása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Zirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

18.l.

MDK

Jakovits József szobrász

Kut, terr.
Emlékterv Vajda Lajos sirjára, terr.

Európai Iskola XXXVI.kiáll. 1948. aug.

Polgárdy Gizella

/Polgárdy Gizella/
Bp.VII. Garay-utca 3.III.18.

Jakovits József

Szarmatry Tamás-
Sovabb

DÁVID FERENC: Kút Rómában (olajfestmény). A Római Magyar Intézet kiállításából.

Szegi P.:
Aktivitást
művészek
kiállítása

Szabad Művészet
1947. 8. sz. 152. l.

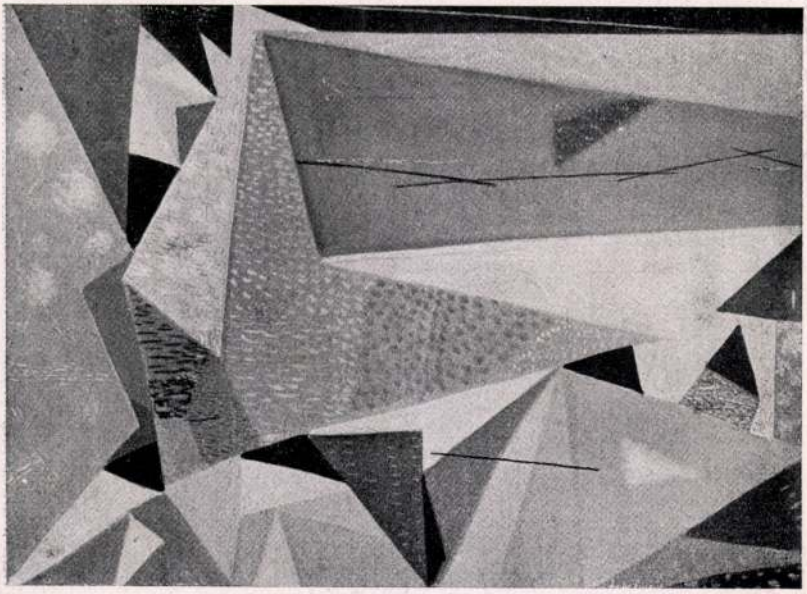

LOSSONCZY TAMÁS (sz. 1904): Olajfestmény (1947). Az absztrakt művészek kiállításából.

KIÁLLÍTÁSOK

Absztrakt művészek kiállítása

Júniusi számunkban a tárlat-ismertetés és kritika új módszerét próbáltuk ki. Pór Bertalan kiállításáról három legkitűnőbb esztétánkat szólaltattuk meg. A kísérlet érdekes volt és visszhangja bizonyítja, hogy olvasóink erősebben felfigyeltek reá, mint a szokványos, kategórikus, — egy kritikus véleményre. Úgy hisszük, különösen érdekes és hasznos ez a módszer éppen egy sokat vitatott, sok lelkes hívőt és sok ellenfelet megmozgató problémánál: az „absztrakt" művészet kérdésénél.

Ezzel a problémával kapcsolatban két különböző állásponttal ismertetjük meg az olvasót: Kállai Ernő a fenntartás nélkül rajongó hangján, az úgy „apostola"-ként szólal meg, Szegi Pál a nem feltétlenül ellenző, hanem a vizsgálódó, mérlegelő kritikus szemével ítél. Természetesen, a vitát a két kiváló esztéta sem dönti el, nem döntheti el, de mint a mondottakból következik, nem is ez volt a cél, hanem az ismertetés, a tájékoztatás, gondolatok ébresztése az olvasóban és önálló állásfoglalás elősegítése. A vélemények szabad kifejtésére lapunk továbbra is készséggel ad helyet.

KÁLLAI ERNŐ ÍRJA:

Delacroix mondotta egyszer, hogy a festészet ünnepe legyen a szemnek. Erre kellett gondolnom, amikor rendezés után végigtekintettem az absztrakt művészet ezidei csoportkiállításán. Ez a kiállítás hol mélyen lüktető, hol enyhén, gyöngéden fénylő, hol pedig élénken világító, tüzesen parázsló és lángoló szép színeknek valósággal ünnepi lakomáját nyujtotta a csak valamennyire is elfogulatlanul látó szem számára. Az áthatő erejű, tiszta festői érzéklettel egyenrangú grafikai szépség sugárzott a rajzlapok eleven vonalairól. Ugyanezt az életteljességet érezhettük a plasztikai erővel tömören domborított, vagy téri mélységet is felölelő, térileg is kitáruló szoborformákban.

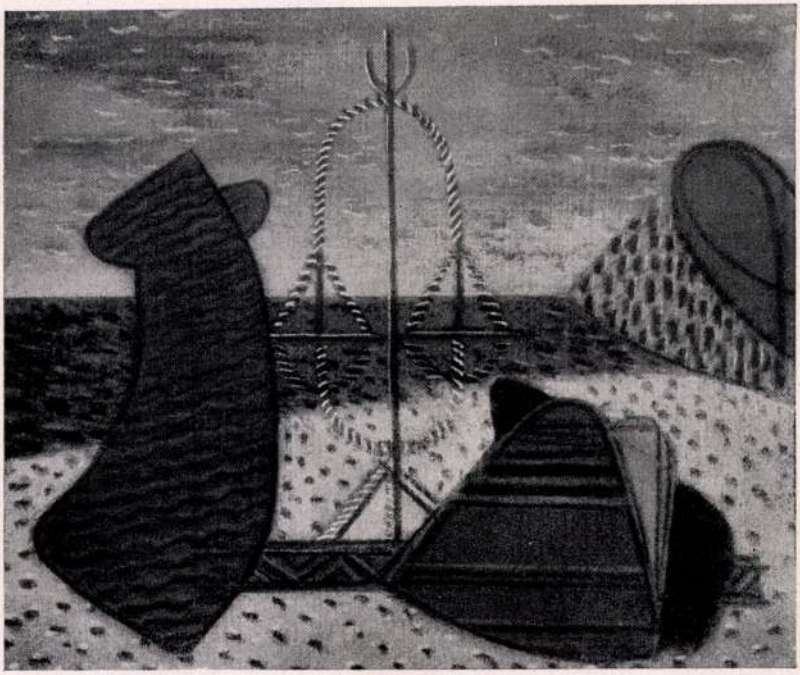

MARTYN FERENC (sz. 1899): Kép (olajtestmény). A vidéki művészek kiállításából

Ez a sok színben, vonalban, formában nyilvánuló érzékletes eleven erőt a kép- és szoborfogalmazás, a kompozíció, az arány és a ritmus világos szerkezeti törvényszerűségei szabályozták, tartották rendben és egyensúlyban. Ezen a konstruktív festői és szobrászati logikán múlott, hogy a kiállításon nyoma sem volt az elmosódó, álmatag, passzív hangulatoknak, érzelmi ömlengéseknek, bizonytalan, tétova sejtelmeknek. Az absztrakt képek és szobrok végesvégig rendkívül határozott formai és szellemi energiával voltak telítve. Telítve voltak a látás, a temperamentum, az érzés közvetlen, friss eleven lendületével és a tervező, rendező, egyensúlyozó tudat világos, józan fegyelmével.

Nyilvánvaló, hogy erre a világos, konkrét tudatú, fegyelmezett festői és plasztikai elevenségre csak olyan művészek képesek, akik nyitott szemmel, érzékeny idegzettel, fogékony képzelettel és tiszta, határozott értelemmel élnek a természetben és a társadalomban, másszóval a **valóságban.**

A vizuális érzéknek és képzeletnek igen nagyfokú gyöngeségére vagy teljes hiányára vall, ha valaki úgy véli, hogy a művészet valóságbeli kapcsolatai csak a tárgyi ábrázolásban nyilvánulhatnak. A növény sem alkati mása azoknak az ásványi anyagoknak, annak a talajnak, víznek, napfénynek és levegőnek, tehát azoknak a természeti erőknek, amelyektől sarjadásnak indul, amiket magába szív és a maga életszükségletei szerint feldolgoz. Mégsem vonja senki kétségbe, hogy ezt az eleven növényi szervezetet és formát temérdek determináló szál fűzi a maga valóságos környezetéhez. Dehát akkor miért kívánjuk a képtől vagy szobortól, hogy mindig és okvetlenül annak a tárgyi valóságnak ábrázolt mása legyen, amelyben a művész mint a maga szűkebb vagy tágasabb természeti és társadalmi környezetében él. A művész érzékeny szeme sok mindent lát a valóságban, amit mások észre sem vesznek. Éber szín- és formaérzékét állandóan érik a valóságbeli benyomások. Ugyanígy szüntelenül áramlanak feléje a valóságban rejlő

mélyebb érzelmi és szellemi indítékok is. Lénye az érzéklet és eszmélet temérdek finom gyökérszála révén teleszívódik a valósággal és ez a valóságból táplálkozó testi és szellemi vitalitás dolgozik benne akkor is, ha azt szabad képzeletű színekben és formákban, tehát, ú. n. absztrakt festői és plasztikai képzetekben juttatja kifejezésre.

A tavalyi absztrakt kiállításon még számos jelét láttuk azoknak a nyomasztó, sötét árnyaknak, amelyekkel a fasizmus és a háború borzalmas évei üldözték a művészeket és a művészekben az igaz emberi érzületet. Ez a tragikus társadalmi és történelmi háttér az idei kiállításon már csak az 1940-ben elhúnyt **Vajda** Lajos műveiben rémlett föl, aki annak az elvadult kornak, személyes sorsát tekintve is, áldozata volt. Az összes többi képről és szoborról a felszabadult, tevékeny és jövőbiztos életnek örömteljes, diadalmas tudata, lelkesedése, friss energiája áradt. Vajjon honnét vennék művészeink ezt a ragyogó vitalitást, ezt a szárnyaló derűlátást és világos, konstruktív tudatosságot, ha nem abból a tényből, hogy szívvel-lélekkel hívei a népi demokráciának, e demokrácia új, haladó szellemű építő erejének, emberi és szellemi szabadságeszméjének. Nincs a népi demokráciának igazabb és harcosabb társa, mint az absztrakt művészet.

SZEGI PÁL ÍRJA:

Absztrakt művészeinknek kétségtelenül eddig legnagyobbszabású kiállítása volt a Szabadszervezet helyiségében rendezett évadzáró demonstratív tárlat. Ilyen sokan és ennyi műalkotással még nem vonultak fel „abszktraktjaink" egyszerre, egy kiállítás keretében. Amit a néző első pillanatra megállapít itt, az, hogy: az „absztraktok" sokan vannak. Sokan vannak, de a testületi szellem igen erős belső kapcsai tartják össze ezt a sokadalmat, amely nagyon is kompakt, nagyon is egyivású és megfontoltan következetes. Ezt minden szektárius, vagy szektárius magatartásra kényszerített művészcsoportról elmondhatjuk. Egymás körében élnek, egymás gondolatvilágának kisugárzásában s egymás kritikai ellenőrzése alatt, egymás nyelvét beszélik, bizonyos sablonizálódás természetes következménye a „csoport-szellemnek", az „iskola-szellemnek". A művészet mindig egy közösség élő, organikus nyelve, nem magányos lelkek titok-abrakadabrája. Minden stílus mélyen benne gyökerezik egy kor, egy eszme vitális anyagában, a közös eszme, a közös gondolat életereje átüt a legnagyobb egyéniségek személyi varázslattal teljes alkotásain is.

A néző az absztraktok kiállításán nem a szellemi közösség természetes kitejeződését kifogásolja, hanem az iskola-szellem sokszor alacsonyrendű formalizmusát. Nem a stílust, hanem a „stílus-trükkök" olcsó műhelyszellemét. Az első és általános benyomás ezen a kiállításon az, hogy unalmas, egyhangú ez a formalizmusba süllyedt kísérletezés. Egy-két határozottabb egyéniség néhány kiemelkedőbb darabjától eltekintve, az átlag nagyon is átlagformagyakorlat. Mindig szomorú, ha nagyon sokan csinálnak valami nagyon keveset . . . Az egyéni meggyőződés szuggesztív ereje helyett itt inkább egy csoport-meggyőződés elszánt iskola-szigorát érezzük, egy-két határozott egyéniség erőteljesebb megnyilatkozása mellett egy gyártási-szisztéma kényelmes gyakorlatát. Nem kell-e elgondolkoznunk azon, hogy legtöbb erő még mindig a halott **Vajda Lajos** misztikus látomásaiból sugárzik?! Senki nem közelíti meg ezt az évekkel ezelőtt meghalt úttörőt mai absztraktjaink közül. Felesége, **Vajda Júlia** pár figyelemreméltó rajzában az ő szellemi örököse. Még ez a kissé másodkézből élő művészet is több meggyőző erőt sugároz magából, mint a kiállítók legtöbbjének elszánt stílusgyakorata. **Martyn Ferenc** saját útjait járó érdekes művész, a színeknek sokszor megkapó varázslója. **Jakovits József**, a szobrász, izgatóan érdekes kísérletező. **Gyarmathy Tihamér** legalább finom dekoratív érzékének fejlődéséről ad számot új műveiben. **Marinovszky János** és **Fekete Béla** is „érdekes". De a túlnyomó többség — unalmas. Bizony, ezt a lapos jelzőt érezzük legillőbbnek az egész kiállításra . . .

Nem az absztrakt művészet szelleme ellen akar tiltakozni ez a kritika. Bár elméleti téziseik zagyva miszticizmusa, teoretizáló hajlamuk zavarossága határozottan kihívja az elvi kritikát is. Most csak egy szomorú gyakorlati körülményt állapítunk meg: sok az „absztraktok" között a tehetségtelen, az elszánt „imposztor", aki a kóklerek szemfényvesztő halandzsájával akarja pótolni a művészet igazi varázslatát. S ez enyhén szólva, naiv dolog és felettébb unalmas játék.

JAKOVITS József

Új Művészet, 11.1.1991

BELSŐ TÉR TÁRGYAKKAL

A 8. Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Triennálé

NAGY ILDIKÓ

Csaknem húsz éve, hogy az első nemzetközi kisplasztikai kiállítást (biennálé, majd triennálé) megrendezték a Műcsarnokban. Ennyi idő alatt egy jó ötlet is elfárad, hát még egy kevésbé jó. Kezdettől fogva jogos kétségek kísérték a kiállítássorozatot, mind a meghívás rendszerét, mind a műfajt illetően, hiszen a „kis" plasztika már 1971-ben is anakronisztikus fogalom volt. Ennek ellenére fontos volt a kiállítás, mert – legalábbis kezdetben – az egyetlen kapcsolatot jelentette a világ szobrászatával. Eredetiben lehetett látni élő klasszikusok műveit, és jelzésként némi ismeretet kaphattunk az 1960-as évek bizonyos tendenciáiról. Ez a relatív érték mára végleg megszűnt. Mint diszkrét emlékeztetés felbukkant az olasz kiállítók műveiben, akik – valami félreértés vagy véletlen folytán – ezt a korszakot reprezentálták. *Attilio Pierelli* műve, az *Inox monument* éppen negyedszázada készült, és ami akkor szenzációként hatott (hathatott volna, ha eljut hozzánk), mára olyan, mint egy ősi kövület. Szép, de hát minden, ami körülöttünk van, éppen ennek mond ellent. Ugyanez a helyzet *Consagrával* és *Andrea Cascellával* is, akik az egyre fogyatkozó nagy szobrászgeneráció mesterei (Cascella az idén halt meg 70 évesen), és műveik csak a nosztalgia kedvéért állítják meg a látogatót. Valamikor így is lehetett szobrot csinálni.

A kisplasztikai kiállítás átszervezésére régen megérett a helyzet, mostanra pedig már lehetővé is vált, így hát minden bizonnyal ez meg is fog történni. Most még azonban arról kell beszélnünk, ami itt van, ezen a mostani, a sorrendben nyolcadik kiállításon, és erről nem sok jó mondható el. Hogy ennek mi lehet az oka, arra kár lenne szót vesztegetnünk, fel kell tételeznünk, hogy minden ország kormánybiztosa a legjobb szándékkal válogatott, hogy az itt látható művek – valamelyest – mégiscsak szólnak a mai művészetről, vagy legalábbis annak egy részéről.

Mit mutatnak be hát ezek a művek a szobrászatnak a minimal art és koncept art utáni állapotáról és lehetőségeiről? Első benyomásként az „új festészet" hatását. *Frank János* annyira az előtérbe tette *Nancy Graves* műveit, hogy a látogató azonnal beléjük botlik. Szép, mint egy legyező és egy csavarkulcs találkozása a levegőben – mondhatnánk, de Nancy Graves nem a szürrealisták metaforikus utalásainak szépségére törekszik, hanem sokkal direktebb hatásokkal él. Attraktív akar lenni és érzelmes, ami sikerül is neki. Tíz évvel ezelőtt festőként szerepelt Budapesten a *Barbara Rose* által rendezett amerikai festészeti kiállításon, és ezek a mostani szobrai olyanok, mintha a képeiből léptek volna ki. Ez természetes, hiszen erre törekedett. „Jelenlegi festményeim (1978) rétegek (vagy térbeli szintek) sorozataiból állnak, melyek vizuálisan és intellektuálisan olvashatók" – írta akkor, és ebben a vizuális és intellektuális olvasatban nagy jelentőséget tulajdonított az alkalmazott technikáknak (impasto, enkausztika, spray, lemosás stb.). A technika most is fontos. Talált tárgyakból, töredékekből, roncsokból és élőlényekről készült öntvényekből hegesztett szobrait a színességük fogja egységbe. Ez emeli ki, vagy ha kell, elrejti az eredeti anyagot, de úgy, hogy megtartja a tárgy eredeti formáját vagy textúráját is. Így hát valójában azokat a tárgyakat keressük, próbáljuk felismerni, amelyek a szobrokat alkotják. Az egész helyett a rész az érdekes, és ezeknek a részeknek a formai egymásra utalása (perforált fém, lukas háló stb.). Ezekben a részletekben pedig a gépi és az organikus világ ütközik. Erről szólnak a művek, és ez bizony nem sok. A részletek persze néha gyönyörűek, mint például az az orchidea (nyilván valamilyen speciális technika kell a leöntéséhez), mely valósággal elröppen egy abroncs(?)ról a legyező és a csavarkulcs mellől. Harsányság és kifinomult dekadencia, naiv egyértelműség és rafinált talányosság együtt – ez volna hát az „új szobrászat"? Talán ez is. Mi még?

A kiállításon járva szembeötlik a tárgy–világ dominanciája. Mióta a szobrászat megszabadult az emberábrázolás kötöttségétől – érthető módon –, nem tud szabadulni a tárgyak bűvöletéből. Vannak, akik a legdirektebb hatásokra építenek, mint pl. *Francisco Rocha* az ólomcsöveivel. Aki azonban finomabb és szellemesebb utalásokra vágyik, bizton számíthat a hollandokra. A tárgyak iránti elmélyült érdeklődés, a tárgyi világ szeretete és megbecsülése még a csendéletfestő kismesterek öröksége. A holland szobrászat mindig is szép példákat mutatott ennek az örökségnek a továbbvitelére. *Van Kimmenade* székeire, vagy *De Jonge* asztalosszerszámaira az 1978-as kiállításból ma is emlékszünk. Most *Sef Peeters Sajtjai* és *Kis lépcsője* vagy megfordított *Emelvénye* képviselik azt a szeretetteljes iróniát, ahogy ezek a banális tárgyak szemlélhetők. Az utóbbi szobor arra a bizonytalanságérzetre is utal, ami a megszokás és az érzékelés összezavarásából adódik, és amit a mai szobrászat (is) oly szívesen jelenít meg. *Colton* és *Veneman* tárgyértelmezése sokkal nyitottabb. Mindketten általánosabb, konkrét tárgyakhoz kevésbé köthető, de azokat felidéző formákat választanak. Colton rejtélyes című szobrai, a *Mojo*-k olyan felnagyított alapformák olyan illesztési lehetőségekkel, amelyek eredeti méretükben különféle szerszámok és eszközök (például szövő-

új művészet

1991. január II. évfolyam 1. szám
Főszerkesztő: SINKOVITS PÉTER

KISPLASZTIKAI TRIENNÁLÉ	*Nagy Ildikó*	2	*Belső tér tárgyakkal/Interior space with objects*
	Gyetvai Ágnes	7	*Kiürült a varázsdoboz?*
	Attalai Gábor	10	*Vajon mekkora is egy kisplasztika?*
KIÁLLÍTÁS	*Urbach Zsuzsa*	15	*Németalföld művészete magyar múzeumokban*
	Pataki Gábor	22	*„... a múzeum nagyon fülelt, és egy kicsit kihúzta magát"/"... the museum cocked its ears and straightened up a little"*
	Szőke Annamária	28	*Nézz vissza 2×!*
INTERJÚ	*Sinkovits Péter*	32	*Milyen a sztochasztikus kép? Beszélgetés Frey Krisztiánnal*
KIÁLLÍTÁS	*Boros Géza*	38	*A Marilyn-csillagkép/The Marilyn-constellation*
ÉLŐ MÚLT	*Szíj Béla*	40	*Kádár Béla emlékének idézése/To the Memory of Béla Kádár*
	Benedek Katalin	47	*Egy kép kalandos története*
	P. Szabó Ernő	50	*Csömör és örökös éhség (Egon Schiele)*
MŰHELY	*Kántor Lajos*	53	*Gyökerektől – az óceánig (Vinczeffy László festészetéről)*
	Bakonyvári M. Ágnes	55	*Közeledések és megtalálások (Márkus Péter szobrai)*
	Lengyel László	57	*Illeszkedések – Berhidi Mária szobrai*
	Gyárfás Péter	58	*Bizánc után (Romvári János kiállítása)*
	Dan Calin	60	*Átcsoportulások*
DOKUMENTUM	*Frey Krisztián*	65	*„Lehetőségeket szerkesztek"*
	Kontha Sándor	66	*Ferenczy Béni Petőfi-szobra*
VITA	*Konkoly Gyula*	70	*Körmösök két kézre ütővel. Opus 301*

A borítón: Frey Krisztián: Cím nélkül, 1974, olaj, papír, 50×70 cm (Fotó: Tahin Gyula)

Szerkesztőség: 1054 Bp., Báthori u. 10. Tel.: 111-6650/124 mellék
Kiadja az Arany János Lap- és Könyvkiadó Kft.
1055 Budapest, Szalay u. 10–14. Telefon: 112-7870
Felelős kiadó: Szabó B. István ügyvezető
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalban, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodában (HELIR) Budapest XIII., Lehet út 10/A 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Egy példány ára: 80 Ft. Előfizetési díj egy évre: 960 Ft.
Külföldön terjeszti a „Kultúra" Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H–1389 Budapest, Postafiók 149.
Készült a Zrínyi Nyomdában, Budapest, 91.2512/01-66-22
HU ISSN 0866–2185
A meg nem rendelt kéziratokért és fotókért felelősséget nem vállalunk.

A lap a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Osvát Ernő Alapítványának támogatásával készült.

A lapot készítették: SINKOVITS PÉTER főszerkesztő, TÍMÁR ÁRPÁD szerkesztő, SEBESTYÉN ILONA olvasószerkesztő, LÓSKA LAJOS, PATAKI GÁBOR, P. SZABÓ ERNŐ rovatvezetők, BENICZKY MIKLÓS művészeti szerkesztő, TAHIN GYULA fotó, SZÁNTÓ ZSUZSANNA szerkesztőségi titkár.

Editor—in—Chief: PÉTER SINKOVITS
Distributor outside Hungary:
„Kultura" Hungarian Foreign Trading Company.
H–1389 Budapest, Pf. 149.

szék) tartozékai is lehetnek. Veneman még ennyi útmutatást sem ad. *Újra megtalált tárgyainak* nincs közük valóságos tárgyakhoz, ránk bízza, hogy mire asszociálunk. (Az egyik egy olyan elemi forma, amely például a delphoi múzeumban lévő, a Föld köldökének tartott archaikus kőre is emlékeztet.) Ezt a tárgyi világot a csendélet-ábrázolásig viszi a svájci *Daniel Berset*. Az *Edény és árnyéka* a tapintható és a csak látható forma leképezésével egyben szellemes játék is a pozitív és a negatív szobrászi tömeg között.

A kétértelműség és bizonytalanság mintha az alapja volna a tárgyakhoz kötődő új szobrászatnak. Az eredetileg könnyű tárgyak és puha formák súlyosak és kemények lesznek *(Dorothee Golz)*, színességük a reklám- és konzumvilágból származik. *Cathy de Monchaux* bársony és acél kombinációi szélsőséges képzettársításokat hívhatnak elő – a művésznő szándékával éppen ellentéteseket is –, miközben pont arra nem alkalmasak, amire felszólítanak, hogy bezárjuk vagy vigyük őket. *(Tartsd, 1988, Biztosítsd, 1988)* Sokkal inkább valami brutális súlyosságról és perverz agresszivitásról szólnak, ami, úgy látszik szintén nem idegen az új szobrászattól. A zsűri mindenesetre ezt inkább méltányolta, mint a kifinomult gesztusokat és szelíd személyes mitológiákat. *Veronica Ryan* tárgyakat burkolt gyűrt, puha ólomlemezekbe, és ezáltal finom, érzékeny műveket hozott létre. *Várnagy Ildikó* művészete azon a személyes mitológián alapszik, melynek fő összetevői a talált tárgyak esetlegessége, a gyermeki fantáziavilág és valami lebegő könnyűség, ami minden ellentétet felold, és minden brutalitást megszelídít. Ezek a személyes mitológiák sokszor ironikusak. *Lars Ekholm Varázsdobozai* a cirkuszi bűvészek kellékeit idézik, némi oldalvágással a tömegkommunikációs eszközök felé.

Szokatlan, hogy ezen a kiállításon milyen kevéssé jelentek meg a kulturális metaforák, csak néhány mű idézett meg művészettörténeti szellemképeket. Közülük *Ilse Haider* tetszett, aki a kubizmusra, de *Ceroli* osztott, profilírozott faszobraira is rájátszott.

Az új szobrászatnak azonban mindezek csak periferikus kérdései. Nem az a lényeges, hogy hogyan módosítja a tárgyakhoz való viszonyt, hanem, hogy mit felel azokra az elvont plasztikai kérdésekre, amelyeket a minimal art után ismét meg kell válaszolnia. A legegyszerűbb ezeket egy-egy részprobléma felől megközelíteni. Az NSZK-szekció úgynevezett padlószobrokat mutat be. Az 1986-os nagyszabású brémai Bodenskulptur-kiállítás a téma klasszikus darabjait vonultatta fel *Carl Andrétól* – mondjuk – *Joel Shapiróig* (aki itt Budapesten is szerepel). Ezeknek a szobroknak valóban a földhöz, a talajhoz volt közük, azzal teremtettek kapcsolatot. A német szekcióban azonban ez nem általános. A szobrok egy része egyszerűen csak a padlóra van helyezve, ugyanúgy, ahogy a kiállítás sok más szobra is. A Bodenskulptur valóságos problémája a szobor tektonikus és térbeli helyzete, és nem az, hogy nincs talapzata. A talapzat nélküli szobor *Rodin* óta foglalkoztatja a szobrászokat (különösen szép és bensőséges példákat teremtett *Giacometti*), és elsősorban a néző és a szobor megváltozott viszonyát akarja érzékeltetni. Most azonban

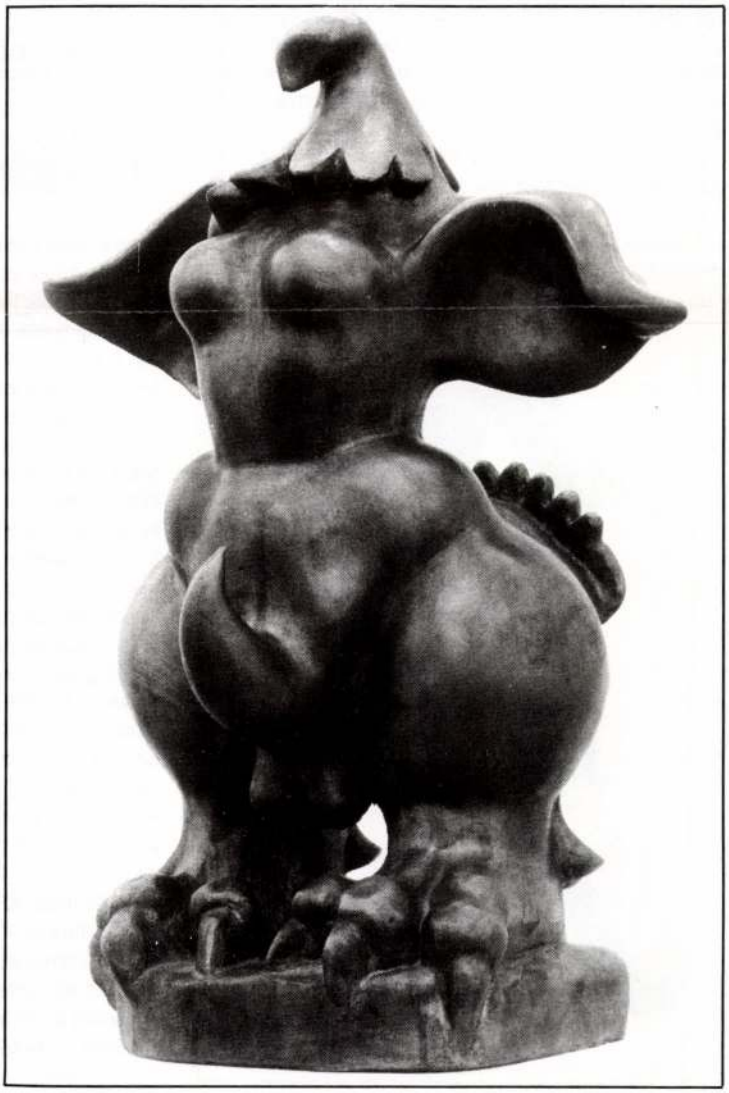

Jakovits József: Sztálin békegalambja,/Sztálin's dove of peace, 1953–57, bronz, 46 cm

másról van szó. Újra kell definiálni a szobor fogalmát, viszonyát a térrel, sőt magát a teret is.

A minimal art a szobornak egy statikus és mechanikus állapotát feltételezte, illetve rögzítette, amelyben a méret, a kiterjedés, a sorolás, osztás stb. alapfogalmai, illetve alapműveletei a meghatározóak. Az „új szobrászat" szerint a szobor egy határeset a stabilitás és a labilitás között, amely az egyensúly, a feszültség, a nehézkedés tisztázását feltételezi. A klasszikus szobor kompozíció volt, amelyből az avantgárdban öntörvényű konstrukció, majd modellértékű struktúra lett. Az új szobrászat a konfiguráció felé lép el, ami elsősorban a térhez való megváltozott viszony következménye. A statikus térszemlélet helyébe egy eleven, dinamikus, nem homogén tér képzete lép, amelyben erők működnek, és a szobor ezeknek az erőknek az irányát jelöli ki. Plasztikailag tesz érzékelhetővé láthatatlan erőket. A szobor tehát nem egy olyan tömeg, amit belehelyezünk a térbe, hanem egy olyan alakzat, amely kijelöli a térnek egy kitüntetett pontját, illetve kapcsolatokat teremt ilyen pontok között. Nem a jól definiálható helyekkel és tömegekkel foglalkozik, hanem ezek lehetőségeivel és átlagaival.

Az a tény, hogy a koncept art, fluxus, akcióművészet stb. után ismét lehetségessé vált szobrot csinálni, az egyben azt is jelenti, hogy az „új szobrászat" mindezen előzmények ismeretében és tudatosításával talált önmagára. Ezért hallatlanul sokat fogadott be mind az akcióművészetből, mind az installáció-művészetből. A szoborfelállítás, mint akció, az új szobrászat szerves része. Olyan címek, mint Állapot, Közelítés, Visszavezetés – ennek a hely- és helyzetértelmezésnek a következményei.

A budapesti Kisplasztikai Triennálé ennek befogadására és bemutatására a jelen feltételek mellett végérvényesen nem alkalmas, még jelzésére is csak minimálisan. A kiállított művek között *Marek Chlanda*, de még inkább *Sass Valéria* szobraiban láthattuk nyomait, míg a fődíj nyertese, *Sugár János* mindezek filozófiai vonatkozásait fogalmazta meg. Hármuk művei valóban kiemelkednek a tárlat anyagából. Róluk majd külön kell szólni.

Joel Shapiro: Szobor I–II./Sculpture, 1989, bronz, 47×34×24 cm

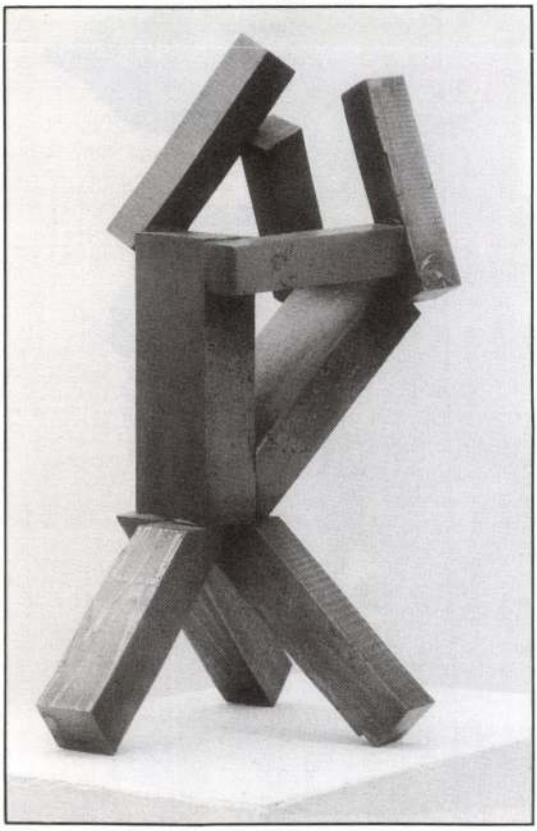

INTERIOR SPACE WITH OBJECTS

The 8th International Small Sculpture Triennial in Budapest

Almost twenty years have passed since the first international small sculpture exhibition (biennial, then triennial) in the Műcsarnok. During this time even a good idea becomes exhausted, not to speak of a not-so-good one. The exhibition-series has been accompanied by legitimate doubts right from the beginning, both with regard to the system of invitations and the genre, since the concept of "small" sculpture was anachronistic as early as 1971. Despite this the exhibition was important because — at least in the beginning — it was the only link with the world's sculpture. The original works of living classics were on show, and we could acquire also some token knowledge about certain trends of the 1960s. This relative value has ceased definitely by now. It appeared as a discreet reminder in the works of Italian artists who — owing to a misunderstanding or accident — represented that period. *Attilio Pierelli*'s Inox monument has been completed 25 years ago and it would have had a sensational impact if it had reached us in time but today it seems like an ancient fossil. Beautiful but everything around contradicts it. The same applies to *Consagra* and *Andrea Cascella*, the masters of a diminishing great sculptor generation (Cascella died now at the age of 70), and visitors stop before their works only for reasons of nostalgia. There was a time when sculptures could be made also in this way.

The situation has long been ripe for the reorganisation of the small sculpture exhibition; by now this has become possible, and will certainly be realized. But now I must describe the actual exhibition, the eighth, and I cannot praise what I see here. It would be unnecessary to seek the reasons for this, I assume that the commissaries of every country have

Jakovits József

Surrealista festő

Vigilia, 1957, III. n., 170 red

Jakovits József
fellő

Részt vett a „Hit avantgarde
művész tárlatá" – w 1956 sep-
temberében Esztergomban

Dévényi Iván: Gadányi Jenő.
Művészet, 1974. július – 26 lap.

Jakovits József

A székesfehérvári
István Király Múzeum
meghívja Önt

MONTÁZS

című kiállítására, amelyen

Ország Lili, Bálint Endre,
Jakovits József és Vajda Lajos
munkáit mutatjuk be.

A kiállítást
Kolozsváry Ernő,
Győr megyei jogú város polgármestere
nyitja meg

1992. június 13-án, szombaton
délelőtt fél 12 órakor
az István Király Múzeumban
(Székesfehérvár, Országzászló tér 3.)

Megtekinthető: augusztus 9-ig
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

F.k.: Kovács Péter

István Király Múzeum
8000 Székesfehérvár
Fő utca 6.

DÍJELŐLEGES

Lóska Lajos
művészettörténész

Budapest II.
Felsőzöldmáli út 61-65.A.
1025

Magnetismus, Dichte usw.) verbunden und nehmen daher das Horizontale und den Bereich der Realität in Anspruch. Hängeplastiken sind dagegen vertikal ausgerichtet: Das ist eine Welt der Metaphysik, der Transzendenz. In den Hängeplastiken bringt der Mensch seinen Aufruhr gegen die Erdgebundenheit zum Ausdruck und gelangt im Endergebnis zum Fliegen (Tatlin, Takis).

Obwohl dieser Aufsatz den Werken der ungarischen Kunst gewidmet ist, wird darin kurz auch auf die sowjetische Avantgarde eingegangen, die den Konstruktionen dieser Art als Ausdruck ihrer utopischen Ideale Modellwert beimaß (Tatlin, Rodtschenko, Kluzis, Krutikow usw.). Bezüglich des Verhältnisses zwischen Hängeplastik und Raum gibt es zwei grundsätzlich unterschiedliche Auffassungen: Zum einen wird der von der Skulptur begangene Raum als zur Masse des Werks gehörig verstanden (Rodtschenko). Zum anderen wird diese virtuelle Masse nicht in die Plastik einbezogen und somit die Kontinuität des unendlichen Raums nicht unterbrochen, dafür wird aber durch die feinen Bewegungen der Skulptur eine ständige Vibration, eine andauernde Mobilität der Raumstruktur hervorgerufen (Calder).

Die Reihe der Hängeplastiken beginnt in der ungarischen Kunst mit der Komposition von Ferenc Martyn (Anfang der vierziger Jahre), in der durch die Zusammenfügung gedrechselter und bemalter Elemente ein Gleichgewicht zwischen Formen hergestellt wird, die frei, nach allen Richtungen in den Raum eindringen. In einigen Gegenstücken dazu erprobte der Künstler stabile oder instabile Gleichgenichtssituationen in Bodenstücken, wodurch er zugleich Beweise für die Zusammengehörigkeit von Bodenskulptur und Hängeplastik lieferte. Ähnliche Gegenstücke fanden sich auch im Schaffen von József Jakovits (Drahtplastik, 1946, Fliegende Vögel, in zwei Varianten, 1947 – alle vernichtet). Die Drahtplastiken von Jakovits drückten real existierende, aber nicht erfaßbare – weil in der Zeit sich ständig verändernde – Formen (einen Vogelschwarm im Flug) aus. Es waren dies geschlossene, aber nicht abgegrenzte Formen, die frei im Raum schwebten und deren Charakter von den Eigenschaften des Raums bestimmt waren. Die Kompositionen von Martyn und Jakovits vergegenwärtigen das Gleichgewicht beziehungsweise die sich im Raum auflösende, immateriell werdende Masse, die Hängenden Konstruktionen von Barna Megyeri hingegen die immanenten Spannungen des Raums und die verborgenen Spannungen der Konstruktion.

Neben den abstrakten Werken entstanden auch Hängeplastiken des figürlich-imitativen Typs, zum Beispiel die stilisierten Vögel mit ausgebreiteten Flügeln von Jakovits oder die Kleinen Modellflugzeuge und die Mondfähre von Béla Kondor.

Die Zahl der Hängeplastiken erhöhte sich in den sechziger Jahren, im Zusammenhang mit den großen Änderungen im ungarischen Kunstleben. Die nicht-mimetischen Elemente des Kunstwerks, der Rahmen, die Bildfläche, das Format, die Ausdehung, die Symmetrie, die Wiederholung, der Duktus, gewannen selbständigen Wert, worin die Einflüsse der Wahrnehmungs- und der Gestaltpsychologie sowie der Semiologie spürbar werden. Die Hängeplastiken sind, nachdem sie Kompositionen und Konstruktionen geworden waren, nun zu *Strukturen* geworden.

Diese Tendenz läßt sich vor allem in den Werken von Sándor *Csutoros* nachweisen. Für ihn war die Kugel die Grundform, mit deren Variationen, Aneinanderreihung und Gruppierung er seine hängenden Strukturen aus den unterschiedlichsten Materialien (aus bemaltem, Holz, Metallen, Roßhaar, Kunststoff, mit Wasser gefüllten Glaskugeln, geknoteten Stricken) und von mannigfaltiger Anordnung schuf. Der bezeichnende transzendente Zug der Hängeplastiken kam besonders schön in der „Treppenhaus–Aktion" zum Ausdruck (Sándor Csutoros – László Haris – József Molnár V., 1973). In einem baufälligen Treppenhaus mit abgeblättertem Verputz war zwei Stockwerken hindurch eine aus Schwarz ins Weiß übergehende Kugelreihe aufgehängt und symbolisierte die dreifache Welt „Unterwelt – Erde – Himmel", wenn ihr der Betrachter von der Kellertür bis zur Dachbodentür den vorgezeichneten Weg entlang nachfolgte. Die parallele Bewegung von unten nach oben beziehungsweise von oben nach unten fand in der *Glaskugelreihe – Wasserornamentik* von Csutoros poetischen Ausdruck. In den aufeinanderfolgenden Glaskugeln war von unten nach oben die Menge der Flüssigkeit stufenweise reduziert, während sich dies in einer parallelen Kugelreihe umgekehrt wiederholte.

Nach der Konzeptkunst und der Aktionskunst kehrte Ende der 80-er Jahre eine Kunst wieder, die auf den Gegenstand konzentriert und auch traditionell zu nennen wäre, die jedoch ihr erneuertes Selbst in Kenntnis und im Bewußtsein ihrer Voraussetzungen definiert. In der ungarischen Kunst wird diese Tendenz unter anderen durch Valéria *Sass* repräsentiert. Ihre Werke sind Rauminstallationen zum Thema ausgeglichene Spannung. Die statische Auffassung wird in diesen Werken durch eine dynamische Konzeption abgelöst, in der die Plastik einen Grenzfall von Stabilität und Labilität darstellt. Es handelt sich dabei nicht um eine Masse, die in den Raum gesetzt wird, sondern um Figurationen, die ausgezeichnete Punkte des Raums markieren beziehungsweise Verbindungen zwischen solchen Punkten herstellen. Da auch der Raum nicht homogen ist – es wirken ja Kräfte in ihm –, bezeichnet die Künstlerin die Richtung dieser Kräfte. Die Plastik selbst ist also ein Kraftfeld, dessen Grenzen durch die eigenartige *Konstellation* der durch die Künstlerin angeordneten Elemente und der wahrnehmenden Person abgesteckt werden. Zum Thema ausgeglichene Spannungen schuf Valéria Sass auch Hängeplastiken mit dem Titel *Gleichgewicht I–II–III* (1988).

In den achtziger Jahren entstanden zwar in der ungarischen Kunst zahlreiche Hängeskulpturen, aber sie trugen zur angedeuteten Gedankenreihe durch keine weiteren Angaben bei. Diesen neuen Zug brachte erst der postmoderne Geist der neunziger Jahre mit, und zwar auf eine schockierende Weise. Die Plastik von András *Böröcz* mit dem Titel Die *Gehenkten* bietet mit ihren 17 Figuren, die zugleich Menschen, Bäume und exotische Trommeln sind, eine eigenartige Metamorphose von Gegenstand – Mensch – Pflanze. Mit ihren folkloristischen, manieristischen und expressionistischen Assoziationen und ihrer Freudschen Inspiration stellt sie zugleich auch eine rätselhafte Metapher vom Unbehagen in der menschlichen Kultur dar.

TALAPZAT NÉLKÜL

FÜGGŐ PLASZTIKÁK A MAGYAR SZOBRÁSZATBAN

NAGY ILDIKÓ

1986-ban a brémai Kunsthalléban Siegfried Salzmann nagysikerű kiállítást rendezett „Bodenskulptur" címmel.[1] A fogalom sajnos nem adható vissza magyarul egyetlen szóval, mert ezek a szobrok egyaránt jelentenek padlón (tehát épületbelsőben) és a földön (vagyis a természetben) elhelyezett, talapzat nélküli szobrokat. Bár a talapzat elhagyása Rodin óta („Calais-i polgárok") foglalkoztatja a modern szobrászokat, a kifejezett Bodenskulptur legkorábbi példái az 1910-es évek végéről származnak (Duchamp, Lehmbruck). Számuk Berto Lardera: „Órák és napok" (1958–59) című műve óta nőtt meg rohamosan, összefüggésben a land art gondolatkörével és térhódításával.

A kiállított művek és a katalógus kitűnő tanulmányai (Siegfried Salzmann, ill. Bernhard Kerber) szinte kihívást jelentenek arra, hogy megkíséreljük végiggondolni a talapzat nélküli szobrok másik végletét: a függő plasztikákat, mégpedig a magyar szobrászatban. Annál is inkább aktuális ezt megtennünk, mert a közismerten tradicionális magyar szobrászat éppen erre a modern gondolatra reagált sokoldalúan, és ezek a művek lehetőséget adnak arra, hogy általuk nyomon követhessük a szobor-fogalom értelmezésének mai alakulását is.

Salzmann nyolc tételben foglalja össze a Bodenskulptur karakterisztikumait, melyek közül a legfontosabb a földhözkötöttség, vagyis a Földben immanensen rejlő erők és energiák: sűrűség, stabilitás, gravitáció, ponderáció, magnetizmus kihasználása és felhasználása. A függő szobrok viszont éppen ezek legyőzésére törekszenek.

A Bodenskulptur a vízszintes irányt (Robert Morris szavával a „landscape mode"-ot) veszi birtokba és ezáltal a reális és megragadható cselekvési tér tartományában marad. A függő szobrok iránya ezzel szemben a vertikális, mely egyértelműen a megragadhatatlan, a metafizikai, a transzcendencia területe. A függő szoborban a gravitációt legyőzni akaró ember fejezi ki önmagát különböző formákban, egészen addig, amíg a konkrét repüléssel is kapcsolatba kerülhet. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy két jelentős mestere az orosz Tatlin és a görög-francia Takis a szobrok után olyan konstrukciók tervezésébe és megvalósításába kezdett, amelyekkel maguk is kipróbálhatták – ha nem is a repülést – de a lebegést. („Letatlin". 1930–32; ill. „L'homme dans l'espace", 1960)

Salzmann imponáló történeti áttekintést is ad a Bodenskulptur típusairól, melyek kezdettől fogva két fő irányt mutatnak: egy figuratív-imitatívat (Lehmbruck, Hutter, a korai Caro, D. Hanson, G. Segal stb.), mely a földre lezuhanó, földön fekvő stb. alakok variációja, és egy elvont-konceptuálisat, melynek számtalan lehetősége van, így én csak a legkorábbi példát, M. Duchamp: „A csapda" című művét említem meg, mely egy padlóhoz szögezett ruhafogas.

Minden bizonnyal a függő plasztikákról is össze lehetne állítani egy történeti sort, amelyre én semmiképpen sem érzem hivatottnak magam, de nem is tárgya e dolgozatnak. Az azonban nyilvánvaló, hogy az említett két irány itt is nyomon követhető. A figuratív-imitatív vonal a lebegés-repülés valamilyen leképezése: Ernst Barlach láncokra függesztett „Dómangyal"-ától (1927, Güstrow, székesegyház) – Hans Haacke lebegő, gázzal töltött „Vitorlá"-jáig (1966). Míg a másik irány túlmutat azon a célon, hogy a szobor a lebegést-repülést kifejezve valamilyen módon elszakadjon a földtől, és a térben lévő erők és energiák megjelenítésére vállalkozik.

Első példáit az orosz és lengyel avantgarde-ból idézhetjük. Vlagyimir Tatlin „Sarok-kontrarelief"-jei (1914–15) rugalmas dróton vagy meghajlított merev tengelyen függő szobrok, amelyek az anyag feszültsége által a térbeli feszültséget jelenítik meg. A szakirodalom[2] Tatlin „vitorlamesteri jártasságára" vezeti vissza a függesztett sarokreliefek alapélményét, és ezt nincs jogunk kétségbevonni. Tatlin számos művén ismerhetjük fel a megfeszülő vitorlavászon képét, azt azonban, hogy egy ilyen empírikus élmény túlemelkedjék a leképezés szintjén, valaminek ösztönöznie kell.

Az orosz avantgarde szemléletének metafizikus volta – melyre egyaránt hatott a Lobacsevszkij-iskola térelmélete és az orosz formalista irodalom és nyelvelmélet, nem utolsósorban pedig a két iskolát önmagában egyesítő Velimir Hlebnyikov költészete – adja meg azt a filozofikus hátteret, azt a szellemi légkört, melyben Tatlin függesztett plasztikái, „e térre festett bádogok"[3] létrejöttek. (Tatlin műveinek legkitűnőbb kortárs elemzője Viktor Sklovszkij író, irodalomtudós, a „Formalista iskola" egyik alapítója és teoretikusa volt.) Az a kozmikus szemlélet, amely az orosz avantgarde sajátja volt, fratott le Maleviccsel ilyen sorokat: „Új festészetem már nem kizárólag földi jellegű. Elhagytam a földet, akár egy szűette házat. Az emberben, az emberi tudatban valóban él az űr iránti vonzódás, a vágy, hogy elszakadjon a földgolyótól."[4] És ez ösztönözte a Malevics-tanítvány lengyel Katarzyna Kobrót is „Függő kom-

pozíció"-inak létrehozásában (1921), „melyek a formák bizonyos elrendezéseinél érvényesülő erőhatás és irányfeszültség törvényeihez készített tanulmányok."[5] Az utópiára alapozott szovjet avantgarde művészeire általánosan jellemző, hogy kedvelték a függesztett konstrukciókat, melyeket modellértékűeknek éreztek egy eljövendő társadalom eszményeinek kifejezésére (Klucisz, Krutyikov stb.). Alapvetően fontosak a „Függő konstrukciók" (1920) különféle típusai Alexandr Rodcsenko művészetében is. Ezek a léc-szerkezetek különböző síkokban elhelyezett, egymásba épített, befelé fokozatosan csökkenő méretű, áttört geometrikus idomokból (négyzet, ellipszis, hatszög stb.) állnak, amelyek mozgásuk révén jelölik ki azt a téri egységet, amelyet a szobor tömegeként értelmezhetünk.

Bár nem vehetjük sorra a függőplasztikákat a modern szobrászat egyetemes történetében – így pl. Giacometti szürrealista műveitől (amelyek a magyar absztrakt szobrászatra is hatottak) akár a Gruppe Zero tagjainak konstrukcióiig vagy tovább-, a legismertebb és legnépszerűbb képviselőjüket, Alexander Caldert meg kell említenünk. Calderre Mondrian festészete és a neoplaszticizmus elmélete hatott, amelyet azonban a mozgás elevenségével akart összekapcsolni. Mobiljai olyan lineáris konstrukciók, amelyek – Rodcsenko szándékaival éppen ellentétben – nem akarják a mozgás által létrehozott virtuális tömeget a szobor részévé tenni. Calder nem akarja megbontani szobraival a végtelen tér kontinuitását. Szobrainak finom mozgása csupán egy vibráció nyomát hagyja a térben, ezzel viszont a térstruktúra állandó elmozdulását, áramlását idézi elő. Éppen ezért nem idegenkedik semmiféle természeti utalástól sem, sőt függő mobiljait is szívesen hasonlítja természeti jelenségekhez („Nappal és éjjel", 1965), vagy helyezi bele természeti környezetbe („Pókháló", 1965).

A Bodenskulptur a földhöz és a tömeghez kötődött, a függőplasztikák ezzel szemben a levegőhöz és a térhez tartoznak, annak tulajdonságait és tartalmait használják fel és fejezik ki.

A függőplasztikák sorát a magyar művészetben Martyn Ferenc kezdi el. Műve, mely eltérő címmel és évszámmal szerepel a szakirodalomban,[6] az 1940-es évek első felében készült, hasonlóan egyéb festett szobraihoz. Az előforduló címek közül a „Kompozíció" illik rá a legjobban, mert különféle formák – esztergályozott fa-bábok, járom, propeller – összeillesztésével jött létre. Martyn a meglehetősen súlyos fa-kompozíciót valóban függesztve képzelhette el, bár a propeller-forma elmozdításával lehetséges egy földre állított változata is. Mindenképpen elgondolkoztató, hogy olyan művek társaságában készült, mint a földön álló „Fa-relief", „Plasztika" vagy „Kis plasztika"[7] melyeken nagyjából azonos vagy rokon formák különböző – stabil vagy billenő – egyensúlyi helyzetét próbálja ki. Kézenfekvő lehetett számára, hogy ugyanezt lebegtetve is kipróbálja, ezzel is bizonyítván a Bodenskulptur és a függő plasztikák összetartozását. Martynnak a festészetében is vissza–visszatérő problémája a kép terében szabadon lebegő, a keretre semmilyen irányban sem támaszkodó forma, és nagyon valószínű, hogy ebben a szobrában is egy lehetséges egyensúlyi helyzet érdekelte. A tárgyi vonatkozások – tehát a járom-forma vagy a repülőgép – ebből a szempontból mellékes és inkább Martyn jellegzetes motívumvilágára utal. Szobra tehát nem a figuratív-imitatív típus képviselője, hanem annak az egyensúlynak a kifejezése, amely a térbe minden irányban szabadon benyúló formák között megteremthető.

Hasonlóan elvont indíttatásúak Jakovits József korai függő szobrai is. Jakovitsot ugyan a szürrealizmus képviselőjeként tartja számon a művészettörténetírás – és művei nagyrészt valóban szimbolikus-metaforikus eredetűek –, de volt egy rövid periódusa az 1940-es évek közepén, amikor kifejezetten elvont problémák, a tér és a tömeg viszonya, „a tér mint tömeg" foglalkoztatta. A sort a „Kubista akt" (1946) nyitja meg, mely az archipenkói szobrászat tanulságán, a pozitív és a negatív forma felcserélhetőségén alapszik. Ezt követi a „Bagoly" (1946) majd az „Áttört akt" (1947), melyben a szobor belső tere és a külső tér egymásba alakul, de a szobor tömegét határoló forma még szilárd, jól felismerhető. A szobor tehát változatlanul a végtelen térbe tett véges forma, amely azonban már megnyílik a végtelen felé. Tér és tömeg viszonyában a logikusan következő lépés: Jakovits drótplasztikái. A szobor itt már a kontúrjai által a végtelen térből kijelölt darab, tömege egyanyagú a térrel. És ez a térbe beolvadó szobor-értelmezés magával hozza a függő plasztika igényét.

Érdekes, hogy akárcsak Martyn, Jakovits is párdarabokat készít, az 1946-os „Drótplasztika"[8] a padlón áll, a „Szálló madarak" (1947, két változatban) viszont a levegőben függ. Hogy Jakovits szükségszerűen jutott el a függő plasztikákhoz, azt már Hamvas Béla is kiemelte. „Ezért kívánkoznak szobrai, még bizonyos nehézségük ellenére is a levegőbe. Félúton a levegőben is vannak. Természetesen ezt a problémát a szobrászat még azzal, hogy felfüggeszt, akár alig látható szállal is egy levegőbe kívánkozó testet, még nem oldja meg. A szobrászat szerves nagy problémája merül itt fel: a test kiemelése a három dimenzióból."[9]

Hamvas egyik korábbi írásának[10] ismeretében tudhatjuk, hogy mire gondol, az *időnek*, mint a negyedik dimenziónak arra az örökös megostromlására, amely a modern művészetet – főleg a szobrászatot – oly erősen megkísértette. A mobilok és a függő plasztikák a mozgás révén próbálták ezt érzékeltetni, és a mozgás, vagyis az időddimenzió által bejárt teret a szobor valóságos terébe belevonni. Jakovits művében azonban nem erről (vagy nem elsősorban erről) van szó, hanem egy létező, de mégsem reális, mert az időben szüntelenül változó, tehát nem megragadható forma (repülő madárcsapat) kifejezéséről. Ezt pedig egy olyan zárt, de nem lehatárolt formával érzékelteti, amely a földtől elszakadva a térben lebeg és jellegét a tér tulajdonságai szabják meg.

Az 1940-es évek magyar absztrakt szobrászatának legmerészebb darabjait Megyeri Barna készítette. Művei nem maradtak fenn, így például a „Lengő" – amely függő plasztika volt, és ki volt állítva a Kállai Ernő által rendezett: „1948. A magyar képzőművészet újabb irányai" című kiállításon. A visszaemlékezések szerint a „Lengő" mobil, organikus forma volt. A „Függő konstukció I.–II." – melyek ha nagyon rossz fotók alapján is, de rekonstruálhatók – pedig azonos elemekből szerkesztett geometrikus téri alakzatok, melyeket maga a felfüggesztés ténye, a kifeszített és egy vagy több ponton rögzített léc-kötél szerkezet alkot. Míg Martyn az egyensúlyt, Jakovits a térben feloldódó, anyagtalanná váló tömeget, Megyeri a térben meglévő feszültséget, a konstrukcióban lévő feszítettséget jelenítette meg. Megyerit ez a kérdés mélyen érdekelhette, mert az 50-es évek kényszerű és tragikus intermezzója után a 60-as években ismét visszatért a függesztett plasztikákhoz. Alumíniumból, illetve papírból készített munkái közül különösen érdekes az a nyújtott spirál-forma, amely mind a földön, mind a mennyezeten egy-egy ponton rögzített kötéllel szabadon feszül a térben.[11]

Az ötvenes évek Jakovits szobrászatában is változást hoznak. A szabad szellemű absztrakció elveszti azt a hiteles hátterét, amelyet az élet 1945–47 között még megadott. Művészete nem elvont, hanem szimbolikus-szürreális, groteszk vagy tragikus, de mindenképpen súlyos, tárgyias és asszociatív lesz. Sokat merít a népművészet szürrealizmusából és az irányzat általános formakincséből (Miró, Max Ernst) éppúgy, mint a legtágabban értelmezett egyetemes művészet kultúrköréből („Maszk maori kagylókkal", 1951–53; „Arnolfini asszony", 1956-58). Ekkor is készít függő szobrokat, de azok a figuratív-imitatív típushoz tartoznak. A súlyos faplasztikák erősen stilizált, kiterjesztett szárnyú, áttört testű madarakat ábrázolnak, mozgalmas kontúrjaik inkább fenyegető hatásúak, ellentétben a korábbi szobrok játékos, hallatlan könnyedségével („Madárfüggő I.–II." 1955).

Az imitatív típusú függő plasztikának különleges darabjai Kondor Béla kis modelljei. („Kis repülőmodell I.–II." 1961; „Nagy repülőmodell"; „Holdkomp," 1968).[12] Nem plasztikának készültek, de ma már műtárgynak tekintjük őket, és ilyen értelemben szerepeltek a Magyar Nemzeti Galéria „Hatvanas évek" című kiállításán is. Kondor szeretett játszani, és maga-készítette kis fantázia-repülői, légi járművei gyakran visszatérő motívumok a képein, fotósorozatain is. Hasonló az eset Degas-éhoz , aki a tüllszoknyás táncosnőszobrait eredetileg nem műalkotásnak szánta.

A függő plasztikák száma a hatvanas években szaporodik meg. Ez összefügg azzal, hogy a magyar művészetben ez az évtized jelenti azt a fordulatot, amikor túl a figurativitás és absztrakció probléma-körén, előtérbe kerülnek és önálló képi értéket nyernek a műalkotás nem-mimétikus elemei, vagyis a keret, a képsík, a képmező – mint alap, a formátum, a méret, a kiterjedés, a szimmetria, az ismétlés, az irányok, – a fönt és a lent, a jobb és a bal oldal, stb. – mely változásban az érzékelés- és alakléleklektan hatása éppúgy közrejátszik, mint az évtized végétől itthon is közismertté váló filozófiai esztétikáké, mindenekelőtt a jelelméleté. Mindezek közvetlen, vagy az amerikai, illetve a nyugat-európai művészet által közvetített hatása átformálja a hagyományos értelmű képi vagy plasztikai kompozíciót. „A keret nélküli festménynek a modern szobrászatban a talapzat nélküli szobor felel meg, amelyet vagy felfüggesztenek vagy közvetlenül a földre helyeznek" – írja Meyer Schapiro a vizuális művészetek szemiotikájáról szóló tanulmányában.[13] A talapzat kiemeli a művet a szemlélő világából és kijelöl számára egy statikus helyet a térben. Elhagyásával a mű vagy a szemlélő világába kerül vissza, vagy pedig szabadon megnyílik a tér végtelenjének.

Az absztrakt művészetnek és szobrászati gondolkodásmódnak azt a megszakadt vonalát, amit Megyeri és Jakovits kénytelen volt elhagyni, majd a hatvanas években felépő új művészgeneráció viszi tovább. Függő plasztikákat Csutoros Sándor készített, anélkül, hogy ismerte volna a hazai előzményeket. Első ilyen műve a három részes „Függő forma" (1966), melyen érezhető még valamilyen természeti inspiráció (pl. a lopótök formája), de inkább a függesztés tényében és nem annyira a változatos alakzatokban. Csutoros a három plasztikát bármilyen sorrendben és bármilyen szögben, sőt fal előtt egymás mellé sorolva is elhelyezhetőnek tartotta. A 60-as években főleg a paraszti tárgykultúra anyagai foglalkoztatták – készített pl. lószőrrel kombinált függő szobrokat is –, de nem ezekben találta meg a gondolat adekvát kifejezését, hanem a tárgyi és folklorisztikus utalásoktól megszabadított, elvont formákban. „A szobor nem a valóság illusztrálására szolgál... Az új plasztika a tiszta szobrászi elemek, egymáshoz és a fényhez való viszonyuk, téri vonatkozásuk megszervezése... a szobor és a külső világ között nincs közvetlen kapcsolat. Nem egyazon rendszerhez tartoznak. A szobor külön életet él, és ebben van ereje. Asszociációi önmagán belül rejlenek..."[14]

1971-től a gömb volt számára az az elvont forma, amely mint „tiszta szobrászi elem" megtalálta „külön életét". Az első gömbformákba mély vájatokat készített, ezzel mozgalmas fény-árnyék hatásokat ért el. Az így kialakított formákat függőleges irányban felfűzve hozta létre „Gömbornamentika" című függő plasztikáját, melyben már érezhető, hogy a sorrendiséggel bizonyos ritmust, a legalsó, legnagyobb gömbbel pedig egy erőteljes hangsúlyt kíván megadni, és ezáltal az egész műnek föntről lefele haladó irányt sugall.

A következő években egymás után készíti függő „Gömbsor"-ait különféle anyagokból (festett fa, alumínium, bronz, lószőr, műanyag, vízzel töltött üveggömbök, kötél csomókkal), melyekben érezhető, hogy az anyagok, ritmusok, méretek variálásával valamilyen struktúra kialakítására törekszik. A balatonboglári Kápolnatárlaton 1971-ben bemutatott „Gömbsor" (festett fa és fém) elrendezése olyan, hogy a lentről és fentről egyszerre induló, ellentétes anyagú, de azonos nagyságú 5 + 1 tagolású gömbsorok iránya egy közbeeső, hét tagú sorozatra mutat rá, melynek középső gömbje a legnagyobb. Optikailag ez a hét tagú, feketére festett fa gömbsor a leghangsúlyosabb, az elrendezés által azonban valósággal lebeg ég és föld között. Ezt elsősorban az teszi lehetővé, hogy a legkönnyebb gömbök vannak legalul, amelyek „felhajtóerő"-ként hatnak az egész sorra.

Hasonló szellemű gömbsort mutatott be 1973-ban a Haris László fotóművésszel és Molnár V. József grafikussal közösen rendezett „Lépcsőház"-akción. Egy kétemeletes, kopott, málló vakolatú ferencvárosi bérház lépcsőházának „vizuális képét" alakították át egy kétnapos akció keretében. Csutoros fekete-fehér műanyag gömbsort füg-

esztett fel két emelet hosszan, a lépcsőház tengelyében. A lépcsőház funkciójára, a felfelé haladásra utal a gömbsor színe, mely fehérből indulva fokozatosan vált át feketére oly módon, hogy a gömbök hol megnyílnak, hol becsukódnak, helyet adva a másik színnek. Az akció a pinceajtótól a padlásajtóig tartott, a művek – plasztika, fotók, grafikák – kizárólag a fekete és fehér, valamint a zártság és a nyitottság ellentétére épültek. (Pl. zárt pinceajtó; zárt, de a nyitott ajtót ábrázoló fotók révén optikailag nyitottnak tűnő padlásajtó.) „A zárt pince, a bejárható, spirálisan emelkedő lépcsősor, a csak ‚eszmeileg' nyitott, felfelé vezető padlásajtó jelzésében nem nehéz felismerni még az ‚alvilág-evilág-túlvilág' hármasságát sem."[15] Ez a transzcendenciára irányuló gondolat a szemlélő mozgása során bontakozik ki, akit – a lépcsőn felfelé haladván – végigkísér a függő plasztika, mint az idő jelképe. Ezáltal a fehérből feketébe váltó gömbsor az élet-halál jelentéssel gazdagodik.

A fentről lefelé, illetve lentről felfelé haladó párhuzamos mozgás különösen szép, poétikus megfogalmazást nyert az „Üveggömbsor – Vízornamentika" című műben. Az egymást követő üveggömbökben lentről felfelé haladva fokozatosan csökken a folyadék, míg egy ezzel párhuzamos soron ugyanez fordítva történik. (Bemutatva: Balatonboglár: Kápolnatárlat, 1972; Műegyetem E-épület, 1973). Ezzel a sorozattal lényegében le is zárul az a gondolatkör, amelyet Csutoros a gömb és a függesztés összekapcsolásával kialakított, bár számos más gömb-kompozíciót, valamint egyéb függesztett plasztikát is készített.

Ha a klasszikus értelemben vett szobor *kompozíció* volt (ide sorolhatók, Martyn és Jakovits említett művei is), akkor ebből a következő lépésként öntörvényű *konstrukció* (Megyeri), majd modellértékű *struktúra* lett (Csutoros). Az, hogy Csutoros ez utóbbi műveit bizonyos akciók keretében mutatta be, és ezáltal – önállóságukból veszítve – egy folyamat *részei* lettek, már azt is mutatja, hogy a 70-es években magának a művészetnek a megnyílvánulási formái is változtak. A koncept art, a fluxus, az akció- és installáció-művészet éppenséggel a tárgyiasuló, önálló mű megszüntetésére törekedett.

A nyolcvanas években számos függő plasztika készült – a Békásmegyeri Művelődési Házban Andrási Gábor kiállítás-sorozatot is rendezett belőlük „Talapzat nélkül" címmel –, melyek többé-kevésbé az említett típusokat variálják. (Így pl. Bodóczky István *Sárkány*ai, Nádler Tibor *Mada*rai, stb.) Változást majd a nyolcvanas évek vége hoz, amikor is ismét visszatér a tárgyra koncentráló, akár hagyományosnak is nevezhető szobrászat, amely azonban az előzmények ismeretében és tudatosításával definiálja megújult önmagát.

Az akcióművészet és a fluxus hatására a statikus felfogás helyébe dinamikus értelmezés lép, amelyben a szobor határeset a stabilitás és a labilitás között. Nem a térbe helyezett valamilyen tömeg, hanem egy olyan alakzat, amely kijelöli a térnek egy kitüntetett pontját, illetve kapcsolatot teremt ilyen pontok között. Nem a jól definiálható helyekkel és tömegekkel foglalkozik, hanem ezek lehetőségeivel és átlagaival. És mert a tér sem homogén, hiszen erők működnek benne, a szobor ezeknek az erőknek az irányát jelöli ki. Plasztikailag tesz érzékelhetővé láthatatlan erőket. A szobrászat a kompozíció, konstrukció, struktúra után *konstellációt* teremt.

Legszebb példái a magyar művészetben Sass Valéria munkái. Az 1970-es évek végén nagy méretű „hajó"-kat készített (Csongrád, Fonyód), amelyekhez a szükséges technikai ismereteket egy hajóácstól tanulta meg. Az anyag és a technológia vezette arra a gondolatra, hogy az egymásnak feszülő erők egyensúlya az a legfontosabb tulajdonság, amely az anyagban, a tárgyakban és a világban, mikro- és makroméretekben egyaránt fenntartja a létezés állapotát a stabilitás és labilitás határán. További munkái során fokozatosan elszakadva a hajóforma előképétől, különféle egyedi plasztikákat (fvek, négyzetek), illetve térinstallációkat készített a kiegyensúlyozott feszültség témájára. Ez utóbbiakból kitűnik, hogy a szobor az ő értelmezésében egy olyan erőtér, amelynek határait a szobrász által elrendezett elemek és az érzékelő személy speciális konstellációja teremti meg. A 8. Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Triennálén (1990) ezt az erőteret három függesztett plasztikával hozta létre („Egyensúly 1.–2.–3.").

Siegfried Salzmann a hiperrealista figuratív művek áttekintésének is szentel egy fejezetet a Bodenskulptur történeti sorában (Duane Hanson: „Háború", 1968; George Segal: „Bowery", 1970) és én joggal gondolhattam azt, hogy ezeknek a reális környezetbe helyezett holtan vagy ájultan fekvő emberi testeknek igazán nincs analógiájuk a függesztett plasztikában a magyar művészetben, mert azok csakis akasztott emberek lehetnének, ami azért mégiscsak maga a horror. Bár a 301-es parcella emlékmű-pályázatára Berczeller Rezső beküldött egy ilyen témájú szoborterver, az mégsem volt igazi függesztett plasztika, hiszen egy nagyon is statikus, földön álló állványzat-rendszeren helyezte el az alakokat.[16]

Ekkor láttam meg egy fotót Böröcz András legújabb művéről, amely oly sokkoló, hogy szinte parancsolóan követeli: nézzünk szembe azzal a kijózanító igazsággal is, amit a posztmodernizmus jelent a szobrászatban. Böröcz amerikai ösztöndíjasként New Yorkban készítette az „Akasztottak" című szobrot 1989–90-ben Daniel Carney zenész és hangszerkészítővel közösen. A 17 alakos mű figurái 70-től 190 cm-ig különféle magasságúak, fából készültek, festve, de úgy, hogy helyenként a platánfa eredeti kérge is rajtuk maradt. A fára felakasztott emberek – ami a lincselés egyik formája ma is – azonosulnak a fával, amely nincs ott a kompozícióban. A figurák teste egyben egzotikus dob is, a rajtuk lévő vágás szerint a test-dobok különféle magasságú hangokat adnak. A függesztett figurák egymáshoz ütődve ilymódon megszólalnak.

A mű élményháttere egy idézet. S. Freud: „Rossz közérzet a kultúrában" című esszéjének egyik lábjegyzetében idézi H. Heine szarkasztikus mondatait arról, hogy „meg kell bocsátani ellenségeinknek, de nem korábban, mint hogy felakasztják őket."[17] A mű azonban nemcsak ehhez a mondathoz kötődik, hanem ugyanúgy a Freud-esszé alapgondolatához is, mely a kultúrtársadalom ideál-követelményével – „szeresd felebarátodat, mint önmagadat" – szembeállítja a „Homo homini lupus" igazságát.

Ez a látásmód Böröcz művészetének alapja. Egyszerre jelenik meg benne a dogok színe és visszája, a triviális és a szakrális (főleg totemisztikus értelemben), a groteszk és az emelkedett. Sajátos szimbiózisban él itt Einstein és Frankenstein (mert nevük hasonló), ember és gyufásdoboz, ember és dinnye, kémény és kéményseprő. Helyet cserél a paradicsomi fa és a kígyó (mert mindkettő tekeredik), a gyümölcs és villanykörte (mert mindkettő függ) és minden tárgy, növény és állat belekerülhet a leghétköznapibb emberi helyzetekbe. A felfüggesztés – úgy tűnik egyébként is foglalkoztatja, hiszen mint léthelyzet, annyira különbözik földhözkötöttségünktől. Az ember azonban nem válik égi lénnyé azáltal, hogy elszakad a Földtől, hanem nagyon is brutális helyzetbe kerül általa, amit csak az enyhít, hogy nem biztos, hogy dobbá vált emberről, lehet hogy emberalaku dobokról van szó.

Az „Akasztottak" persze igazi posztmodern mű, amely nemcsak irodalmi, hanem képzőművészeti idézeteket is felhasznál. Egyszerre idéz fel folklorisztikus és expresszionista emlékeket, gótikus szobrokat, Jacques Callot- és Goya-grafikákat. A figurák nem szenvednek és nem is átszellemültek; a mű egy talányos kulturális metafora a kultúra rossz közérzetéről.

JEGYZETEK

1 Bodenskulptur. Bremen, Kunsthalle (Rendezte: Siegfried Salzmann). 1986. április 29. – június 25.

2 *Szrigaljov, A.:* A festészettől az anyagkonstrukcióig. In: Tatlin. Szerk. *Zsadova, L.* Budapest é. n. 16. Zsadova említi, hogy Tatlin holland hajóépítőmesterek leszármazottja volt, őseit, a Van Tatlingokat I. Péter cár hozatta Oroszországba. A művész maga is szolgált a flottánál. I. m. 143.

3 *Hlebnyikov, V.:* Tatlin. In: *Kovtun, J. F.:* Hlebnyikov és a képzőművészet. Helikon 33 (1987) 410.

4 Idézi *Kovtun, J. F.* i. m. 403.

5 *Zagrodzki, J.:* Katarzyna Kobro. In: Konstruktivizmus Lengyelországban. Kiállítási katalógus. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest 1989, 51.

6 *Kompozíció.* 1941–44, festett fa, 80 x 45 x 45 cm. Janus Pannonius Muzeum (JPM). In: *Keserü K.:* Martyn Ferenc, a szobrász. Ars Hungarica 5 (1977:2) 51. kép; *Lebegő forma (Térkonstrukció)*, 1946, festett fa, 53 cm. JPM. In: *Aknai T.:* Plasztikák. Művészet 19 (1978:5) 12.; *Térkonstrukció.* 1946, fa, 53 cm. JPM. In: *György P. – Pataki G.:* Az Európai Iskola. Budapest 1990, 175. kép. A mű leltári száma: JPM 74.190.

7 Minhárom mű a JPM tulajdona. *Farelief*, ltsz.: 73.121.; *Plasztika (Térkonstrukció)*, ltsz.: 74.191.; *Kis plasztika (Térplasztika)*, ltsz.: 74.189.

8 Jakovits József: *Drótplasztika*, 1946. Megsemmisült. Reprodukálva: Tér és Forma 20 (1947:1) 21.

9 *Hamvas B. – Kemény K.:* Forradalom a művészetben. Pécs[2] 1989, 102.

10 *Hamvas B.:* Modern szobrászat és művészetelmélet. Esztétikai Szemle 2 (1936:3) 139–151.

11 A család tulajdonában.

12 A Magyar Nemzeti Galéria tulajdonában. Ltsz.: MM 79.18., MM 79.19. és MM 79.21.

13 *Schapiro, M.:* On Some Problems in the Semiotics of Visual Art: Field and Vehicle in Image-Signes. Semiotica 1 (1969:3) 223–242. Magyarul, részletek („A vizuális művészetek szemiotikájából" címmel): A jel tudománya. Válogatta és bevezette *Hordnyi Ö. és Szépe Gy.* Budapest 1975, 491–509.

14 Csutoros Sándor bevezetője az Orvos Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetében rendezett kiállításának katalógusában. 1968, november 9–23.

15 *Szemadám Gy.:* Utak és Határok. Jegyzetek Haris László fotóihoz. Kézirat, 1979, 22. lap. A kézirat kölcsönzéséért ezúton mondok köszönetet a szerzőnek.

16 1956/301. Pályázat az 1956-os forradalom vértanúinak emlékművére a 301-es parcellában. (A Történelmi Igazságtétel Bizottság kiadványa) Budapest é. n. (1989) 6. kép.

17 *Freud, S.:* Esszék. Budapest 1982, 372.

SOCKELLOSE SKULPTUR
HÄNGEPLASTIKEN IN DER UNGARISCHEN KUNST

Siegfried Salzmann veranstaltete 1986 in der Bremer Kunsthalle eine Ausstellung der Bodenskulptur. Der große Erfolg der Ausstellung und die ausgezeichneten Studien im Katalog (Siegfried Salzmann und Bernhard Kerber) regen dazu an, sich über das andere Extrem der sockellosen Plastik, die Hängeplastiken in der ungarischen Kunst, Gedanken zu machen. Dieser Gesichtspunkt ist auch dadurch berechtigt, daß die ansonsten ziemlich traditionsgebundene ungarische Plastik gerade auf diesen modernen Gedanken vielseitig reagierte, und so läßt sich daran die Entfaltung des Begriffs Plastik durch die Stufen Komposition – Konstruktion – Struktur – Konstellation nachvollziehen.

Bodenskulpturen sind den immanenten Kräften und Energien der Erde (Gravitation, Ponderation, Stabilität,

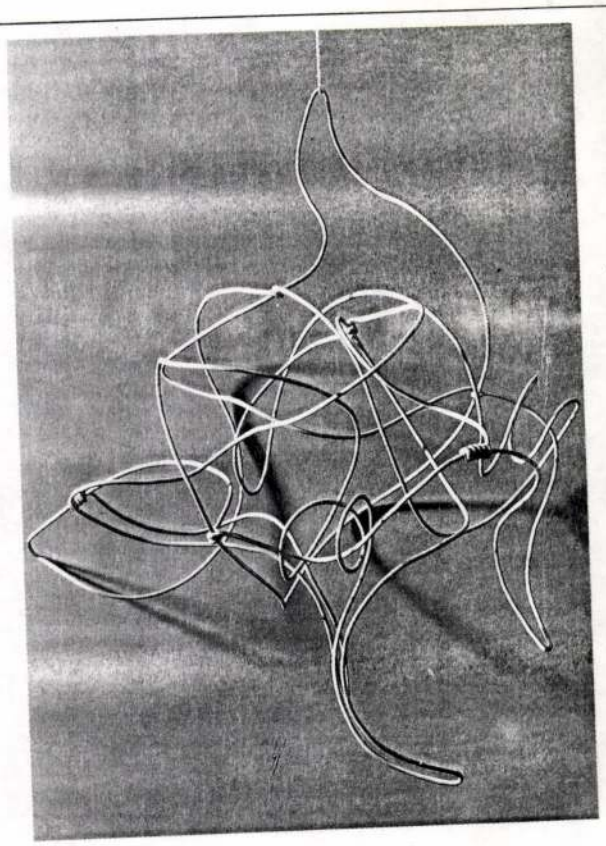

1. Jakovits József: Szálló madarak, 1947.
(megsemmisült)

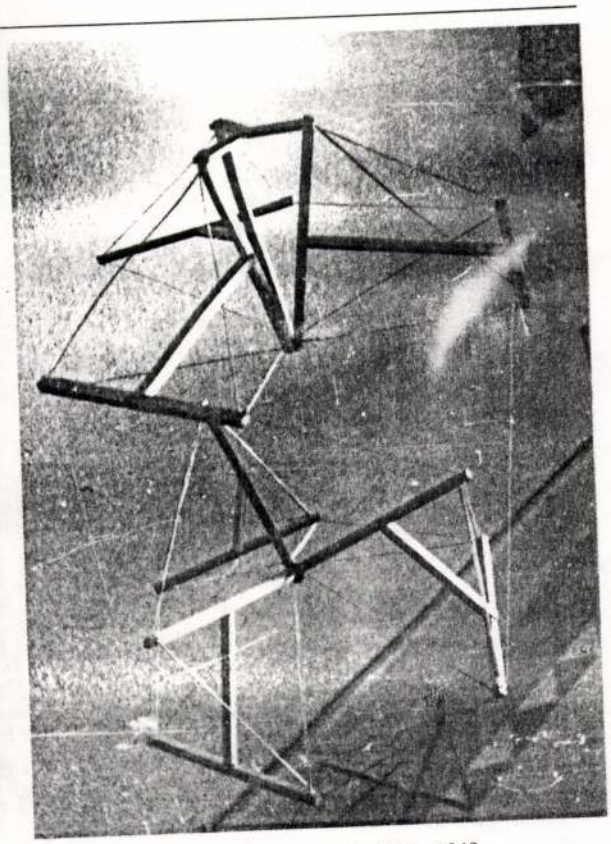

2. Megyeri Barna: Függő konstrukció II., 1948.
(megsemmisült)

3. Jakovits József: (Függesztett plasztika, Madár II.)
Madárfüggő, II., 1950. A művész tulajdona

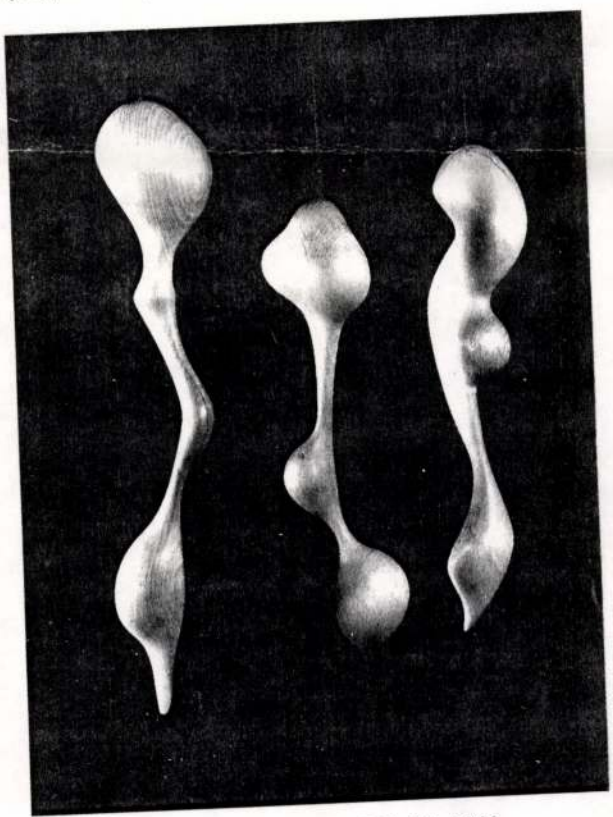

4. Csutoros Sándor: Függő forma I–II–III., 1966.
Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

Jakovits József

Relief 1. 1956. M.: 134 cm.
Figura. 1959. Fa. M: 101 cm.

Képzőművészeti Almanach 3, Corvina 1972

Sakovits

Önálló Ziállítása volt

1948-ban - emlétve

Kritika 1971 jannius

17. old.

Jalovits József

Neve emlitve ,szerepel a Kállai Ernő rendezte Elvont müvészet első magyar csoport-kiállitásán 1946-ban

Kritika 1971 január 17.old.

Fakovits József

Totemisztikus faszobrai Vajda maszk-korszakával mutatnak belső rokonságot. A szentendrei „iskolához" sorolhatók.

Szabadi Judit: A szentendrei festészet ...; Képzőművészeti Almanach 3, Corvina 1972, 18. l.

Jakovits József szobrász.

1946-ban részt vett az Europai Iskola első kiállitásán.

Dévényi Iván cikke

Vigilia 73/12 853-0.

Jakovits József

Részt vett az Europai Iskola 1973-ban Székesfehérváron rendezett kiállításán.

Dénényi Iván cikke

Vigilia 73/12. 8 Ft.

Jakovits József, nobráz

L.: Gadányi J.

Lánez L.: Képzőmű vészeti.... 252-256.

Jelenkor, Pécs, 1976. márc. XIX/3

Jakovits József, szobrász

„New Yorkban él. Vajda Lajos és Bálint Endre barátja volt."

Bertha Bulcsu: Interjú Csoóri Sándorral

581-596

Jelenkor, Pécs 1976. júl-aug. XIX/7-8.

Jakovits József

Hatással volt rá Vajda Lajos.

Dévényi Iván; Jubiláris kiállitás Szentendrén;
Képzőművészeti Almanach 2; Corvina 197o, 1o.1.

Jakovits József
szobrász

„Átlört relief"
(repro)

P. Szücs Jeanne: Az Európai iskola
Művészet, 1974. május - 23 oldal

Jakovits József
szobrán

Rémt vett a „Hetek" kiállítása

1956-ban

Szabadi! Bálint
Corvina 1969. 9.

Jakovits József szobrász

művével szerepel a „Szentendrei művészet" c. Tiállításon, Szekesfehérvárott a Csók István Képtárban

Pestmegyei Hírlap 1969 nov. 4
4. old.

M.D.K.

Fakovits József, szobrász (1909 -

kiváló magyar szürrealista művész

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp.1968. 959. old.

(17. old.)

Jaborits József

nohránművész

Ő foglalkozott előrő. Jaborits Józseffel
(ötvös - nohránművész)

László Menyhárt cikke
1988 febr. 16.

Művészet
88/6

Lovász

~~Fekete Béla~~

~~Gyarmathy Tibamér~~

Jakovits József

Lossonczy Tamás

Makarius Sameer

Marosán Gyula

Martinszky János

Martyn Ferenc

Vajda Lajos

Zemplényi Magda

Kállai Ernő: Az elvont művészet első magyar csoportkiállítása. Bp. 1946. máj.–jun.

A katalogust lásd az 1945 utani katalogusok közt

10/Pg

Távirátilag utasítva arra, h
a munka meg~~engedésére~~ kezdését ne ak
dályozza
Bp. 1943 II. 21.

JAKOVITS József szobrászművész

JAKOVITS JÓZSEF kiállítása megnyílt a Magyar Nemzeti Galériában. A 73 éves, külföldön élő szobrászművész most mutatkozik be először önálló kiállításon Magyarországon.

Népszabadság 1983. 1. 28.

JAKOVITS JÓZSEF

Jakovits József, emlékkiállítása

A Magyar Nemzeti Galéria
meghívja

JAKOVITS JÓZSEF

kiállításának megnyitására
1983. január 27-én, csütörtökön
délután 15.30 órára

Beszédet mond
DÁVID KATALIN
művészettörténész

A kiállítás helye
Budavári Palota C ép. földszint

---

mng

Magyar Média

Progresprint

Jakovits József szobrász

Pataki Gábor: Konzervatizmus - hagyományok nélkül,
1950-es évek művészete

Művészet, 1982. március

Jakovits József

Gy. Á.: Nem vagyunk a vas és az acél országa

Művészet, 1983. november

Jakovits József szobrász

Lyláki Gabriella: A kollázs elnyeli a montázst?

Művészet, 1983. február

Jakovits Ferenc, szobrászművész

11 Jakovics Ferenc: Totem, kő, 36x29x11 cm

Művészet, Budapest, 1981. május, 6-

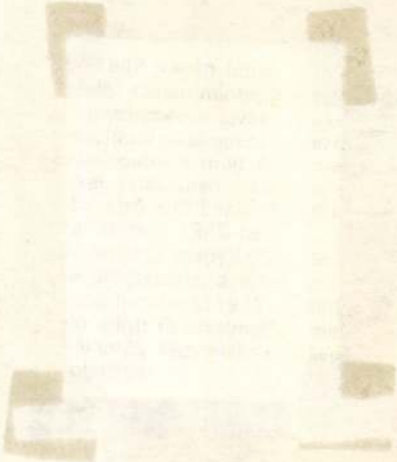

Jakovics ~~Ferenc~~ József

Totem

Aradi Nóra: A ~~x~~magyar művészet története 1945 után. Tanulmány
Művészet, 1981. március -

ÉLŐ MŰVÉSZET

MEGHÍVÓ

A Műcsarnok meghívja Önt
1989. május 25-én csütörtökön 19 órától
JAKOVITS JÓZSEF
estjére

Az estet megnyitja:
FRANK JÁNOS

Műcsarnok,
Kamaraterem,
Budapest Hősök tere

Program:

Esti tárlat:
(Rendező: Frank János)
Jakovits József szobraiból.

Videók, filmek
Jakovits Józsefről

Jakovits József önmagáról.
Kézdi György színművész olvas fel
Jakovits Józsefnek Körner Éva felkérésére írt
művészi önéletrajzából.

Jakovits Józseffel beszélget
György Péter
művészettörténész.

Az esthez nyújtott támogatásért a Műcsarnok köszönetet mond
a Promontorvin Borgazdasági Vállalatnak.

Jakovits József

Szobrász, az Európai Iskola tagja.

Nemeth Lajos: Modern mysterium, Corvina 1961 120.l.

Jakovits József sz.

→ Vajda Lajos

Kortárs 1957/166

JAKOVITS József (szobrász)

"Mint ahogy például megtámadták Jakovits Józsefet a nagy kiállitásán (...)Ami szerintem azért olyan igazságtalan, mert egy Jakovitsot le lehet támadni,de egy Varga Imrének nem lehet kritikával érinteni semmilyen megnyilvánulását. Hát hol van akkor itt szó tulajdonképpen arról a szellemi szabadságról,amire én 45-ös irásomban hivatkoztam?"

Bálint Endre nyilatkozatából.
In. Életünk, 1986/6. 550. p.

Jakovits József, szobrászművész

Szobor, (nepr.)

Tisztelet Kállai Ernőnek.

Tükör, 1983. febr. 6. 24. old.

Jakovits József

P. Kucs Julianna: Behunyt szemmel
Marosán Gyula tárlata

Népszabadság, 1986. VII. 21

Jakovits József, szobrászművész
Tisztelet a szülőföldnek.

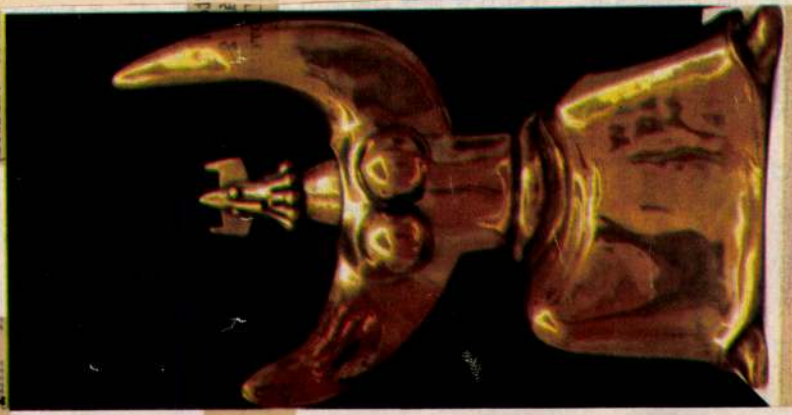

2. Jakovits József: Mózes

Magyar Hírek, 1983. jan. 22.

FORGÁCS ÉVA

JAKOVITS JÓZSEF SZOBRAI

A hetven éves Jakovits Józsefnek ez év márciusában nyílt meg első önálló kiállítása Hatvanban. Ha nem is került elő az egész életmű, s a kiállítás nem rajzolta ki szobrászi útját, mégis eltűnőben van egy fehér folt: Jakovits személyiségét sikerült megidézni.

A tizenöt éve New Yorkban élő Jakovits József autodidakta szobrász, grafikus, bábkészítő és tervező. 1942-ig vasesztergályos segédmunkásként, idomszerészként dolgozott a MÁVAG-ban, közben anatómiát tanult a Bonctani Intézetben, festett, mintázott. A háború előtti évekből alig néhány szobra maradt meg, ezek viszont érett, önálló szemléletű, feszültséggel teli művek. *Lépő akt*ját könnyedén formált súlyos tömegei, vaskos testformáinak lágy felületi megmunkálása Bokros Birman *Madame Sans Gêne*-jével rokonítják, mint ahogy ekkori legizgalmasabb szobrocskái, a *Dolgozók* és a *Zsákolók* nemcsak motívumukkal, hanem megoldásaikban is közel állnak Bokros Birman 1941-es *Kubikus*-ához.

Mindkét mű – a *Dolgozók* és a *Zsákolók* – az erőt kifejtő ember és a megmozdítandó, megemelendő, tehetetlen tömeg zárt kompozícióba kényszerítése. Az alakok teljes testükkel a holt tömeg felé fordulnak, arcuk és lábfejük egyaránt annak középpontja felé mutat, fejüket leszegik, izmaikat megfeszítik, egész testüket a felemelendő tárgyhoz görbítik. Minden külső felület sima, legömbölyített; arra szolgál, hogy a tekintetet tovább, befelé vezesse. Mindkét szobor feszültsége elsősorban abból fakad, hogy történésük lényegében nem látható: a „billenő" pont, amelyre minden külső plasztikai hangsúly utal, a forma mélyén rejtőzik.

Jakovits 1945 előtti szobrainak minden tulajdonsága közül éppen a középpontnak ez a rejtettsége árulja el, hogy vérbeli szobrász, akinek felületalakításai a plasztikai téma belső logikáját követik, s formái ettől feszesek, életteliek. „A szobornak saját élete kell, hogy legyen – írta Henry Moore. – Ahelyett, hogy úgy hatna, mint egy nagyobb tömbből kifaragott kisebb tárgy, úgy kell hatnia a szemlélőre, hogy az úgy érezze: amit lát, az önmagában hordja saját kifelé törő organikus energiáját. Ha egy szoborműnek saját élete és formája van, élő lesz és expanzív, s nagyobbnak fog látszani, mint a kő vagy a fa, melyből faragták. Akár faragták, akár mintázták, mindig úgy kell hatnia, hogy szervesen nőtt, s a belülről feszülő nyomás hozta létre." Bármilyen sokat változott is Jakovits szobrászata a következő húsz év során, művei mindvégig úgy hatnak, hogy szervesen nőttek, s belülről feszülő nyomás hozta létre őket.

1945-ben Jakovits egész életét meghatározó kapcsolatokat kötött: megismerkedett későbbi feleségével, Vajda Júliával, és Vajda baráti körével. Így érte a legerősebb hatás: Vajda Lajos festészete. Az eredendően érzéki, a tapintható anyaghoz, biológiai formákhoz erősen kötődő Jakovits számára örök kihívás Vajda aszketikus szellemisége. Jakovits nagyon sokat tanult – Vajdától is, másoktól is. A kiállításoknak és művészeti csoportosulásoknak a háború utáni néhány igazán felszabadult évében részt vett egy sor kollektív tárlaton, tagja lett az Európai Iskolának, amely a „fauvizmust, kubizmust, expresszionizmust, absztrakciót és szürrealizmust képviseli Magyarországon." Az európai irányzatokat közvetítő művészek – akiket röviden és egyszerűen „absztraktok"-nak neveztek – a háború előtt az értelmiség egy vékony rétegét tudhatták maguk mögött. A felszabadulás után úgy látszott, hogy minden lehetőség megvan e réteg nagyfokú kiszélesítésére. Jakovits már az első hetekben részt vett egy „absztrakt" kiállítás rendezésében és megszervezésében cse-

peli munkások számára. „Az első kiállítást Kállai Ernővel csináltam, kölcsönkérve Nolipa festő konflisát, hogy kivigyük a képeket a Weiss Manfréd gyárba".

Nyílt és éles viták zajlottak a sajtóban és a kiállítótermekben, s Jakovits szobrászata is egycsapásra sokoldalúvá, sokfélévé vált.

Műveinek egyik csoportját – azt, amelyik még leginkább kötődik a háború előtti szobraihoz – a nagyon lágy, ugyanakkor nagy és erőteljes formákban megfogalmazott nőalakok – aktok és torzók – alkotják. Alvó szobrok: a fej csak jelzésszerű, minden kifejezőerő a testtartásból és a testformákból fakad. A választott testhelyzet az öntudatlan ellazítás pillanata. A szobor külső eseménytelensége azonban ismét arra jó, hogy a figyelmet befelé vonja, a teljesen nyugodt formák mélyén felhalmozott erőkre, amelyek pillanatnyi nyugvása adja a szobor egész egyensúlyát. Ezek közül a művek közül kiemelkedik a hátrahanyatló testű *Ősanya*. Ez a mélységesen mély álomba zuhant monumentális nőalak a matéria, a termékenység ősképe – inkább a termőföld sűrűsége, mint modern értelemben vett női akt.

Más plasztikai témát vet fel a *Kubista akt*. A nőalak monumentális természetisége itt éles kontúrokkal jelzett, szögletesre vágott formákba szorított. Lényegében az *Ősanya* újrafogalmazása egy más, kevésbé matriarchális szemlélet alapján. Az erő itt nem a lágy felülettel határolt formák mélyén, hanem az élek határozottságában nyilvánul meg. Ennek a műnek a továbbgondolása az *Áttört akt*, amely szinte „lehámozza" a *Kubista aktot*, egyúttal szögletes éleitől is megszabadítja. Kívül-belül átjárható, a forma belső tapintását is megengedő plasztika keletkezik, amely pontosan ismétli a *Kubista akt* tartását, arányait, formáit. Egy árnyalattal azonban itt minden mozzanat hangsúlyosabb: mintha az *Áttört akt* eleje előrébb dőlne, háta hátrébb húzódna, mint tömör előképének, s ezekben az alig észrevehető túlzásokban máris megjelenik a későbbi „barokk" szobrok lobogása.

Áttört plasztikái közé tartozik a *Hitler* is, de itt az átjárhatóság, a negatív forma más értelmű. Az eltorzult, széthasogatott fejen átfolyik a tér, torz űr keletkezik, amelyet dülöngélő formák határolnak.

Ebben a korszakban született Jakovits legnyugodtabb, talán egyetlen klasszikus alkotása, a *Fókák* is. (Történetesen ezt a művét vásárolta meg a Nemzeti Galéria.)

Ekkori fafaragásai közül a statikailag bravúrosan megoldott *Halak* mellett a *Fej* emelkedik ki. Az aszimmetrikus, vaskos arc-formát, amelyet súlyos orr oszt függőlegesen két mezőre, egyetlen üreg metszi át: egy szem. Ez az anyagi és anyagtalan határán járó plasztika közeli rokona Vajda *Koponyás önarcképé*nek, amelynek csak egyik szeme feketére satírozott.

Ebben az időszakban készült Jakovits néhány olyan szobra is – kisbronzai: a *Zuhanó bika, Büszke bika, Főpap, Gyermekgyilkos*, a *Harcos*ok stb. –, melyek egész szemléletének legbelső, alapvető kérdéseiből fakadnak. Az elemi erejű közösség-vágy, a kor tragikuma és kínzó hiányai alakították szobrászatát.

Jakovits szimbolikus szobrászatot teremtett olyan korban, amely legfeljebb a jelvényeket ismerte el; közösségi művészet megteremthetőségét mutatta meg egyszál egyedül; vallásos, mágikus hittel alkotott a legdogmatikusabb időkben. Létrehozott egy szimbolikus jelentésekkel telített, kiérlelt plasztikai utalásrendszert, amely olyan életerős, olyan érvényes, hogy nem izolálható és nem mellőzhető, hiszen szoros kapcsolatban áll az ötvenes évek valóságával. „A politikai presszió belesodort egy mágikus, védekező állapotba" – írja erről egy önéletrajzi levelében; s noha ez nem jelenti azt, hogy művészetét külső kényszer alakította volna, tény, hogy a nyilvánosság teljes hiánya is oka szobrászata belterjes periódusának.

Ebben a történelmi korszakban csak elszigetelten dolgozhattak azok, akik meg akarták őrizni személyiségük integritását, így a külvilággal való dialógus helyett az alkotók számára a művészi monológ lehetősége volt adott. Hogyan viselte el Jakovits, hogy nem volt egyetlen kiállítása sem? Másnak sem volt. Az ötvenes években a sematikusokon kívül senkinek sem volt sem kiállítása, sem megbízása. Nem lévén művészeti élet, a frontok is végtelenül leegyszerűsödtek, és a nem-realista (illetve: nemsematikus) művészek végül is ugyanannak az értelmiségi rétegnek a szolidaritá-

sát tudhatták maguk mögött, mint a háború előtti időkben, legfeljebb más csatornákon jutott el hozzájuk. Talán csak közép-európai aggyal lehet elképzelni, milyen szilárd társadalmi bázist mondhattak magukénak a minden társadalmi bázistól megfosztott művészek. Jakovits szobrászata, közösséget, közösség távoli emlékét szuggerálja. Az ősi mágiákban azt az erőt keresi, amely a jelenből hiányzó értékeket egykor létrehozta. A mítoszok megidézésével ugyanakkor sokrétű, a kifejezés sokféle lehetőségét tartogató plasztikai nyelv birtokába jutott, amely éppúgy megfelelt a szürrealizmus pszichologizálásának, mint az európai szobrászművészet Jakovitshoz közelálló vonulatának: Max Ernst, Arp, s részben Brancusi és Henry Moore művészetével és szemléletével rokon.

R. G. Collingwood angol esztéta 1938-ban írta le, hogy „a mágikus művészet feltámadása a szemünk előtt játszódik le", Herbert Read pedig ezekről a művekről szólva hozzáfűzte: „kétségtelen, alkotóik szándéka szerint e bennük összpontosuló és kikristályosodó érzelmek nem annyira személyesek, inkább közösségiek ... a közösségi tudat katalizátorai." Mindennek Jakovits is tudatában volt. „Szobraimmal nem artisztikus absztrakciók útját keresem, hanem a mindannyiunkban élő vagy életre hívható ősképek megjelenítésére törekszem és így sohasem az izolált egyénhez, hanem egy széles emberi közösséghez igyekszem szólni" – írta egy önéletrajzi töredékben.

Több szürrealista művészhez hasonlóan a közösséget Jakovits a szenzibilitásnak egy ritkábban megmozgatott, mélyen fekvő, művészeti irányzatoktól és ideológiáktól még ki nem kezdett rétegében keresi. Arra épít, amire Moore is: „Vannak olyan egyetemes formák, alakzatok, amelyek tudat alatt befolyásolnak mindenkit és reakciókat váltanak ki belőlünk, hacsak tudatos gátlással ki nem kapcsoljuk őket." Jakovits szobrászatának egyik legfőbb értéke, hogy élni hagyja és felerősíti ezeket a formákat és alakzatokat, s leküzd minden „tudatos gátlást", amely ezeket elfedheti.

Ugyanakkor nem „ösztönös" művész: jól ismeri nemcsak a mítoszokat és rítusokat, de a kutatásukkal foglalkozó irodalmat is. Mágikus totemjei azonban nemcsak szellemi programot teljesítenek be, hanem mindenekelőtt vérbeli szobrászi alkatából, a szobrászat ősi hivatásának eleven érzékeléséből születtek. Lényegében újrafogalmazott népművészet ez, amely nemcsak *Kopjafái*ban és népi faragásokat idéző felületmegmunkálásaiban nyilvánul meg, hanem minden népművészet legmélyebb rétegéhez, a minden folklórban közös archetípusokhoz nyúl. A maszkok, szarvak, szárnyak, felfelé mutató karok, fallikus formák az ős-népművészet gesztusrendszeréhez tartoznak. Jakovits kapcsolódása a népművészethez az eredetmondák, a legősibb rítusok táján ragadható meg.

Ha Vajda és Korniss 1936 körül végzett népművészeti kutatómunkája kiteljesedhetett volna, ha folytatni tudták volna a népi formakincs olyan szisztematikus feltárását és feldolgozását, mint ahogy azt a zenében Bartók és Kodály elindították, érdekes irányzat bontakozhatott volna ki a magyar képzőművészetben.

Nem egy művész állt 1946–47-ben nagyon közel ahhoz, hogy kapcsolódjon ilyenfajta programhoz – de a háború után egyrészt nem volt olyan egyéniség, aki a Vajdáéhoz hasonló tudatossággal és következetességgel dolgozott volna ezen, másrészt idő sem lett volna a kibontakozásra. Hogy a kérdés többeket foglalkoztatott és valóban a levegőben volt, azt Korniss, Anna Margit és mások művei, valamint az Európai Iskola egy kiadványa mellett mutatja például az Európai Iskolából kivált *Galéria a négy világtájhoz* csoport 1947-ben rendezett *Mohácsi busók* című kiállítása és röpirata. Ez utóbbi szerzői, Fejér Kázmér és dr. Szabó Pál a friss szemmel meglátott ősi tradíció elevenségének és szuggesztiójának hatása alatt írják le a busójárás egész rituáléját a hozzá kapcsolódó népszokásokkal együtt. Nemcsak a néprajzi kutatást sürgetik, hanem jól érzékelik a dolog képzőművészeti aktualitását is. „Ha jobban belemélyedünk az anyag szemléletébe, kétségesnek tűnik annak népművészeti jellege – írják. – Vajon nem találjuk-e szemben magunkat a képzőművészet őseredetével? ... Valahonnan a művészet ködös múltjából előtűnik a civilizáció közepén néhány maszk, amely ellentáll a korok, a divatok és izmusok viharán-

nak. Megcsap a »varázsló« emberfeletti hatalma. A nőrablás nyers brutalitása... Megdöbbentő a klasszikus formákhoz szokott szemnek ez a plasztikai törvényektől független kirobbanás, ez az őszinte nyersesége a primér ösztönnek."

Az, hogy ezek a sorok Jakovits szobrairól is íródhattak volna, csak azt bizonyítja, hogy ez volt az a pillanat a magyar képzőművészet történetében, amikor életerős művészet kapcsolódhatott volna a megtalált, életerős tradícióhoz. Európai és magyar művészet szintézisének a lehetősége csillant meg: évezredes, élő és alakítható formakincs és az Európai Iskola által képviselt összes izmusok ötvözésének a perspektívája. Ez a tradíciókeresés is összhangban volt a szürrealizmussal, amely az igazán autentikusat a tudat legmélyebb rétegeiben, illetve a tudatalattiban kereste. A szürrealizmusnak ez az organikus formákkal dolgozó ága, amelyet Kállai Ernő bioromantikának nevezett, a népművészetben is olyan ősi, a különböző népművészetek közös, mély rétegébe nyúl, mintha az az emberiség kollektív tudatának mélye lenne – mintegy a kollektív emlékezet földtörténeti rétegeibe.

A szintézis lehetőségét elsodorták a történelem eseményei, de tovább élt a magányosan létrehozott művekben, így Jakovits szobrászatában is. Az ötvenes évek első felében faragott reliefjei súlyos kultikus táblák, amelyek címükkel is az elszalasztott lehetőségre utalnak: legnagyszerűbb reliefjei a *Csodaszarvas, Csodafiú-szarvas,* és a *Szárnyas figura.*

Az ötvenes évek lidércnyomása legközvetlenebbül a *Békegalamb*ban testesül meg. A birodalmi művészetnek ez a hátborzongató paródiája minden égi és földi hatalom jelvényével felruházott világ-ura: a megtestesült rémuralom. Arcát, apró fejét madár-fej maszk fedi, amely Ku-klux-klan csuklyájára emlékeztet, szárnyát fenyegetően széttárja, hermafrodita; oszlopszerű, megingathatatlan lábait hatalmas griffmadár-karmokkal vájja a földbe. A súlyos, félelmetes rémalak ülepét dekoráló fodros taraj fekete humora minden kétséget eloszlat a szobor kelet-európai származását illetően.

Kockázatos vállalkozás lenne Jakovits szimbolikáját szavakra lefordítani. Nemcsak azért, mert nincsenek egyértelmű, maradéktalanul egy gondolati síkba kiteríthető szimbólumok, de azért is, mert ha lefordítható is egy-egy elem, mint egy bizonyos tartalom pontos kifejezője, a mű összefüggésében, plasztikus testében már átértékelődik és jelentését végső soron a forma spontán kifejezőerejétől kapja. Hogy a szarvak és szárnyak – a felfelé mutatás, felfelé törés általános jelentésén túl – nehezen olvashatók másként, mint hatalom, illetve szabadság beszédes plasztikai jeleiként, az szinte kétségtelen. De egyrészt hatalomnak és szabadságnak a politikai aktualitásnál messze mélyebbre nyúló értelméről van szó, másrészt ezeknek az elemeknek a „hangereje" mindig az egész mű érzelmi és formai regiszterétől függ. Végül is Jakovits szimbólumai elsősorban magát a szimbolikát szimbolizálják, hiszen olyan közösség eszméjét idézik meg, amelynek *van* érvényes közös jelrendszere.

Mindezek a motívumok ugyanakkor Jakovits stílusának is szimbólumai. Az ötvenes évek első felében készített fareliefjeinek és függesztett plasztikáinak közös vonása, hogy kifelé és felfelé irányuló formákban, nyúlványokban végződnek. A szarvak vagy felfelé mutató szárnyak nyitott, dinamikus formák, lezárás helyett feszültségben hagyják a plasztikát. A felfelé mutató, felül mozgalmas formák Jakovitsnak az ötvenes évek második felében készített térplasztikáira is jellemzők. Ez a motívum válik önálló témává a *Három ujjú kéz* és az *Öt ujjú kéz* című műveiben, amelyekhez még a *Bábos* is nagyon közel áll. A *Három ujjú kéz* témáját reliefen is és térplasztikában is kidolgozta. A forma keskeny tőből bomlik ki és fúródik egyre nagyobb erővel, egyre szerteágazóbban a térbe, mint egy növény, amelynek tömegét biztosan tartja a vékony szár. A három, más-más irányba mutató, fallikus formájú ujjat alulról felfelé áramló erők lökik a térbe. A szobor csupasz, áttétel nélküli erotikája nemzés és szoboralkotás titkos azonosságát sejteti; s hogy egyik talán példázható a másikkal. A *Három ujjú kéz* ugyanakkor ívelt, hajlékony forma: játék a felfelé mutató ujjak kifejezési lehetőségeivel. Kéz-bábszínház, ahol az ujjak játsszák a

szerepeket – mint Vajda *Kezek* című szénrajzán, amely kéz-árnyjátékhoz kinyújtott, illetve begörbített ujjú, felfelé mutató kezeket ábrázol.

Ezért is kapcsolódik olyan szorosan a *Három ujjú kéz*hez a *Bábos*, amelynek telt formáiban már megjelenik az a bátrabban játékos vonás, ami az ötvenes évek vége felé készített „barokkos" szobrokat jellemzi. Ezek a művek a már kiérlelt formák enyhén manierista, enyhén túlzó újrafogalmazásai – talán éppen túlérettségükből fakad sajátos karakterük. Jakovits ujjai annyira ismerik már ezeket a formákat, hogy akár behunyt szemmel is mintázhatta volna őket. A kicsúcsosodó formákat a mintázó kéz lendülete az optimálisnál egy gondolattal tovább nyújtja, s ettől minden meglódul: az árnyalatnyi túlzás maximálissá fokozza a formák telítettségét és mozgalmasságát. A *Jégmezők lovagja* csupa lobogó, túl húsos forma; az *Androgin figura* csupa nyúlvány, az *Apáca* barokk templomi szobor groteszk parafrázisa.

Az ötvenes évek legvégén születtek Jakovits legkiforrottabb fa plasztikái: az esztergált, összeszerelhető *Kopjafa, Zöld kopjafa, Király, Királynő, Oszlop* stb., amelyekben az erős szuggesztivitás rendkívüli formai könnyedséggel párosul.

Jakovits hatvanas évek eleji szobraiban – mai szemmel nézve – felcsillan a lehetőség, hogy kilépjen elszigeteltségéből és generációjának más szobrász egyéniségeivel együtt szervesen kapcsolódjék a hatvanas években meginduló új szobrászati eseményekhez. *Tövises* című 1960-ban készített műve, az 1963-as *Copfos*, és mindenekelőtt groteszk és romantikus assemblage-ai ugyanúgy friss szemléletet, megújult kifejezésmódot jeleznek, mint a hatvanas években induló Jovánovics, Pauer, Gulyás Gyula plasztikái. A találkozás lehetősége azonban ismét elúszott: Jakovits 1965-ben

Szemlélete közel áll Henry Moore világához is, bár a prehisztorikus művészetet másképpen közelíti meg. Míg Moore az egykori kultúrák formáit beépítette művészetébe, Jakovits utalásai a természeti népek, ősi kultúrák formavilágaira és mítoszaira nem olyan közvetlenek, mint első látásra hinnénk. Nem formákat vesz át, hanem motívumokat, amelyeknek viszont saját formavilágát kölcsönzi. A mitikus motívumok szuverén személyes közlés kifejezését szolgálják, hangsúlyosan saját formanyelvéhez hajlítva.

Erotikus biológiai formái is különböznek Arp vagy Picasso, Brancusi, Moore biológikus formáitól. Jakovits műveinek a magyar szobrászatban szokatlanul intenzív erotikája éppúgy szól az őszinteség és leplezetlenség iránti vágyról, mint a testiség és a szexualitás témájára rakódott célzások, áttételes utalások egész egyezményes rendszerének elutasításáról. Ugyanakkor az, ami szobraiban erotikaként jelenik meg, egyúttal mélyebb rétegeket érint: a nemzés, keletkezés titka körül ír le koncentrikus köröket. Nemcsak szobrainak szexuális motívumai hordoznak erotikus töltést, hanem lényegében minden formája. „Androgin"-nak nevezett, kétnemű szobrai mutatják talán a legjobban, hogy az erotikát nem osztja fel a nemek között: önmagáért érdekli, mint minden teremtés titkos centruma.

Jakovits szobrászi pályafutása – amelynek csak nagyon vázlatos bemutatását kísérelte meg ez a cikk – fényt vet az utolsó 35 év magyar művészetének történetében húzódó törésekre. Bokros–Birmannal való kezdeti, futó rokonságát leszámítva

nem kötődik a magyar szobrászat hagyományaihoz, nem folytatott és nem indított el – legalábbis eddig – szobrászi tradíciót. Az a közeg, amelybe művészete szervesen beletartozik, a negyvenes évek harmadik negyedében indult, elvetélt irányzatok összességéből állt volna össze. Ha az akkor induló illetve kiteljesedőben levő tendenciák kibontakozhattak volna, vagy természetes úton múlhattak volna ki, ma pontosabban láthatnánk az egyes művek helyét, jelentőségét – és: hitelességét – az egészben.

A folyamatosság azonban megszakadt, s a továbbiakban ez a tény határozta meg a művészpályákat és az életműveket. Az egyetlen valóságos tradíció, amelyet Jakovits folytatott, a magányosan, a társadalom peremére taszított alkotó sorsa, amely sors maga is kora beszédes dokumentumává válik. Körner Éva fogalmazta meg Derkovits kapcsán: „Nyilvánvaló, hogy születtek itt Kelet-Európában bőségesen provinciális művészetek, s jó az, hogy ezek nem lépték át országuk határát. De meg kell különböztetni tőlük azokat az életműveket, amelyek *történelmi és nemzetközi jelentősége éppen zártságukban* és nem pejoratív értelemben vett helyhezkötöttségükben van: ez a maguk vállalta sors volt a rájuk szabott feltételek közepette a legélesebb és legkülönb válasz: így léptek be a jövőbe."

Jakovits 1965-ig létrehozott művészete is annak dokumentuma marad, milyen küzdelmet folytatnak a művészek a világnak ezen a táján társadalmi küldetésük betöltéséért. Különösen nehéz annak a szobrásznak, aki világosan látja, hogy „az igazi szobor mélyen szuggesztív kölcsönhatásban áll környezetével". Jakovits ehhez még hozzáfűzte: „Plasztikámat nem fragmentumnak és nem dekorációnak szánom. Minden szobrommal egyetlen célom van: részt venni a szerves, élő egészben."

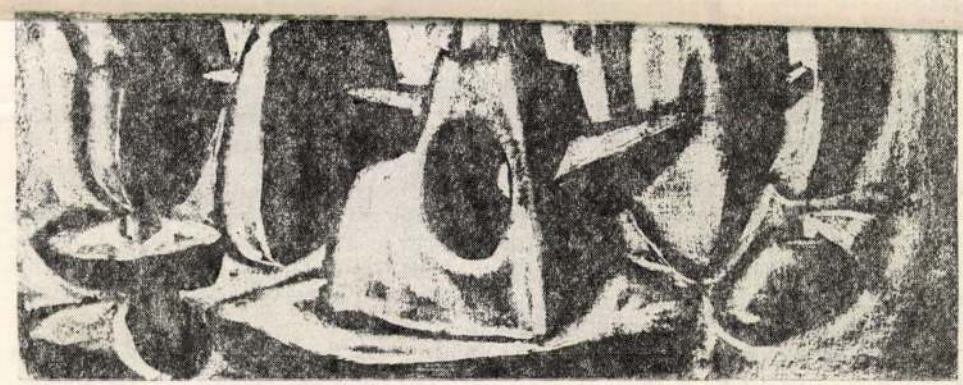

...sek ...alódó szimbó- ... a mítosz interpretációjá- ... fogjuk fel a könyvet, akkor az első, emberi mivoltát annak minden következményével vállaló embert jelképezi, aki az isteni és emberi világ viszonyát változtatja meg; a regény művészetfilozófiai paradoxonja, hogy Ulyssest a mítosz trónfosztása teszi mitikus személlyé; a történetfilozófia körében felfoghatjuk az individualizáció, sőt a polgárosodás szimbolikus alakjának, és még mindig nem rugaszkodtunk el a könyv konkrét és mégis irodalmi utalásaitól; és úgy is értékelhetjük, mint saját korának — a II. világháborúból kilépő Magyarországnak és Európának (a regény az ötvenes évek fordulóján született) — politikai elemzését.

Ezek az értelmezések egyetlen szálra fűzhetők fel: a termékeny Kháoszból az áttekinthető és egyszersmind elsekélyesedő Rend felé haladásra. Ez a tendencia nemcsak a szöveg többértelműségében, nemcsak az időtlen és mulandó találkoztatásából fakadó ironikus és rettenetes hatásokban érhető tetten, hanem a regény folyamatában is: a három visszaemlékezés a rendeződő világ három állapotát örökíti meg, amit lélektanilag az elbeszélők életkora közötti különbség hitelesít. Az elvont értelem itt lényegül át érzéki tapasztalattá. *(Akadémiai, Helikon, 271 old., 350 Ft.)*

Kukorelly Endre: Azt mondja aki él

A kötet versei nem lepnek meg azzal, hogy a költőnek radikálisan új arcát mutatnák. Az *ismerős* jelleg leginkább szembeötlő a *Gyakorlat*okban: elidőzés egy semmiképp sem rendkívüli állapotnál, jelenetnél — s nyilvánvalóságukból, majd a *mód*, a *modor* által veszítenek. Ez pedig Kukorellynél úgy fontos, hogy közben „csak egy dolog: *„valamennyi* módszer felhasználható, ami *éppen ahhoz* a dologhoz kell" (KE). Az ő leggyakoribb eszközei: cikázó képzettársítások és enjambement-ok, ostoba (ill. annak megjátszott) körbebámulás és ennek megfelelő megtépázott nyelv („Ezzel a járással, ahogy megyek").

Ami a jelen kötetet az eddigiektől mégis elkülöníti, az néhány domináló hangulati s egyben nyelvi elem. A megtörténő mozdulatok hol erőszakosak, kényelmetlenek, hol pedig olyanok, mint két valóságos mozdulat közötti átmenet — „nem bírtam a lelket magamba verni" — „használtatik a lélek". A nem-szabad, nem-lehet s emellett a kell folytonos felbukkanásai is feltűnőek, csakúgy, mint a tagadószavak, -mondatok szintjén megjelenő hiányok — *„Nincs, nem,* talán minden csak / ennyi". S ezek a hiányok mind a kötetzáró sorokra rímelnek: „fel fog kapaszkodni / valami dombocskára / ahonnét látni, hogy / körben: / /"

Mindez persze nem teszi a versek légkörét kimondottan szellőssé és derűssé — viszont Kukorelly szintén ismerős erénye, hogy nem enged teret a kétségbeejtő komolyságnak. Újra és újra felveszi a humor nézőpontját, s ez a humor akkor is inkább gyengéd és megtartó, ha

... nem feleltetjük a ... mindig mentes vállalás- verseket, az utóbbinak pedig a — néha az Erdélyt elhagyó, sőt rajtunk, itteni magyarokon is csattanó — kemény iróniát: „van, aki irigyel minket, / (ezt a príma kis erkölcsi helyzetet, ezt.)".

Az „erdélyes" versek mellett líraibb hangot ütnek meg a szubjektumról közvetlenebbül szólóak. Kedves vagy durva emlékek felidézései ezek, vagy épp csak „nyári könnyű záporok" leírásai. Az ilyen darabok versszerűbbek, elevenebb, sikerültebb képek akadnak itt — „ilyen a táj ... / védtelen, kopár, kitakart, / elhagyott gyermek illata ez." De sokszor súlytalanok, jelentéktelenek a valóságtöredékekből kibomló versek is, s az eredeti képek sem olyan gyakoriak, hogy ezek adnák meg a kötet jellegét, sőt inkább fordítva. *(Kriterion, 78. old., 60 Ft.)*

Fábri Péter: Bámészkodásaim könyve

Az pedig, aki leírja: bámészkodó. Nem író — habár magát gyakran és szívesen nevezi annak a könyvben. „Elmondok egy történetet arról, hogy" — kezdődik mindegyik rövid darab. A kötet nem napló-hangvételű, habár kronologikus, talán magánlevél-gyűjteményre hasonlít legjobban. Hiszen a szóhasználat nagyon is bizalmas — „konok pali vagyok" —, az előadásmód pedig egyáltalán nem feszes, mindenhol találni magyarázó töltelékeket — „De mint látható ..." Az is nyilvánvaló, hogy valaki(k)hez íródtak ezek a történet-levelek, mert minden

Kovásznay Eszter rajza

punk szelet
teiből. Anny
Szokratész
előadásmódj
szólag elme
a felgyülem
nem haloga
ez, no meg a
kint van a
munkás jel
figyelő tuda
Megelőző
nem nagyon
A könyv r
hat, nyomoz
lás után. S h
kodásra. És
érzetével fog
nem laposság,
blöff. *(Szépiro*

Ignazio Silor

Ignazio Silo
retei között,
málja meg a
ro Spina kép
fénytől csillog
sárba taposná
az illegális
A regénynek
la a forradalr
sása a hegyi f
nek ébredése
történet a sze
zik. A két szá
danivalója —
netről lévén
— harmoniku
ugyanabból a

JAKOVITS Józef

Ready Made

Találóan Marcel Duchamp-ot, az avantgárd dadaista pápáját választotta keresztapjául az a *műkereskedelmi vállalkozás*, amelyik az egyszerre igazán modern és igazán nívós mai műalkotásokat akarja a hazai vásárlóközönséghez eljuttatni. A legnagyobb probléma az, hogy ezt a vevőkört még meg kell teremteni. Az új magyar felső tízezer még nem is tudja, hogy a kortárs műtárgy Nyugaton — a kétségtelen kockázattal együtt — a legnagyobb nyereséget hozó befektetések egyike, emellett státusszimbólum is — hangzott el a *Ready Made* bemutatkozó sajtótájékoztatóján a Fészek Klubban hétfőn. Mint *Legéndy Pétertől* megtudtuk, a Ready Made az idei — második — *Budapest Art Expón* lép a nyilvánosság elé. A művészeti vásár március 22-én 18 órakor nyílik: *március 23—26-ig* tart a *IX., Fővám tér 8.* szám alatt. A Ready Made *Jakovits Józseffel*, a vitathatatlanul legnagyobb élő magyar szobrásszal az élen *Gyarmathy Tihamér, Erdély Miklós, Pauer Gyula* és még négy művész munkáit mutatja be. Emellett szponzorálja a *Fészek* és a *Várfok 14 Galériákat*, amelyek így többek között *Fehér László, Klimó Károly, Konkoly Gyula*, ill. *Bukta Imre, El Kazovszkij, Szemethy Imre, Szirtes János* műveivel részt vehetnek a vásáron. A sajtótájékoztatón termékeny eszmecsere bontakozott ki a hazai műkereskedelem szűk keresztmetszetének okairól a galériások, művészek és a sajtó gyér számú megjelent képviselője részvételével. A kulturális újságírók többsége ezalatt nyilván a hét végi művészeti díjasokat hajkurászta. A Ready Made missziója éppen az lehetne, hogy az állami mecenatúrának végre igazi hazai alternatíváját segítse megteremteni. (És akkor már csak a kormányzat bánhatja majd, ha a művészeti szövetség részéről javasolt Jakovitsot kirostálja a Kossuth-díjasok közül...)

(—or)

hierogli...
hanem szűkölések, ...
a megértésükhöz. Úgy is mond...
hatnám, valamennyien egy erőd... dül.

SZITÁNYI GYÖRGY:

Rádió

Ha van bőre még egy

■ *Jack Kerouac; Mominu — avagy a spontán próza elemi szabályai (Bartók, március 11.)*

Későn kapcsoltam, hogy az író neve — főcím.

Most aztán kérdezhetem, hogy az ésszerű húzásokon felül miért kellett *A spontán próza elemi szabályai*nak passzusait összekeverni: nincs kitől. „Irodalmi összeállítást hallottak" — és passz. Csak a stáblista, de abból megtudhattuk, hogy a zenei anyag, amely mindvégig megfelelt rendeltetésének, *Molnár András* összeállítása.

Más kérdés, hogy kell-e Kerouac szövegéből melodrámát csinálni, szüntelen zenei aláfestéssel, és hogy mire való a sztereohangzás, ha mindkét irányból ugyanaz jön.

Valami elementáris slamposságról tanúskodik ez a műsor. Még a bemondó szövege is: „A spontán prózai elemi szabályok" lekonferálását halljuk. Ez *nem lehet* a bemondó ötlete. Az, hogy *Mominu* — „E Méz-tiszta Ország" miért *avagy* mennyiben azonos *a spontán próza elemi szabályai*val, a névtelenségbe húzódó műsorösszeállítás titka. Amiként az is, mit fordított Déri György, hiszen Kerouacnak *A spontán próza elemi szabályai*, a *Manhattani vázlatok* című írásait az *Úton* című regényével együtt Bartos Tibor, a *113.*, a *127.* és a *211. kórus* című verseit Eörsi István fordította; mást pedig állítólag nem hallhattunk.

Kétféle szövegből áll a műsor: a *szabályokból*, amiket feltehetően az ismeretlen összeállító meghúzott, és átalakított azzal, hogy sorrendjüket valamiért felcserélgette (kettőt közülük össze is vont), továbbá Kerouac *irodalmi szövegeiből*. Az előzőt egyvégtében vették fel, ez a felvétel és a hang minőségéből egyértelműen kitűnik. Valószínűleg tisztán blattolásként. Nem hiszem, hogy *Hegedűs D. Géza* felkészülten is viccként kezelte volna a szöveget, amint a vége felé észrevehetően komolyabbá is vált.

Igazán lehangoló az irodalmi szövegek interpretálása. Elképzelhetetlen, hogy az anyagot színész és rendező akár csak egyszer is próbálta volna. A jó rutinnal blattolt szöveg így kissé ötletszerűen csapongott a hadaró suttogás és a hangos szövegfelmondás között, amely utóbbinak buktatóit a színész tiszta beszéde még inkább megmutatta. Csak bámulni tudom, hogy svungos felolvasása közepett az értelmezési gondokat stílusváltásokkal igyekezett áthidalni. Rendezés hiányában következhetett be, hogy az egyes mondatokhoz menet közben igazodván kénytelen volt a színész Darvas Iván, Latinovits, Kézdy modorát magára kapni, sőt olykor pontosan úgy beszélt, mintha Gálvölgyit utánozná, amikor éppen Harri Klein magyar hangja.

A felkészületlenségre vall az is, hogy az „örökkévalóság / fényév-miriádjaival" helyett milliárdba bicsaklik, és hogy a mondatkezdő, nyomatékos „*És*"-ek legalább annyira hatottak *S*-nek, mint amennyire *és*-nek a kötőszóként használt „*s*".

Kár kitenni egy jó színészt az efféle felületességnek és/vagy a szervezetlenségnek. Hiszen az is meglehet, hogy éppen adódott harmincpercnyi időre egy üres stúdió, és hirtelen kihasználták a jó lehetőséget. Vagy még kevesebb idő: az irodalmi szöveg hangminősége erősen eltér a többiétől.

Arra gondolni sem merek, hogy esetleg a színésznek sem volt érkezése a szereppel foglalkozni.

Élet és Tudomány
— a tények lapja

HÍREK

BEMUTATKOZÓ LÁTOGATÁS. Lázár György, a Minisztertanács elnöke és Apró Antal, az országgyűlés elnöke bemutatkozó látogatáson fogadta Pantelis Economout, a Görög Köztársaság nagykövetét.

MEGÚJÍTOTTA együttműködési szerződését a TIT és az MTESZ. A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat székházában a két szervezet vezetői által tegnap aláírt dokumentum szerint egyebek között a korábbinál nagyobb gondot fordítanak a szellemi értékek jobb kihasználására, s növelni kívánják az ismeretterjesztésben részt vevő fiatal szakemberek arányát.

ÁRUCSERE-MEGÁLLAPODÁST kötött egy magyar és egy szovjet testvérmegye: Baranya és az ukrajnai Lvov. Ennek értelmében konfekció- és kötöttárut, bőrdíszművet és gyümölcskonzervet küldenek Lvovba, ahonnan kempingfelszerelést, kerékpárt, gyermekjátékot, továbbá különféle szerszámokat szállítanak.

PÁRIZSBAN MEGNYÍLT a Modern Művészetek Múzeumában az a kiállítás, amely magyarországi és Franciaországban élő magyar alkotók könyvillusztrációit, szitanyomatait és más grafikai munkáit mutatja be.

MAGYAR SZAKEMBEREK segédkeztek a jugoszláviai Kanizsán a majolikagyár beindításánál. A kanizsai üzem technológiáját a hódmezővásárhelyi majolikagyár szállította, ott képezték ki a leendő dolgozók első csoportját, s onnan vették át a különféle anyagvizsgálati, mázkészítési módszereket.

FELTÁRJÁK a szilvaskői bazaltömlést, és hozzáférhetővé teszik a turizmus, az idegenforgalom számára. Nógrád megyében jelenleg 77 természetvédelmi területet tartanak nyilván; megóvásukról, fejlesztésükről a homokterenyei Zagyvavölgye Termelőszövetkezet természetvédelmi ágazata gondoskodik.

AZ ISKOLAÉRETTSÉG VIZSGÁLATÁHOZ tartozó műszeres hallásvizsgálatot Vas megyében az egészségügyi szolgálat minden településen megszervezte. A munkával megbízott védőnők a rosszul hallókat szakorvosi vizsgálatra küldik. A megyében most fokozatosan bevezetik a műszeres látásvizsgálatokat is.

MELLÉKTERMÉK-FELDOLGOZÓ ÜZEMET szereltek fel a Bajai Mezőgazdasági Kombinátban. A többi között az évi 200 ezer sertést feldolgozó bajai Bácshús vágóhídjainak hulladékából készítenek itt különféle ásványi anyagokkal és vitaminokkal dúsított húslisztet. Az üzemből naponta 15—20 tonna értékes fehérjét kap a kombinát állattenyésztő telepe.

Autóbuszkarambol Cece községben

Autóbuszkarambolról kaptunk tegnap jelentést. A Fejér megyei Cece községben az Ozora—Szekszárd között menetrend szerint közlekedő Volán-autóbusszal *Brannauer György*-

KITÜNTETÉS. Az Elnöki Tanács Farkasdi Zoltán Ybl-díjas építészt, a Magyar Építőművészek Szövetségének alelnökét, a Budapesti Műszaki Egyetem tanárát 60. születésnapja alkalmából kiváló alkotói, oktató és társadalmi tevékenységéért a Munka Érdemrend arany fokozatával tüntette ki.

JULIUS FUCÍK, a náci megszállók elleni harcban mártírhalált halt cseh kommunista író és újságíró életművének jelentőségéről nemzetközi tudományos értekezlet kezdődött kedden Prágában. A forradalmár születésének 80., halálának 40. évfordulója alkalmából rendezett háromnapos tanácskozáson bolgár, lengyel, magyar, NDK-beli és szovjet irodalomtörténészek és publicisták is részt vesznek.

HAT KILOMÉTER KERÉKPÁRUTAT építenek Dunaújváros lakótelepétől a Dunai Vasműig, és háromsávosra szélesítik a vasútállomásra vezető Dózsa utat. A település lakói közül sokan kerékpárral közlekednek munkahelyükre, ezért még ebben a tervidőszakban megkezdik a város és a papírgyár között is ugyanilyen útvonal kiépítését.

KOBAJASI KENICSIRO, a népszerű japán karmester dirigálta a Magyar Állami Hangversenyzenekart tegnap a Zeneakadémián. A vendégművész a hónap folyamán február 22-én, 23-án és 27-én is a Zeneakadémia pódiumára lép a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának élén.

A GELLÉRT FÜRDŐBEN az eddigieknél többen vehetik igénybe az iszapkezelést, a napokban ugyanis átadták a fürdő felújított iszap-kádosztályát. A Gellértnek ezt az épületrészét leromlott műszaki állapota miatt két évvel ezelőtt zárták be.

AZ ÁRAMSZEDŐ MŰSZENEK a villamos mozdonyokhoz rövidesen már itthon készülnek az angol Morganite céggel kötött megállapodás alapján. A Műszéntermelő Vállalat az angol partnertől vásárolja meg az itthon nem gyártott alapanyagokat, s a feldolgozáshoz átadott ismeretek felhasználásával már az idén 1500 áramszedő műszenet készít a MÁV-nak.

GRANULÁLT GESZTENYE és gyümölccsel ízesített tejpor, gyorsan oldódó szemcsés kakaó készül ezekben a napokban a veszprémi Műszaki Kémiai Kutató Intézet laboratóriumában. A gyártási eljárást és az ehhez szükséges berendezéseket is az intézet kutatói fejlesztették ki. A gesztenyegranulátum gyártására a siófoki és a kőszegi áfész vállalkozott.

HALÁLOS FÜSTMÉRGEZÉS. Budapesten, a XIII. kerület Huba utca 7. szám alatti iskolaépület kazánházában a rossz szellőztetés füstmérgezést okozott. A helyiségben felgyülemlett szén-monoxid gáz következtében az ott tartózkodó 70 éves Vas Imre életét vesztette.

KÖZLEMÉNYEK

HELYTÖRTÉNETI ÉS NÉPRAJZI PÁLYÁZAT. A miskolci Herman Ottó Múzeum meghirdette a honismereti körök helytörténeti és néprajzi pályázatát. A

HÁBEL KÁROLY, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki 1935 óta volt a párt tagja, 77 éves korában elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása február 21-én, hétfő délután három órakor lesz a Rákoskeresztúri új köztemetőben. — *Az MSZMP XI. kerületi Bizottsága.*

SOMKUTI JÓZSEF, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, a Bányászati Építő Vállalat nyugalmazott igazgatója, az MSZMP Budapesti Bizottsága társadalmi munkatársa, a XI/10-es körzeti pártalapszervezet volt párttitkára, 72 éves korában elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása február 21-én, hétfő délután két órakor lesz a Rákoskeresztúri új köztemetőben. — *Az MSZMP Budapesti Bizottsága; az MSZMP XI. kerületi Bizottsága; a Bányaipari Dolgozók Szakszervezete.*

TÁVVEZÉRLÉSŰ PILLANGÓSZELEPET készít belföldi megrendelésre az orosházi Kazángyártó és Építőipari Szövetkezet egy osztrák szerelvénygyártó céggel kötött kooperációs keretszerződés alapján. A hasonló, nagy átmérőjű vezetékekhez szükséges szelepeket a hazai vállalatok eddig valutáért szerezték be külföldről.

EGRY JÓZSEF festőművészre emlékeztek tegnap születésének 100. évfordulója alkalmából a veszprémi akadémiai bizottság székházában. Ugyanezen a napon műveiből emlékkiállítás nyílt meg Veszprémben.

ELSZAPORODTAK A VADDISZNÓK a Hortobágyi Nemzeti Parkban. A legutóbbi körvadászat során tizenhetet kaptak puskavégre, s volt közöttük 120 kilósnál nehezebb is. A nemzeti park szakemberei szerint most már a kelleténél sokkal több vaddisznó van a pusztán, amelyek nagyobb csapatokban rendkívül kártékonyak.

EMLÉKMŰSORT RENDEZTEK Kis Ferenc költő születésének 75. évfordulója alkalmából kedden a Pataky István Művelődési Központban. A program során neves művészek tolmácsolták Kis Ferenc, a József Attila-díjas költő verseit.

A RIÓI KARNEVÁLNAK eddig nyolcvan halálos áldozata van. Több ezer embert szállítottak kórházba balesetek, támadások, illetve a mértéktelen alkoholfogyasztás következtében.

MOST JELENT MEG: Juhász Pál—Pethő Bertalan: Általános pszichiátria 1—2. kötet. Pszichopatológia — Betegségtan és terápia — A biológia aktuális problémái 26. Szerk. Csaba György (Medicina). — Ligeti Róbert: Az írástanulás pszichológiája — Máté Jánosné—Z. Orbán Erzsébet—Szereday Éva: Kémiai feladatok és programok. Gimnázium II. oszt. 2. kiad. (Tankönyvkiadó). — Binder Pál. Közös múltunk. Románok, magyarok, németek és délszlávok feudalizmus kori falusi és városi együttéléséről (Kriterion).

JAKOVITS József szobrász.

AZ INGA LENG?

Jakovits József szobrai a Magyar Nemzeti Galériában

„Természetesen kapcsolódtam a szürrealizmushoz, az álomelmélet nélkül. Hiszek a kifejezés mély vallásosságában a belülről kifelé mozgó teremtésben. Ezt egyszer Pátzay Pállal folytatott beszélgetésemben próbáltam kifejteni. Egyetlen fontos eredményre jutottunk, hogy valamelyikünk nem szobrász. Amennyiben Ő az, úgy én biztosan nem! Ez volt az első és utolsó beszélgetésem vele."

Nem tudtam megállapítani, hogy a fenti párbeszéd pontosan mikor hangzott el — én egy 1980-as katalógusban olvastam. Egy bizonyos: *Jakovits József* idézett jelenete legkorábban 1945-ben, legkésőbben 1948-ban játszódhatott le. Korábban azért nem, mert a Ganz-Mávagban dolgozó egykori műszerészt nemcsak hogy a közönség nem ismerte, hanem még a képzőművészszakmából is csak az, aki a szentendrei avantgardokhoz, Vajda Lajos társaságához tartozott. Később azért nem, mert az Európai Iskola ultramodernjei között szereplő művészt a nyilvánosság színpadáról úgy parancsolta le a dogmatikus kultúrpolitika, mintha ott se lett volna. Bármilyen türelmetlen hangvételű tehát a Pátzay—Jakovits párbeszéd, mégis egy demokratikus művészeti élet érdekes dokumentuma. Pusztán az a tény, hogy a szélsőséges álláspontok képviselői legalább egyszer leültek a közös asztalhoz, és *adminisztratív eszközök nélkül* mondták ki a „vagy én, vagy te" következtetést, még ma is vágyálomnak hat.

De hát mi is volt Pátzaynak és a Pátzay típusú klasszicista-humanista ízlésűeknek a baja az említett szobrászattal?

Nyilván nem Jakovits szűken vett szakmai ismereteit kifogásolták. A *Nemzeti Galéria* közel száz műtárgyat felvonultató kiállítása ugyanis arról tájékoztat, hogy a „céhen kívül" induló, elkötelezetten modernista fiatalember éppúgy megtanulta a mintázás szabályait, mint a szintén „céhen kívül" indult idősebb és konzervatívabb vitapartner. Legalábbis a *Zsákolók* lendületes tömegelrendezése, az *Ósanya* összefogott halmaza, a *Kubista* akt szintetikus vonalvezetése erre enged következtetni. Jakovits antifasizmusához sem férhetett kétség. *Háború* és *Hitler* című kompozíciói minden elvontságuk ellenére a belülről átélt és szívből meggyűlölt történelmi korszak agitatív ellenemlékműveiként hatnak. Az előbbi mű méltó párja Szántó Piroska metafizikus szorongást gyönyörűen megformázó *Félek* című képének, utóbbi méltó folytatása a Martyn Ferenc rajzolta *A fasizmus szörnyetegei* címet viselő apokaliptikus grafikasornak. Jakovits említett kisplasztikáinak is helyük lenne abban a képzeletbeli „antifasiszta múzeumban", amelyet eddig még senki nem gyűjtött össze, és amelyet egyszer talán valaki összegyűjt, nem a szóban rögzíthető témára, hanem az indulatokat vallató és láttató tartalomra összpontosítva.

Mózes, 1975—80. Bronz.

Persze Pátzay ars poeticájának ismeretében ez a fajta szobrászat minden míves finomsága és haladó szándéka ellenére plasztikán kívüli tettnek számított. A front sokkal mélyebb esztétikai szférában húzódott. Pátzay a hiteles szobrot még úgy képzelte, mintha az őrült világ megszelídítésére elegendő lenne egy póztalan, közepesen részletező figurát mintázni, és máris begyógyulna ettől a világháborúktól gyötört európai kultúra sebzett teste. Jakovits (és előtte Vajda, mellette a magyar avantgard művészet második hulláma) viszont kevesellette az évezredes formák üzenethordó erejét, és nem bízott az antik-keresztény tradíció folytathatóságában. Gondolatmenetük szerint, ha a nácizmus azonosulhatott egy neoklasszicista „Új Európa" látványával, úgy az antinácizmus magatartás egy romantikus és európai formakincstől távoli eszköztárral azonosulhatott csak igazán.

Így sem a konstruktivizmus, sem a szürrealizmus, sem a konstruktív szürrealizmus címkéi nem fedik e háború alatt keletkezett jelentős művészet stílusát. Az a szorongás, pesszimizmus és kiábrándulás, amely az „Új Európa" áldozatait, fenyegetettjeit és ellenfeleit joggal hatalmába kerítette, inkább kedvezett egy biomorfikus szerves alakzatnak *(Ikrek születése)*, mint egy korrekt, ám üres tekintetű emberszobornak. Inkább vonzódott egy elnagyolt, totemre emlékeztető figurához *(Bálvány)*, mint annak megkeresztelt utódjához. Inkább vállalta a szexuális szimbólumok — európai kultúrákban illetlennek minősülő — kifaragását, semmint hatalmi jelvények, politikai allegóriák és faji szimbólumok kompromittáltságukban is illendő megjelenítését.

Immár közhely: ezzel a valódi szenvedésből fakadó, de „domesztikálhatatlanul" vad művészettel nem tudott mit kezdeni az ötvenes évek szocialistarealizmus-koncepciója. És mert nem tudott mit kezdeni, a meghajlíthatatlan mestereket belső emigrációba kényszerítette. Akkor is, ha az a „bioabsztrakció" a lélek mélyrétegeiből fakadt föl és a művészet magas csúcsaira jutott, de akkor is, ha a produkció csak alakilag hasonlított a nagy mesterek teljesítményeihez.

Súlyos igazságtalanság és még súlyosabb anyagi-erkölcsi-pszichikai kár érte egy generáció derékhadát.

A kár nem kímélte a nagy művészt, noha az mellőzve is nagy művész maradt. Nem kímélte a kismestert, pedig az a magányban sem lett jelentősebb. Nem kímélte a még kiforratlan tehetséget, aki a rossz körülmények ellenére is kiforrta magát. És nem kímélte azt a jelentős mestert sem, aki a nyilvánosság teljes kizárása mellett is úgy kiürült művészileg, mintha a mecenatúra agyontámogatta volna.

A Nemzeti Galéria időszaki kiállítása sajnos az utóbbira példa. Az a fájdalmas vonaglás, amely annyi elevenséget kölcsönzött az 1947-es *Harcosnak*, puszta képletté merevedett az 1958-as *Jégmezők lovagjában*. Az az izgató konkáv-konvex formajáték, amely sejtelmesen többértelművé tette az 1947-ben készült *Áttört aktot*, patetikus idollá fokozta le a *Pallasz Athénét*, az *Arnolfini asszonyt* és a *Mózest*. Így esett, hogy a mellőzött, félreállított és elhallgattatott Jakovits-féle művészet — mondjuk ki — éppolyan kommersszé lett, mintha a közönség vélt igényei szabták volna ki a formákat. A hatvanas években keletkezett művek áramvonalas formáit csak egy hajszál választotta el a porcelángyárak álmodern „svungos" nippjeitől. Szépen polírozott kisplasztikái pedig úgy kerülték meg az évtized közepének magyar szobrászi konvencióit, hogy közben mereven igazodtak egy megkésett iparművészeti konvenciórendszerhez.

Most *szelekció nélkül*, a maga folyamatosságában szemlélhető a jakovitsi életmű teljes magyarországi szakasza 1944-től 1964-ig, azaz a művész New Yorkba költözéséig. A szükséges kárpótláshoz még egy jókora kamatot is hozzácsapott a kompenzáló lelkiismeret: a gyenge és közepes műveket éppúgy kiállította, mint azokat a vitathatatlan értékeket, amelyeket a maga idején integrálni kellett volna művészetünkbe és művészettörténetünkbe.

Egy új kisregény keserű sora jutott eszembe a teljes mellőzést felváltó apoteózis láttán: „Magyarországon mindig végiglengett az inga." Az ötvenhatban élő regényhősök politikai pesszimizmusát, mint tudjuk, nem igazolta a történelem. A művészettörténészi borúlátást elkerülendő tehát itt kell megjegyezni: Jakovits és Pátzay mint „márkajegyek" önmagukban hamis alternatívát képviselnek. Az inga csak akkor fog megállni, ha „Pátzayt" a legjobb „Pátzayhoz", „Jakovitsot" a legjobb „Jakovitshoz" mérjük.

P. Szűcs Julianna

Jakovits József, rézmű

Forgács Éva : Jakovits József rézmű 1015-1020.

Jelenkor, Pécs, 1980. nov. XXIII/11.

2

BESZÉLŐ

POLITIKAI ÉS KULTURÁLIS HETILAP

ALAPÍTVA 1981-BEN, ÚJ FOLYAM

ÖTÖDIK ÉVFOLYAM 39. SZÁM

1994. SZEPTEMBER 29., ÁRA 46 FT

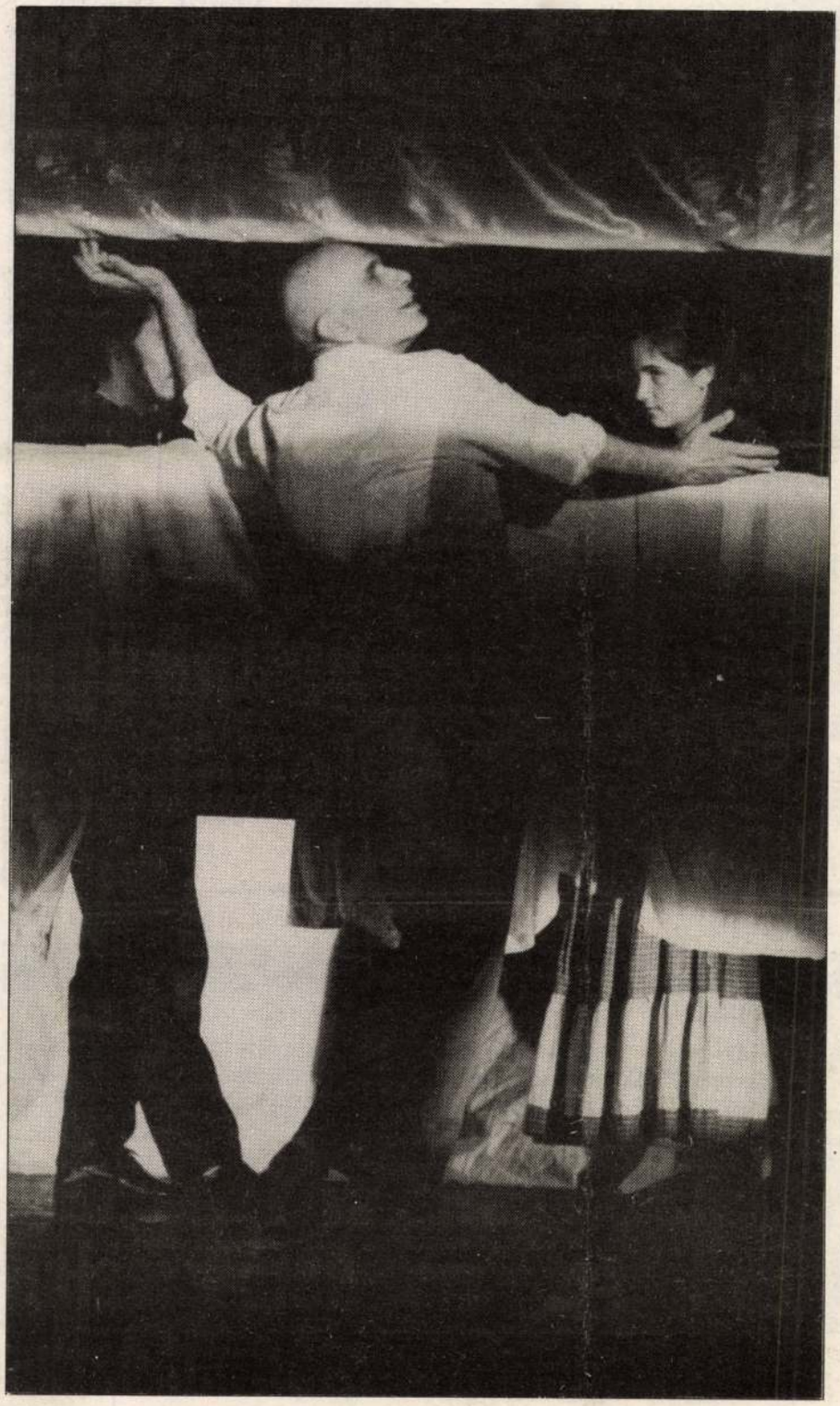

Országunk rongya
— könyvtárügy

4800 leütés
Váncsa Istvántól

Hevenyek és idültek

Jaborits János

A restrikciós spirál
— Szalai Erzsébet

M. G. P.:
Halász Péter második hete

In memoriam Jakovits József (1909–1994)

Eltávozott az örök kívülálló, mindig másként gondolkodó, az „örök izgatott autodidakta", ahogy Bálint Endre nevezte őt, akivel összekötötte Vajda Lajos, Szentendre, a híres – mitologikus Rottenbiller utca, az ötvenes évek eleji búvóhely: a Bábszínház, kollázsaik, montázsaik szellemi rokonsága. A nonkonformista Jakovits minden megnyilvánulása, életformája és nálunk szokatlan, meghökkentő szobrászata: szürreális. Antropomorf fétisek, angyalok, totemisztikus lények, androgisz konstrukciók, bálványok, mágikus víziók, naturalisztikus alakzatok mindenféle anyagban műanyagtól a márványig, fától az ólomig. Plasztikus metaforiában áramló vitalitás, a biológiai erő, a profán és a szent különös vegyüléke. A hatalom, a hivatal s a művészetet áruba bocsátók sose tudtak vele mit kezdeni. A közbülső hosszas tartózkodási helyen, New Yorkban ugyanúgy nem, mint előbb s utóbb Budapesten. Mit kezdhettek volna az öntörvényűvel, aki csak saját hangját hallotta, mint kor- és baj-társai közül azok, akik miatt még sem lég-üres térben létezett (például Anna Margit, Román György, Vajda Júlia). Műveinek kifejezőereje, előítéletmentessége, szabálytalansága, egyéniségének korlátozhatatlansága kikezdte a humortalanok, skatulyába dugdosók türelmét. Sikeres nem lehetett se itt, se az amerikanizált Amerikában. Semelyik izmus (-ista) nem szerethette. Hiszen függetlenítette magát még saját hagyományaitól is. Fontos tartozéka volt a városnak. Dob utcai fogadónapjai bizonyították: a mű-teremtő veszélyes, a mű-teremtés ragályos kórokozókat spriccel szét, s a beszéd, az együttlét, a másság elfogadása mégoly szűk körből is továbbfertőzhet, és elterjesztheti a hírt: vannak fontosabb dolgok is politikánál, pénznél, felszínes fecsegésnél.

Csak remélni tudjuk, vitális erejű munkái nem tűnnek el a jól bevált süllyesztőkben. Tegyünk ellene.

S. NAGY KATALIN

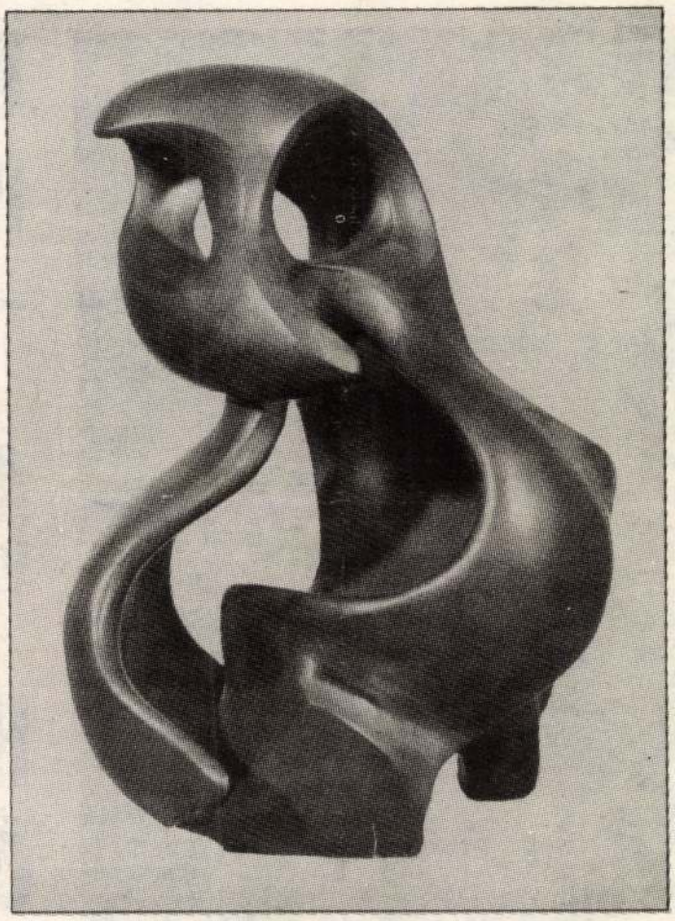

Jakovits József: Bagoly, 1948

PÁLYÁZAT

Az AGORA Audiovizuális Tervek Műhelye pályázatot ír ki filmforgatókönyv alapjául szolgáló tervekre, ötletekre, szinopszisokra. A beküldött pályaművek terjedelme 2-3 oldal lehet. Az AGORA a kuratóriuma által kiválasztott pályázatokat megvásárolja, szerzői jogainak védelmét biztosítja, kidolgozásukat megrendeli. A forgatókönyv elkészítéséhez szükséges segítséget biztosítja. A pályaműveket kérjük beküldeni az alábbi címre:

HUNNIA FILMSTÚDIÓ
1147 Budapest, Róna u. 174.
A borítékra kérjük ráírni: AGORA pályázat
Beküldési határidő: 1994. november 15.

MDK

Jakovits József

Elvont művészet II.csop.kiáll. Képzőm. Szabadszerv.
1947, jul.

Paks (Tolna)

Kossuth Lajos-utca 11. Ház, földs
kánnyal, klasszicista, 182o körül

(Paks Vé. MV. Bp. 1954, 38 l)

MDE

Jakovits József
szobor, repr.

Kállai Ernő Elvont művészet I.m.csop.kiáll. M.Képzm.
Szab. Szerv. 1946. máj. 9 l.

MDK

Jakovits József

Kállai Ernő: Az elvont művészet 1. magy.csop.kiáll. Bp. 1946, máj.

Tólaz a vár után)

zeum. Mellkeresztecske a tatai bencés
s kapubéllet /Sz Péter a kakassal?/ ugyan
ti templomrom faragott kövei [illegible],
ő része, Vértesszöllős, XIII.sz. -
templomból, XV.sz. - Márton mester és
címerrel 1492 a bencás apátság terü-
omi várparancsnok páncélos, alakos vörös-
.sz. - Esterházy József bronz mellszobra
.sz. - Két vasláda, XVIII.sz. - Tatai
VIII.sz.- Szekrényóra, Georg Seyw arth
oszlopos óra, Michl Fogl in Tottis,

MDK

Jakovits József

Elvont művészet 1.csop.kiáll. M.Képzőm.Szab. Szerv. 1946. máj. képekkel.

MDK

Jakovits József

360- Ft vásárlási előlegben részesült

9o művész kiáll. N.Szal. 1948.jun.

MDK

Jakovits József

Compositio, gipsz

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll.
Ernst Muz. 1946. jul. 15 l.

MDK

Jakovits József

79-8o. Kompozició, agyag

Magy. Képzőmüv. ujabb irányai. N.Szal. 1948. jan.

15 l.

MDK

Jakovits József

Compositió, gipsz

I.Művészeti Kiáll.Kat.1946.Jul.7-Jul.28-ig.
15.lap

Jakovits József

Compositio, gipsz

Magyar Képzőművészeti
I. Kiáll. Katalógus 1946 jú

MDK

Jakovits József

Bagolyból lett, terr.

Magy.Képzőműv. ujabb irányai. N.Szel. 1948. jan.

11 l.

Jakovits József

A Galéria a 4 világtájhoz c. kiállitőhelységben bemutatták Corbusier, Arp, Klee, Picasso, Moore, Mondrian, Brancusi, Bill, Baumeister repr. művei mellett Vajda, Jakovits, Martyn, Gyarmathy és Fekete alkotásait.

29.1

Mándy Stefánia: Az európai iskola és előzményei 1962.Bp

MDK

Jakovits József

Galéria a négy világtájhoz. 1947. febr.

zintes, 6 tengelyes, oszlopos tornáccal.

3 l./

MDK

Jakovits József

"Torzó", terrakotta

Magyar művészhetek reprezentativ képzőművészeti kiállitása v.Ernst Múzeum

Katalógus 1947 jan.4-26-ig.11.o.

MDK

Jakovits József

Női akt, gipsz

Szoc.Dem. párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Muz. 1945. okt.

elye: .....

MDK

Jakovits József
Női akt, gipsz

Szoc.dem. párt képzőművészeinek társ. Ernst Muz.
kiáll. 1945. okt. 1o 1.

MDK

Jakovits József
Davajos, gipsz
Zsákoló, "

Szoc. dem párt képzőművészeinek Társ. Ernst Muz. kiáll. 1945. okt. 9 1.

Jakovits József
Vakoló, gipsz

Szoc. dem párt képzőművészeinek Társ. Ernst Mus.
kiáll. 1945. okt. 9 1.

MDK

Jakovits József,

65. Vizimadár. /?/

Nemz. Szal.- Kilencven művész kiállitása. 1948.jun. 12-27. Kat.

MDK

Jakovits József

Vizimadár

90 művész kiáll. M.Szal. 1948.jun.

Jakovits József szobrász

Kezdjel a Csók István Képtárban az alábbi tárlaton

N.N.: kentendrei művészet)
bretesfehérvásott

Pestmegyei Hírlap 1969 XI. 4

Jakovits József M.D.K.

Fókák, repr.

Kivitelező: Pécsi Porcelángyár.

Ipari művészet Bp. 1960.

Sakovits József

Művei szerepeltek a „Hetek"
kiállításán az Esztergomi Balassi
Bálint Múzeumban, 1956 augusztusában

BálintEndre Hazugságok naplójából
Bp.Magvető 1972

74.old

MH SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1983 MÁR 05
NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1021

Jakovits József kiállítása

Az Amerikában élő magyar szobrász, festő, grafikus műveiből nyílt kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában. Képeink a kiállításon készülek.

ismét a legend
Szent Vitus-k
harangját, a
amely mindmá
egész Csehors
fiak képtelene
méter magas t
ni, mert mind
kadt. Segített
rály lányának
a prágai lány
leges darut t
tette a haran
a kíváncsi f
ismerhették v
fortélyát, ös
zetet...

EZ MÉG NEM VÁLÁS...

A mai nők öntudata nem legenda. És nemcsak a mondákra épül, hanem a jelen törvényeire (ámbár nyilvánvaló, hogy a törvények nem véletlenül születnek!). Tavaly Csehszlovákia 15 millió 369 ezer főnyi lakosságának 51,2 százaléka volt nő. A nők számbeli „többsége" megszokott, szinte valamennyi európai országban. Itt inkább néhány csehszlovákiai sajátosságot említenénk. Kezdjük mindjárt a családjogi törvénnyel. Ez nem kevesebbet ír elő, mint hogy a házasságban „a partnerek kötelesek hűségesek lenni egymáshoz". És ugyancsak kötelezi a törvény mindkét felet, hogy a családi ügyekben közösen határozzanak. A csehszlovák jogrendszerben soha nem szerepelt a „családfő" fogalma. A férfi tehát – a nő akarata ellenére – nem határozhat a család életének egyetlen lényeges ügyében sem. Természetes, hogy a nő sem dönthet a férfi nélkül. És ha végképp nem tudnak megegyezni? Akkor a családi civódásban — bármelyikük kérésére – a bíróság dönt, s ez nem válóper! Ám van egyetlenegy kivétel. Sem a nőnek, sem a férfiaknak nincs szüksége párjának beleegyezésére ahhoz, hogy milyen foglalko-

A pályaválasztásba nincs más nak beleszólása

Algás fehér kenyér

A Fehér-tenger part menti településein különösen fehér és foszlós belű kenyeret sütnek a pékségekben. Az ízes, ropogós kenyérnek az a titka, hogy a tésztájába szárított algát kevernek. Az ittenl lakosság rég ismeri a kenyérsütésnek ezt a módját, újabban azonban a szeverodvinszki sütőipari kombinátban is alkalmazzák.

Az algát a tengerfenékről hozzák a felszínre. Az algahalászok fő munkaeszköze a kasza, amely csak nyelének hosszában különbözik az aratásra használt társától.

A műszaki haladás az algaaratókat sem kerüli el. A kaszát rövidesen fölváltja a korszerűbb tengeri kombájn. Ez a szerkezet voltaképpen egy katamarán — kéttestű hajó —, amely a víz alatt széles fém pengét vontat maga után, s ez vágja az algát. A gépesítés a feldolgozás technológiájában is változást hoz.

Az A

Ahol a s

Nyugat-Szibéria hatalmas ipari és kulturális központjának, Barnaulnak az elővárosában találhatók az M. A. Liszavenkó szibériai tudományos-kutató intézet kertészetének csemetekertjei, faiskolái. Itt foglalkoznak olyan új gyümölcsfajták, cserjék, bogyótermő növények kikísérletezésével, amelyek az Altáj rideg körülményei között is jó termést hoznak. Ennek a területnek az éghajlata erősen kontinentális — nyáron harmincfokos a hőség, télen a leghidegebb mért hőmérséklet mínusz 53 fok volt.

Mihail Liszavenko 1933-ban Gorno-Altájszkban a helyi vadalmafákat, amelyek nagyon apró, piros almákat termettek, olyan fajtákkal keresztezte, amelyeket az ország más részéből szállíttatott ide. Az így

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Jakovits József, szobrász művész

NÓGRÁD

1983 FEB 26

1021

Jakovits József kiállítása

Az Amerikában élő magyar szobrász, festő, grafikus műveiből nyílt kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában. Képeink a kiállításon készültek.

GYÁSZJELENTÉS

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy a szeretett édesapánk, nagyapánk,

BUDA FERENC

61 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése 1983. február 28-án, 15 órakor lesz a salgótarjáni központi temetőben.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD

*

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy a szeretett édesanya és nagymama,

WILHEIM SÁNDORNÉ
szül.: Deutsch Klára

1983. február 23-án, életének 77. évében elhunyt. Temetése 1983. február 28-án, 13 órakor lesz a Vöröshadsereg úti temetőben.

LÁNYA ÉS UNOKÁJA

*

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy a szeretett férj, édesapa, nagyapa

BARANYAI SÁNDOR

életének 72. évében elhunyt. Temetése március 1-én, kedden, 15 órakor lesz a zagyvapálfalvai fölső temetőben.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD

A TIGÁZ értesíti a lakosságot és a közületeket, hogy 11,5 kg-os alumínium a 23 s 33 kg-os acél és alumíni-

A kishart

Erő" Termelőszövetkezet

ÁLLÁST HIRDET

az alábbi munkakörökbe:

1 esztergályos
1 gépkocsivezető
1 rakodómunkás
2 automata gépkezelő (programozó)
1 juhtelepvezető

Jelentkezni lehet személyesen a termelőszövetkezet személyzeti vezetőjénél.

HURRÁ, ITT A CIRKUSZ címmel a Magyar Cirkusz és Varieté látványos új gyermekműsorral jelentkezik. Bohócok, artisták, mesefigurák, vidám vetélkedők sok-sok nyereménnyel a játékban résztvevő gyerekek részére művelődési, úttörő-, ifjúsági házakban, ezen kívül intézményeknél és szabadtéri színpadokon is tartunk előadást.

Felvilágosítás és műsor lekötése: MACIVA Szervezés és Propaganda Osztályán (Budapest, VI. Népköztársaság útja 61. 1062) Telefon: 227-227,

Csak nőknek

Március 1-től 8-ig nőnapi

jerseyszövet és függöny

v á

rendezünk a pásztói ÁFÉSZ

áruház méteráruosztályán.

40–50–60–70 %-os árenge

A MIKROSZKÓP SZÍNPAD
rű művészeinek, és újságír

Jakovits József szobrász

művével szerepel a szekesfehér-

vári Csók István Képtár „Szentendrei művészet"

c. Kiállításon

Képzőművészet

Vigília 1970 január

61. old.

Sakonits József szobrász

műveivel szerepel a

„Szentendrei művészet" c. kiállításon

Szekesfehérvárott

Pestmegyei Hírlap 1969 nov. 23

9. old.

JAKOVITS Jónel

† 1994. szept. 23.

Jakovits József

Faszobrokkal

szerepel a szentendrei
művészet) tárlatán a fehérvári
Csók István Képtárban

Passuth Krisztina: Szentendre-
Fehérváron

Tükör 1969 XI. 25

Jakovics József szobrász

Szerepel a szekszfehérvári Csók István képtárban az alábbi táslatban

N.N.: Megnyílt a szentendrei művészek táslata

Zalai Hislap 1969 XI. 4

Jakovics József szobrászművész

a budai Várban, a Történeti Múzeumban megnyílt a „30 év magyar művészetéből" c. kiállítás, melyen a művész alkotása is szerepel, két monumentális határt kettő kisplasztikája.

Láttuk, hallottuk

1977. VI. 26. Petőfi 11.38 (K. J. né).

MEGHÍVÓ

Az elvont művészet második csoportkiállítására, a Képzőművészek Szabadszervezete helyiségeiben (Andrássy-út 69)

Rendezte: Kállai Ernő

A kiállítás nyilik 1947 július hó 12-én. szombat déli 12 órakor és zárul július hó 23-án délután 3 órakor

Nyitva: naponta 11—3 óráig

Belépődíj nincs

A kiállításon július hó 20-án, vasárnap déli 12 órakor Hamvas Béla tart előadást

A kiállításon résztvevő művészek:

Barta Lajos
Fekete Béla
Gyarmathy Tihamér
Jakovits József
Kontraszty László
Lossonczy Ibolya
Lossonczy Tamás
Marosán Gyula
Martinszky János
Martyn Ferenc
Rozsda Endre
Vajda Júlia
Vajda Lajos
Zemplényi Magda

Barta Lajos
Pesti

Mücsulékek Ornágos Bürtsága

Bpest

Högges Endre ucca

KÉSZPÉNZZEL BERMENTESÍTVE
47 VII - 9 17
A
BUDAPEST

3098.47. — Független-nyomda, Budapest.

Jakovits József

nobrán

lásd

Bálint Endre:

Jakovits József

nobránról.

Tér és Forma

1947. 1. sz. 21,

22, 23. l.

népszerkd.

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19__ évi __ hó __ n __ napján

délelőtt / délután __ órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: _____

Elnök megbízásából:

_____

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Jakovits József, szobrán

L.: u.ö.

Jakovits József: Három ujjú kéz Műszaki Kiskt.

Jelenkor, Pécs, 1980. nov. XXIII/11

Jakovits József, szobrász

L. : [illegible]

Jakovits József - Királynő

Műmellékelet 2

Jelenkor, Pécs, 1980 nov.

XXIII/11

Jakovits József, szobrán

h. i. u. ö

Jakovits József: Fellartott kezű figura Münnell. 3.

Jelenkor, Pécs, 1980. nov. XXIII (1)

Jakovits József

Körner Éva és Beke László: Expozició Fotóművészet című tanulmánya foglalkozik a művész fotómontázsaival

magyar Hírlap Hirlap 1981/3/6/6

Varga: A hatvani muzeum közleményei

Jakovits József szobrász

A nonfigurativ új irányainak a művész is képviselője.

„Kompozíció". 1958. (repr.)

Soós Magda: Képzőművészetünkről.

Magyar Hírek, 1975. jan. 4. 8. old
9. -"-

MDK

Jakovits József, szobrász

Csodaszarvas. Fa-dombormü.
Angyal, 1954. " "

Műcsarnok.-Tavaszi Tárlat.1957. Kat.18.1.

MDK.

Jakovits József szobrász

"Csodaszarvas" /fadiszmü/
"Angyal,1954" "

Tavaszi Tárlat, Műcsarnok,1957.
/jegyzőkről/

12. sz. 43. o.

ek
ól

szemlélődéssel. Valódi kurió-
rdekesebb hazai vagy külföl-
lvány ritkaságszámba megy.

rek néhány szenvedélyes film-
;yűjtőt. Van köztük filmgyári
'ezető, filmforgalmazási szak-
mozigépész, üzemvezető. Szá-
többé-kevésbé munkaeszköz
lmkönyv. Ám éppen az előbbi
, a könyvesboltok és antikvá-
: forgalma bizonyítja, hogy
sokan érdeklődnek a nagy-
ég köréből is a filmkönyvek
Lehetséges, hogy a mozi vál-

ZAKOVITS ZÓSZEF

M. D. K.

JAKOVITS József szobrász

Fókák

A M. N. Galéria állagjegyzéke I. /a. r.

Bp. 1959. 217. l.

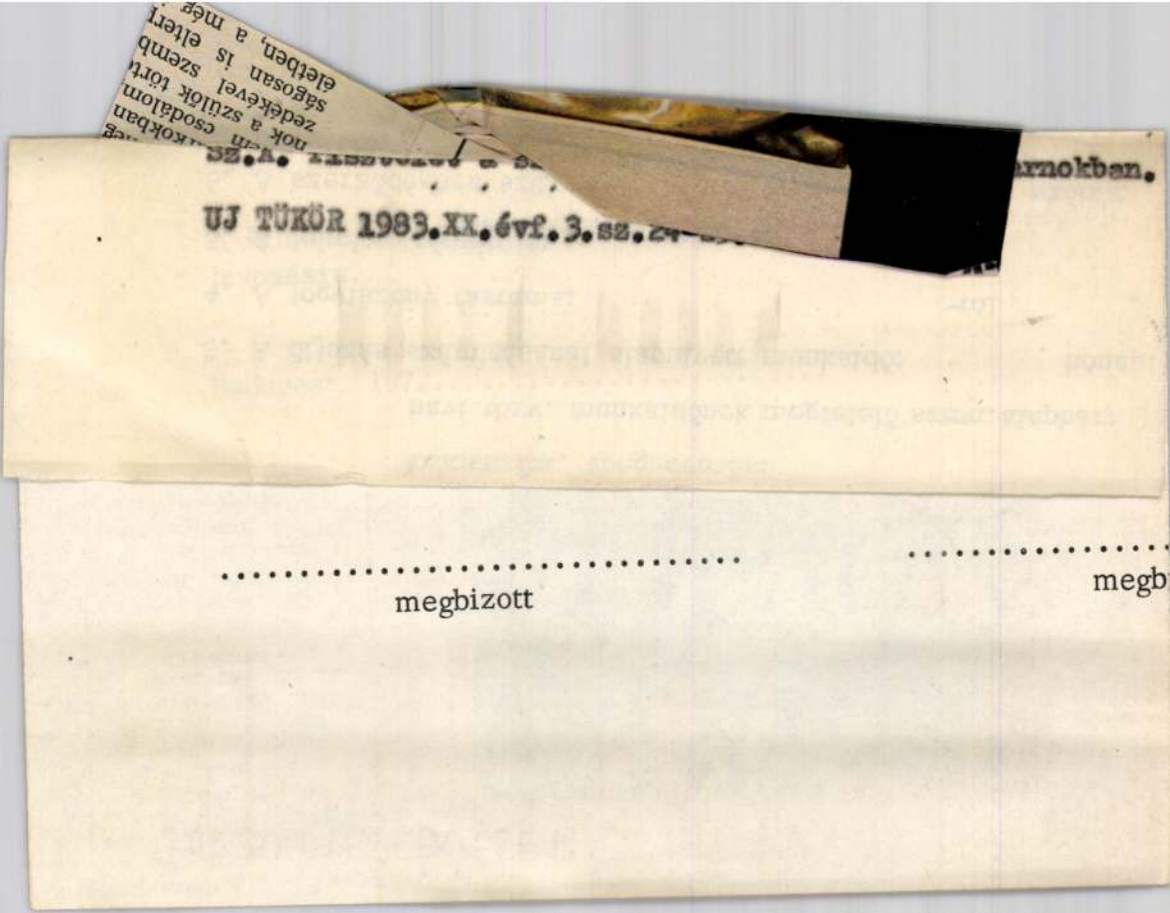

Sz.A. [illegible] arnokban.

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.3.sz.24-[illegible]

.....

megbizott

.....

megb

JAKOVITS JÓZSEF

Jakovits József

szobrász

cród

Bálint Endre:

Jakovits József

szobrairól.

Tér és Forma

1947 21—23. l.

Képekkel.

Ez a pontos cím.

HOTEL GERMANIA d

SUL "CANAL GRANDE" DI FR
ED IL PIÙ VICINO

Termosifone — Acqua corrente calda e fredda in tutte le camere — Appartamenti con bagno — Scelto servizio di Ristorante —

VEN

Appart. N. 43 *Sig.* Szen

Pers.: 1			
1985 Mese: IX	24	25	
Pensione . . .			
Appartamento . .	10 -	10 -	
Riscaldamento . .			
Caffè al mattino .			
Colazione a prezzo fisso			
Pranzo ,, ,,			
Ristorante, alla carta .			
Caffè thé, ecc. .			

MDK

Jakovits József szobrász

Fekete Lajos dr.cikke. Elet és Jövő, 1948,
szept. 5.

MDK

Kállai Ernő: Elvont művészet I.m.csop.kiáll. M. Képzm. Szab.Szerv. 1946. máj. 1.

Jakovits József

A provinciális jellegű polgári fotográfiával szemben kialakult egy másik fotóművészet is Magyarországon, fiatal munkásfotósok kezdeményezése, akik Kassák Lajos... folyóiratai köré tömörültek. E forradalmi szellemű fotóművészet az európai avantgard egyik megnyilvánulása volt... Vertov, Pudovkin, Griffith és Eisenstein megteremtették a filmbeli montárst, Jakovits József, Kepes György, Kornis Derső... pedig a fotóban teremtették meg ugyanezt.

Lelkes István: A magyar fotóművészet útja.
Új Irás VI. évf. 1966. jun. 6. sz. 94. l.

Jakovits József

A „Hetek" művészcsoport tagja.

D. I.: „Hazugságok naplójából"

Vigilia 1973/1 63 old.

Jakovits József

neve emlitve

Dévényi Iván: Martyn F. 75 éves

Nagyvilág 73/6 955. a

Jakovits József

Kisplasztikákat készít

Lajos Németh: Moderne Kleinplastiken

Budapester Rundschau 1969 X. 24 Fold.

Jakovits József, szobrász

megemlítve

D. I.: Képzőművészet
Vigília, 1971. ápr. 279. l.

Jakovits József

A tengerentúl él és dolgozik. Szürrealista szobrász, majd konstruktivista festő, műveiből már meg is rendezték az első kiállítást New Yorkban.

Bálint E: Konstruktív tendenciák a magyar művészetben; Magyar Műhely, 1968. IX.1. 50. l.

Jakovits József

szobrász

II. Ady Endre u. 17

MKSz 1947

Jakovics József

Afrika emlékoszlopa.

reprodukció.

Nagyvilág, 1963. 7. szám. 981. oldal

Jakovits József, szobrászművész

102

1983.IX.15. Televízió 2. 21,45/Mészárosné

Budapesti beszélgetés Jakovits Józsefről

- Azok, akikkel találkozni tudott a régiek közül, mit mondtak elsősorban a kiállításról?

- Hogy könnyű neked, hogy hazajöttél, csinálnak kiállítást. Bezzeg mi! Általában ez van, de ez általában viccnek hangzik, mert mindenkinek volt kiállítása a 15 év alatt.

- Emlékszem, Jakovits Józsefnek csak egyszer volt, 1960-ban.

- Igen. Egyszer volt és azt én nem láttam.

- Most ezen kívül, hogy azt mondták? könnyű neked, hogy viccelődtek, művészileg mit mondtak?

- A kiállítás tetszett. Volt aki ismerte. Az egészben az az érdekes tulajdonképpen, megsúghatom magának, hogy most láttam először az anyagomat. Ilyen mennyiségben és ilyen nagy helyen. Ugyhogy ez volt az én megtepetésem.

- Együtt is most látta először.

- Igen. Furcsa is volt, mert hozzá voltam szokva, hogy a képeim szorulnak, hogy úgy egymás mellett vannak és most nagy terük volt és olyan idegenek lettek.

- Miért?

- Hát mert több terük volt, mint nekem. Erről van szó.

- Na most az, hogy így együtt látta az anyagot, amiben szobrok és grafikák voltak. Ez milyen tanulsággal szolált?

- Most éppen nem határoztam el, hogy mit fogok csinálni a közeljövőben, mert tudja én 18 évig festettem. És ma kb. olyan 20 éves periódusok vannak. A késuü,ődés, aztán volt a 20 évig festeni és kb. 20 év Amerikában, lehet hogy fütyülni fogok, vagy füttymüvész leszek, vagy valami. Jobban kereső szakma.

- Igen?

- Igen.

- Ez Amerikában is így van?

- Hát persze, minden szórakoztató müfaj.

- Az első periódus, ez az első 20 év?

- Akkor én gyárban dolgoztam és szabadidőben foglalkoztam szobrászattal. A művészet sokkal később jött, az csak 1945. után alakult ki, amikor találkoztam a Rózsadombon a magyar avangarddal.

- Mi volt az a rózsadombi magyar avangard?

- Rózsadombon először is kaptunk egy villát, ahol összecsődült ez a tíz ember.

- Kik voltak ezek?

- Bálint Endre, Losonczi Tamás, Losonczyné, Vajda Júlia, Bíró Iván, más nem is emlékszem annyira. Volt még. Ne kelljen most megnevezni, majd később.

- Jó. Szóval összejöttek és mit csináltak ott a Rózsadombon?

- Próbálták elkezdeni az életet és valamit csinálni a háború után. Megszerveztük a közös kajálást és főként sokat beszélgettünk. Ez nekem használt, mert ez volt az első találkozás olyan emberekkel, akik aktív művészetet csinálnak.

- Hogy fogadták be, hogy került közéjük?

- Befogadtak örömmel, az nem volt probléma. Én olyan mindent tud...

- ... ezermester?

- Igen és tudtam mindenkinek segíteni. És én egy kedves fiú vagyok és azért minden ilyesmi megy, az nem probléma.

- Ezeknek a beszélgetéseknek mi volt a lényege az ön számára?

- Lassan megtanultam, hogy a művészet valahol mélyebben van, mint én előzőleg láttam. Az első periódus az egyszerű volt, mert, mert melóst csinálta, vagy anyát a gyerekével, tehát azt, amit láttam. És itt tanultam meg a Rózsadombon, hogy az embernek azt is kell tudni képezni, amit érez, vagy gondol, vagy akar. Az akarást érzelmileg és értelmileg értem. Nem konkrét formákat, egy anya a gyerekével. Kubikust.

- Ebben az időszakban melyik szobra készült azok közül, ami a kiállításon is látható?

- Az Ősanya, az átmenet a realizmusból az absztrakcióba. Még az első szobroknak van egy ilyen erősen természeti érzése. Az nem is jó szó, mert ott a Mókus pl. meg a Kettős fóka, a Fiahordó és aztán már 1947-ben elszakadtam ettől, mentem tovább. És akkor jöttek a félelemek, a Gyerekgyilkosság, a Harcos, a Főpap és lassan kialakult egy mágikus szobrászkör és szoborcsoport, ami tulajdonképpen az első lényeges másság volt az előző periódusoktól, ahol mondom, tulajdonképpen a munkaélmény volt a döntő, nem a filozófiai élmény, vagy vallási élmény, vagy vágyélmény, vagy ezek, amik később jellemzőek a szobraimra.

- Ott a Rózsadombon meddig tartott ez?

- Nem sokáig tartott ez az egész, mert valaki másnak kiutalták a lakást és onnan azután el kellett jönni.

- Hányban volt ez?

- 1948. május 5.-én.

- És akkor szétszóródtak? Ez a társaság.

- Én a Bálintékkal kerültem együtt egy társbérletbe, amit 20 évig csináltunk egy négyszobás lakásban laktunk, három művész. Negyedik a halott Vajda volt, aki 20 évig aludt, mert ott volt benne a racamierba.

- Ezt hogy kell érteni? Konkrétan.

- A rajzai és a képei ott voltak a recamierban. És onnaan szedtem ki mindig, ha kiállítottuk őket.

- Azzal, hogy így szétköltöztek, megszüntek a szellemi kapcsolatok is?

- Nem mondanám, mert áthelyeződött a Rottenbillerre.

- Volt valami összefogláló neve ennek a rózsadombi társaságnak, ennek a Rottenbiller utcai társaságnak, egyáltalán a kor művészetének?

Különféle csoportosulások alakultak; Ellején megalakult az Európa Iskola, ebből egypáran kiváltak a Kállai égisze alatt és Gyarmati Tihamérnak volte, ő kibérelt egy helyiséget és ott a négy világtáj volt. Nyilván elfogyott Gyarmati Tihamérnak a pénze és akkor csoportosultunk az Európa Iskolához.

- Mi volt ezeknek a csoportoknak a közös vonása?

- Hivatalos művészek voltak tulajdonképpen, együtt egy csoport.

- Ezt a másságot meg lehet fogalmazni valahogyan?

- Azt hiszem meg, mert stilárisan más a cóllitüzés, tehát ugyanazt az anyaságot hogy lehet másképpen kifejezni. Ez általános érvényü. Az speciális, hgy engem a mágia érdekel, a vallástörténet, a mítoszok és ebből merítettem. Én tulajdonképpen egy aposztata vagyok. Ez azt jelenti, hogy opponálok valamit, benyúlok a szemétzsákba, kihúzok valamit és abból csinálok valamit.

- Miért volt ennek a csoportosulásnak az a neeve, hogy Európa Iskola?

- Mert próbált valamit reprezentálni, ami Európát képviseli. A kezdeti stádiumban sok mindent akartunk csinálni, aztán kiderült, hogy később nem megy, nem sikerült. De mi nagyon sokat szerettünk volna az elején, hiszen 1948-ig kiállításokat csináltunk. Akkor volt egy időszak, mikor még megneveztek minket, hogy a gonoszok, később aztán nem is voltunk a világon az utolsó években. Jónyegében én ezért mentem el el, hogy valami olyan helyre jussak innen, ahol nem szólnak bele, hogy mit csinálok.. Ha még nem szólnak bele, akkor én mégis érzem, hogy nem megfelelő, akkor én feszengtem, állandóan feszengtem, hogy nem éreztem jól magam. 1962-ben abban a szobában, ahol én dolgoztam, rádákban álltak a szobrok és úgy éreztem, hogy megfojt minden. Akkor elkezdtem írni leveleket barátoknak és az amerikai futott be először. Ugy kerültem Amerikába. Soha nem akartam kimenni semerre, nem vagyok egy utazó. Ha békén hagynak, akkor dolgozom. És valószínüleg mindig oda fogok menni, ahol lehet dolgozni és békén hagynak.

- Abban az időszakban, amikor ilyen gonoszoknak, vagy később nem is említett művész lett, mit tudott csinálni? A művészi vágyat nem lehet elfojtani.

- Nem. Én végig csináltam azt, amiben hittem. Tulajdonképpen én 1947-ben kiléptem a pártból azért, mert nem értettem egyet a párt politikájával.

- Volt ennek valami következménye?

- Igen, hát persze hogy volt.

- Micsoda?

- Hát pl. nem adtak lakást, nem adtak mütermet, nem adtak munkát. Csak ennyi volt De tekintve, hogy én kétkezi munkás voltam évekig, tehát nem haltam éhen.

- Mit tudott dolgozni?

- Préseltem, agyagot öntöttem, gipszet. Aztán bekerültem a Bábszínházba, ott dolgoztam vagy öt évig. Ugyhogy meg tudtam élni abból, amit kerestem. Másból, tehát nem a müvészetből, nem abból, amiben hittem.

- Amiben hitt, azzal mi lett?

- Az kb. a mostani kiállításon látszik, amiben hittem. Azt dokumentálja a kiállítás.

- Mikor kezdett elszobrászkodni, vagy rajzolni.

- Én pontosan 10 éves koromban, az iskolában a tanár festő volt és a hónom alá nyúlt, tehát 10 éves kromtól kezdve tanultam rajzolni és lényegében szobrot 16 éves koromban kezdtem mintázni. Persze az első szobraim, az egy vicc volt Éppen a .../?/ Tibornak meséltem most vasárnap, hogy nagy nehezen megmintáztam egy szobrot, az nem dült le. Az agyag rajta maradt, mert rongyot tettem alá, manipuláltam, nem tudtam hogy kell. Akkor ráöntöttem egy kb. másfél, két újjnyi gipszet, aztán leszedtem, ahogy csinálják ezt, úgy sejtettem. Kiszedtem belőle az agyagot, felépítettem a formát és kezdtem teletölteni az egészet tömörre. Elkezdett repedezni. Próbáltam kézzel, meg valahogy visszatartani az egészet, borzalmas dolog volt. Bőgtem bevallom, leültem és sírtam. S akkor elhatároztam, hogy ez nem megy és bementem az Epreskertbe megnézni, hogy mit csinálnak a szobrászok. S lassan az évek folyamán próbáltam, meg néztem is és megtanultam a szakmát. Az nagyon szükségesnek látszott. A faragást meg lehet iparostól tanulni, de én nem nagyon szívesen kapcsolódtam müvészekhez, mert azok ugye beleszóltak az arányokba, formába és én azt útáltam, hagyjanak békén. Mikor még itt voltam Pesten is, mindig azt mondták a szobrászok; neked könnyü, mert nem tanultál. Mondom miért? Hát mutatták az ajtófélfán, ott voltak a méretek, hogy egy hüvely ennyi és a láb ennyi, hogy arányban lehessen tartani a figurát. Ez nálam sose volt.

- És nem is érezte szükségét?

- Nem. Furcsa dolog. Emlékszem amikor elkezdtem bütykölni szobrokat, kicsikéket, akkor az volt elképzelésem, hogy minden prili asztalára Jakovits szobrot. Akkor az jól hang-

zott és próbáltam embereket rábeszélni, hogy fogadják el amit csinálok. Persze nem nagyon kellett, mert nem értették a formanyelvet, porcelánokhoz voltak szokva az emberek és még mai napig is. Aztánamikor a Rózsadomb jött, akkor ugyanaz a jelszó megmaradt, csak modern szobrot a magyaroknak! Viccelek persze.

- Az életrajzában az előbb érdekes, összehasonlításra alkalmas adatsor. Hogy míg 1945-1948-ig 12 kiállításon vett részt, addig 1948-1962-ig két kiállításon vett részt. Én csak a katalógusban összeszámoltam, tehát, hogy nem egészen pontos, de az arányok talán. Mi történt?

- Az történt, hogy szükségletre kellett termelni ahogy ezt kifejezik. Bizonyos hiedelmek alakultak ki, hogy a széles tömegeknek mire van szükségük. Mégegy dolog volt. Rögtön a kezdet kezdetén kiderült, hogy, aki a mi oldalunkra állt, az egy veszély. Én bevallhatom magának, hogy a Rottenbillerről elindultam a Baross tértől lefelé, mentem a Rákóczi úton és a szembejövő emberek átmentek a másik oldalra, művész, vagy valami hasonló, mert nem volt illemtudó velem szóbaállni. Aki munkát akart, az nem vállalhatta ezt ezekben a kemény években tulajdonképpen. Voltak művészek, akik ezt csinálták, meg azt is, de tulajdonképpen magának senki nem dolgozott lényegében művészetet, mert mindent el akartak adni. A művészek az államból éltek és az állam akt dolgoztak. Egypár ember kivételével, akik kísérleteket folytattak, amit mindig vagy eldugtak, vagy ellenkezéssel találkoztak a hivatalos szervek részéről. A festő nem kapott festéket, papírt, hát ez vicc! Ha valami kellett, akkor a kollegákat kellet kérni. A kollegák viszont azt mondták, hogy rendben van, gyere közénk, te is tudsz csinálni ilyen reális szobrot, akkor majd kapsz te is.

- És tudott volna ilyen reális szobrot csinálni?

- Hát én csináltam reális szobrot, persze nem olyat, mint Pátzay. Sokan nem csináltak olyan jó szobrot. Főként az elején. Hát mindenkinek meg kellett tanulni.

- Ebben az időszakban, amikor a kollégáktól kellett ceruzát meg festéket kérni, milyen szobrokat csinált? Mik a jellemzők erre a korszakra?

- 1949-től nem dolgoztam, csak 1951-ben megint, mert nem volt hol. Akkor kezdtem dolgozni újra, amikor bekerültem a Bábszínházba és az igazgató jóvoltából kaptam egy kis szobát, ami az enyém volt. El lehetett kezdeni bütyköllni valamit.

- Ebből a korszakból származnak a fára festett...

- ... az első igen, mert ott volt fa. Akkor lehetett kapni darab fákat és abból kezdtem faragni.

- Miért választotta a Csodaszarvas és az eredet monda témáját?

- Ez ami azt hiszem, legközelebb áll a magyarokhoz. Bartók foglalkozott vele és nagyon szépek ezek a szarvas legendák, mondák és a gyertya, a halhatatlanság, hát mi is szeretnénk halhatatlan lenni, szerettem volna. Talán ma már nem, de akkor még nagyon. Itt tulajdonképpen azt hiszem, nemcsak az van, közösségvállalás is van. Valahol, ahol az embert még befogadják, mert a tudatalatti ellen az emberek nem tiltakozhatnak, mert az van. Tehát valahol a közösséget én mindig ott próbáltam megpiszkálni, ahol nem zavarnak, nem utasítanak vissza.

- A kopjafák, melyek itt a kiállításon is különböző formában és különböző méretben láthatók, mennyire részei ugyanennek a közösség iránti vágynak?

- Az a tény, hogy a halottat meg akarják jelölni a halála után, a sírhelyét megjelölni, a harcosok kopját tették a sír egyik oldalára és, az egyik fejéhez és ebből származtak a kopjafák. Nemcsak Magyarországon, hanem az egész világon. Azok a fából készült oszlopok, amiket a halottak emlékezetére csinálnak, azokat hívják kopjafának. Bennem ugyanez úgy tevődött át, hogy a neve is az, hgy Kopjafa az élőkért. Tehát én nem a halottakért harcolok, hanem az élőkért, az érdekel engem, az élő ember érdekel és az élő ember jövője érdekel.

- A Kopjafák mellett van egy olyan teljes, tulajdonképpen sorozatnak nevezhető része az 1953. és 1962. közötti munkásságának, amelyekre teljesen egységes szimbólumrendszer jellemző. Ezek a szarvas, káros, kardos figurák. Mi ennek a szimbólumrendszernek az alapja?

- Én eleve rájöttem arra, hogy a szarv több élményt, több erőt tud képviselni, tehát ugyanakkor mikor agresszív, ugyanakkor lehet két ölelő kar is. Tehát a szeretet és az erőszak és a találkozás, a fénysugár és mindaz az evokációs vágy és mindaz benne lehet a szarv a számomra, benne is van, amivel felgazdagodik a kifejezés Tehát a szarv nem mindig erőszak, az csak úgy látszik annak számára, aki maga is erőszakos.

- Ezeknek a szobroknak tagadhatatlanul van valami erőtikus

kifejező ereje.

- Hála Istennek van, igen. Véleményem szerint erotika nélkül nincs művészet. Az, aki ebben hisz, az magára vessen, mert az élet alapja az erotika. Ez alatt nem a szexet értem pontosan, bár az is fontos. De én nem választanám külön, szóval ez véleményem szerint az alapja minden művészetnek és minden kifejezésnek. Minél kevesebb jut bele a művészetbe annál inkább távolodik el az embertől, míg egy kalapács lesz belőle, de persze abban sem hiszek, hogy egy kalapácsban nincs erőtika. Maga visszaemlékszik a kettős fókára, a kettős fóka az ölelés volt, ketten csókolóznak, mert a forma csavarodik és ha ugyanezt szétnyitja, akkor kész a szarv. Mert hát kulcsolom a kezemet, vagy szét tárom, vágyom valamire, vagy elhárítok valamit, vagy támadok, verekszem, ugyanaz a szarv lehet, le lehet egyszerüsíteni odáig.

- Mi volt az a...

- ... értem, hogy maga mit mond, hogy mi volt. Az Isten tudja, hát honnan tudjam? Nem tudom pontosan.

- Hát végül is ez az európai motívum kísérlet is meglehetősen messze van.

- Nem hiszem, mert szarvasmarha mindenütt van.

- Mi sugallta ezt a szimbólumrendszert?

- Olyan szituációban, mikor a felszabadulás után a művészek más lélegzetet vettek, azok, akik valamit akartak csinálni, - nem a Bernáth, mert a Bernáth nem akart - azok a fiatal művészek, akik annak idején valamit akartak csinálni, azok túl akartak lépni Bernáthon. És az első szobrok, katonákat csináltam, harcost, s a harcos az vagy kakas volt, vagy bika. Hát nem tehettem oda egy magyar katonát, hogy harcoljon a kultúra ellen, vagy mindaz ellen, ami történik, tehát visszamentem. És akkor rájöttem, hogy lassan, folyamatosan, hogy a szarv és utána néztem mítoszoknak a szarvnak a jelentőségére és aztán beleépítettem az én egyéniségembe, mert én nem hordok szarvakat és nem vagyok erőszakos. Magyarországról azért mentem el, mert szükség volt szük hely szükség, szorított az egész, el kellett menni. Nem lehetett tovább lennem, mert nem volt müteremm, nem volt anyagi fedezet, semmi. Nem akarok erősebb kifejezést használni. Na most Amerikába kimentem. Azt az előbb mondtam, az az első hely volt, ahol a nélkül, hogy valamit kértek tőlem, adtak annyi pénzt, amiből meg lehetett élni. Na most a közösség. Hát a közösségnek az ember dolgozik, akkor ki kell szolgálni a közösség-

get. És nemcsak Magyarországon van a közösségnek egy igénye, egy bizonyos igénye, hanem Amerikában is. Én nem tudom, mi a magyar közösség igénye és azt sem tudom, mi az amerikai közösség igénye.

- Ennek a bizonytalanságnak mi az oka vajon?

- Nem bizonytalanság. A bizonytalanság ott van, amikor az ember azon meditál, hogy pirosra festsen valamit vagy kékre? Ez egy bizonytalanság. De nekem azt, amit tudok, az készteti arra, hogy meggondolásokkal éljek és ha el fogom határozni, hogy mit csinálok, akkor hinni fogok benne. De addig, amíg nem tudok hinni abban, amit csinálnom kell, addig nem tudok lehúzni egy vonalat. Lényegében erről van szó.

- Arról van szó, hogy azt a 18 évi festészetet, amit eddig csinált, abba akarja hagyni?

- Úgy néz ki igen, hogy abbahagytam már. Karácsony táján abbahagytam, igen.

- Azt ezután a látogatás után, ami itt Budapesten közel két hónapig tartott, el tudja-e dönteni, hogy - ahogy szentimentálisan kérdezni szokták - itt van a hazája, vagy Amerikában?

- Hát, ez nem az én problémám, ez a Kossuth Lajos problémája és Kossuth Lajos szobra ott van Amerikában, New Yorkban felállították. Hát nekem ott a hazám, ahol barátaim vannak és ahol találok embereket, akikkel lehet közlekedni és főként ahol dolgozni lehet.. Ha lehet dolgozni és lehet emberekkel közlekedni, akkor azt hiszem, az a haza. Engem a táj sosem kötött. Én nem mondhatom, én szeretem az Alföldet, a Felvidéket. Én éveken keresztül csavarogtam és láttam tájakat és megismertem embereket, főként és ez a döntő. Szeretem az embereket, szeretem a tárgyakat, szeretem a könyveket és ez arra késztet, hogy egy helyben üljek. És ezt a fajta egyhelyben ülést, ebből fakad tulajdonképpen, hogy én nem kívánkozom Párizsba, vagy Londonba. Alkalmam lenne menni Mexikóba. Engem nem érdekelnek a piramisok, veszek egy könyvet, leülök és megnézem, s nem csíp a bogár.

- 1965-ben, amikor elment Amerikába, ott megtalálta azt a közösséget, most átvitt értelemben értem, amelyet itt hiányolt, nem találta meg és nyilván azért ment el.

- Kedves Júlia, hát most ezt kérdezi, hát évek óta szoktam mesélni embereknek, hogy adva van egy fiatal tudós. Kínában az a szokás, hogy hivatalt csak úgy lehet elérni, ha valaki egy bizonyos tudományos fokozatot elért. Tehát kellett

neki tudni írni, verseket mondani, el kellett érni az akkori kultúrának megfelelő nívót.. Ha elérte, akkor lehetett belőle kormányzó.. Most az a fiatalember mindig ment Pekingbe, tanult, de sosem sikerült neki semmi, egy peches pasas volt. Sok év elmúlik és egyszer nagyon elkeseredve megy visszza a falujába, útközben találkozik egy boszorkány-tündérrel, aki csodálatos volt, ott állt egy fa mellett és azt mondja neki: mit szomorkodsz, hát itt vagyok én, vegyél el feleségül, én megteremtek neked mindent, ami számodra szükséges. S a pasas tényleg, elmennek és elveszi feleségül és minden sikerül neki, gazdag lesz, híres lesz, szolgái vannak, pénze van, mindene van. Egyszer egy délután ül a kis tava mellett és eteti a hattyúit. Véletlenül benéz a vízbe, meglátja, hogy megöregedett, szemében a fény megtört és ekkor megrémül, mert tudvalevően a tündér-boszorkánynak semmi köze a lélekhez és a halálhoz, mert az örök életü. Akkor megrémül, hogy ki fogja lecsukni a szemét. Eszébe jut a volt felesége és az az egész kultúrkör, amiben ott állt és amit ő most él. Akkor elindul, otthagy mindent, elindul hazafelé. Ahogy megérkezik régi házához, a felesége éppen jön ki, megy a kútra vízért. Akkor nagyon boldog Hát az asszony, hogy a férje visszajött, a pasas meg megnyugszik, hogy le fogják csukni a szemét. Tehát a kultrúrkör újra lezárul és amiben ő hisz, azt megkapja.

- Melyik szerepet érzi magáénak?

- Ez volt a csapda. Azt hiszem, én a tündér vagyok.

-o-o-o-o-o-o-o-o-

JAKOVITS JÓZSEF

ÚJ MŰVÉSZET

1998/nov.

P-9396

4.0.

ɔgy amit magam csináltam, mind balul
t jó, mert az Isten is így akarta.
itt - péntek éjféltől vasárnap este
2 óra, azaz 3 1/2 órával kevesebb, mint
ál. Tant mieux - csak jóra magyarázom.
az igazi stallum a mi számunkra az volna,
és lekötöttség nélkül. Ez, úgy látszik,
Káplánnak eljöhetnél. Kár, hogy itt-lé-
. Hanem mondok valamit - Várkony nyara-
tad, nem meleg. A tanító[5] nyáron alig van
zereléssel, úgy hogy semmit se kell
ngő]-ért, kosztot a kocsmából lehet
eg van vele elégedve), hozzászámítva
iszem megélhet így heti 4o P[engő]-ből.
utt még többet. Ha tehát van kedvetek

Jakovits József Holm · 1994/1

Milán bácsi előregörnyedt, mint aki térdre akar bukni, vagy ugrásra készül. Szűk résű fekete szemében akkor láttam először a gondolatok utáni kapkodást. Az zakatolhatott a fejében, hogy valamit tennie kell. De az álla leesett, tátva maradt a szája. Szederjes arcú, szánalmas figura volt.

Lili kisasszony végigmérte, osztán a mennyezetbe lőtt. Biztosan kezelte a fegyvert, értett hozzá.

Vakolatpor hullott ránk, éreztem a puskapor csípős szagát.

Jakovits József

VÁLASZ KÖRNER ÉVA TIZENHÉT KÉRDÉSÉRE

Maga jobban tudja, hogy nálunk nem volt progresszió a képzőművészetben. Sőt nagyon kevés jó művészet volt. Kivéve a parasztit, a templomi barokkot. No és az őrültekét, azaz a szentekét. Bernáth Aurél jó előre meghatározta a mindenkori használható „természetelvű" művészetet. Ők a mindenkori államhatalom védelme és támogatása alatt működő polgárok.

„A paradicsomból kizártak" szerencsére megteremtették a magukét. Greco, Csontváry, Grünewald, Arp, Huelsenbeck, Kandinsky, Klee, Max Ernst és Vajda Lajos. Richard Huelsenbeck DADA DRUMMER című könyvéből: *„Mivel az alkotó tehetség különleges kísérletező tudással jár együtt, ezért a művész arra törekszik, hogy a már létező megoldási módokat és normákat újakkal váltsa fel. Ebben az értelemben a művésznek szükségszerűen kívül kell maradnia a társadalmon. A félrevonulásnak ez a merészsége, a függetlenség, amely a létező értékeket tagadja, nem marad következmények nélkül. Az alapvető különbség a kreatív művész és a nem alkotó természetű csoport között szociálpszichológiai kategóriákban ragadható meg. A csoport abban érdekelt, hogy a meglévő értékeket konzerválja. A csoport kiáll bizonyos normák mellett, és a valóságot aszerint értékeli, hogy* milyennek is kellene lennie. *Ezzel szemben áll a művész, aki az ilyen categoricus imperativust visszautasítja, és önmagát a* mivé is lehetne lenni *struktúrájában határozza meg."*

A festészetben még csak akadtak olyanok, akik mondani akartak valami újat, de a szobrászat a Herendi-gyár és az emlékművek között próbálta megkeresni a kenyerét. A második világháború után a rózsadombi művésztelepen tömörült művészekkel megismerkedve korán kialakult az a véleményem, hogy a festőktől kell tanulnom. Mert csak ők voltak azok, akik valami mást tudtak és akartak mondani. És két kedvencem? Grünewald és Barlach, a drapéria mesterei. Barlach, ahogyan többé kovácsolja mondanivalóját. Most visszanyúltam hozzá a MÓZES-szobrommal. De hát Max Ernst, Picasso, Miró, jobbak, mint a kortárs szobrászok, kivéve egypárat. Kezdettől fogva mesevilágban éltem, a külvilágot nehezen vettem tudomásul, mondhatnám, állandó meglepetéssel. Valahogyan nem tartoztam sehová sem, lényegében barátok nélkül. Sokkal később tanultam meg a társas életet a valahová tartozással. Pontosan tízéves koromban kezdtem rajzolni természet után, kerek négy évig. Antal Sándor fes-

tőtanár jóvoltából, aki egy tanítóképző gyakorlati iskolájában tanított, ahová én is jártam volt. Újra feltalálta a betűk ornamentális jellegét (lehetőségét), úgy, hogy tükörbe fordította az írott betűt, különféle szögben és szalagban. Én gyorsan átvettem a módszerét, éjjel-nappal ontottam a rajzokat. Ez lett barátságunk alapja. Nagy dekoratívjövőt jósolt nekem.

Biztosan az akkori élményei játszanak vissza a jelenlegi képeimen. A legtöbbje a szimmetriára épült. Nagy könyvtár volt az iskolában, amit természetesen próbáltam megenni. Nagy részét csak sok idő múlva értettem meg. Az évek folyamán nem alakult ki semmiféle elképzelésem, hogy mit is kezdek magammal. Sok minden érdekelt. Amikor az utolsó évzárón bejelentettem, hogy műszerésznek megyek, az egész osztály röhögött. Én egyszerűen nem értettem, miért.

Végig, gyermekkoromtól nem volt egy fiókom sem, így holmim sem.

Azután Budáról Kispestre mentünk lakni. Eleinte hangszereket fabrikáltam, de tizenhét éves koromban elkezdtem mintázni. Találtam faszobrász barátokat, így faragtam is. A többiekkel együtt én is bejártam az Oroszlán utcai rajziskolába. De nem ízlett az élő gipszek utáni halott rajzolás. Próbáltam valahová bejutni, de nem sikerült. A harmincas évek második felében bejárhattam az Epreskertbe, ahol tanultam valami technikát. Amit ott művészetként csináltak, nem érdekelt. Én emberibb szobrászatot szerettem volna kialakítani. Ma már tudom, hogy az akkori expresszionista próbálkozásom miért volt idegen. Egyenesen menekültem az úgynevezett művészektől. Akik erőszakosan próbáltak tolni a naturalista kifejezés felé. Emlékszem, egyszer valaki belenyúlt egy készülő szobromba, és elvette karakterét. Épp nem voltam otthon, de másnap halálra kerestem. Mindkettőnk szerencséjére nem találtam meg a nagy konyhakésemmel.

Miért vállaltam a művész felelősségét, nem emlékszem. Talán mert lehúzott munkás mivoltom, vagy mert letörtem a vasárnapi festő mivoltomon.

Tudtam, ha nem csinálhatom csak a szobrászatot, nem megyek semmire. Küzdöttem a környezetemmel. Már tíz éve próbáltam valamit kihozni. Veszélyes idők jöttek, úgy határoztam, megbolondulok. Csak így tudtam megszabadulni a hadiüzemből. Évekig tanulmányoztam Moravcsik dr. elmekórtanát, szerencsésen megkaptam a hivatalos papírjaimat állítólagos betegségemről.

Az anyag sohasem volt döntő számomra, a jó szobor bármilyen anyagban élhet. Tele voltam mondani akarással, ami túlmutatott a hadonászó férfiak és anyaszobrok tömegén. Sokat álmodoztam ligetekben a természettel együtt élő szobraimról.

1940-ben elmentem művészetanatómiát tanulni a Bonctani Intézetbe Koren István szobrászművésztől, akivel Budapestről való eltűnésemig együtt dolgoztam. Életem első szakaszában főként hallgattam másokat, jártam az országot, székelyek, tótok stb. meséit és dalait éltem át velük együtt.

Faragtam szenvedő Krisztusokat, és ahol kellett, elhajtottam egy-egy terhességet. A cigányok éjszakai beszélgetését vagy a halászok hallgatását, hanyatt fekve a csillagos ég alatt filozofálgatásaikat hallgattam. Életem inkább a nőkre épült, akik meghallgatták dadogásaimat, és szívesen segítettek tévedéseimben. Nagy hálával gondolok rájuk.

1945 után a Rózsadombon a telep lakói megadták nekem a hiányzó iskolát. Ott találkoztam a modern művészettel először, és Vajdával is. Akivel (a sors iróniájaként) azután húsz évig egy ágyban aludtam. (Az ő ágyában, amelynek az ágyneműtartójában voltak a képei.) Nagy beszélgetések és vitatkozások ideje volt ez. Ahogyan csináltam

szobraimat, úgy fedeztem fel a magam számára a világ művészetét. Míg fiatalabb koromban az úgynevezett primitív művészet érdekelt, most egyszerre kinyílt a világ. Kitárult, ahogyan együtt éltem a modern művészekkel. Realista érdeklődésem megszűntével első szobraim a család és barátság élményéből fakadtak. Ekkor születtek az egyszerűsödő aktok, fókák stb. A politikai nyomás belesodort egy mágikus védekező állapotba. Egy egész sorozata kezdeti mondanivalómnak, akkor úgy tűnt, készen állt, hogy megszülessen.

A kis bronzaim: gyilkos, oltár, főpap, zuhanóbika, gyermekgyilkos, büszkebika és a harcosok.

Az első kiállítást Kállai Ernővel csináltam, kölcsönkérve Nolipa festő konflisát, hogy kivigyük a képeket a Weiss Manfréd-gyárba. Ebben a kezdeti időben a Gresham hallgatott, csak a Bernáth-cikk (KRITIKÁK ÉS KÉPEK. 1945–1975. Bernáth, 73. o.) után foglaltak el pozíciókat. Látszólag közelebb álltak a szükségletekhez, kiszorítván a moderneket a területről hosszú évekig. Így ők kapták meg az „ingyen kiállítóhelyiség"-eket újra, mint a Horthy-korszakban. Mind a Rottenbilleren, mind a Rózsadombon a Vajda-probléma került a centrumba. Az első pillanattól kezdve úgy éreztem, otthon vagyok. Elvesztettem az anyagi világban való hitemet, és elindultam azon az úton, ahol ma is vagyok. Ez természetesen széttörte az emberi alakot, hogy helyet adjon erotikus biológiai formáimnak, amivel jobban meg tudtam közelíteni mondanivalómat.

Sokáig vonzott Max Ernst, de igazán nem kellett vele megbirkóznom. Korán ki tudtam alakítani saját mondanivalómat. Természetesen kapcsolódom a szürrealizmushoz, az álomelmélet nélkül. Hiszek a kifejezés mély vallásosságában, a belülről kifelé mozgó teremtésben.

Ezt egyszer Pátzay Pállal folytatott beszélgetésemben próbáltam kifejteni. Egyetlen fontos eredményre jutottunk, hogy valamelyikünk nem szobrász, amennyiben ő az, úgy én biztosan nem! Ez volt az első és utolsó beszélgetésem vele.

Már egyszer leírtam volt, a MŰ hosszú előkészületben születik vagy elvetél.

Az életben maradás öröme alakította ki gondolkozásomat, azaz viszonyomat az élettel, a művészeti alkotás felelősségével. A szobor és kép végigmegy egy dialóguson, amíg mozdulatlanná tömörül az idők végéig. Sokévi kísérlet után emberi körülményeket keresve helyzetemen nem tudtam változtatni. Ezért mentem át Amerikába, ahol mindent megtaláltam, ami a munkámhoz szükséges.

1965. június 9. Amerika

A reptérről egyenesen vagy százötven mérföldet autóztunk, az út a régen látott Wild Westeket idézte. De a csoda városa mégiscsak NYC lett, és azóta is fogva tart. A sohasem ismert szabadsága ennek a városnak, veszélyeivel együtt. Rövidesen kitanultam, hogy mindenért fizetni kell.

1965 még erősen forrongó periódus volt, én mindent megnéztem és megszagoltam. Tudtam, nekem nem lehet autóm, és a legegyszerűbben kell élnem, ha valamit ki akarok kaparni. El akartam kezdeni dolgozni, így vettem vagy ötven kiló rossz amerikai magazint, sikerült csinálnom vagy tizenkét montázst belőle. Azután abbahagytam, mert éreztem, valami mást kell csinálnom. Ahogyan írva vagyon, bejöttem a Citybe, és egy kiállításon ott állt egy régi barátom, neve Erz, egy héber tankönyvvel a hóna alatt. Egy kávézóban kaptam az első leckét, hogy azután folytatódjon napokig egy szállodában. A betűk csodája megfogott. A betűknek hangértékük, számuk és szimbólu-

muk van. A néma „Alef" csak a szóban kapja meg értelmét. Számértéke egy, szimbóluma a bika. Csodás! Hazaérve napokig hajszolt voltam. Eszembe jutottak a szárnyas istenek, sumer bikák és a szvasztika. Éreztem, itt van valami lehetőség zsidó művészetet csinálni, elszakadni a keresztény tradíciótól. Pár nap múlva megszületett az első képem. Kék háttérben egy lángoló fekete Alef. Azután végtelen térben az Apa az Anya árnyékával, de nem akartam ilyen banálisra fogni. Az Alef egyben a centrumba került. Láttam házakon, ablakokban, sőt zsinagógákban is.

Barátnőm bemutatott rabbiknak és festő barátainak is. Mindenki segíteni próbált, hogy beilleszkedjem az itteni életformába, még galériát is szereztek.

Könnyező öreg zsidó bácsikat kellett volna festenem. – Szerencse is ért, kaptam egy KABALÁ-t. Ez azután elsodort mindenfajta realitástól. Az Alef egyben Isten-szimbólummá vált. Hiába próbáltak lebeszélni. Egy ideig rabbiképzőbe is akartam menni, hogy pótoljam hiányzó zsidó tradíciómat. Az ortodoxok egyenesen utáltak, hogy játszom a szent betűkkel. Azután a beszélgetések és gyanakodások következtében láttam, hogy ez az út nem járható. Lassan féléves tapasztalat volt mögöttem, bejöttem a Citybe lakni, egy nagy helyiség sarkába, és tudtam, ha tovább akarok jutni, magamra vagyok utalva. Csak annyit dolgoztam, amennyi az élelemre kellett. A TÓRA megköti követőit 613 törvénnyel, ezt én nem vállaltam. Hála a KABALÁ-nak, megragadtam a teremtésénél, ahol jelenleg is vagyok. Természetesen próbáltam kiállítani, de legjobb esetben üzletet akartak csinálni velem, mindent amerikai méretekben, én meg, szerencsétlen, csak beszélgetni akartam. És főként kerestem egy etimológust. JÓ VICC!

A szavakra tértem át a betűkről. A szavakból szimbólumot csináltam, úgy, hogy tükröztettem, más formákat szerkesztettem hozzájuk. Hogy jobban kifejezzék azt, amit mondani akartam. A zsidósághoz való viszony hosszú vitatkozások alapja volt már évek óta az ÓTESTAMENTUM-on keresztül. A zsidóságom vállalása következménye munkásságomnak. Valahogyan belül kellett éreznem magam, és belementem a szakirodalomba. Az utolsó képem A TEREMTÉS TRIPTICHONJA, ami véleményem szerint összefoglalja mindazt, amit ma mondani akarok és főként tudok. Közben pár szobor is született, már nem tipikusan kisplasztikák: SHEKINA, MOSES, ADAM CADMON, FŐPAP és a FONOTTKALÁCS-FEJŰ HOLY. No, lényege a működésemnek, hogy tartozom valahová, van Istenem, akivel párbeszédet folytathatok! Így, képzelheti, nem nagyon érdekelt az emberek véleménye. A TÓRA több, mint holmi illusztrációs lehetőség. Mondjuk: Ben Shan vagy Chagall számára. Ők illusztrálnak. Én szeretnék valamit letenni, ami közelebb van a TÓRÁ-hoz. Újra átélni a teremtést, minden pillanatban, és kifejleszteni egy szimbólumrendszert, amit majd mások is folytatni tudnak. (A *heraldikus* a Bálint Endre kifejezése.)

A kezdeti körülbelül negyven kép: a betűk. Egy korai képem: ZSIDÓK KIVONULÁSA, ALEFEK MASÍROZNAK KÜLÖNFÉLE SZÍNBEN JOBBRA. Volt egy másik képem: ALEF SÉTÁL A KERTBEN. Hát így.

1967 után a képeim nagyobbak lettek, festettem egy győzelmi zászlót: 122x183 centiméter. Azóta nagyon lelassultam. A KABALÁ-val való házasságom erősen meghatározta irányomat, és csökkentettem is a lehetőségeimet. Használom a három teremtésbetű színeit: kék-piros-zöld-barna, és mint isteni beavatkozást, a sárgát. Ragaszkodom a plakátszerűséghez (Blickfang).

Igyekszem megtartani a KABALA ejtett szimbólumait, rögzíteni képélményeimet a lehető legegyszerűbb módon és formában. A MŰ meg akar születni, ezt én segíthetem és megakadályozhatom. Nem, nem a „Deus ex machinára" gondolok. Az angol nyelv-

ben: agyafúrt: egyszerűen bolond. Míg a magyarban: okos, ravasz. Mi még közelebb vagyunk a samanizmushoz. Az indításaim is hasonló kultúrákból táplálkoznak.

Olvasmányaim: samanizmus, vallás, mítosz, mese, kultúrtörténet, művészet, antropológia és misztika.

Végre három nyelven tudok olvasni öregségemre.

Hatéves koromban anyám kézen fogott, és ott hagyott egy szó nélkül az árvaházban. Természetesen én is, mint a többi bepisilő gyerek, végigjártam a röhögőkálváriát a szalmazsákkal a hátamon. Mint a legkisebb, mindig az utolsó voltam. Azután egyszer a konyháknál egy szőke copfos leányka megszólított, mondván: nálunk a faluban a bepisilő gyerekeket „ottand" megmosdatják. Magyarázta hosszasan, hogy megértsem. Izgatottan vártam, hogy mindenki elaludjon. A nagy hálóba besütött a hold, és én reszkettem a félelemtől. De kimentem, és beleálltam a mosdóba. Dideregve lemostam magamat, az egész felért egy valódi beavatási szertartással. Teljesen spontán, a röhögők törülközőjével szárítottam le magamat. Ekkor lettem autodidakta!

A szobrászok Pesten azt állították, hogy nekem könnyű, mert nem rontott el az akadémia. Tudom, nem erről van szó. Az ember vagy akar csinálni valamit az életével, vagy csak meg akar élni nagy kompromisszumokkal, és nem hajlandó semmi újat kezdeni. Én sokáig védekeztem, nem akartam „művész" lenni. De Picasso mondja valahol: *„A művész nem lesz, hanem születik."* Ma már tudom, én akartam megszületni, és eleve vállaltam, ami történt és történni fog. Időnként azért szükségem volt egy-egy huszárvágásra. Így maradtam életben.

Fontosnak tartom még megemlíteni, hogy már a kezdet kezdetén, Kállai Ernő sem akarta bevenni kis mágikus bronzaimat az 1948-as Nemzeti Szalon-kiállításra, és Bálint Endre, valamint Bán Béla festőművészek jöttek a segítségemre. Absztrakt próbálkozásaim után ezek voltak az első szürrealista művek.

1977. június, New York City

Utassy József

ROMA ROMANTIKA

Úgy néz rám az én szeretőm,
mintha szarvas volna,
szeme unszol epekedőn:
vinném a vadonba.

Róka ugat, kuvik rikolt,
ágyunk mohabársony,
reflektoroz a telihold:
hempergünk egymáson.

Részeg a mindenség, részeg!
Izgul értünk, biztat,
orrát az ég üvegéhez
nyomja ezer csillag.

Én cigánkám mindörökkön,
látod: nincs tapintat
sem az égen, sem a földön!
Nagy szemed kivirrad.

A CSEND HINTÁJA

Kijárok a játszótérre.
Szeptember van, még zöld a csend,
Isten őszi remeklése.
Magányosan egy hinta leng.

Egy hinta leng magányosan,
benne a drága Senki ül,
arcán bánat, talán mosoly,
de nem beszél csak senkiül.

Hát akkor: senkiül egy hangot!
Nézdel maga elé, mereng.
Ne raboljátok el, harangok!
És leng a csend hintája, leng.

UTÓKOR

Nos,
az utókor,
ez a kis taknyos,
engemet nem nagyon érdekel,

mert
lopni jár majd
a csillagokhoz,
és hadonászik vagy térdepel.

Képek – kópiák

Az **Örökmozgó** nem csak mozi. Akik ismerik a helyet, tudják, itt a foyer kis kávéház is, könyvesbolt is. És jó néhány éve – a könyveseknek hála – jó nevű kortárs galéria.

Rangos listát tesz ki az itt kiállító művészek névsora. A megnyitók mindig eseményszámba mennek: ez egy utolsó darabka „körút", még azokból a békebeli időkből, amikor a hely szelleme itt állandó lakos volt. A galéria vezetője, **Jász Suba Gábor** festő és tipográfus az idén merészet gondolt. A Szépművészeti Múzeum szoborkópia-kiállításával egy időben összeszedte művész barátai képeit, vagyis azokat a stúdiumként készített munkákat, amelyeket **Gauguin, Monet, Schiele** vagy éppen **Csontváry** és **Szinyei Merse** után festettek. Nem hamisítványokról van szó, de nem is reprodukciókról. A bélyeggyűjtésben a hamisnak plusz értéke van, a képzőművészetben titkolják az idegen kéztől való származást. De egyértelműen idegen-e az utánzat készítője? Hiszen évszázadokon át úgy működtek a festőműhelyek, hogy ott a mester követői inasként tanultak. Haladóként ők lehettek a háttérfestők, portrénál a ruházat részleteinek kidolgozói. Amelyik festőjelöltnek nem volt szerencséje egy adott városban vagy egy adott időben „ott lenni", gyűjtőknél, mecénásoknál, múzeumokban és persze az akadémiákon is a nagy művek másolásával tanult.

Kérdés, hogy az akadémizmus hanyatlásával teljesen elvetendő-e ez a kópiák készíttetésével operáló didaktikai módszer. **Hans Georg Gadamer** a „beszélő műről", **Umberto Eco** a „nyitott műről" értekezik. Szerintük az alkotás – akár repró közvetítésével is – mű és közönség párbeszédében, a szemlélő szellemi részvételével teljesedik ki. Mi sem intenzívebb kommunikáció, mint a kreatív másolatcsináló megismerés. A gyűjtőnek az **Örökmozgó Galériá**ban módja van bekapcsolódni a maga ugyancsak kreatív (meg)szerző gesztusával a társalgásba. Jó esetben, a még nem befutott alkotó munkájában megérezni a sikeres jövőt. Vagy legrosszabb esetben is: egy másolattal beérni. A **Hotel Liget Galériá**jában most a körúti tárlattal együtt *Áttörés* címen Jász Suba Gábor saját munkáit is megismerhetjük. Ezek alapján úgy látom, a másolás nála segítette a festővé válást. A professzionális festői eszközök birtokában a fiatal alkotó egyszerre mer naiv és szürreális lenni.

Alkotásra biztató párhuzamként leginkább talán **Anna Margit** bábuvilágát említhetném, hangsúlyozva, hogy képzőművészetünk e nagysága nem szerepelt az általa másolt alkotók közt. Kiemelném Jász Suba *A zöld fiú szerelmei* és *Szép új világ* című munkáit. Ezek bizarr kompozíciójukban, homályba süllyedő színeikben és síkba terülő téri foltjaikkal sajátos festői világot ígérnek.

Az Örökmozgó tárlata folyamatosan, a Hotel Ligeté október 14-ig látható.

Szegő György

Jakovits József: Holdlovas, 1959
bronz, 54,5 × 19,5 × 21 cm

Nagy Ildikó írása a Galériának

Jaki

Szeptember 23-án lesz öt éve, hogy meghalt Jakovits József, akit joggal nevezhetünk a magyar szobrászat legeredetibb egyéniségének. Életműve másfélszáz szobor, számtalan rajz és festmény – ez utóbbiak kevés kivétellel Amerikában vannak.

1909-ben született, vasmunkásként dolgozott. Mint szobrász autodidakta művészi pályáját csak a háború után kezdte, akkor viszont óriási lendülettel. 1945-48 között több mint ötven szobrot készített (művei egyharmadát!), és 12 csoportos kiállításon vett részt. Tagja lett az Európai Iskolának, szobrait a legjelentősebb kritikusok méltatták elismeréssel. Ezt a szépen induló pályát törte meg a politikai hatalom. 1948-ban el kellett hagynia otthonát (műterme soha többé nem lett), kiállításokon nem szerepelhetett. 1951 és 1965 között teljes visszaszorítottságban, csak egy kis baráti kör által ismerten alkotta meg azt a szuverén életművet, amely a szürrealizmus és az absztrakció eszközeivel élve a formák különleges szimbiózisát mutatja fel. Szobrain egymásba alakul ember, állat, növény és jel, hogy egy semmivel sem azonos, valóban öntörvényű lény keletkezzék.

Miután semmi reményt sem látott arra, hogy itthon valaha is kiállíthasson, 1965-ben Amerikába emigrált. New Yorkban élt – szabadon és szegényen. Itt kezdett festeni. A héber ábécé betűiből alakított dekoratív, emblematikus kompozíciókat. Bár készített még néhány szobrot, közel harminc éven át festményeket, grafikákat, kollázsokat alkotott. 1987-ben települt haza, és bölcs rezignációval figyelte az itthoni művészeti életet. Kiállítását 1996-ban már nem érhette meg.

Hagyatékát, a műveit bemutató gyűjteményt előzetes jelentkezés után tekinthetik meg a látogatók.

Telefon: 06 26 311 370

Kornis György: Zubin Mehta, 1963

Kornis

Kornis György *Bécsi évek* című kiállításával nyit szeptember 24-én éjfélkor a **Műterem Galéria** az Úri utcában. A Párizsban tanult festőművész, aki a 40-es évek második felében a párizsi operaház díszlettervezője volt, az utóbbi tíz évben főként az osztrák fővárosban élt és dolgozott. A Műterem Galéria, mely hosszú idő után újjászületve a kitűnő portretista és kolorista alkotásainak ad állandó otthont, a kortárs magyar festészet és szobrászat élvonalbeli művészeinek is bemutatkozási alkalmat nyújt egy-egy időszakos kiállítás keretében.

VIGADÓ GALÉRIA

Budapest, V., Vigadó tér 2.

E. Szabó Margit (Tita)
textilművész
Szemereki Teréz
keramikusművész
és
Bakos Tamás
grafikusművész

önálló tárlata szeptember 16-tól október 3-ig látható a Vigadó Galériában.

Jakovits József

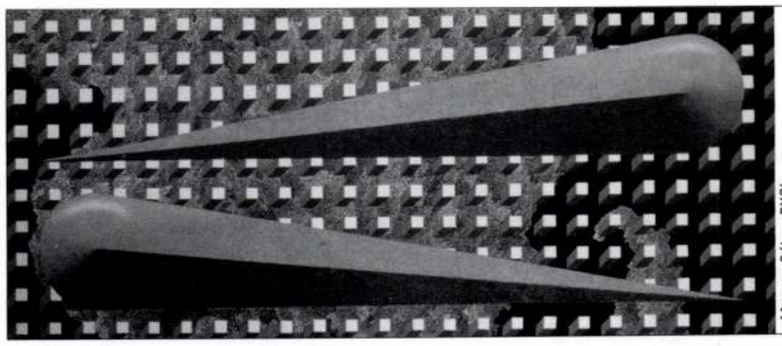

Magyar Gábor: DXCI

Magyar Gábor kiállítása szeptember 23. és október 2. között

Havonta változó kiállítások és gyűjteményes kiállítás

Martino GALLERY & CAFÉ Budapest

Budapest, V. kerület, Galamb utca 5.
Telefon/Fax: 338 28 80
Nyitva mindennap 10^{00}–20^{00} óráig

Múzeumok

Budapesti Történeti Múzeum
I., Budavári Palota E épület. T.: 375 7533
Ny.: H–V 10–18, kedden zárva.
A kelták és Prága, október végéig
Búcsú a hangos XX. sz.-tól, X. 31-ig

Iparművészeti Múzeum
IX., Üllői út 33–37. T.: 217 5222
Ny.: K–V 10–18
Manuál és Matéria csoport – Műhelysarok, X. 17-ig

Kiscelli Múzeum
III., Kiscelli út 108. T.: 388 8560
Ny.: K–V 10–18
Az óbudai Péter-Pál plébániatemplom 250 éve, IX. 27-ig
Pinczehelyi Sándor festő, IX. 23-tól

Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum Budapest
I., Budavári Palota A épület T.: 375 7533
Ny.: K–V 10–18
Roman Ondák (Bratislava), X. 17-ig
A másodperc/ A második. Holland videóinstallációk, IX. 16–X.17.

Magyar Nemzeti Galéria
I., Budavári Palota B, C, D épület
Ny.: K–V 10–18 T.: 201 8188
Matos Sándor festőművész, IX. 23–X. 31.
Székely Bertalan-emlékkiállítás, IX. 30-tól

Magyar Nemzeti Múzeum
VIII., Múzeum krt. 14–16. T.: 327 7768
Ny.: K–V 10–18
Szilágysomlyó – A gepida királyok aranykincsei, IX. 26-ig
Arcok, szemek, mozdulatok. Szalay Zoltán fotókiállítása, IX. 15–XI. 7.
Egy ismeretlen orientalista. Zsolnay Miklós keleti kerámiái, X. 15-től

Néprajzi Múzeum
V., Kossuth Lajos tér 12. T.: 332 6340
Ny.: K–V 10–18
„Itt a helyed!" Székkiállítás, IX. 24-ig
Európai gyűrűk, IX. 30-ig
Kolumbia: Arany és természet, X. 10-ig
Nem csak sastoll, XII. 31-ig

Szépművészeti Múzeum
XIV., Hősök tere. T.: 343 5759
Ny.: K–V 10–17[30]
Péri László szobrászművész konstruktivista szobrai,
IX. 17-től nov.végéig
Briefe für Europa. Philipp Melanchton-emlékkiállítás, IX. 23–X. 30.
Remekművek alteregói, XII. 31-ig

Kiállítótermek

Artotéka Kiállítóhely
X., Szent László tér 7–14. T.: 261 6001
Gyulai Líviusz grafikusművész kiállítása, IX. 23–X. 26.

Budapest Galéria Kiállítóháza
III., Lajos utca 158. T.: 388 6771
Ny.: K–V 10–18
Frankl Aliona fotóművész kiállítása; Rudolf Mihály építész és Vincze Ildikó keramikusművész kiállítása, X. 10-ig

Budapest Kiállítóterem
V., Szabad sajtó út 5. T.: 317 2616
Ny.: K–V 10–18
Molnár László festőművész, X. 10-ig
Roskó Gábor képzőművész, X. 15–XI. 7.

Csepel Galéria
XXI., Szent Imre tér 3. T.: 276 7343
Ny.: K–V 10–18
Tokodi üveggyár nemzetközi üvegszimpózium kiállítása, X. 3-ig

Dorottya Galéria
V., Dorottya utca 8. T.: 318 3899
Ny.: H–P 10–18, Szo 10–14
Interieur. Szűcs Attila, IX. 19-ig
Peter Sorel fotói, IX. 24–X. 17.

El-Kalászi Galéria
III., Dereglye utca 1. T.: 250 2105
Ny.: H–Cs 10–14, P 10–13
Virág Éva festő, IX. 23-ig
Sz. Hajdú Katalin festő, IX. 30–X. 14.

Ernst Múzeum
VI., Nagymező utca 8. T.: 341 4355
Ny.: K–V 10–18
Martyn Ferenc festőművész, X. 10-ig

Fiatal Iparművészek Stúdiója
V., Kálmán Imre utca 16. T.: 311 3051
Ny.: H–Cs 12–17, P 12–15
Bútorok. A F.I.S.E. bútortervezőinek kiállítása, IX. 25-ig
Gondán Gertrúd üvegtervező, IX.28–X. 15.

Francia Intézet
I., Fő utca 17. T.: 202 1133
Ny.: H–P 10–19, Szo 9–13[30]
Thierry Girard fotói, IX. 16–X. 4.
drMáriás kiállítása, IX. 23–X. 4.
Örkényi Antal kiállítása, X. 7–XI. 1.
Mickaël Di Costanzo kiállítása, X. 7–XI. 1.

Goethe Intézet
VI., Andrássy út 24. T.: 374 4070
Ny.: K–P 12–19, Szo 12–16
Egy nagyváros mint műalkotás – München. Lévai Zoltán, IX. 15–X. 2.

Illárium Galéria
VIII., Köztársaság tér 15. T.: 210 4883
Ny.: K–P 10–16, Szo 10–14
Nagy Kriszta festőművész, IX. 25-ig

Műcsarnok
XIV., Hősök tere. T.: 343 7401
Ny.: K–V 10–18
Minta, X. 3-ig

Vigadó Galéria
V., Vigadó tér 2. T.: 318 7070
Ny.: K–V 10–18
Rényi Katalin festőművész, IX. 26-ig
Szemereki Teréz keramikus, E. Szabó Margit textiles, Bakos Tamás grafikus, IX. 16–X. 3. **Sárosi Krisztina textilművész és Máté András grafikus,** IX. 30–X. 17.

Galériák

Art & Design Galéria
V., Váci utca 62–64. T.: 318 1594
Kilenc művész kiállítása,
The Human Light: Artemide, IX. 16–X. 12.

Béke Galéria
Radisson SAS Béke Hotel Budapest
VI., Teréz krt. 43. T.: 301 1600
László Erica festőművész, X. 1-ig

Café Miró
Budavár I., Úri utca 30. T.: 375 5458
Marces Goldson festményei, IX. 23-ig
Szilágyi Éva festményei, IX. 24–X. 14.

Café Vian
VI., Liszt Ferenc tér 9. T.: 268 1154
Tisztelet az elődöknek. Forray Gábor festőművész-díszlettervező, X. 10-ig

Csiki-hegyek Galéria

XI., Csiki-hegyek utca 10. T.: 246 0741
Ny.: H–P 15–19
Szo 10–13
festmények, akvarellek, grafikák, iparművészeti tárgyak, folyamatosan

Csók István Galéria
V., Váci utca 25. T.: 318 2592
Ny.: mindennap 10–20
Alexander Lvovich keramikus, IX. 23–X. 7.

Derkovits Galéria
VI., Teréz krt. 9. T.: 342 0754
Ny.: H–Szo 12–18
Csendes Csaba festő, IX. 16–X. 8.

Duna Galéria
XIII., Pannónia utca 95. T.: 340 9186
Ny.: K–V 10–18
Petőcz Lajos grafikus, IX. 26-ig
Károlyi Ernő festő, IX. 29–X. 17.

Eklektika
V., Semmelweis utca 21. T.: 266 3054
Ny.: naponta 10–24
Krómbútor-kiállítás az 50-es, 60-as évekből, folyamatosan

Éri Galéria
VII., Madách Imre út 3. T.: 322 8814
Ny.: H–Cs 14–18, P 14–17
Martyn Ferenc-emlékkiállítás, IX. 15–X. 18.

Erlin Galéria
IX., Ráday utca 49. T.: 216 5280
Ny.: H–P 10–18
Orosz István grafikusművész, X. 10-ig

Eve Art Galéria
VI., Király utca 98/b T.: 322 8466
Ny.: H–P 14–18
Luzomania. Jovián György festőművész, IX. 29-ig

Fashion Café
VI., Andrássy út 36. T.: 311 8060
Ny.: 11–01
Mesés alakok, mesés tájak. Jung Zseni fotóművész kiállítása, IX. 17–X. 12.

Fészek Galéria
VII., Kertész utca 36. T.: 342 6548
Ny.: H–P 14–20
Hetesi Attila festőművész, X. 8-ig

Fonó Budai Zeneház
XI., Sztregova utca 3. T.: 206 5300
Kiállítás a Győri Fotótrió anyagából, IX. 23-ig

Galéria '13
XXIII., Hősök tere 13. T.: 287 3057
Ny.: Sze–V 14–18
Decsi Ilona, Kéri Imre festő- és grafikusművészek, IX. 23–X. 17.

Galéria '56
V., Falk Miksa utca 7. T.: 269 2529
Ny.: K–Szo 12–18
Yuko Hishiyama szobrász, IX. 15–X. 30.

Godot Galéria
VII., Madách Imre út 8. T.: 322 5272
Ny.: H–P 9–18
A varázsló kertje, Szurcsik József képzőművész, IX. 29–X. 29.

Haas Galéria
V., Falk Miksa utca 13. mfsz. 2.
Ny.: H–P 10–18 Szo 10–13 T.: 332 3253
XX. századi modern magyar festészet és grafika, IX. 30-ig

Hilton Dominikánus Kerengő
I. Hess András tér 1–3.
Ny.: H–V 8–19
Szabó Gábor, Szabó Iván és Szabó Zsófia szobrászművészek, IX. 30-ig

Home Galéria
II., Csévi utca 7. T.: 200 4306
Ny.: H–P 10–18 Szo 10–13
Mednyánszky László festőművész, X. 5-ig

Józsefvárosi Galéria
VIII., József krt. 70. Ny.: H–V 10–18
Ötvenéves a Szigligeti Művésztelep, IX. 25–X. 9.

K. Bazovsky Galéria
VIII., Horánszky utca 13. T.: 267 4491
Ny.: H–P 10–16
1990–99. Wahorn András, X. 7-ig

Kempinski Galéria
V., Erzsébet tér 7–8. T.: 429 3777
Ny.: H–V 8–20
Cs. Pataj Mihály festőművész, X. 31-ig

Koller Galéria
I., Táncsics Mihály utca 5. T.: 356 9208
Ny.: H–P 10–17, Szo–V 10–18
Vinczellér Imre festőművész, X. 5–24.

Kutas Art Gallery
V., Vigadó utca 5. T.: 327 4376
Ny.: 11–18
Kutas László szobrai, folyamatosan

Mai Manó Fotógaléria – Magyar Fotográfusok Háza
VI., Nagymező utca 20. T.: 302 4398
Ny.: H–P 14–18
Szálirány. Kalmár Lajos kiállítása, IX.21-ig
Gyulavári József kiállítása, X. 10-ig
Valamennyi fény. Nádas Péter, IX. 20–X. 3.
Ahol művészek, zenészek, tündérek élnek: Budapest. Martina Angerer, IX. 23–X. 24.

Martino Gallery and Café
V., Galamb utca 5. T.: 338 2880
Ny.: H–V 10–20
Magyar Gábor kiállítása, IX. 23–X. 2.

Millennium Szalon – Le Club Kortárs Galéria
XIV., Olof Palme sétány 1. T.: 343 5809
Ny.: H–P 14–19, Szo–V 10–19
II. Művészeti Állami Díjazottak kiállítása '99, IX. 20–X. 10.

Műterem Galéria
I., Úri utca 42. T.: 213 8765
Ny.: naponta 10–18
Bécsi évek. Kornis György festőművész, IX. 24-től

MŰ-terem kiállító
VII., Dohány utca 16–18.
Befejezetlen sorozatok. Kopasz Tamás kiállítása, IX. 20-ig

Nádor Galéria
V., József nádor tér 8. T.: 266 3543
Ny.: H–V 10–18
Zöld Anikó festőművész, IX. 19-ig
BMT közös kiállítása, IX. 27–X. 16.

New Tiffany Style Galéria
Budagyöngye Bevásárlóközpont
II., Szilágyi Erzsébet fasor 121. I. em.
T.: 275 0839/301
Romhányi Anikó festő, IX. 16–X. 16.

Óbudai Pincegaléria
III., Fő tér 1. T.: 250 0340
Ny.: K–V 14–18
Sebestyén Zoltán kiállítása, X. 10-ig

Forradalmi sorozat

Művészetünk titokzatos alakja volt évtizedeken keresztül a most 84 éves Jakovits József. Szobrait nem láthattuk, nem tudtuk, él-e, hal-e, itthon van-e vagy külföldön. Művészetéről csak legendák szóltak. Oka pedig mindennek az volt, hogy mint az egykori Európai Iskola prominensének, művészete hosszú ideig tiltott gyümölcsnek számított. Aztán a hetvenes évek végétől kezdtek megjelenni szobrai a hazai nyilvánosság előtt, és 1983-ban a Nemzeti Galériában volt kiállítása. 22 évig tartó New York-i emigrációja 1987-ben ért véget. Most a Balassi Kiadó jóvoltából kamarakiállítása látható a könyvesbolt kis galériájában (Margit utca 1., a Margit híddal szemben) december 1-jéig. A miniatűr kultúrcentrum fogadott máskor is rangos kiállításokat, ez a mostani is ezek sorát gyarapítja.

Kevés alkotónk lehet, akinek a művészete a politika tüzétől kap lángra, de művei mégsem válnak közvetlenül politizáló, illusztratív vagy didaktikus alkotásokká, legfeljebb a cím és a művész kommentárja világít rá az egykori indítékra. Közelmúltunk egy bizonyos agyonpolitizált szakaszában Jakovits tényeken, tendenciákon és szándékokon háborodott fel, és néhány művével mintegy a hivatalos ideológia és művészetpolitika ellen fordult. Pedig 1945-ben még az Európai Iskola többi művészével együtt a forma és a szín felszabadulásában reménykedett; korai alkotásai az önmagára találásért, a korszerű szobrászi nyelv megformálásáért folytatott művészi-szakmai munka állomásai. A szembenállás akkor következett be, amikor a stílus, a csoportmunka és a kiállítás szabadsága megszűnt, és az ideológiai-politikai kiátkozás és kirekesztés lett a modern művészet osztályrésze Magyarországon. Jakovits sajátságos modernsége sem felelt meg a szocreál eszménynek: művészetének eszköztárában az egymástól távol eső motívumok szürrealisztikus társítása éppúgy helyet kapott, mint az elvont formákból történő építkezés. Az ötvenes években a Bábszínházban dolgozott, kiállításon nem szerepelt. A mostani tárlat „politikus" művei, köztük az 1956-os Forradalmi sorozat az 1947–1957 közti évtized termése.

Az 1947-es kisbronzokról, a két Harcosról azt mondja a szobrász, hogy Horváth Mártonnal kellett volna felvenniük a küzdelmet, megvédendő az Európai Iskolát, a modern művészetet. E harcban, mint tudjuk, alulmaradtak ugyan, szobrászatunkat azonban két erős művel, két szecessziósan nonfiguratív alkotással gazdagították. A Sztálin-békegalamb (1953–57) a művész elmondása szerint a nagy hírveréssel népszerűsített Picasso-féle békegalamb ellenpárjaként keletkezett. A szovjet „békepolitika" valódi természetét egy szende galambfej alatt terpeszkedő szörnyeteggel fejezte ki. A szobor e háttér ismerete nélkül is észrevételi magát, mert művészetünkben (akkor különösen) szokatlan szürrealisztikus montázselven alapuló formálásmódja, totemszerű megjelenése, szexuális utalásai nyomatékosan felhívják rá a figyelmet. A Rothadó kéz (1955) a kor életérzését ragadja meg szobrászi eszközökkel, az 1957-es Életfa pedig a győztes forradalom jelképeként értelmezhető, különös, keleties hangvételű nonfiguratív szobormű. E négy plasztika, mondhatni díszkíséretet ad a kiállítás voltaképpeni indítékához, a nyilvánosság előtt még sohasem szerepelt Forradalmi sorozat tíz lapjához. A sorozat jelképekben jeleníti meg a forradalom menetét a Bomlástól a végső Csendig. A lapok furcsa szürrealisztikus eklektikája távol-keleti kultúrák formakincséből is merít, ám mindenekelőtt a művész fantáziájából. Csakúgy mint szobrászatában, Jakovits grafikájában is független a szakmai hagyománytól, a szokványos megoldásoktól; a ceruzarajznak személyes és technikai értelemben is eredeti kvalitását képviseli.

Kordokumentumként is, főként azonban modern művészetünk ritkán látható páratlan alkotásaiként ajánlom Jakovits József műveit mindenki figyelmébe.

KOVÁTS ALBERT ■■■

Jakovits József: Az ördög legyőzése, 1956, ceruzarajz, papír

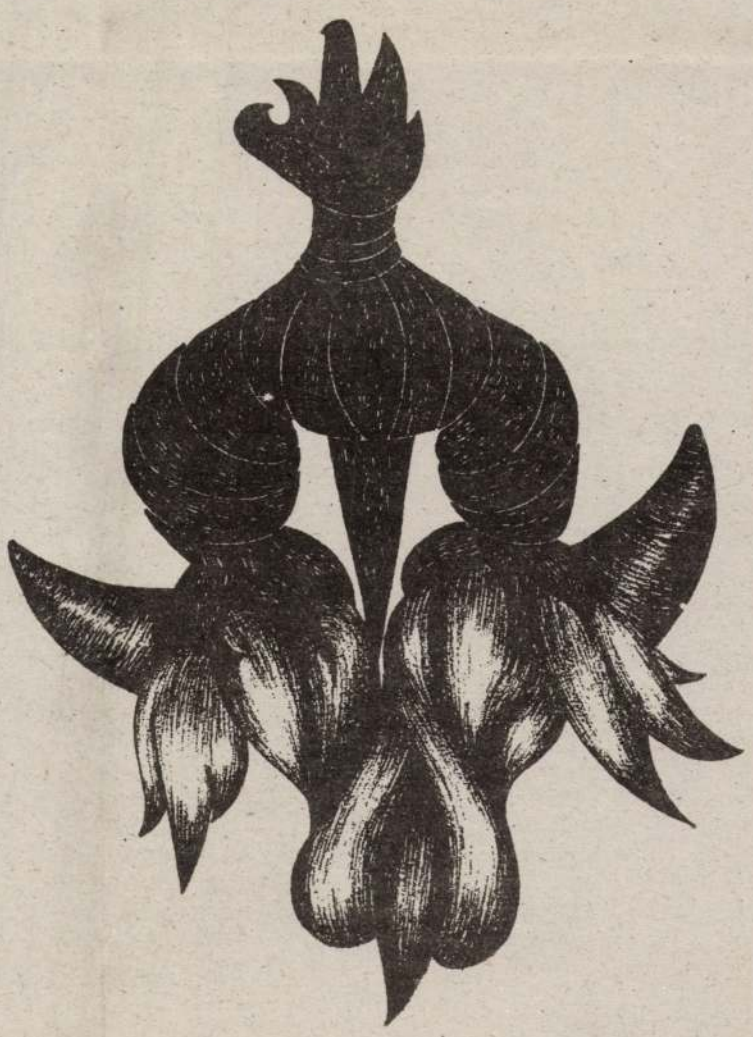

KÖNYV, FOLYÓIRAT

Magyar Lettre Internationale, 1993, ősz

SZEREP, ÖNAZONOSSÁG, JÁTÉK – SZŰKÜLŐ TEREK: A LETTRE ŐSZI SZÁMÁNAK KULCSMONDATAI

A felütés: a szerep. AZ ÍRÁSTUDÓK FELELŐSSÉGE rovatban *Havel vagy Kundera?* című tanulmányával kérdez a dolgok közepébe Fehér Ferenc. A cseh írókettős mint a két meghatározó írói, értelmiségi út, magatartás szimbóluma. Szerepük, lehetőségeik a mában. Fehér egyértelmű állásfoglalása a kunderai író-író szerep mellett, a haveli politikus-íróival szemben.

A teóriát B. Elvin írói vajúdása, hajnali gyötrődéses, látomásos emlékezései, szorongásai hitelesítik, életszerűsítik *(Hajnalban).*

Gereben Ágnes tanulmányában a fentiekben vázolt alapdilemmát az orosz irodalom különféle irányzatainak szemszögéből vizsgálva apokaliptikus képet fest a közelmúlt orosz irodalmáról, amelynek képviselői korábban a „cári majd szovjet rendszerben... a tiltakozás szinte egyedüli képviselői voltak..." Az irodalmi funkcionáriusokhoz sorolt írók némelyike a politikai élet szereplőjévé vált, s vállvetve küzd az egykori parasztírókkal – az amerikai–zsidó–szabadkőműves összeesküvés ellen. A liberálisok az 1991-es puccsot követően végképp megzavarodtak; nem találják helyüket, szerepüket, olvasóikat. A könyvkiadás, a könyvterjesztés teljesen összeomlott, az emigránsok nyilvánosan marják egymást. A hazatelepülő Szolzsenyicin korántsem hoz megváltást; újabb, a tévedhetetlenség attitűdjével megírt, a nyugati utat ostorozó műveit nem olvassák *(Orosz írók múlt és jelen nélkül; Halottsirató 1989-ből).*

Dubravka Ugresic kristálytiszta okfejtése az egykori Jugoszlávia mai, áttekinthetetlen zűrzavarából egy másfajta, a jugoszláv kultúrában a fentiekénél történetileg kevésbé meghatározó szerepről, a modern jugoszláv íróéról, illetve e szerep és identitás fokozatos elvesztéséről, tudatos felszámolásáról, megsemmisítéséről *(Papok és papagájok).*

A következő: AZ IDENTITÁS NYOMÁBAN címet viselő fejezet írásai az önazonosság és a szerep kérdéseit immár a nemzetek szemszögéből elemzik. Így Dimitrij Lihacsov az orosz történelem három nagy mítoszát *(A harmadik Róma; Az Eurázsia-elmélet; A szolgalelkűség)* mutatja be és cáfolja. Derek Walcott, az 1992-es irodalmi Nobel-díja átvételekor elmondott, itt közölt beszéde vallomás *Az Antillákról*, az egyeseknek talán ósdinak tűnő tájról és kultúráról, amelynek „ósdisága" azonban érték, amit óvni kell. E ponton írása összecseng Schneller István a KOMMENTÁROK ÉS VITÁK című rovatban közölt *Elmaradottságunk előnyei* című, A nagyvárosok fejlődése és identitása elnevezésű budapesti nemzetközi urbanisztikai konferencián elhangzott előadásának alapgondolatával. Hasonlóképpen áll ki Erik Fosnes Hansen a közös skandináv értékek megőrzéséért, s a mindenáron való EK-csatlakozás helyett egy esetleges későbbi, a skandináv összefogást követő egyesülés mellett *(Utazás Skandináviába).*

Ezen a ponton utalnék e cikk címének harmadik és negyedik kulcsszavára. A „játék" vonatkozik a fentiek „szerepjátszására", de a folyóirat A VILÁGSZÍNHÁZTÓL A KAMRÁIG rovatára ugyancsak, ahol is ZSÁMBÉKI GÁBOR a vele készült interjúban beszél a negyedik kulcsfogalomról, a szűkülő terekről, *A hátráló színházról*, a színház szerepének csökkenéséről. Elméleti megközelítéssel és más aspektusból szintén a színház térvesztéséről szól Georges Banu is *A színház – szétszórt kisebbség* című írásában, amikor az avantgárd szóellenessége utáni posztmodern szórehabilitációját, sőt szókultuszát s – részint – ennek, illetve a nacionalizmusok következményeként a színháznak mint helyi művészetnek a kialakulását említi.

S. I. ■■■

BÉRCZES LÁSZLÓ: A MEZSGYÉN

(beszélgetőkönyv)
Cégér Kiadó, Bp. 1993, 243 o., 385 Ft
(Globe Könyvek)

Új kiadó a pályán, és egyből olyan területen, ahol igencsak szükség van hiánypótlásra. Színházról van szó, arról, ami benne nem tudomány és nem történelem, de nem is a népszerű színészek jól-rosszul elmesélt élete és titkai, hanem a színház, ahová jártunk, vagy járni szerettünk volna. A Cégér Kiadó Globe Könyvek-sorozata a közelmúlt hazai és világszínházi műhelyeiről, törekvéseiről kíván számot adni. Lesz kötet a Katona József Színházról és a hetvenes évek legendás magyar „amatőrjeiről", az amerikai alternatívokról, Brookról, Mnouchkine-ról és (végre) Grotowskiról.

Most a sorozat első darabja, Bérczes László interúkötete – ahogy maga nevezi: beszélgetőkönyve – jelent meg. Címe pontosan jelöli meg azt a helyet, ahol a megszólalók álltak, állnak. Az interjúk 1985 és 1992 között készültek magyar színházcsináló emberekkel (Pál István, Fodor Tamás, Jeles András, Jordán Tamás, Halász Péter, Bálint István, Gaál Erzsébet), rendezőkkel és színészekkel (Árkosi Árpád, Lukáts Andor, Kovács Lajos), és külön fejezet szól valami „dalszínházról", ami talán nem is színház, de hogy a margóról jött, ahhoz nem fér kétség (Cseh Tamás, Bereményi Géza, Csengey Dénes).

Már csak a beszélgetők helyzetéből következően is nem formális, ünneplő interjúkat vagy felületes, könnyed csevelyeket olvashatunk Bérczes László kötetében, hanem valódi beszélgetéseket, azok minden esetlegességével, kudarcával, rémálmával (nem vett fel a magnó) együtt. Interjút csinálni a legkönnyebb a világon. Még az is megtörténhet, hogy csak úgy magától összejön (százból egyszer). Bérczes sokat tud a beszélgetés műfajáról. Felkészült, empatikus, személyesen érintett és őszintén kíváncsi kérdező. Azt is tudja, hogy mindez kevés, feltétlenül szükség van fizikai és metafizikai segítségre is (egy megbízható magnóra, nagy felfohászkodásra), aztán lesz, ami lesz. Ezek lettek.

A Mezsgyén című kötethez Balassa Péter írt bevezetőt, a fotókat Koncz Zsuzsa, Szilágyi Lenke, Szoboszlay Gábor készítette. Szép ez a könyv, de kicsit drága. Felteszem azért, mert nem találtak gazdag és befolyásos támogatókra. A három szponzor mellől – hála és tisztelet nekik – hiányoznak a magyar kultúráért, színházművészetért felelős állami intézmények, a nagy alapítványok és szervezetek. Még nem késő a segítség, a kiadó két év alatt tervezi a teljes sorozat megjelentetését.

■■■

MDK

Jakovits József

Szürrealizmus. Szabad Művészet 1947. 9-10. sz. 19o.l.

Jakovits József

Szobrász

l.

Szabad Művészet

1948. 322. l.

32/921

Geruse Péter
hagyatékából 1
épiténeti fejrép (meg
a M. O. B. kerelé
leánya: Geruse 2
kéri az átvételt v
ára: 50.000 k
aur tegyenek a
elintéve 1921 II/8
Lech

gyományaihoz híven – amolyan posztszocialista-realista lektűr. Nem a rózsaszín-optimista, hanem a borongós-szürke fajtából való. Kímélő zenével aláfestett, kritikai-realista és szívfacsaró filmnovella, ellátva az aktualitás „legfontosabb" ismérveivel, kellékeivel. Igazában semmi rosszat/semmi jót nem szabadna róla mondanom. (Ahogyan megnéznem sem lett volna szabad, de hát engem most éppen ezért fizetnek, félő, hogy alul, viszont el kell ismernem, hogy a film önköltsége sem lehetett túlságosan magas.)

No tehát, elő a történettel. Adva van egy logofóbiás, gimnazista kamaszfiú, egy negyvenéves, törődött, magányos matematika-tanárnő, neki az óvodás gyermeke, valamint a fellázadt osztály, és még sokan mások, azaz *ugyanők*. Hogy azért ezt az *ugyanők*et mégse henyéljem el: van az egyik póluson a tantestület – kissé alkoholgyötrött, ám annál markánsabb – „emberarcú" hőse, aki az „akut krónikában" testileg-lelkileg a tanárnő mellé szegődik, míg a másik póluson az aparatcsik igaz-

szürke tesztakepu személyzetis – az erkölcsi-ideológiai útközet, *tételesen*, kettejük között esik meg. Igen ám, de mindez mivégre, mi okból?... Természetesen 1. az *általános* helyzetből „fakadóan", 2. hogy végre világosan lássuk, micsoda tumultuózus mocsokban, sárban-sötétben vergődünk „mi, szovjetfajták", valamennyien, valamennyien *tanácstalanul*. Mármint, tágítanám, illetve pontosítanám is a képet: ebben a magyar–szovjet koprodukcióban. És ez így *de facto* rendben is volna. Kilépve a Puskin moziból – csakugyan hajszálra ilyen szenny-szürkén fest a világ. A rendező, Erdőss Pál vezényelte stáb összes látható és láthatatlan figurája itt az utcán együtt nyög, hullámzik, buszra vár, cselleng a Párizsi udvar, a Haris köz, a Felszab. tér, a Korzó tájékán, magamat is ide-oda értve, főképpen pedig a tanácstalanság dolgában: mi közöm ehhez az országhoz, ehhez a birodalomhoz, ehhez a bomláshoz, ehhez a film-*utánzathoz*? ... Hogy szinte azt sem tudom már: melyik lapos volt előbb, a valóság-e vagy a film? Vagy netán a kérdés hülye, hi-

ket lapos, szegény Erdőssek meg csak nem merték (röstellték) széjjelválasztani őket, bele-bele kapirgáltak csak imittamott, megcinkelgették ezt-azt a *szélt*, s ismételjem meg újra: hozzá az egy-öntet kímélő, szocieté-zene. A szovjet poprock mellé.

Szóval, mi a bajom (evvel) a szocialista realizmussal? Megvan. Az, hogy olyan kilátástalanul „őszinte". Reménytelenül hívő (volt), reménytelenül csalódott (most), reménytelenül nyomja tovább az ideologikus fantom-kliséit. Már klisével indít a film. A logofóbiás fiú édesanyja (törődött, töpörödött öreganyó) rimánkodva kérleli a szintén törődött, neurotizált tanárnőt, fogadná jóindulatába az ő nem-tudnimitől megkukult egy szem kamasz gyermekét; az iskola sivár, koszos folyosóján összevisszhangzanak, széjjelmosódnak az amúgy is artikulálatlan, egymásra süket hangok, tanárnőnk csurom rongyidegcsomó, azt visítja, hogy de hiszen a fiú ellenséges, gonosz szándékkal szabotálja az élő feleleteket, csak azért válaszol mindenre írásban, hogy evvel őt a többiek előtt megalázza,

az anya mindebből semmit sem ért – hirtelen megtorpan, sarkon fordul, görnyedt hátát mustrálja a kamera végtelen hosszan. Ezután látjuk „kibontakozni-és-fixálódni" a lélekbeteg fiú bűnbak szerepét, majd meg az ő ürügyén, viszonzásképp az „osztály-öntudat" részéről, a tanárnő válik bűnbakká. Tökéletes, megindító leosztás, csak hát innentől fogva, sajnos, már a cselekmény is egyre fölöslegesebb, egyre unalmasabb. És ennek alighanem a túlságig tisztázott, példaszerű modell az oka. Az, hogy a szerzők a történelembe ojtották be (ahhoz pászintották) a mű-szituációt, szomorkás-nyomorúságos tanmesét kreáltak – ami, persze, a kezdetben még úgyahogy minőségi szerepalakításokat is, kockáról kockára haladva, sorvasztja-gyengíti. Föl sem röppent még, és már leesik a mű a napi közhelyek natúrájába, zsurnál-logika szerint rakódnak sorba a jelenetek, *folyik a dráma*, azaz csöpög, kisziváro belőle a szusz. Ám a vércukor a film záróképében sűrűsödik, áll be fogat – és minden erőnlétet – pusztító sziruppá. Amikor a (természetesen) esőverte éjszakában a tanárnő elrabolt kisfiának a mellén, a nyakába akasztott táblácskán hosszasan olvashatjuk: HOMO NOVUS; nem is tudjuk...

Poszt, szoc., reál., görnyedt anyóka háta stb. – nekem ez mind, mind még hagyján is volna; azt gondolnám: jóindulatú, ámbátor csenevész egy „hangpróba" az „újidők új dalaihoz". Pedig mennyire rosszul gondolnám! A műalkotás mindennél árulkodóbb. Az, aki előbb egy görnyedt háttal akart megrendíteni, miért is riadna vissza a „gyerekfogástól".

„Esküszöm valamennyiünk gyermekének az életére, hogy én csak – és csakis – folyvást az igazat mondom."

MARNO JÁNOS

KIÁLLÍTÁS

Jakovits József néhány szobra a Műcsarnokban

Rekviem három év szabadságért

Sűrű formák, erotika, humor, ma már alig ismert energikus atmoszféra tölti be a Műcsarnok nagyteréből elkerített kis teret, amelyet a kisplasztikai Triennálé ez évi díszvendégének, Jakovits Józsefnek ajánlottak fel.

Az elbizonytalanodás korszakában, amikor, mint a Triennálén látható művek mintegy Jakovits hátteréül felvonuló tömege mutatja: a szobrászat lehetőségeit legtöbben a szobrászaton kívül keresik, Jakovits néhány egyszerű tényre mutat. Arra, hogy a szobor mágikus erejű, kultikus tárgy, tehát álló alakzatnak kell lennie; hogy az anyag formálható, könnyedén igazítható bármilyen olyan formába, amely nem ellentétes a szobrászat alapjában mágikus természetével, és arra is, hogy a szobrászat nem elválasztható a fizikai és metafizikai erőtől, mert a szobrászat anyagait csak ezek az erők együtt képesek alakítani. „Ha egy szoborműnek saját élete és formája van, élő lesz és expanzív, s nagyobbnak fog látszani, mint a kő vagy a fa, amelyből faragták. Akár faragták, akár mintázták, mindig úgy kell hatnia, hogy szervesen nőtt, s belülről feszülő nyomás hozta létre" – írta Henry Moore, és Jakovits mindig is az ő szellemében értelmezte a szobrászatot. Formái egy rejtett középpontból kifelé áradnak úgy, hogy a mozgások a függőlegesben összegeződnek. Ez a lényegében klasszikus alapállás provokatív motívumokkal, plasztikai szókimondással társul. Jakovitsnál nincsenek elfinomkodott utalások: mindent pontosan megnevez és felmutat, művei mégis sűrű asszociációs aurát teremtenek maguk körül. Jakovits az ősmitológiák nyelvét beszéli, ahol férfi és nő, ember és állat egy és ugyanannak a dolognak: az életnek a variációi és a szimbólumai. De az, ami az őseredetmondában természetes, a huszadik században csak a szürrealista típusú képzettársítással idézhető meg hitelesen, és Jakovits plasztikája, akárcsak grafikai lapjai – a most először bemutatott, 1956-ban készített *Forradalmi sorozat*a – a szürrealista szemlélet, a bátor asszociációk jegyében születtek.

Jakovits szobrainak szürrealizmusánál talán csak a sorsuk szürreálisabb. 1946 és 1949 között az Európai Iskola, illetve a belőle kivált „Galéria a Négy Világtájhoz" csoport művészeként a korszak egyik legmarkánsabb egyénisége volt, sok kiállításon szerepelt. Az ötvenes években folyamatosan dolgozott a szűk baráti nyilvánosság számára, s mivel később sem jutott ennél nagyobb térhez, sem a munka, sem a bemutatkozás számára, 1966-ban összecsomagolta szobormakettjeit, és New Yorkba költözött. A magyar művészet nem tartotta számon, több mint húszéves emigrációja alatt egyedül Körner Éva fordult hozzá levéllel, amelyben pályájáról és életéről kérdezte. Ez volt az egyetlen gesztus, amely arra utalt, hogy Jakovitsnak, legalább néhány adat erejéig, legalább egy archívumban, fenn kellene maradnia. Hirtelen, minden előzmény nélkül kapta a hírt 1980-ban: a hátvani Hatvany Lajos múzeum kiállítást rendez munkáiból. Ennél is váratlanabb fordulatot hozott 1983, amikor, szintén anélkül, hogy Jakovits a kisujját is mozdította volna, a Magyar Nemzeti Galéria rendezte meg életmű-kiállítását. Ezúttal hazalátogatott: tv-interjú, Corvina-kiadvány terve, nagy műteremlakás ígérete fogadta... Ám ahogyan jött, úgy szét is foszlott mindez: műteremlakás nem került, a Corvina is meggondolta magát – ismét beállt a csend. Ebben a csendben, 1987-ben Jakovits hazatelepült, és folyamatosan dolgozik, függetlenül attól, mennyi helye van rá, s hogy milyen fokú érdeklődés kíséri munkáit. Azzal az energiával, 81 évesen, és azzal az erős meggyőződéssel, ami olyannyira megkülönbözteti a Műcsarnokban kiállított műveit is a „maiak"tól. Honnan ez a biztonság, épp ma, és honnan ez az erő?

Jakovits művei olyan intenzív kapcsolatot tartanak az egykori Európai Iskola szellemiségével és Vajda Lajos örökségével, hogy arra kell gondolnom: még mindig a tüdejében van egy jó adag abból a levegőből, amit 1945 és 1949 között szívott be. A nyitottság, a ma szinte anakronisztikusnak tűnő tiszta artikuláció, az a teljes elfogulatlanság, amivel az anyaghoz nyúl, a plasztika eredetéhez való visszanyúlás szabadsága, az aktualizálás szabadsága, a viccelés szabadsága egy másik, jobb kedvű, talán igazán szabad korszakból erednek, amelynek egyik utolsó mohikánja ő.

FORGÁCS ÉVA

JAKOVICS JÓZSEF:
Oltár
(Vagyok, aki vagyok)
(Reprodukció: Szigeti Péter)

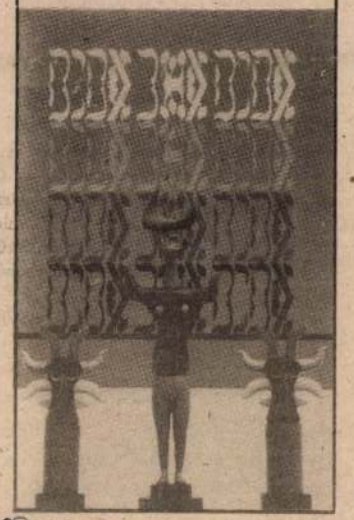

Magyar Nap16,1990.43.sz. 14.p.

JAKOVITS józsef

120,– Ft

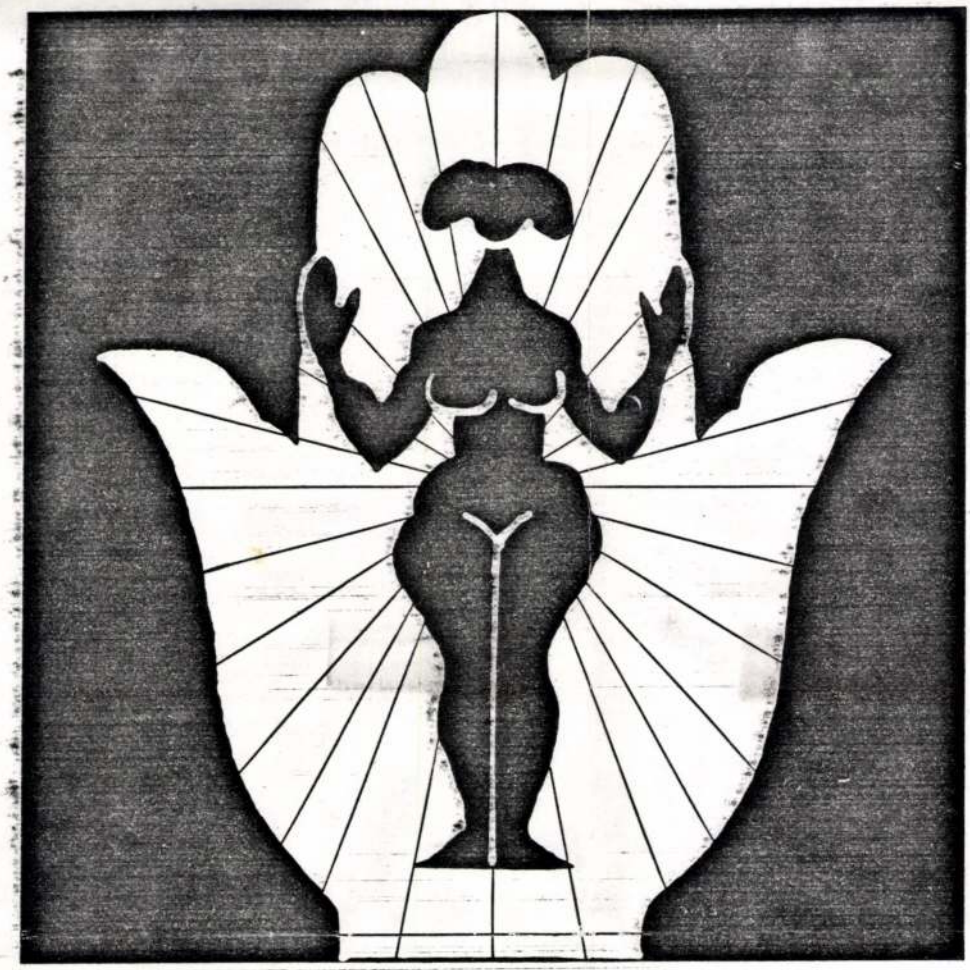

A CORVINA KIADÓ RENDKÍVÜLI AJÁNLATA MŰGYŰJTŐKNEK!

Megjelent

JAKOVITS JÓZSEF

6 darab 26 × 38 cm méretű, eredeti szitanyomatát tartalmazó mappa 50 számozott példányban, kézzel merített speciális papíron, hatszínű eljárással.
A mappa az Amerikából nemrég hazatért kiváló művész első magyarországi albuma, egyszersmind képzőművészet és könyvművészet ihletett találkozása.

A mappa a **CORVINA KIADÓBAN** *megtekinthető és megvásárolható.*

Várjuk az érdeklődőket a 1178-379-es telefonszámon Teczár Tímeánál.

CSAK NÁLUNK!

JAKOVITS József

Mult és Jövő,1989.2.sz.

JAKOVITS József szobra

Széchenyi Művészeti Akadémia tagja lett.
1993. április ~~16.~~ 7.

M. Hírlap, 1993. április. 7.

JAKOVITS József

Gyöngy - Patalki 1990 7, 25, 28, 31, 33, 76-79, 81, 85, 92, 98, 102, 104, 105, 109, 121, 155, 183, 184, 207 + ill

ttached Label feature centers text in objects created
nded Rectangle, or Rectangle tool.

the Attached Label feature

an object using the Oval tool, the Rounded Rectangle tool, or
)l.

bject selected, simply start typing. The words you type ap-
the object.

the Attached Label feature becomes a part of the object in
ed the text—that is, part of the rectangle, circle, and so forth.
eparated. If the object is moved, the text moves with it (unlike
the Labeler tool).

option

xt command located in the Draw menu allows the object to
k to accommodate the text. (See Figure 5-2.)

ext chosen, if the object were narrower than the lines of text,
l expand to accommodate the text.

Sized To Text at any time. Objects automatically resize them-
ormat previously entered text.

W

Tisztelettel meghivjuk 1989 december 12-én
kedden du. 5 órára a Fészek Galériába

"VAGYOK AKI VAGYOK"

c. kiállitásunkra

JAKOVITS JÓZSEF 80 ÉVES

Megnyitja: Mezei Ottó

Megtekinthető: 1990 január 19-ig
délután 2 és 8 óra között
szombat-vasárnap és az ünnepnapok
kivételével.

Művészeti Szakszervezetek Szövetsége
FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

DÍJELŐLEGES

Timár Árpád

H..

Üllői ut 119.

1091

*Budapest, 193*3. február 13.

b. sorai birtokában tisztelettel közöl-
kezés után b. számlája javára fogjuk irni.
anforgó törlesztés tartozásának csak igen
elésünk tekintélyes része már rég esedékes-
b. számlájára egy nagyobb összeget tör-
nem történte esetén legnagyobb sajnálatunk-
peres eljárást haladéktalanul megindítani.
ását és vagyunk

teljes tisztelettel

ELVA

Jakovits József

nobrás

1.

Kállai 1948

45.n. 79,80.n

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Jakovits József

grafika

Új Symposion, 46. szám, 12. o.

Jakovics József
festő

Galéria a Nagy
világtájhoz c.
megnyitó kiállítás
katalógusában
(1947. febr.) tévesen
Jankovics-nak
írva.

43. *P. P. Rubens:* Maria mit dem Jesukinde und dem heil. Joseph. — 1865, 1866, 1867, 1869: VI. 7. *Rubens P. P.:* Mária, a kis Jézus és szt. József.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: VI. 7. *Rubens P. P.:* Mária, a kis Jézus és szent József. — 1873: VI. 7. *Schul-Copie nach P. P. Rubens:* Maria mit dem Jesukinde und dem heil. Joseph. — 1876, 1878, 1879: XVI. 653. *Rubens P. P. után:* Mária a gyermek Jézussal és szt. Józseffel.

Meghívó

A kiállítás helye:
a Balassi Kiadó könyvesboltja
(Budapest II., Margit u. 1.)

A kiállítás megtekinthető:
1993. október 22-től
december 1-jéig
naponta 10–18 óráig,
szombaton 10–14 óráig

A Balassi Kiadó,
a Széchenyi Irodalmi és Művészeti
Akadémia
meghívja Önt

JAKOVITS JÓZSEF

szobrász
kiváló művész, akadémikus
akadémiai székfoglaló kiállítására

1993. október 22-én este 8 órára

Megnyitja:
DR. PASSUTH KRISZTINA
egyetemi tanár

A művésszel készült életrajzi interjúból
részleteket olvas fel
KÉZDY GYÖRGY
érdemes művész

Jakovits József szobrász

Lóska Lajos: Tisztelgés a következetesség előtt

Művészet, 1983. március

Jakovits József szobrászművész

[JAKOVITS]

→ Bálint Endre †

Művészet 1985/4/15

JAKOVITS JÓZSEF
képzőművész

Magyar Nemzeti G.
Története és gyűjt.
TKM 206

Jakovits József
Nobrain

Méltatás

Passuth Krisztina: XX.századi magyar művészet.
Művészet, 1973.július - 11.oldal

JAKOVITS József

10 - 7. Föv. Képt. 10. p. ill

Új Müvészet 1992

ennen." - S. 203: "Deutschland hielt
die Mehrzahl der übrigen Länder
te der mittelalterlichen Architektur
haben, an den Prinzipien des roma-
tsche Gotik verleugnet ihren franzö-
ndliche Angaben aus der Epoche der
rm bezeichnen dieselbe ausdrücklich
sche Monumente, zumal aus der Früh-
inzelnen Motiven oder in der Gesamt-
französischen Mustern und bekunden
eister sich gebildet haben." - S. 204:
ösische System, welches Deutschland
Werk von reicher architektonischer
he zu Wimpfen im Tal. Ein von dem

MDK

Jakovits József, szobrászm.

Davajos.	Gipsz.
Zsákoló.	"
Vakoló.	"
Női akt.	"

v. Ernst Muz. - A Szocdem.Párt Képzöm.-nek Társas. és meghivott müvészek kiáll.-a. 1945. okt.13-28. Kat.

Jakovits József

Vakoló, gipsz

Szoc.Dem.párt. képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Múz. 1945. okt.

MDK

Jakovits József

Zsákoló, gipsz

Szoc.Dem.párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Muz. 1945. okt.

MDK

Jakovits József

Davajos, gipsz

Szoc.Dem.párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Muz. 1945. okt.

Negativ

Petrás: 599-601 Kerényiné

Jakovits József: Kompozició I.II.III.
szobor

Jakovits Gábor szobrászművész

az Európai Iskolához tartozó szobrász előbb konstruktív, majd szürrealista műveket alkotott.

Láner Sándor: Kiállításról kiállításra, Magyar Hírlap, 1943. szept. 19.

Jakovics József

Az Europai Iskola képviselői között
emlétve, szürrealistának minősíthető,
archaikus formációi egyértelmien mito-
lógiai karakterűek.

Kritika 1971 október
11. old.

Jakovits József

1945-48 közti művei, mint
a magyar szobrászat újabb történetének
nagy teljesítményei – említve

Kritika 1971 november-december
45. old.

Jakovits József, szobrászművész
Vajda Júlia (Richter Julia) második férje
Jakovits József szobrászművész, ebből a
házasságából ikrei születnek.

Mándy Stefánia: Vajda Júlia élete.
Életünk, 1941. okt. hó, 272 old-on. (270–279 old.-on)

Jakovits József szobrász

Jakovits József szobrai

A nagyközönség által alig ismert szobrász, *Jakovits József* munkáiból nyílt kiállítás a Hatvany Lajos Múzeumban. A művész 1909-ben született Budapesten. Szakmát tanult, s autodidakta módon képezte magát, kutatva az anyag titkait, a tér és a forma művészi lehetőségeit. Kiállításon 1946-ban mutatkozott be először. Tagja lett az Európai Iskolának, évekig volt a Bábszínház tervezője. Csaknem másfél évtizede Amerikában él. Szobrai totemszerű plasztikai szimbólumok, erotikus hangulatú kísérletek.

Mostani kiállításán eddigi munkásságának javát ismerheti meg a közönség. Ötvenhét szobrot, kisplasztikát, köztük az 1946-ban készült *Vajda Lajos* síremléktervet. A művész, aki kedvvel elemzi önmagát és munkásságát, a következőket írja: *„A mű hosszú előkészületben születik vagy elvetél. Az életben maradás öröme alakította ki gondolkodásomat, azaz viszonyomat az élettel. A művészi alkotás felelősségével. A szobor és kép végigmegy egy dialóguson, amíg mozdulatlanná tömörül az idők végéig...”*

– Jakov ... rai 2

Esti ... 1980 apr. 11.

Gino Pallotta telefonjelentése:

Mára virradó éjjel nagyszab
az olasz bünüldöző szervek. Milá
néhány más városban. Harminc
köztük két egyetemi tanárt és né
több munkását, azzal az alapos gy
vettek a szélsőséges fegyveres cso

Egy Rómában őrizetbe vett o
verraktárt fedeztek föl a nyomoz
Brigádok vezérkarához tartozott,
állt.

De nem lett belőle az, ami lehetett volna. Török Endre

szokott és természetes már a magyar történelemben. Íme, megdöbbenve szembesülünk azzal, hogy még

lön-külön egy-egy országban is vizsgálva — logikusan következtek

Török Endre metszete: Piac

Élet és Irodalom, Bp. 1977. márc. 26.

XXI. évf. 13. sz. 6. lap.

Beethovenjaink

Ő az, aki végigkíséri életünket? Üres szó: végigkíséri más is. Talán ő az, aki minden élethelyzetben az alapvetőt, alakítót, lényegeset tudja mondani számunkra? Valószínűleg. Ő az, aki együtt nő velünk, valahol mélyen, létünk alaprétegében, s ha figyelünk rá, együtt tud nőttetni magával? Bizonyosan. Persze nem odáig, ahová ő tud nőni. De kitkit a maga mértéke szerint, egy árasszal a mértéke fölé. És nem azzal, hogy angyali (mert nem az); hanem azzal, hogy emberi, teljesen betöltve, kimerítve, megalkotva, megszenvedve a maga (és zenéjében mindnyájunk) emberségét. És nem fölülmúlja-e magát, aki teljességét betölti?

(A gyerekkor Beethovenja.) Gyerekkorom kertjében örökké süt a nap, és örökké zene szól. Tompítva szűrődik ki a félig leeresztett redőnyök mögül, belevegyül a méhzsongásba, elkeveredik a vanília szagával, fémesen meg-megcsillan a puszpángok sötétzöld levelén. A Ház legnagyobb szobájában állt a zongora; itt állandó félhomály volt, csak a kottát s a billentyűket világította meg a zöldernyős lámpa. Még kicsit, elmozduló árnyékokkal, a játszók arcát. Nagynénémét, vagy nagybátyámét, vagy mind a kettőjükét, ha négykezeseztek. A sarokban nagy halom kottafüzet, föltornyozva a földön, fölül csupa Beethoven: az ő szonátáit játszották legszívesebben. Ide menekültek, amíg élt, nagyapám zsarnoksága elől; ide nem bírta követni őket: nem szerette a zenét, és félvakon, bútoroknak ütődve, ajtók helyett falakon keresve a kilincset, már rég nem bírt elbotorkálni szobájából, ahol délutánonkint aludt, odáig, ahol a zene szólt... Én meg a nagy puszpángbokrok árnyékában ültem, félig-meddig magam is szökevényként (nehogy behívjanak kottát lapozni), és hallgattam a halkan kiszűrődő zenét. Talán ezért keltenek bennem a szonáták mindmáig valami „természeti" élményt is.

képzeltem hozzá magamban semmilyen meséket a muzsikához; csak hagytam, hogy fürdessen, átcsobogjon rajtam, könnyűvé tegyen, fölolddjon anélkül, hogy boldoggá tenne. Magányos gyerek voltam, anyátlan és többnyire boldogtalan is, tárgyilagosan, konokul, létformaként. Ráadásul, mint a nagybátyám mondta, „botfülű", inkább megátalkodottságból, mint valóban (mert hiszen édesanyámra is azt mondták, hogy az volt). De a zenét titkolt, makacs szenvedéllyel szerettem. Hosszú órákon át ültem a puszpángok alatt, lestem a szonátákat, bámultam bele a délutánba. A gyerekek rejtélyes ösztönével talán valami titokra is ráeszméltem. A szonátákéra? Vagy minden igazi alkotásra? Valami olyasmire, de csak tudatlanul, állapotszerűen, szinte csak a zene észrevétlen sugallatára, hogy a magányosság, a boldogtalanság, a fájdalom csak burka valaminek; valami nála többnek, ami már sokaság, boldogság, öröm. Csak le kell ásni érte, csak föl kell bontani a héjat; és fölhozni a mélyből és átadni, megosztani. Ezt gondoltam? Nem, nem gondoltam én még akkor semmit. Csak hallgattam, ittam, éltem a szonátákat, a botfülemmel. Valami ilyesmit mondtak, és én azóta se felejtettem el.

(A férfikoré.) Vagy valahol, valamikor újra eszembe jutott? „A férfira száz / Harccal les a nyers lét: / Küzdjön, törekedjék, / Teremtsen, vessen..." — mint Schiller mondja Énekében a harangról; és a férfi nyakig merül ebbe a nyers létbe, küzd, törekszik, sebet oszt, sebet kap, próbál teremteni, próbálja menteni vetése maradékát; romokból rakja házát, léttel birkózik a szimfóniákban. Mindennel, ami a lét: harccal és játékkal, természettel és indulattal, sorssal és szenvedéllyel; és mindenért, ami a lét, a léte, a létünk. Megidézi a káoszt, mert csak úgy bírhatja legyőzni, ha birokra kel vele; és Beethoven nem az az ember, aki bármi elől is, ami legyőzhető, kitérjen. Amíg van egy zug a világban, amit nem hódított meg, addig az ő számára az egész világ meghódítatlan. Legfőképpen pedig az, akiért a vilákot sarka alá igázza: önmaga.

Utána aztán jöhet az öröm. Mert akkor már nem az övé, hanem a világé; akkor már nem magának küzdötte ki magával és az egész világgal szemben, hanem a világnak. Tessék, a tiétek: azé a roppant köré, melyben közös rokonszerv forgatja a föld millióit a csillagok miriádjaival. Ime a meghódított Univerzum, a szakrális győzelmi órán, melyben együtt harsog a vásárian földi az ujjongóan éterivel, minden korábbit összefoglalva, kiteljesítve, elsöprőn, fergetegesen, térdre borultatóan és homlokot csillagokig emeltetően. A gőg nélküli Diadal, az emberséggé magasztosított Természet, s a millió emberi, ami egyetlen hangorkán ünnepélyes Egységévé lényegül.

Amikor a végre mégiscsak legyőzött Sors, megjuhászodott Végzet kórusa énekel annak, aki már csak a legbensőbb éneket hallja: túl minden győzelmen azt, ami már néma. De néma is fényes, és „Freude": földre hódított „égi szikra".

(Az öregkoré.) „Nem vagy öreg!" — tiltakoznak az unokáim. Lehet; én sem érzem öregnek magamat. De Beethoven az én ko-

Kilencedik
csak furc
ugyan ki v
zony, kedv
eljutottunk
nem kell a
hozzá, hog
ható. Ha r
gaddal, és
egyre több
közt mara
tudod, mit
valamelyik
131-et, vag
gessetek. I
hallgasd. E
őszinteség
gát. A fájda
ság mélyén
a férfi-valle
nem hűs é
roké, haner
lán a frisse
gerekkel, é
tat. Ez volt
legmélyünk
óráiban.

Tudom, r
»pokoljárás
egyenest ar
embersors e
A zokogásá
mosoly ígé
hanem a m
küzd és ne
megtöretése
kétségbeese
madik tétel

És még v
milyen mé
kan, akárme

Kuno és Farkas Mihály is. Sőt —, hogy erről se feledkezzünk meg — Goebbels is. No, meg a vandálok, a tatárok és a Kínában most a „négyek bandájának" nevezett csoport is. Kulturális politika tehát mindig volt és mindig is lesz. Lehet viszonylag jó és lehet abszolute rossz —, de mindenképpen szükségszerű. A művészetek modern, tehát a társadalmi előállítással és közvetítéssel összekötött formája-

sadalom művészi ítéletét, s benne a munkásosztály ideológiájának hegemón szerepét nem pótolja, hanem éppenhogy keresztülhúzza bármely személy, vagy csoport ítélet- és ízlésmonopóliuma. A modern élet demokráciája csak a közvetett formák alkalmazásával megvalósítható. S ennek a közvetettségnek a delegáltjai a kultúrában — a kritikusok. A kritika tehát a demokratizmus egyik reflexe, kri-

Honnan adódnak mégis a konfliktuslehetőségek a kritikusok és az irányító szervek között? Több okuk van. Az egyik, hogy az elvek és következetes érvényesülésük között mindig van egy átmeneti, harcokat idéző, ellentmondásokat is feltételező, bizonytalankodó „berendezkedési" időszak is. A másik, hogy — akár megadjuk a tévedés jogát, akár „elvszerűen" tagadjuk — az emberek bizony tévednek is. Kri-

tikus is ember. Lelke van. Sőt, olykor lelkiismerete, hivatástudata, ambíciója is. Tehát csak bizonyos határok között manipulálható és úgy se mindig. Annak ellenére — s ez mutatja, hogy e sokat szidott emberfajtában is él a nemesebb erkölcs szikrája —, hogy valamilyen formában többnyire éppen annak a kulturális politikusnak a hivatali alárendeltje, akinek a területét bírálni hivatott.

De ez még nem minden. A kulturális funkcionárius ugyanis az alkotó művészeknek is hivatali főnöke. S így a vezetők és vezetettek természetszerű konfliktus lehetőségei rá is vonatkozhatnak. Ám, amíg mindenki más csak a főnökét szidhatja, bírálhatja, ha elégedetlen vele —, ez pedig a honi álmoskönyvek szerint kockázatos vállalkozás —, az alkotók számára adva van egy aesopusi nyelv lehetősége is. Ők a kritikának címezhetik — vele nincsenek egzisztenciális függőségi viszonyban és ennek hagyománya van — azt is, ami nem neki szól. Soha nem lehetünk teljesen biztosak abban, hogy amit a kritika-lányuknak mondanak, az nem elsősorban funkcionárius-menyüknek értésére szolgál-e. Viszont az is igaz, hogy az utóbbiak nem kötelesek ezt megérteni. Végül is nem hozzájuk beszéltek. Sőt, jó fiúk is lehetnek a kritika rovására, moshatják kezüket, hiszen a szavak elrepülnek, ha nem nyomtatják ki őket. (Hát nem kéne ezt a drága, aranyos kritikát kitalálni, ha nem létezne? Hol van még ilyen pompás lehetőség a vezetők és vezetettek közötti harmónia és egyetértés kialakítására?)

●

De hát ne dramatizáljunk. És — főleg — ne sajnáltassuk magunkat. A szocialista kritika helyzete — mindennek ellenére — ma jobb, mint bármikor hazánkban, s perspektívái is egyre biztatóbbak. Kísérőjelenségekről, lehetőségekről és nem főtendenciákról beszéltünk. A lényeg számunkra mégis a közös eszmei alap és megvalósításának helyes és emberséges módszerei, amelyek a mi munkánk irányát és lehetőségeit is meghatározzák. Tény, hogy végső fokon érvényesül egy elfogulatlan, tárgyilagos, az egész kultúránk érdekeit, s így a mi tevékenységünket is szem előtt tartó, marxista—leninista szemléletre való törekvés. S ez a szemlélet — tudvalevően — lényegéből és eredetéből fakadóan kritikapárti. S

Jakovits József

Jakovits József fotómontázsa

Élet és Irodalom; Bp: 1977. márc. 26.
XXI. évf. 13. sz. 5. lap.

ban pedig már „technikailag" is kapcsolhatatlan. Áldásos tevékenységéről az emberi kultúra halhatatlan alkotásai és nagy korszakai tanúskodnak. „Árnyoldalairól" pedig Szokratész méregpoharától Ovidius száműzetésén, Chenier és Lorca kivégzésén át, József Attila öngyilkosságáig — és annyi, de annyi gondolat, mű, tehetség elvesz-

tériuma, mérőműszere. A polgári kritika — a polgári társadalomban, a szocialista a szocializmusban.

A tuloldalon lásd: Török Endre: "Piac" c. metszetét.

Amikor az ötvenes években úgy szegezték a kérdést az alkotók és kritikusok mellének: elfogadod-e a

tikusok és kulturális politikusok egyaránt. De vannak ennél konkrétabb, a „terület" objektív sajátosságaiban gyökeredző okok is. Például: a legtöbb munkaránytószervező tevékenységnek van két tárgyszerű mértéke: a mennyiség és a minőség. Az egyiket a tervstatisztika rögzíti, a másikat a minő-

ségellenőrzés, a maga technikai

8 Jakovits József: Mandala, szitanyomat, 76 × 57 cm, 1985 (fotók Sulyok Miklós)

JÓZSEF JAKOVITS

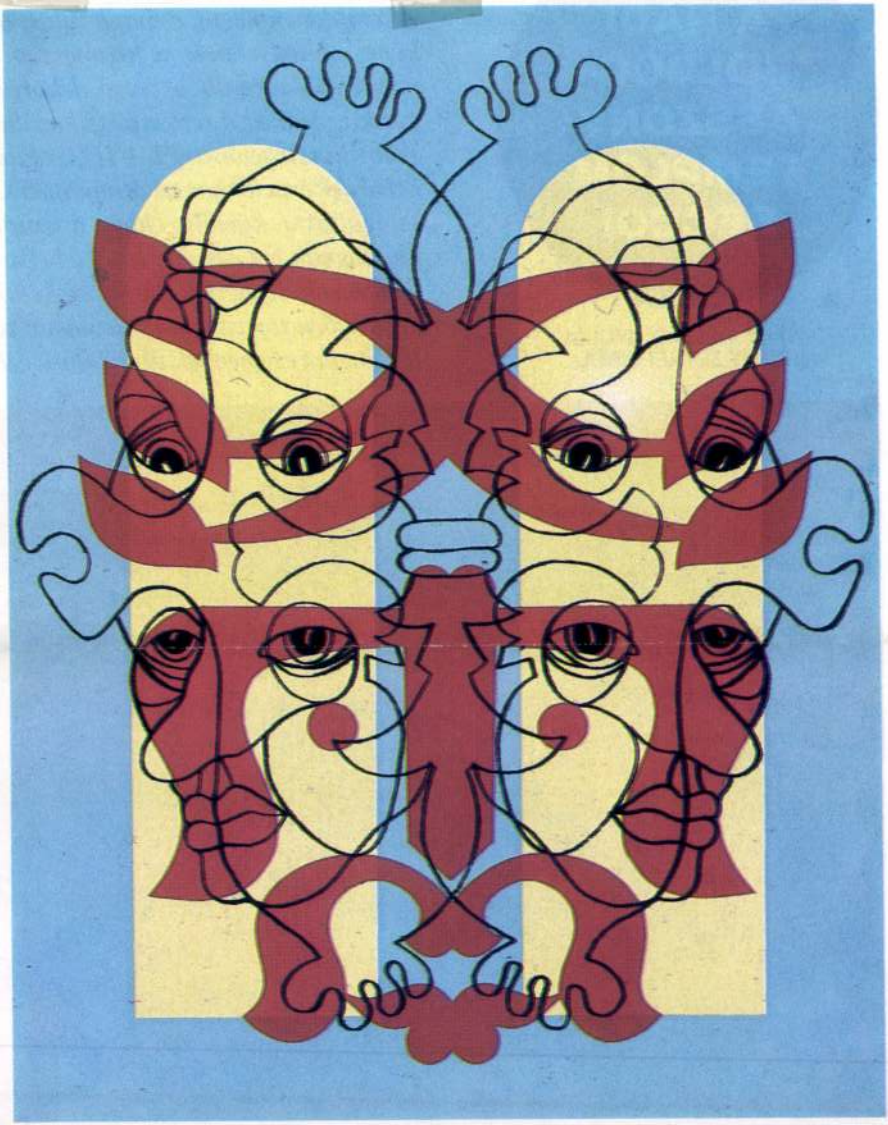

A NÁDI BOLDOGASSZONY TEMPLOM SECCÓI

PATAY LÁSZLÓ GYULAI MENNYEZETKÉPEIRŐL

A templom épülete, a maga valós, m
képe, az univerzum, a kozmosz mo
megfelelően került a belső dekorác
gótika, de még a reneszánsz korába
sebb illusztrációi a VI–VIII. százaa
belső dekorációkhoz az útmutatást C
szolgáltatta, kijelölve, hogy a templ
masságnak hol van, hol lehet a helye.
donátorok léphettek be a szakrális
kezdődően tapasztalható azonban az
történelmi események ábrázolása is h

Jakovits József, szobrászművész 4.) [illegible] Folytatás

Nezei Oltó: Erőszvonásában, Jakovits József művészetéről.

5 Jakovits József: Mózes/Moses, szitanyomat, 76 × 57 cm. 1985

5

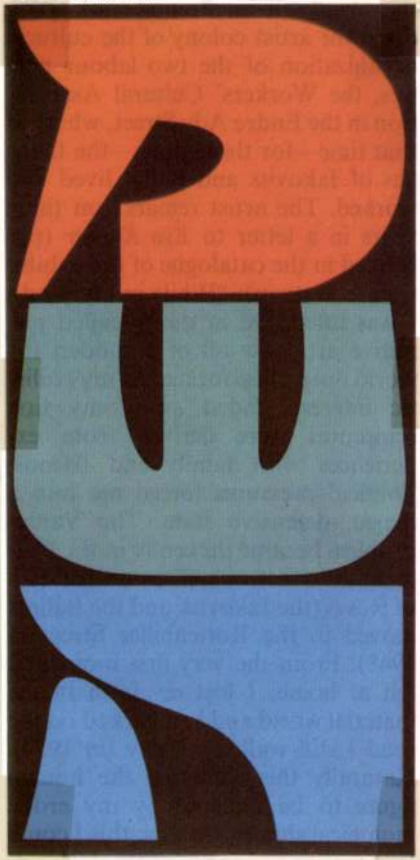

Művészet, 1988., 11-12, 9-old.

Jakovits József

Méltatás.

Beke László: A pszeudo.
Művészet, 1976. április - 26. oldal.

Jakovits József, szobrász

L: Kő Pál

Lónyai Sándor: Képzőművészeti Krónika 68-73. o.

Jelenkor, Pécs 1977. jan 1/XX.

Jakovits József szobrászmüvész 3.) Folytatás.
Mezei Ltt: Erőrz vonzásában, Jakovits József müvészetéről.

3 Jakovits József: Életfa/The Tree of Life, fa, m: 64 cm, 1958–60

3

Művészet, 1958, 11–12, 7-old.

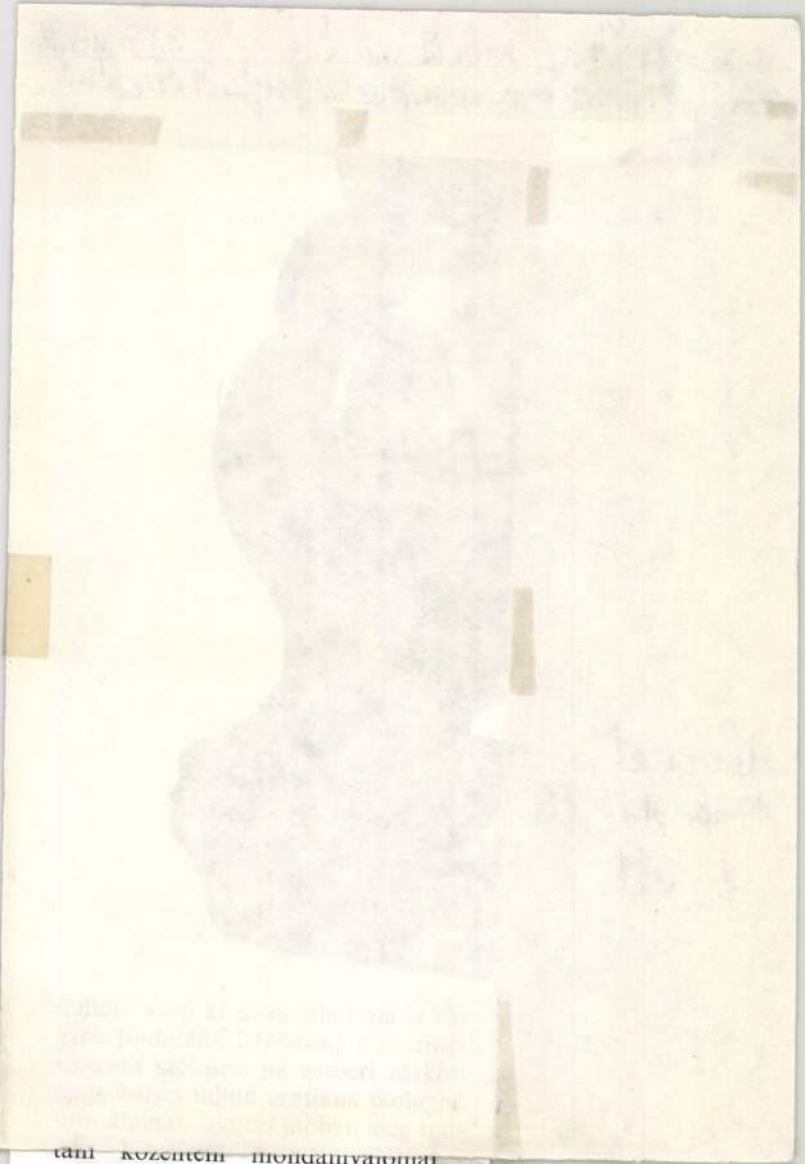

tani közelítem mondanivalóját... Természetesen kapcsolódtam a szürrealizmushoz, az álomelmélet nélkül. Hiszek a kifejezés mély vallásosságában, a belülről kifelé mozgó teremtésben."

Jakovits szobrászatának alapélménye kétségkívül Vajda életművéhez, közelebbről annak 1938-cal kezdődő és az utolsó korszak nagy szénkompozícióiban tetőződő szakaszához kapcsolódik. Nem elsősorban az egyes művekhez, motívumaikhoz, hanem a „religiozitásnak" ahhoz a Mándy Stefánia által mélyrehatóan elemzett vajdai értelmezéséhez, amely az utolsó három év munkáiból felénk árad. Úgy

A SZÉCHENYI IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI AKADÉMIA,
HOZZÁTARTOZÓI, BARÁTAI MÉLY FÁJDALOMMAL TUDATJÁK, HOGY

JAKOVITS JÓZSEF

SZOBRÁSZMŰVÉSZ AKADÉMIKUS
KIVÁLÓ MŰVÉSZ
1994. szeptember 23-án, életének 85. évében elhúnyt.

A XX. századi magyar szobrászat meghatározó jelentőségű képviselője volt. Életműve egybeforrott a megcsontosodott művészeti konvenciók tagadásával és egy új, szabadabb plasztikai formanyelv és modell megteremtésére irányuló küzdelemmel. Az Európai Iskola körében élve és alkotva vált a magyar szürrealizmus egyik legnagyobb művészévé. Ekkortól bontakozik ki sajátos egyéni mitológiája, melyben a magaskultúrák, vallási ritusok és a népművészet rekvizítumai erotikus és politikai szimbólumokkal kiegészülve nagyhatású plasztikai jelekké forrnak össze.
Életművét először a hatvani Hatvany Lajos Múzeum mutatta be 1978-ban. A Magyar Nemzeti Galéria pedig 1983-ban rendezett kiállítást szobraiból..

Temetése 1994. október 14-én 10 órakor a Farkasréti temetőben.
Emlékét szeretettel megőrizzük.

Jakovits Josef

Jakovits József, szobrászművész
Miss Joakim Margit: egy tál lenne.

Jakovits József: Bálványos kút, bronz, 35 cm

Művészet, 1988. szept., 1-old.

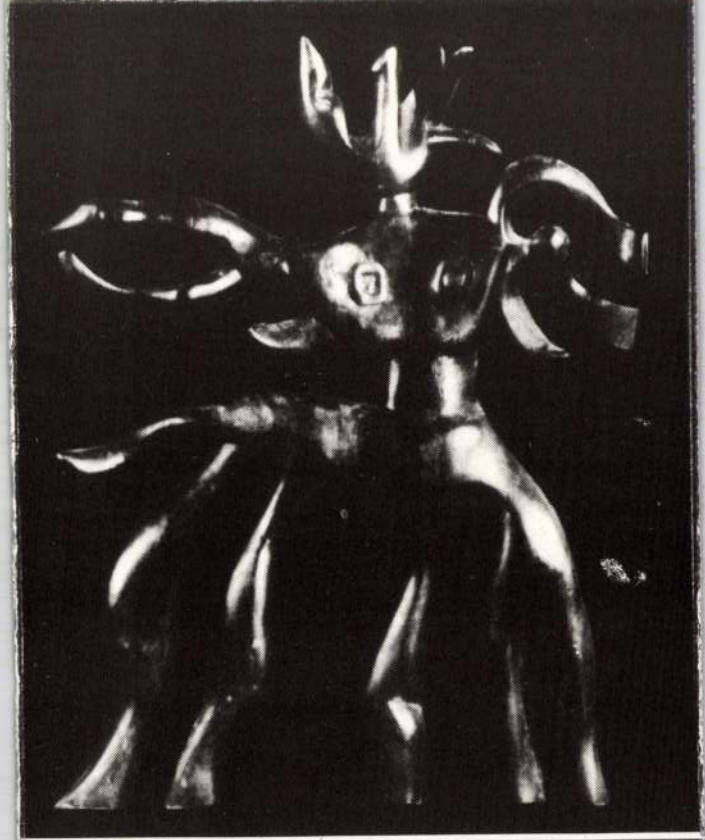

JAKOVITS JÓZSEF

A Magyar Nemzeti Galéria
meghívja

JAKOVITS JÓZSEF

kiállításának megnyitására
1983. január 27-én, csütörtökön
délután 15.30 órára

Beszédet mond
DÁVID KATALIN
művészettörténész

A kiállítás helye
Budavári Palota C ép. földszint

mng

Magyar Média

Progresprint

Jakovits József

festő

l.

Ham-Kem

95-97 l.

Jakovits József, szobrászművész 5. Folytatás
Mezei Attó: Brosz vonzásában, Jakovits József művészetéről.

7 Jakovits József: Testvérharc (A Forradalmi sorozat – Napló című ciklusból)/Fratricidal Struggle (From the cycle titled The Revolutionary Series – Diary), papír, ceruza, 34 × 23 cm, 1956

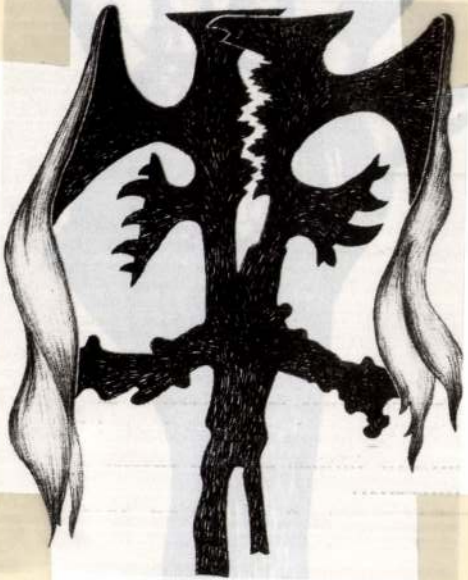

7

Művészet, 1988., 11–12, 10-old.

Jakovits József
1909 -

Expresszív realizmusból indul 1945-ben
Tömbfigurák: végtagok a testbe olvadnak
Európai iskola tagja. Szobrász.
Mint Vajda, ő is az archaikus művészet-
hez, a primitív népek formáihoz fordul
Tiszta absztrakciót kerüli.
Újabban fából farag.

Mándy Stefánia: Az Európai Iskola és
előzményei 1962. Bp. 45. l

JAKOVITS JÓZSEF, szobrász

ESZTERGOMI KIÁLLITÁSOK, 1945-1960

1956.okt.7.-Anna Margit, Bálint Endre, Gadányi Jenő, Kornis Dezső, Rozsda Endre, néhai Vajda Lajos festőművészek, Barta Lajos és Jakovits József szobrászművészek müveinek bemutatása a Keresztény Muzeumban. 194.old

ZOLNAY LÁSZLÓ: Esztergomi kiállitások, 1945-1960 196.old

Esztergom Évlapjai,-Annales Strigonienses, 1960 Bp. 1960

Jakovits József

„Bagoly" 1948 Bronz

26x19x20 cm

18. Zép.

Kritikák és képek Bp.1976. Corvina

Jakovits József festőművész

Kiváló művész

Népmadárság, 1990. május 14.

Jakovits József, festő, szobrászművész

P. Szabó Ernő: A néphagyomány vonzásában. Jakovits József kiállítása

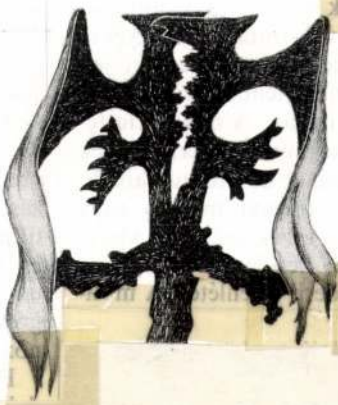

Jakovits József: Testvérharc (A napló című ciklusból), papír, ceruza, 34 × 23 cm, 1956 (fotó Sulyok Miklós)

(Részlet.)

Művészet, 1989., 9., 4-old.

Szakonyi József

Kiállítása a Galériában.

Magyar Nemzet. 1986. VIII. 16.

Jakovits József

Szakó István kiállítása a
Helikon Galériában

Magyar Nemzet 1986. 1. 7.

Jakovits József Szm

Kállai E. Kiállítás
Óbuda 1982

Anna Margit

MŰVÉSZET 1985/4/63

MDK

Jakovits József

szobrász, az Európai Iskola tagja

Pán I: Az Európai Iskola. Index, 21-24. 1947.

Jakovics József

3 reliefje szerepel a szentendrei
művészkelep kiállításán
Székesfehérváró

Bojár Ivan: Két kiállítás

magyar Hirlap 1969 XI. 12

Jakovics József

festőművész

Kiállítás „Európai iskola" címmel a Budapesti Kiállítóterembe

Stúdió '84
1984 x. 9.

(19. old)

Jakovits József

festőművék

„... a háború után létrejesetleg többértelmű mitikus, vagy az ösztönvilágból aktualizált teremtmények bukkannak fel művénetében ...“

Pataki Gábor

cikke

Művének
89/6

Jakovits József, szobrászművész 1) Folytatás

Mezei Ott: Erőre, Kovácsban, Jakovits József mű-
vészetéről.

1. „Harcos" T./Fighter (Kiméra), bronz, 14,5 x 11 cm,
1947. /repr./

.1 Jakovits József: Harcos I/Fighter I (Chimera), (Kiméra), bronz, 14,5 × 11 cm, 1947

4. „Békegalamb"/Peace Dove, bronz, 47 x 26 cm,
1953-54. /repr./

4 Jakovits József: Békegalamb/Peace Dove, bronz, 47 × 26 cm, 1953-54

6. „Ötujjú kéz", (Rothadó kéz), bronz,
52 x 23 cm, 1955. /repr./

6 Jakovits József: Ötujjú kéz (Rothadó kéz)/ Five-fingered Hand (Decaying Hand), bronz, 52 × 23 cm, 1955

Művészet, 1988., 11-12, 6-8-9-

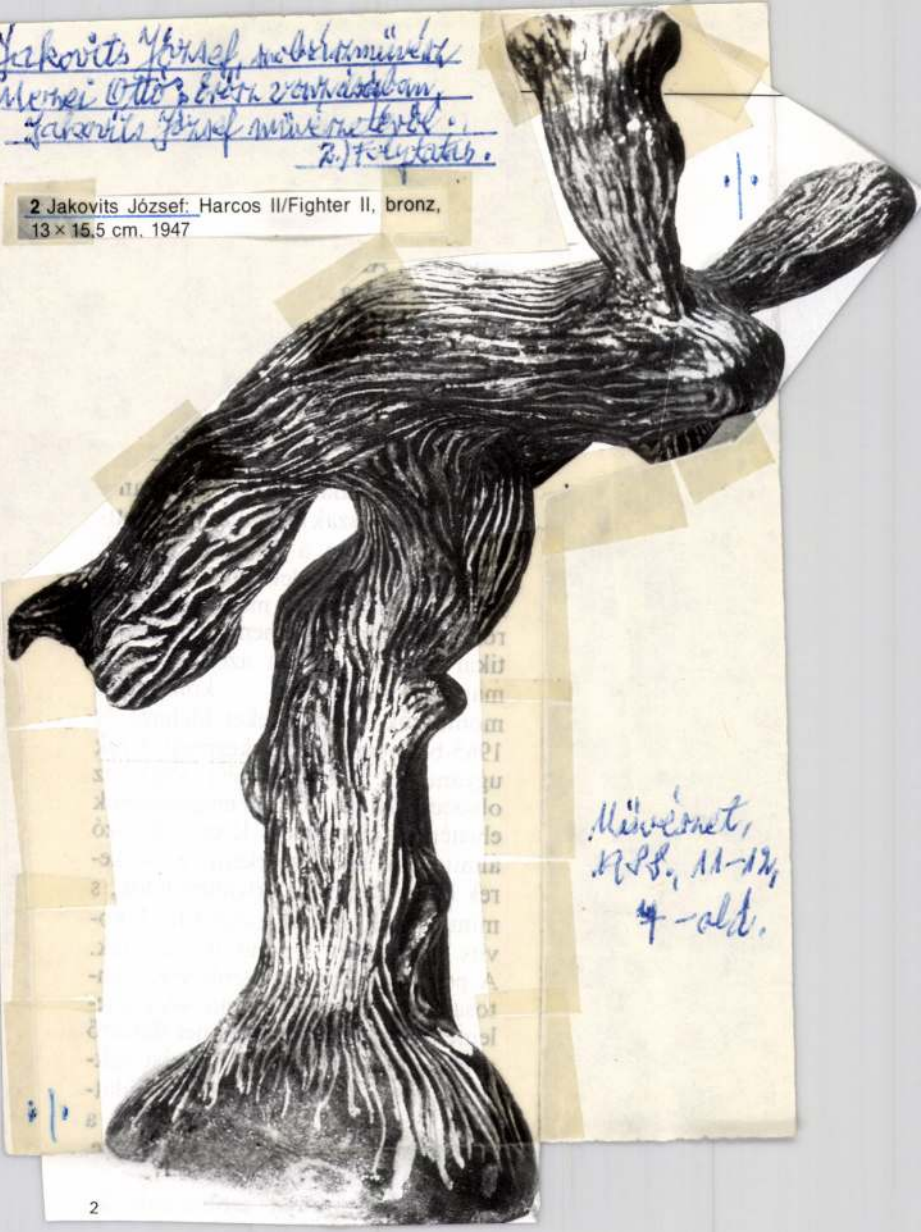

2 Jakovits József: Harcos II/Fighter II, bronz, 13 × 15,5 cm, 1947

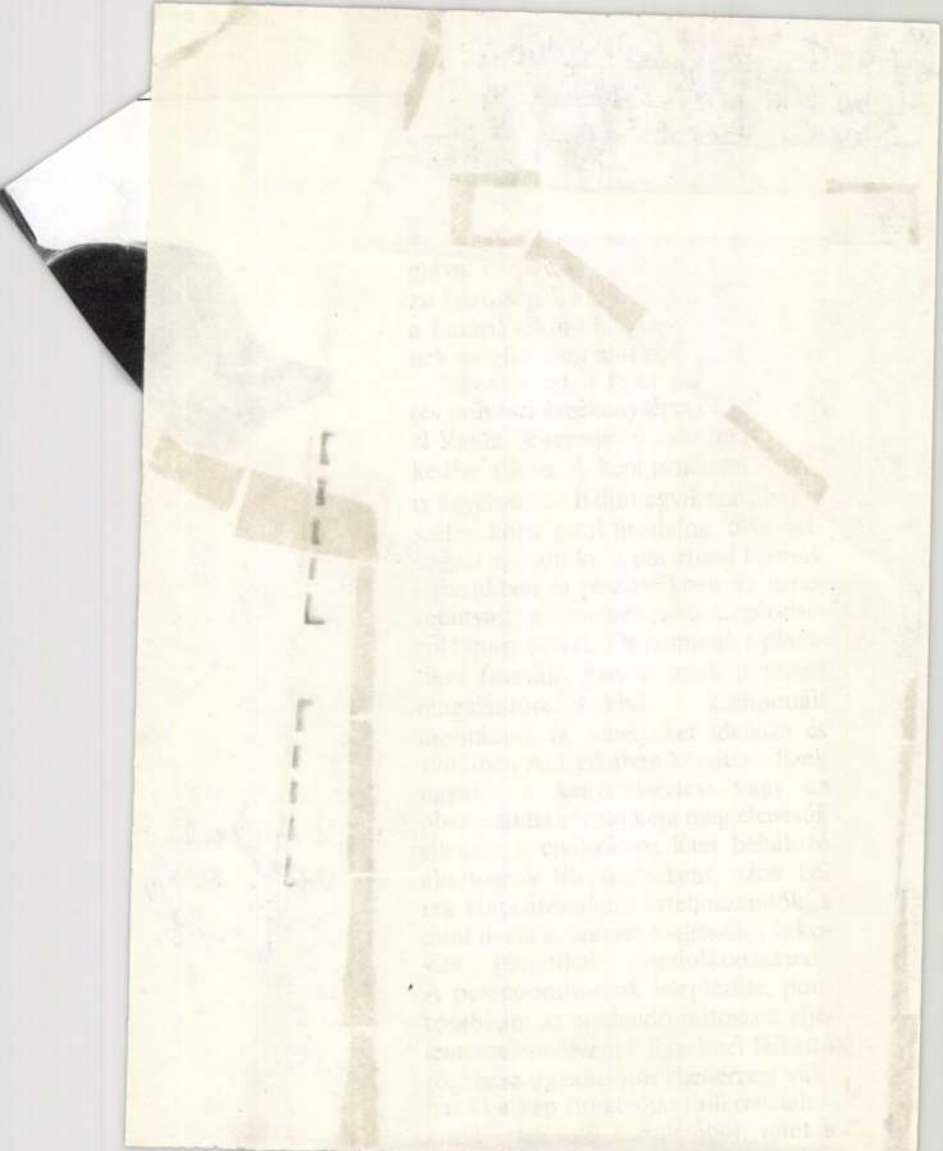

szexualitásnak az az érzékeltetése,
amiről X. Gauthier beszél.

Csakhogy Jakovits szobrainak állí-

JAKOVITS JÓZSEF

P. Szabó Ernő: Az anyag megszabaditása

Napi Magyarország 1998 szeptember 30

Steindl Imre

Repr.: Parlament.

3.o. II.kép.

Szőllősi Ernő /szerk/: Budapest - Guide illustré.

Bp. é.n.

JAKOVITS József

JÓZSA Ágnes: Jaki. = Vasárnapi Hirek, 1993. okt. 31. 9.

ok : Megyei Művelődési Központ,

mus : Györfi Sándor szobrászata. =
2., ill.

dor művészetéről. = Népszava,

di Attila:;.i.Körmendi

ÁGOPCSA Marianna: A festő és a
er 21. 6.

léria, 1985 **ism.** GÁBOR Csilla:
= Utunk, 1985. március 29. 7.
i.Gábor Csilla:;.i.Ágopcsa

iállítása az új Nemzeti Szinház
em, 1985. március 21.-április 7.
drás. Bp. : Művészeti Alap, 1985
ria katalógusai ; 48.) **ism.**

Jakovits Jozef

Ricill. Bp. Balana Galicia, 1993

ism. Kováts Albert: Forradalmi sorozat.
= Benélő, 1993. nov. 25. 45. M

...SI KÖRKÉP

képeire emlékeztető
:n kinéz a képből.
rusztikus akt áll, ke-
t. A festő feje fölött
kednek el. A kép ele-
il illeszkednek egy-
szkok szerepe, jelen-
n. A kiállításon még
il az álarc motívuma,
sésebben, a *Maszkok*
pen. Művészileg job-
t az *Önarckép édes-*
943) és a *Kucsmás*
4) is, itt meggyőzően
, nyakas, csavaros ész-
népkaraktert a művén.
méretű, harmonikus
erképet is láthattunk:

rednek zavaróan a *Hol volt, hol nem volt* című művön is. Rendkívül érdekes viszont a *Forrás* 1929-ből, ahol az egyszínű foltokból, kevés, redukált elemből kialakított nőalakok, fejükön korsóval, a római iskola klaszszicizálására emlékeztetnek. A kisebb képek közül a *Medvetáncoltatót* (1947), a *Zsögödi vásár*t (1941) és a *Kolozsvári utcá*t (1935) emelem ki. Valószínűleg korai kép a *Zsuzsika* című találó portré.

A Tanácsteremben Zsögödi Nagy 1956 novemberében Budapesten készített portréit és más grafikáit lehetett látni. A forradalom és a népi írók melletti elkötelezettségre való műveket eddig nem mutatták be nyilvánosan. Németh László, Tamási Áron,

Tisztelettel meghívjuk

JAKOVITS JÓZSEF

Áttört akt, 1947

szobrászművész
életmű-kiállítása
alkalmából megjelent
könyv bemutójára
1996. október 10-én
(csütörtökön) 3 órára

A kiadványt
SÜMEGI GYÖRGY
művészettörténész
ajánlja a megjelentek
figyelmébe

Ernst Múzeum
Budapest VI.,
Nagymező utca 8.

A helyszínen a könyv 50%-os kedvezménnyel megvásárolható!

Jakovics József

József utca 37. Bp.,Vigadó G., 1993

ism. LOSONCI Miklós: Tehetségek tanyája. = Vasárnapi Hírek,1993.febr.14. 9.

Jakovits József művei

1996.X.19

Mágia és Heraldika

Jakovits József szobrai az Ernst Múzeumban

A lexikonok és kézikönyvek szürrealistának nevezik. Kétségkívül azt állította maga is a Gulyás testvérek életrajz-riportjában, hogy a Vajda Lajos hagyatékában látott Max Ernst-reprodukciók voltak rá leginkább hatással a kor nevezetes művei közül. Mégsem egészen egyszerű a dolog. Maga az élet volt szürreális, az 1909 és 1994 közötti nyolc és fél évtized, amit Jakovits végigélt. Az hagyján, hogy a háború alatt Moravcsik Ernő gyakorlati elmekórtanjából megtanulja két elmebaj tüneteit, és sikeresen el is játssza a szerepet. Hogy testes ukrán katonalányoknak szájharmonikázott, amíg már vérzett a szája, vagy hogy modern művésztelepet szervezett egy romos rózsadombi villában, amíg ki nem rúgták őket onnan – a negyvenes évek első felében az volt a csoda, ha valakivel nem történtek különös dolgok. Hogy a szigorú MKP-t állítólag csak úgy odahagyta 1947 tavaszán, az is érthető. Előbb-utóbb úgyis kitették volna. Hogy Vajda Lajos ágyneműtartóban tárolt életművén aludt húsz évig, furcsa – de végül is Vajda Júliát, a festő lánytestvérét vette feleségül, Vajdát hivatalosan semmire se becsülték, a lakás, a Bálint Endrével megosztott „Rottenbiller" meg szűkös volt négy felnőttnek három gyerekkel. Hogy másik húsz évet Amerikában tölt, és itt kis híján rabbiképzőbe kerül ötvenéves fejjel – Amerika a korlátlan lehetőségek hazája. De hogy végül is nem veszik fel, mert ahhoz, hogy rabbi legyen, „igazi zsidóvá" kéne operálni, legalább olyan szürreális élethelyzet, mint az, hogy a kiátkozása után lassan visszasírt, a kultúra minden bajára kényelmes magyarázatot jelentő Aczél György keresztapja Radnóti Miklós volt.

Jó évtizeddel ezelőtt az *Új Tükör* közölt egy oldalnyi képet és szöveget Jakovits szobrairól. Aczél személyes morgásával tüntetett ki, mint a rovat szerkesztőjét, persze a főszerkesztőnek címezve a bírálatot, mert a „kézivezérlésnek" ez a lényege. Aczél és Jakovits ismerte és kölcsönösen *tűrte* egymást. Aczélnak nem az írás tartalma, csak terjedelme ellen volt kifogása, Jakovits meg úgy vélte, Aczélt „túl kell élni", egyébként „okos pasas" és „hitt abban, amit csinált". A visszapillantó szobrász itt olyan tömören fogalmazott, mint a szobrain. Amúgy Aczélnak, azt hiszem, az lehetett a baja, hogy Jakovits népi szürrealizmusát, a kabbalisták három héber betűjére épülő képeit és pogány oltárra illő bálványformáit semmilyen, a hatvanas évektől szokványossá lett kategóriába nem lehetett begyömöszölni.

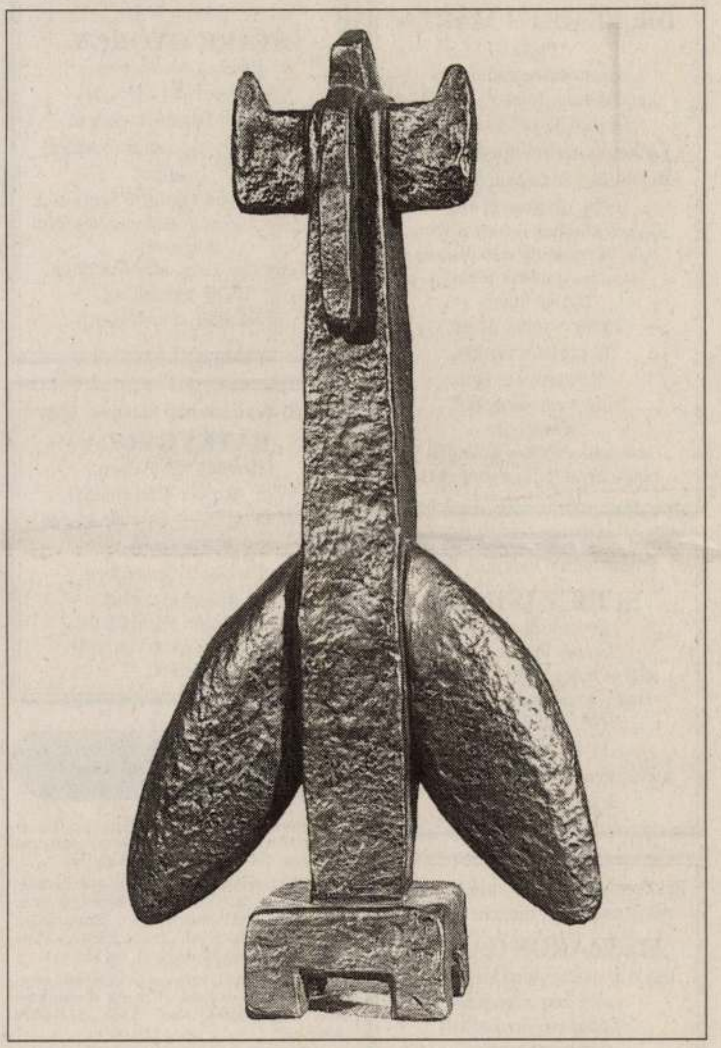

Vajda Lajos-síremlékterv, 1947–1948

Pedig Jakovits igazából hagyományos, figurális szobrász volt, még azt is mondanám, hogy a mediterrán hagyományt követte. Csak nem azt az antik-reneszánsz-barokk-klasszicista hagyományt, amit illett volna, hanem egy korábbit. A máltai kőkorszakot, a szardíniai bronzkort. Ott faragtak fókacombú asszonyokat, öntöttek elnyújtott, szarvakkal ékeskedő alakokat. Henry Moore a legteljesebb tudatossággal, maga is kutatva vállalta ezt a hagyományt, Jakovits inkább ösztönösen, talán Hevesy Iván fontos és elfeledett *Primitív művészetéből*, talán más régészeti könyvekből merítve, de a naivok biztonságával. Az Ernst Múzeum dísztelen termeiben kísértetiesen „kiabálnak" ezek a szobrok. Évszámaik általában fontosak, nem a fejlődésív megrajzolása miatt, mert ilyet nem lehet érezni, az 1946-os munkák nem éretlenebbek a hatvanas években készülteknél, hanem mert az '53-as, '55-ös, '57-es dátumok koruk hangulatát tükrözik. Hol a fiatal Juhász Ferenchez illő csodafiúszarvas-hangulatot, hol a keserű lemondását. Az egy vonallal készült rajzok, a komor humorú kollázsok közel állnak a Vajda Lajos és Bálint Endre nevével fémjelzett világhoz, némileg Kassákhoz is, de ezt a szoros együttélés magyarázza inkább, mint a hasonló lelki alkat. Bálint maga volt a tömény intellektus, Jakovits az érzelmes és érzéki őserő. A szobrászat hagyományos technológiája nem is kedvezett igazán neki, pláne olyan körülmények közt, hogy a szobrász kegyként kap „fakiutalást". De esetleg olyan fára, amit a többinél nehezebb faragni. Ha lehet ebben a szorító körülmények közt kiverekedett életműben csúcsokról beszélni, az az 1956 körüli időszak. A *Kopjafa az élőkért* vagy a *Patkószögekkel vert* korszaka.

Úgy tűnik, Jakovits iskolát teremtett, anélkül, hogy akarta vagy tudta volna. A szobrász Samu Gézától a rajzfilmes Reisenbüchler Sándorig vagy a festő-illusztrátor Veress Pálig sokan kerültek a bálványteremtés bűvkörébe. Nem Jakovits nyomán haladva, hiszen ő már életében legenda volt inkább, mint kiállításokban, tanulmányokban testet öltő művész-valóság. Hanem azért, mert vizuális közkincs lett az a hagyomány, amiből Jakovits merített – de talán pontosabb, ha azt mondjuk: származott.

Székely András

Halálozás

Szomorú kötelességünk tudatni mindenkivel, hogy

DR. NÉMETH MÁRTA

Ph.D

a közgazdaság-tudomány kandidátusa, főiskolai tanár, UNESCO-professzor, a Külkereskedelmi Főiskola Public Relations Tanszékének vezetője 1996. október 11-én, 54 éves korában örökre elaludt. A Külkereskedelmi Főiskola saját halottjának tekinti. Utolsó útjára 1996. október 22-én 12 órakor kísérjük a Farkasréti temető Makovecz-terméből. Gyászolják: családja, barátai, kollégái, tanítványai, lelki gyermekei.

Fájdalommal tudatjuk, hogy

SUBICZ ISTVÁN

1996. október 2-án, életének 79. évében, súlyos betegségben elhunyt. Hamvasztás utáni temetése 1996. október 24-én 11.15 órakor lesz a Pestszenterzsébeti temetőben. A gyászoló család.

Fájó szívvel tudatjuk mindazokkal, akik szerették, tisztelték, hogy

MÉSZÁROS GÁBOR,

egykori nyíregyházi huszártiszt, szobi őrsparancsnok, a budapesti őrzászlóalj volt parancsnoka, a Terimpex, majd a Mertcontroll alapító tagja, illetve nyugdíjasa, türelemmel viselt betegség után, 1996. október 8-án, 83 éves korában meghalt. Október 24-én de. 11 órakor kísérjük utolsó útjára a Farkasréti temető ravatalozójából. A gyászoló család.

HÓBOR JÁNOS

nyugdíjas főelőadó 68 éves korában elhunyt. Temetése 1996. október 21-én 13 órakor az Óbudai temetőben lesz. A Külügyminisztérium saját halottjának tekinti.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

DR. BÁLINT ATTILA

1996. szeptember 18-án, 43 éves korában elhunyt. Drága halottunkat a Farkasréti temetőben (34/3/IV.–1–33) csendben eltemettük. Köszönetet mondunk mindazoknak, akik róla megemlékeztek, fájdalmunkat bátorító szavaikkal, a szeretet és a megbecsülés számtalan jelével enyhíteni próbálták. A gyászoló család.

(360085/1K)

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége tudatja, hogy

STARK GYÖRGY

életének 63. évében, október 8-án elhunyt. 1958-tól hosszú éveken át a szövetség gazdasági vezetője, majd a Nemzetközi Újságíró Szervezet magyarországi irodája vezetőjeként dolgozott. Temetése 1996. október 29-én 10.30 órakor lesz a Farkasréti temetőben. (F)

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

BÁTKI GYULA

életének 83. évében, 1996. október 8-án elhunyt. Temetése 1996. október 24-én 10.30 órakor lesz a Farkasréti temetőben. A gyászoló család. Táviratcím: Bátki Zsolt, 1115 Bp., Tétényi út 34/B.

(64121/2K)

Állás

25 000 Ft garantált jutalékkal a Garancia Biztosító üzletkötőket felvesz. Ingyenes átképzés! Tel.: 203-6287. (359914/1K)

Acélszerkezetek és gépek gyártásának szervezésére és ellenőrzésére keresünk munkatársakat. Nyelvismeret előny. Szakmai önéletrajzokat az alábbi címre kérjük: Euro-Consult Kft., 1519 Budapest, Pf. 412. (F)

☎ **Adatrögzítést,** szövegszerkesztést, gépelést magnóról vállalok itthonra. Számítógépem, nyomtatóm van. Tel.: 132-2676. (A055212)

ÁRNYÉKOLÁSTECHNIKAI üzletkötőt keresek. 405-0675. (359905/1K)

☎ **Asztalosműhelyembe** felveszek megbízható, precíz szakmunkást. 113-3012. (A055413)

Dinamikusan fejlődő számítástechnikai cég keres agilis, angolul beszélő, jó fellépésű munkatársakat ÉRTÉKESÍTÉSI ÉS BESZERZÉSI MUNKAKÖRBE.

Jelentkezés telefonon:
140-1506, 270-6339, László Évánál.

☎ **Az ANIVET** (állatgyógyászati, -tenyésztési eszközöket fejlesztő, gyártó, forgalmazó kft.) keres agilis, kereskedelmi érzékkel és önálló elképzelésekkel rendelkező szakembereket: 1. Mozgó Patikájába, 2. Országos területi képviseletre, 3. Külker.-ügyintézői munkakörbe. Olyan szakemberek jelentkezését várjuk, akiknek a kihívás és a nagy követelmény mellett a magas fizetés cél lehet. A pályázatokat kérjük az ANIVET Kft., 1443 Bp., Pf. 168. címére benyújtani. (A055415)

☎ **Belvárosi** értékpapír-forgalmazó cég azonnali belépéssel, hoszú távú gyakorlattal, jó szervező és rendszerező képességgel, középfokú angolnyelv-tudással rendelkező titkárnőt keres. Gépíróí tudás, szövegszerkesztő (Winword 6.0) ismerete szükséges. Önéletrajz leadása személyesen, vagy megküldése postán, az alábbi címre: K & H Brókerház Rt., titkárság, 1075 Budapest, Károly krt. 3/C. (A055063)

Brókercég tárgyalóképes munkatársakat keres befektetési területre. 06 (30) 492-853, 06 (20) 391-514, Bognár.

HIRDETÉSI MANAGERT (lapkiadás)

keresünk külföldi érdekeltségű lapkiadó vállalat megbízásából.

Hatósági feladatokat ellátó országos hatáskörű szerv főiskolai (egyetemi, főiskolai) végzettséggel, számviteli és számítástechnikai ismeretekkel rendelkező férfi munkaerőt keres területi ellenőri munkára. Bérezés a köztisztviselői törvény nomenklatúrája szerint. Jelentkezni lehet: 210-2837-es telefonszámon.

Hőerő-gépészmérnök végzettségű munkatársat keresünk tervezői és mérnök-üzletkötői feladatok ellátására. Német- és/vagy angolnyelv-ismeret szükséges. Idegen nyelvű szakmai önéletrajzokat az alábbi címre kérjük: Euro-Consult Kft., 1519 Budapest, Pf. 412. (F)

☎ **Hungaroreklám** Kft. felvételre keres felsőfokú angolnyelv-vizsgával rendelkező, fiatal, agilis titkárnőt. Fényképpel, telefonszámmal ellátott szakmai önéletrajzát és a nyelvvizsga-bizonyítvány másolatát az alábbi címre kérjük elküldeni: Hungaroreklám Kft., Takács Tibor, 1145 Budapest, Thököly út 174. Telefonszám: 252-3880, 252-3573. (A054699)

MAGYAR HITEL BANK RT

A Magyar Hitel Bank Rt.
a nemzetközi fizetéseket lebonyolító SWIFT rendszeréhez keres

1 fő rendszergazdát.

A munkakör betöltéséhez
ST 400, VAX, VMS ismeretek és az angol nyelv beszédszintű ismerete szükséges.

A pályázatokat szakmai önéletrajzzal és a fizetési igény megjelölésével az alábbi címre kérjük:

Magyar Hitel Bank Rt. Bankinformatikai Igazgatóság,
1133 Budapest, Pozsonyi út 77–79. (F)

Klimatizáló és elektromos háztartási gépeket forgalmazó olasz cég keres üzletkötőket nyugat-magyarországi és budapesti működési területre. Saját gépkocsi szükséges. Eladás utáni jutalék és költségtérítés. Önéletrajzát levélben vagy faxon az alábbi címre kérjük: ATHENA KOMFORT MAGYARORSZÁG KFT., 1027 Budapest, Bem rkp. 50. I. em. 2. Tel./fax: 212-5173, 316-0526.

☎ **Mellékállás** fiataloknak. 131-4218. (A054360)

Műszaki vezetői munkakör betöltésére keresünk agilis, számítógépes ismeretekben (Macintosh, PC) jártas személyt, aki megfelelő nyomdai kapcsolatokkal rendelkezik, széles ismeretségi körre támaszkodik. Olyan kiterjedt ismeretséggel rendelkező személy jelentkezését várjuk, aki jó szervező, lüktető terhelés mellett egyenletesen biztosítja a műszaki szervezést, a nyomdákkal való kapcsolattartást. Részletes, kézzel írott, fényképpel kísért, referenciákkal alátámasztott önéletrajzát – melyet bizalmasan kezelünk – az alábbi címre kérjük küldeni: Kódexpress Kiadó, MVZ, 1241 Budapest, Postafiók 96. Jelentkezési határidő: november 10. (64167/2H)

☎ **Németül** jól beszélő, gép- és gyorsírástudással rendelkező munkatársnőt keresünk. Jelentkezni lehet: Sárközy Géza logisztikai vezetőnél. Tel.: 06 (30) 445-053. (A054991)

☎ **Otthonra,** hosszú távra gépírást vállalok. 379-4752. (A055355)

MŰSZAKI VEZETŐT (beruházás-karbantartás)

keresünk kereskedelmi és ingatlanhasznosítási cég részére vállalkozói szemléletű mérnök személyében. Fő feladata a műszaki tevékenység és kis létszámú karbantartó profitcentrum irányítása. Önéletrajzát várjuk (poz. sz.: 12111):

Siklóssy és Partner

...s, s miért emlékeznénk leventékre, akiket egy-egy szál puskával a kézben hajtottak a budapesti „frontra", szembe az orosz tankokkal. Ötvenkét éve… miért idéznénk fel a munkaszolgálatos nők halálmenetét a bécsi országúton, a pesti gettót százezernyi magyar állampolgárral: minek kellene agyába vésni a mai olvasónak, hol állt a tiszta vérűeket és nem tiszta vérűeket elválasztó vaskapu a Wesselényi utcában. Ötvenkét éve kezdődött el a magyar múzeumok, gyárak, könyvtárak értékeinek Nyugatra hurcolása, ötvenkét éve dőlt el, hogy nincs kegyelem Bajcsy-Zsilinszky Endrének.

Felejtsünk? Felejtsük Radnóti Miklós „halált virágzó türelmét", „sárral kevert vérét"? El kellene felejteni az akkori köznapi hősöket, az életmentőket, akik életüket kockáztatták?

Gyűlöletmentes világban talán halványulna az emlékezet. Jó volna felejteni. De nem lehet. Túl sok maradt még mindig, ami emlékeztessen.

N. SÁNDOR LÁSZLÓ

a főúri élet, a nagy jövedelem alapja már nem annyira az előjog, mint inkább az összeköttetés, a korrupció útján megszerzett vagyon lett. Aki ebben a rendszerben jól él, az közben vagyonos lett, és ezt nem elsősorban a hatalom iránti hűségének, hanem ügyességének köszönheti. Ezért betegessé duzzadt az elmúlt pár év során a negyven évig elfojtott vagyonszerzési mohóság.

Ma a korrupció sokkal több embert és sokkal nagyobb volument érint. Ha korrupciós jövedelemnek tekintünk mindent, amiért nem kellett megdolgozni, aminek az eredete nem munkajövedelem, akkor a korrupció ma legalább százszorosa annak, ami tíz évvel korábban

A szerző közgazdász

korrupció mindenütt, ahol például a lakosság felső egy, illetve tíz százalékának az átlagosnál nagyobb a nemzeti vaosztrák szociáldemokratákéra jellemzőre kellett volna válnia. A magyar nép nagy többsége nem a chilei vagy a mexikói, hadok sem egyediek az „elprivatizált" pénzek toplistáján.

ezek fölszámolását tűzi ki célul, addig naiv kísérlet marad minden államilag meghirdetett harc a korrupció ellen.

– És azt ismered fiam, hogy „A világ a korrupt, nem az ÁPV Rt."?! PÁPAI GÁBOR RAJZA

Csakhogy a Tocsik-sikerdíj után már nem intézhető el kézlegyintéssel megannyi szegényházunk. Az egészségügy, az oktatás, a „népjólét", a halmozottan hátrányos helyzetben lévő Kelet-Magyarország. Nem fizethetők ki azzal a félmondattal, hogy ugyan kérem, pénztelen államban ez így szokás. Vagy azzal, amit évek óta, váltott kormányokkal hallunk egyesektől, hogy a piacgazdaság kiépülése nem lányregény, áldozatokkal jár. Nem is lehetne másképp.

Nem csupán Tocsik-perre vár a közvélemény. Hanem az államélet teljes körű átvilágítására, üvegzsebű képviselőkre, a kleptokrácia kiebrudalására. Lopásgátló szabályok és szervek beépítésére – a szemünk láttára.

A parlament alkotmányügyi bizottsága előtt Suchman Tamás nem bujkált, nem nyegleskedett, hanem hosszan beszélt. Saját felelősségéről is. A végén azzal búcsúzott, hogy valamennyiünk figyelmébe ajánlja József Attila Bánat című versét. Felütöttem a kötetet, találtam benne Bánat címmel mindjárt kettőt is. Az egyikben ezt olvasom: „Csak egy pillanatra martak ki, csak./ Zúgj, erdő elvtárs! Szinte csikorgok." A költő másik Bánatában pedig ezt: „Szarvas voltam hajdanán,/ farkas leszek, azt bánom."

Feladta a leckét a távozó miniszter. Tessék mondani, most akkor mi a Bánat? Melyiket szeressük?

Suchman Tamás nyílt levele az MSZP elnökségének, frakciójának

Kedves Barátaim!

Az, hogy a nyilvánosság előtt szólítalak meg benneteket, azt jelenti, hogy úgy érzem, nincs és együttesen sem lehet titkunk a magyar közvélemény, a magyar nép előtt. Az alkotmányügyi bizottság meghallgatása óta érzem úgy, hogy soha az ember nem méltóbb a nyugalom bölcsességére, mint akkor, ha tiszta lelkiismerettel nézhetett szembe bíráival. Ezért merem írni néktek, hogy nem értem, mi történt egy ország sorsáért felelős hatalom soraiban, hogy gyermeki hisztériával, beteges önmarcangolással, kapkodva, vizsgálóbizottságból vizsgálóbizottságba rohanva, törve és zúzva bizonytalanítja el az államapparátust, a nemzetközi partnereket, a hazai gazdasági élet szereplőit, saját támogatóit, híveit és önmagát. Mi történt, hogy egy kár elhárítása közben milliárdos károkozással fenyegető esélyeket évekre visszavető cselekmények sorozata indulhat el? Mi történt, hogy saját akaratát elveszítve más akaratok és más forgatókönyvek parancsa szerint bábuként cselekszünk? Bebizonyosodott talán, vagy alapos gyanú merült fel, hogy frakciótársatok, a magyar kormány tagja bűnösen mulasztott? Bűnt követett el? Bűnt pártolt? Vagy egyszerűen eltűrt valamit? Nem az talán a helyzet, hogy felfedte a súlyos szabálytalanságot (melyről azonban még hivatalos minősítés, semmi nem keletkezett), hogy törvényes útra terelt egy folyamatot? Tudtok valami mást? Mert akkor értem, hogy mi ez az elhatárolódás, mi ez a szolidaritás hiánya, miért érzitek, hogy én vagyok rajtatok Nessus inge. Vagy valami más van? Talán a rossz lelkiismeret működik néhányatokban? Ha nem, hát miért nem az történik, aminek ilyenkor a politika s a jog logikája és szabályai szerint történnie kell. Talán nem ismertétek fel a mostani intézkedések iszonyú hatását? Nem látjátok be, hogy az ellenzék nem adta fel a csatát választási veresége óta? Neki ez a dolga. De a jó lelkiismeretű kormánypártoknak a korrekt, demokratikus, ám határozott válasz megadása a joga és kötelessége. Vizsgálta valaki közületek a koalíciós partner szerepét és érdekeltségét az ügy botránnyá nagyításában? S általában kinek hisztek? Deutsch Tamásnak? Torgyán Józsefnek? Minden döntésről ki lehet mondani, be lehet bizonyítani, hogy hibás. Ügyek százaival lehet sokkolni a közvéleményt. S mire kiderül, mint legutóbb a Dunaferr ügyében, hogy inkább az ellenkezője igaz, már késő. Nem tudjátok, hogy Mindszenty-, Rajk-, Nagy Imre-perek országa vagyunk? A média szereplőinek egy része nem az objektív igazságot keresi, hanem eszköze azoknak, kik Magyarországon minden zavarkeltésben érdekeltek. A sajtó egy része soha nem bocsátja meg az 1994-es választási eredményeinket, mert nem az történt, amit szeretett volna. Nem azokra kellene ma korrektül támaszkodni, akik a médiákban ebben az ügyben is az objektív hírközlés eszközrendszerét választották? S most valamit a tényekről: velem kapcsolatosak, de a folyamatról szólnak.

1994 őszén javasoltam először, hogy a privatizációt parlamenti bizottság felügyelje. Több más javaslatom is volt, ami egy korrekt törvényalkotáshoz lett volna szükséges, de elutasították. Schalkhammer Antal, kérlek, nyilatkozz e folyamatról!

1995 tavaszán küszködtem egy, a privatizációt felügyelő miniszter jogi felelősségét is megalapozó, de jogkört is biztosító törvénytervezet elkészítéséért. Az SZDSZ-es tárgyalóküldöttség 90 százalékig elutasította.

Puch László, te, aki részese voltál a tárgyalásoknak, mondd el a nyilvánosságnak az éjszakába menő tárgyalások történetét.

Békét szerettem volna az önkormányzatokkal, és logikusan végrehajtható jogi rendezést. Így volt ez az önkormányzati közművagyon elosztásáról szóló jogalkotás során is. Lamperth Mónika képviselőtársnőm, mondd el erről a folyamatról, amit múltkor is elmondtál nekem. Miért állunk ma szemben több száz önkormányzattal? Csak azért nem jött létre az igazságot megközelítő jogi szabályozás, mert a vidék kistelepüléseinek érdekeivel szembe lett állítva az SZDSZ-es városok érdeke. Emlékeztek a kongresszuson mondott beszédem utolsó gondolataira? Olvassátok el újra. Mit nem bocsát meg nekünk a magyar nép… Most a látszat más, de ez is számomra elfogadhatatlan. Ugye leszavaztatok ekkor.

Újra javasoltam a privatizációs parlamenti bizottság felállítását. A frakcióvezető fiókjában ott van hivatalos átiratom. Szekeres Imre, olvasd fel, s abból kiderül, hogy átlátható, sőt a parlament által ellenőrzött privatizációt szerettem volna. Szekeres Imrén kívül senki nem reagált a javaslatomra.

A belterületi földügy és más anomáliák miatt is április elejétől május 14-éig kísérleteztem a privatizációs törvény olyan módosításával, amely szintén jogi felelősségem alapozza meg, de nem hoz olyan helyzetbe, hogy a parlament előtt döntéseket kelljen magyaráznom, amelyeknek ellenkezőjét szerettem volna. És felelősséget kelljen vállalnom, miközben még véleményezési jogom sincs a jelenlegi hatályos törvény szerint. Az SZDSZ ellenjavaslatot nyújtott be, az MSZP gazdasági munkacsoportja, költségvetési munkacsoportja nem felelősségem növekedésének, hanem hatalmam növelésének vélte javaslatomat, és elutasította. A törvényjavaslat elkészítésével egyidejűleg a jelenlegi vezérigazgató elkészítette az ÁPV Rt. új szervezeti modelljét, amely más döntési mechanizmust, a jelenleginél jobbat javasolt a szervezeten belül, és vezetői szintek megszüntetését és több mint száz fő létszámcsökkentést tartalmazott. Csak a törvénymódosítással együtt szerettem volna bevezetni.

Az önkormányzati problémakört többször fölvetettem kormányülésen. Csak Medgyessy Péter reagált rá, de a belügyminiszter sohasem. Nem tudom, észrevettétek-e, hogy két év alatt ebben a sok tízmilliárdos problémakörben az önkormányzatok tényleges állami főnöke az ÁPV Rt. felé egyetlen problémamegoldást jelentő tárgyalási javaslattal vagy más lehetőséggel nem élt, és nem tett kezdeményezést az önkormányzatok nevében. Most azt kell látnunk együtt, hogy Kuncze Gábor, tehát az SZDSZ fog igazságot szolgáltatni?

Olvassátok el a kézi vezérlésemet bíráló SZDSZ-es szakértői megnyilatkozásokat. Akkor most hol a felelősségem, ha nekik volt igazuk? És már csak néhány apró dolog. A koalíciós kormány a kormányzati struktúrában példátlan módon 22 általa kinevezett személy kezébe tette a privatizációt.

A privatizációs törvény szellemiségéből is származóan és a Pénzügyminisztérium szerepéből is következően a PM képviselője kvázi vétójoggal rendelkezett az igazgatóság ülésein. Egyébként pedig olvassátok el a privatizációs törvényt, s akkor tapasztalhatjátok, hogy törvény adta lehetőségeimet többszörösen meghaladva igyekeztem egy olyan robbanószert hatástalanítani, amelynek veszélyességét már évek óta éreztem. Nem sorolnám tovább, valóban, de ha majd feltett kérdéseimre választ kapok, politikai felelősségemet akkor fogom érezni csak igazán.

Most csak annyit kérek, ismerjétek fel történelem előtti felelősségünket, a magyar nép előtti felelősségünket, s járjatok el úgy, mint ahogy egy 54 százalékos parlamenti erőnek döntenie, rendelkeznie kell. A mindinkább politikai válsággá terebélyesedő jelenlegi konfliktushelyzet a demagóg politikai erők s a revánsra vágyó, mármár professzionális ellenzéki erők segítségével ez utóbbiak józan kisebbségének akarata ellenére anarchiává szélesedhet.

Az ÁPV Rt.-nél történteket sem enyhíteni nem akarom, sem felejteni nem tudom. És ezért én már egyébként megbűnhődtem. Ki kell azonban mondanom, hogy a forgatókönyvben több áll, mint amennyi eddig megtörtént. Vegyétek, kérlek, észre, a tét már nem az én fejem, hanem az ország sorsa. De ebben az országban sokan vannak, akiknek semmi sem drága.

Utóirat: Erősnek és elszántnak érzem magam, mert igaz ügyért harcoltam 19 hónapon keresztül, olvassátok el a kormányülés jegyzőkönyveit. Nem Bokros Lajossal rivalizáltam egy évig, hisz a stabilizációs politika iszonyú racionalitását és szükségességét felismertem. De éreztem és érzékeltettem, hogy a szociálpolitikai gondolkodásnak van alternatívája. S akik ezt hordozták, azok rajtam kívül kikerültek a kormányból. S én úgy éreztem és érzem a mai napig, hogy nem veszíthetjük el a szociáldemokrata értékek képviseletének jogát, s nem adhatjuk át ezt a jogot jobboldali demagógoknak. Soha a nyilvánosság és azt hiszem, hogy többségében a frakció sem tudta ezeket a küzdelmeimet. De most el kell mondanom.

A baloldal bal szélén állok, s mégis a privatizáció felgyorsítását, tehát a kapitalizmus gyorsabb építését szolgáltam, mert elfogadtam azokat a felismeréseket, és magam is azt ismertem fel, hogy a folyamat elhúzódása a szabadkapitalizmus valamennyi átkát Magyarországra fogja szórni, és elviselhetetlen lesz a társadalomnak, az embereknek. A privatizációs bevételekkel kapcsolatos vitának nem az volt a lényege, amit a fejemre szórtatok, hanem az a felismerés, hogy növekedés nélkül nem tudunk változtatni sem a költségvetés, sem a társadalom sorsán, művi növekedés tönkreteszi az országot, de a privatizációs bevételek járulékos hasznaiból jelzést kell tennünk az államnak, jelzést kell tennie, hogy megalapozott növekedést kíván, mert csak a növekedés által lesznek munkahelyek s lesz kenyér azok asztalán, akik hittek vagy még hisznek a szocialista pártban, annak választási ígéreteiben. Jobb létet kell biztosítani azok számára, akik felemeltek magunkat maguk fölé, hogy velük, értük küzdjünk egy boldogabb, alkotó Magyarországért.

Suchman Tamás

Utasváró

Hirdetésfelvétel:
Telefon/fax: 303-0950

utazási irodák napi ajánlatai

EILAT
CHEMOL-TRAVEL

ŐSZI-TÉLI VAKÁCIÓ NAPSÜTÉSBEN!

1és 2 hetes luxusüdülés
a Vörös-tenger partján,
a szörfözők és búvárok paradicsomán
3, 4, 5 csillagos, tengerparti
szállodákban, repülővel
november 5-től hetente már

69 900 Ft-tól

Jelentkezés a CHEMOL TRAVEL-nél
Budapest V., József nádor tér 8.
Tel.: 266-2261, 266-2173
VI., Teréz krt. 26.
Tel.: 153-0729, 153-0565
és partnerirodáiban országszerte.

BUDAPEST TOURIST

EILAT-nap a BUDAPEST TOURIST Rt. minden irodájában csak október 19-én!
Minden teljes árú eilati utunkra 5% engedmény!
Október 29., november 5., Motel Lev Haer 52 980 Ft, Hotel Etzion** 62 980 Ft, Hotel Red Rock*** közvetlen tengerparti szálloda 69 980 Ft, Hotel Sun Suites**** 79 980 Ft, **EGYIPTOM–IZRAEL,** 13 nap, körutazás, félpanzióval, november 12., 169 980 Ft, **EGYIPTOM–JORDÁNIA,** 12 nap, körutazás, félpanzióval, november 1., 179 980 Ft, **IZRAELI CSILLAGTÚRA,** november 24., repülővel, 3 csillagos szállodában, reggelivel, 8 nap, 89 980 Ft.
EGZOTIKUS SZILVESZTERI AJÁNLATAINK:
THAIFÖLD, 13 nap, 349 980 Ft,
SRÍ LANKA, 12 nap, 289 980 Ft,
SZINGAPÚR–MALAJZIA 379 980 Ft.
Jelentkezés a BUDAPEST TOURIST RT. irodáiban
(tel.: 342-6521, 133-8981) és viszonteladóinál!
BUDAPEST TOURIST RT.
AZ UTAZÁSI IRODA.

NYITUNK! OKTÓBER 14.! VÁRJUK! NYITUNK! OKTÓBER 14.! VÁRJUK! NYITUNK!

IZRAEL–EILAT ÜDÜLÉSEK

5000 FT/FŐ

KEDVEZMÉNNYEL!

SRÍ LANKA 10% KEDVEZMÉNNYEL

PORT Travel Service
DUNA PLAZA
Bevásárló- és szórakoztató központ
1138 BP., VÁCI ÚT 178.

9%
ENGEDMÉNY REPÜLŐJEGYÁRAINKBÓL

NEW YORK	~~64 500~~	59 500
LOS ANGELES	~~87 500~~	79 900
LONDON	~~31 000~~	27 500

MEGHATÁROZOTT FELTÉTELEKKEL

NYITVA: HÉTFŐ–PÉNTEK: 9–21, SZOMBAT–VASÁRNAP: 9–15, TELEFON: 465-1120, 465-1121

Tárlatlátogató

Szürreális bálvány

Jakovits József – nem túlzás a jelző – már életében legendás figurája volt a mai magyar művészetnek. Ennek több oka is van. Hosszú időn át volt társa Vajda Júliának, Vajda Lajos özvegyének. Vajdáról pedig tudjuk, hogy mágikus egyéniségével és festészetével egy egész nemzedéknek mutatott példát. Annak a körnek, amely Európai Iskola néven olyan egyéniségeket nevelt, mint Korniss Dezső, Bálint Endre, Anna Margit, Szántó Piroska.

A fiatal Jakovitsot is közöttük találjuk. 1909-ben született, kétkezi munkásként kereste kenyerét, s szabad idejében kezdett el rajzolni-mintázni. Minthogy nem járt főiskolára, viszonylag későn ért művésszé, már a háború után. Abból az időből származnak organikus formákat mutató, telt idomú, torzószerű szobrai, a végtagjaikat törzsükkel szinte egybeforrasztó női aktjai, amelyek hullámzó testükkel absztrakt kompozícióként hatnak. Innen indul meg az évek múlásával mind egyértelműbbé váló stilizáció felé. Noha sosem szakít az emberábrázolás tradíciójával, azaz művei, még a legelvontabbak is, legalább emlékeztetnek valamire, szobrai és grafikái fokozatosan emblemisztikus tömörségűvé egyszerűsödnek. Ebben az átalakulásban két segítségre támaszkodik: a népművészetre és saját, burjánzóan szürreális fantáziájára.

Jakovits József emlékkiállítása
Ernst Múzeum
Megtekinthető: október 20-áig

Előre futottunk a történet ismertetésében. Ez a folyamat – egyéniségének teljes kibontakozása – ugyanis nagyrészt idegenben zajlott. Jakovits, aki a nehéz időket itthon töltötte, az oldódás tájékán, 1965-ben Amerikába távozik. Ott, a távolban töltött két évtized során érik be művészete, amelyről ezenközben idehaza – a földrajzi és az ideológiai távolság miatt – alig lehet hallani-tudni. Így aztán csak nőtt meg szépült a személyét és munkásságát körüllengő legenda.

Jakovits 1987-ben tért haza. A rendszerváltás, amely a kultúrában akkor már javában folyt, nem kedvezett az elfogulatlan értékelésnek. A már többé-kevésbé piaci körülmények között működő könyvkiadás a róla készült monográfiától meghátrált ugyan (grafikai mappájának megjelentetése is fiaskóval járt), de Jakovits kultusza nem csökkent. Sem a kudarc, sem az elmaradt könyv nem késztette kritikus szembenézésre elfogult híveit.

Most – életműtárlatán és két évvel a halála után – objektívabbak lehetünk. Remélhetőleg őszintébbek is. Ideje leszámolni azzal a felelőtlenül nyegle minősítéssel, amely szerint Jakovits egy nagy kortárs, Arp kései és kelet-európaian provinciális követője lett volna. Olyan gazdag és vibráló életmű tárul fel előttünk, amelyet a sok vitatható kísérlet ellenére sem lehet ilyen sommás ítélettel elintéznünk. Jakovits heroikus küzdelmet folytatott, hogy térségünk történelmének sanyarú mindennapi tapasztalataiból fakadó szarkasztikus világlátását a plasztika nyelvén megjelenítse. Innen szellemiségének eleven izgalma. Ugyanakkor látnunk kell korlátait. Színérzéke nem volt hibátlan, a szobrok kemény anyaga is gyakran ellenszegült az említett transzformálásnak. A finom iróniának szánt megfigyelések ilyenkor végzetesen karikaturisztikus, vagy zavaróan morbid árnyalatot kaptak.

• Vadas József

QUEEN TOURS

SRÍ LANKA 12 nap/9 éj 171 000 Ft-tól
NÍLUSI HAJÓUTAK
79 900 Ft-tól – 8 nap, szállás, ellátás, programok. okt. 18., 29.
KÖRUTAZÁS A SÍNAI-FÉLSZIGETEN
8 nap, szállás, félpanzió, programok, 99 900 Ft-tól november 1.
KÜLÖNLEGES AJÁNLATUNK:
Őszből nyárba, utazzon HURGHADÁBA!!!!!!
Rep.jegy, transzfer, 7 éj/reggelivel, ****szálloda 63 900 Ft/fő
TOVÁBBI KEDVEZMÉNYEKRŐL ÉRDEKLŐDJÖN IRODÁNKBAN!
KEDVEZMÉNYES REPÜLŐJEGYEK ÁRUSÍTÁSA!
1114 Budapest, Bartók Béla út 49. Telefon: 267-1262, 267-1263

Földközi-tengeri hajókörút
RODOSZ–CIPRUS–IZRAEL (Egyiptom)
10 nap, a hajón teljes ellátással,
kabinkategóriától függően **56 000–81 000 Ft-ig.**
Indulás okt. 20., és dec. 29. (SZILVESZTER!).
Üdülés az Indiai-óceán partján
KENYA – SLÁGERÚT!
2 hét teljes ellátással, ****-os óceánparti szállodában
149 000 Ft.
Indulás októberben hetente és azt követően is folyamatosan!
ZANZIBÁR–KOMOREN-SZIGETEK–MADAGASZKÁR
üdülés luxushajóúttal az Indiai-óceánon 2 hét **230 000 Ft.**
Indulás: nov. 10., 17.
SVÁJCI NORMA, SLÁGERÁR, HA ÖN AZ INTERJETTEL KENYÁBA JÁR!
Ajánlunk még: **JAVA körút – BALI üdülés** 13 nap **329 000 Ft**
KÍNA – körutazások 9–16 nap **209 000 Ft-tól**
Bp., Teréz krt. u. 32. Tel.: 311-9267, 302-3575,
Bp., Üllői út 24. Tel.: 133-9938, 114-1656,
Szekszárd, Széchenyi u. 21. Tel.: (06-74)319-922, (06-74)319-933.

VÁLTSA MEG ÖN IS REPÜLŐJEGYÉT A HUNGUEST TRAVELNÉL!
Kedvezményes repülőjegyek nyugdíjasok részére!!

Athén	25 900 Ft-tól
Helsinki	25 900 Ft-tól
Kairó	28 900 Ft-tól
London	25 900 Ft-tól
München	19 000 Ft-tól
Zürich	23 000 Ft-tól

Érdeklődni lehet: HUNGUEST TRAVEL
1052 Budapest, Váci u. 42.
Telefon: 118-1117, 266-9848

CASABLANCA Voyages,
UTAZÁSI IRODA
1053 Budapest, Szép u. 2.
Tel.: 117-4120, 266-9954.

EGYIPTOM

KAIRÓ	44 900 Ft
NÍLUSI HAJÓÚT X. 11–25.	73 900 Ft
KAIRÓ–HURGHADA	61 900 Ft
HURGHADA	59 900 Ft

MAROKKÓ

KIRÁLYVÁROSOK – busszal	59 900 Ft
KIRÁLYVÁROSOK – KÖRUTAZÁS	99 900 Ft
AGADIR – ÜDÜLÉS	95 900 Ft
CASABLANCA – ÜDÜLÉS	89 900 Ft

TOP 10

1. IZRAEL – KÖRUTAZÁS	94 900 Ft
2. IZRAEL – EILAT	64 900 Ft
3. KANÁRI-SZIGETEK (ap. + rep.)	54 000 Ft
4. TUNÉZIA (szálló + rep.)	44 900 Ft
5. THAIFÖLD	87 500 Ft
6. VELENCE – 5 nap busszal	24 200 Ft
7. LONDON – 5 nap, repülő + szállás	52 500 Ft
8. PÁRIZS 5 nap, repülő + szállás	55 500 Ft
9. ISZTAMBUL – 5 nap, busszal	16 600 Ft
10. PADOVA–FIRENZE–RÓMA	39 900 Ft

MEXIKÓ
ÜDÜLÉS CANCUNBAN
2 hét, reggelivel
135 990 Ft-ért
KARIB-TENGER
DOMINIKAI KÖZTÁRSASÁG
2 hét, teljes ellátással
149 990 Ft-ért
További egzotikus üdülések
Mauritiuson,
a Maldív-szigeteken szilveszterkor is.
Viva Tours
Bp. XII., Ugocsa u. 4/A.
Tel./fax: 202-2499.

PIHENJE KI '96 NYARÁT NÁLUNK
Erre az ezerszínű, csendes MÁTRA a legalkalmasabb, s ennél csak az áraink varázslatosabbak:
7 nap, 6 éjszaka félpanzióval
2 főre **26 600 Ft-tól**
fürdőszobás, balkonos, tv-s szobákban,
uszoda, szauna, szolárium, kerékpár, túrázás, kisvasút, múzeum stb...
AVAR HOTEL, MÁTRAFÜRED
Tel.: (06-37) 320-400 vagy (06-37) 320-131. Fax: (06-37) 320-134

SZERENCSEKERÉK TELEFONÚJSÁG

ÉRDEKESSÉGEK INTERJÚ KULISSZATITKOK JÁTÉK

06-90-33-22-22

Éjjel-nappal hívható!

SZERENCSETÁBLA

A	Á	B	C	D	E	É
11	12	13	14	15	16	17
F	G	H	I	Í	J	K
21	22	23	24	25	26	27
L	M	N	O	Ó	Ö	Ő
31	32	33	34	35	36	37
P	Q	R	S	T	U	Ú
41	42	43	44	45	46	47
Ü	Ű	V	W	X	Y	Z
51	52	53	54	55	56	57

A Szerencsekerék Telefonújsággal hétről hétre tonnányi hírt, érdekességet tudhat meg két kedvenc TV vetélkedőjéről, a Szerencsekerék és a Mindent vagy Semmit játékokról! Plusz: nap mint nap telefonon játszhat a Szerencsekerékkel, éjjel-nappal, amikor csak akar!
A játékszabályok azonosak a televízióban látottakkal, azzal a kivétellel, hogy a csőd csupán eredményének lenullázását jelenti, de a játékot folytathatja. Betűket az itt látható *Szerencsetábla* segítségével kérhet: elég bemondania vagy beütnie a kért betű sorszámának két számjegyét.
A hét minden napján kisorsolunk egy-egy szerencsés játékost, aki a játékban elért pénzösszegét nyeri.

A mai feladvány

jelrendszer

© VoicePress Kft. 217-3400
A hívás díja 88 Ft-Általperc

Egy nap a Britannicában

Hermann Abs

Abs, Hermann J(osef) (szül. 1901. okt. 15. Bonn, Németország – megh. 1994, Bad Soden), német bankár, és a II. világháborút követő nyugatnémet „gazdasági csoda" egyik vezéralakja volt.

Jogot végzett, majd egy kölni kereskedelmi bankhoz került, s közben Franciaországban, Nagy-Britanniában és az USA-ban tanult. 1938-ban a berlini Deutsche Bank ügyvezetője lett, amely alapítása, 1870 óta vezető szerepet töltött be a német gazdasági életben. Abs az intézmény II. világháborút követő felbomlásáig itt dolgozott. Hithű katolikusként nem csatlakozott a nácikhoz – e tény, valamint az Adenauer kancellárhoz fűződő baráti kapcsolatai egyengették pályafutását. 1948-ban kinevezték a Kreditanstalt für Wiederaufbau (Újjáépítési Hitelintézet) felügyelő bizottságának elnökévé, amely a Marshall-terv pénzügyi alapjából jelentős összegeket osztott szét az üzleti életben és az iparban. Fontos kormánymegbízatása volt, hogy a nyugatnémet delegáció vezetőjeként részt vett a londoni hiteltárgyalásokon (1951–53), ahol rendezték országa adósságait, és kidolgozták a hitelképesség megalapozásának feltételeit. A hitelmegállapodások, amelyeket 1953 februárjában írtak alá, a német gazdasági újjáépítés alapját képezték.

1957-ben a Deutsche Bankot újra megnyitották Frankfurtban. Abs ismét csatlakozott az igazgatótanácsához, 1967-ben a felügyelő bizottság elnöke lett, és 1976-ban tiszteletbeli elnöke. Ez idő alatt továbbra is dolgozott a Kreditanstaltnál, amelynek 1959-ben az elnöke lett, egyidejűleg számos nagyobb német vállalat felügyelő bizottságának tagjaként is tevékenykedett.

Nyerjen Britannica Hungaricát! Vágjon ki és küldjön be 6 darab dátumos Britannica-emblémát a Magyar Hírlaphoz (1087 Bp., Kerepesi út 29/B), minden héten kisorsoljuk a nagyszerű enciklopédiasorozat első kötetét.

(Október 15.)

10556 MH

JAKOVITS József

Román József: 'A self made man' dicsérete. = Népszabadság, XLIX.évf. 198.sz.1991. aug.24. 25.p.ill.

művészeti befolyástól.

ajta indirekt revizionizmust

s nem adja fel ma sem - remé-

k"[15]/s kísérletet tett a magyar

a megfogalmazására."Nemzeti

felett való uralkodó szerepe

et lágyan kendőző érzelmesség,

lás, a képzeletnek a szerkesz-

uralma, a festői harmóniák

mai iskola kizárólagosságra

utasította Oltványi, mint a

nyi finom és burkolt, disz-

áról 1939 márciusában:"[mos-

Áttört akt, 1947

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium és a Műcsarnok meghívja Önt

Jakovits József

szobrászművész emlékkiállításának megnyitására

1996. szeptember 13-án, pénteken 17 órára

Megnyitja Dr. Passuth Krisztina művészettörténész, tanszékvezető egyetemi tanár

Ernst Múzeum, Budapest VI., Nagymező utca 8.

A kiállítás 1996. október 20-ig, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig látogatható

A megnyitót a Törley támogatja

Tisztelettel meghívjuk

JAKOVITS JÓZSEF

Áttört akt, 1947

szobrászművész
életmű-kiállítása
alkalmából megjelent
könyv bemutójára
1996. október 10-én
(csütörtökön) 3 órára

A kiadványt
SÜMEGI GYÖRGY
művészettörténész
ajánlja a megjelentek
figyelmébe

Ernst Múzeum
Budapest VI.,
Nagymező utca 8.

A helyszínen a könyv 50%-os kedvezménnyel megvásárolható!

Sajó metál Kft 1032 Bécsi út 215, 3674567

JAKOVITS Józef

Korányi Korhár: Pikenő (napóra), 1962

Keszthelyi S: Mo napórái. Bp. 1993. 38. 00

Tasa eine einzig
zeichnen sich, i
Formalen und F

Moholy-Nag
drücke von der
diese Zivilisation
Barbaren. In de
sches Werkzeug
Nagys erhebt er
ungsmöglichkei
Tanz einer entfe

Diese befreite
bildern derselbe
eines ländliche

Jászovits József

M. Világ 1995/11.

rencse, hogy Sipos András hadarását nem lehet minden ízében érteni. A helyzet azonban fokozódik, minden jelenettel újabb béka ugrik a színre. A szürke falak szürke világítása még szürkébbé válik, az éj beálltával eléri a töksötétet, a nézőnek nincs semmi öröme a holdfényes párcserékből, hiszen nem látja, mi folyik, amit mégis elévillantanak, az... alantas: a felgerjedt inas a hanyatt vágott Dandin lába között ügyködik. Nincs olyan bunkó, aki ekkorát tévedhetne.

Azzal sem tudunk mit kezdeni, hogy az egy Dandinon kívül mindenki napkirály-kori mezt visel. Hát akkor mikor van? *Most* a Józsefvárosban, vagy *akkor* Versailles-ban? A rendező szándékát nem sikerül fölismerni, a publikum megadja magát, majd csak vége lesz, már nem is figyel, így megy veszendőbe a tapsra méltó néhány ötletke is. Például Sotenville-ék esti passziója, amikor neglizsére vetkezetten laterna magicát néznek (korabeli tévé), s azon nem más, mint egy baknyúl, amint épp bakságát igazolja (szexműsor). Hasonlóképp hatásos lehetne az éjszakai légyott alkalmával Angelique és Clitandre kettőse: rokokó pásztorkép módjára ülnek egy libikókán, a hölgy napernyője is holdra fordítva, majd a szenvedély forrpontján megbillen a hinta, és a nő beleszánkázik kedvese ölébe. Gothárnak azonban ennyi nem elég, jönnek az ágyékmarkolászások, triviális kiszólások, a gyakorta seggre eső szereplők nem kétséges, min csúsznak el. Ha pedig még mindig valami magyarázatunk akadna a játék ilyetén menetére, akkor végleg megzavarodhatunk az utolsó jelenetnél. Angelique gyöngéd csókot lehel hitvese ajakára, és csábító eleganciával belibeg a szürke házba – nyilván ezentúl kegyes leend az ő urához. Nem csoda, ha Dandin megretten, s menten elindul – no nem a rendező, hanem a szerző utasítása szerint – vízbe ölni magát.

A nézőnek is ezt kellene tennie, ha komolyan venné a színházat, az elrabolt idejét, az életét, sőt az Életet. De mit hergelje magát? Kihúztak már belőle többet is – semmiért, és azt sem értette. Tetejébe: ez csak színház, eljárunk belé, mert eljárnak mind a nívónkbeliek, igazoljuk egymásnak, nem vagyunk ám bugrisok, színházjáró, jobb emberek vagyunk.

Ugorhatnának a színészek: így kenődik el az életük, a jobbra fölszánt tehetségük. Játszhatnának jót, jól. De ki veszi észre – egy a bér.

Ugorjon a rendező? Minek? Ő megtette, ami tőle telt. Ennyi telt. Búsulnivalója csak Jean-Baptiste-nak lehet: minden ízében odasilányodott a darabja, ahová silányodni egész életében nem akart. Az unalomba. De e helyről üzenem neki, ne búsuljon. Ahogy elnézem, lesznek még eztán is pénzes bumburnyákok, kivagyi kódisok, házasság örvén prostituálók meg kikapós asszonykák is. És talán lesz akkora erkölcsi szilárdság – majd, egyszer, némelyekben –, hogy kinevetik az efféléket. Akkor, édes Mester, Önnek megint feljön a napja. Addig bírja ki, Önnek már könnyű, már benne van abban, amit spirituális Európának hiszünk.

Pesti Színház. Molière: Dandin György, avagy a megcsúfolt férj. Fordította: Réz Pál; rendezte és a díszletet tervezte: Gothár Péter; jelmez: Berzsenyi Krisztina; zene: Orbán György; dramaturg: Upor László; szcenika: Krisztiáni István; világítás: Móray Ernő; a rendező munkatársa: Eichner András.

Dandin – Szarvas József; Angelique – Pap Vera; M. Sotenville – Reviczky Gábor; Mme. Sotenville – Kútvölgyi Erzsébet; Clitandre – Anger Zsolt; Claudine – Szabó Gabi; Lubin – Sipos András; Colin – Juhász Réka f. h.

Rózsa Gyula

A szorgalmas szürrealizmusról

Ha a korabeli művészetpolitika nem lett volna rövidlátó és személyeskedő, Jakovits József példás közéleti sikereket arathatott volna le a hatvanas-hetvenes években. Nemcsak montázsainak a témaválasztása illett zökkenés nélkül az akkori közéleti plakát tágabb, népfrontos és béketanácsi körébe, hanem e témák – értelemellenes militarizmus, neokolonializmus támogatta diktátorok, álforradalmi maoizmus – feldolgozása is: a gondosan megtervezett, ápolt montázsok technikája is, bizarrsága is megmaradt azok között a konszolidált határok között, amelyeket az e tárgyban illetékes megbízók tolerálni tudtak. A maoizmus pöfeteg, a szemüveges-szakállas értelem kiszolgáltatott, az afrikai diktátor vérlázító, s mindez szép, színes újságkivágatokból, közérthetően – igazán apró, lényeget nem károsító változás lett volna a következetesen angolul írt szövegeket anyanyelvire cserélni. Innen pedig – valóságos példák alapján vizionálok – már csak egy lépés lett volna a köztéri megbízás: a Jakovits stilizált állatalakjaihoz hasonló kútfigurákat készítettek már akkor az arra egyébként érdemesnek tartottak.

A korabeli művészetpolitika azonban korlátolt és személyre szabott maradt, így elismerés helyett ötven évnyi belső és külső emigráció jutott osztályrészül a tavalyelőtt elhunyt Jakovits Józsefnek. Az okok túlontúl közismertek. Az Európai Iskolával kezd, sőt az abból is kivált nonfiguratív csoporttal állít ki a negyvenes évek végén, Vajda Lajos özvegyét veszi feleségül egy Vajdát először értetlenül, később évtizedekig ostoba agyonhallgatással kezelő kor kezdetén – az ilyen életrajzzal megverteknek sajátos módon még az is hátrányára, s nem javára íratik, hogy igazi munkás volt, s a művészetben küzdelmes autodidakta. Az 1949-et követő korszakok egyelőre nem differenciálnak, osztályrésze szobrászként a nyilvánosság elvonása, intellektusként az egész országot hosszú időre elszigetelő bezártság, létfenntartásként a szakmai segédmunka, esetében a bábszínház műhelye. Interjúiból rekonstruálhatóan azt az 1965-tel kezdődő két évtizedet sem világmúzeumokban rendezett kiállítások és műkereskedelmi sikerek szegélyezik, amelyet az Egyesült Államokban töltött – sovány kárpótlás mindezekért a legszűkebb hazai környezet elismerése, s nem feltétlenül inspirálója az árnyalt méltatásnak.

A mostani életmű-kiállításon pedig legalább annak szembe kellett tűnnie, hogy a pályakezdő Jakovits milyen kevéssé volt „elvont", „absztrakt" a Kállai Ernő csoportjában. Nemcsak a csoportnak súlyt adó Martyn, Gyarmathy vagy Lossonczy képeihez képest: Jakovits mindvégig figuratív és félfiguratív szobrász. Stúdiumként elszámolandó realisztikus próbálkozásai után kezdetben kubista iskolán nevelkedett, Archipenko klasszikus módszerét követő pályakezdő, később is csak szürreális elbizonytalanításokkal operáló kisplasztikus. Mindazonáltal a *Szeretkezők* valamennyi változatától távol áll bármiféle többértelműség, a gyakran megmintázott fókák a legváltozatosabb kompozícióban is tökéletesen megfelelnek a zoológia és az állatkerti líra összes igényének, a *Fej* megrendítő, de ugyancsak antropomorf. Még a negyvenes évek szürreálisabb művei is erősen mimetikusak: az a sima plasztikai tömegek és megmozgatott drapériarészek között lüktető, titokzatos *Szerzetes,* az a most *Kút* címen kiállított, korábban a pontosabb Bálvány

vagy Mesealak nevet viselő alakzat is negyvenhat-negyvenhétből. Más, az elvontak csoportjához nem is csatlakozó művészek, elsősorban festők messzebbre jutottak a nonfigurációban, ám ez nem Jakovitsot, hanem a már akkor is sajátosan szerveződő hazai művészeti közéletet jellemzi inkább.

Jakovits ezzel az út feléig jutó szobrászattal éli meg a sorompó lezuhanásának élményét 1949 táján. Negyvenesztendős, ötödik éve szobrász, fel kell tételeznünk, hogy a társainál is nehezebb helyzetbe hozza a be- és kitiltás. A döntéseket ekkortól a nyilvánosság fenyegető és inspiráló kihívásait nélkülözve, magára hagyva kell meghoznia, az energiákat a világkultúra és a társadalom folyamatai helyett a saját tartalékaiból kell merítenie. A jelek szerint az elbizonytalanított helyzet a legkézenfekvőbb reakcióra, a fokozott önbiztosításra készteti. A modernizmus harminc-ötven éve kimeríthetetlen forrásához, a törzsi művészethez fordul, hozzá a szürrealizmus alapítóinak erotikus élményét alkalmazza, s lokális örökségként már nem is az eredeti magyar-kárpát-medencei népművészetet, hanem e népművészet *interpretációját:* azt a kezelésmódot, azt a magatartást, amelyet a képzőművészetekben Vajda és Korniss tervei határoztak meg.

Hatalmas program, egyaránt alkalmas a magasba szárnyaltatásra és arra, hogy a földhöz lapítson. A Jakovits ötvenes években készült művein erősen érződik a gravitáció. Hogy túlbiztosítja magát, hogy kapaszkodásra kényszerül és nem szabadok a végtagjai, azt már a szobrok címe is mutatja. *Csodafiúszarvas, Születik a minotaurusz, Tetovált androgín:* a kimódolt összetételek a legkevésbé sem minősítenének (kiváltképp egy elképesztően ritkán kiállításhoz jutó, s így a címválasztás és a címmegőrzés szép felelősségétől is megfosztott szobrász esetében) – ha nem a leltárkészítő lelkiismeretességével fejeznék ki azt, amit a mű tartalmaz. A fekete fadombormű kombinált figurája csodaszarvas is, csodafiú is, fiúszarvas is a sok lábával, még több agancsával, anélkül, hogy a fantáziának szemernyi munkát adna, és a félig világra jött minotaurusz sem elégszik meg azzal az erotikus töltéssel, amit a mitológiától és a modern művészetektől megkapott; a genitáliák és a szaporodási fázis ábrázolása tovább részletez. Mindig kérlelhetetlenül megmagyaráztatik látványban is, méghozzá csaknem mindig olyan idea, amely eleve túlbonyolított, tapintatlanabbul szólva spekulatív. Az androgínnak az önmagában meglehetősen komplikált lényén túl még azt is el kell szenvednie, hogy tetoválva van, társainak pedig olyan eszméket kellene megjeleníteniük, mint Klerikalizmus vagy A herezacskó emlékműve.

Ezeket az irodalmi konstrukciókat a szobrászi műgond paradox módon még inkább hangsúlyozza. Életrajzírói nem mulasztják el megemlíteni, hogy Jakovits magával hozta idomszerész múltjának iparosi igényességét, életének közelebbi ismerői mindehhez felemlítik későbbi, mindenkori ezermester voltát is. Kő-, fa- és bronzszobrain ez egyaránt meglátszik, de nem biztos, hogy mindig a figurák előnyére. Az a túlbiztosítás ugyanis, amit éreznünk kellett a művek szellemi világához közelítve, még szigorúbban – itt úgy hat: görcsösebben – érvényesül a kivitelben. És a kettő egymást fogja. Egy rigorózus ipartestületi elnök sem találhatna szakmai kifogást annak a két fatojásnak az esztergáltságában, szimmetrikusan szabályos erezetében és műasztalosi pácolásában, amely a *Kopjafa az élőkért* című művet kétoldalt díszíti. De nem biztos, hogy ez feltétlen erénynek minősül egy ipartestületin túlmutató értékrendben is. Az aggályosan tökéletes kivitelezés tereli rá a figyelmet az ugyancsak aggályosan megtervezett, kiszámított konstrukcióra – ez esetben a népművészeti tárból prefabrikált állapotban kiemelt kopjafára, meg a szürrealizmustól

ugyancsak előregyártva kapott szarvas bikafejre. Végtére pedig a két elem mechanikus összeszereltsége az alapgondolat oly kevéssé eredeti voltára. Kopjafát állítani az élőknek: ez intelligens közhely, tárcaötlet, nem több érzelmes publicisztikai leleménynél.

A szürrealizmusban különben is kockázatos minden előre eltervezettnek látszó gondolat és minden utólag lekerekített technika. A magatartás lényegét, a spontaneitást, a szellemi-érzelmi szabadságot veszélyezteti, azt a korláttalanságot hiteltelenítí el, ami a törekvésnek értelmet és létjogosultságot ad. S ha lehet sorrendet felállítani, sokkal jobban fenyegeti ez a veszély médiumuk technológiai meghatározottsága miatt a szobrászokat, mint a vizionáló-deliráló festőket, vagy az írókat, akiknél pedig az írás automatizmusát már így is kétségbe vonták. Csak nagyon erős alkatú szürrealista szobrászoknak sikerült a vad és friss felérzéseiket anyagba, kivált maradandó, nemes anyagba úgy átmenteniük, hogy az eredendő pátosz megmaradjon. Jakovitsnak vagy az alkata volt ehhez kevés, vagy a technikai kötelességtudása túl sok. Művei mindenesetre fekete katarzis vagy varázslatosan őrült tombolás helyett az iparművészet anekdotikus, dekoratív és matériaörömöket kínáló szférájában maradtak. Mózesei a mókás gombszemükkel, a fura, de egyáltalán nem erotikus, tehát nem is zavarba ejtő nőmellükkel, a méreteikhez éppen illeszkedő furcsaságukkal kandallópárkányra kívánkozó kisbronzok: nem vitrinbe való porcelánfigurák, de nem is hitet, mitológiát hordozó (átlényegítő) szobrok.

Furcsán vagyunk ezzel a sokszor méltányolt jakovitsi erotikával is. Valóban nincs talán művészünk – szobrász bizonyára nincsen –, aki ilyen plasztikai szókimondással adná elő a nőiség, s kivált a férfiasság alaktanát, aki hozzá hasonló aggálytalansággal mintázna testrészeket, meg emberi szituációkat, amelyekben ezek a szervek fungálnak. Csakhogy a gesztus annyira tüntető, a megjelenítés bronzba cizellálva, fába csiszolva annyira precíz, hogy a szándékolt megbotránkoztatás már nem is hagy helyet az ösztönnek: a végeredmény pontosan annyira érzékmozdító, amennyit az anatómiai ábrák leplezetlen objektivitása, professzoros demonstrációja kivált. Ferenczy Béni fiúaktjaiban, Medgyessy lábikráiban és asszonyhátsóiban, de még Pátzay frigid-gyanús asszonyaiban is hasonlíthatatlanul több a lüktető erotika, mint ezekben a lelkiismeretes részletábrázolásokban.

Röviden: éppen annyi mágia, tiltakozás és eredetiség van ezekben a bronzmunkákban, amennyit ugyanebben az időben, a hetvenes években a modernizmusra óvatosan tekintő fémes iparművészek is mind megengedtek maguknak. S amelyet a kor legitim művészeti szférája boldogan forgalmazott – de ez a tény megint csak legalább annyira jellemzi az értelmetlenül elfogult és ostobán sommás akkori művészetirányítást, mint magát Jakovitsot. Nem igazolja viszont azt a jótékony szándékkal nivelláló igyekezetet sem, amely az Európai Iskola kiváló és a magyar szürrealizmus kiemelkedő – merthogy egyetlen – szobrászának tudja Jakovitsot. Vélhető, hogy a mostani, második életmű-kiállítás után (az elsőt 1983-ban rendezte meg a Nemzeti Galéria) ez a szép illúzió nem őrizhető meg. Jakovits derék kismesternek bizonyul, pedáns szürrealistának, kötelességtudó fenegyereknek, aki balszerencséjére ezekkel a nem lebecsülendő erényekkel a legzabolátlanabb izmusok egyikénél kötött ki. Aki tiszteletre méltó eszményeket mintázott meg tiszteletre méltó műgonddal, s olyan, helyi értéken mérhető stíluselkötelezettséggel, amely kivált megérdemli a tiszteletet. Csupán azt a kiszámíthatatlanságot, eredendő kis tébolyt, de legalább esetlegességminimumot nem tudta teljesíteni, amire vállalkozott, s amely a vele egy táborban tudott alkotóknak az életeleme volt. Weöres versében, amelyet a Jakovits szobraira írt, fekete csóka zenél és kirepesz-

ti a paplant. Hányavetin szólva ennyi, a paplanrepesztés logikátlansága hiányzik a kegyelemhez.

Az hiányzik a többségből, ami a most *Győri emlékként* kiállított kő bikafej súlyában, ormótlan humorában, vészjósló melegségében, meg a *Patkószögekkel vert* brutális anyag-ellentétében, szerves-indusztriális kétlelkűségében, absztrakt konkrétságában – egyszóval formulázhatatlan költőiségében benne van. Meglehet, a méltatlan körülmények számlájára kell írnunk azt, hogy csak ennyire tellett. Meglehet, a múlt művészetpolitikáké minden felelősség, hogy Jakovits nem jutott el arra a csúcsra, ahová az Európai Iskola vele egy elkülönítőbe zárt mesterei lassan-keservesen elismerve vagy csaknem végig mellőzve eljutottak.

De meglehet, hogy azoknak az írásoknak van igazuk, amelyek a magyar szürrealizmus legnagyobb szobrászát látják benne. Ehhez látnunk kell a magyar szürrealizmus teljesítményeit, általános értékrendjét, történelmi fontosságát. S kivált tisztázni szükséges azoknak a társadalmi, szellemi, politikai tényezőknek az érettségét, mi több, a meglétét a magyar valóságban, amelyek a mindenkori szürrealizmusok lázadásának célpontját, azaz létének értelmét szolgáltatták.

Jakovits József szobrászművész emlékkiállítása. Ernst Múzeum, Budapest, 1996. szeptember 13–október 20.

Fáy Miklós

Mindenki a magáét

Nem, én nem hiszek a Varázsfuvolában. Nem hiszek a szövegében, Schikaneder librettójában. Nem hiszem el, hogy különlegesen szép vagy okos lenne, nem hiszem, hogy amit nem értek benne, az állandó, visszatérő Varázsfuvola rejtélyeknek lenne megoldása, magyarázata. Annyira valószínűtlen számomra az eredmény, hogy a keresést el sem kezdem. Nem tudnak meggyőzni arról, hogy mély oka lenne az ellentmondásoknak, hogy egy nap végre világossá válik, miért a három hölgytől – vagyis, közvetett úton az Éj királynőjétől – rendeltetik a hősök mellé a három fiú, hogyan küldheti a királynő a hangszereket, a csengettyűt és a címadó zeneszerszámot, nem érdekel, miképpen kerülhetett Sarastro alkalmazásába Monostatos és bandája, nem hinném, hogy érdemes lenne kutatni, ki lehetett Pamina apja, s hogy halála után miért szakadt a világ kétfelé, éjszakaiakra és nappaliakra. Számomra a kérdésekre egyetlen kézzelfogható magyarázat létezik: Schikaneder elkezdte írni a szöveget, aztán menet közben meggondolta magát, módosított a terveken.

De ha elfogadjuk a koncepcióváltást, akkor is elég sok furcsaság marad a szövegben. Sarastro második áriája előtt azt mondja az anyjáért könyörgő Paminának: „látni fogod, hogyan állok bosszút", vagy valami hasonlót. Mindezt olyan hangsúllyal mondja, ami arra utal, hogy a szó hagyományos értelmében egyáltalán nem akar bosszút állni, nincs megtorlás, a rossz büntetése önmagában van, azzal, hogy aki rossz, kimarad a jóból. Ehhez képest a végkifejletben ellenségre és árulókra szakasztják az eget vagy a föld alatti

járatot, s a dolog a legtöbb rendezésben még azzal is súlyosbodik, hogy a nagy túlerő győz, a királynő ötödmagával támad, miközben Sarastro mellett ott az egész férfikar.

Míg ezeket mondom, még az a kellemes meggyőződés is hiányzik belőlem, hogy vagányul kimondom végre az igazságot. Úgy hiszem, a Varázsfuvolával kapcsolatban a közönség java úgy érez, ahogyan én. Meghallgatunk mindenféle magyarázatot, okosat és egyszerűt egyaránt, megnézünk mindenféle meredek rendezést, közben pedig tudjuk, amit tudunk. Nekünk, nekem aztán mesélhetnek, nem a darab jó, csak a zene.

Más kérdés, hogy bizonyos fokig a Varázsfuvola zenéjében sem hiszek. A „bizonyos fok" itt annyit tesz: nem hiszem, hogy van valami titkos, megoldásra váró szabadkőműves fortély, megfejtésre váró üzenet. A nyitány nekem csak nyitány, nem több, de nem is kevesebb. Épp annyit ér, annyit jelent, mint, mondjuk, a Titus kegyelméé. A bizonyos fokon túl azonban meggyőződésem, hogy ennél szebb zenét nem írtak, és nem is fognak.

A fentiek (számomra) egyenes következménye, hogy nem a Bergman rendezte Varázsfuvola a kedvencem. Bergman énekesei – a Papagenót éneklő Hakan Hagegardot leszámítva – szerintem elviselhetetlenek. S hogy az eredetiség glóriáját újból visszautasítsam: olvastam Rolf Lieberman önéletrajzát, és tudom, hogy azt a szerencsétlen svéd Éj királynőjét ő jobban utálja, mint én.

Ennek ellenére sem gondolom, hogy a Varázsfuvolát csak elénekelni kell, nem pedig színre vinni. Nem hanglemezoperáról van szó, s ha már feltétlenül élő előadásnak kell lennie, nem a koncertszerű változatokat szeretem. Nekem az a jó Varázsfuvola, amelyben az ellentmondásokat nem akarják feloldani, amelyben a szavakat és az éneket természetesnek veszik, nem keresnek minden mögött magyarázatot, ahol nincs nagyszabású koncepció, amely nem gyermek- és nem felnőtt előadás, hanem az, ami, a gyerekségek gyerekségek, a bölcsességek bölcsességek, a rejtélyek rejtélyek maradnak. Vagyis, hogy végre tagadásból állításba lendülhessek: nekem a John Eliot Gardiner és Stephen Medcalf rendezte, videón megvásárolható előadás az amszterdami Concertgebouw hangversenyteremből nagyon tetszik.

Tetszik, mert nem tagad le semmit. A világot két félre osztja, többé-kevésbé férfiakra és nőkre, nappalra és éjszakára, színekben kifejezve aranybarnára és sötétkékre. Ugyanakkor ők sem következetesebbek, mint Schikaneder volt, Pamina a finálére megkapja barna köpönyegét, de Monostatos árulása után is megtarthatja a maga színeit, hiába állt át az éjszakaiakhoz. Szeretem, hogy jelmezek dolgában szinte a kegyetlenségig ridegek az énekesekhez, és a Paminát játszó Christiane Oelze, akinek a lábai körülbelül annyira szexisek, mint az enyémek, kénytelen miniruhában, vastag harisnyában lépni föl. Jó, hogy Tamino ruhái egyéni, kényes ízlésű, kifinomult piperkőcre utalnak, jelezve, hogy a színre bemenekülő herceg csak lehetőség, akiben benne van az elhivatottság éppen úgy, ahogy a felszínesség is. Szeretem a három hölgy testhez tapadó, mélyen dekoltált jelmezét, amely egyszerre csábító és leleplező.

Ebben az előadásban nyíltan és ízléssel lopnak. Bergmantól sokat. A Papageno–Papagena-duett határozott erotikáját nem csalják el, itt is levetkőzteti egymást madárember és madáremberné, hiszen erről van szó: a gyermekáldásnak előzményei is vannak. A lopás azonban soha nem szemérmetlen. Túlzás lenne, ha a bölcsességek itt is megjelennének, külön táblákra fölírva, elegendő, ha többen, szertartásszerűen ugyanazt a mozdulatot ismétlik meg egyszerre. A közönség ennyiből is tudja, hogy figyelnie kell, és, mivel akció nincs, csakis a szövegre.

A rendezés azonban mindvégig zenei. Észreveszik Pamina és Papageno duettjének szerelmi kettős jellegét, annyira, hogy Pamina végig Papage-

ót tesz lehetővé. Éppen a vállalkozás igényessége, nemkülönben a megírás talányos lazasága miatt a színrevitel komoly művészi kihívás. A *Thália-társulat* azonban úgy tűnik, előre megfontolt szándékkal, átbújt a léc alatt, amolyan „hozom is-nem is" alapon: jelentős író, új darab, hazai bemutató, kitűnő szereplőgárda, nagy tett, azért sem vagyunk földhöz teremtve – de azért jöjjön a publikum, kacagjon a publikum, szerezzünk ki tudja, hová és kikből verbuválandó híveinknek egy víg estét, malackodjunk is egy kicsit, no meg pörköljünk oda a gonosz önkormányzatnak. (Szó se róla: megérdemli. De egy jó előadás nagyobb büntetés lett volna a betoldott poénoknál, amelyek egykettőre a társulatot fogják büntetni, mert a premier után tucatnyian sem lesznek a nézőtéren, akik veszik a lapot.)

Érzésem szerint a drámának jót tett volna, ha emberi tartalmait emelik ki, ha lazán felvázolt figuráiba életet öntenek s három felvonáson át életben tartják őket. Más szóval: ha a szöveget komolyan veszik, és nem blődlizik el három és fél, egyre nyúlósabb órán át. Nem ragaszkodom hozzá, hogy Lenin félelmetes és a Patyomkin kísértetmatróza patetikus legyen, de az ellen szelíden protestálok, hogy valaki, akit úgy hívnak, mint a népjóléti minisztert, mindkét epizódban a Vidám Színpad légkörét fröccsentse szét a mrozeki deszkákon.

Taub János rendezésének legjobb része az, amelyik a darabé is (bár annyira azért nem): az első felvonás. Itt élet van a színpadon, az együttes összejátszik, hangulatok teremtődnek és pukkannak szét, ahogy kell. Inkább csak a második felvonásból visszatekintve derül ki, hogy a figurák mégsem születtek meg tartós életre. Nemcsak a színpad közepére kellett volna belógatni a csehovi puskát, hanem minden szereplőben elrejtendő lett volna egy-egy kis petárda, amely később robbanhat. De ez ebben a játékfelfogásban már túl nagy falat lett volna *Bubik István* (Wolf) groteszk marconájának, a sajnálatosan komikába átment *Bánsági Ildikó*nak (Cselcova), a maga kedves göregáborságát a legkisebb helyi értékén bevető *Gáspár Sándor*nak (Cselcov), a következetesen mesterkélt és csak mesterkélt *Kubik Anná*nak (Tatjana), az instrukciókat bábuként kivitelező *Nagy-Kálózy Eszter*nek (Lili itt-ki-tudja-miért Koroljovna, valójában Karlovna) és *Eperjes Károly*nak (Zahedrinszkij), akiről persze látszik, hogy meghatározóan jó színész, de akit nagyon erősen kell rendezőileg fogni ahhoz, hogy értelmiségit hitessen el. Igaz, a második felvonásban a rendező már nem is tart igényt emberábrázolásra, itt már csak vidáman le kell leplezni a szovjet hatalmat, amely, mint tudjuk, önmagában kész, kerek helyzetkomikum volt, s elég a viccek sorszámát bemondani, mint a viccben. A harmadik felvonásban a rendező és a dramaturg már íróilag is beavatkozik, nemcsak a kétes értékű poénokban, hanem szereplőkben, sőt cselekményben is. Az előadás szerint a maffiózók és a kurvák feljutnak a csodahajóra, a többiek pedig, mint az elvarázsolt kastély dülöngélőjében, tanácstalanul imbolyognak ide-oda a limbóban, nyilván addig, ameddig valaki ismét össze nem tereli és valamire meg nem szervezi őket. Egyébként e befejezés ellen – azon túl, hogy már láttuk néhány változatban – semmi kifogásom; mindenesetre jobb, mint Mrozek merőben indokolatlan hármas – Zahedrinszkijre, Szejkinre és Tatjanára – kiterjedő bíbor apoteózisa, amelyből Taubnál csak annyi marad, hogy Szejkin és Tatjana alakítói az első felvonásbeli, csehovi kosztümjükben köszönik meg a tapsot, a mrozeki szándéknak szóló ironikus hommage-ként.

Feltétlenül megemlítendő, hogy az előadás kiemelkedően legjobb szereplője *Hirtling István* (Szejkin), aki szerencséjére aktív szerephez csak az első felvonásban jut: itt kitűnően alakít egy vérbeli Szoljonijt. Az est művészileg leghitelesebb mozzanata az a pillanat, amikor a szenvedélyes leánykérés után, a beteljesedéstől megundorodva, se szó, se beszéd, faképnél hagyja a karjába ájuló arát. Igazán kíváncsi vagyok, mit játszott volna Hirtling, ha Szejkin életben marad, és mondjuk csekistaként inkarnálódik tovább.

Mellesleg Mrozeknek a darabhoz fűzött s kötelező érvényűnek szánt tízparancsolatából az előadás kilenc és felet nem tart be (csak az előírt két szünet marad). Sebaj; a függelékben mellékelt írói tízparancsolatok erre valók. Tetszett volna a darabban megírni, mondhatja a színház. Hiányzik viszont helyette az előadás tízparancsolata. Tíz se kellene. Elég lenne a művészi szükségszerűség kodifikálhatatlan benyomása.

SZÁNTÓ JUDIT

Robert Thomas: Szegény Dániel

Bűnügyi vígjátékot a kassza feltöltése érdekében szokás műsorra tűzni. A papírforma szerint csekély a költsége és nagy a várható bevétele. A Szegény Dániel mindenben megfelel az idevágó szabványnak.

A Szegény Dániel mégsem illik a szegény színházba. Valamelyes befektetést mindenképpen igényel. Meg kell teremteni a hiteles alpesi légkört. Igaz, egy házikóban játszódik a cselekmény, de ennek a belső térnek sugallnia kell egyrészt a kinti világ, az erdők, a hegyek, a természet gazdagságát, másrészt az emberek, a szereplők szolid polgári jómódját. Ehhez pedig díszletek és ruhák szükségesek. Ez a könnyed és ravasz történet csak akkor igazán hatásos, ha minden részletében komolyan lehet venni. Ha el lehet hinni, hogy komoly emberekről és komoly pénzről lehet szó. S ez a külsőségeken is múlik.

Nemcsak azért, mert a bűnügynek is csak akkor van súlya, ha súlyos a tét, ha igazinak tetszik az a világ, amelynek birtoklásáért a küzdelem folyik. Annál is inkább így kell ennek lennie, mert valójában mindaz, amit látunk, az a bűnügy, amelynek a tanúi vagyunk, nem igaz, az csak színjáték, játék a játékban, amelyet az igazi bűntett leleplezése végett folytatnak le. A néző itt azért fizet be, hogy folyamatosan átejtsék. Hogy három órán át tévedésben tartsák, hogy legalább negyedóránként leleplezzék a csalást, hogy újabb hamisággal helyettesítsék be az előzőt, s hogy végül e hazugságláncolat egységes és logikus igazsággá álljon össze. Szóval a színészi játékba is bele kell fektetni rendesen. Amelyik színház komoly pénzt akar keresni, az komolyan invesztál, de legalábbis a komoly befektetés látszatát tudja kelteni.

A *Thália Társaság* Robert Thomas darabját, amelyet *Czímer József* fordított, már abban a pillanatban nem veszi komolyan, amikor a Stúdióban játszatja. A szobaszínházi formában sem a befektetést, sem a bevételt nem lehet komolyan venni. Ez a forma a művészet helye, ez a tér eleve azt sugallja, hogy a szokotthoz képest megváltozott a néző és a játszók kapcsolata, itt minden más, mint másutt. A szobaszínház nem üzleti, hanem szellemi aktust ígér híveinek.

De ez a dolognak csak az elvont síkja. A szobaszínház, a játék- és nézőteret egyszerre imitáló próbaterem konkrétan is szegénységet sugall. Mert ugyan mennyit fizethet be esténként az a pár tucat néző, aki kimustrált zsölyék és kényelmetlen tonettszékek között válogathat. A terem hangulatát pedig a színpadi hátterek kopott feketéje szabja meg, s a játéktér nem válik el ettől, nincs valódi díszlet, amely megteremtené a darab világát. *Csiszár Imre* direktor, aki nyilván takarékossági

Koncz Zsuzsa felvétele

okokból az előadást rendezte, sőt a díszletet is maga tervezte, egy verandára nyíló üvegajtó és egy lambériafal közé agancsokkal díszített csillárt, heverőt, foteleket, dohányzóasztalt, bárszekrényt rakat. Ez lenne hivatott a miliőt érzékeltetni. Közelről stílustalan és ízléstelen. Azaz idegen a műtől, a műfajtól, egyáltalán, a polgári üzleti színháztól is.

S idegen mindettől a színészi játék is. Pedig a Szegény Dániel e szegényszínházi előadásának Pesten egyetlen oka éppen a színészek foglalkoztatása lehetne. A működés látszatának a fenntartása. A szereplők azonban hálátlanok. Emberábrázolás, szellemes kétértelműség, izgalmas vibrálás helyett inkább mintha folyton árulkodnának, mintha minden percben le akarnák leplezni a játszott figurát. *Bregyán Péter* végigsiránkozza a címszerepet, karikírozza Dániel riadalmát, de igazi, emberi félelemnek nyoma sincs rajta. *Ráckevei Anna* és *Mécs Károly* nem hagy kétséget afelől, hogy nem azok, akiknek mutatják magukat, de idő előtt el kell árulniuk azt is, hogy nem valódi bűnözők. *Újlaki Dénes* érdes karakterrel ajándékozza meg a csavargót, *Meszléry Judit* erre csak eredménytelen kísérletet tesz az ápolónő esetében. A rendőrbiztos figuráját pedig *Blaskó Péter* nagy igyekezettel szállítja egy szinttel lejjebb a szükségesnél.

A darab, a ravaszul kieszelt történet persze így is hatásos. Leköti a közönséget. Már azt a keveset, aki betér a színházba. Néhány előadás után ugyanis már csak félig telik meg a kicsiny terem.

ZAPPE LÁSZLÓ

TELEVÍZIÓ

Jubileumi „Káj Mét Tyjud" – az elődöntők után –

Ez a sokfordulós tehetségkutató verseny tulajdonképpen nem más (és ha így nézzük, még jelen formájában is érdekes), mint egy nagy mintavételű szociológiai felmérés a mai magyar lakosság szellemi, ízlésbeli kondícióiról. És korántsem csak a fiatalokéról, hanem az őket felkészítő, nekik életrecepttel szolgáló, a biztos siker és karrier módozatait kijelölő idősebbekéről legalább annyira.

Nyolc elődöntő 128 produkciója például máris jelzi, hogy mi az, ami a korábbi gyakorlathoz képest megváltozott. A versenyzők átlagos teljesítménye magasabb, mint a korábbi években: kirívó-

an dilettáns, már az elődöntőhöz is méltatlan számot egyet se láthattunk, ezek a pályakezdők (ki-ki a maga módján, persze), máris majdnem-profik. Sajnos, így a legjobb fajta, legrokonszenvesebb amatörizmus hangulata is odalett, ritkán tapasztalni, hogy az induló fiatalt a kifejezés, a megmutatás mindennél erősebb vágya ösztökélné. Itt szinte mindenki sztárjelölt és tudatában van annak, hogy ehhez minimálisan mit kell produkálnia. Produkálja is – csak az a fajta varázslat vált sajnálatosan ritkává, ami egy-egy fellépést még évtizedek múltán is emlékezetessé tehet. Annak az átélése, hogy valami egyszerű és megismételhetetlen dolog születik a szemünk előtt, hogy valaki tökéletesen azonos önmagával és bennünket épp az érint meg, amit így megmutat legbelsőbb énjéből.

Új – és szomorú – tünet még a humor, s főképp a paródiák hiánya. (Az a két szám, amit az utolsó elődöntőn láthattunk, inkább indirekt megnyugtatásul szolgált: ha ILYENEK ma a paródiák, akkor jobb is, hogy csak ennyit kaptunk belőlük.) A mélabú összetévesztése a „komoly" művészettel régi hagyománya a verseny néhány kategóriájának, s úgy látszik, elpusztíthatatlan. A versmondók eleve (már a testtartásukon, komor ábrázatukon is látható) eltökélt tragikai póza alighanem az egész magyar versmondó társadalom – tisztelet a kivételnek! – káros hatásának, no meg a magyartanárok és irodalmi színpadvezetők téves rögeszméjének következménye. Egy versenyző népballada mondását követően Szinetár Miklós tökéletes és szemléletes hasonlattal világította meg, miért fölösleges és nevetséges ez az alapállás: aki már egy vers címét is hangszálainak tragikus rezegtetésével jelenti be, úgy jár el, mintha egy tragédia színházi előadásán már a jegyszedők is talpig gyászban fogadnák a közönséget. Sajnos, ez a megjegyzés is lepergett a későbbi színre lépő versenyzőkről, ahogy a felkészítő pedagógusok betanították őket, vagy ők maguk – alighanem tükör előtt – beállították pózaikat, attól nem tudtak vagy nem akartak eltérni. Ahol viszont a versenyző életkedvvel teli prózát mondott, természetes gesztusokkal, a maga őszinte és mesterkéletlen modorában, ott – egyébként csak helyeselhető és pedagógiailag rokonszenves módon – a zsűri más megfontolásból mégsem juttatta tovább az üdítő kivételt jelentő kisfiút.

Kiirthatatlan a mélabú a tánczenéből is: annyi világfájdalom, búsongás, rosszkedv, melankólia – és csakis ez – árad a hangszeres és a vokális produkciókból, mintha ezek ellenkezőjét művelni szégyen volna, vagy ami rosszabb: eleve csökkenthetné a továbbjutás esélyeit. Ráadásul nem is saját bánatok és spleenek jajongtak és csörömpöltek a színpadon, hanem – olykor tökéletes mimikrivel leutánzott – sikerdarabok, kábeltévé-csatornákról fölvett és betanult mutatványok. Ezeknek még a szövegéből sem készült magyar változat, annak kitalálása talán túl nagy erőfeszítés lett volna a versenyzők részéről, s különben is – gondolhatták –, magára vessen a néző, aki nem tud angolul. Mindezek után azon már csöppet sem csodálkoztam, hogy (az egyébként roppant tehetséges) egyensúlyozó művész sem márkát, koronát vagy forintot, hanem papírdollárt billegtet az orrán. Ez egy amerikanizált vetélkedő volt, s ha egy este a műsorközlő a címet is angolosan ejtve konferálta volna be, azon sem akadunk fenn. Amit láttunk, legalább annyira volt „Káj Mét Tyjud", mint Ki Mit Tud...

Az egész Ki Mit Tud legemlékezetesebb teljesítményét – legalábbis a középdöntőkig – a zsűri szolgáltatta. Olykor azt érezhettük, maguk a produkciók inkább csak tölteléknek vannak a műsorban (olykor fárasztóan soknak is tűnt az egy-egy szám előadására engedélyezett öt perc), s ehhez képest kevés idő jut annak a nyolc embernek, aki valami kivételes és hihetetlen dolgot vitt végbe. A mai televíziózásra – mindegy, hogy anyagi vagy egyéb okokból – a fölcicomázott bóvli, az értékként tálalt blöff túlsúlya a jellemző. A Ki Mit Tud zsűrije ezzel szemben lenyűgöző felkészültséggel, s ami még fontosabb: emberségesen a közönség, a versenyzők, a jövő évtizedek kulturális állapota iránt nemcsak ítélt és szavazott, de ismeretet terjesztett érdekesen, sőt, izgalmasan, leckét adott tapintatból és az ízlés valódi demokratizmusából. Egyszersmind egész magatartásával ellene voksolt mindenfajta álságos protokollszemléletnek, nem esett hasra a divatos és Nyugaton méltányolt sikerek előtt, nem preferálta a látszatot, de még az ügyetlen látszat mögött is képes volt fölfedezni a valódi (bár suta) értéket. Ízléssel oldotta fel az időnként túltengő játékvezető kínos botlásait, s ha kellett, nyers őszinteséggel, köntörfalazás nélkül közölte – például egy énekessel –, hogy hamis hangot fogott. Mindig konkrét és mindig célszerű, a fejlődést szolgáló megjegyzésekkel esetleg annak a pályáját is egyengetni tudta, akit ezúttal nem tudott egy lépéssel továbbsegíteni az érvényesülés felé. A nézőnek olykor óhatatlanul nosztalgiája támadt, bárcsak a parlamenti pártok képviselői végeznék olyan szinten a munkájukat, s mutatnának hasonló példát toleranciából, mint ez az alkalmi testület...

NÁDRA VALÉRIA

Előfizetőknek számonként csak 98 Ft

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a KRITIKA című lapot ..... pld-ban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Címe (város, kerület): .....

(utca, tér, ltp): .....

(emelet, ajtó): ..... irányítószám: .....

Előfizetési díj egy évre: 1176 Ft
fél évre: 588 Ft
negyed évre: 294 Ft

Az előfizetési díjat a részemre küldendő átutalási postautalványon egyenlítem ki.

.....
aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítve az alábbi címre kérjük feladni:

Hírlap-előfizetési és Lapellátási Iroda – 1900 Budapest, Lehel u. 10/A

Jakovits József életmű-kiállítása

Vannak olyan elől és utód nélkül álló, kivételes művészek a magyar képzőművészetben, akik egész életművükkel annyira autonóm utat jártak, hogy az utókor sem tudja egyértelműen hová tenni őket. Inkább elhallgatják, kurzusvitákat rendeznek fölötte, divatot csinálnak belőle, majd ismét elfelejtik – mintsem befogadják. Ilyen volt Csontváry, Scheiber Hugó a század magyar festészetében és Jakovits József a közelmúlt szobrászatában. Tizenéves korától rajzolt, festett, később fordult a plasztika felé, de már 71 éves volt, amikor az első gyűjteményes kiállítását megrendezték. Húsz évet élt Amerikában, a legnagyobb ottani élménye az volt, hogy rátalált a héber betűk szimbolikájára. Diliflepnit szerzett itthon a háború alatt, és odakint Amerikában is, hogy szabadon dolgozhasson. A negyvenes években kommunista párttag volt, de még a fordulat éve előtt kilépett a pártból: nem tarthatott közösséget egy olyan hittel, amelyik üldözi azt a fajta művészetet, amelyikben ő hitt.

Számára a művészet maga a teremtés megidézése volt, vallás és világszemlélet, életmód és beszéd. Amerikában összeszedte az utca szemetét, abból állított össze pop-art kollázsokat, és egy egész kor lelki struktúráját „írta" azokba. Az *Ernst Múzeum*ban most alkotói periódusaira tagolva láthatjuk Jakovits életművét, de nem kronologikus rendszerben. A nyolcvanas évek expresszív grafikája és a hatvanas évekbeli amerikai kollázsok közelebb eső termekben kaptak helyet, mint ugyanennek a két időszaknak a szobor-termése. Az 1959-es, őserejű Mózes-plasztika és a téma '80-as években készített variációja viszont jóval későbbi, héber betűszimbólumokat plasztikai alakzattá vagy festménnyé szublimáló művekkel együtt látható. Függetlenül attól, hogy a rendezői ötlet jó-e, számomra sokkal erőteljesebbnek hat az egész anyag így, mintha csupán korszakok szerint tagolódna. Az évtizedeken keresztül ívelő témák gyakran összeérnek egy végleges kifejezésrendszerben. Ilyen a héber ábécé kozmológiájának grafikus megjelenítése, illetve ugyanezeknek a teremtő alakzatoknak a figurális szobrokban való transzformálása. A kubista aktok, az egyszerre szürrealisztikus és népi faragást idéző, sokolvasatú faszobrok gondosan kidolgozott faktúrája mögött alig formába zárható őserők munkálnak.

A szobrász Jakovits olvasatában a világot formáló eleven erőket faragja ki, kőből, fából, fémből. Idolokat csinált, a modern technika metódusaival összeszerelt gép-totemeket, és azok fölveszik az ősi szertartások ritmusát. Delfineket öntött ezüstbe, hogy síkos bőrük megszilárdításával, testük vibráló mozdulatlanságával közelebb jusson az eleven élet dinamikájához. Antropomorf kolosszusai, élőnek tetsző fabálványai az örök kezdet reményét ígérik, a teremtés folyamatosságát, anélkül hogy az ember a maga rontó eszközeivel rosszra fordíthatná a megszületőt eredményt. A nagyterem egyik sarkában egy kredencbe zsúfolódnak kisebb plasztikái: szinte robban a szoborformák belső energiáitól ez a különös Wunderkammer. A tárgyak közös hangjára egy képernyőről „Jaki" felel, a halála előtt nem sokkal készített riportfilmen.

A magyar szobrászat jóval később reagált Jakovits eredményeire. A korán elhunyt Samu Géza biomorf kompozíciói hasonló erővel idézik meg a teremtés rituáléját, Orosz Péter krisztustövis-szobrai a káoszból alig kibomló, de már szintézist je-

Halotti maszk, 1963

lentő formát sejtetik. Jakovitsnál az anyag még szinte bugyborékolva, az isteni szándéknak csak kínnal engedelmeskedve idéződik meg. Hogy a primitív formák közül melyikbe zárja a teremtő, ősanya vagy -atya lesz-e belőle, vagy kéz, kőtáblás Mózes vagy gigantikus fallosz, hosszú copfú kislány vagy gyerekgyilkosság, az a szobrász és a matéria szexuális aktushoz hasonló viszonyától függ. Jakovits plasztikáiban minden szemlélő felismer valamit, bármit vagy bárkit – és mivel a formálás ereje a jóval történelem, és így a struktúrákban való gondolkodás előttről ered, abból az állapotból, amikor az ember még egy a világegyetemmel – minden olvasat tökéletesen pontos. A Jakovits-művekről tehát elmondható: mindenki számára érthetőek és az érzékek mai alászálló világában felemelőek. Ha a köztéri művek nem is szaporodtak, a Műcsarnok legalább kiadott egy átfogó életmű-katalógost, amelyet a magyar szoborállítók figyelmébe ajánlok.

SZEGŐ GYÖRGY

R. Wittkower–M. Wittkower: A Szaturnusz jegyében

Az Aby Warburg-féle ikonológiai iskolához tartozó szerzőpáros eredetileg 1963-ban megjelent és most magyarul is olvasható könyvében annak a közhelynek az igazságtartalmát vizsgálja eredeti dokumentumokban, hogy a művészek általában szaturnuszi jellemvonásokkal bírnak, vagyis befelé fordulók, melankolikusak és magányosak. Viselkedés tekintetében pedig bohémek és nonkomformisták. Ez a vélekedés a reneszánsztól fogva általánosnak tekinthető – kérdés, hogy igazolják-e ezt a tények?

A szaturnuszi vérmérséklet definíciója egy XVI. századi összefoglalásból: „emlékezőtehetsége meglehetősen jó, ha nem rontja meg a képzelet; véleménye szilárd, s ha eldöntött valamit, nehezen változtat rajta; annak előtte azonban kétkedő és hosszan fontolgató; gyanakvó, tanulmányaiban körülményes és nehézkes; félelmetes és szörnyű álmai vannak; érzelmei szomorúak és félelemmel terhesek; dühe nehezen ébred fel, de hosszú ideig megmarad és nehéz megbékíteni; irigy és féltékeny, hajlamos a legrosszabb oldalukról nézni a dolgokat, és módfelett szenvedélyes. Az agy és a szív e két hajlamának frigyéből születik a magányosság, a gyász, a sírás... a sóhajtozás, zokogás, jajveszékelés; a tekintet lemondó, lefelé néző, szégyenlős és szemérmes; tempója lassú, csendes, nemtörődöm, kerüli a fényt és a sok embert, jobban kedveli a magányt és a homályt." Kétségtelenül érzékelhető a műalkotásokon – bármely korokban készültek is – bizonyos drámaiság; lét és nemlét kérdéseit firtatni eleve melankolikus attitűd, s nyilván a reneszánsztól felénk haladva az időben a személyiség autonómiájának növekedésével párhuzamosan az elidegenedettség is egyre kifejezettebb, de vajon a művész konkrét személyisége, jelleme valóban mechanikusan tükröződik-e a műveiben? A válasz a korabeli dokumentumok tükrében egyértelműen az, hogy nem! S ha nincsen egyértelmű pszichológiai megfelelés, a „társadalmi tükrözés" teóriáját pedig eleve komolytalannak tételezzük, az nem kevesebbet jelent, mint hogy a művészettörténeti folyamat lényege egy öntörvényű, stiláris önfejlődés, ami koronként mintegy fölülről kijelöli a művészek aktuális teendőit. Tehát a mű kizárólag az elég megfoghatatlan „művészeti korszellem" függvénye, társadalmi szituációtól és egyéni attitűdtől gyakorlatilag nem befolyásolt valami. (Ez persze így megint csak egy tarthatatlan szélsőség, az igazság valószínűleg az, hogy a személyes, a társadalmi és a stiláris összetevők koronként, illetve művenként más és más arányban vannak jelen egymáshoz képest, tehát lehetetlen általános kijelentést tenni e téren.)

Nincsen tehát tipikus művész-személyiség, voltak (és vannak) ellenben divatok a megítélés tekintetében, ami még az igazán zseniális alkotókra is hatott, pedig azt gondolhatnánk, hogy a divat épp az autonóm személyiséggel ellentétes oldalon áll. A XVI. század reneszánsz és manierista művészei melankolikus-depresszív különcök (Leonardo, Michelangelo, Parmagianino, Pontormo), a XVII. századi barokk már inkább a konformistáknak kedvezett (Rubens), és a XVIII. század pedig kifejezetten a tökéletes úriember-művészeknek, akik karrierjüket az akadémiákon keresztül érvényesítették (Reynolds).

Érdemes idéznünk két egykorú leírást,mely nagyon árulkodó e tekintetben: „(Rembrandt sajnos) ...soha nem volt Itáliában vagy más helyen, ahol az antikvitást és a művészetelméletet tanulmányozhatta volna; s mivel csak hollandul olvasott – még azt is rosszul –, a könyvek nem sokat segítettek rajta. Így sohasem változtatta meg módszereit s nem habozott ellentmondani az anatómiai, az emberi test arányairól, a perspektíváról vagy a klasszikus szobrok hasznosságáról szóló elméleteknek, vagy szembeszállni Raffaello rajzművészetével és a racionális művészeti neveléssel; ellenezte az akadémiákat is, amelyek pedig nagyon is szükségesek hivatásunkhoz, mondván, hogy az embernek csakis és kizárólag a természetet kell követni, nem pedig más szabályokat."

„Amíg az angol művészeknek nem volt saját akadémiájuk, boldogan kihasználták az olaszok liberalizmusát, s az ő híres intézményeikbe próbáltak bekerülni. Amikor Robert Adam (1728–92), a fiatal skót építész 1754-ben Itáliába ment, el volt szánva, hogy minden elképzelhető eszközt felhasznál, amellyel egyengetheti útját a nagyvilágba. Bevallotta, hogy a „megfelelő" emberekkel akar találkozni és „sok jó ismerettséget kíván kötni, amelyek később jól jöhetnek". E célból Párizsban felszerelte magát. „Teljes bársony öltönyt" vásárolt „két színben", selyemharisnyákat, vörös sarkú cipőket, csipkéket, ékköves csatokat, vett egy aranyozott markolatú kardot, pántlikákat, s egy fehér hódprém kalapot „aranycsipkével a szélén és aranygombbal a tetején". Így utazott lassacskán dél felé, vagyonos és ráérős úriembernek álcázva magát. Genovában vásárolt néhány „nagyon egyszerű" de „nagyon úri" (very genteel), hétköznapra való bársonyöltönyt. A farsangot Firenzében töltötte, majd végül megérkezett Rómába, ahol kibérelte a „legjobb lakosztályt", kocsit tartott, két inast és egy szakácsot fogadott. Némi városnézés és társasági élet után komolyan munkához látott. Mielőtt 1757 tavaszán elhagyta volna Rómát, elhatározta, hogy minden összeköttetését igénybe veszi, a római Accadémia di San Luca építész, festő és szobrász professzorává lesz, melynek ünnepsége és a diplomám kiváltása legalább 25 guineába kerül majd. De ez a könyvekben, s minden dolgon, amit az ember közzétesz rendkívül tiszteletre méltó és impozáns. Könnyen és elegánsan meg fogom kapni, mert meg fogom kérni jó barátomat, Albani bíborost, hogy személyesen intézze el. Észak felé tartva még a firenzei akadémia tagjának is megválasztatta magát."

A fentiekhez, azt hiszem nem sok kommentár szükségeltetik, talán csak annyi, hogy érdekes módon az idézett dokumentumokból egy minden ízében mai világ képe tárul elénk... Nézzük tovább: „(Caravaggiót) ...1604 áprilisában az Osteria del Moro egyik pincére jelentette fel. A vendéglőben Caravaggio egy articsókatálat rendelt. A pincér négy vajban és négy olajban sült articsókát tett elé. Mikor Caravaggio megkérdezte, melyik melyik, a pincér azt válaszolta: „ha megszagolja, rájön". Caravaggiónak több se kellett, felragadta a tálat, és articsókástul, vajastul, olajostul a pincér arcába vágta, amivel meg is sebezte. Majd előhúzta a kardját, s úgy fenyegette a szegény ördögöt, hogy az majd eszét vesztette a rémülettől. Hat hónappal később le is tartóztatták, ezúttal egy poroszló bántalmazásáért... (1605-ben) egy jegyzőt bántalmazott, akivel egy éjszaka „vitába keveredett a Corsón egy Lena nevű lány miatt, aki a Piazza Navonán szokott állni", és Caravaggio „nője" volt... Szeptemberben háziasszonya perelte be: a jegyző bántalmazása után ugyanis elmenekült házából, és mivel hat havi lakbérrel tartozott, s ráadásul megrongálta házában az egyik mennyezetet, a feldühödött asszonyság birtokháborításért perelte be. A festő megsértődött. Egy éjszaka visszatért, és először egyedül, aztán néhány cimborájával együtt kövekkel hajigálták az ablakokat, s összetörték a zsalugátereket... 1606 elején a művészt egy napon ágyban találták, sebekkel a torkán és a bal fülén. Ez gyanút keltett... Caravaggio minden kérdésre konokul azt válaszolta, hogy a sebek baleset következményei, hogy valahol az utcán – nem emlékezett rá, hol – ráesett saját kardjára, és hogy senki sem volt vele".

Természetesen Caravaggio még saját kortársai előtt sem lett kisebb művész attól, hogy ilyen viharos életet élt. A két dolog élesen elvált egymástól a megítélésben csakúgy, mint az utolsó példaként választott Frans Hals esetében is:

„Noha Frans Hals általában minden éjjel a pohár fenekére nézett, tanítványai nagyra becsülték. Az idősebbek felváltva vigyáztak rá, s hazakísérték a kocsmából, különösen, ha sötét volt és késő, hogy ne essen bele a vízbe, vagy más módon baja ne történjen. Általában hazavitték, lehúzták a cipőjét és a harisnyáját, és segítettek neki lefeküdni."

E könyv legnagyobb érdeme véleményem szerint éppen az, hogy a romantikus és idealizáló életrajzokkal szemben valóságos személyekként állítja az olvasó elé a művészeket, akik így ugyanolyan földközeli, esendő lényeknek tűnnek, mint mi magunk. *(Osiris)*

MILTÉNYI TIBOR

Lapunk támogatói
Soros Alapítvány
Nemzeti Kulturális Alap
Szabad Sajtó Alapítvány
József Attila Alapítvány
MHB Sajtóalapítvány
Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság
KOPINT-DATORG
Konjunktúra Kutatási Alapítvány
EGIS Gyógyszergyár Rt.
és magánszemélyek

HULLÁMVERÉS

A hullámokat az számlálja, aki sötétben hallgatja a hullámverést, és nem az, aki látja a tengert.
(Weöres Sándor)

A fogyatékosok iskoláztatása és a (gyógy)pedagógusok

A gyógypedagógiai ellátás több százezer embert szolgál ki közvetlenül és milliókat érint közvetetten Magyarországon. Ez a hatalmas üzem egyre szélesedik, aminek az a fő oka, hogy a szakma fejlődése és a lakosság ellátás iránti igényének emelkedése nyomán ma már a hagyományosan fogyatékosnak tekintett személyeken (a súlyos értelmi fogyatékosokon, a hallás-, látás- és mozgássérülteken) kívül olyan fogyatékosokat is szakszerű ellátásban lehet részesíteni, akik korábban semmilyen kezelést nem kaphattak (például tanulási nehézséggel és magatartászavarokkal küzdők, dyslexiások, autisták stb.). A gyógypedagógiai tevékenység minden korosztályra kiterjed, sokféle intézménytípusban és intézményen kívül, az állami és a privát szolgáltatási rendszerekben egyaránt zajlik. Az előrejelzések az 1990-es foglalkoztatási szinthez viszonyítva a fejlett országokban az egyes gyógypedagógiai és gyógypedagógiával érintkező foglalkoztatási kategóriákban az ezredfordulóig 50–95 százalék közötti létszámnövekedést prognosztizálnak (*Illyés* 1993/4, 280) és a magyarországi trendek is hasonló jövőt sejtetnek.

A rendszerváltás nyomán létrejött új társadalmi feltételek új törekvéseket erősítenek fel és a rendszerváltás egyik következménye és velejárója előbb-utóbb szükségszerűen az oktatási és szociális ellátási rendszer egészének átalakulása és a nyugat-európai normákhoz igazítása is, amelynek keretében nem kerülhető el a koncepcionális és szervezeti megújulás a gyógypedagógiában sem (vö.: *Illyés* 1993, 1993/4; *Amrein et al* 1994; *Bánfalvy* 1995). Ennek a koncepcionális megújhodásnak egyik fontos segítője lehet az a régi-új vita is, amely a Ladányi–Csanádi–Gerő szerzőhármas legfrissebb tanulmánya *(Ladányi et al* 1996) nyomán kibontakozhat. A szerzőhármas mostani megállapításai nem meglepőek, hiszen egybecsengenek korábbi, szintén vitát kiváltó írásaikéval *(Csanádi et al* 1978; *Ladányi et al* 1983).

Én a magam részéről osztom a szerzők alapvető véleményét. A következőkben először megpróbálom ismertetni azokat az egyéb vizsgálati eredményeket, amelyek a fogyatékosok (és főleg a kisegítő iskolát végzettek) iskoláztatása kapcsán ismertek és amelyek a szerzők és a magam véleményét alátámasztják. Ugyanakkor az információk tükrében megpróbálok rámutatni az általános iskolai kontraszelekció hátterében levő bizonyos okokra és olyan „rendszer merevségekre", amelyek nemcsak a fogyatékosok iskolai képzésének radikális átalakítását, de a gyógypedagógia és a gyógypedagógus szakma jövőbeli fejlődését is befolyásolják.

A fogyatékosok iskolai oktatása

A fogyatékosokat nevelő iskolák máig alapvető vonása, hogy az összes fogyatékos (de különösen a nem értelmi fogyatékosok) esetében az iskolarendszer Magyarországon többnyire erősen *specializált* és *izolált* intézményekben képzi a fogyatékosokat. Az értelmi fogyatékosok, a vakok, a gyengénlátók, a siketek, a nagyothallók, valamint a mozgássérültek számára külön-külön iskolák léteznek az alapfokú képzésben. Ennek a specializált és izolált képzésnek történetileg érthető okai vannak, és a specializált iskolák létrehozása az egyes fogyatékos alcsoportok részére határozottan progresszív törekvés volt a múlt században és e század első felében, hiszen a kor viszonyai között ez látszott a szakszerű gyógypedagógiai eljárások megvalósítása legjobb intézményi keretének. Ugyanakkor az izolált iskolák éppen a fogyatékosok társadalmi beilleszkedése szempontjából gyakran akadályokat állítanak az érintettek elé. A társadalom egészétől elkülönített nevelt tanulók ugyanis nehezen ismerik ki magukat, nehezen igazodnak el a szűk fogyatékos szubkultúra határain kívül, az épek társadalmában, és társadalmi előmenetelükben sokoldalúan megsínylik azt, hogy kora gyermekkoruktól csak a normál társadalomtól elkülönített élethez szoktak hozzá.

Szociológiai szemszögből különösen az enyhe fokban értelmi fogyatékosok iskolai képzésének egyik legsúlyosabban problematikus eleme – és ezzel foglalkozik a Ladányi–Csanádi–Gerő szerzőhármas mostani írása is – az *iskolai szelekció, illetve kontraszelekció* működése. Már évtizedek óta az jellemzi a fogyatékosok alapfokú képzését, hogy az összesen mintegy 2500–3000 látási, hallási, mozgás-, beszéd- és halmozottan fogyatékos gyerek mellett ennek a létszámnak körülbelül kilenc-tízszeresét teszi ki az értelmi fogyatékosok iskoláiban tanulók száma. Ezen belül is a gyermekeknek a 90 százaléka az enyhe értelmi fogyatékosok iskoláiban, vagy a számukra az általános iskolákban elkülönített speciális osztályokban tanul. Miközben azonban a középsúlyos és súlyos értelmi fogyatékosok iskolai létszáma nem változik, erősen hullámzik az enyhe fokban értelmi fogyatékosok iskolai népessége. Az „1954/55. és 1974/75. tanév között, vagyis húsz év alatt a gyógypedagógiai intézményekbe járó értelmi fogyatékos gyerekek százalékos gyakorisága több mint megnégyszereződött (4,4-szeresére nőtt)... Az elmúlt tíz évben a gyakorisági érték 2,1-szeresére növekedett". *(Czeizel et al.* 1978, 35–36). 1989-ben még mintegy 32 500 enyhe értelmi fogyatékosnak minősülő gyereket képeztek a speciális alapfokú iskolák, 1993-ra azonban a számuk 18 500 fő körülire csökkent (Forrás: Művelődési és Közoktatási Minisztérium statisztikái). Ennek a mintegy tizennyolc–harminckétezer tanulónak a helyzete már korábban is a gyógypedagógiai szociológiai vizsgálatok előterében állt.

Az egyik tényfeltáró mű, amely alapvető tisztázó viták kiindulópontjává vált a „Budapest-vizsgálat" eredményeit közreadó kötet volt *(Czeizel et al.* 1978). „A kutatás egyik számunkra legizgalmasabb eredménye az, hogy megmutatta, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékosok képzésére létrehozott kisegítő iskolákban a gyerekek jelentős aránya nem értelmi fogyatékos (i.m., 18). A normál iskolákban tanulókhoz viszonyítva bizonyítottan szociálisan hátrányos helyzetű kisegítő iskolások esetében a vizsgálat azt tapasztalta, hogy ezeknek a gyerekeknek mintegy 51 százaléka korábban sem bölcsődébe, sem pedig óvodába nem járt, 29 százalékuk pedig csak óvodába járt, ami rendkívül alacsony szám a budapesti óvodáskorúak egészéhez viszonyítva, hiszen a teljes óvodáskorú népesség 70 százaléka járt óvodába a hetvenes években. Az adatok szerint a kisegítő iskolákban tanulók gyermekei az általános iskolásokhoz képest társadalmilag alacsonyabb státusú családi háttérrel rendelkeztek, alacsonyabb volt szüleik iskolai végzettsége, beoszlása és jövedelme is.

A kisegítő iskolákkal kapcsolatos másik izgalmas kutatást éppen a *Csanádi–Ladányi–Gerő* szerzőhármas végezte, már a hetvenes években. A „Budapest vizsgálat" eredményeit és saját kutatásuk anyagát értelmezve a következő konklúzióra jutottak: „a kisegítőbe járóknak három nagy típusát látszik érdemesnek megkülönböztetni:

– Tanulói között egyrészt a viszonylag súlyosabb diagnózissal érkező, de aránylag magasabb társadalmi státusú és jobb körülmények között élő családok gyermekeit találjuk. Ezen gyerekek többsége a kisegítő iskola jelenlegi átlagánál súlyosabban fogyatékos...

– Ide járnak másrészt azok, akiknek családi-társadalmi helyzetét egész életükben (rendszerint már a szülők életében is) olyan mértékű elesettség jellemezte, hogy mire iskolába kerültek, már behozhatatlan elmaradásokat „szereztek". Ezen hátrányok egy része látszólag „természeti" eredetű (születés előtti és születéskor szerzett károsodások, gyerekkori betegségek stb.), az adatok azonban azt a feltevést látszanak igazolni, hogy még az ilyen típusú hátrányok eloszlása sem véletlenszerű, hanem a kirívóan rossz szociális helyzet és az egészségügyi ellátás... problémái az ilyenfajta károsodásokat is jobban valószínűsítik a hátrányos helyzetű gyerekeknél.

– A kisegítő iskola harmadik forrását azok a gyerekek képezik, akiknek áttelepítése véleményünk szerint elkerülhető lett volna. Itt már nemcsak arról van szó, hogy ... bizonyos társadalmi háttérből érkező gyerekek iskolás korig gyakrabban károsodnak, hanem arról, hogy jelenlegi iskolarendszerünk nincs felkészülve a hátrányban lévők felzárkóztatására, ezért a kirívóan hátrányos helyzetűek, akik nemcsak az otthon megszerezhető tudás vonatkozásában vannak leginkább lemaradva, de értékeikben és magatartásnormáikban is legjobban különböznek a „többiektől", úgynevezett kisegítő iskolába különíti el, egy osztályba zárva őket a valóban fogyatékos gyerekekkel. *(Csanádi et al.* 1978).

A „Zala megyei vizsgálat" (Illyés 1984–90) tapasztalatai teljesen egybecsengnek ezekkel a megállapításokkal *(Bánfalvy,* 1990, 194) és a Ladányi–Csanádi–Gerő szerzőtrió 1990-es évekbeli kutatásaival párhuzamosan zajló „Életminőség 95" vizsgálat (Bánfalvy 1996) adatai is pregnánsan bizonyítják, hogy az egykoron értelmi fogyatékosnak minősített gyerekek egy része később meglepően magas iskolai és szakmai kvalifikációs szintig képes eljutni élete során. Az utóbbi vizsgálat megmutatta, hogy a mintába került enyhe értelmi fogyatékosok majd ötöde tovább tanult az alapfokú oktatás után, minden tizedik pedig normál középiskolába került. Az is kiderült azonban, hogy az iskolai karrier szignifikáns összefüggésben van a családi háttérrel, például az apák iskolai végzettségével.

A kisegítő iskolák történetében fontos mozzanat volt, hogy a művelődési miniszter 15/1988./VIII.1./MM rendelete újra szabályozta a témánk szempontjából fontos kérdéseket. Mindenekelőtt megszűnt a „kisegítő iskola" elnevezés. Az enyhe fokon értelmi fogyatékos gyerekek nevelésére hivatott iskolát ma már ugyanúgy általános iskolának nevezik, mint a normál általános iskolát. A névváltoztatással többek között az volt a cél, hogy a kisegítő iskolához tapadó negatív társadalmi megítélést felszámolják, és elejét vegyék a fogyatékosokat és családjaikat sújtó stigmatizálódásnak. Szociológiai aspektusból tekintve azonban a kisegítő iskola és a normál általános iskola névbeli összemosódása nagyon veszélyesnek tűnik. A név egybemosódása következtében még inkább megvan ugyanis az esély arra, hogy a rosszul informált, az iskolát és az iskolai tudást alacsonyan értékelő és a gyerekek iskolai előmenetelét nem ambicionáló szülők nem értelmi fogyatékos gyerekei bekerülnek egy olyan iskolába, amely nem a képességeiknek megfelelő szinten oktat, és amely korlátjává válik majd az életben, a társadalomban való előrejutásuknak.

Az új szabályok gyakorlati működését elemezve azt is tapasztaltuk, hogy „... létezik egyfajta új kisegítő iskolai (speciális általános iskolai) ideológia. Ennek az a lényege, hogy elismerik ugyan (és ez azért nagy változás a néhány évvel ezelőttihez képest), hogy a speciális általános iskolákban a debilis gyerekeken kívül jelentős számban találhatók nem értelmi fogyatékos tanulók is, ám a pedagógusok azt hangoztatják, hogy mivel az általános iskolák nem képesek befogadni ezeket a gyerekeket és mivel nincs az iskolarendszerben olyan köztes intézmény, amelyben a nem értelmi fogyatékos, de az általános iskolai követelményeket nem teljesítő gyerekek tanulhatnának – ezért ezeknek a gyerekeknek a kisegítő iskola a legadekvátabb intézménye... A legtöbb interjúalany azonban világosan látja ennek az ideológiának azt a jellemzőjét, hogy

1. elleplezi a speciális általános iskolai pedagógusok előnyszerzési törekvéseit azáltal, hogy humanitárius mázba önti azt,

2. a nem fogyatékos gyerek számára lehetetlenné teszi a többi éppel egyenértékű tudás és ismeret megszerzését és ezáltal határt szab a későbbi életpályájukon is, továbbá

3. rontja a valódi értelmi fogyatékos gyerekek adekvát iskolai osztályokban való képzésének a feltételeit." *(Bánfalvy* 1990, 216–217).

Arra a következtetésre jutottam, hogy „... úgy értékeljük a jogszabály változtatást és az áthelyezés intézményi kereteinek az átalakítását, mint tisztességes, komoly és heroikus kísérletet abban az irányban, hogy megmentsék az általános iskolában szociokulturális okokból kudarcot valló gyerekeket az értelmi fogyatékosok iskolájába történő áthelyezésétől. Ugyanakkor ebben az esetben is kétséget kizáróan bebizonyosodik, hogy a valóságos társadalmi esélyegyenlőségeket nem lehet még a legjobb jogi beavatkozás révén sem semmissé tenni; a valóság brutálisan cselez ki minden olyan jogi szabályt, amely ellene kíván szegülni." *(Bánfalvy* 1990, 228–229).

Nemcsak névváltoztatás történt azonban 1988-ban, hanem megváltoztatták az újabban általános iskolának nevezett egykori kisegítő iskolában szerzett képesítés hivatalos jogi elismerhetőségének szabályait is. A kisegítő iskola annak idején a nyolcéves képzés alatt nyíltan hat általános iskolai osztály szintjének megfelelő képzést adott a kisegítő iskolai tanulóknak és a korábbi jogi szabályozás értelmében a kisegítő iskolát elvégzettek nem léphettek tovább ezzel a képesítéssel a középiskola felé. Az 1988-as jogszabály – bár a kisegítő iskolai tananyag tartalmi szempontból alapvetően nem változott és alatta maradt a normál általános iskolák tananyagának – a kisegítő iskolai végzettséget az általános iskoláéval egyenértékűnek ismerte el, és ugyanakkor megadta a lehetőséget az ilyen képzettségűek középiskolai továbbtanulására, mint a normál általános iskolát végzett gyerekek számára. Ez több szempontból is pedagógiai abszurdum ugyan, a gyakorlat azonban azt bizonyítja, hogy a korábban enyhe fokon értelmi fogyatékosnak minősített és az önálló életvezetésre csak korlátozottan képesnek tartott gyerekek jelentős része igenis megállja a helyét a középiskolában, a munka világában és a társadalomban.

Egy követéses mikrovizsgálatban szereplő volt kisegítő iskolai tanulók 72 százaléka segéd- vagy betanított munkásként volt képes elhelyezkedni és 16 százalékuk vált továbbtanulva szakmunkássá *(Gyenes–Pajor).* Ez egyfelől mutatja a kisegítő iskolát végzettek munkaerő-piaci esélytelenségét, de másfelől azt is, hogy a kisegítő iskolai tanulók egy része igen magas kvalifikációs szintre is képes eljutni – erősítve azokat a bizonyítékokat, hogy a kisegítő iskolát végzett gyerekek egy része gyógypedagógiai-orvosi értelemben nem értelmi fogyatékos. Ugyanebből a kutatási beszámolóból az is kiderül, hogy a volt kisegítősök mintegy 21 százaléka nős, 25 százalékuknak gyereke van és 43 százalékuk családi vagy önkormányzati segély nélkül, önállóan elboldogul. *Stollár* szerint „az értelmi fogyatékosok 80 százaléka kerül vissza spontán módon a normál közösségbe. ... ez a kategória felnőtt korában megtagad minden kapcsolatot iskoláskori fogyatékos múltjával, semmiféle adatot nem szolgáltat önmagáról, amivel fogyatékossága iránt érdeklődnek, mert önmagát nem tartja fogyatékosnak. (1985, 145). Ezzel egybecseng egy, az 1980-as években végzett másik kutatás tapasztalata, amelynek szerzői úgy vélik, hogy „nincsenek ugyan megbízható adataink arról, hogy mi történik azokkal a kisegítő iskolát elhagyó fiatalokkal, akik nem tanulnak tovább (és ez a többség), hanem többnyire családi segítséggel munkába állnak, majd családot alapítanak. Azonban annyi bizonyos, hogy jelentős részük „felszívódik" a társadalomba, mintegy önmaga oldja meg önnön halmozottságát." *(Gayerné–Krausz–Hatos* 1985, 17). *Kemény* ehhez még azt is hozzáteszi, hogy kutatásaik során „komoly nehézséget jelentett, sokszor sikertelen volt (az adatfelvétel) elsősorban a kisegítő iskolát végzettek esetében, amit jól érthetően magyaráz a sikeresen beilleszkedettek ellenkezése megbélyegző kisegítős múltjuk felidézése miatt. Az adatfelvevők nemegyszer találkoztak olyan esettel, amikor sem a munkahely, de még a házastárs sem tudott a kisegítő iskolás múltról és ilyenkor általában a felmérést eredmény nélkül félbe kellett hagyni a kooperáció hiánya miatt." *(Kemény* 1985, 495). Az „Életminőség 95" vizsgálatban *(Bánfalvy* 1996) kiderült, hogy a felnőtt enyhe értelmi fogyatékosnak minősített férfiak több mint egyharmada volt katona és 7,5 százalékuknak jogosítványa van. Ezek a tények is mutatják, hogy az értelmi fogyatékosok közül sokan képesek normál életvitelre és teljesen „felszívódnak" a normál társadalomba.

A fogyatékosok számát és arányát illető számszerű kimutatások is azt teszik nyilvánvalóvá, hogy felnőtt korban az enyhe értelmi fogyatékosok olyan nagy arányban és olyan nagymértékben vegyülnek el az ép társadalomban, hogy igen jelentős részüket nem lehet többé fogyatékosként fellelni. Miközben ugyanis az iskolázási adatok szerint a fogyatékosok 90 százaléka az értelmi fogyatékosok iskolájába jár, az összes fogyatékos között az értelmi fogyatékosként nyilvántartottak aránya csak mintegy 8 százalék. A fellelhető értelmi fogyatékosoknak a teljes fogyatékos populáción belüli aránya tehát az iskolából az életbe átmenve megfordul (lásd MKM statisztikái, illetve „A Népesség egészségi állapota" KSH 1989).

Mi az oka annak, hogy a fogyatékosok iskolai értékelése és a fogyatékosok iskoláztatása a fentiekben leírt jellegzetességeket mutatja? Ezek az okok számosak. Én a következőkben csak az iskolai értékelésben kulcsszerepet játszó pedagógusok és gyógypedagógusok szociológiai, szociokulturális jellemzőit és az ebből kinövő normalitás fogalom problematikusságát emelem ki.

A pedagógusok szociológiai és szociokulturális jellemzői

Hiba és leegyszerűsítés lenne, ha azt gondolnánk, hogy az általános iskolai kontraszelekció hátterében kizárólag csak szubjektív tényezők vannak. Valójában az iskolai pedagógusok szubjektíve becsületes értékelései hátterében szilárd társadalmi értékrend áll, annak a társadalmi csoportnak az értékei, amelyhez az általános iskolai pedagógusok és a gyógypedagógusok tartoznak. Ennek a pedagógus társadalomnak a szubkulturális normái ugyanis gyakran nem esnek egybe klienseikével. Sem a szegények, sem a gazdagok, sem az öregek, sem az iskolások, sem a vezető állásúak, sem a munkanélküliek, sem az alkoholisták, sem pedig a fogyatékosok (azaz a tipikus klienskör) nem azt a társadalmi környezetet jelentik, amelyet a középosztályi pedagógusok és gyógypedagógusok születésük, iskolázottságuk és foglalkozási státusuk által tipikusan elfoglalnak.

A gyógypedagógusok és az általános iskolai pedagógusok családi hátterüket tekintve legtöbb esetben a *középosztályból* kerülnek ki és maguk is ahhoz tartoznak. Nagyon sokan vannak közöttük olyanok, akiknek a szülei is hasonló területen dolgoztak (pedagógusok, gyógypedagógusok, államigazgatási, közigazgatási, egészségügyi középalkalmazottak stb.). Viszonylag kevés viszont közöttük a szakképzetlen fizikai dolgozók és a magasan kvalifikált vezető állású értelmiségi szülők gyermeke. Sokan vannak a gyógypedagógiai szakemberek között a *kisvárosi* és *falusi származási háttérrel* rendelkezők, bár a felsőfokú gyógypedagógus-képzés nagyvárosokba való koncentrálása nyomán a városokból származók némileg kiegyenlítik az arányt. A pedagógusok *felsőfokon kvalifikáltak* és túlnyomó többségben vannak közöttük a nők.

Ennek a felső-középosztályi női pedagógus társadalomnak saját norma- és elvárásrendszere van. Anélkül, hogy ennek részletes elemzésébe belemennénk, vagy minősítésére vállalkoznánk annyit kívánunk leszögezni, hogy ez az értékrendszer eltér a magasabb társadalmi állású és az alacsony társadalmi besorolódású csoportokétól. Ennek következtében a gyógypedagógusok megítélései a gyakorlatukban felbukkanó személyek és csoportok problémái kapcsán elvileg eltérhetnek és a gyakorlatban sokszor el is térnek a „problémát hordozó" személyek és csoportok prob-

JAKOVITS JÓZSEF MIBŐL LESZ A CSEREBOGÁR, 1963

JAKOVITS JÓZSEF (1909-94)

MONTÁZSOK / *MONTAGE WORKS*

A KIÁLLÍTÁST 1998. SZEPTEMBER 8-ÁN 18 ÓRAKOR
NAGY ILDIKÓ MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ NYITJA MEG.

OPENING SPEECH BY ILDIKÓ NAGY,
6 PM 8 SEPTEMBER 1998.

MEGTEKINTHETŐ: 1998. OKTÓBER 16-IG
KEDDTŐL-PÉNTEKIG 14-19 ÓRÁIG.

OPEN TILL 16 OCTOBER 1998,
TUESDAY-FRIDAY, 2-7 PM.

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
BUDAPEST FŐVÁROS KUTURÁLIS BIZOTTSÁGA
C³

VINTAGE GALÉRIA
1053 BUDAPEST, MAGYAR UTCA 26. TEL/FAX: 3370584
WWW.C3.HU/~VINTAGE

JAKOVITS JÓZSEF SZOBRÁSZMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA
MEMORIAL EXHIBITION OF SCULPTOR JÓZSEF JAKOVITS

1996. szeptember 13 – október 20. / September 13 – October 20, 1996

Jakovits József 1909-ben született Budapesten, egy elszegényedett polgárcsalád második gyermekeként. 1924-től kétkezi munkásként dolgozott, s csak szabadidejében, önmagát képezve rajzolt, próbálkozott a mintázással. Nem volt tagja a Kassák-körnek, de szellemét megérintette; a legnagyobb hatást Vajda Lajos gyakorolta rá.

A felszabadult alkotómunka eredményeként organikus plasztikái, függesztett drót- és üreges szobrai elsőként példázzák egy újszerű gondolkodás plasztikai lehetőségeit a magyar szobrászatban. Az ötvenes évek elejére kialakult félreismerhetetlen szimbólumtára, amely mitikus kultúrákból, régmúlt vallásokból és a magyar folklórból táplálkozik.

Jakovits József világszemlélete alapvetően mágikus, fétisszerű szobraival rég eltűnt értékeket, tartalmakat formál anyagba. Szobrai mellett szürrealista rajzokat, fotómontázsokat is készített, táblaképeket festett. 1965-ben Amerikába emigrált, s csak 1987-ben tért vissza. A misztikus termékenység, az erotika szobrászi problémája – amely az ősnemzés és a biblikus teremtés alapélményének együttes megélése volt számára – az örök emberi életösztön megnyilatkozásaként élete végéig, 1994. szeptember 23-án bekövetkezett haláláig elkísérte.

Napozó
Sunbathing Woman, 1930

József Jakovits was born in Budapest in 1909, the second child to an impoverished bourgeois family. From 1924 onwards he worked as a manual worker spending his free time teaching himself to draw and shape forms. He never became a member of the Kassák circle (an avant-garde association of artists) but he was influenced by the ideas and spirit of the group, primarily by the artist Lajos Vajda. As a result of his own liberating creative activity his organic sculptures and free hanging wire mobiles are the first Hungarian examples of a plastic approach to form, leading the way towards a new thinking about sculpture. By the beginning of the 1950's his unique and unmistakable range of sculptural symbols emerged from a wide range of mythical cultures, ancient religions and Hungarian folklore. His way of looking at the world is instinctively magical, with his fetish like sculptures he shapes the values and ideals of the distant past into form. Besides sculptures he created Surrealist drawings, photo-montages and paintings on wood. In 1965 he immigrated to America, returning to Hungary only in 1987 where he lived until his death on September 23, 1994. The primary concern in his art was the representation of mystical fertility and the erotic in sculpture, the manifestation of the ever present human instinct for life – an experience of the contrast between biblical creationism and the abiogenesis.

Megnyitó: 1996. szeptember 13-án, pénteken 17 órakor / Opening: 5 pm Friday, September 13, 1996
Megnyitja: Dr. Passuth Krisztina, tanszékvezető egyetemi tanár / Opened by: Dr. Krisztina Passuth, Art Historian and University Professor
A kiállítás rendezője: Pilaszanovich Irén / Curator: Irén Pilaszanovich

Ernst Múzeum

MAGYAR INTÉZETEK KIÁLLÍTÁSAI A MŰCSARNOK SZERVEZÉSÉBEN
EXHIBITIONS IN HUNGARIAN INSTITUTES ORGANIZED BY THE PALACE OF ART

Bukarest, Magyar Intézet – Berhidi Mária szobrászművész és Szijj Kamilla grafikusművész kiállítása – október 28 – november 10.

Bukarest, Galeria Catacomba – Lovas Ilona képzőművész kiállítása november 11 – december 31.

Helsinki, Magyar Intézet – Nagy Márta keramikusművész kiállítása szeptember 18 – október 27.
Lencsés Ida gobelinművész kiállítása – november 3 – 24.

Bucharest, Hungarian Institute – Sculptures by Mária Berhidi and graphics by Kamilla Szijj – October 28 – November 10

Bucharest, Galeria Katakomba – Exhibition of Fine Artist Ilona Lovas November 11 – December 31

Helsinki, Hungarian Institute – Ceramics of Márta Nagy September 18 – October 27
Embroideries of Ida Lencsés – November 3 – 24.

TÁRSMŰVÉSZETI RENDEZVÉNYEK
ACCOMPANYING EVENTS IN THE PALACE OF ART

ART KINO
„A látvány logikája" – Magyar operatőri sorozat

Közös program az ELTE Média szak Mozgóképelmélet és pedagógia kurzusával

Ragályi Elemér

szeptember 10.
Magyar Dezső: Büntetőexpedíció (1970) 37'
Gaál István: Magasiskola (1970) 100'
szeptember 17.
Zolnay Pál: Fotográfia (1971) 17'
Böszörményi Géza: Madárkák (1971) 79'
szeptember 24.
Kézdi-Kovács Zsolt: Szeretnék csákót csinálni (1968) 21'
Gazdag Gyula: Bástyasétány '74 (1974) 88'
október 1.
Grunwalsky Ferenc: Vörös rekviem (1975) 102'
október 8.

ART KINO
"The logic of sight" – Hungarian Cinematographers' Series

Joint program with the course "Movie Theory and Pedagogy" of the ELTE Media Faculty

Elemér Ragályi

September 10
Dezső Magyar: Punitive Expedition (1970) 37'
Gaál István: The Falcons (1970) 100'
September 17
Pál Zolnay: Photography (1971) 17'
Géza Böszörményi: Birdies (1971) 79'
September 24
Zsolt Kézdy-Kovács: I Would Like to Make a Paper Hat (1968) 21'
Gyula Gazdag: Bastion Promenade '74 (1974) 88'
October 1
Ferenc Grunwalsky: Requiem for a Revolutionary (1975) 102'
October 8

JANCSIKITY JÓZSEF - grafikus

Fiatal művészek tárlata

Két fiatal alkotó, *Jancsikity József* grafikusművész és *Nyári Zsolt* szobrászművész mutatkozott be a hét végén a Kaposfüredi Galériában. A tárlatot *Bencsik István* Kossuth-díjas szobrászművész ajánlotta a látogatók figyelmébe. Mint mondta: nem kényeztet el bennünket a világ, éppen ezért van szükség arra az örömélményre, amit a művészeti alkotások nyújtanak. A két fiatal művész alkotásai a világ, az ember szeretetéről, a kifejezés és a forma szabadságáról vallanak. S a műteremben alkotó művész és a közönség közti végtelen távolság áthidalásához az utat a galéria építi meg. A megnyitón Nyári László költő saját versét mondta el, fellépett Soltra Mónika fuvolaművész és a Sonoro Duo.

A kiállításnak különleges hangulatot adott, hogy a szobrok nőalakjainak határozott, mégis finom vonalai és a grafikák nemtelen emberalakjai látszólag két ellentétes szemléletet tükröznek, harmóniájuk, hangulatuk mégis összekapcsolja őket. Nyári Zsolt a pécsi képzőművészeti mesteriskolában végezte tanulmányait, a tradicionális, sőt sokak szerint már elfeledett figurális szobrászat képviselője: alkotásai az ókori görög szobrokat juttatják eszünkbe. A most kiállított aktok négy év alkotásai, s együtt még soha nem voltak láthatók. Jancsikity József a hallei képzőművészeti főiskolán végzett. Képeinek titokzatos, elbeszélő, irodalmi hangulata ragadta meg elsősorban a közönséget. Nem alakokat, korokat, szituációkat ábrázol, hanem — az expresszionizmus felé közelítve — hangulatokat, érzelmeket.

A tárlat május 27-ig tekinthető meg a Kaposfüredi Galériában.

(Jakab)

Ógörög illúzió a füredi galériában FOTÓ: LANG RÓBERT

SOMOGY HÍRLAP 1996.05.06.

TH ANTALNÉ
zabó Eszter

os életének 88. évében elhunyt. Temetése
a siófoki Újhelyi temetőben.

Gyászolják: egyetlen lánya és veje

TNYILVÁNÍTÁS

nak, akik felejthetetlen halottunk,
KI IMRE
al, virágaikkal fájdalmunkban osztoztak.

Gyászoló család

dazokkal, akik ismerték és

TÓ SÁNDORNÉ
ija Amália

akos 67 éves korában váratlanul elhunyt.
12.30 órakor lesz a kaposvári Keleti

A gyászoló család

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazoknak, akik

VÉGH JÓZSEF

temetésén részt vettek, virágaik-

pályázatot hirdet

kedvezményes termék- és cégismertetők elkészítésére

Feltételeink:

- Somogy megyei telephely
- az éves árbevétel maximum 10 M Ft.
- a saját hozzájárulás mértéke minimum 25%

A pályázat során elnyerhető támogatás összege maximum 50 000 forint.

Marketing és reklám szakértőink igény szerint megtervezik, szerkesztik és sokszorosíttatják a prospektusokat. A bírálatnál előnyt élveznek a termelő vállalkozások.

Keresse ügyfélszolgálatunkat

(7400 Kaposvár, Csokonai u. 3. Megyeháza)
Telefon: 82/422-146, 82/312-330 Vörös Attila

(16991)

BALLAGÁSRA AJÁNDÉKOZZON
ARANY ÉKSZERT KEDVEZMÉNNYEL

május 4–11-ig

GOLD DISZKONT

Kaposvár, Fő u. 13.
Tel.: 82/314-213

(16686)

Bak Imre
Budahelyi Tibor
Csiki Tibor
Deim Pál
Fajó János
Gyarmathy Tihamér
Haász István
Hajdú László
Hencze Tamás
Hetey Katalin
Jakovits József
Károlyi Zsigmond
Konok Tamás
Lossonczy Ibolya
Lossonczy Tamás
Marosán Gyula
Nádler István
Szikora Tamás
Tóth Menyhért
Vilt Tibor

Tisztelettel meghívjuk
1998. március 30-án, hétfőn 17 órára
a Művészetek Háza Martyn Ferenc Tetőtéri Galériájába a

„Rejtett kincsek" VIII.,

válogatás Vass László gyűjteményéből

című kiállításra.

Megnyitó beszédet mond Pilaszanovich Irén művészettörténész.
A kiállítás 1998. április 20-ig tekinthető meg,
naponta 12-17 óráig. Szünnap: szombat, vasárnap.

A megnyitó alkalmából és a kiállítás tartama alatt kapható lesz
Sík Csaba „A Vass gyűjtemény" című, 1998-ban megjelent kötete.

JAKOVITS József

GYÖRGY Péter: ~~JAKI~~. JAKI. Jakovits József nyolcvanéves =
Élet és Irodalom, 1989. nov. 3. 8.

XX. 17. 45. u / Mesterek

JÁKOVITS József

FRANK János : Jakovitsnál =

Élet és Irodalom, 1989.
jún. 30. 12.

XX. sz. 45 u/ Mesterek

Jámbor Lajos Építész

TÁRLATOLGATÓ • HANGVERSENYEK • PÓDIUM • BULI VAN • SZÍNHÁZMŰSOR

Épületek kőből és kerámiából

Épületdíszítő alkotások a Vigadó Galériában FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Kerámiából nemcsak használati tárgyakat lehet készíteni, gyakran díszítenek vele épületeket is, homlokzatokat és előcsarnokokat. Az elmúlt negyven év munkáiból válogatott a Vigadó Galéria (V., Vigadó tér 2.) Kerámia az építészetben című kiállítása, amely március 11-ig látható.

Fényképek, tervrajzok és kisebb méretű művek mutatják be a Vigadó Galéria kiállításán az iparművészet épületdíszítő alkotásait. A Magyar Keramikusok Társasága harmincnégy művészt hívott meg a tárlatra, köztük az Iparművészeti Főiskola egykori tanárait, Csekovszky Árpádot és Schrammel Imrét. A kiállítók az ő osztályaikban diplomáztak, így most együtt szerepelnek mesterek és tanítványok.

Csekovszky Árpád és Schrammel Imre az ötvenes években alkotta meg a műfajt, ők mutatták meg a fiatal iparművész generációnak, hogyan lehet kerámiából épületdíszítő elemeket készíteni. Mellettük a keramikusművész és szobrász Kovács Margit alkotott még több négyzetméteres épületkerámiákat.

A Galéria kiállítási anyagát Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész három egységre osztotta. Az első teremben építészeti tagozatok, a másodikban falikép-ek, a harmadikban figurális művek kaptak helyet. Az alkotások a hatvanas évek elejétől napjainkig követik nyomon a hazai épületdíszítést. A párkányok és oszlopok kerámiadíszítésének lehetőségeit mutatja be Lammel Ilona és Hajdú Zsófia munkája, a körúti Művész mozi bejáratának kidolgozása. Az oszlopokat csavarodó színes kerámiadíszítésekkel borították, modern hangulatot kölcsönözve a klasszikus építészeti tagozatoknak. Kovács Gyula és Pázmándi Antal a CD Hungária Benczúr utcai épületének kapuját borította kerámiával és üveggel. Anyagában színezett, hetvenöt négyzetméteres, növények egymás fölé és mellé helyezett nyomataiból álló kerámia-falburkolatot készített Szávost Katalin az MTA központi hivatalának. Schrammel Imre falburkolata díszíti a Pécsi Nemzeti Színházat, Hegyeshalmon, a határátkelőhely homlokzatán elhelyezett harminc négyzetméteres domborműve pedig az utazást teszi érdekesebbé.

R. Gy. Zs.

TÁRLATOLGATÓ

ARTPHOTO GALÉRIA (http://www.artpho-

KODÁLY ZOLTÁN EMLÉKMÚZEUM ÉS -ARCHÍVUM (VI., Kodály körönd 1.) Pillantás az alkotóműhelybe. Emlékszobák.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) A magyar nép hagyományos kultúrája. Időképek – Millenniumi kiállítás. Kisó kendői – Kendők és asszonyok a XX.

HANGVERSENYEK

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB (VII., Kertész u. 36.) 9-én 19 órától Egy este Schuberttal – Kemény Katinka (fuvola), Hargitai imre (hegedű), Márkus György (brácsa), Gyurkó Julianna (gordonka), Ruzsonyi Béla (nagybőgő), Varga Csilla (zongora) kamaraestje.

JÓZSEF ATTILA MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (XIII., József Attila tér 4.) 10-én 18 órától apák napja: a Four Fathers Énekegyüttes koncertje.

KÁROLYI-PALOTA (V., Károlyi M. u. 16.) 7-én 19.30-tól Bokor Jutta és Kertesi Ingrid dalestje. Közreműködik: Hegedűs Katalin (zongora).

MTA-DÍSZTEREM (V., Roosevelt tér 9.) 9-én 18 órától Matáv Szimfonikus Zenekar. Közreműködik: F. Tar Judit (hegedű), Varga István (gordonka), Dienes Gábor (oboa), Olajos György (fagott). Vezényel: Martin Sieghart (Ausztria).

ÓBUDAI TÁRSASKÖR (III., Kiskorona u. 7.) 7-én 19 órától A végzet asszonyai – Heltai a nőkről: Ráckevei Anna (próza) és Lengyel Zoltán (zongora) estje. 8-án 19 órától Pusztai Antal gitárestje. 9-én 19 órától HÍD Művészeti Alkotóközösség műsora. Közreműködik: Pánti Anna (ének, próza), Dominkó István (zongora). 10-én 19 órától Rácz Tibor (Pozsony) harmonikaestje.

ZENEAKADÉMIA (VI., Liszt Ferenc tér 8.) 8-án 19.30-tól Matáv Szimfonikus Zenekar. Közreműködik: Meláth Andrea, Fekete Attila, Massányi Viktor (ének), Varga Gábor (klarinét). Vezényel: Kovács László. 10-én 19.30-tól Onczay Csaba (gordonka), Vigh Andrea (hárfa).

PÓDIUM

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 7-én 18 órától dr. Korsós Zoltán a Magyar Természettudományi Múzeum igazgatója Ahogyan Széchenyi Zsigmond láthatta Afrikát című előadása.

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (II., Marczibányi tér 5/A) 7-én 10.32-tól és 14.30-tól Gigantocirkusz. 12-én Rendhagyó irodalomóra: József Attila – Galkó Balázzsal és a Kaláka együttessel.

POSTÁS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (VI., Benczúr u. 27.) 11-én 17 órától Zelinka Tamás vendégei Gulyás Dénes, a Zeneakadémia tanára és Gál Gabriella, a Zeneakadémia énekszakos növendéke. Zongorán kísér: Budai Márta. 12-én 18 órától Fehér Szalon: Szellemi vetélkedő, a belépés díjtalan.

TRAFÓ – KORTÁRS MŰVÉSZETEK HÁZA (IX., Liliom u. 41.) 8-án, 9-én, 10-én, 11-én és 12-én 20 órától Compagnie Pál Frenák: Festen (Lakoma).

BULI VAN

AFRIKA CENTRUM (XIV., Thököly út 164.) 7-én 18.30-tól Afrika táncház. 10-én 21 órától Ghan kulturális est: tánc- és zenei bemutató, Bongo Men-, Afro Magic-koncert, viseletbemutató, -kiállítás, afrikai disco.

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 7-én Nosztalgia-klub a Budakeszi Bohém Fiúk közreműködésével. 11-én 18 órától Sirtos görög táncház.

ÁRKÁDIA (XI., Fehérvári út 120.) 8-án Karaoke-show, házigazda: Vilmányi Gábor. 9-én Rádió 1 funky party, házigazda: Börcsök Imre. 10-én 17 órától tini disco, házigazda dj. Soviet. 23 órától 3 éves az Árkádia, házigazda: dj. Service Team.

ELSŐ KERÜLETI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (I., Bem rkp. 6.) 10-én 19 órától V. BluePop Fesztivál: Sick of Silence (Ausztria), Enola Gay, Bankrupt, Superbutt.

FÁKLYA KLUB (VI., Csengery u. 68.) 12-én 19.15-től Rece-Fice balkáni táncház.

JOSEFINA BLUES BELL (X., Kerepesi út 97.) 9-én Takáts Tamás Dirty Blues Band.

KŐBÁNYAI SZABADIDŐ KÖZPONT (X., Előd u. 1) 10-én 20 órától Hobo Blues Band klub és koncert.

OLD MAN'S MUSIC PUB (VII., Akácfa u. 13.) 6-án Török Ádám és a Mini. 7-én Nagy Feró és a Beatrice. 8-án Volvox. 9-én Jeff Porcaro Emlékzenekar. 10-én Muddy Shoes. 11-én Cotton Club Singers. 12-én Ferenczi György és a Herfli Davidson.

POSTÁS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (VI., Benczúr u. 27.) 7-én 20 órától Lakatos Ágnes és triója. Vendég: Regős István (zongora, szaxofon). 8-án 20 órától Legyen neked könnyű Fesztivál legjobb zenekarai.

SÜSS FEL NAP (V., Honvéd u.-Szent István krt. sarok) 6-án 21 órától Hollywoodoo-koncert. 7-én 20 órától kelta est: Celtic Evangelic-koncert, utána ír zenék hajnalig, vetítések. 8-án dj. Arab, dj. Nesta. 9-én dj. Havlik. 10-én Tha Brothers: dj. Blondino, Clairvo. 11-én dj's: Blondino, Clairvo, Wreck, Oleg, Virág, Míra, MCG, Görgő Derwish és barátaik. A belépés díjtalan. 12-én First Session koncert, Korai's Banditos dj's: Klassz, Tibióta, Lejön, Ridoo.

VEKKER – IDŐMŰLATÓ (XI., Prielle Kornélia u. 2.) 7-én 21 órától Blues Condition koncert. 8-án 21 órától Stephenson Rocket koncert. 9-én 21 órától Jimi Hendrix Memorial koncert. 10-én 21 órától Tengs Lengs koncert. 12-én 21 órától Siesta koncert.

VOODOO MUSIC CLUB (XXI., Rákóczi F. út 89.) 8-án nőnapi buli, hölgyeknek ingyenes. 9-én Rock Mann's – dallamos slágerrock magyarul, L. K. Beat, Defiant Ones. 10-én Black Metal Club: Screamflood, Christian Epidemic, Dying Victims, Raven Dusk, Dementia, Decembers Flowers.

SZÍNHÁZMŰSOR

Bárka: Díszelőadás (7). **Bábszínház:** Ali baba és a negyven rabló (3). **Bábszínház Játszó-tér:** Iskolamester (7 – felnőtt, ea.). **Kamaraszínház a Tivoliban:** A vágy villamosa (7). **Kamaraszínház Ericsson Stúdió:** Sirály (7). **Budaörsi Játékszín:** Kökény Mihály lakodalma (fél 3). **Játékszín:** Édes bosszú (7). **Katona József:** Tartuffe (7). **Kamra:** A színházcsináló (7). **Komédium:** Milyen jó lenne nem ütni vissza (7 – Hobo József Attila-estje). **Lézer:** Vangelis 3D (fél 8). **Madách Stúdió:** Széchenyi (fél 8). **Madách Kamara:** Mezítláb a parkban (7). **Magyar Színház:** My Fair Lady (6). **Várszínház:** A család játékai (7). **Merlin:** Mesterdetektív (7). **Merlin Kamaraterem:** Jámbor teremtés (fél 8). **Operaház:** Tosca (7 – Oláh/3. bérl.). **Radnóti:** Anconai szerelmesek (7). **Szkéné:** Születésnapomra (8). **Thália:** Örökségünk – A kapuszinai lakodalom (7). **Thália Stúdió:** De mi lett a nővel? (fél 8). **Thália, Régi Stúdió:** A vágy (fél 8). **Új, Stúdiószínpad:** Gyerekünk (7). **Vígszínház:** Lóvátett lovagok (7 – Ajtay-bérl. 2. ea). **Pesti:** Képzelt beteg (7 – Fehér-bérl. 3. ea.).

Pesti villák, bérpaloták művésze volt

Százharminc éve született Bálint Zoltán építész – A mai Külügyminisztérium az egyetlen reprezentatív középülete

Bálint Zoltán, aki több kimagasló értékű építészeti alkotással tette gazdagabbá Budapestet, a magyar szecessziós architektúra egyik legkiválóbb képviselője volt. Szerencsésen elegyítette a historizmus örökségét és a modern századfordulós irányzatok jellegzetességeit. Hasonlóan a Vágó fivérekhez, Vidor Emilhez vagy Spiegel Frigyeshez, Bálint számára is egyenrangú inspirációt jelentett a kortárs európai, főként a francia architektúra, valamint a Lechner-iskola és a magyar népi építészet formavilága.

Az 1871. március 6-án Nagyváradon született Bálint Zoltán a Műegyetemen szerzett építészi oklevelet 1892-ben. Többéves európai tanulmányútjáról hazatérve Korb Flóris és Giergl Kálmán irodájában dolgozott, többek között a millenniumi kiállítás általuk tervezett épületeinek építésvezetőjeként (ugyanott kapott helyet első önálló tervezésű fővárosi műve, a pusztaszeri emléktárgyak pavilonja). Építészeti íróként is ekkoriban kezdett működni: első kötete Az ezredéves kiállítás architektúrája volt.

Már a Műegyetemen és európai útján is pályatársa és barátja, Jámbor Lajos oldalán találjuk, akivel 1897-ben közös irodát nyitott. Együttműködésük 1934-ig tartott. A hosszú, eredményes és a kor építészeti életére nagyon jellemző munkakapcsolat nyomán Bálint és Jámbor neve éppúgy összeforrott, mint például Komor Marcellé Jakab Dezsőével vagy Pogány Móricé Tőry Emilével.

Első jelentős munkájuk az 1900-as párizsi világkiállítás magyar pavilonja volt, amely építészeti nagydíjban is részesült, de igazán nagy sikert itthon aratott. Bálint és Jámbor a „historizáló montázsépítészet" hazai főműve, a városligeti Történelmi Főcsoport mintájára a hazai architektúra nevezetes, más-más stílusú alkotásait komponálta egybe, és az Alpárféle építmény több részlete, például a vajdahunyadi lovagterem a párizsi pavi-

A Stefánia úti Ligeti-villa (1900) a szecesszió népies irányzatának hatását mutatja, míg az Ajtósi Dürer sor egyik ékessége, Zala György villája (1901) a lechneri stílus gyöngyszeme, melyet még értékesebbé tesz, hogy forrása Lechner Ödön néhány évvel korábbi, Bálinték által módosított terve volt. A berendezést Toroczkai Wigand Ede tervezte, a Zsolnay-gyárban készült homlokzati kerámiareliefet pedig maga Zala. Bálint és Jámbor harmadik ilyen típusú műve 1911-re készült el: saját bérházuk és műtermük a Budafoki úton.

Egyenrangú inspirációt jelentett az európai architektúra, valamint a Lechner-iskola és a magyar népi építészet formavilága.

A Ligeti-villához a berendezést is az építészpáros tervezte, akárcsak a Fészek Klubhoz vagy legkiemelkedőbb budapesti művükhöz, a Bajza utcai Léderer-házhoz (1902), a mai orosz kereskedelmi képviselet épületéhez. Léderer Artúr egykori magánpalotájának értékét növeli, hogy külső képe és belső terei is máig nagyrészt eredeti formájukat mutatják. A nevezetes homlokzati sgraffito- és mozaikdíszt, Kernstok Károly művét ki más kivitelezhette volna, mint Róth Miksa, a helyiségeket pedig – a kor egyik legharmonikusabb belsőépítészeti-lakberendezési produktumát – mások mellett Ligeti Miklós és Telcs Ede szobraival díszítették. Kiemelkedő jelentőségű a szintén a Bajza utcában álló Baruch-ház is (1899), melyet a nagy képzőművész, Walter Crane 1900-as budapesti látogatásakor a főváros legszebb épületének nevezett.

Fővárosi bérpalotáik közül közvetlen megbízásra, pályáztatás nélkül tervezhették báró Korányi Sándor belgyógyász professzor Váci utcai házát (1908), gróf Károlyi Lászlóét az Irányi utcában (1911). Közvetlenül kaptak felkérést a Thököly úti Állami Felsőkereskedelmi Iskola terveinek elkészítésére is. Egyetlen reprezentatív budapesti középületük a Bem rakparton áll: a Legfőbb Állami Számvevőszék székháza, a mai Külügyminisztérium (1914). Középületekre szóló megbízásaik döntő többségét azonban vidéken kapták: öt iskola-, két vigadó- és három szállodaépületük valósult meg, terveztek templomokat, bankot, fürdőt és kastélyt is. Legjelentősebb vidéki munkájuk a debreceni vármegyeháza és a református püspöki palota (1913).

Fővárosi középületekre kiírt pályázatokon – például a Lipótvárosi zsinagógáén, a Tőzsdepalotáén vagy a Nemzeti Színházra kiírt 1912. évi pályázaton – gyakran szerepeltek a díjazottak között, de ezek a tervek nem valósultak meg.

Bálint és Jámbor a műteremvilla építése idején került közelebbi kapcsolatba Zala Györggyel, és a következő években több közös munkájuk született, például Komócsy József síremléke (1903). Nagyszabású tervvel indultak Erzsébet királyné emlékművének 1902. évi pályázatán, ahol megosztott első díjat kaptak. Nem az építészeken múlt, hogy a végleges emlékművel Zala három évtized múlva készült el, módosított tervek szerint, Bálinték közreműködése nélkül. Néhány kisebb emlékmű-architektúrájuk ellenben meg is valósult, köztük Ligeti Miklós Anonymus-szobráé vagy a Bezerédi Gyula tervezte Washington-emlékmű tésével – nekik akarták adni az első díjat, széles baráti körében a pályatársak mel-

A Léderer ház őrzi eredeti formáit FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Gulyás Miklós, Kalló Iván, Kanyó Béla, Mayer András és Simon Attila fotóművészek tárlata.
ÁTRIUM GALÉRIA (XI., Petzvál József u. 29.) Fotográfiák és festménynyek című kiállítása. François-Marie Banier című kiállítása. Fotográfiák 1992-1999 közötti installációk 7.) Dél-Amerika - Tavaszi Gábor fotókiállítása.
PATAKY GALÉRIA (X., Szent László tér 1.) Nyitva: H-P: 10-18, Szo: 10-13.
PARK HOTEL FLAMENCO (XI., Tas vezér u. 7.) Dél-Amerika - Tavaszi Gábor fotókiállítása.
MŰZEUM (I., Szent György tér 2.) Mile-

Meglepő replika

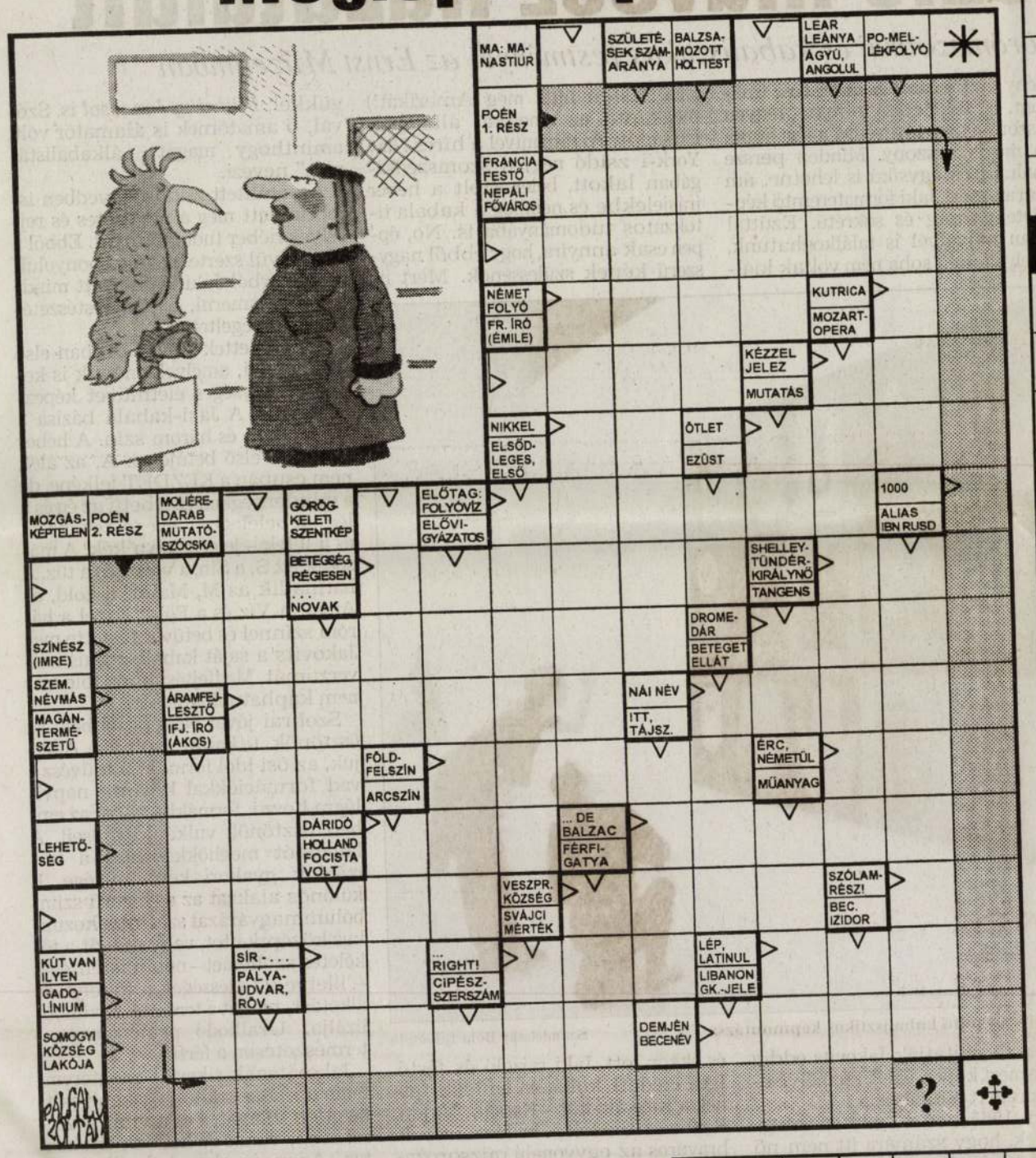

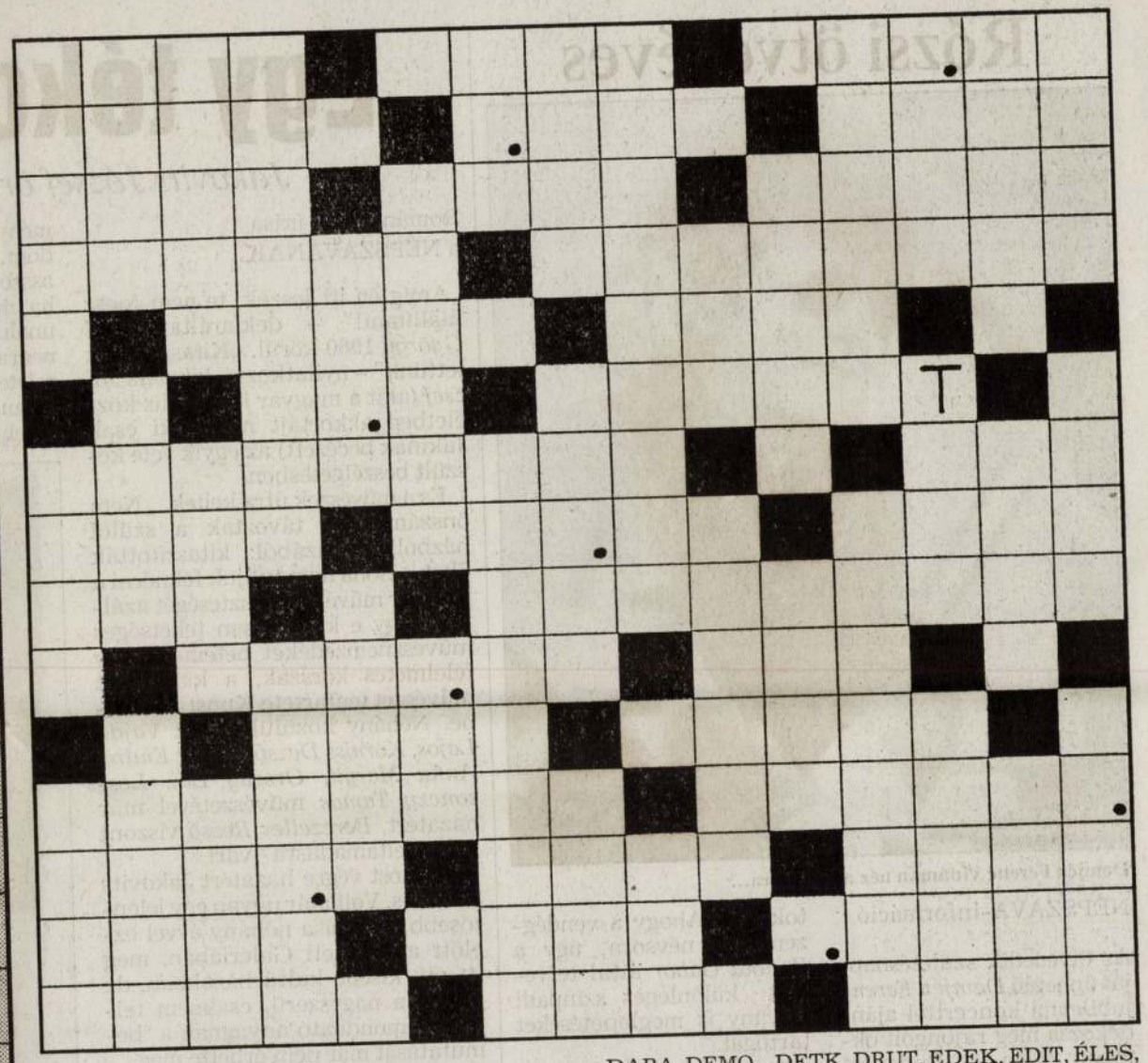

Haltan

Helyezze el az ábrában az alábbi szavakat! Egy betűt segítségül előre beírtunk. Megfejtés után a pontokkal jelölt négyzetek betűit helyes sorrendbe rakva a következő angol közmondást fejezheti be: A legutolsó dolog, amit a halak vizsgálni kezdenek, a ... (Rejtvényfejtőinknek lesz okuk tanulmányozni a nyolc „pontozott" betűt, mert egy kis turpisság is van a dologban.)

Hárombetűsek: ÁZÓ, CAT, ELÉ, ETA, GEK, NŐK, ROD, URR

Négybetűsek: AMEN, A TÖK, AULA, ÁRPI, BÉCS, DARA, DEMO-, DETK, DRUT, EDEK, EDIT, ÉLES, GERA, HÉDI, KARD, KEPE, LÉGY, MEGA, MEIR, NEMO, NÓZI, ORSI, PRÍM, REMO, RIGA, RIGÓ, ROZI, STAR, SVÉD, TEVE, TINA, TRIA

Ötbetűsek: AGAPÉ, AMATI, ANITA, ARASZ, EDAMI, ÉGETI, GARAM, HAKAN, HITEL, LA PAZ , LEMOS, MANÍR, MEGAD, MOTEL, PRÓBA, STÓLA, SZEGŐ, SZEGY

Hatbetűsek: ADATOL, A KAZAL, ELEKES, IRATOS, ÍROGAT, KIRÁLY, ÖREGÍT, SIKOLT

Nyolcbetűsek: AMAZONAS, DARABONT, MEGETETI, SZAPORÍT

Kilencbetűsek: BUDAKESZI, EGERSZEGI, ISTENI IGE, SZELINDEK

Tarján Tamás

Akvárium

Ha a rejtvény megfejtése után a pontozott négyzetek betűit folyamatosan összeolvassa, kiderül, kiknek számára a tejüveget készült akváriumokat!

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1					•								•	
2														

MEGFEJTÉSEK, NYERTESEK

A Népszava szeptember 21-i számában megjelent rejtvények helyes megfejtése: A mama kedvence: A mama nagyon szigorú, nehogy megfázzak ebben a hidegben. Régi dal: Hajnalnóta. Szonett: Itt járt, mit várt, pénzt, nőt, s nézd őt. Élt vélt kincs , holt volt nincs. Bizsut nyertek: Balassa Tamásné (1136 Budapest, Raoul Wallen- Bizsu Ágnes (1139 Budapest, Üteg u. 16.) és Tóth Lász- 5.) 2657 Tolmács,

Jakovits József

Rózsi ötvenéves

Demjén Ferenc vidáman néz a tegnapra...

NÉPSZAVA-információ

Az ötvenedik születésnapját ünneplő *Demjén Ferenc* jubileumi koncerttel ajándékozza meg rajongóit október 25-én, a Budapest Sportcsarnokban. A több mint kétórás örömzenélésben Rózsi korábbi zenekarain, a Bergendyn és a V'Moto Rockon kívül részt vesznek pályatársak, barátok is, akiknek nevét egyelőre titok fedi. Ahogy a vendégzenészek névsora, úgy a *Závodi Gábor* által tervezett különleges színpadi látvány is meglepetéseket tartogat.

A műsorban a dalokon keresztül megelevenedik Demjén Rózsi teljes, slágerekben bővelkedő pályája a régi, bergendys időktől egészen a máig is tartó szólókarrierig. Október 25-én tehát Felkel majd a nap...

Háziapa kerestetik

Ez a címe annak a kedvesszomorkás, különös hangulatú kisjátékfilmnek, amelyet a gyerekek a Kölyökidő műsorában vasárnap reggel a TV 1-en 8 óra 40-kor nézhetnek meg.

Nógrádi Gábor saját meséjéből írta a forgatókönyvet. A történet egy kisfiúról szól, akinek az édesapja elhagyja a családját. A kisfiú ekkor az állatkereskedésbe megy, szeretne vásárolni egy olyan állatot, amelyik nem hangos, nem karmol, mindig a gyerekre figyel, szereti...

A filmet *Takács Vera* rendezte, főbb szereplői pedig *Gera Zoltán, Körömi Gábor* és *Stukovszky Tamás*...

Egy tékozló művész hazatalált

Jakovits József örömszobrai és kabalisztikus festményei az Ernst Múzeumban

Román József írása
a NÉPSZAVÁNAK

„Amíg én itt leszek, te nem fogsz kiállítani!" – deklarálta *Aczél György* 1960 körül. „Kitaszítottak lettünk" – nyilatkozta *Jakovits József* (akit a magyar kulturális közéletben akkortájt mindenki csak Jakinak becézett) az egyik vele készült beszélgetésben.

És a művészek útra keltek... Nem önszántukból távoztak a szülői házból, a hazából: kitaszították őket... Soha nem tudjuk felmérni a magyar művészet veszteségét azáltal, hogy e kivételesen tehetséges művésznemzedéket betemette egy félelmetes korszak, a kiátkozott művészet (entartete Kunst) vermébe. Néhány közülük, mint *Vajda Lajos, Korniss Dezső, Bálint Endre, Anna Margit, Ország Lili, Lossonczy Tamás* művészetével már hazatért, *Berczeller Rezső* viszont még „feltámadásra" vár!

És most végre hazatért Jakovits József is. Volt már ugyan egy jelentősebb kiállítása néhány évvel ezelőtt a Nemzeti Galériában, meg itt-ott, kisebb kultúrházakban, de ennek a nagyszerű, csaknem teljesnek mondható anyagnak a bemutatását már nem érhette meg.

Jakovits önmagát építő ember, afféle self-made man volt. Mindenféle kényszermesterséggel próbálkozott, de tanult szakmája precíziós idomműszerész. Bizonyára innen hozta magával az anyag iránti vonzalmat és a munkájára, a mívességre kényes „iparos" szellemet. Szobrai olyan gyönyörűen, tökéletesen megmunkáltak, hogy ha nem restelnénk, megérintenénk őket; minthogy Jaki formái bizony mélyről felbukkanó ösztönöket fejeznek ki – alig leplezetten. Erősz uralkodik itt kifinomult művészi mezben, azonban cseppet sem pornográfia ez, csupán a művészt ösztönző örömelv (a libido), amely akaratlanul is létünk egyik mozgatója. Úgy gondolom, Jakovits nem tartozik a rejtőzködő művészek sorába. Az idolok, a totemek formanyelvén, úgyszólván tabuk nélkül deklarálja szobraiban: Én férfi vagyok! Ko...

mény, határozott és akaratos. Imádom a tökéletes formát, legyen asszony vagy tárgy! De azért jobb, ha mégis asszony. Mindez persze unalmas és egysíkú is lehetne, ám nem az, mert Jaki formateremtő képzelete gazdag és sokrétű. Ezúttal olyan műveivel is találkozhatunk, amelyek még soha nem voltak kiállítva, és bemutatják Jakovits eddig nem ismert képességeit, személyiségének rejtett oldalát is.

Jaki 1965-ben – miután meggyőzték, hogy számára itt nem nő fű – nekivágott a világnak, kivándorolt az USA-ba. E rövidke írásban, sajnos nem idézhetem 22 évig tartó amerikai kalandozásának kínos-mulatságos történetét, csak annyit mégis: „amerikaiul" soha nem tanult meg, a legszükségesebb 300 szó kivételével, de egyetlen szerencsés mondatával: God bless America! (Isten áldd meg Amerikát!) megkapta az amerikai állampolgárságot. Aztán, mivel a híres New York-i zsidó negyed szomszédságában lakott, belekóstolt a héber írásjelekbe és némileg a kabala titokzatos tudományába is. No, éppen csak annyira, hogy ebből nagyszerű képek szülessenek. Mert itt és ekkor lett Jaki rajzoló és festő. Igen eredeti kollázsai emlékeztetnek a Kassák-kör – Kassák, Vajda, Bálint és mások – kollázsaira, de bravúros az egyvonalú rajzsorozata is. Ha kell, ez is bizonyítja, hogy a „dilettáns", kitartással és szorgalommal nagy művésszé válhat. Bár évekig dolgozott a Bábszínház bábműhelyében, viszont Ország Lilivel, Bálint Endrével, *Bródy Verával és Márkus Annával* (aki most, Párizsban *Anna Mark*) együtt, s ...

Jakovits megejtő kabalisztikus képmontázsa

Szandelszky Béla felvétele

gükkel, *Pilinszky Jánossal* is. Szóval, ő amatőrnek is álamatőr volt, aminthogy magát „álkabalistának" nevezi.

Az említett zsidó negyedben ismerkedett meg a nevezetes és rejtélyes héber tudománnyal. Ebből a rendkívül szerteágazó és bonyolult rendszerből Jaki igyekezett mindazt megismerni, ami a festészetéhez szükségeltetett.

Így születtek New Yorkban első festményei, amelyek maguk is kerek és egységes életművet képezhetnének. A Jaki-kabala bázisa 3 héber betű és három szín. A héber alfabéta első betűje az A, az alef, nem csupán a KEZDET jelképe, de a mindenségben ez a betű az ég és a lég – a belélegzett levegő, tehát a lét és a lélek – jele, színe a kék. A második az S, a Sin, a vörös és a tűz. A harmadik az M, Maim, a zöld, az Anya, a Víz és a Föld. Ezzel a három színnel és betűvel festette meg Jakovits a saját kabalisztikus univerzumát. Megfejtésükhöz tőle már nem kaphatunk kulcsot.

Szobrai jóval beszédesebbek, az ösztönök titkairól szólnak. Alakjuk, az ősi idol formák: a művész e vad formációkkal kívánta napvilágra hozni, formákba zárni az emberi ösztönök vulkánkitöréseit. A látogatót meghökkentheti a formációk gyakori kétneműsége. E különös alakzat az egyszerű szimbólummagyarázat szerint a kozmikus középpontot, vagy magát a tökéletes szellemet – netán istenséget –, illetve a teljességet, a tökélyt, az alkotást, magát a teremtést szimbolizálja. Uralkodó principiuma – természetesen a férfi!

Jakovitsnak sikerült megteremtenie a maga sajátos, összetéveszthetetlen világát, s ez a világ – végre! szép, vonzó és kellően titokzatos. Azon is elgondolkodhatunk, vajon mit veszített a modern művészet azzal, hogy elhanyagolta a forma tökélyét.

Már egy ideje nincs többé Aczél György – ám Jaki is örökre eltávozott 1994-ben. Elment, de a művészete most megérkezett az övéi közé. Ne mulasszunk el tisztelegni te...

JAKOVITS JÓZSEF

KELET-MAGYARORSZÁG
1994. X. 3

Jakovits József...

...a XX. századi magyarországi avantgárd szobrászat kiemelkedő alkotója, akadémikus 85 éves korában elhunyt. A jeles szobrász több mint két évtizedes amerikai emigrációt követően 1987-ben tért vissza Magyarországra. (MTI)

JAKOVITS József

Naki. Összeáll.Józsa Ágnes. = Kritika, 1991.3.sz.30 - 31.p.
ill

JAKOVITS JÓZSEF

Áttört akt, 1947

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium és a Műcsarnok meghívja Önt

Jakovits József

szobrászművész emlékkiállításának megnyitására

1996. szeptember 13-án, pénteken 17 órára

Megnyitja Dr. Passuth Krisztina művészettörténész, tanszékvezető egyetemi tanár

Ernst Múzeum, Budapest VI., Nagymező utca 8.

A kiállítás 1996. október 20-ig, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig látogatható

A megnyitót a Törley támogatja

MŰCSARNOK / PALACE OF ART

BUDAPEST XIV., HŐSÖK TERE; TELEFON: 343-7401
NYITVA: NAPONTA 10-TŐL 18 ÓRÁIG, HÉTFŐN ZÁRVA / OPENING HOURS: 10 AM–6 PM, MONDAY CLOSED
Belépődíj: 100 Ft; diákoknak, katonáknak, nyugdíjasoknak: 50 Ft; ingyenes nap: kedd
Admission: 100 HUF; for students, soldiers and pensioners: 50 HUF. Free entrance: Tuesday

FLUXUS NÉMETORSZÁGBAN 1962–1994
FLUXUS IN GERMANY 1962–1994

("HOSSZÚ TÖRTÉNET SOK CSOMÓVAL") / ("A LONG STORY WITH A LOT OF KNOTS")

1996. november 26 – 1997. január 5. / November 26, 1996 – January 5, 1997

Olyan kérdésekre, hogy mi a Fluxus, vagy kik alkotják a Fluxust, még ma sem lehet egyértelmű válaszokat adni. Ugyanúgy, mint a dadaizmus, a szürrealizmus vagy a futurizmus, a Fluxus sem stíluskategória. Van, aki úgy gondolja, hogy a Fluxus a sok lehetetlen dobozkával jellemezhető legjobban, mások szerint azokról az őrült nőkről és férfiakról szól, akik köveket hajigálnak egy zongorába, vagy szétfűrészelik, miközben azt gondolják, hogy zenét csinálnak. A Fluxus mégis nem csupán művészeti mozgalom, hanem leginkább szemléletmód, magatartásforma. Ez magyarázza a Fluxust jellemző legkülönfélébb és erősen individualizált művészi kifejezésformát. A Fluxus művészetet körülölelő, még ma is megválaszolatlan kérdések lehetséges válaszaihoz szeretné közelebb vinni az érdeklődőket a Műcsarnok és a Goethe Intézet együttműködésével bemutatásra kerülő, teljes Műcsarnokot betöltő kiállítás **Fluxus Németországban 1962–1994** címmel. A tárlat egyrészt fontos fesztiválok, koncertek és a művészek németországi akcióinak dokumentálására, másrészt Fluxus-művészek eredeti alkotásainak bemutatására vállalkozik. A koncertek és a közös megmozdulások korai időszakában keletkezett művek mellett korábban Németországban tevékenykedő vagy jelenleg is ott alkotó művészek munkáit is megtekintheti a közönség.

Milan Knižak: *Betonbuch, 1962*

A Fluxus jelenség mintegy harminc legjelentősebb alakja, többek között Joseph Beuys, John Cage, George Maciunas, Nam June Paik több mint 300 eredeti alkotása látható (objektek, partitúrák, grafikák, publikációk). Az eredeti írásos és fotódokumentumokat ritkán vetített Fluxus-filmek, rádiójátékok, hangfelvételek, koncertrészletek és hangszalagra rögzített felolvasások egészítik ki, amelyek szintén a Műcsarnokban láthatók, illetve hallhatók majd. A kiállítást német nyelvű katalógus és egy magyar nyelvű szöveggyűjtemény kíséri.

A kiállítás időtartama alatt az ARTPOOL Művészetkutató Központ Internet-használatot biztosít a téma iránt érdeklődőknek, valamint Fluxus-videók megtekintésére is alkalom nyílik, szerdán és pénteken du. 2-től 6-ig (ARTPOOL, 1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 10. Tel.: 268-0114.)

Even today there are no definite answers to the question of what Fluxus is or who belongs under its label. Similarly to Dadaism, Surrealism or Futurism, Fluxus is not a category or style. According to some, Fluxus can be best characterized by the numerous little impossible boxes, while others may think that the whole movement involves throwing stones into a piano or sawing it in half, while claiming that they are making music. Still Fluxus is not merely an art movement but a new attitude, a different outlook. This may be the explanation for the most diverse and strongly individualistic ways of artistic representations. This exhibition, filling the entire exhibition halls of the Palace of Art, organized together by the Palace of Art and the Goethe Institute, outlines the history of **Fluxus in Germany from 1962–1994**, with the purpose of bringing people closer to the currently unknown answers concerning the essence of art. In addition to displaying the original works of Fluxus artists, part of the exhibition is the presentation of the documentation of important festivals, concerts and artists that have been introduced in Germany over the last thirty years. Beside the works that were created in the early years of concerts and group performances, the exhibition shows the continued work of artists working in Germany. Thirty of the most prominent figures of the Fluxus phenomenon, who among others include: Joseph Beuys, John Cage, George Maciunas and Nam June Paik, have more than three hundred of their original pieces – objects, graphics and musical scores – exhibited. The original text and photo documents are supported by rarely shown Fluxus films, radio plays, taped readings, recordings, and excerpts from concerts will be presented to the public during the exhibition in the Palace of Art. An exhibition catalogue in German and a collection of texts in Hungarian will be published to accompany the exhibition.

As part of the event, the ARTPOOL Art Research Center provides Internet access free of charge to visitors interested in the topic and presents a Fluxus video programme during the exhibition. (ARTPOOL, 1061 – Budapest, Liszt Ferenc tér 10. Phone: 268-0114, Wednesday and Fridays from 2 pm to 6 pm.)

Megnyitó: 1996. november 26-án, kedden 18 órakor / Opening: 6 pm Tuesday, November 26, 1996
A kiállítást megnyitja: René Block / Opening by: René Block
A kiállítás rendezője: Megyesi Zsuzsa / Curator: Zsuzsa Megyesi

ERNST MÚZEUM

BUDAPEST VI., NAGYMEZŐ UTCA 8.; TELEFON: 341-4355
NYITVA: NAPONTA 10-TŐL 18 ÓRÁIG, HÉTFŐN ZÁRVA / OPENING HOURS: 10 AM–6 PM, MONDAY CLOSED
Belépődíj: 50 Ft; diákoknak, katonáknak, nyugdíjasoknak: 25 Ft; ingyenes nap: kedd
Admission: 50 HUF; for students, soldiers, pensioners: 25 HUF. Free entrance: Tuesday

JAKOVITS JÓZSEF SZOBRÁSZMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA
MEMORIAL EXHIBITION OF SCULPTOR JÓZSEF JAKOVITS

1996. szeptember 13 – október 20. / September 13 – October 20, 1996

Jakovits József 1909-ben született Budapesten, egy elszegényedett polgárcsalád második gyermekeként. 1924-től kétkezi munkásként dolgozott, s csak szabadidejében, önmagát képezve rajzolt, próbálkozott a mintázással. Nem volt tagja a Kassák-körnek, de szellemét megérintette; a legnagyobb hatást Vajda Lajos gyakorolta rá.

A felszabadult alkotómunka eredményeként organikus plasztikái, függesztett drót- és üreges szobrai elsőként példázzák egy újszerű gondolkodás plasztikai lehetőségeit a magyar szobrászatban. Az ötvenes évek elejére kialakult félreismerhetetlen szimbólumtára, amely mitikus kultúrákból, régmúlt vallásokból és a magyar folklórból táplálkozik.

Jakovits József világszemlélete alapvetően mágikus, fétisszerű szobraival rég eltűnt értékeket, tartalmakat formál anyagba. Szobrai mellett szürrealista rajzokat, fotómontázsokat is készített, táblaképeket festett. 1965-ben Amerikába emigrált, s csak 1987-ben tért vissza. A misztikus termékenység, az erotika szobrászi problémája – amely az ősnemzés és a biblikus teremtés alapélményének együttes megélése volt számára – az örök emberi életösztön megnyilatkozásaként élete végéig, 1994. szeptember 23-án bekövetkezett haláláig elkísérte.

Napozó
Sunbathing Woman, 1930

József Jakovits was born in Budapest in 1909, the second child to an impoverished bourgeois family. From 1924 onwards he worked as a manual worker spending his free time teaching himself to draw and shape forms. He never became a member of the Kassák circle (an avant-garde association of artists) but he was influenced by the ideas and spirit of the group, primarily by the artist Lajos Vajda. As a result of his own liberating creative activity his organic sculptures and free hanging wire mobiles are the first Hungarian examples of a plastic approach to form, leading the way towards a new thinking about sculpture. By the beginning of the 1950's his unique and unmistakable range of sculptural symbols emerged from a wide range of mythical cultures, ancient religions and Hungarian folklore. His way of looking at the world is instinctively magical, with his fetish like sculptures he shapes the values and ideals of the distant past into form. Besides sculptures he created Surrealist drawings, photo-montages and paintings on wood. In 1965 he immigrated to America, returning to Hungary only in 1987 where he lived until his death on September 23, 1994. The primary concern in his art was the representation of mystical fertility and the erotic in sculpture, the manifestation of the ever present human instinct for life – an experience of the contrast between biblical creationism and the abiogenesis.

Megnyitó: 1996. szeptember 13-án, pénteken 17 órakor / Opening: 5 pm Friday, September 13, 1996
Megnyitja: Dr. Passuth Krisztina, tanszékvezető egyetemi tanár / Opened by: Dr. Krisztina Passuth, Art Historian and University Professor
A kiállítás rendezője: Pilaszanovich Irén / Curator: Irén Pilaszanovich

BERLIN – MITTE

TIZENÖT NÉMET MŰVÉSZ BIRKÁS ÁKOS VÁLOGATÁSÁBAN
FIFTEEN GERMAN ARTISTS SELECTED BY ÁKOS BIRKÁS

1996. november 7 – december 1. / November 7 – December 1, 1996

Berlin-Mitte művészeti élete nyitott, izgalmas, fiatal és szabad. A negyed az egykori Kelet-Berlin területén fekszik, az itt alkotó művészek jó része egykori NDK-s. A kelet-európai miliő, melyben a művek születnek, számunkra is ismerős tehát. A városrész – és a művészeti élet – az egyesülés után rövid idő alatt bekapcsolódott a nemzetközi áramlatokba, rendkívül dinamikus és kreatív módon szinte állandóan változik.

Birkás Ákos, aki a közelmúltban hosszabb időt töltött Berlinben, ennek a közegnek alapos ismerője. Az ő koncepciójára épül a kiállítás, mely átfogó képet ad az itteni művészet sokrétűségéről; a festészet, szobrászat, installáció, fotó-, akció- és konceptművészet mellett a zene is helyet kapott a válogatásban. A kiállító művészek: Ruprecht Dreher, Jörg Herold, Christine Hill, Matthias Hoch, Stephan Jung, Laura Kikauka és Gordon Monahan, Frank Maibier, Maroan el Sani és Nina Fischer, Yana Milev, Carsten Nicolai, Olaf Nicolai, Maren Roloff és Günther Unterburger. A kiállítás a Goethe Intézet és a berlini Galerie EIGEN + ART közreműködésével és támogatásával jött létre.

Art life in Berlin-Mitte is open, exciting, young and free. The quarter of Berlin-Mitte is situated in East Berlin, meaning that the majority of these artists are from the former communist East Germany, thus their work created in an Eastern Europe "milieu" should be familiar to Hungarians. After the unification of Germany this quarter, and its art life, immediately became part of the international tendency, and is currently evolving into new dynamic and creative manifestations. Ákos Birkás is intimately familiar with this community after a prolonged residence in Berlin, and his concept of the exhibition attempts to give a thorough outline of the diverse art layers in this community; besides paintings, sculptures, installations, photos, action and concept works, music is included in his selection. The exhibiting artists are: Ruprecht Dreher, Jörg Herold, Christine Hill, Matthias Hoch, Stephan Jung, Laura Kikauka and Gordon Monahan, Frank Maibier, Maroan el Sani and Nina Fischer, Yana Milev, Carsten Nicolai, Olaf Nicolai, Maren Roloff and Günther Unterburger. The exhibition is organized with the cooperation of the Budapest Goethe Institute, and the Galerie EIGEN + ART.

Megnyitó: 1996. november 7-én, csütörtökön 18 órakor / Opening: 6 pm Thursday, November 7, 1996
A kiállítás rendezője: Birkás Ákos / Curator: Ákos Birkás
Társrendező: Regős Andrea / Assistant Curator: Andrea Regős

DOROTTYA GALÉRIA

BUDAPEST V., DOROTTYA U. 8.; TELEFON: 118-3899
NYITVA: NAPONTA 10-TŐL 18 ÓRÁIG, SZOMBATON 10-TŐL 14 ÓRÁIG, VASÁRNAP ZÁRVA
OPEN: MONDAY – FRIDAY 10 AM – 6 PM, SATURDAY 10 AM – 2 PM SUNDAY CLOSED
A belépés díjtalan / No Admission

LOVASNEMZET / HORSE NATION

FÉNYKÉPEK EMBER ÉS LÓ KAPCSOLATÁRÓL A LEGÚJABB KORI MAGYARORSZÁGON
PHOTOS ABOUT THE RELATIONSHIP
BETWEEN MAN AND HORSE IN RECENT HUNGARIAN HISTORY

1996. szeptember 19 – október 12. / September 19 – October 12, 1996

Mindegyik képen van egy közös motívum, ami összeköti a fotókat: a ló. Társ. Munkaeszköz. Reprezentáció. Hadiszerszám. Árucikk. Szimbólum. Mindaz, amire az ember ősidők óta használta. Az emberek fejében, érzelmeiben évezredes hagyományok rögzültek. A ló realitása mellett/ mögött ott van az a sokféle képzet, amitől szerepe kitüntetett, más, egyedi. A képeken csak a realitás látszik. Az, amit modernizált társadalomnak hívunk. A kiállítás amolyan főhajtás előttük és egyben kicsit búcsú is tőlük. Ez a főhajtás nemcsak a lovaknak, hanem a lovak mítoszának is szól. Voltaképpen tehát egykori önmagunktól búcsúzunk; attól az emberfajtától, aki átlelkesítette mindennapjait, társát, munkaeszközét. Attól, aki hitte is, hogy valamennyire összetartozik ló és lovas, képzelet és valóság.

The common motive that links each photo here is the horse. Humans have used them since ancient times as companion, tool, representation, military equipment, commodity and symbol. Thousands of years of the relationship between man and horse are fixed into our consciousness. Beyond the physical reality of horse there are many images and symbols that make up a different, original and outstanding role for the horse in society. The photos show only reality, the kind of reality that we call modernized society. The exhibition is a tribute as well as farewell to not only horses but our myth of them. In a way we are saying goodbye to our past and a time when our tool and companion was friend. To times when we believed that horse and its rider belong together as closely as reality and imagination.

Lóvásáron, 1930-as évek, Budapest
On the Horse Fair, 1930's, Budapest

Megnyitó: 1996. szeptember 19-én, csütörtökön 17 órakor / Opening: 5 pm Thursday, September 19, 1996
Megnyitja: Dr. Papócsi László, a Magyar Lovas Szövetség elnöke
Opening by: Dr. László Papócsi, president of the Hungarian Riders Association
A kiállítás rendezője: Pilaszanovich Irén / Curator: Irén Pilaszanovich

HORVÁTH MÁRTON ÜVEGTERVEZŐ MŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA
EXHIBITION OF GLASS DESIGNER MÁRTON HORVÁTH

1996. október 18 – november 16. / October 18 – November 16, 1996

Horváth Márton kiállítása egyben akadémiai székfoglaló, összegzés, mely a művész eddigi munkásságának gazdag tárházából ad válogatást.

Üvegedény / Glass pot

Márton Horváth's exhibition is also the academic inaugural presentation of his work, giving a complete outline of his career up to the present.

Megnyitó: 1996. október 18-án, pénteken 17 órakor
Opening: 5 pm Friday, October 18, 1996
Megnyitja: Dobos László műfordító
Opening by: László Dobos, Translator
A kiállítás rendezője: D. Udvary Ildikó
Curator: Ildikó D. Udvary

MAGYAR INTÉZETEK KIÁLLÍTÁSAI A MŰCSARNOK SZERVEZÉSÉBEN
EXHIBITIONS IN HUNGARIAN INSTITUTES ORGANIZED BY THE PALACE OF ART

Bukarest, Magyar Intézet – Berhidi Mária szobrászművész és Szijj Kamilla grafikusművész kiállítása – október 28 – november 10.

Bukarest, Galeria Catacomba – Lovas Ilona képzőművész kiállítása november 11 – december 31.

Helsinki, Magyar Intézet – Nagy Márta keramikusművész kiállítása szeptember 18 – október 27.
Lencsés Ida gobelinművész kiállítása – november 3 – 24.

Bucharest, Hungarian Institute – Sculptures by Mária Berhidi and graphics by Kamilla Szijj – October 28 – November 10

Bucharest, Galeria Katakomba – Exhibition of Fine Artist Ilona Lovas November 11 – December 31

Helsinki, Hungarian Institute – Ceramics of Márta Nagy September 18 – October 27
Embroideries of Ida Lencsés – November 3 – 24.

TÁRSMŰVÉSZETI RENDEZVÉNYEK
ACCOMPANYING EVENTS IN THE PALACE OF ART

ART KINO
„A látvány logikája" – Magyar operatőri sorozat

Közös program az ELTE Média szak Mozgóképelmélet és pedagógia kurzusával

Ragályi Elemér

szeptember 10.
Magyar Dezső: Büntetőexpedíció (1970) 37'
Gaál István: Magasiskola (1970) 100'
szeptember 17.
Zolnay Pál: Fotográfia (1971) 17'
Böszörményi Géza: Madárkák (1971) 79'
szeptember 24.
Kézdi-Kovács Zsolt: Szeretnék csákót csinálni (1968) 21'
Gazdag Gyula: Bástyasétány '74 (1974) 88'
október 1.
Grunwalsky Ferenc: Vörös rekviem (1975) 102'
október 8.
Szomjas György: Talpuk alatt fütyül a szél (1976) 95'
október 15.
Ragályi Elemér: Szilveszter (1974) 17'
Sándor Pál: Szabadíts meg a gonosztól! (1978) 95'
október 22.
András Ferenc: Dögkeselyű (1982) 115'

Koltai Lajos

október 29.
Bódy Gábor: A harmadik (1971) 49'
Dobai Péter: Archaikus torzó (1971) 34'
Szomjas György: Füredi Anna-bál (1972) 28'
november 5.
Magyar Dezső: Agitátorok (1969) 71'
Szomjas György: Gyakorlatok (1973) 24'
november 12.
Gyarmathy Lívia: Tisztelt cím! (1971) 15'
Böszörményi Géza: Autó (1974) 80'
november 19.
Mészáros Márta: A lőrinci fonóban (1971) 17'
Dárday István – Szalai Györgyi: Jutalomutazás (1974) 85'
november 26.
Maár Gyula: Déryné, hol vagy? (1975) 98'
december 3.
Sándor Pál: Ez a divat '78–'79 ősz, tél (1978) 15'
András Ferenc: Veri az ördög a feleségét (1977) 100'
december 10.
Szabó István: Bizalom (1979) 115'
december 17.
Gothár Péter: Megáll az idő (1981) 103'
A vetítések minden kedden 18 órakor kezdődnek.

ART KINO
"The logic of sight" – Hungarian Cinematographers' Series

Joint program with the course "Movie Theory and Pedagogy" of the ELTE Media Faculty

Elemér Ragályi

September 10
Dezső Magyar: Punitive Expedition (1970) 37'
Gaál István: The Falcons (1970) 100'
September 17
Pál Zolnay: Photography (1971) 17'
Géza Böszörményi: Birdies (1971) 79'
September 24
Zsolt Kézdy-Kovács: I Would Like to Make a Paper Hat (1968) 21'
Gyula Gazdag: Bastion Promenade '74 (1974) 88'
October 1
Ferenc Grunwalsky: Requiem for a Revolutionary (1975) 102'
October 8
György Szomjas: The Wind is Whistling Under Their Feet (1976) 95'
October 15
Elemér Ragályi: New Years Eve (1974) 17'
Pál Sándor: Deliver Us From Evil (1978) 95'
October 22
Ferenc András: The Vulture (1982) 115'

Lajos Koltai

October 29
Gábor Bódy: The Third One (1971) 49'
Péter Dobai: Archaic Torso (1971) 34'
György Szomjas: Anna Ball (1972) 28'
November 5
Dezső Magyar: Canvassers (1969) 71'
György Szomjas: Exercises (1973) 24'
November 12
Lívia Gyarmathy: To Whom It May Concern (1971) 15'
Géza Böszörményi: The Car (1974) 80'
November 19
Márta Mészáros: In the Lőrinc Textile Mill (1971) 17'
István Dárday and Györgyi Szalai: Holiday in Britain (1974) 85'
November 26
Gyula Maár: Where Are You, Mrs. Déry? (1975) 98'
December 3
Pál Sándor: Fall and Winter Fashion: 78–79 (1978) 15'
Ferenc András: Rain and Shine (1977) 100'
December 10
István Szabó: Confidence (1979) 115'
December 17
Péter Gothár: Time Stands Still (1981) 103'
Films start at 6 pm every Tuesday.

TÁRSMŰVÉSZETI RENDEZVÉNYEK
ACCOMPANYING EVENTS IN THE PALACE OF ART

TITANIC IV. NEMZETKÖZI FILMJELENLÉT FESZTIVÁL KÍSÉRLETI FILM SZEKCIÓJA

„What You See is What You Get" – angol kísérleti filmek
Vetítések: 1996. október 3., 4., 10., 11. 18 órakor

KORTÁRS ZENEI KONCERTEK

1996. szeptember 28. 19.30 óra
Matuz István fuvolaestje. A fuvolaest Matuz István tizenegy koncertből álló, magyar zeneszerzők műveiből összeállított millecentenáriumi sorozatának első hangversenye.
Közreműködnek: B. Nagy Tünde – ütőhangszerek, Matuz Gergely – fuvola, Szilágyi Sándor – gitár. Szerzők: Hollós Máté, Borsody László, Sári József, Fehér György Miklós, Láng István, Huszár Lajos, Dubrovay László, Madarász Iván, Kalmár László.
1996. október 5. 17 óra
Hang–Kör–Kép. A Kortárs ZeneMűhely koncertje
1996. október 12. 17 óra
Az EAR együttes koncertje

JAZZKLUB

Standard jazz minden második szombaton 19 órától
Kezdés: 1996. szeptember 21-én 19 órakor. Játszik: László Attila Band. László Attila – gitár, közreműködnek: Oláh Kálmán – zongora, Lattmann Béla – basszgitár, Horváth Kornél – ütőhangszerek, Szendőci Péter – dob.

A JÓZSEF ATTILA KÖR ESTJEI

1996. szeptember 27. 18 óra
Ménes Attila és Schein Gábor olvasnak fel ez évben megjelent könyveikből. Azután beszélgetés következik a JAK Füzetek legutóbbi évfolyamairól Szilágyi Ákos, Takáts József, Károlyi Csaba és Kőrösi Zoltán részvételével.
1996. november 8. 18 óra
Kurdy Fehér János és Salamon András olvasnak fel idén megjelent könyveikből. Majd beszélgetés következik a *Kitolási szakasz* (fiatal filozófusok antológiája) című kötetről, illetve Vörös Istvánnal a JAK Műfordító Füzetek legutóbbi darabjairól.
A fiatal írók estjeit az Őszi Fesztivál támogatja.

KÖNYVBEMUTATÓ

1996. október 9. 18 óra
Orbán Ottó: *Hallod-e, te sötét árnyék* című könyvének bemutatója.
Az est az Őszi Fesztivál programja.

FOLYÓIRATESTEK

1996. szeptember 26. 19 óra
A *Criticai Lapok* című folyóirat estje
A következő estek: 1996. október 17., 31., november 14., 28.
A Műcsarnok folyóiratokat vendégül látó sorozata minden második hét csütörtökén 18 órától várja vendégeit.

TITANIC IV INTERNATIONAL FILMPRESENCE FESTIVAL – EXPERIMENTAL FILM SECTION

"What You See is What You Get" – English experimental films
Screenings start at 6 pm, October 3, 4, 10, 11, 1996

CONTEMPORARY MUSIC CONCERTS

7:30 pm, September 28, 1996
Selected pieces for the Flute, performed by István Matuz. This will be the first in a series of eleven performances by István Matuz selected from various Hungarian Composers in honor of the Millecentenarium.
Accompanying musicians will be Tünde B. Nagy – percussion, Gergely Matuz – flute, Sándor Szilágyi – guitar. Composers: Máté Hollós, László Borsody, József Sári, Miklós György Fehér, István Láng, Lajos Huszár, László Dubrovay, Iván Madarász, László Kalmár.
5 pm, October 5, 1996
Hang–Kör–Kép *(sound-circle-image)*. Contemporary Music Workshop performance
5 pm, October 12, 1996
EAR ensemble performance

JAZZ CLUB

From 7 pm every second Saturday – Standard jazz
Starting 7 pm Saturday, September 21, 1996 – László Attila Band, Attila László – guitar, Kálmán Oláh – piano, Béla Lattmann – bass, Kornél Horváth – percussion, Péter Szendőci – drums.

JÓZSEF ATTILA CIRCLE (JAK) EVENINGS

September 27, 6 pm, 1996
Attila Ménes and Gábor Schein read selections from their recently published books. An open discussion on the previous issues of the JAK publications will follow. Invited guests will be Ákos Szilágyi, József Takáts, Csaba Károlyi and Zoltán Kőrösi.
November 8, 6 pm, 1996
János Kurdy Fehér and András Salamon read extracts from their recently published books. An open discussion on *"Kitolási szakasz"*, an anthology of young philosophers, will follow. István Vörös will talk about the latest JAK Translations. The young writers' evenings are supported by the Autumn Festival.

BOOK LAUNCH

6 pm, October 9, 1996
The presentation of Ottó Orbán's book *"You Dark Shadow, Would You Listen"*. This evening is a programme of the Autumn Festival.

PERIODICAL EVENINGS

7 pm, September 26, 1996
"Criticai Lapok" evening
Next evenings: October 17, 31; November 14, 28, 1996
The Palace of Art hosts various periodicals to give readings that are open to the public, every second Thursday from 6 pm.

MÚZEUMPEDAGÓGIA / MUSEUM EDUCATION

TÁRLATVEZETÉS

A László Károly-gyűjtemény – gimnazisták és általános iskola felső tagozatosai részére feladatlapok

Fluxus Németországban – gimnazisták és általános iskola felső tagozatosai részére feladatlapok

Jakovits József szobrászművész emlékkiállítása – általános iskolások és gimnazisták részére foglalkozások

Jelentkezés és további információk: 343-7401.

GUIDED TOURS

The Carl Laszlo collection exhibition – supplemented by exercise books for secondary school and senior primary school children

Fluxus in Germany – supplemented by exercise books for secondary school and senior primary school children

József Jakovits memorial exhibition – supplemented by gallery talks for secondary school and primary school children

For further information and reservations call: 343-7401.

MŰCSARNOK GYERMEKSTÚDIÓ

1996. szeptember 15-étől minden vasárnap 10-től 12 óráig.
Tematikus foglalkozássorozatok Kalmár István, Sinkó István és Szabics Ágnes képzőművészek vezetésével. Öt foglalkozásra témánként bérlet váltható 200 Ft-os árban. Egy foglalkozás: 50 Ft.

CHILDREN'S WORKSHOP IN THE PALACE OF ART

Every Sunday from 10 – 12 am starting September 15, 1996
Series of thematic workshops. Artists leading the workshops will be: István Kalmár, István Sinkó, Ágnes Szabics. 200 Ft season tickets are available for five classes per subject, individual classes cost 50 Ft.

TÁRLATVEZETÉS / GUIDED TOURS

Tárlatvezetés igényelhető a Műcsarnok kiállítási osztályán. Időpont-egyeztetés és további információk: tel.: 343-4915, 343-9041, fax: 343-5205, 343-3235.

Requests for guided tours can be made at the Exhibition Department of the Palace of Art. For further information call: 343-4915, 343-9041, Fax: 343-5205, 343-3235.

KÖNYVTÁR ÉS ARCHÍVUM / LIBRARY AND ARCHIVES

A Műcsarnok könyvtára hétfőtől péntekig 10-től 18 óráig várja az olvasókat. Bejárata a Dózsa György úti hátsó portán át.

The library of the Palace of Art is open from 10 am – 6 pm, Monday – Friday. Entrance through the rear entrance at Dózsa György út.

KÖNYVESBOLT / BOOK SHOP

A KulturTrade műcsarnoki könyvesboltjában művészeti könyveket, posztereket, katalógusokat, reprodukciókat, képeslapokat, folyóiratokat árusít, keddtől vasárnapig 10-től 17.45 óráig. Információ: 343-7401/160.

Art books, Posters, Catalogues, Reproductions, Post Cards, Periodicals, for sale in the KulturTrade book shop in the Palace of Art. Open: Tuesday – Sunday, 10 am – 5:45 pm. Information: 343-7401/160.

PROTEA TEREM / PROTEA AUDITORIUM

1996 áprilisától a Műcsarnok alagsorában az IDG Magyarországi Lapkiadó Kft. és a Műcsarnok közös szervezésében Internet-kávézó működik, amely hétfő kivételével 10-től 18 óráig látogatható.
A Protea Terem az országos millecentenáriumi ünnepségek része, az Internet Világkiállítás Magyar Pavilonjának információs székhelye. A terem nyilvános bemutatóhely mindazok számára, akik érdeklődnek az Internet iránt, és kellemes környezetben, szakemberek segítségével kívánják szórakozásra, kutatásra igénybe venni azt, vagy most kezdenek ismerkedni a hálózattal. A látogatók egyszerre hat Pentium processzorral felszerelt gépen dolgozhatnak, kutathatnak a kultúra, művészet területén, bejárhatják az Internet-hálózatot, új programokat, rendszereket ismerhetnek meg. Az idelátogatók a hálózatból bármely anyagot (képeket és szövegeket) kinyomtathatnak, illetve lemezre másolhatnak. Gépeinkről E-mailt küldhet a világban bárhová, postafiókot bérelhet, illetve részt vehet az Internetről és a számítástechnikáról szóló vetítettképes előadásokon. Mindezt akár kávézás közben is.
Az Internet-használat díja: 450 Ft/óra, nyomtatás: 90 Ft/3 oldal, lemezre másolás: 180 Ft/lemez. Információ: 343-7401/171.

INTERNET EXPO
PROTEA TEREM
MŰCSARNOK

Communications

Since April 1996, an Internet Cafe has been open to the public in the basement of the Palace of Art, organized together with the Hungarian Newspaper Publisher, IDG – the hours are: 10 am – 6 pm, Tuesday – Sunday.
The Protea Auditorium takes an important part in the Millecentenarial celebrations, and is the information center of the Hungarian pavilion in the Internet World Expo. The Auditorium serves to give access to both those already familiar with the Internet and those who have yet to be introduced to the medium. In a pleasant atmosphere and with the help of trained experts it educates the public whether in the realm of entertainment or research. Visitors have access to six computers equipped with Pentium Processors, where they can either research the fields of art and culture, browse the net or simply become familiar with new software and systems. They can download from the net texts and images, and either print or save them onto disk. They can rent an e-mail mailbox providing access to the entire world, can visit lectures, see projected demonstrations of the use of the Internet and new technology, while still enjoying a cup of coffee. The Internet usage fee is 450 Ft/h, printing costs 90 Ft/3 pages, copying to disk 180 Ft/disk, for more information call 343-7401 ext. 171.

IDG
HUNGARY

TÖRLEY
HAGYOMÁNY ÉS MINŐSÉG 1882 ÓTA
TÖRLEY PEZSGŐGYÁR • HUNGAROVIN RT.

MŰCSARNOK / PALACE OF ART
1146 BUDAPEST, DÓZSA GYÖRGY ÚT 37.
TELEFON: 343-7401
FAX: 343-5205

1996 ŐSZ AUTUMN

Műcsarnok
Ernst Múzeum
Dorottya Galéria

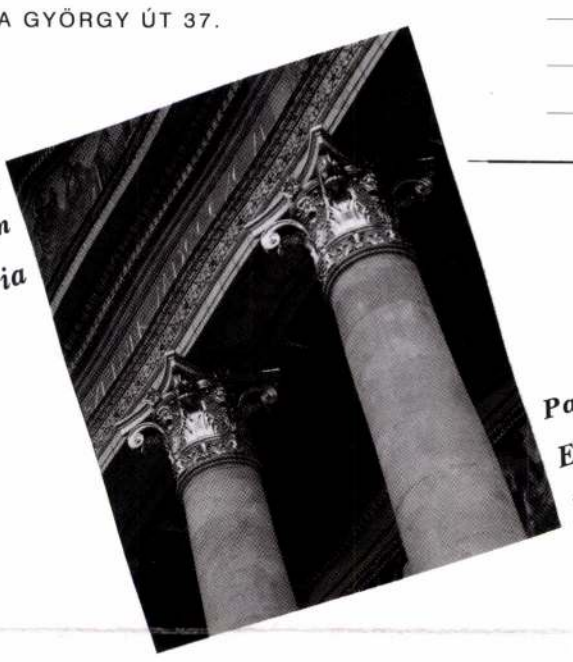

Palace of Art
Ernst Museum
Dorottya Gallery

MŰCSARNOK / PALACE OF ART

BUDAPEST XIV., HŐSÖK TERE; TELEFON: 343-7401
NYITVA: NAPONTA 10-TŐL 18 ÓRÁIG, HÉTFŐN ZÁRVA / OPENING HOURS: 10 AM–6 PM, MONDAY CLOSED
Belépődíj: 100 Ft; diákoknak, katonáknak, nyugdíjasoknak: 50 Ft; ingyenes nap: kedd
Admission: 100 HUF; for students, soldiers and pensioners: 50 HUF. Free entrance: Tuesday

A LÁSZLÓ KÁROLY-GYŰJTEMÉNY A MŰCSARNOKBAN
THE CARL LASZLO COLLECTION IN THE PALACE OF ART

1996. szeptember 10 – október 6. / September 10 – October 6, 1996

László Károly (Carl Laszlo) Bázelben élő magyar származású műgyűjtő. A gyűjteményben található művek közül már sok szerepelt a világ különböző múzeumaiban, és neves szakmai folyóiratok közöltek e munkákról készült reprodukciókat.

A műcsarnoki kiállításon látható több mint ezer alkotást László Károly válogatta.

Bemutatunk néhány késő manierista művet, több preraffaelista festményt és rajzot, a századfordulón készült üvegeket, szecessziós és art decós szobrokat, plakátokat, a tizes évek magyar művészetének reprezentánsait, a húszas évek magyar és nemzetközi konstruktivista irányzatának chefs d'oeuvre-jeit, a Der Sturm és az Abstraction Création köré szerveződött művészek képeit, szobrait, rajzait, a nemzetközi szimbolizmus és szürrealizmus alig ismert műveit, a két világháború közötti római iskola festményeit, rajzait, és a hatvanas évekből is néhány fontos alkotást. Külön kell említeni az ázsiai szobrokat, melyek legkorábbi darabja a XII. században készült, valamint a fotóanyagot, amely a harmincas évektől napjainkig kíséri végig a fotózás történetét.

A kiállítás különös jelentőségét – a fentieken kívül – még az adja, hogy a Műcsarnokban látott művek közül kétszáz, „Carl Laszlo-gyűjtemény" címen a Kiscelli Múzeum állandó kiállításának része lesz.

László Károly (Carl Laszlo) is an art collector of Hungarian origin now living in Basel, Switzerland. Works from his collection have been exhibited in various world class museums and are periodically reproduced in leading art magazines.

The exhibition in the Palace of Art is a selection from Carl Laszlo's collection that includes more than a thousand works: late mannerist pieces, numerous pre-Raphaelite paintings and drawings, glass work from the turn of the century, Art nouveau and Art Deco sculptures, graphic posters, representative Hungarian art of the 1910's, the "chef d'oeuvre" of Hungarian and international constructivism of the 1920's, paintings, sculptures, and drawings by artists belonging to the Der Sturm and Abstraction Création movements, little known works of international Symbolism and Surrealism, "Roman School" paintings and drawings from the period between the two World Wars, as well as important pieces from the Sixties. Worth being separately mentioned are the Asian sculptures, from among which the earliest dates from the 12th century, and a collection of photos, outlining the history of photography from the 1930's until the present. This exhibition has special significance in that two hundred pieces of the Palace of Art selection are going to form the material for a permanent exhibition in Kiscelli Museum under the title of "The Carl Laszlo Collection".

Megnyitó: 1996. szeptember 10-én, kedden 18 órakor / Opening: 6 pm Tuesday, September 10, 1996
A kiállítás rendezője: Gelencsér Rothman Éva / Curator: Éva Gelencsér Rothman
Passuth Krisztina Tranzit című könyvének (Új Művészet) bemutatója: 1996. szeptember 10-én, kedden 17 órakor
Presentation of Krisztina Passuth's book "Transit" (Új Művészet): 5 pm Tuesday, September 10, 1996

TONY CRAGG SZOBRÁSZMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA
TONY CRAGG SCULPTURE EXHIBITION

1996. szeptember 19 – november 10. / September 19 – November 10, 1996

Tony Cragg a mai brit szobrászat egyik világszerte elismert képviselője, egy-egy munkáját Budapesten az elmúlt években már láthatta a magyar közönség. 1987-ben részt vett a Műcsarnokban rendezett *Mai dolgok* című kiállításon, a „brit szobrászat új vonulatának" reprezentánsaként. 1992-ben a Fővárosi Képtárban szerepeltek munkái, a *Détente* kiállításon, majd 1993-ban a Knoll Galéria mutatta be alkotásait. Az említett időszakos tárlatokon kívül, *Székesegyház* című műve a budapesti Ludwig Múzeum állandó kiállításának része.

Tony Cragg művészete nem ismeretlen hazánkban, mégis úgy érezzük, ez a mostani, a művész és a Knoll Galéria jóvoltából, a Műcsarnok szoborcsarnokában látható kiállítás először ad átfogó képet művészetének összetett és folytonos átváltozásokban megnyilvánuló világáról.

D. Udvary Ildikó

Tony Cragg is an acknowledged representative of contemporary British Sculpture world wide. The Budapest community may already be familiar with his work as he was part of the exhibition *"Current Things"*, organized by the Palace of Art in 1987, a survey of contemporary British sculpture. Five years later, his work was exhibited in Budapest City Gallery in the *"Détente"* exhibition, followed in 1993 by a show of his works in Knoll Gallery, Budapest. Besides the above mentioned temporary exhibitions, his piece *"Cathedral"* is part of the permanent exhibition of the Ludwig Museum, Budapest.

Thus the work of Tony Cragg is not completely unknown for the Hungarian audience. Yet we still think that the present show, organized in the sculpture hall of the Palace of Art, courtesy of Tony Cragg and the Knoll Gallery, is the first complete retrospective of his ever changing complex art world.

Ildikó D. Udvary

Megnyitó: 1996. szeptember 19-én, csütörtökön 18 órakor / Opening: 6 pm Thursday, September 19, 1996
Megnyitja: Heinz-Norbert Jocks műkritikus / Opening by: Heinz-Norbert Jocks, Art critic
A kiállítás rendezője: D. Udvary Ildikó / Curator: Ildikó D. Udvary

1956 ÉS A KÉPZŐMŰVÉSZET / 1956 AND FINE ARTS

▪ *1996. október 15 – november 10. / October 15 – November 10, 1996* ▪▪ *1996. október 22 – november 10. / October 22 – November 10, 1996*

1956 Magyarországon nemcsak politikai fordulópontot jelentett, megmutatkozott hatása a kultúra és a művészet területén is. A művészetben tapasztalható változások nem kizárólag a politikai történésekkel párhuzamosan, sokkal inkább azokat követően – mintegy annak a néhány napnak a visszhangjaként jelentkeztek. Kiállításaink – négy lazán összefüggő kollekció – megkísérlik ezen művészeti „események" eddig hazánkban talán kevésbé ismert oldalait bemutatni: mindenekelőtt magyar, magyar származású művészek és néhány külföldi társuk alkotásain keresztül.

▪▪ A kiállítás keretében mutatkozik be, a francia ún. „informel" festészet egyik legjelentősebb alakja, **Jean Fautrier** (1898–1964), aki 1956-ban a magyar forradalom hatására és tiszteletére *Partizánok* címmel készített sorozatot. Dr. Passuth Krisztina, a kiállítási katalógus egyik szerzője megjegyzi: *„gesztus értékűnek tekinthetjük, hogy miután a művész 1957-ben a sorozatot a Galerie Rive Droite-ban bemutatta, az eladásból befolyó összeget a magyar menekültek javára ajánlotta fel"*. Ezek a művek most Budapesten Fautrier 1944-es *Túszok* című sorozatával együtt kerülnek bemutatásra a bioti Musée Fernand Léger összeállításában, az Association Françaises d'Action Artistique és a Réunion des Musées Nationaux támogatásával.

Jean Fautrier:
Partizán / Partisan, 1957

▪▪ **Zoltan Kemeny** stílusában Fautrier-hez közel álló, magyar származású informel művész munkáit a Szépművészeti Múzeum jóvoltából láthatja a műcsarnoki közönség.

▪▪ **Az 1957-es Tavaszi Tárlat** és a vele párhuzamosan folyó absztrakció-vita az 1956-os politikai eseményekkel összefüggésben értelmezhetők. Az ebből az anyagból készült kiállítás minden bizonnyal új szempontokkal szolgál majd a magyar művészet XX. századi történetéhez.

▪ A katalán származású, főleg drámaíróként ismert **Arrabal** és a francia festő, **Jean Miotte** 1956 óta hoznak létre esetenként közös műveket. A Műcsarnokban is egy ilyen installációt készítenek korabeli műveik rekonstruálása révén. Emellett Arrabal egyik drámájának erre az alkalomra aktualizált előadását és Miotte mai munkáit is meg lehet tekinteni.

The year 1956 was not only that of political changes, its influence can be also traced in art and culture. The changes in art were not merely the results of the on-going political events of the time, they appeared rather as necessary consequences, a reflection of those few turbulent days. Our shows, four loosely attached collections, intend to present the artistic "happenings" of the period from different angles, an attempt to reveal from a new perspective the art of those times.

▪▪ Within this exhibition, the works of **Jean Fautrier** (1898–1964), who was one of the most prominent figures of the French "informel" painters, are presented in Hungary for the first time. His series *"Partisans"* was created under the influence and is dedicated to the memory of the year 1956. Dr. Krisztina Passuth, one of the editors of the exhibition catalogue, remarks: *"we should regard it as a noble gesture of the artist, that after the series had been shown at Galerie Rive Droite in 1957, he offered the total income earned from the sale of his paintings for the benefit of Hungarian refugees"*. These pieces are now presented together with his 1944 series *"Hostages"* by arrangement with the Musée Fernand Léger, Biot, and with the support of the Association Françaises d'Action Artistique and the Réunion des Musées Nationaux.

▪▪ Under the aegis of the Museum of Fine Arts, the work of **Zoltan Kemeny,** who was also an "informel" artist of Hungarian origin, and whose style shows similarities with that of Fautrier, will be also exhibited.

▪▪ The **1957 Spring Show** and the concurrent debate concerning abstraction should both be interpreted together in view of the events of 1956. The exhibition built from this material will definitely illustrate new aspects of Hungarian Art of the Twentieth Century.

▪ **Arrabal**, the playwright who is originally Catalonian and **Jean Miotte**, the French painter, have occasionally worked together since 1957. The installation in the Palace of Art will be reconstruction's of some of their earlier work. A drama created for this particular occasion by Arrabal and a selection of Miotte's current work will also be shown.

Megnyitók: ▪ 1996. október 15-én, kedden 18 órakor; ▪▪ 1996. október 22-én, kedden 18 órakor
Openings: ▪ 6 pm Tuesday, October 15, 1996; ▪▪ 6 pm Tuesday, October 22, 1996
A kiállítás rendezői: Beke László, Petrányi Zsolt és Timár Katalin / Curators: László Beke, Zsolt Petrányi and Katalin Timár

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

„Molnár és Moser Laboratoriuma" – olvasom mindannyiszor a Magyar utca 26. számú ház homlokzatán a régi világból maradt feliratot. A laboratórium helyén azonban már az én időmben lakás volt, mostanában pedig galéria nyílt, így aztán rejtély maradt előttem, miféle vegykonyha lehetett a Molnár és Moser. Bár az idősebbek nyilván emlékeznek rá: a két világháború között Közép-Európa legnagyobb illatszervállalatává nőtt az MM. Ekkor azonban már nem a cégnévben szereplő urak voltak tulajdonosai, hanem Bartha István.

Molnár József és Moser János 1889-ben alapították drogériavállalkozásukat, és az első világháború után vette meg tőlük Bartha István, megtartva az eredeti, már bejáratott cégnevet.

A Magyar utcai házat Bartha István építtette 1931-ben. Mint unokájától, az Amerikában élő *Szablya Ilonától* tudom, a legfelső emeleten helyezkedtek el a hálószobák és lakosztályok, az első emelet termei teljesen egybenyithatók voltak, itt tartották a fogadásokat, nagyobb összejöveteleket. A földszinten működött a laboratórium. Ebben a házban sok kitűnő kölnit, krémet, hintőport, szappant, fogkrémet, szájvizet, hajszeszt, dezodort (már 1930-ban!), folttisztítót és hasonló terméket kísérleteztek ki.

A portálon olvasható a főüzlet, Petőfi Sándor utca 11., valamint a fióküzlet, Váci utca 23. címe is. Persze a cég fénykorában sokkal több fióküzlet létezett, Bartha megvásárolt szinte minden eladó drogériát Budapesten. Sőt drogériás iskolát is alapított. Kartács utcai gyárában havonta 100 hektoliter kölnit készítettek.

A céget 1949-ben államosították, a tulajdonos és családja Kanadába menekült. Az egykori alkalmazottak olykor találkoznak a volt tulajdonos hazalátogató leszármazottaival, köztük Szablya Ilonával. Az MM-illatszereket egyesek még mindig keresik, a cég jellegzetes színeit, az ezüst-kéket pedig az Azúr-boltok viszik tovább.

Csordás Lajos

nyéke. A csarnok
piac mágnesként
a Király utca és a
pedig divatüzletek
szűcsök tucatjai
Belvárosi minőség
lakbér azonban ma
zsúfoltak, a gyerek
csoda, hogy az ipar
segédek, a kishivat
zók egyaránt a ká
legszívesebben az

Kávéház persze
Körúton, a Király
gyakorlatilag mi
egy. A híresebbe
nyira esett a Bucs
Orczy és a Royal.
nyékének polgárs
a felkapott helye
ha a sarkon i
vizeskifli és snap
Csányi utca sa
csarnoki mészá
ember nem lát
zűrös késelés is
gár kávéházba
hette a lábát. I
nyája volt, egy

JAKOVITS József

Elmeséletlen történetekkel zár a tárlat

A Zsidó Múzeum és az Esztertáska Műhely Elmeséletlen történetek címmel rendez felolvasóestet szeptember 1-jén, vasárnap, este hat órától. A beszélgetéssel, filmvetítéssel egybekötött felolvasóestet a Zsidó Múzeumban (VII., Dohány u. 2., II. emelet) tartják, a Zsidó nő című tárlat zárónapján.

A rendezvényen a női emlékezetről, irodalmárok, történészek, pszichológusok, valamint szociológusok osztják meg gondolataikat a hallgatósággal. A meghívott vendégek saját élettörténetükbe is beavatnak, olyan időszakot elevenítenek fel, amelyre fájdalmas emlékezniük. A szervezők két filmes feldolgozást tartogatnak a bensőséges beszélgetésre, ám ez maradjon az ő meglepetésük. Az viszont nem titok, hogy a hangulatról az Esztertáska Műhely díszvendége, a Muzsikás együttes tagja, Sípos Mihály gondoskodik.

A felolvasó esten búcsúztatják a Toronyi Zsuzsanna muzeológus által rendezett kiállítást, a Zsidó nőt. A tárlat témája: hogyan küzdöttek a zsidó nők az emancipációért, míg végül neves irodalmárok, festők, sportolók lettek. A kulturális áttekintés gazdag dokumentumanyaggal követi nyomon az utat, melyet ezek az asszonyok bejártak. Mindez felkeltette az amerikai galériák érdeklődését, ezért tíz városukba meghívták a tárlatot. A gyűjtemény szeptember közepén kel útra az Egyesült Államokba.

Természetesen nem marad üresen a Zsidó Múzeum második emeleti terme. Két időszakos kiállítást terveznek az őszre. Szeptember 12-től október 4-ig Jakovits József festőművész Hazatért képek című festményeit tekinthetik meg; október 9-től pedig dokumentumfotókkal rendezik be a galériát. Mégpedig Edward Sarotta fotóművész fotográfiáival, aki Egy újjáéledő világ – Zsidó élet Kelet- és Közép-Európában címet adta műveinek.

H. D.

Népszab. 2002 Aug. 26.

Kiállítás a Zsidó Múzeumban

A Zsidó Múzeum (VII., Dohány utca 2.) második emeletén október 4-ig tekinthetik meg az érdeklődők a *„Jakovits Amerikában, festmények 1965–1989”* címet viselő kiállítást.

A termeken végigsétálva, mintha óriási színes képes nyelvkönyv lapjai elevenednének meg, s ez esetben „oldalanként”, festményenként kap tanítást a látogató-nézelődő.

A zsidó misztika egyik alapművében, a Teremtést számokban és betűkben kifejező Széfer Jecirában (Formálás könyve) lelt rá az alkotóművész egy olyan új rendre, amely a képek ihletforrásaként szolgált. Az ízig-vérig szobrászművész „Jakiból” csak úgy lehetett ízig-vérig betűfestőművész, ha a történést átviszi a betű-képekbe. Ismétlődő emblémáiban a főmotívumok esetében ezt láthatjuk is.

1965-ös New York-i emigrációja során – amikor szobrot alig készített, hiszen sem műterme, sem pénze nem volt – találkozott az alefbéttel (megfogta a „betűk csodája”), a betűmisztikával, s születtek meg héber betűs és zsidó ornamentikájú festményei. Természetesen magyarországi élete is predesztinálta találkozásra a zsidó vallással.

Vállalta, hogy csak a mítoszok és a hit hoz létre formát. Egész életében kereste a nyelvet, amely megőrizte az isteni kinyilatkoztatást, s amelyben mágikus kapcsolat van a betűk és a betűk által jelzett dolgok között.

Az ünnepélyes megnyitón György Péter művészettörténész elmondta, hogy a hagyományt életben tartani komoly munkát jelent. Vallásos közösségek – egyebek mellett – az istentiszteletek során teszik ezt, a művészek és a kiállítások tervezői-szervezői így, ezen a módon teremtik meg hagyományközösségüket.

Miként is látta, hogyan reagált Jakovits New Yorkra? Magába fordult, és a zsidóság lett számára a kérdés, a héber írásjelek váltak a kép tárgyává. A művész a hagyomány festője lett, ugyanakkor radikálisan kívülálló marad.

Végül a művészettörténész összegzésképpen kiemelte: minden értő tekintet, amely átfogja Jakovits műveit, életben tartja a szent hagyományt: a radikális hagyományteremtés szellemi kalandját. Ez pedig olyan „zsidó dolog”, amelyre az egész világnak szüksége van.

– Gál –

Ros hásáná és jom kippur a Dohányban

A Dohány utcai zsinagóga ros hásánát fogadta az ünnepnek megfelelő új köntösben.

A zsúfolásig megtelt zsinagógában hittestvéreink meghatódva köszöntötték az istentiszteleten Izrael Állam nagykövetét és édesanyját, valamint a követség vezető munkatársait. Külön köszöntöttük az Amerikai Egyesült Államok nagykövet asszonyát. Jelen volt a kerület polgármestere is. Több ezer hittestvérünk családjával együtt megilletődve hallgatta Izrael Állam elnökének, valamint miniszterelnökének, és a Magyar Köztársaság miniszterelnökének, Medgyessy Péternek a levelét, Heisler András, a Mazsihisz alelnöke tolmácsolásában.

A meghitt hangulatú istentisztelet fényében nagy jelentősége volt annak a beszédnek, amelyet Fröhlich Róbert főrabbi mondott el, szólva az igen szép számmal megjelent fiatalsághoz

molóval együtt engedjék meg, hogy a magam, a családom és a körzet vezetősége nevében kívánjak közösségünknek és az egész magyar zsidóságnak békés, boldog új esztendőt.

* * *

Méltóságteljes külsőségek közepette zajlott le a Kol nidré estéje és a jom kippur hosszúnapja. A megújult templomban mintegy két és fél ezren töltötték meg a padsorokat, s emelték megrendülten lelküket az Örökkévaló felé.

Nöila imájakor a vendégek padsorában helyet foglalt *Szalay István,* a Miniszterelnöki Hivatal egyházi kapcsolatokkal foglalkozó címzetes államtitkára. Látogatásával kifejezte azt a megkülönböztetett figyelmet és tiszteletet, amelyet a kormány tanúsít a zsidóság teljesítménye iránt, és egyben az 5763. évre tolmácsolta a kabinet

Jakovits Jónef

Ára: 77 FORINT LVII. évf. 18. szám 2002. október 1. Tisri 25. 5763. ב"ה

ÜLÉLET

A MAGYARORSZÁGI HITKÖZSÉGEK LAPJA

Új kihívások a zsidó oktatás számára Európában

Egy évforduló ürügyén

Hatalmas plakátok hirdetik városszerte egy, a közeljövőben megrendezendő koncert műsorát.

Az előadó a világszerte legismertebb és – joggal – legelismertebb magyar zeneművészek egyike. A szerzők a zeneirodalom óriásai, előadandó műveiket a közönség ismeri és rajong értük. A helyszín pedig, a gyönyörűen megújult zsinagóga varázslatosan szép belső tere méltóképpen visszhangozza majd az ismét tökéletes hangú orgona minden regiszterének szólamát.

A műsor is tökéletes. Az egyik mű egy évszázadokkal ezelőtti szabadságharc vezéralakjának hősies és törhetetlen szellemiségét idézi fel; a másik lassú, nemesen bensőséges hangulata minden szép és jó befogadására és megtételére ösztönöz. A harmadik a lélek legmélyéig átérzett testi szerelem beteljesülésének valóságos himnusza.

Minden remény megvan arra, hogy nagyszerű előadás lesz.

A dátum és a helyszín egybeesése azonban felkavarta az emlékeimet. Mintha történt volna valami – nem egészen hatvan évvel ezelőtt – azon a bizonyos október 15-ei napon, ami a most majd felhangzó dallamok közvetlen környékén elmondhatatlanul borzalmas következményekhez vezetett. Vagy talán jobb lenne nem emlékezni rá? Belátható időn belül kihal az a nemzedék, amelynek még létező tagjai megélték és túlélték *azt* az október 15-ét. A fiataloknak meg egészen más lesz történelemkönyvből olvasni az eseményeket, mint a nagymama szájából hallani.

Bár attól tartok, lesznek, akik emlékeztetni fognak. Nem is olyan nehéz kitalálni, melyek azok a médiumok, amelyek eddigi, „kirekesztésügyi" tevé-

JAKOVITS JÓZSEF

A Zsidó Múzeum

TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT
2002. SZEPTEMBER 12-ÉN,
CSÜTÖRTÖKÖN 17 ÓRÁRA

A **JAKOVITS AMERIKÁBAN**
FESTMÉNYEK 1965–1989

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK
MEGNYITÓJÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
GYÖRGY PÉTER
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

CÍM: 1075, BUDAPEST,
DOHÁNY UTCA 2.

A KIÁLLÍTÁS
2002. OKTÓBER 4-IG
TEKINTHETŐ MEG

JAKOVITS AMERIKÁBAN

FESTMÉNYEK
1965–1989

ZSIDÓ MŰZEUM 2002. SZEPTEMBER 12–OKTÓBER 3.

JAKSA ISTVÁN, festő

Pannon táj-pannon ember kiállitás Muraszombaton 1967. VII.16.-IX.lo.-A vasi képzőművészetet Horváth János, Artner Ferenc, Jaksa István, R.Kovács Árpád, Majthényi Károly, Mészáros József és V.Tóth László müvei képviselték a tárlaton. A szombathelyiek előtt már ismert müveket mutattak be. 283.old

[illegible] JAJOS: Kiállitási napló, 1967 274.old

[illegible], XXII.évf. 2.szám, 1968. Szombathely

Jaksa István

A Vasi tavarzi tárlat szerepelnek műnei.

Lasonczi Miklós: Vasi tavarzi tárlat.
Vas Népe, 1973. ápr. 27.

JAKSA ISTVAN, festő

1967. Szombathely, Vasi Képzőmv. Kiállitas.-Különösen az aprólékos, részletező stilus, a mindentlerajzolni-törekvés látszik elavultnak. Igy Jaksa Schatzel-haza is. Jellegzetesen másolathatású, inkább fényképhelyettesitő, mint önálló alkotást reprezentáló mű. 277.old

BERTALAN LAJOS: Kiallitási napló, 1967 274.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 2.szám, 1968. Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Szombathelyen az 1971-es tarlaton 7 alkoto elmeradt, akik 1970-ben szerepeltek,de 8 uj névvel talalkozunk 1971-ben.Ezek egyike:Jaksa Istvan.-A tarlaton több szobor,kisplasztika és keramia,mint 1970-ben. 528.old

BERTALAN LAJOS: Tavaszi Tarlat 71 528.old

VASI SZEMLE, XXV.évf. 1971. 4.szam, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

O több évtizede jelen van Vas megye képzőművészeti éle
tében, akarcsak az 1971-es tarlatról kimaradt Mathényi
Károly, s Brankovics Éva sem először szerepel vasi tar-
latokon. A fiatal Kalái Judit jelentkezését ezutal kell
feljegyeznünk. 529.old

BERTALAN LAJOS: Tavaszi Tárlat 71 528.old

VASI SZEMLE. XXV.évf. 1971. 4.szám, Szombathely

JALSA ISTVAN, festő

Jaksa István festő

Tizemégy szombathelyi művész szlovéniában Mariborban rendezett tárlatán szerepeltek művei.

(Večer): Baráti találkozó.

Magyar Szó, 1974. febr. 16.

JAKSA ISTVAN, festő

1973.márc.15. vasi művészek tarlata Győrött.-Bemutattak a régi iskola képviselőit is,akik a megye ifjabb képzőmű művész-nemzedékének nevelése és a képzőművészeti nevelés ügyében sokat faradoztak.Nélkülükmsem lenne hiteles a kép.Jaksa István a szombathelyi zeneiskola és a Romkert látványát rögzitő két olajképpel szerepelt a győri Műcsarnokban. 229.old

BERTALAN LAJOS: Vasi művészek a győri Műcsarnokban 227.old

VASI SZEMLE, XXVII.évf. 1973. 2.sz. Szombathely

Jaksa István

Körzegen él, alkot, vas megje képzőművészei közül a legtöbbet.

(pásfai): A Mecénás Város.
Vas Népe, 1969. febr. 16.

Jakab István festő

Szombathelyen, a Vasi Tavaszi Tárlat
'74 kiállításán versenyeltek képei

Budai Rózsa: Vasi Tavaszi Tárlat '74

Vas Népe, 1974. ápr. 14.

JAKSA ISTVAN, festo

Szombathelyen,1971-ben a tarlaton muvei.
"UDVAR KÖSZEGEN" cimu muve.Bizonyos taji jellegzetességek
és tájmotivumok visszatérése egyes alkotók munkain meg
figyelhetok,s az is,hogy a városképek egyre többször fel
bukkannak,mint targy és téma.Ilyen Jaksa Udvar Kőszegen
cimü müve is. 530.old

BERTALAN LAJOS: Tavaszi Tárlat 71 528.old

VASI SZEMLE, XXV.évf. 1971. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Szombathelyen végezte iskoláit, polgárit, majd télben hagyott felsőkereskedelmijét. Bíjnok lett a MÁV üzlet vezetőségen, majd katona lett. a 32. gyalogezrednél. 1915 ben hadirokkantként került haza, de 1918-ig nem szerel ték le. Visszament a MÁV-hoz. 10 évig dolgozott itt, majd 1943-ban átment a MÁV műhelybe. 544.old

PALKÓ ISTVAN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Krusnyák Károly festőművész révén került be a Szombat
helyi Szent Márton Céhbe. Igazgatósági választmányi tag
ja és jegyzője lett. Igen aktiv munkát végzett a képző
művészeti élet szervezésében, s ezen kivül állandóan sze
repel tárlatokon Szombathelyen, Bpesten, Győrött, Nyiregy-
házán többek között. 545.old

PALKÓ ISTVAN: Vasi művészportrék, Jaksa / István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Eletcleme a festeszet mellett a zene,muzsika.Ezt rend szeresen és aktivan müveli:Mandolinoz,hegedül,dallamo kat,szovegeket komponal,oly aradó bőségben és elragadó szépséggel,hogy hivatasos dalszerzőnek és komponistanak is diszére valnék. 548.old.

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
548.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Szombathelyen a MAV. "Haladas" képzőmüv. szakosztalyban az ő vezetése alatt neves müvészeket bocsatott utra. Igy a Chicagoban élő nagynevü festőt Bosze Janost, itt hon Séra Ferenc, Cs. Kovacs László, Németh Mihaly, Kidovics Laszló, Póth József, Kiss Attila. Sok rajzpedagógust, stb. 544.old.

PALKÓ ISTVAN: Vasi müvészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Egyik tehetséges tanítványának, Nagy József MÁV műhelyi főellenőrnek a kérésére és közreműködésével a "Haladás" keretében képzőművészeti szakosztályt hoztak létre. Tagjai a műhely képzőművészeti érdeklődésű dolgozóiból kerültek ki, munkásoktól kezdve mérnökökig. Később a fiatalok képzőművészeti nevelésével is foglalkozott. 544.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

URASAGI KOCSIS,cimü müve-

A Független Művészek Társasága és a Szombathelyi Szent Mártom Céh karöltve olasz-magyar kiallitast rendezett Szombathelyen 1928 szeptemberében.
Jaksa Istvan festőművész 4 képpel szepelt ezen.
Ezek egyike volt az"Urasági kocsis"cimü müve. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

JALSA ISTVAN, festo

GONDUZO PIPA, cimü müve.

A Független Müvészek Tarsasaga és a Szombathelyi Szent Marton céh karöltve olasz-magyar kiallitast rendezett Szombathelyen 1928 szeptemberében.
Jaksa Istvan festőművész 4 képpel szerepelt ezen.
Ezeknek egyike volt a:"Gondüző pipa"cimü müve. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

A MÁV.-nál a "Haladás" keretében létesített képzőművészeti kör vezetésében uj lehetőségeket és életelemére talált. Kibontakoztathatta vele született festő-pedagógiai képességeit. Páratlan képzőművészeti pedagógiai munkásságának legbeszédesebb bizonyítékai azok a nevek, akik innen a képzőművészeti körből indítva azóta neves művészekké váltak. 544.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám. Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

Alkotói kiapadhahatlanságának, ezerarcu frissességének pszichikai gyökerei, tényezői vannak. Egy sajátos lelki struktúra, melyben a természetes biológiai elöregedés éppen ellentétes irányban müködik; felszabadit és béklyóba verAkik ezt a szpichés struktúrát a maga különleges organizációiban nem ismerik, értetlenül állanak alkotásai előtt. 543.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám. Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

1969-ben 75 éves. Az ezévi Vas megyei tavaszi tárlaton Angyal Endre szakíró képét a tárlat legjobb alkotásának tartja. Vitatkoznak rajta, de szerinte Jaksa mostani alkotásain nyoma sincs az alkotói elöregedésnek, sőt ellenkezőleg nagy mesterségbeli tudása mind merészebb kísérletekre készteti komponalásban szineibenis.
542. old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542. old

VASI SZEMLE, XXIII. évf. 1969. 4. szám. Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Nagy Zsigmond reflogásának jellemzői tematikában: portrék, bibliai jelenetek, zsánerfejek, halászok stb.; művészi megoldásban széles ecsetkezelés, foltszerűség, strafossag, sok szín használata, sárga színek dominációja stb. Mind ezek a jegyek az időben Jaksa képein is fellelhetők. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE. XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Gyugyei Nagy Zsigmonddal, a nagy impresszionista festővel való barátságának évei igen termékenyítőleg hatottak Jaksa festészetére. Tarlat tarlatot követ:
1932/33.-New-York-Chicago, Világkiállitasok, melyeken Jaksa 6 képpel vett részt. Köztük az Iró öreggel és a Csendélettel.. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE. XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

"GAÁL APÁT SZOBÁJA", cimü müve.- Gyügyei Nagy Zsigmond nak,a nagy impresszionista festőnek a felfogásában festett kép.Közöttük mély barátság szövődött és Jaksa Nagy nak a hatása alá került.Kb. 30 képet festett Nagynak a müvészi felfogásában.Ezen ciklus egyike a"Gaál apát szobája" cimü müve is. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi müvészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

"TANULMÁNYFEJ", cimü müve.- Gyügyei Nagy Zsigmondnak, a nagy impresszionista festőnek a felfogásában festett kép.Közöttük mély barátság szövődött és Jaksa Nagynak a hatasa alá került.Kb.30 képet festett Nagynak müvészi felfogásában.Ezen ciklusnak egyike a "Tanulmányfej" cimü müve is. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi müvészportrék, Jaksa István 542,old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

"KRISZTUS PILÁTUS ELŐTT" cimü müve.-Gyügyei Nagy Zsigmondnak ,a nagy impresszionista festőnek a felfogásában festett kép. Közöttük mély barátság szövődött és Jaksa Nagynak a hatása alá került.Kb.30 képet festett Nagynak müvészi felfogásában. Ezen ciklus egyike a"krisztus Pilátus előtt" cimü müve is. 546.old

PALKÓ ISTVAN: Vasi müvészportrék, Jaksa Istvan 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

"JUDÁS", című müve.- Gyügyei Nagy Zsigmondnak, a nagy impresszionista festőnek a felfogásában festett kép. Közöttük mély barátság szövődött és Jaksa Nagynak a hatása alá került. Kb. 30 képet festett Nagy művészi felfogásában. Ezen ciklus egyike a "Júdás" című müve is. 546.old

BALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXXXI.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

"TANITÓ" cimü müve.- Gyugyei Nagy Zsigmondnak,a nagy impresszionista festőnek a felfogasaban festett kép. Közöttuk mély baratsag szövődött és Jaksa Nagynak a hatasa ala került.Kb.30 képet festett Nagy művészi felfogasaban.Ezen ciklus egyike a "Tanitó" cimü müve is.
546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIXI.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSAISTVÁN, festő

JAKSA ISTVÁN, festő

"Tiszalöki rabbi" című műve.-Gyügyei Nagy Zsigmondnak,a nagy impresszionista festőnek felfogásában festett kép. Közöttük mély baratsag szövődött és,Jaksa Nagynaka hatasa ala került.kb.30 képet festett Nagy művészi felfogásában.Ezen ciklus egyike a"Tiszalöki rabbi" című műve is is. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Szombathelyi művész.-Gyügyei Nagy Zsigmond a Spanyolországból hazatért nagy impresszionista festőnek kiállítása volt 1930-ban Szombathelyen. Nagy és Jaksa között barátság szövődött. Ennek emlékét őrzi a Bebedor de Cidra című festménye Nagynak, melyet Jaksának ajándékozott. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

Jelentős fordulat volt életében művészi fejlődése szempontjából az 1930-as év. Ekkor rendezett Gyügyei Nagy Zsigmond, a Spanyolországból hazatért nagy impresszionista művész Szombathelyen reprezentatív kiállítást. Ekkor ismerkedett meg Jaksával és tartós barátság fejlődött ki közöttük. 546.old

PALKÓ ISTVAN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

FŐKOTÓS ASSZONY, cimü képe.

A Független Müvészek Tarsasaga és a Szombathelyi Szent Márton véh karöltve olasz-magyar kiallitast rendezett Szombathelyen 1928 szeptemberében.
Jaksa Istvan festőmüvész 4 képpel szerepelt ezen. Egyike vlot ezeknek a "Főkötős Asszony" c.müve. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi müvészportrék, Jaksa Istvan 542.old

VASI SZEMLE, XXXII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

---Gyugyei Nagy Zsigmondnak a nagy festonek halala, meg hitt barati viszonyuk miatt mélyen megrazta Jaksat, alkotói lendületét, kedvét is megtörte. Hat évig nem szerepelt tarlatokon. E hosszú pauzát csak egy epizód töri meg, 1935-ben Herényi Gotthard Istvannal Sterio kiallitast szervezett Szombathelyen, a nagy emigralt görög festo hagyatékából. 546.old.

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám. Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

1930-ban Gyügyei Nagy Zsigmond,nagy impresszionista festőnek kiallitasa Szombathelyen.Jaksát magaval akarta vivinni Spanyolorszagba,Angliaba és Dél-Amerikaba is.De ez nem valósulhatott meg.mert Nagy Zsigmond 1932-ben varatlanúl meghalt. 546.old

PALKÓ ISTVAN: Vasi művészportrék, Jaksa István
548.old

VASI SZEMLE, XXXII.évf. 1969. 4.szám,a Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

A Független Művészek Tarsasaga és a Szombathelyi Szent Marton Céh karöltve olasz-magyar kiallitast rendezett Szombathelyen 1928 szeptemberében.
Jaksa a katalógus szerint 4 olajképével szerepelt.
Az egyik: Kirandulas utan c.müve volt. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

"A RABBI"cimu képe.- Firenzében a Real Akadémia kiállitasan.-Gyugyei Nagy Zismomd ,a nagy impreszionista festo felfogasaban festett kép.Közöttük mély baratsag szövődött és Jaksa Nagynak hatasa ala került.Kb.30 képet festett Nagy müvészi felfogasaban. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi müvészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

JAKSA ISTVAN: Oregasszonyfej, rekete repr. 561.old.

PALKÓ ISTVAN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan
542.old

VASI SZEMLE. XXIII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Jaksa Istvan: Levél az unokaknak, fekete repr. 564.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan
542.old

VASI SZEMLE. XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Jaksa Istvan: Körhinta, fekete repr. 589.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

Jaksa Istvan, festő

Jaksa Istvan: Rabbi Fekete repr. 547.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Jaksa Istvan: Rabbi, Fekete repr. 647.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Családi élete felesége elvesztéséig harmonikus volt, sőt kedvezoen hatott művészi fejlodésére is, mert neje a legidealisabb művészfeleség tipusát testesitette meg. Eppen ezért elve ztése nagy megrazkódtatast jelen tett a festőnek. 548.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan
542.old

VASI SZEMLE. XXIII.évf. 1969. 4.szám. Szombathely

JAKSA ISTVÁN, ~~xxxxxx~~ festő

Felesége elvesztése nagy megrászkódtatás volt számára
Ennek pszichés sztigmáit ,szimptómáit mind a mai napig
sajgón viseli,s alkotó kedvét periodikusan megtöri.Szer
rencsére érdeklődési köre széles ~~skláju,s ez átsegíti~~
skáláju s ez átsegíti alkotási hullámvölgyein. 548.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE. XXIII.évf. 1969. 4.szám. Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Szombathelyi művész.- Magas kora ellenére alkotói munkassaga töretlen, gazdag termésü.-Minden megyei és az idoközben kölcsonösségh alapon történo jugoszlaviai kiallitasokon is mindenütt ott lathatjuk képeit.
547.old.

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969, 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

****

75 éves korában is életkorát megtréfáló frisseséggel élet-és,munkakedvvel dolgozik nap-mint nap alkotói téren és rajzpedagógiai téren egyaránt.Nem lehet eldönteni életerejét vagy alkotói lendületét csodáljuk-e jobban-
548.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám. Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

1935-ben Szombathelyen Herényi Gotthard István festő és orvos társaságában Sterio kiállítást rendezett az emigrált görög festő hagyatékából. A tárlat anyagából a kiállítás emlékére Sterio Gabriella egy bájos kislány portréjával ajándékozta meg Jaksát. 546.old.

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
546.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám. Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Gyügyei Nagy Zsigmonddal, a nagy impresszionista festővel való barátságának évei igen termékenyitőleg hatottak Jaksa festészetére. Tárlat tárlatot követ:
1932. Szombathely, Tavaszi Tárlat. 14 Jaksa képpel.
546. old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542. old

VASI SZEMLE. XXIII. évf. 1969. 4. szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Gyügyei Nagy Zsigmonddal, a nagy impresszionista festő vel baló barátságának évei igen termékenyitőleg hatottak Jaks festészetére. Tárlat tárlatot követ. 1930-ban a Független Művészek Társasága III. kiállitása Ezen is szerepelt. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jalsa István
542.old

VASI SZEMLE. XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Gyügyei Nagy Zsigmonddal, a nagy impresszionista festővel való barátságának évei igen termékenyitőleg hatottak Jaksa Festészetére. Tárlat tárlatot követ:
1931: Budapest, Nemzeti Szalon. Itt is jelentkezett müvei vel. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jalsa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTV.N, festő

"POMPEI",cimü müve.- Gyügyei Nagy Zsigmondnak,a nagy impesszionista festnek a felfogásá ban festett kép.Közöttük mély barátság szövődött és Jaksa Nagynak a hatása alkerült.Kb.30 képet festett Nagynak müvészi felfogásaban Ezen ciklusnak egyike a "Pompei" cimü müve is. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi müvészportrék, Jalsa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

"VADASZFEJ" cimü müve Bukaresztben szerepelt. Gyügyei Nagy Zsigmond, a nagy impres zionista festo felfogasaban festett kép. Közöttük mély baratsg szövödött. és Jaksa Nagy-nak hatasa alla került. Kb. 30 képet festet Nagy művészi felfogasaban. 546. old.

PALKÓ ISTVAN: Vasi müvészportrék, Jalsa Istvan
542. old

VASI SZEMLE, XXIII. évf. 1969. 4. szam, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

"BÁNAT" cimü müve.-Gyügyei Nagy Zsigmondnak, a nagy impresszionista festőnek a felfogásában festett kép. Közöttük mély barátság szövődött és Jaksa Nagynak a hatása alá került. Kb. 30 képet festett Nagy müvészi felfogásában. Ezen ciklus egike a "Bánat" cimü müve is. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi müvészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

"SAKTER" cimü müve.-Gyugyei Nagy Zsigmondnak,a nagy impresszionista festonek a felfogasaban festett kép.Közöttük mély baratsag szovodott es Jaksa Nagynak a hatása alá került.Kb. 30 képet festett Nagy müvészi felfogásában.Ezen ciklus egyike a "Sakter" cimü müve is. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi müvészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

"MAJÁLIS" cimü müve.-Gyügyei Nagy Zsigmond,az impresszionista festő felfogasaban festett kép.Közöttük mély baratság szövődött.és Jaks Nagynak a hatasa ala került.kb. 30 képet festett Nagy müvészi felfogasaban.Ezek egyike a"Majalis" cimü müve is. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi müvészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

Jaksa szombathelyi művész. 1939 után két műcsarnoki tárlaton szerepelt műveivel Budapesten, 547.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

Jaksa Istvan: Gyulai Pal arcképe. Fekete repr. 548.old.

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan 542.old.

VASI SZEMLE. XXXII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

Szombathelyi művész.-magas kora ellenére is alkotói munkassaga töretlen,gazdag termésü.-1965-ben Szombathelyen volt kiallitasa. 547.old.

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan 542.old

VASI SZEMLE. XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

1926-ban Szombathelyre jött Krusnyák Károly, korának neves zsánerfestője. Iskolát nyitott, s felismerve Jaksa tehetségét, ingyen tanitotta iskolájában. 555.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Jaksa István: Iró öreg Fekete repr. 543.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

JAksa István: Tanulmányfej, Fekete repr. 545.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

Jaksa István: Családi kör , rekete repr. 542.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

Szombathelyen 1943-ban átment a MÁV műhelybe. Ott olyan alkotói munkája mellett olyan életformát sikerült kialakitania, amelyik emberi és művészi lélekalkatának egyaránt legjobban megfelelt. 544.old

PALKÓ ISTVAN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Szombathelyi müvész. Magas kora ellenére is alkotói munkassaga töretlen, gazdag termésü. -1963-ban Küszegen volt 40 éves gyüjteményes kiallitasa. 547.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi müvészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Szombathelyi művész.-Addigi sikeres munkásságáért 1940-ben Vasvármegye es Szombathely Város Kultúregye sülete bronzéremmel tüntette ki Jaksat. 547.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Szombathelyi művész.-1946 után tagja,illetve alaptag ja lett a Magyar Képzőművészek Országos Szövetségének ennek fennállásáig. 547.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

A diákkori előzmények után festői pályája akkor indúlt mikor betegen haza került Szombathelyre. Itt Herényi Gotthard István kezelte és egyben rajzra festésre tanitotta. 544.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Szombathelyen Tanára Krusnyák Károly festőművész meg becsülése jeléül egyik arcképével ajándékozta meg Jaksát és az ő révén került be a Szombathelyi Szent Márton Céh be is. 545.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Szombathelyi művész.-korán jelentkező rajzszenvedélyét a konyortelen élet egyelore messze uzte.Apja halala, munkaba allasa,katonai behivasa és szolgalata,front sérülese,betegsége mind-mind gátolták festoi tehetsége tovabbi formálódását. 544.old

PALKÓ ISTVAN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan, 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

A szombathelyi MAV.műhely Haladás képzőművészeti szakosztályának vezetője keze alatt sok mérnök,rajzpedagógus kapott korai ösztönzést,művészetszeretetet,szakmai indítást,pályaérdeklődési motivációt,későbbi hivatásuk irányába. 5445.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

A MAV. képzőművészeti szakiskolában végzett képzőművészeti, pedagógiai munkássága önmagában is oly jelentős, hogy önálló alkotó munkássága nélkül is vitathatatlan helyet biztosít számára Vas megye képzőművészeti életében.
544.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Gyermekkora óta rajzolgatott, tehetsége igen korán jelentkezett. A rajzolás, festés szinte szenvedélye volt. Ezt a szenvedélyt barátsága Derkovics Gyulával még csak fokozta. Együtt jártak iskolába és ott tanulás helyett egymással versengve rajzolgattak. 544.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Szombathelyen Derkovits Gyulával az iskolában sem azt csinaltak,amit kellett volna,egészen mas. rajzolgattak igy a kitünően rajzoló Jaksát rajzból buktatták meg eléggé szokatlan módon és a pedagógia nagyobb dicsőségére. 544.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

Művészi pályafutásának kulcsa pszichodiagnosztikájában van adva. De itt csak az lehet a dolgunk, hogy maga leg teljesebb hitelességében, tényeiben, forrásul szolgálhat tó igénnyel vázoljuk ezt az életmenetet, a festő élet-és pályarajzát. 543.old

PALKÓ ISTVAN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Művészi hitvallása:a dolgok,jelenségek lelkét meglatni s festői eszközökkel megörökiteni.hosszú palyafutásával kiérlelt életmüve ma még önmaga előtt is áttekinthetelen.képeinek száma több százra rug. 548.old

KALKÓ ISTVAN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Ujból csak 1939-ben talalkozunk Jaksaval tarlaton, még pedig firenzében, a Reale Accademico delle Arti del Disegno kiallitasan. Itt Jaksa magyarok között Dési Huber mellett szerepelt. 547.old

PALKÓ ISTVAN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

Szombathelyi művész.-magas kora ellenére is akkotói munkassaga töretlen, gazdag termésü.-1966-ban Budapesten a Lengyel Kultura Hazában volt kiallitasa. 547.old.

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

BBpesten szüle..., de Szombathelyre költöztek és egész életét itt töltötte. Apja Kiskunlachazáról kerult Bpest re, kovácsmeter volt, majd nyomdász lett, azután portás 1914-ben meghalt. Édesanyja 1951. márc. 10-én halt meg.
543.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

1969.aug.8.án volt 75 éves. Ez időszerűvé teszi művészi pályaképének összegezését. Ez az életkor alkotói géniu. szának, festői képességeinek és kedvének töretlen kiteljesedése, vagy Angyal Endre legutóbbi tárlatáról megjegyzi, "csúcspontja", /Életünk, 1969. 11. köt./. 542.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

"IRÓ OREG", cimü müve.- Gyügyei Nagy Zsigmond hatása alatt festet müve. 1932/33-ban a New-Yorki és a Chicagói világkiállitáson 6 képpel szerepelt, köztük az Iró öreg-ggel is. 546.old.

PALKÓ ISTVÁN: Vasi müvészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE. XXXII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

"CSENDÉLET", cimü müve.- Gyügyei Nagy Zsigmond hatasa alatt festett müve.-1932/33-ban a New-Yorki és a Chicagoi világkiallitason 6 képével szerepelt.Köztük/a Csendélet cimü müvével is. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi müvészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE. XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Gyügyei Nagy Zsigmond,a Spanyolorszagból hazatért nagy impresszionista festő nagy hatast gyakorolt Jaksa művészetéreEz idő tajt mintegy 30képet festettJaks Nagy Zsigmond felfogasaban. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE. XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

"Balaton" című képe a Műcsarnokban szerepelt. Gyügyei Nagy Zsigmond felfogásában festett kép. Közöttük mély barátság szövődött és Jaksa Nagy hatása alá került. Kb. 30 képet festett Nagy művészi felfogásban. 546. old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542. old

VASI SZEMLE, XXIII. évf. 1969. 4. szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festő

Az 1928-as év egy jelentős állomása Jaksának művészi fejlődésében. Ekkor tartották meg Budapesten a Nemzeti Szalonban a Képzőművészek Vidéki Szövetségének első kiállítását, melyen Jaksa két képpel vett részt. 546.old

PALKÓ ISTVAN: Vasi művészportrék, Jaksa Istvan
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

ESTI HARANGSZÓ, című müve.- 1928-ban Bpesten a Nemzeti Szalonban a Képzőművészek Vidéki Szövetségének első kiállitásán e képpel vett részt. Ezenkivül a "Koldus a templomban" c. müve is szerepelt a kiállitason. 546. old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542 .old

VASI SZEMLE, XXIII. évf. 1969. 4. szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

"KOLDUS A TEMPLOMBAN"cimü müve.-1928-ban Budapesten a Nemzeti Szalonban a Képzőművészek Vidéki Szövetségének első kiallitasan e képpel vett részt. Ezenkivül az"Esti Harang szó"cimü müvével is szerepelt a kiallitason. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi müvészportrék, Jaksa István
542 .old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Eredményei és sikerei révén hamarosan bevalasztottak a Kaposvari Berzsenyi Daniel Irodalmi és Müvészeti Tarsasagba, s munkassagaért két izben bronzdijat kapott.
546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi müvészportrék, Jaksa István
542 .old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Szombathelyi művész.-Gazdag festői tevékenységét tárlatok sora bizonyitja:Győr,Székesfehérvár,Szeged.Békéscsaba,Budapest,Kőszeg,Celldömölk,Szombathely városokban. 546.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István
542 .old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

Szombathelyi művész. Nevének ismertté válásával beválasz
tották a Független Művészek Társaságába is 1928-ban.
Akkori elnöke Tornay Gyula, a nagy orientalista festő
volt, alelnökei pedig Klimó István és Kiss Farkas Imre
festőművészek. 545.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István,
542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVÁN, festő

A szombathelyi MÁV Járműjavitó Vállalat dolgozója. Der kovits volt osztálytársa jól emlékszik ezekre az évekre "Az osztályban négyen rajzoltunk jól. Gyula volt a legjobb Az orosz-japán háboru hirei alapján rajzolgattunk csata-jeleneteket, Gyula sokat rajzolt a vasalásból ellopott faszénnel.". 50.old

KUNTÁR LAJOS: Derkovits Gyula Szombathelyi évei 47.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, 1959. I, köt.
Szombathely, 1959

Jaksa Istvan, festo

Jaksa Istvan: Fajdalom, Fekete repr. 612.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf.4.szám. 1969. Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Jaksa István: Kis unokám, rekete repr. 608.old

PALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István 542.ol

VASI SZEMLE, XXIII.évf.4.szám. 1969. Szombathely

Farsa István

Kőrajz udvar a Chernel utcában o. 32x23cm

Udvar Kőrajzon a XVIII. sz-ból o. 32,5x23,5 cm

Vas megyei képzőművészek kiállitása

Savaria Múzeum Szombathely 1977.I.28 - III.6.

Jaksa István, festő

A vasi műhelyhez tartozik a művész, aki kőszegi intimitásokat rögzített. (említve)

Losonci Miklós: A vasi műhely.
Vasi Szemle, 1976. 4. 556.o.

JAKSA ISTVÁN, festo

A Független Művészek Társasága és a Szombathelyi Szent Márton Céh karöltve olasz-magyar kiállitast rendezett Szombathelyen 1928 szeptemberében.
Neves olasz és magyar mesterek vettek részt azon.
A szombathelyiek közül Jaksa István festőművész is kiállitott azon. 4 546.old

FALKÓ ISTVÁN: Vasi művészportrék, Jaksa István, 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szám, Szombathely

JAKSA ISTVAN, festo

Jaksa Istvan: Utban a gözös az Oderan, fekete repr. 600.old

PALKÓ ISTVAN: Vasi müvészportrék, Jaksa Istvan 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf.4.szam. 1969. Szombathely

Jaksa István

Az 1971. évi vasi tavaszi tárlaton szerepeltek művei. „Udvar Kőszegen" c. (említve)

Bertalan Lajos: Tavaszi tárlat', 71

Vasi Szemle, 1971. n. 528. old.-530.

Jaksa István festőművész

A szombathelyi MÁV Járműjavító üzemben a képzőművészeti szakkörök kiállítása megnyílt. — A művész hosszú éveken át volt mestere a körnek.

Zentai Pál: Képzőművészeti kiállítás a Járműjavítóban.
Vas Népe, 1974. júl. 14.

Jakcsa István

Szombathelyen megnyílt a Vas m.-i tavaszi tárlat, melyen szerepelnek képei, melyeknek témái: környegi tájak, utca-részletek.

Badai Rózsa: Vasi tavaszi tárlat.

Életünk, 1945. 2. 169. old.

jakovits józsef kiállitása

hatvany lajos
múzeum
1980

Hatvany Lajos Múzeum füzetei No. 6
Szerkeszti – Kovács Ákos

HU ISSN 0133–0586

Eddig megjelentek:

No. 1. 1976.
Lesznai Anna: A tervezés művészete (1948)

No. 2. 1976. Expozíció Fotó/művészet
Beke László–Körner Éva tanulmányával

No. 3. 1977. Új szerzemények 2. „Rezeda 9" a Rablók meg a Pásztorok
Hegyi Loránd–Keserű Katalin tanulmányaival

No. 4. 1978. Korniss Dezső: Illuminációk

No. 5. 1979. Kovács Ákos: Bécs után – Párizs előtt
(József Attila Hatvanban)

Előkészületben: No. 7 Magyarországi szövegesfalvédők a 19.–20. században
Csilléry Klára, Kovács Ákos, Hoppál Mihály,
I. Tóth Zoltán, Sztrés Erzsébet tanulmányaival

Németh Lajos:

Jakovits József művészetéről

Amikor felkértek arra, hogy írjak előszót Jakovits József kiállítási katalógusába, megnéztem, hogy milyen kritikák jelentek meg a műveiről, hogyan közelítették meg a munkásságát.

Nem sok adatot találtam. Megtudhattam, hogy 1909-ben született. Évekig volt a Bábszínház tervezője. Az első magyar „gömbház" – kiállítási pavilon egyik megalkotója. 1946 május–júniusában részt vett „Az elvont művészek első magyar csoportkiállításán", majd a „Galéria a négy világtájhoz" 1947 februári megnyitó tárlatán. Tagja volt az Európai Iskolának, az 1948 április–májusban rendezett „Mi magunk" című, XXXIII kiállításon *Törzs* és *Pár* című szobrai szerepeltek. Ugyanez év szeptemberében Vajda Júliával együtt állított ki. Ezután gyérültek az adatok. 1956 októberében néhány szobra bemutatásra került az Esztergomi Keresztény Múzeumban rendezett tárlaton. Utána neve majd az Európai Iskola munkásságát rekonstruáló székesfehérvári kiállításon merül fel ismét és a Hatvany Múzeumban kiállításra került néhány fotomontázsa alkalmával.

E néhány ténybeli adaton túl az érdemi megjegyzések? Az is feltűnően kevés. Az említett 1946-os kiállítás rendezője, Kállai Ernő épp csak megemlíti a nevét – igaz, hogy olyan összefüggésben, amely közvetetten már jellemez is. Kállai Martyn Ferencről írván azt elemezte, hogy miben tér el Martyn művészete az egyébként rokonszellemű nyugateurópai non figuratív művészekétől: „Éspedig éppen ama említett természeti, táji kötelmek jegyében, amelyek temperamentumának szilaj hevületét, képzeletének nyugtalan szárnyalását, tehát művészetének áthatóan romantikus jellegét magyarázzák. Ez a mély természeti beidegzettségre valló romantika minduntalan a *szerves élet* jelenségeire ütő alakzatokhoz folyamodik, hogy érzelmeit és látomásait kifejezze. De menjünk tovább. Így van ez Jakovits József lendületes térplasztikáinál is. Általában leszögezhetjük, hogy kiállító művészeink, egy kivételével, nem hiába magyarok. A mértani formák rendszerének olyan szigorú következetességei és termékeny festői alkalmazása, mint amilyenre a franciák és nálunk is inkább a svájci és németalföldi absztraktok képesek, az ő részükről lehetetlen. Művészetünk elvont festményein is meglátszik, hogy a nagyváros és az indusztrializmus Nyugathoz viszonyítva aránylag még mindig mennyire csekély szerepet játszik a túlnyomóan őstermelő, vidékies magyar életben."

Jakovits első bemutatkozása alkalmával a legelmélyültebb kritikát Bálint Endre írta a Tér és Forma c. folyóirat 1947-es évfolyama I. számában. Szép műelemzések mellett megállapítja: „Jakovits József kezdeti munkáiban a realisztikusan értelmezett plasztikáiban is megvan az eredendő szobrászi arány: az egyszerűség gazdagsága. De ennél többet akar Jakovits (talán itthon az egyedüli, aki számára az eddigi felismerések átértékelése

nem jelentette a l'art pour l'art formalizmusához való optálást) – a tér és forma viszonyának eddig még fel nem ismert lehetőségeit akarta összeegyeztetni a benne elevenen élő plasztikai kifejezés vágyával" és Jakovits művészete belső elkötelezettségének az egyetemes törvényszerűségek keresését és az állandónak az ábrázolását minősíti.

Az 1948-as szeptemberi kiállításról pedig dr. Fekete Lajos így írt: „Jakovits a múltba akar visszajutni, felejteni s emlékezni, felejteni a mát s létezésünk mélységeiről, a tudatalattiból előderengő ősi, primitív borzongásokban az ősökre visszaemlékezni. Alakjai rémmesék torz figurái, gyötrődő, nehézálmú, lidércnyomásos éjjelek víziói, rémüldöző gyermek fantáziálásai. Vonalvezetésében sok a mai, az élményt azonban a tudatalattiból, ősök álmaiból, nemzedékek felhalmozódott vívódásaiból veszi. A mindenáron kifejezést kereső művészi lélek vajúdási figurái, amelyeknek fanyar groteszkségében van valami különösen megkapó."

A későbbi írások és Jakovits műveinek e két kritikában körvonalazott jellemvonásait hangsúlyozták. Mándy Stefánia az Európai Iskoláról írván Jakovitsról megállapítja, hogy az expresszív kubizmusból indult, az archaikus művészethez, az un. primitív népek művészetéhez fordult, elkerüli az absztrakciót. A Művészeti Lexikon címszava szerint Jakovits „műveit a prehisztorikus szobrászat formaélménye, a szimbólumteremtő erő, a szürrealisztikus hang jellemzi." A „Modern magyar művészet" c. könyv szerint: „Nagy élménye a prehisztorikus és a természeti népek művészete volt, szobrai totemszerű plasztikai szimbólumok. A Max-Ernst-féle szürrealizmus szellemében ősi képzetek plasztikai újraformálását kereste, az ellentmondással teli kor barbár hangú, nyers formákba vetítődött műveiben." Körner Éva is, „Die ungarische Kunst zwischen den beiden Weltkriegen" c. könyvében úgy véli, hogy Jakovits a primér formákat hangsúlyozó, sommázó realizmusból a szürrealizmus felé haladt, szimbolikája mind differenciáltabbá, elmélyültebbé vált: „Szobrászatának plasztikai szimbólumrendszere mágikus erők által uralt ősi kultúrákéval rokon. Halfejű istennője, fallikus szárnyasa, heraldikus figurái egyformán egyfajta totemisztikus erőkhöz kötődnek."

Rövid, inkább csak informatív megjegyzések, tájoló jelzések jelentek meg tehát csupán Jakovits művészetéről, jóllehet ezek az ökonomikus megjegyzések szobrászata lényeges vonásaira utaltak és egyúttal azt is sejtetik, hogy miért maradt Jakovits művészete olyannyira ismeretlen, illetve csak szűk körben tisztelt. Nyers, gyakran brutális, nemegyszer hangsúlyozottan erotikus-vitális szobrászata, művei többértelmű szimbolikája, mítosz utáni nosztalgiája, kvázi-fétis jellege nem tudott illeszkedni a magyar szobrászat domináns törekvései közé. Nem pusztán a klasszicizmus útján járóktól különbözött, hanem útja eltért a modernebbekétől is.

A magyar szobrászatban ugyanis még az újítók is igen sok szálon át kötődnek az európai tradícióhoz. A naturalista és impresszionosta szobrászat fázisán a modern magyar plasztika részben a hildebrandi elvek segítségével, részben pedig Maillol példája, tehát a telivér klasszicitás felfedezése révén lépett túl vagy pedig a formai sommázás, stilizálás révén. Az avantgarde szellemű szobrászokat is mindenekelőtt a kubizmus mértanias szemlélete és a konstruktív alakítás vonzotta. Jellemző az is, hogy amikor a görög klasszikumnál

kat. 8.

elementárisabb, ősibb formákhoz akartak visszanyúlni akkor is elsősorban az egyiptomihoz, az archaikus göröghöz és az etruszkokhoz fordultak példát keresve. Az a Bokros Birman is, aki a klasszikumtól az expresszivitás felé forduló, ideges, zaklatott stílusával sokáig a legmerészebb „formatorzító" volt és a szakmai közvélemény jórésze szerint már „antiplasztikát" csinált, tulajdonképpen sohasem lépett át az európai kultúrában kialakult szoborértelmezés, plasztikai szemlélet határain. A minden jelentést a plasztikai forma megformáltságában, teret szerkesztő, teret formáló erejében kifejezni akaró szobrászatnak a tiszta, elvont non figuratív plasztika felé megvolt a lehetősége – jóllehet, mint ahogy a Kállai idézet is jelzi, itt is színezte a megoldást az érzelmi-romantikus attitüd –, a szürrealizmus irányába azonban már nem igen merészkedtek. Hiszen a szürrealizmusban nem csupán plasztikai-formai jelentések megfogalmazásáról van szó, a szobor nem elsősorban az önmagában megvalósuló és önmagára vonatkozó plasztikai jel feltárulkozása, hanem provokatíven önmagán túlra is utal. A szobrászati szférán túli erők, jelentések és szimbólumok, kollektív és egyéni mítoszok agresszív módon az előtérbe lépnek, ők szabják meg a szobor belső törvényeit. A tiszta plasztikai jelentésű vagy esetleg allegórikus és szimbolikus jelentést tolmácsoló *szobor* és a mitikus, mágikus tartalmakat anyagba objektiváló *fétis* között a matériájukban, létezési módjukban megnyilvánuló rokonvonások ellenére, ontológiai státusukat nézve is figyelhető meg eltérés – csak kivételes történeti pillanatokban és nagy művészi vállalkozásokban sikerült a kettőt egyesíteni, tökéletesen szintetizálni – mint történt a kortárs plasztikában például Henry Moore művészetében.

Mikor tehát Jakovits nem az „önelvű plasztikai jelentést" hordó szobrászat felé orientálódott, szükségképp elszigetelte magát a modern magyar szobrászat uralkodó irányaitól. Programját tekintve ugyan megpróbálkozott e két műtípus egyesítésével, mégis – legalább is a jelenlegi ismereteim szerint – a legjobb szobrai inkább a fétis-típushoz tartoznak.

Természetesen Jakovits a kort tudatosan élő művész, fel sem vetődött tehát annak illúziója, hogy szobrai valóban fétisek lennének, hiszen gyakran épp eléggé triviális hangsúllyal kötötte őket ambivalens korunkhoz. Azért vonzódott e fétis típushoz, mert a kor mélyrétegeibe akart jutni, ahol még hatnak azok a pszichikai erők, amelyek korábban is e típus létrejöttekor munkálkodtak, másrészt e mélyrétegben meghúzódó tartalmak művészi megfogalmazásához e barbár-szürrealisztikus formációk voltak alkalmasak.

Jakovits művészete elsődlegesen biológikus és vitális szemléletű. Nemcsak rajzai, hanem szobrai is gyakran blaszfémiát sugárzóan erotikus töltésűek. A magyar szobrászatra jellemző aszexuális meztelenségben ezért provokatívnek is hatnak ezek a nemiséget kultikus szintre emelő vagy agresszív szimbólumhordózóként kezelő szobrok. Amikor a róla szóló kritikák művészetének a természeti népek plasztikájával és a szürrealizmussal rokon vonásaira utalnak, lényegében művészetének ezt a jellemvonását érintik.

Jellemzője azonban Jakovits szobrainak, hogy nem külsődleges elemekben, formai megoldásokban kapcsolódnak a természeti népek plasztikájához, nem is csupán plasztikai jelrendszerüket érzi rokonnak. Ezért nem lehet műveit egyértelműen a modern művészetnek ahhoz az ágához sorolni, amely felfedezte az Európán kívüli kultúrákat és elsősorban folklorisztikus szemlélettel vagy az európai konvencióktól független ábrázolásbeli szké-

kat. 13.

mákat keresve közeledett hozzájuk. Jakovits ösztönösebben és elementárisabban érezte magához közelinek az ősi kultúrákat, szubjektív predesztináció kötötte hozzájuk. Kétségkívül volt ebben valami romantikus civilizáció-ellenesség is, a modern élet és művészet oly sok szublimációs kísérletének a sutbavetése, ebből fakad szobrainak gyakran agresszív jellege. Nem valamiféle elvesztett paradicsomot, a jó vadember mítoszát akarta Jakovits visszaperelni, nem is menekült csupán a primitívnek, ezért még tisztának, újrakezdést ígérőnek a területére — hanem valamiként bosszút állt, az álnyugalom és álmegoldások ellen tiltakozott. A megformáltban is még valamiként a meg nem formáltat érzékeltetőben, az organizmus esztétikán túli vitalitásban keresett és talált példát, hogy barbár ütemű plasztikai nyelven saját koráról mondjon el keserű igazságokat.

kat. 14.

Weöres Sándor

Hozzászólás Jaki szobraihoz

A fekete csóka itt van?
A fekete csóka van itt.
Levelet takarít a csalitban,
tollat, levelet takarít.

A fekete csóka rikkant?
A fekete csóka zenél.
Ügyesen kirepeszti a paplant,
Bogarakra találni remél.

kat. 17.

Bálint Endre:

Jakovits József szobrairól

A Tér és Forma 1947. januári számában elsőként írhattam az akkor még teljesen ismeretlen Jakovits József plasztikáiról egyhasábos kis elemzést. Négy szobrának reprodukcióival példáztam a művész plasztikai elhivatottságát: két 1945-ből való realisztikus és két 1946-ból származó elvont jellegű szobrával. Akkori írásom néhány mondatát ma is érvényesnek érzem, de a legfontosabbnak azt tartom, hogy harminckét évvel ezelőtt már vitathatatlannak tartottam Jakovits József tehetségének érvényét: „Ha Jakovits plasztikáját látjuk, önkéntelenül ez a kép tárul elénk: a kő és a fa, amint a térnek ősi értelmet ad a forma zavartalan kiterjedésében. Ez a kiterjedés Jakovits szobraiban (az elvontak közül a kezdetiekben) — még önmagukban zártan egymásba hullámzó formakötésekbe igyekszik a teret átértelmezni. . . Általában szobrainak a negatív formái fontos és döntő szerepet játszanak a plasztikai folytonosság szempontjából. Az elvont szobrászat komoly képviselőinek értéke abban az erőteljes igyekezetben nyilvánul meg, hogy visszanyúlnak az ősi kincsek után. . . A kő és a fadarab nem valami önkényes hasonlat a plasztika megértéséhez, hanem maga az ősi indító ok, az első feleszmélés momentuma és azóta is a szobrászat *anyaga*. . . Amikor az ember először találkozott a fával és kővel önmagát kereste benne egy olyan viszonylatban, amiben az állandóságot realizálhatta. . . Jakovits (talán itthon az egyedüli, aki számára az eddigi felismerések átértékelése nem jelentette a l'art pour l'art' formalizmusához való optálást) — sőt, a tér és forma viszonyának eddig fel nem ismert lehetőségeit akarta összeegyeztetni a benne elevenen élő plasztikai kifejezés vágyával. . . Ebben a jólértelmezett realizmusban az ember és a végtelenség találkozásának pillanata sűrűsödik anyagba, akár a realista, akár az elvont szobrait nézzük, mindig ugyanazt a belső eltökéltséget sugározzák: az egyetemes törvényszerűségek keresését és állandóságának ábrázolását."

Így 1947-ben. . . És mi történt Jakovits Józseffel azóta? Természetesen tagja lett az Európai Iskolának, ahol feleségével, Vajda Júlia festőművésszel együtt 1948 augusztusában kiállított. Érdemes szobrainak címeit megidézni, hiszen sok mindenről árulkodnak ezek a címek, amelyek Jakovits szellemi érintettségéről adnak „tájékoztatást": Prehisztorikus figura, Pogány oltár, Bálvány I és II., Hermafrodita, Kiméra, Legyőzött bika, Ősjelenet, Emlékterv Vajda Lajos sírjára.

Jakovits József, az egykori „melós", az örök-izgatott autodidakta; kihegyezett érzékenységgel, tévedhetetlen formaérzékkel és mindenek felett szellemi érintettségének örökmozgó jelenlétével bebiztosította önmagát a sokfelől leselkedő álságok ellen és jutott tartalmairól még arra a szükséges iróniára is, ami nélkül igazi pátosz nem lehetséges.

Ne tartsuk véletlennek, hogy mint szakmunkás, idomszerész volt, vagy inkább ne tartsuk véletlennek, hogy szobrainak idomait szinte a végletes megmunkálás jellemzi. De kifecsegve titkait: elárulhatom, hogy ugyanolyan szakszerűen és formailag kifogástalanul csinál meg egy túrabakancsot, mint egy gitárt, egy elektromos árammal működő műszert,

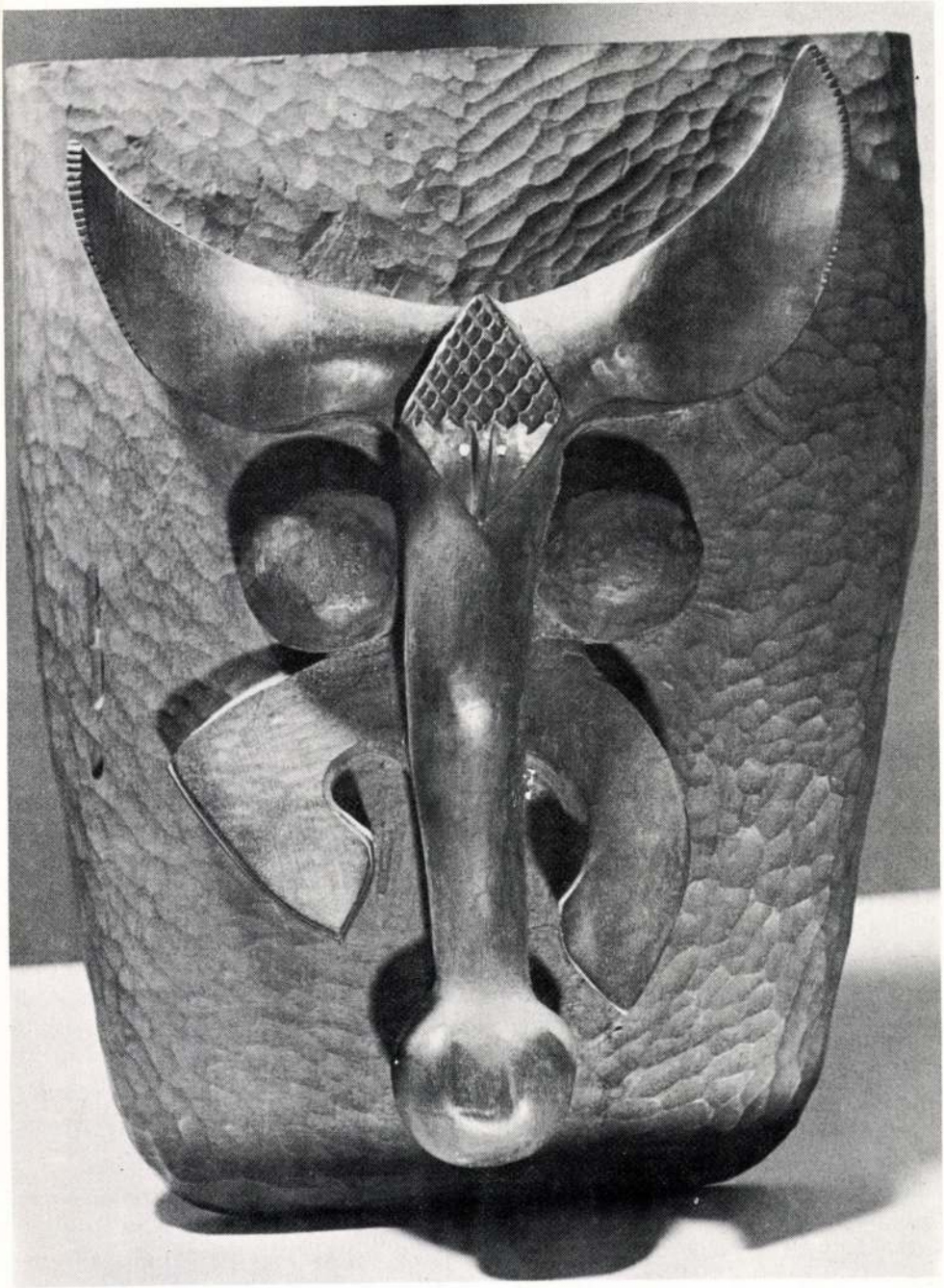

kat. 25.

mint egy bútort, vagy bármilyen szerkentyűt. Mondhatnám azt, hogy sokoldalúsága elviselné a reneszánsz kor igényeit, vagy a Bauhausét, ami ez esetben egyre megy. De félrevezethetne minket manualitásának virtuóz volta, ha nem tudnánk róla azt amit tudunk: hogy rengeteget olvas és amit olvasott, azt „bedolgozta" szellemi világába és formanyelvébe. Olyan alkotó, aki tudja, hogy valamiféle *bölcselet* nélkül ösztönélete ingoványra épülhet csupán. . .

Kisplasztikáinak sora jön létre abból a „nemi keveredésből" ami a nő-férfi eggyé válni akarás mitikus tartalmára utal és amit már 1948-ban megfogalmazott a Hermafrodita c. szobrában. Egyébként is plasztikáiban a nemiség tartalmai eluralkodóan mindaddig amíg a Prehisztorikum rétegesebb lerakódásai alól ki nem kotorja azt, amit hasznosítani tud majd később, amikor a *népművészet* aktualizálható formanyelvén szólaltatja meg plasztikáját.

A magyar szobrászatban eddig ismeretlen és kiaknázatlan területre bukkan: úgy is mondhatnánk, hogy a népvándorlás koránál cövekeli le az irányjelzőt, melynek kettős a vetett árnyéka: Az egyik a prehisztorikum felé vetül, mint Brancusi „kopjafái", csakhogy Jakovits sokkal „pogányabb" Brancusinál és ugyanakkor talán sokkal „hívőbb". Ezt a dialektikus ellentmondást kísérelte meg feloldani azon a területen, amely felé a másik vetett árnyék esik: Jelenkor irányába, ahol a „Jégmezők lovagját" idéző „Germán figurát" testesít meg a Pogány-Játék-Hit hármas tartalmában a polirozott és kovácsolt vasszegekkel dekorált kettős-idomnál, vagy jónéhány kisebb-nagyobb fareliefjénél, s így akaratlanul is a népművészetre kell gondolnunk.

Azt hiszem, Jakovits József úgynevezett „főműveit" ezekben találjuk meg: hiszen személyiségének szellemi lenyomatait ezek a faragványok viselik a legkarakterisztikusabban. Jakovits ezekben a művekben spiritualizálódott valójában és adott túl kisplasztikáinak nemi és stílus hermafroditizmusán, de itt vált le közlendője a „nyugati" – arpi absztrakciókról, hogy Vajda által is „sajnálatosnak" vélt keleteurópai formanyelven belül manifesztálja az „egyetemes törvényszerűségek keresését és az állandónak ábrázolását".

Végezetül még két dologról kell szólnunk Jakovits munkálkodásával kapcsolatban:
Az itthon készült fotomontázsairól, amelyek szinte egyedülállóak „hangvételüket" illetően. A klerikális giccsre utaló ironikus-groteszkek ezek az opusai. Azúrkék hátterükkel azokra az olajnyomatokra utalnak kiirthatatlanok a kispolgári környezetből és lenyaltságukkal mindig is vonzani fogják azokat, akik többezer fényévnyi távolságban vannak a szellem minden valódi megnyilvánulásától. Jakovits kíméletlenül és minden kompromisszum nélkül végez olyan „szentségekkel" amelyeket a kilúgozott hit olcsó allegóriává züllesztett. Jakovits olyan biztonsággal komponál és fogalmaz ezekben a montázsokban, mint amilyen magabiztossággal csinálta első és elvont szobrait.

A másik meglepetés színtere Amerika, ahol Jakovits csaknem másfél évtizede és már és festi hatalmas méretű konstruktivista-kalligrafiáit. Szigorúan síkban fogalmazott képei arról tanúskodnak, hogy volt ereje újabb kockázatos szellemi kalandokhoz és új érintettségének megtalálta a kifejezési formát. Jakovits művészetének egésze remélhetően szerves részévé válik művészetünknek.

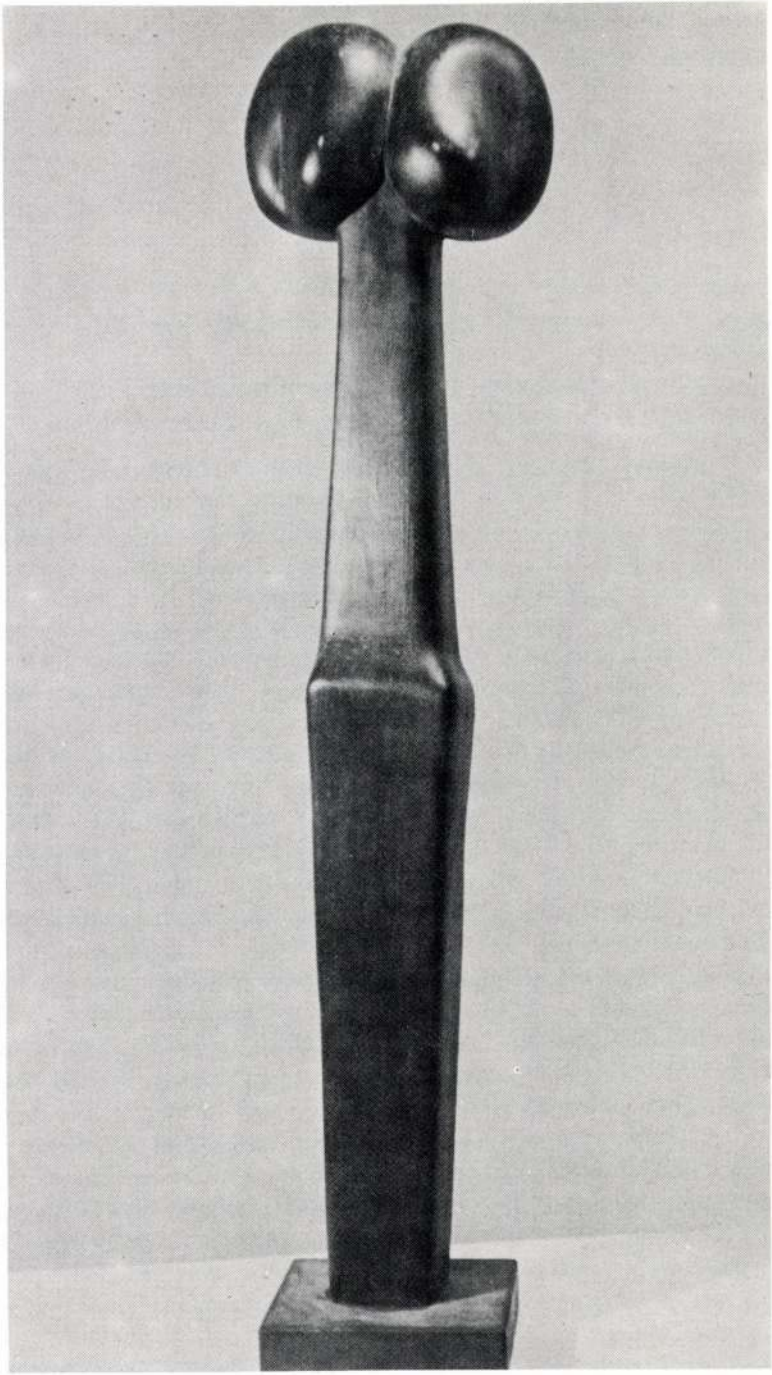

kat. 48.

Jakovits – önmagáról

(részletek Körner Évához írt leveléből)

„Maga jobban tudja, hogy nálunk nem volt progresszió a művészetben. Sőt nagyon kevés jó művészet volt. Kivéve a parasztit, meg a templomi barokkot. No és az őrültekét, azaz a szentekét. (. . .)

A „paradicsomból kizártak" szerencsére megteremtették a magukét: Greco, Csontváry, Grünewald, Arp, Huelsenbeck, Kandinsky, Klee, Max Ernst és Vajda. (. . .)

A festészetben még csak akadtak, akik mondani akartak valami újat. De a szobrászat a herendi gyár és az emlékművek között próbálta megkeresni a kenyerét. A második háború után a rózsadombi művésztelepen tömörült művészekkel megismerkedve, korán kialakult az a véleményem, hogy a festőktől kell tanulnom. Mert csak ők voltak, akik valami mást tudtak és akartak mondani. És két kedvencem, Grünewald és Barlach: a drapéria mesterei. Barlach, ahogyan tömbbé kovácsolja mondanivalóját! Most visszanyúltam hozzá a Mózes szobrommal. De hát Max Ernst, Picasso, Miró jobbak, mint a kortárs szobrászok, kivéve egy párat. Kezdettől fogva mesevilágban éltem, a külvilágot nehezen vettem tudomásul, mondhatnám állandó meglepetéssel. Valahogyan nem tartoztam sehová se, lényegében barátok nélkül. Sokkal később tanultam meg a társas életet a valahová tartozással. Pontosan tíz éves koromban kezdtem rajzolni természet után, kerek négy évig. Antal Sándor festőtanár jóvoltából. Aki egy tanítóképző gyakorlati iskolájában tanított, ahová én is jártam volt. Ujra feltalálta a betűk ornamentális jellegét (lehetőségét), úgy, hogy tükörbe fordította az írott betűt. Én gyorsan átvettem a módszerét. Éjjel-nappal ontottam a rajzokat. Ez lett barátságunk alapja. Nagy dekoratív jövőt jósolt nekem. Biztosan az akkori élményeim játszanak vissza jelenlegi képeimen. A legtöbbje szimmetriára épül. Nagy könyvtár volt az iskolában, amit természetesen próbáltam megenni. Nagy részét csak sok év múlva értettem meg. Az évek folyamán nem alakult ki semmiféle elképzelésem, hogy mit is kezdek magammal. Sok minden érdekelt. Amikor az utolsó évzárón bejelentettem, hogy műszerésznek megyek, az egész osztály röhögött. Én egyszerűen nem értettem, miért. Végig, gyermekkoromtól nem volt egy fiókom sem, így holmim sem. Azután Budáról Kispestre mentünk lakni. Eleinte hangszereket fabrikáltam, de kb. 17 éves koromban elkezdtem mintázni. Találtam faszobrász barátokat, így faragtam is. A többiekkel együtt én is bejártam az Oroszlán utcai rajziskolába. De nem ízlett az élő gipszek utáni halott rajzolás. Próbáltam valahová bejutni, de valahogy nem ment. A harmincas évek második felében valaki révén bejárhattam az Epreskertbe, ahol tanultam valami technikát. Amit ott mint művészetet csináltak, nem érdekelt. Én valami emberibb szobrászatot szerettem volna kialakítani. Ma már tudom, hogy az akkori expresszionista próbálkozásom miért volt idegen. Egyenesen menekültem az ún. művészektől. Akik erőszakosan próbáltak tol-

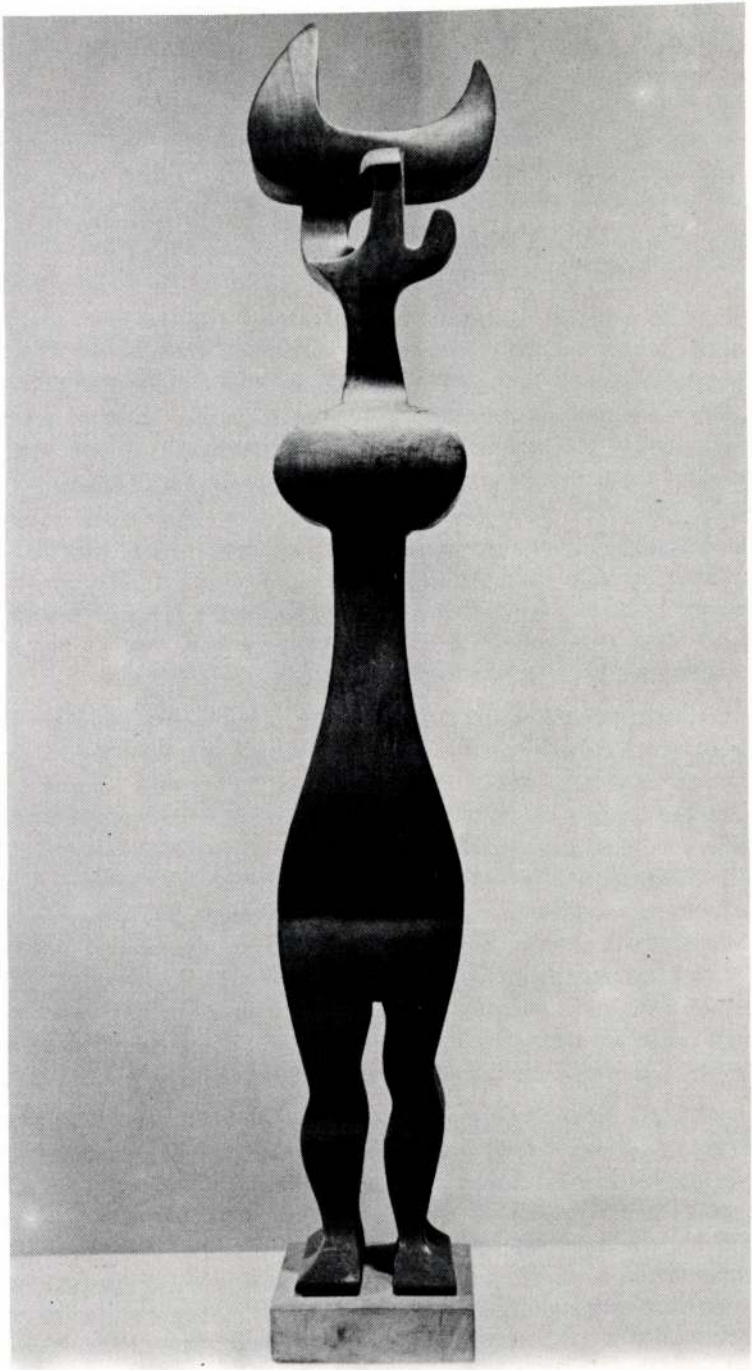

kat. 49.

ni a naturalista kifejezés felé. Emlékszem egyszer valaki belenyúlt egy készülő szobromba és elvette karakterét. Én nem voltam otthon, de másnap halálra kerestem. Mindkettőnk szerencséjére nem találtam meg a nagy konyhakésemmel.
Miért vállaltam a művész felelősségét, nem emlékszem. Talán mert lehúzott munkás mivoltom, vagy mert letörtem a vasárnapi festő mivoltomon. Tudtam, ha nem csinálhatom csak a szobrászatot, úgy nem megyek semmire. Küzdöttem környezetemmel. Már tíz éve próbáltam valamit kihozni. Veszélyes idők jöttek, úgy határoztam, megbolondulok. Csak így tudtam megszabadulni a hadiüzemből. Évekig tanulmányoztam Moravcsik dr. elmekórtanát, szerencsésen megkaptam hivatalos papírjaimat, állítólagos betegségemről.

Az anyag sohasem volt döntő számomra, a jó szobrász bármilyen anyagban élhet. Tele voltam mondaniakarással, ami túlmutatott a hadonászó férfiak és anyaszobrok tömegén. Sokat álmodoztam ligetekben a természettel együtt élő szobraimról.

1940-ben elmentem művészeti anatómiát tanulni a Bonctani Intézetbe, Koren István szobrászművésztől, akivel később is együtt dolgoztam. Életem első szakaszában főként másokat hallgattam, jártam az országot; székelyek, tótok meséit és dalait éltem át velük együtt. Faragtam szenvedő Krisztusokat és ahol kellett elhajtottam egy-egy terhességet. A cigányok éjszakai beszélgetését, vagy a halászó halászok hallgatását. Hanyatt fekve a csillagos ég alatt filozofálgatásaikat. Életem inkább a nőkre épült, akik meghallgatták dadogásaimat és szívesen segítettek tévedéseimben. Nagy hálával gondolok rájuk. Negyvenöt után a Rózsadombon a telep lakói megadták nekem a hiányzó iskolát. Ott találkoztam a modern művészettel először és Vajdával is. (. . .)

Nagy beszélgetések és vitatkozások ideje volt. Ahogyan csináltam a szobraimat, úgy fedeztem fel a magam számára a világ művészetét. Míg fiatalabb koromban az úgynevezett primitív művészet érdekelt, most egyszerre kinyílt a világ. Kitárult, ahogyan együtt éltem a modern magyar művészekkel. Realista érdeklődésem megszűntével, első szobraim a család és a barátság élményéből fakadtak. Ekkor születtek az egyszerűsödő aktok, fókák, stb. A politikai presszió belesodort egy mágikus, védekező állapotba. A kezdeti mondanivalónak egy egész sorozata – akkor úgy tűnt – készen állt, hogy megszülessen. A kis bronzaim: Gyilkos, Oltár, Főpap, Zuhanó bika, Gyermekgyilkos, Büszke bika és a Harcosok. Az első kiállítást Kállai Ernővel csináltam, kölcsönkérve Nolipa festő konflisát, hogy kivigyük a képeket a Weiss Manfréd gyárba. Ebben a kezdeti időben a Gresham hallgatott, csak a Bernáth cikk után foglaltak el pozíciókat. Látszólag közelebb álltak a szükségletekhez, kiszorítván a moderneket, hosszú évekig. (. . .)

Ugyanúgy a Rottenbilleren, mint a Rózsadombon, a Vajda probléma került a központba. Az első pillanattól kezdve úgy éreztem otthon vagyok. Elvesztettem az anyagi világba vetett hitemet és elindultam azon az úton, ahol ma is vagyok. Ez természetesen széttörte az emberi alakot, hogy helyet adjon erotikus biológiai formáimnak, amivel jobban megtudtam közelíteni mondanivalómat. Sokáig vonzott Max Ernst, de igazán nem kellett vele megbirkóznom. Korán ki tudtam alakítani saját mondanivalómat. Természetesen kapcsolódtam a szürrealizmushoz, az álomelmélet nélkül. Hiszek a kifejezés mély vallásosságában, a belülről kifelé mozgó teremtésben. Ezt egyszer Pátzay Pállal folytatott beszélgetésemben próbáltam kifejteni. Egyetlen fontos eredményre jutottunk, hogy valamelyikünk

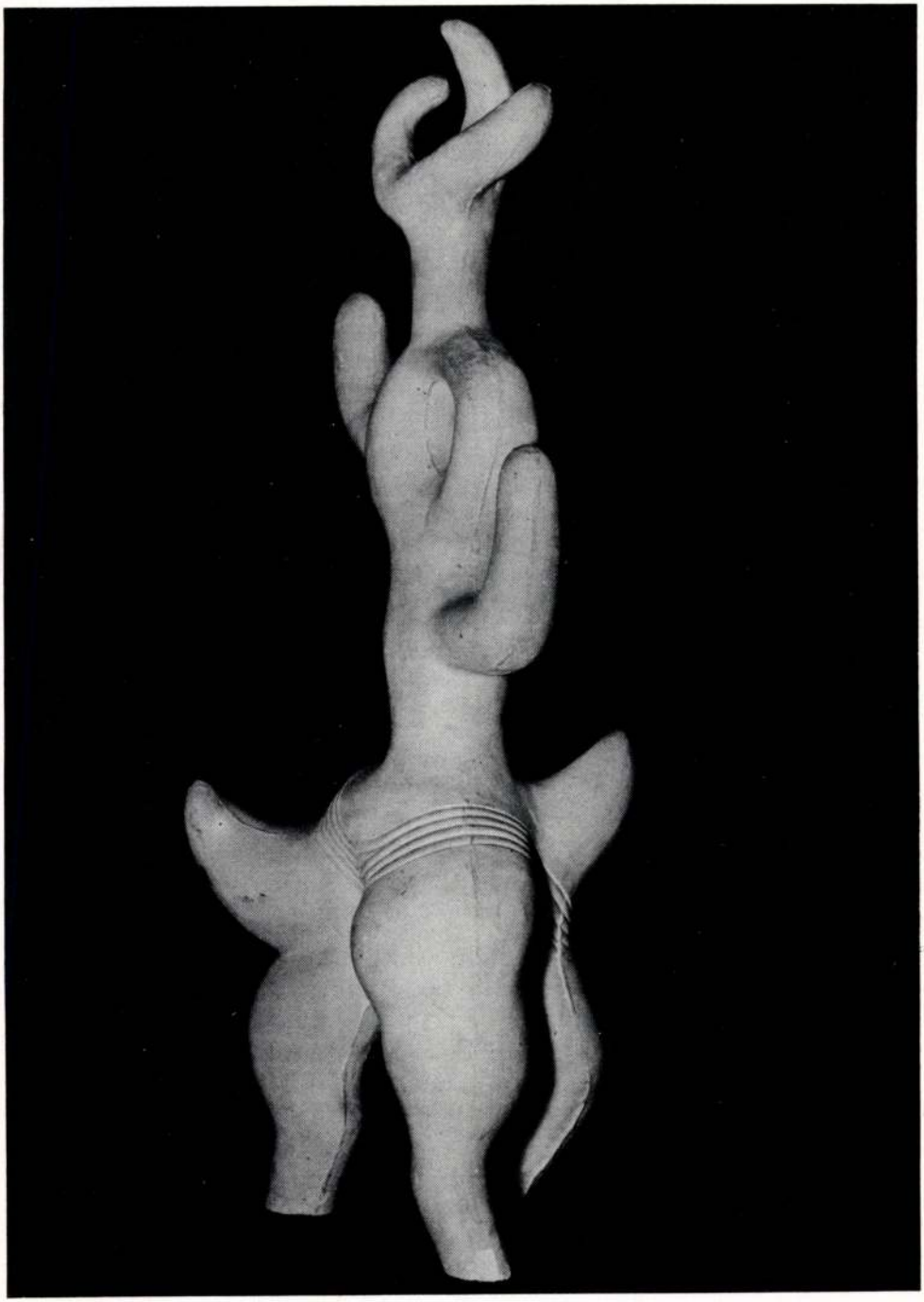

kat. 35.

nem szobrász. Amennyiben Ő az, úgy én biztosan nem! Ez volt az első és utolsó beszélgetésem vele.

Már egyszer leírtam volt, a *mű* hosszú előkészületben születik vagy elvetél. Az életben maradás öröme alakította ki gondolkodásomat, azaz viszonyomat az élettel. A művészeti alkotás felelősségével. A szobor és kép végig megy egy dialóguson, amíg mozdulatlanná tömörül az idők végéig. . ."

Kiállítások

1945. október, Ernst Múzeum, A Szociáldemokrata Párt Képzőművészeinek Társasága és meghívott művészek kiállítása.
1946. május, Képzőművészek Szabad Szervezete rendezésében az Elvont művészek első magyar csoportkiállítása.
1946. július, Ernst Múzeum, Magyar képzőművészetért I. kiállítás.
1947. január, Ernst Múzeum, Magyar művészhetek.
1947. február, Galéria a 4 világtájhoz, megnyitó kiállítás.
1947. március, Károlyi palota, Második Szabad Nemzeti Kiállítás.
1947. július, Képzőművészek Szabad Szervezete rendezésében az Elvont művészetek második csoportkiállítása.
1947. október, Fővárosi Képtár, Képzőművészetünk a felszabadulás óta (új szerzemények).
1948. január, Nemzeti Szalon, A magyar képzőművészet új irányai.
1948. április, Európai Iskola, „Mi magunk".
1948. június, Nemzeti Szalon, 90 művész kiállítása.
1948. augusztus, Európai Iskola, Gyűjteményes kiállítás (Vajda Júliával közösen).
1957. Műcsarnok, Tavaszi Tárlat
1962. január, Mérnöki Továbbképző Intézet, Modern építészet – modern képzőművészet.
1965. Zielone Gora, II. Exposition d'art plastique (Lengyelország).
1966. MNG, A magyar fotoművészet 25 éve (fotomontázsokkal).
1969. november, Csók István képtár, Székesfehérvár, Szentendrei művészet.
1973. szeptember, Csók István képtár, Székesfehérvár, Európai Iskola.
1973. június, Balatonboglár, Kápolnatárlat, (Vajda Júliával és Kelemen Renéevel közösen).
1976. október, Hatvani Lajos Múzeum, Hatvan, Expozíció, Foto/Művészet.
1977. május, Budapesti Történeti Múzeum, Képek, szobrok a 30 év magyar művészetéből.
1977. október, Csók István Képtár, Székesfehérvár, Magyar művészet 1945–49.

A kiállított művek jegyzéke

1. Torzó, 1945–46. márvány, 27 X 12 X 6 cm.
2. Áttört kagyló, 1946. alumínium, 17 X 21 X 19 cm.
3. Három fóka, 1946. alumínium, 34 X 32 X 22 cm.
4. Kiméra, 1946. bronz, 15 X 8 X 11 cm.
5. Gyerekgyilkosság, 1946. bronz, 24 X 18 X 18 cm.
6. Kút, 1946. alumínium, 40 X 12 X 15 cm.
7. Vajda Lajos síremlékterve, terakotta, 1946. 37 X 17 X 9 cm.
8. Fej, 1946. fa, 19 X 15 X 10 cm.
9. Kettős fóka, 1946. alumínium, 34 X 36 X 22 cm. (MNG tul.)
10. Ölelkezők, 1946. márvány, 16 X 29 X 18 cm.
11. Születés (kakas), 1946. alumínium, 22 X 34 X 38 cm.
12. MIR, 1946. kő fára applikálva, 29 X 25 X 3 cm.
13. Bagoly, 1946. bronz, 26 X 20 X 20 cm.
14. Áttört akt, 1946. bronz, 40 X 24 X 20 cm.
15. Totem, 1949–50. kő, 36 X 29 X 11 cm.
16. Maszk szarvval, 1949–50. kő, 27 X 17 X 10 cm.
17. Függesztett plasztika (Madár–I.), 1950. fa, 44 X 27 X 8 cm.
18. Függesztett plasztika (Madár–II.), 1950. fa, 40 X 24 X 6 cm.
19. Relief fekete-vörös szegéllyel, 1950. fa, 66 X 38 X 6 cm.
20. Csodaszarvas, 1950. fa, 98 X 64 cm.
21. Leány aganccsal, 1950. fa, 112 X 44 X 5 cm.
22. Fallikus relief ornamentális alapon, 1951. fa, 52 X 19 X 5 cm.
23. Kéz-levél, 1951–53. fa, 31 X 18 X 3,5 cm.
24. Gyík, 1951–53. fa, 37 X 23 X 5 cm.
25. Heraldika, 1951–53. fa, 36 X 28 X 9 cm.
26. Bagoly–II (relief), 1951–53. fa, 32 X 20 X 8 cm.
27. Ikon-sziluett, 1951–53. fa, 42 X 28 X 4 cm.
28. Maszk maori kagylókkal, 1951–53. fa, 32 X 22 X 6 cm.
29. Ötujjú kéz, 1953–54. műanyag, 50 X 22 X 13 cm.
30. Háromujjú kéz, 1953–54. bronz, 52 X 26 X 10 cm.
31. Mária a szamáron, 1953–54. bronz, 46 X 12 X 22 cm.
32. Bábos, 1953–54. műanyag, 36 X 17 X 10 cm.
33. Szerzetes, 1953–54. műanyag, 41,5 X 14 X 15 cm.
34. Tetovált androgén, 1953–54. bronz, 58 X 22 X 20 cm.
35. Három lábú, 1953–54. bronz, 56 X 21 X 18 cm.

36. Jégmezők lovagja, 1953–54. bronz, 54 X 25 X 15 cm.
37. Janusfejű, 1953–54. bronz, 40 X 11 X 16 cm.
38. Erdei tündér, 1954. terakotta, 24 X 10 X 8 cm.
39. Hosszú copfos, 1954. bronz, 39 X 28 X 18 cm.
40. Szárnyas női figura, 1954–55. fa, 110,5 X 43,5 X 7 cm.
41. Tojás-fa, fa, 17 X 10 X 9 cm.
42. Csodafiúszarvas, 1954–56. fa, 81 X 51 X 7 cm.
43. Harcos, 1954–56. fa, 135 X 32 X 6 cm.
44. Király, 1957. fa, 85 X 13 X 9 cm.
45. Királynő, 1957. fa, 85 X 13 X 9 cm.
46. Kopjafa, 1957. fa, 240 X 72 X 17 cm.
47. Zöld kopjafa, 1957. fa, 135 X 43 X 16 cm.
48. Oszlop, 1957. fa, 90 X 23 X 13 cm.
49. Fekete álló figura, 1957. fa, 100 X 15 X 16 cm.
50. Apáca, 1956–58. bronz, 35 X 16 X 13 cm.
51. Vasálarcos szűz, 1956–58. bronz, 35 X 15 X 13 cm.
52. Angyal, 1958–60. ólom, 35 X 22 X 12 cm.
53. Tövises, 1960. fa és vasszögek, 62 X 31 X 31 cm. (Janus Pannonius Múzeum, Pécs tulajdona)
54. Csillag, 1960–61. műanyag, 69 X 33 X 33 cm.
55. Napóra, 1960–62. terakotta, 31 X 23 X 26 cm. (Felnagyított változata a budakeszi Korányi szanatórium kertjében)
56. Összekulcsolt karú, 1962–63. műanyag, 18 X 10 X 8,5 cm.
57. Copfos fej, 1963. műanyag, 62 X 29 X 22 cm.

(Azok a művek, amelyeknél a tulajdonost nem jelöltük, magántulajdonban vannak.)

A boríton: Életfa, 1958–60. fa, 64 cm.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik közreműködtek e kiállítás létrehozásában, elsősorban Dr. Levendel Lászlónak.

JAKOVITS JÓZSEF

STATISZTIKAI KIADÓ VÁLLALAT
Felelős vezető: Kecskés József igazgató
Terjedelem: 1,25 (A/5) iv. Nyomdaüzem — 79—1561—8

Jørn Utzon

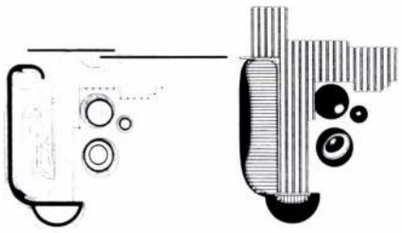

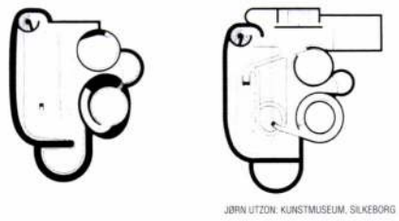

JØRN UTZON. KUNSTMUSEUM, SILKEBORG

Jövőre lesz 30 éve, hogy Sydney Operaházának 1957-ben megkezdett építkezései után felavatták a 20. század talán legemblematikusabb modern épületét. A több mint másfél évtizedes munkát – miközben számos új épület jóval rövidebb idő alatt is elévül – a 2000-es Sydney-i Olimpiai Játékok milliárdnyi (tévé)közönsége még negyven év múltán is frissnek látta és ünnepelte. A most 85. évébe lépő építészről az építészmonográfiák publikálásán fáradozó salzbugi-müncheni Verlag Anton Pustet jelentetett meg kötetet. Victor Lopez Coteli, az 1999-es madridi és müncheni Utzon-kiállítások szervezője, a Müncheni Egyetem tanszékvezetője így vezeti be: „Ha elhagynám a Jørn Utzon munkásságának gyökereiről, befolyásáról, fejlődéséről, módszereiről és célkitűzéseiről elengedhetetlen széleskörű méltatást, mindenekelőtt alkotó munkálkodásának intenzitása fölötti csodálatomra hagyatkozhatnék a bevezetőben."

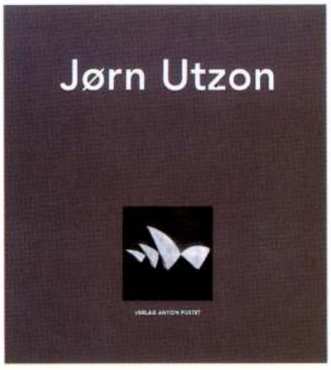

Az Utzon-mű alkotói folyamatának titkaiba mélyebbre hatolva a kurátor, az anyag és forma egymáshoz fűzésének szenzibilis és intelligens módját, emberi érzékenységét emeli ki: „Ez a processzus mentes minden önkényességtől, a természet és a logika törvényein alakszik. És ott, ahol ismeret és ismeretlen egymásnak ütköznek, a lehetetlent érintve talál rá saját kifejezésmódjára. Soha nem lankadó gondolatainak és érzéseinek integritása teszi lehetővé Jørn Utzonnak, hogy eddig fel nem tárt területeken a műve és egy sor belső összefüggése magától értetődően egymáshoz rendelődjenek... Ezzel a csodálatra méltó pályával precízen kitűzi az architektúra országát, melyben házai utolsó szegletéig intelligenciával, érzékenyen, szenvedéllyel és nagyszabásúan teljesített mindeddig."

Ha a 160 fekete-fehér fotóval és rajzzal illusztrált, saját és műveiről írott tanulmányokkal teli (Kenneth Frampton, Rafael Moneo, Nils-Ode Lund és Enrique Sobejano) majd 120 oldalnyi – ez évben éppen 6 évtizedes – Utzon-pályát, a recenzor elragadtatása indokoltnak tűnik. A kötet alapján kiemelendő roppant szakmai kíváncsisága: skandináv mestereinek munkássága – Rasmussen, Aalto és Asplund – az anonim mexikói és marokkói építészet, valamint korai amerikai tanulmányútja – Wright és Mies mellett – melyeket később a nepáli, kínai és japáni utak, az ausztráliai és hawaii évek szerteágazó tanulságai követtek. És elsősorban az a ritka képesség, mellyel ezeket, egyéni arculatú, máig friss modern építészetté tudta formálni. A kötetben számos Utzon vázlatával illusztrálják ezt az „átváltozást". Továbbá a kötet alapján figyelemre méltó az az alkotóerő is, mellyel a mester 65 évesen két fiával, Jan és Kim Utzonnal a 80-as években sikeres új irodát alapított, az Utzon Associates-t.

Sz. Gy. ▪

Jorn Utzon. Verlag Anton Pustet, 2001,
ISBN 3-725-0408-7

Buza Péter Túlparti látomás

Séta az időben a budai Duna-soron

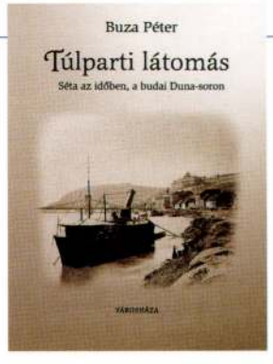

A Városháza könyvek bibliofil vállalkozása a dunai panoráma apoteózisa: „... Még mindig, sokat romlott állapotukban, pusztulásuk utáni metamorfózisukat követően is megérdemelnék, hogy észrevegyük őket. Legalább egyszer, történetük belátható évszázadai alatt."
– E kesernyés szerzői laudáció Buda hátsó udvarává szegényesedett Duna-sorának szebb éveire utal. Nem veszi tudomásul elmúlásukat, benyit az udvarokba, lakásokba, megszűnt üzleteket támaszt fel néhány percre, elfelejtett család- és háztörténeteket, elporladt falakat, semmivé lett épületrészleteket, hiányzó emléktáblákat lát és láttat. A nagysikerű *Pest-Budai történetek* kötete után Buza Péter ismét a tőle megszokott tájékozottsággal és olvasmányossággal vezet végig a rakpart, a Várkert és a Tabán arcvonala előtt. Ha a műemlékvédelem számára bizarr kuriózumnak számít is Varsó megsemmisített belvárosának háború utáni újjáépítése, Buza történeteit olvasva, archív fotóit látva nagyon is érthető lenne – lett volna, ha a *Túlparti látomás* budai Duna-sorát a budapesti újjáépítés „eredeti formában" állítja helyre. Az adattömegről a szerző bevezetőjében így ír: „Cserepek csak, feneketlen kútból fényre kerül színes üvegdarabok... Az élet teljességéhez képest az örökmozgó filmszalag fény-árnyék játék is önényesen kiragadott mutatvány." Túl szerénynek tűnt a mentegetőzés és elolvasás előtt mindjárt próbát tettem, megtalálom-e a helyén például Rózsahegyi Kálmánt. Ott van a panoráma megfelelő pixeljében. A kötet hiánypótló várostörténeti dokumentum.

Szegő György ▪

Városháza Könyvek, 190 oldal,
200 színes és archív képpel

Jaki

Jakovits Amerikában
Festmények 1965–1989
A Magyar Zsidó Múzeum kiállítása, 2002. szeptember 12. – október 3.

JAKOVITS JÓZSEF: ÁLDÁS · **BLESSING**

A TÖRTÉNET, amelynek ma egy fejezetér írjuk itt együtt, bizony igen régen kezdődött el. Világok omlottak azóta össze, majd világok épültek fel, hogy egy fiatal szobrász, Jakovits József összeismerkedett azokkal az emberekkel, akik aztán megváltoztatták az életét, s hozzájárultak ahhoz, hogy önmagává legyen: szobrásszá. Az Európai Iskola története régi, de nem felejtettük el, pontosabban úgy nem felejtjük el, hogy olyan alkalmakkor találkozunk, mint a mai: újabb és újabb kiállításokon, amelyek ezeknek az embereknek a munkáit mutatják be.

Jakovits, amint a többiek, akikkel együtt lett önmagává, az Európai Iskola hajdani tagjai, mára holtak, budapesti temetők lakói. Ők maguk halottak, kedves személyük hiánya jó pár embernek e teremben most is fáj, vannak közülünk, akik ismerték őket, vannak, akik leszármazottaik, barátaik, kedveseik, társaik. Aztán állnak itt, akik a hagyományukat ismerik, műveiket, amelyeket ránk hagytak. A dolgok rendje az, hogy amint az évek múlnak, egyre kevesebben leszünk, akik ismertük ezeket az embereket – s az a dolgunk, hogy egyre többen legyenek, akik ismerhetik munkáikat.

Magyarán: a hagyományt életben tartani – komoly munka. Vallásos közösségek istentiszteletek során tartják életben, ami rájuk bízatott, mi – akik itt állunk – kiállítások sorával teremtjük meg hagyományközösségünket.

Mi is lenne hát immár az új évezredben az Európai Iskola, s mi Jakovits József hagyománya? Mit jelent ma az életmű, amelyet mindig újra értékelünk, ahányszor újra elé állunk, ahányszor újra elénk áll?

Jakovits Magyarországon szobrász volt: a racionalitáson túli és inneni világ megjelenítője egy tébolyult világháború mocska és válsága után. Szobrászata az élet diadalának és a halál győzelmének igézetében és rettegésében fogant, Erósz és Thanatosz soha ennél magától értetődőbben nem fonódtak össze, mint ezeken a műveken. Jaki – Jakovits – ma már így fogalmaznék: outsider művész volt, egy tévedhetetlen zseni könnyedségével és magától értetődőségével fogalmazott, nyúlt az anyaghoz, kereste meg az egyensúlyt, ismerte fel a szellem törvényeit az agyagban és a gipszben. Munkássága éppen kiteljesedett s tudatos teljesség felé fordult, amikor csak pár év nyugalom és szabadság után elkezdődött a kommunizmus érdes évtizede, s Jakovitsra ismét a kívülállás és a belső emigráció várt. Ezt a belső emigrációt, a törzsi életet cserélte fel az Egyesült Államokkal; 1965-ben az unalom, a tehetetlenség elleni tiltakozásaként New Yorkban költözött.

New York, 1965 – Jakovits szemüvegén keresztül. Most is nehéz elképzelnek. Évekkel azután, hogy megismerkedtem Jakival, magam is eljutottam New Yorkban, s pár nappal az érkezésem után hirtelen eszembe jutott, miként látná ezt a várost Jaki. Tudjuk, hogyan reagált a Városok Városára. Magába fordult. Zsidó lett, illetve a zsidóság lett számára a kérdés. Vagy méginkább: a zsidóság képtelensége lett a kép tárgya. A héber írásjelek váltak a kép tárgyává. Jaki a hagyomány festője lett, épp úgy, hogy radikálisan kívül maradt azon.

Radikális és hagyománytisztelő művész volt. Óvatos és hagyományteremtő. Bátor, radikális, örök kívülálló, nagyszerű alkotó. S ez ma talán a legfontosabb. Megmaradni a szubkultúrák teljességében, és kitörni az elszigeteltségből. Ismertté válni és nem kompromisszumot kötni.

Jaki kiállítása a Zsidó Múzeumban, épp egy évvel azután, hogy második otthonát megtámadta a Téboly és a Dögvész: vajon erre mit lépet volna? Vajon mit festett volna? Mi is kíváncsiak lennénk a szavára, ma is tudni szeretném, mit szólna ahhoz, ami minket körülvesz.

Barátaim: minden értő tekintet, amely átfogja Jaki műveit, életben tartja ezt a szent hagyományt: a radikális hagyományteremtés szellemi kalandját. S ez bizony olyan zsidó dolog, amelyre az egész világnak szükségre van.

György Péter ▪

A szöveg Jakovits József kiállításának megnyitóján hangzott el a Zsidó Múzeumban

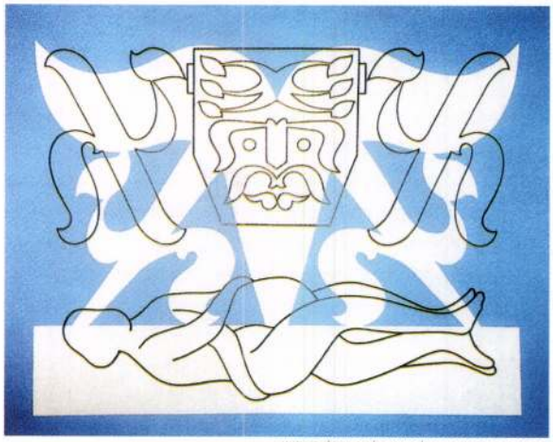

JAKOVITS JÓZSEF: OLTÁR EMBERPÁRRAL · **ALTAR WITH A COUPLE**

Jakovits Jaki

JAKOWITZ, Karl Heinrich, pozsonyi asztalos-
mester

K.H.J., bürgerl. Tischlermeister
1 éves lánya megh. [1777, 67.szám, 8 l.

Pr.Z.

JAKOVITZ KRISTÓF, asztalosmester

1828-ban a lipótvárosi mester 5 segéddel dolgozott. Még öt pest-budai mester dolgozott öt segéddel.- 40.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban. 39.old.

Az Iparmüv. Hopp Ferenc Muz. Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

JAKOVITZ KRISTÓF, aszatosmester

---

pesti aszatolsmester volt 1828-ban. Lipótvárosi lakós.-Helyrajzi szám 416.-Segédek száma 5.-Összeirási szám 835. 44.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban 39.old.

AZ IPARMŰVÉSZETI MUZEUM ÉVKÖNYVEI, XIIIa 1971.
Népmüv. Propaganda Iroda, Bp. 1971

Szűts Béláné

Jakovlev V.N.: Vadászok

Nők Lapja, 1949. okt.

I. évf. 1 sz.

JAKSA, kovacsmester,nyomdasz

Jaksa István szombathelyi festomüvész atyja.Kiskunlac házáról került Bpestre,majd Szombathelyre. ott 1914-ben halt meg. 543.old

PALKÓ ISTVAN: Vasi müvészportrék, Jaksa Istvan 542.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 4.szam, Szombathely

Jakesa István

festő

Szombathely

Sóskút u. 56/d.

MKSz 1947

Jaksa István

Öreg anyóka, olaj

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

25 l.

Jaksa István

Olvasó öreg asszony, olaj

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

25 l.

MDK

Jaksa István /Szombathely/

Műveivel résztvett a Képzőm.Vidéki Szöv.I. kiállitásan.

Gál Endre dr.: A Képzőm.Vidéki Szöv.I.kiall.

Képzőművészet, 1927. 6.sz. 24.l.

MDK

Jaksa István, festöm.
Szombathely.

Esti harangszó. Olf.
Koldus a templomban. "

Nemz. Szal. 388.kiáll.
Képzömüvészek vidéki szövetségének I.kiáll.
1928.jan. Kat.

MDK

Jaksa István, Szombathely

Esti harangszó, olaj
Koldus a templomban, olaj

Képzőművészek Vidéki Szöv. I. kiáll. N. Szal.
1928. jan. 5 l.

MDK

Jaksa, festőm.

Öreg halász, festm.

Vidéki centrumok. Képzőművészet, 1929. 25.sz.

238.l.

Szombathely

1

Jaksa István szombathelyi festő-
művész

Dunántúli őszi tárlaton Berzsenyi
Társaság oklevéllel tüntette ki.

PH. 929. X. 13

Jaksa Istvánné

Berzsenyi Társaság dunántúli őszi találkozóján Szombathelyen szerepelt.

PH.929.X.16.

MDK

Jaksa István /Szombathely/

dicsérő oklevelet kapott

A dunántuli tárlat dijai. Képzőművészet 1929. 25. sz. 233.l.

MNK

Jaksa Istvan

szombathelyi művész alkotasai az 1930.febr.-
ban Békéscsaban rend. városközi tárlaton.

Cikk: Városközi kiáll. Békéscsaban.

Képzőművészet, 1930.IV.évf. 29.sz. 103.l.

MDK

Jaksa István, Szombathely

Városközi kiállítás Békéscsabán. Képzőművészet
1930. IV. évf. 29. sz. 103.l.

Jaksa István

Szombathelyi egyházművészeti kiállításon neve szerepelt.

PH.930.IV.41

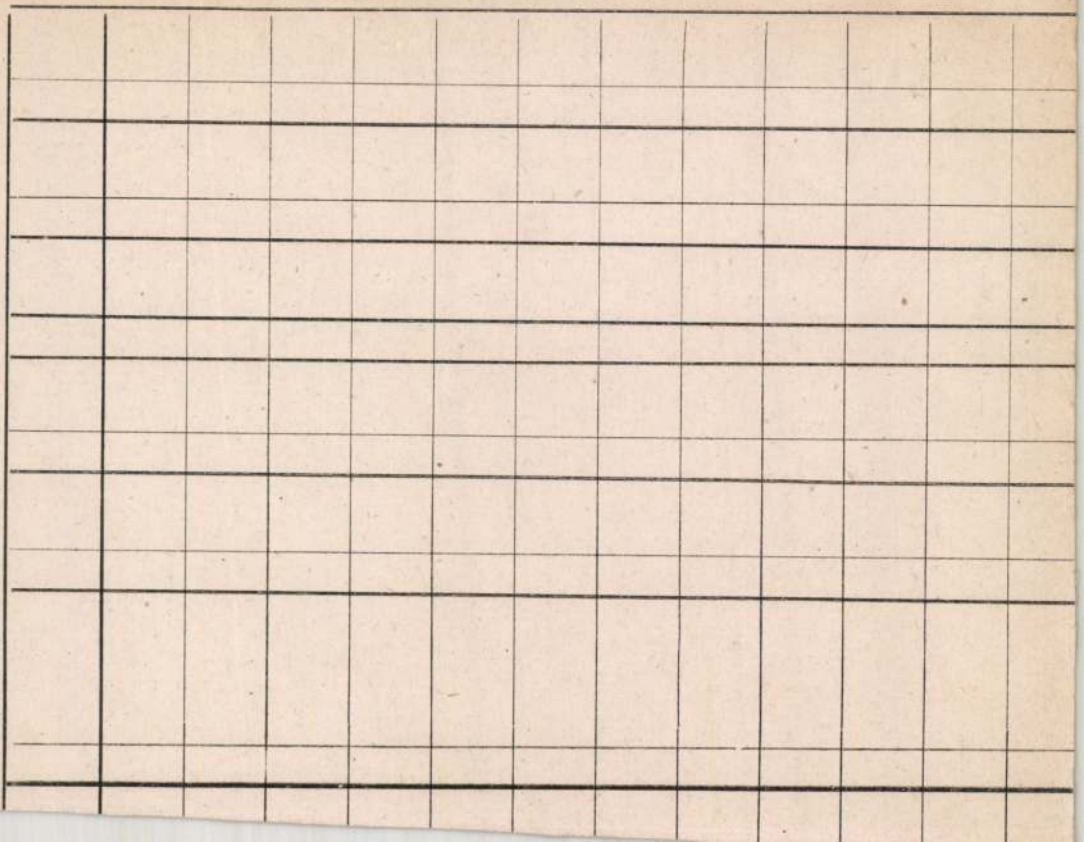

Jaksa István

festőművész

Dunántúli Művészszövetség kiállítása - Kaposvárott
a Turul-szálló nagytermében - képével szerepel.
Misztikusan megfestett Golgotha-val.

Pesti Hirlap
1930.IV.9.

MDK

Jakse István, festö

Munkában. Olf.

Nemz.Szal. -A Független Müvészek Társ. III.kiáll.
1930.okt. Kat.

Jaksa István

Vasi képzőművészek kiállításán Szombathelyen férfiképmásaival szerepelt.

PH.930.XII.2.

Jaksa István festőművész

A dunántuli képzőművészek tav. tárlatán, a Berzsenyi Társaság bronzérmét kapta.

N.U.931.IV.8.

Latvijas Republikas

MDK

Jaksa István festő.

Tanulmányfej.

Nemz. Szalon. - A Független Művt. Társ. - IV. kiáll.
1931 VI. - Kat.

Jaksa István

Alkotása szerepelt a vasi képzőművészek tav.tárlatán.

P.H.932.III.25.

Jakse Jožko

(Jaksa István)

Festő cikke

( ) Dorffmeister István
képe a szarvaskendi
templomban.

Vasi Szemle

1937. 186. l.

MDK

Jaksa István festő

KMTárs őszi kiáll. 1938. nov. Mücs.

35 l.

MDK

Jaksa István

Imádkozó öreg

KMTárs 1938. őszi kiáll. 28 l.

Jaksa István

MDK

Imádkozó öreg

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

Jaksa István MDK

Olvasó öregasszony

Műcsarnok 1939 dec.-1940 január

MDK

Jaksa István

Olvasó öregasszony, of.

Horthy jub.kiáll. Műcs. 1939. dec. 12. 1.

Jaksa István

MDK

Dunántuli táj

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

Jaksa István

MDK

Dunántuli táj

Műcsarnok 1939. téli tárlat

MDK

Jaksa István, Szombathely

Tanulmányfej, of.

Rabbi, of.

Bucsu Göcsejben, of.

Szegedi, Képzőmüv. Egyes. kiáll. Hungária-szálló

1943. okt. 5 l.

ıtes, 4+1+4 tengellyel, XIX.sz.

Jaksa István

festő

Szombathely

lásd

Szt Márton céh

1943. tav. kiáll

katalogusa

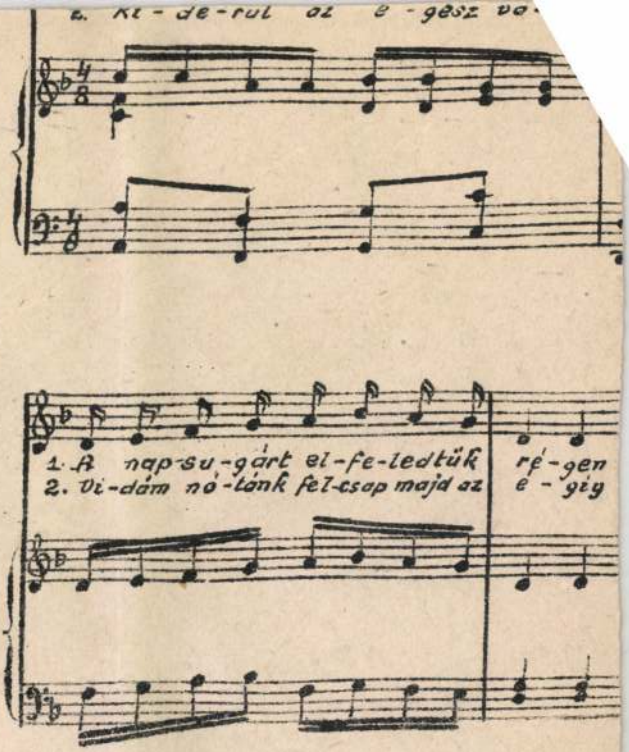

Copyright 1940. by Nén

M.D.K

Jakovetz
köfaragó

Iszó Miklós Rimaszombatba Jakovetz köfaragónál ismerhedett meg a köfaragással.

Szyka Kárdy: Nagymagyar mesterek.
Bp. 1957.

130 l.

Jaksa István

festő

Szombathely

lásd okvetlenül

Dunántuli Szemle

1944. 219–225. l.

képekkel

ugyanitt teljes

életrajza

geprüft

f. 32

Vahot,

Imrich von

Ungarn und Siebenbürgen
in Bildern

Verleger und Redakteure: Franz von Kubinyi und —

JJaksa István MDK

MÁV segédellenőr, festő

MÁV-mühely mütermében... Vasmegye, Szombathely, 1949, ápr. 9.

MDK

Pósfai József: Egy kiáll. margójára. Nyugati Kis Ujság, Szombathely, 1949, ápr. 14.

MDK

Jaksa István, festő

Vándor kulturkocsi kiállitása. Vasmegye, 1949, ápr. 12.

Jaksa István

Pósfai József: Egy kiáll. margójára. Nyugati Kis Ujság, Szombathely, 1949. ápr. 14.

MDK

Jaksa István

Szobám, of.

Balaton, "

1.Orsz. vasutas Képzőmüv. kiáll. 1951. aug.

4. 1.

Jaksa István

Szabad Művészet

1952. 2. n. 96. l.

Szemlékek országos bizottsága
481 1934
1934. okt. 9. n.

Ellennyugt

198.. Pengő.....fillér, azaz:..

.....fillérről, mely összeget a Bu

utca, ~~tér~~...7...szám alatt fekvő.

donát képező és müemléki jellegü épül

után a m.kir.pénzügyminister urnak 19

valamint a Müemlékek Országos Bizotts

kiadott engedélyirata alapján, a Müem

%-os járulék fejében a Müemlékek Orsz

zettem.

Budapest, 1934.....

Jakesa István.

A Vas megyei képzőművészek Szövetsége rendezett kiállításán „Parasztbácsi" c. képe szerepelt. (emlitve.)

Vasmegye, Szombathely, 1952. Jan. 24.

Jaksa István nyugdijas MDK

Müteremrészlet, olf.

Mücsarnok 196o.Vasutasok V.Nemzetk.Képzőm.Kiáll.

MDK

Jaksa István nyugdijas

Müteremrészlet, of.

5. Nemzetk. vasutas képzőmüv. kiáll. Mücs. 1960. jul.

MDK

Jaksa István

"Kőszeg"

szerepelt a kiállitáson.
Oelmacher Anna: Még nem kovácsolódottki a genius loci. A vasi képzőművészek kiállitásáról.
Kisá/ Vas Megye. 1962. dec. 2.

bb 62. jaksa istván festőművész gyüjteményes kiállitása kőszegen

i vid/fm/m/fm 1021 1963. szeptember 18.

a kőszegi jurisich miklós muzeumban szerdán megnyilt jaksa istván szombathelyi festőművész gyüjteményes kiátlitása. a tárlaton a 70 éves müvésznek zömmel a történelmi multu kőszeget ábrázoló alkotásai szerepelnek. /mti

-..-

16.28/n -32-

1915 Jaksa

bb 59. pótfelvétel a peremkerületi zeneiskolákba

i ol/tr vm fm 1963. szeptember 18.

a fővárosi zeneiskola szervezet iskoláiba eddig több mint 14.000 tanuló iratkozott be. az idén különösen nagy az érdeklődés a fuvós tanszékek iránt, de a hegedü, gordonka- ének és zongora-tanszakon is csaknem teljes a létszám. mivel az idén elsősorban a főváros külső kerületeiben kívánják emelni a zenét tanulók számát, ujpest, pestlőrinc, kispest, pesterzsébet, csepel zeneiskoláiban még lehet felvételre jelentkezni./mti/

- . -

16.20/n -31-

1922 Lu

Jaksa István
festő

M.D.V.

A körvegi Jurisich Miklós Muzeumban volt gyűjteményes kiállítása. „Önarkép", „Tanítványaim", „Rábapart Rumnál", „Kamoni arborétum" „Vasi táj", „Dekorációs műhely" „Pecsenyesütők" című képeit mutatta be.

Szövényi István: Jaksa István festőművész kiállítása
Művészet, 1964. április – 40 kep.

M.D.K.

Jaksa István, festő

1963-ban gyüjteményes kiállitása a Jurisich Miklós Múzeumban Kőszegen.

Szövényi István: Jurisich Miklós Múzeum, Kőszeg. 383.o.

Savaria. A Vasmegyei Múzeumok Értesitője. 2. köt. 1964. Szombathely. 1964

Jaksa István

Zenés Iola Könegen, olaj, 24x62 cm

Északdunántúli képzőművének harmadik kiállítása. Székesfehérvár, 1966. kat. merk.: Krabovánszky Zlán. Bev.: Kovács Péter.

6 l.

MDK

Jaksa István

Zeneiskola Kőszegen, o.

Északdunántuli képzőművészek 3. kiáll. Szfvár

Csók I. Képtár 1966.

Maksa István

Kiállításáról Somos Imre ad ismertetést az Életünk 1966. I. számában.

Vas népe 1966. ápr. 10.

M.D.K

Jalsa István

festő

A Savaria Muzeumba vendeett tárlaton bemutatta „Kőszeg a tornyból" c. olajfestményét, az „Ölszár évéskár Kőszegen".

Hagyal Endre: Vasi képzőművészek kiállítása

Művészet, 1966. május - 38 kg

M.D.K.

Jaksa István
festő

A „Vasi táj", „Rába-part Rumnál", „Balatoni táj" cimű tájábrázolási szerepelnek tárlatán. „Keringő espresso" „Iseum" c. képei nyáb-kompozíciói.

Domonkos Ynne: Jaksa István kiállítása.
Művészet, 1966. junius – 44 exp.

M.D.K.

Jaksa István
festő

Kiállításán szerepel az: „Öreg parasztt", a „Sirek", „Esti harangszó", „Levél az unokától", a „Tor kovács", a „Majalis", a „Tanítóanyám", a „Bucsusok" c. képei.

Domonkos Imre: Jaksa István kiállítása.
Művészet, 1966. junius - 44 kep.

M.D.K.

Jakse István festő

A „Fájdalom" a „Puccini halála", a „Három grácia", a „Karakterök" c. műveit is bemutatta tárlatán. Táblképei közül kiállításán szerepel a „Velencei Akváriából", a „Volosca" c. képei.

Domonkos Imre: Jakse István kiállítása.

Művészet 1966. június - 44 lap.

Jaksa István
festő

M.D.K.

A „Halász és a Halászasszony cimű müvei is szerepelnek tárlatán, valamint a „Felvegene, az „Öreg halász". A firenzei világkiállitáson is szerepelt a „Rabbi".

Domonkos Imre: Jaksa István kiállitása.
Művészet, 1966. junius – 44 lap.

Jaksa István
festő

M.D.K

Kiállításán szereplő tájképei: a „Nápolyi kikötő", „Halak a Vezuvon", „Kőszeg a toronyból", „Kőszeg láthépe", a „Chernel-ház", a „Kőszegi udvar", és az „Ólszázevés ház Kőszegen".

Domonkos Imre: Jaksa István kiállítása.

Művészet, 1966. junius - 44 lap

M.D.4

Jaksa István
festő

A szombathelyi Savaria Muzeumban
vendette meg a megyei művelődési
osztály a művész 40 éves festőpályá-
jának összefoglaló áttekintését.
„Kőszegi udvar" (repro)

Domonkos Imre: Jaksa István kiállítása.
Művészet, 1966. junius – 44 lap.

MDK .

Jaksa István

Kiállitási kritika

Vas népe 1966 aug.2o.

Jakes Istvan

Kisfiitasi kritika

Vas Hege 1956 aug. 20.

MDK.

Jaksa István

Kiállitási hir

Vas Népe 1966 dec.2.

MDK.

Jaksa István

Kiállitási kritika

Vas Népe 1966 dec.11.

MDK.

Jaksa István

Kiállitási hir
Vas Népe 1967 juni 15.

MDK.

Jaksa István

Kiállítási bir
Vas Népe 1967 juni 15.

M.D.V.
L.

Jaksa Isto án
festő

Bemutatta műveit a Savaria
Museumban levő tárlaton.

Vinyal Endre: A Szemnyei Műveszektep
Művészet, 1967. augusztus – 42 lap

M.D.K.

Jaksa István, festő

részt vett az 1936. ban
Szombathelyen rendezett du-
nántuli művészet kiállításán

Szelényi Lajos: Adalékok az első szombathelyi Derkovits-kiállításhoz

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1967.XVI.évf.2.sz.

131 old.

MDK

Jaksa István

olaj:

Hóhér-torony

Bábossátor

Kőszeg

Szlovéniai-Vas m.i képzőművészek kiáll.
1967.nov. Szombathely Bavaria Muz.

MDK

Jaksa István

Kiállitási hir

Vas népe 1967 nov.15.

~~Hagyik Istvan~~

ÖVETSÉGE ELSŐ KIÁLLÍTÁSA

ajost, akik szintén erősségei a kecskeméti művész-
elepnek.

A bajai csoportot természetesen ~~Éber Sándor~~ re-
rezentálja, akinek freskófestészetére még vissza fogunk
érni. Ez a művész egyike az ország legjobban frekven-
[illegible] freskótechnika kíváló kezelése jel-

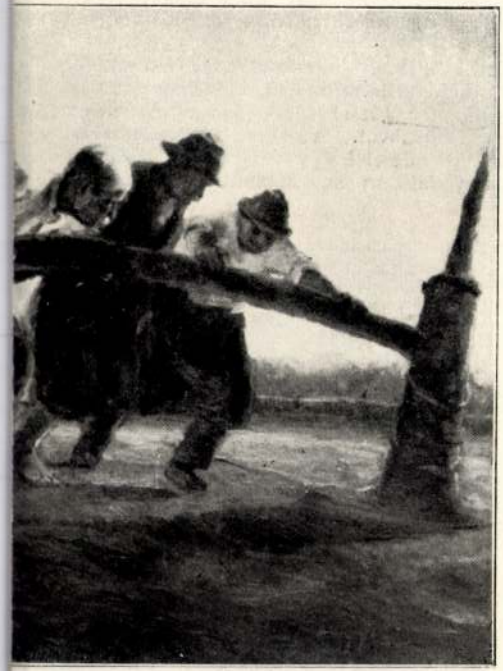

N: KOMPKÖTÉLVONÓK

Képzőművészet
1928. 6. sz. kép.

Jaksa István

helyi művészek között a *Fábián*-házaspár vezet. Rézkar
caik és akvatintáik ennek a mesterségnek pontos ismere
tében mutatják be őket. Rajtuk kívül dr. *Giay* Frigye
szerepel egy nagyon érdekes egyházi csendélettel és *Jaks*
István, *Pogány* Aladár, az ügyes ceruzarajzokat kiállít
Saághy Michaela, meg *Vass* Béla képviselik előnyösen
szombathelyi művészeket. Eger város művészeti életét a

HAGYIK ISTVÁ

6.

JAKOVITS JÓZSEF

83.

JAKOVITS JÓZSEF
(1909–)
83. Áttört akt
bronz, 38,7 cm
Kozák Gyuláné tulajdona

Magyar művészet
1945-49

MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ BR.: HEGYVIDÉK

INTERIEUR MEISSENI VÁZÁKKAL

RUDNAY GYULA: KÖTŐ NŐ

Dr. GAÁL ENDRE GYŰJTEMÉNYÉBŐL

VIDÉKI CENTRUMOK

A BERZSENYI TÁRSASÁG ŐSZI TÁRLATA SZOMBATHELYEN.

Dr. *Ujvári* Ede h. polgármester nyitotta meg a kaposvári *Berzsenyi Társaság* őszi tárlatát, nagyszámu előkelő közönség jelenlétében. Ez az őszi tárlat az első etapja annak a jól átgondolt programnak, amelyet a társaság maga

CSILLAG JÓZSEF: FŐZŐCSKE

elé tüzött, a dunántuli művészek tömörítését. Szombathely társadalma a legnagyobb megértéssel támogatta a társaság intencióját, hiszen az a túlzott centrálizmus amely nálunk minden téren és méginkább a művészetek terén érvényesül, eltekintve az országban már régóta fennálló nagyhirű vidéki telepektől, amelyek a fővárossal amugy is a legszorosabb kapcsolatot tartják fenn-quasi lehetetlenné tette hogy a szétszórtan élő vidéki festőgeneráció szóhoz jusson. A dunántúli szövetség tehát, bizonyos helyzeti energiát adna szétszóródott vidéki tehetségeknek, és kiemeli őket az izolált és igy fejlődésképtelen helyzetükből.

A kiállítás, amelyre a helybeli művészeket is meghivták, 200 műdarabból áll. Anyaga jó. A grafika, vízfestés és pasztell külön teremben kapott helyet. Itt felemlítjük *Tóth* János Vitorlás a Balatonon c. finom tónusba tartott pasztelljét, amelyben nem mindennapi tehetséget látunk. *Gicy* Frigyes, *Vallacher* László kitünő aquarelljeit, *Dragánics* József és *Hodászy* Gábor pasztelljeit, és a *Fábián* házaspárnak a fővárosban is elismert grafikáját.

A nagyteremben a főfalon függnek *Kovács* Jenő József nagy tudással megfestett képei. Régen láttuk a magyar erdőnek oly mesteri interpretálását és a zöld problemájának oly bravuros megoldását, mint a Fehér bükkfa cimü vásznán. Bár szereti a részletezést, nála ez csak eszköz egy magasabbrendű effektus elérésére. Színskálája elsőrangú. *Kunffy* Lajos három képe közül a Falusi utca c. a legqualitásosabb. *Mühl* Gusztáv széles ecsetkezeléssel festett, kitünő tanulmányfejei művészkézre vallanak. *Bácskay* Béla szomorú visszaemlékezése hiven tükrözi vissza Piloty akadémiáját. *Vass* Béla Remetéje biztos kézzel van megrajzolva, az anatomia erős oldala. B. *Farkas* Klára finom tónusú Árvája tehetséges munka. A szombathelyi művészkolónia tagjai közül *Jaksa* sötét tónusú Öreg halászát emeljük ki. *Pogány* Aladár portrékkal szerepel. *Mitrovics* J., *Gaál* Dezső, *Szabó* Alajos, *Kern* Ferenc, *Szilvay* Gyula, *Radnayné* B. Erzsi, *Király* János tájképekkel, illetve csendélettel szerepelnek. *Wetter* szobrász Berzsenyi életnagyságú mellszobrát jó, Engelné *Baiersdorf* Olga „Salome" c. szobrával a modern felfogást képviseli tehetségesen. *Hortobágyi* Ágoston plasztikával szerepel.

A rendezés munkája Kovács J. J. festőművész, a Társaság titkára izlését dicséri. *(Kly.)*

SZÉKELY NAPTÁR. A szegedi egyetem székely főiskolai hallgatóinak egyesülete művészi kivitelű naptárt hozott forgalomba. A kis naptárt ex-librisek és iniciálék diszitik, melyek *Buday* György tehetséges rajzai. Szerény eszközökkel sikerült egy teljesen művészi hatású megoldást produkálni ebben az artisztikus kiadványban.

CSILLAG JÓZSEF: OSKOLÁS LÁNY

Tisztelettel meghívjuk

JAKOVITS JÓZSEF

Áttört akt, 1947

szobrászművész
életmű-kiállítása
alkalmából megjelent
könyv bemutójára
1996. október 10-én
(csütörtökön) 3 órára

A kiadványt
SÜMEGI GYÖRGY
művészettörténész
ajánlja a megjelentek
figyelmébe

Ernst Múzeum
Budapest VI.,
Nagymező utca 8.

A helyszínen a könyv 50%-os kedvezménnyel megvásárolható!

Jakovits József

A

FÜGGETLEN MŰVÉSZEK TÁRSASÁGA IV-IK KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

NEMZETI SZALON
1931. NOVEMBER HÓ

MAK

A Független Művészek Társaságának vezetősége:

Gróf ANDRÁSSY GÉZA
v. b. t. t., elnök

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ
elnök

GYÜGYEI NAGY ZSIGA
ügyv. alelnök

LENGYEL RHEINFUSS E.
alelnök

ifj. GAÁR VILMOS
titkár

dr. POPPER SAMU
ügyész

TÓTH BARTÓK JENŐ
jegyző.

A kiállitást rendezte:
ifj. GAÁR VILMOS és VISKI JÁNOS

A Társaság 1931-ki őszi tárlatának kiállitó tagjai:

gr. Andrássy Géza
Baráth József
Bauer István
Betlen Gyula
Bohn Ferenc
Bokor Vilmos
Borsos István József
Böszörményi Schwarc János
Bundschuh Ottó
Csányi Lajos
Csermely János
Csillag József
Dala József
vitéz Darvassy Istv.
Demeczkyné Volf Irma
dukai Takách Jenő
Ehrenhaftné Hevesi Margit
Endrey Sándor
pankotai Farkas Béla
csallóközi Farkas Lőr.
N. Fodor Olga
Gaál Ferenc
ifj. Gaár Vilmos
Gajzágó Sándor
Gecse Árpád
Héya Zoltán
Jaksa István
Kézdi-Kovács László
Kézdi-Kovács Elemér
Kiss Farkas Imre
Klammer Mariska
Klimo István
Kristsóri Szebeni Jenő
Lengyel Rheinfusz E,
Lichtenstein János hg,
Cs. Mágocsy Etus
Mendly Gyula
Merényi Rudolf
Mészáros Jenő
Nagy Gosztonyi Alice
Gy, Nagy Zsiga
Náray Aurél
Nándory Simon
Nowinsky Jenő
báró Nyáry Albert
Pap József
vitéz Pataky Ferenc
Pálla Jenő
Péchyné Rónay Kynga
Popper Samu
Porter Paula
Prohászka József
Radnay József
Reinerné Istvánffy Gabriella
Ravasz István
Scholler Rezső
Steller Gizella
Cs. Szamosi Imre
Szekeres Béla
Székely Géza
Szöllősy János
Thomaenné W, Margit
Telek Antal
Tóth Bartók Jenő
Tunyogi Szücs Sándor
Turchányi László
Turmayer Sándor
Udvary Pál
Ujházy János
Vadon Benjamin
Vasinka Géza
Viski János
Vitéz Mátyás
Wagner Géza
Dr. Wesselényiné Tonzor Eszter
Záhonyi Géza
Z, Telek M.
Zorkóczy Gyula

LORD ROTHERMERE ARANYÉREM TULAJDONOSAI:

Kézdi-Kovács László (1929)
Endrey Sándor (1930)

LÁSZLÓ FÜLÖP aranyérem tulajdonosa:

pankotai Farkas Béla (1930)

Tagsági ezüstérem tulajdonosai:

Náray Aurél (1929)
Kiss Farkas Imre (1929)
Pap Domonkos (1930)
Udvary Pál (1930)

Kitüntető elismerést nyertek:

csallóközi Farkas Lőrinc
ifj. Gaár Vilmos
Horváth Endre
Kristsóri Szebenyi Jenő
Merényi Rudolf
Pap Domokos
Prohászka József
Tóth Bartók Jenő
Vitéz Mátyás
Viski János
Zierlich Rezső

Festészeti dij nyertesei:

Gaál Ferenc (1929)
Klimó István (1929)
csallóközi Farkas Lőrinc (1930)
Páldy Zoltán (1930)

Szobrászati dij nyertesei:

pankotai Farkas Béla (1929)
szamosi Soós Vilmos (1929)
Sóvári János (1930)

Előszó.

A FÜGGETLEN MŰVÉSZEK TÁRSASÁGA a mai rettentően rossz gazdasági viszonyok között is kötelességének tartja őszi nagy kiállításának megrendezését.

Valósággal önfeláldozás számba megy most művészeink részéről a tárlatokon való részvétel.

Ma a mindennapi kenyérért folyik az élet-halál harc. Kit érdekel a művészi termelés? S ha érdeklődést vált is ki, lehet-e ma szó műpártolásról?

Mégis kötelességünk művésztagjaink közt a családi összetartást ápolni, őket a továbbműködésre serkenteni, lelkükben azt a hitet éltetni, hogy a mélységes nagy nemzeti borulásra a szebb idők uj hajnalhasadása következik.

Művészi munkásságunkban pedig első sorban ápoljuk a *nemzeti érzést.* De épen a *„független"*-szóval demonstráljuk, hogy minden művésztagunk tetszésére bizzuk, milyen modorban fejezi ki mondanivalóit s milyen művészi irányban akar haladni. Az akadémikus izléstől a legmodernebb törekvésig minden művészi munkásságot tiszteletben tartunk, — ha abban komolyság van.

A művészetek nyelve ma annyira változatos, olyan gazdag, — hogy a műpártolás dúskálhat az élvezetekben.

Dúskálhatna, — ha a rombadülő kulturvilág omladékai közt akadnának még élvemaradt műpártolók S ha a „műpártolás" szavának jelentőségét még emlékezetében tartaná a mai idők emberi agyvelője.

Kézdi-Kovács László.

Gróf ANDRÁSSY GÉZA

1	Adria részlet		Mgtul.
2	Olajf.		
3	Matterhorn		Mgtul.
4	Vadászkunyhó		Mgtul.

BARÁTH JÓZSEF

5	Dr. Lénárd Imre arcképe,	ceruzarajz	
6	Zsóka	ceruzarajz	Mgtul.
7	Anyám arcképe	olajf.	

BAUER ISTVÁN

8	Eső után		250.—
9	Alkony		250.—

BETLEN GYULA

10	Térdeplő leány	márv. szobor	450.—

BOHN FERENC

12	Téli tájkép	olajf.	150.—

BOKOR VILMOS

13	Madonna a Dunaparton	olajf.	400.—
14	T. S. úrnő arcképe	olajf.	800.—

BORSOS ISTVÁN JÓZSEF

15	Palatinus strand		250.—
16	Ködös őszi reggeli napsütés		300.—

BÖSZÖRMÉNYI SCHWARCZ JÁNOS

17	Tabáni rész		120.—
18	Cigánytanya	olajf.	350.—

BUNDSCHUH OTTÓ

19	Interieur II.	vizf.	150.—
20	Interieur I.	vizf.	150.—

CSÁNYI LAJOS

21	Hazatérők	olajvázlat	120.—
22	Kivándorlók	olajf.	200.—
23	Őszi napfény	olajf.	150.—

CSERMELY JÁNOS

24	Önarckép	olajf.	200.—

CSILLAG JÓZSEF

25	A Hadnagy utca vége		300.--
26	Firenzei temetés		300.--

DALA JÓZSEF

27	Falurészlet	olajf.	400.—
28	Vásár	olajf.	200.—
29	Erdőrészlet a Bükkben	olajf.	200.—
30	Fák a falu végén	olajf.	500.—

vitéz DARVASSY ISTVÁN

30a	Tiszapart		400.--

DEMECZKYNÉ VOLF IRMA

31	Őszi verőfény	vizf.	200.—
32	Pünkösdi rózsák	vizf.	250.—

dukai TAKÁCH JENŐ

33	Valahol egy régi nótát huznak a cigányok	olajf.	1200.—

EHRENHAFTNÉ HEVESI MARGIT

34	Sorrentoi kikötőrészlet	olajf.	300.—
35	A Fő-utca ködös reggelen	olajf.	250.—

ENDREY SÁNDOR

36	Arckép	olajf.	1000.—

pankotai FÁRKAS BÉLA

36a	Dr. Gaál Endre plakett		Mgtul.

csallóközi FARKAS LŐRINC

36b	Dinnyéskocsi	olajf.	150.—
36c	Vásárrészlet	olajf.	150.—

N. FODOR OLGA

37	Tanulmányfej	olajf.	200.—
38	Édes anyám		Mgtul.

GAÁL FERENC

39	Ősz a városligetben	olajf.	450.—
40	Játéktér	olajf.	250.—

Ifj. GAÁR VILMOS

41	Balatonpart Fonyódnál	olajf.	400.—
42	Ujhuta a Bükkben		300.—
43	Fonyódi kikötő		300.—

GAJZÁGÓ SÁNDOR

44	Őszi nap a Dunán	olajf.	150.—
45	Esti hangulat Szentendrén	olajf.	250.—

GECSE ÁRPÁD

46	Önarckép		300.—
47	Nő keztyüvel	olajf.	400.—

HÉYA ZOLTÁN

48	Fehérruhás nő		1500.—

JAKSA ISTVÁN

49	Tanulmányfej		250.—

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ

50	Tavasz		1400.—
51	Hangulat a bükkösben		450.—
52	Mocsár az erdőben		900.—
53	Hangulat a nyirben		450.—

KÉZDI-KOVÁCS ELEMÉR

54	Három akt		1400.—

KISS FARKAS IMRE

55	Csikós önarckép	olajf.	500.—
56	Tiszadobi parkrészlet	olajf.	250.—
57	Erdei tisztás	olajf.	400.—

KLAMMER MARISKA

58	Interieur	olajf.	700.—

KLIMÓ ISTVÁN

59	Csorba Klárika	olajf.	500.—
60	Halászok a kisdunán		400.—
61	Hangulat	olajf.	500.—

KRISTSÓRI SZEBENI JENŐ

62	Muskátlis udvar		400.—
63	Őszi alkony	olajf.	1000.—

LENGYEL RHEINFUSZ EDE

64	Gróf Andrássy Géza arcképe		Mgtul.
65	Kis pihenő		600.—
65a	Ló portrait		400.—
65b	Árnyékban		Mgtul.
65c	Az első schrapnell		
65d	L. R. E. urnő arcképe		Mgtul.

LICHTENSTEIN JÁNOS herceg

66	Vadkacsa	vizf.	Mgtul.
67	Őzek		Mgtul.
68	Vadlibák	vizf.	Mgtul.
69	Dánvad	vizf.	Mgtul.
70	Vadkacsák		Mgtul.
71	Vadlibák		Mgtul.

CS. MÁGÓCSY ETUS

72	Munka után	olajf.	300.—
73	Muskátlis ablakok		300.—

MENDLY GYULA

74	Falu széle	olajf.	165.—
75	Visegrádi hegyek	olajf.	200.—

MERÉNYI RUDOLF

75a	Erdőrészlet		40.—
75b	Cigánygyerek		50.—
75c	Tanulmányfej		50.—
75d	Álom	rézkarc	25.—

MÉSZÁROS JENŐ

76	Kilátás a Balatonra	olajf.	300.—

NAGY GOSZTONYI ALICZE

77	Dr. Völgyessy kisleányának képmása		

GY. NAGY ZSIGA

78	Aratók	olajf.	5000.—
79	Csendesül a láthatár	olajf.	1200.—
80	Golgotha	olajf.	5000.—

NÁRAY AURÉL

81	Nő hegedűvel	olajf.	700.—
82	Kiti	olajf.	900.—
83	Jaurius leánya	olajf.	1400.—

NÁNDORY SIMON

84	Csendélet, régi könyvek		250.—

NOWINSKY JENŐ

86	Női arckép	pasztell	Eladó

Báró NYÁRY ALBERT

87	Szent Antal látomása	olajf.	25.—
88	Orosz ősz		120.—
89	Tavasz	vizf.	150.—

PAPP JÓZSEF

90	Virágcsendélet	olajf.	300.—

vitéz PATAKY FERENC

92	Tabáni részlet		200.—
93	Tanulmányfejek		150.—

PÁLLA JENŐ

94	A Máv. gépgyárból		200.—
95	Erdőszélén	olajf.	200.—

PÉCHYNÉ RÓNAY KYNGA

96	Dr. Muskovits Gyula arcképe	olf.	500.—

POPPER SAMU

97	Hajóra várakozók	olajf.	200.—
98	Őszi futtatás	olajf.	200.—

PORTER PAULA

99	Kati bakával	olajf.	Eladó
100	Gyümölcscsendélet	olajf.	
101	Rózsák	olajf.	
102	Kilátás Budáról	olajf.	Eladó

PROHÁSZKA JÓZSEF

103	Anya és gyermeke	olajf.	
104	Gitáros		
105	Klári arcképe		

RADNAY JÓZSEF

106	Tabáni ucca		500.—

RAINERNÉ ISTVÁNFFY GABRIELLA

107	Cica tükörrel	olajf.	500.—
107a	Kosok az akol előtt	olajf.	1000.—

RAVASZ ISTVÁN

108	Zagyva folyó melletti részlet	olajf.	200.—

SCHOLLER REZSŐ

109	Őszi fa	olajf.	200.—

STELLER GIZELLA

110	Pihenő öregasszony	olajf.	600.—

CS. SZAMOSI IMRE

111	Az áldóját	terakotta	80.—

SZEKERES BÉLA

112	A cigánysoron	olajf.	350.—
113	L. E. arcképe	olajf.	800.—

SZÉKELY GÉZA

114	Csendélet		300.—
115	Kompositio		400.—

SZÖLLÖSY JÁNOS

116	Fekvő akt		400.—

THOMAENNÉ W. MARGIT

117	Csendélet	olajf.	150.—
118	Apám		

TELEK ANTAL

119	Őszi csendélet	olajf.	300.—
120	Öreg körtefa	olajf.	200.—
121	Rákosi szoros	olajf.	300.—
122	Vadászzsákmány		200.—
123	Tavasz	olajf.	200.—
124	Csendélet	olajf.	300.—

TÓTH BARTÓK JENŐ

125	Balatongyöröki villák		Eladó

TUNYOGI SZÜCS SÁNDOR

126	Csendélet	pasztell	200.—

TURCHÁNYI LÁSZLÓ

128	Kunyhó előtt	bronz	300.—
129	Magányos uton	bronz	500.—

TURMAYER SÁNDOR

130	Olajfestmény		200.—
131	Akttanulmány	olajf.	200.—

UDVARY PÁL

132	Az Ipoly	olajf.	300.—

	UJHÁZY JÁNOS		
133	Tanulmányfej	krétarajz	80.—
134	Napsütéses táj	olajf.	150.—
	VADON BENJAMIN		
135	Tabáni udvar	olajf.	500.—
	VASINKA GÉZA		
136	Anyaság	krétarajz	100.—
137	Krisztus Lévi házában	krétarajz	100.—
138	Levétel a keresztről	krétarajz	100.—
	VISKI JÁNOS		
138a	Sáros út		350.—
	VITÉZ MÁTYÁS		
139	Pihenő akt	olajf.	250.—
140	Tavaszi szürkület a Dunán	olf.	500.—
	WAGNER GÉZA		
141	Készülő vihar a Balatonon		500.—
142	Naplemente a Balatonon		500.—
	Dr. Wesselényiné **TONZOR ESZTER**		
143	Jencike	gipsz	Mgtul.
	ZÁHONYI GÉZA		
144	Napfény délután	olajf.	1000.—
145	Utrészlet	olajf.	400.—
	Z. TELEKI M.		
146	Gyermekfej		Mgtul.
	ZORKÓCZY GYULA		
147	Szépvölgy	olajf.	150.—
148	Eső után		150.—
149	Hüvösvölgy		150.—

Vásárlási tudnivalók.

A műtárgy megvétele esetében a vételár 50%-a lefizetendő, mig a hátralékos rész legkésőbb a kiállitás bezárásakor esedékes

Hikisch

+1934 jun. 28

XVIII. TEREM

† HIKISCH REZSŐ

Hikisch Rezső műépítész 1876-ban, Budapesten született. Középiskoláinak és a felső építőipariskolának elvégzése után két évig id. Ray Rezső műépítész mellett dolgozott. 1896-tól kezdve négy évig élt Drezdában, ahol a művészeti akadémiának, Paul Wallot iskolájának és a műegyetemnek volt növendéke. Ezután Münchenben töltött egy évet Theodor Fischer tanár műtermében, majd Párisba és onnan Olaszországba utazott hosszabb tanulmányútra. 1902-ben jött vissza Budapestre.

Első itthoni sikerét a Kossuth-mauzóleum pályázaton érte el, ahol a III. díjat nyerte el, majd az Erzsébet-emlékműpályázaton az I. díjas csoportba került. 1905-ben önálló irodát nyitott és első műve a kiskúnhalasi városház, szálloda és színház volt. Számos vidéki úrilak és iskolák után főbb alkotásai az 1913-ban megépült budapesti Astoria szálló és a Múzeum-körúti Kund-féle bérpalota voltak. 1916-ban a fővárosi krematóriumi pályázaton I. díjat és ugyanezen évben megbízást nyert a fővárostól egy nagy ravatalozócsarnok megépítésére, amelyre azonban a háború miatt nem került sor. 1919-ben Zala Györggyel együtt I. díjat nyert a végső Erzsébet-emlékműpályázaton s ennek alapján kapott megbízást annak elkészítésére. Nevéhez fűződik a Szent Lukács-fürdő átépítése, számos síremlék és mauzóleum terve, családiházak és villák tervei.

1934-ben halt meg 58 éves korában. A Képzőművészeti Társulat, melynek Hikisch Rezső hosszú időn át belső munkatársa volt, régi kötelezettségének tett eleget összegyüjtött terveinek bemutatásával, mellyel az ő nemes művészetének és szeretetreméltó egyéniségének kívánt áldozni.

Jaksa István

KMTárs 1938. őszi kiáll.

tobli cédulázva /Pg

79. SKUTECZKY DÖME: Páris ítélete. Magántulajdon.
80. KARLOVSZKY BERTALAN: Parasztasszony. Fővárosi Képtár tul.
81. HOLLÓSY SIMON: Falurészlet. Weiss Fülöp tul.

XVII. TEREM

310. R. UITZ JÁNOS: Falusi utca.
311. KÜMMERLE PÁL: Egyedül otthon.
312. VÁGNER ANDOR: Esti szürkület.
313. OZORAI GULYÁS JÁNOS: Menyecske.
314. PORTER PAULA: Őszi napsütés.
315. Z. HADZSY OLGA: Árpádházi Boldog Margit.
316. RAKSSÁNYI DEZSŐ: Árpádházi Boldog Margit.
317. KÖLBER DEZSŐ: Árpádházi Boldog Margit.
318. Z. HADZSY OLGA: Árpádházi Boldog Margit.
319. KRUSNYÁK KÁROLY: Árpádházi Boldog Margit.
320. szörényi REISCHL KÁROLY: Árpádházi Boldog Margit.
321. FESZTY MASA: Árpádházi Boldog Margit.
322. BURIÁN IRÉN: Tanulmány. Pasztel.
323. SCHOLLER REZSŐ: Téli táj.
324. SÁROSSY ENDRE: Női arckép. Pasztel. Mgt.
325. VÁGNER ANDOR: Eső után.
326. FERENCZ IRMA: K. Gy. arcképe. Magántulajdon.
327. SOLYMÁSSY C. VIKTOR: Őszi délután.
328. KÜMMERLE PÁL: Műteremben.
329. BÁLINT ÁRPÁD: Budapesti városrészletek.
330. R. UITZ JÁNOS: Tanulmányok.

Jaksa István

festő

tovább

»FIGYELŐ«
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-632.

Lap: Vasutas Szombathely.

Megjelent: APR - 9

A MAV-műhely műtermében lesz a szabadiskola kiállitása

93

A Vasutas Szakszervezet szombathelyi MÁV műhely Képzőművészeti Szabadiskolája képkiállitást rendez a műhelyben lévő műteremben.

A kiállitás vasárnap, április 10-én délelőtt 10 órakor nyilik meg ünnepélyes keretek között és szerdáig, április 13-ig lesz nyitva.

A festmények legnagyobb része tájképeket, csendéleteket ábrázol, mig a rajzok leginkább anatomiai tanulmányokkal foglalkoznak. Kiállitják többek között Jaksa István MÁV segédellenőr, Nagy József irodasegédtiszt, Under Károly fényező festményeit.

A kiállitás külön eseménye az lesz, hogy a budapesti Vasutas Képzőművészeti Szabadiskola vándor kulturkocsijával szintén résztvesz rajta. A kulturkocsit a műhely melletti vágányra állitják be és ott lehet megtekinteni a budapesti vasutasok képeit és szobrait

3

borra. a szegénye
gok. kizsákmány

90516. szám.

A Müemlékek Országos Bizot

VASMEGYE

hírek

SABARIA MOZI

KEDD

Hétfő—Kedd

HURRÁ TAVASZ

Kettős főszerepben **Orlova**

PÁRTHIREK

A Magyar Dolgozók Pártja szombathelyi szervezete április 14-én, csütörtökön délután 6 órakor összevont pártnapot rendez a városi Kulturházban. Előadó: Fekete Károly elvtárs, az Országos Központ kiküldötte. Minden párttag feltétlen jelenjen meg a pártnapon.

Házasság. Kalmár József elvtárs, az MDP vasmegyei bizottságának alkalmazottja és Horváth Mária husvét vasárnap este 7 órakor tartják esküvőjüket a ferenceseknél.

Meg
az I

Szomba
néző előtt
jelvénysze
esan 4 ó
eléneklése
renc, a M
felelőse n
nepséget.

— Uj i
ezzel a mo
országon -
között. —
mal lehető
az ország
rétegei ta
gyenek sp
gükről,
ügyességük
ségükről.
lyet az elér
büszkén vi
sikeresen p
azt fogja j

a mege
demokrác
sport teré
helyüket.

A Nüemlékek Or
lent „Magyarország Nüeml
az igazgatásom alatt áll
sztves megküldéséért úgy
Országos Tanácsának a ki
valamint a magam nevében
kadémiánkat továbbra is
ba ajánlom.

MÉLTÓSÁGOS ELT

8

395 szám.

1907-8

A kassat kir. államt jog

Jaksa István
Kovalik

93

A képzőművészeti szabadiskola kiállításának meglepetése:

a vándor kulturkocsi kiállítása

Szép eredményeket mutatnak fel a MAV munkásfestők

Mint szombati számunkban megírtuk, a Vasutas Szakszervezet szombathelyi MÁV műhely Képzőművészeti Szabadiskolája vasárnap reggel 10 órakor nyitotta meg a MÁV műhelyben lévő műtermében kiállítását.

A kiállítás két részből áll: a műtermi kiállításból és a Vasutas Képzőművészeti Szabadiskola vándor kulturkocsijából.

A műteremben kiállított rajzok és festmények felölelik

a szombathelyi Vasutas Szabadiskola növendékeinek legjobb alkotásait

Az anyag tulnyomó részét tájképek alkotják, azonkivül néhány nagyon szép csendéletet és tanulmányfejet láttunk. Kiállításra kerültek *Pintér* György polgármester, *Jaksa* István, *Unger* Károly, *Nagy* József és még néhány nagyon tehetséges festő alkotásai.

Tekintetbe véve azt, hogy a képek alkotói mindannyian kézigeskezü munkásemberek, akik máris komoly képességet mutatnak fel, de iskolázás terén most teszik az első lépéseket, — meg kell állapitani, hogy

a kiállitás minden várakozást felülmult.

A fent emlitett festmények mellett számos tollrajz és anatómiai tanulmány szerepelt, melyek kiérdemelték szakavatott kritikusok legteljesebb elismerését is.

A kiállitás második részét képező kulturkocsi nagy meglepetést hozott nemcsak az érdeklődőknek, de maguknak a rendezőknek is. Eredetileg ugyanis ugy voltak értesülve, hogy a vándorkocsi a budapesti Vasutas Képzőművészeti Szabadiskola anyagával érkezik. Ehelyett azonban

a XIX. és XX. század legnevesebb magyar festő és szobrászművészeinek kiemelkedő és legjellemzőbb alkotásait válogatták össze,

hogy egy kis izelitőt hozzanak a vidéki városokba azokból a remekművekből, melyeket Budapest muzeumlátogató közönségének módjában van megismerni. Találunk a képek között *Munkácsyt, Rippl-Rónait, Vaszaryt, Derkovitsot* és még sok számos világviszonylatban is ismert alkotást.

A kiállitás ugyan szerda estig van nyitva,

a kulturkocsi azonban csak szerda reggelig tartózkodik Szombathelyen.

A vasárnap megnyilvánuló érdeklődés nagy volt és remélhetőleg meg lesz a folytatása

Európában mi büszkélkedhetünk egyedül ilyen vándor kulturkocsival

és Szombathely közönségének ki kell használni a ritka alkalmat, mely lehetőséget ad arra, hogy nagy mesterek alkotásaiban gyönyörködhessenek.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VAS NÉPE

19[illegible] DEC 21

Jaksa István
102

Csak ezt akartam mondani..

Legjobb mindjárt az első gondolattal kezdeni: bizonyára nem anynyian vették kézhez a meghívót, mely a Savaria Múzeumba invitálta a címzettet, hogy meghallgassa Faller László műtörténészt, mint ahányan a székeken üldögéltek szerdán este Szentléleki Tihamér szobájában. Eső ide, lucsok oda, legalább a legközvetlenebbül érintettek, a városban, a megyében élő képzőművészek eljöhettek volna. Faller ugyanis az északszlovéniai és Vas megyei képzőművészek kiállítása című előadásában, ha új megállapításokat és értékeléseket nem kockáztatva is, de végső soron mégis velük foglalkozott.

Faller László előadásának sem részletezésére, sem értékelésére nem vállalkozunk. Néhány érdekes, vasi vonatkozású megállapításáról azonban — úgy véljük — okvetlenül szólnunk kell. Ilyen például Vas megye művészetének összefoglaló jellemzése. Szerinte e táj művészetének értéke sokféleségében rejlik. Nincs előbbre, sem hátrább az ország más művészeti tájainál. Ez főképpen a festészetre vonatkozik, de minden művészeti ágban a művész egyénisége határozza meg önmaga értékét. A szobrászat helyzetéről a kissé szétesö előadás tartalmazott ugyan néhány helytálló megállapítást, de ezeket általános érvénnyűeknek kell elfogadnunk. Ilyen megállapítás például az, hogy az iparművészet hozzáférhetőbb a lakosság számára, mint a kifejezetten szobrászati alkotások. Okként elég, ha csak azt említjük meg, hogy az utóbbiak birtoklása nem kevés nehézségbe ütközik az előbbiekéhez képest. Mindamellett a vérbeli iparművészeti alkotás is beszélhet a nagy szobrok nyelvén.

Nem tudom, az előadónak ténybeli ismeretei vannak-e róla, vagy csak sejti, hogy a megye képzőművészei összetartó erő vonzásának hiányában, szinte csak keringenek egymás körül, de elhatározottan úgyszólván soha nem találkoznak. Értékalkotásuk egymásról esetleges és szubjektív. Bárhogy is van, javaslata, hogy valami módon nyilván kellene tartani, melyik művész hol, mikor és milyen tárlaton állított ki, igen megszívlelendő gondolat. Ez egy fajta kataszter lenne a megye művészeinek és művészetének helyéről, rangjáról az ország nagy térképén...

És még valamit. Nagyon kíváncsian és mégis szorongva ültem a székemen, amikor a fiatal műtörténész arra vállalkozott, hogy néhány mondattal „színvázlatot" ad a megye képzőművészetének néhány ismertebb reprezentánsáról: Jaksa Istvánról, Horváth Jánosról, Majtényi Károlyról, Németh Mihályról, Geszler Máriáról, Mészáros Jánosról. A nevek mindnyájunk előtt ismerősek, jó csengésűek. Kiválasztásuk indokolásával azonban adós maradt Faller László, s így — érzésem szerint — megkérdőjelezett más nevekkel kapcsolatban kialakult értékítéleteket. A teljesség igénye természetesen túlzott lenne, de az alaposabb körültekintés sohasem hiábavaló erény, még táj-viszonylatban sem.

Az érdekelt hallgatóság részéről elhangzott egyetlen kérdés nem provokált vitát, s ebben — úgy érzem — valóban a „tájjelleg" a ludas.

De azért valami mégis elindult.

(várhelyi)

Kisházi Ödön képviselői körzetében

Befejeződött a vasvári járás pártvezetőségeinek tanfolyama

Tegnap egész napos látogatásra Vasvárra, illetve a járásba érkezett Kisházi Ödön, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, az Elnöki Tanács helyettes elnöke, a vasvári járás országgyűlési képviselője. A vendéget Czibók Antal, a járási pártbizottság első titkára, és Vitályos Sándor, a járási tanács vb elnökhelyettese fogadta és kalauzolta.

A program kiemelkedő eseménye volt az alapszervezeti párttitkárok és vezetőségi tagok tanfolyamán tartott országgyűlési képviselői tájékoztató. Ez volt az utolsó foglalkozási nap, amelyen többek között Kisházi elvtárs adott tájékoztatást az MSZMP Központi Bizottsága és az országgyűlés legutóbbi üléssza-káról,

s tolmácsolta a párt és a kormány vezetőinek üdvözletét, a maga jókívánságait.

Felszólalása elején bizonyította a gazdaságirányítás régi rendszere reformjának szükségességét, a gazdaságos-

A parlament legutóbbi üléssza-káról szólva méltatta a képviselő a 155 milliárdos költségvetés vitáját és elfogadását. Hozzátette, hogy a másfél milliárdos deficit nem kétségbeejtő, bizonyos pénzügyi machinációval akár el is lehetett volna tüntetni. Mi viszont nyíltan és őszintén beszélünk, s költségvetésünk végrehajtását bárki nyomon követheti. Reméljük, hogy a következő években deficit nélkül is tudunk tervezni és gazdálkodni. Azt sem titkoljuk,

hogy a vállalatok a tervezettnél 5 milliárddal többet teljesítettek,

de ezt felemésztette a másutt gazdaságtalan termelés állami támogatása.

Részletesen beszélt Kisházi elvtárs a mezőgazdasági termelés alakulásáról, amely — figyelembe véve, hogy idén volt az évszázad legaszályosabb tavasza és ősze — a számításnál is kedvezőbb. Aláhúzta a további gépesítés fontosságát, a tsz-, és a földtörvény jelentőségét. Beszámolt az országgyűlési vita

Az általános és középisko
lákban ma befejeződik a to
nítás, ezzel az első félév

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VAS NÉPE

1968 NOV 10

1021

A Vas Népe galériája

Jaksa István

Jaksa István: Fák alatt (olajfestmény)

...ttkor

vagy ne sózzunk?

szatartja a szervezetben a vizet. Minél több sót fogyasztunk, annál vizenyősebb a szervezet, minél kevesebb testünk sótartalma, annál szárazabbak az emberi szövetek.

A sótartalom veszélyes csökkenése főleg akkor fenyeget, ha a szervezet nagy melegben, nehéz fizikai munka hatására sok sót veszít, vagy ha valamilyen betegség következtében csökken a test sótartaléka. Meleg helyen dolgozóknál vagy sportolóknál ez a sós keksz vagy ital fogyasztásával is elérhető. Vesebetegségnél és magas vérnyomásnál viszont káros követtását az ember természetes szomjúságérzete irányítja. A vés és szövetnedvek besűrűsödésekor a nyálkahártya kiszáradása jelzi, hogy folyadékfelvételre van szükség. A vér és a szövetnedvek sótartalma normálisan valamivel kevesebb, mint egy százalék.

Az elmondottakból kiderül, hogy a túlságosan kevés, vagy túlságosan sok só fogyasztása egyaránt káros hatást gyakorol a szervezetre. Ha kevés sót fogyasztunk, akkor a vérnyomás lecsökken. A gyomornedvek sósavának csökkenése miatt az étvágy romlik és a szervezet legyengül. Túl erős

kötényruhák

Iskolában, sporthoz, vagy nappali viseletre nagyon célszerű a kötényruha. Képeinken kötött és horgolt változatát mutatjuk be, melyeket szintén kötött pulóverekkel nagyon jól ki lehet használni, amellett divatos is.

1. sz. képünkön gombos, spicces kivágású kötényruhát mutatunk be, hozzáillő csíkos kötésű pulóvert. A ruha és a pulóver készítése nem munkaigényes, így bátran nekivághatunk a kötésnek. A kivágást a gomboláspántig célszerű csupa rövidpálcával körülhorgolni, így nem nyúlik meg. 2. sz. képünkön ingruhához hasonló modellt mutatunk be. A ruhát rizskötéssel készítjük kis gallérral és rejtett zsebekkel. 3. sz. képünkön mély kivágású, egyszínű horgolt ruhát láthatunk, a színnel harmonizáló, csíkos pulóverrel. A horgolás mintája: a megfelelő hosszúságú láncszemsorra csupa rövidpálcát horgolunk. A következő

Jaksa István

Szerepel a „Pannon táj - pannon ember" c. kiáhításon Kombathelyen

Bertalan Lajos: Képek, szobrok
Szlovéniából, Vas megyéből

Vas Népe 1968 XII. 8.

Jaksa István
Szombathely

Bábossátor olaj 13 x 24 cm
Gendélet a nebadban " 23 x 32 cm

V. Északdunántúli Képzőművészek Kiállítása. Bp.
Műcsarnok 1970. Kiáll. kat. Bev.: Kovalovszky Márta.

Jarsa István nyugdíjas

Műterem zérilet, olaj, 40×50 cm

Vasutasok 5. Nemzetközi Képzőmův. Kiáll. Bp. 1960.
Katalógust kesk. Kovács János

28

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VAS NÉPE
1969 FEB 2

A Vas Népe galériája

1021

Jaksa István

Jaksa István: Kőszegi házak

, vagy a vegyszerekre ra-
ztott rövid útmutatók.
A Növényvédelmi enciklopé-
sikerét megyeszerte tapasz-
juk, magasabb képzettségű
lkemberek körében. Nem
e lenül. A megyei tanács
alyról készült összegező je-
ítése szerint megyénkben 280
r holdon használtak vegy-
reket. Tompa György, az
aiújfalui Állami Gazdaság
zgatója mondja, hogy ta-
ly a gazdaság területének
nden négyzetmétere vegy-
rt kapott. Vagy gyomirtás-
ıt, vagy különféle kártevők,
egységek elleni permetezés-
ıt. Sem az arány, sem az
zesített számok csökkenését
n várhatjuk. Sőt! Ugyanak-
tanúi vagyunk a hozzáér-
szakismeret nélkül alkal-
zott vegyi védekezés kára-
is. Nem múlik el eszten-
mérgezés, haláleset nél-
. De talán ennél is nagyobb
a rombolás, amit a hozzá
n értéssel használt vegy-
rek az állat- és növényvi-
ban okoznak, s tegyük
ıdjárt hozzá, mivel az em-
állati és növényi eredetű
lálékokat fogyaszt, az em-
i szervezetben is. Ezért
-egy, a kor színvonalán

esi, gépesítési problémák so-
ra jelentkezik, amelyekben
hozzáértő, neves emberektől
igen jól jön egy-egy eligazító
szó. E tekintetben külön ki-
emelem a szakfolyóiratokat. A
Magyar Mezőgazdaság, a Köz-
gazdasági Szemle és néhány
más szakmai lap, folyóirat is
nagy segítségünkre van.

Rádóczi Antal, az egyházas-
rádóci tsz elnöke ugyanígy vé-
lekedik. Különösen a Magyar
Mezőgazdaságot emeli ki,
amelynek vezető szakemberek
számára különös értéke az
irformációs melléklet. Nálunk
— mondja ki — minden füg-
getlenített vezetőnek jár.

Katz Tibor, a szakirodalom
és szakértelem problémáját
más, mondhatni sajátos oldal-
ról is megközelíti. Szakköny-
vet — szegezi le — csak olyan
ember kezébe érdemes adni,
aki hasznot is húz belőle.
Ezért a szövetkezetek által
kulturális célokra költött
pénznek nagy fontosságot tu-
lajdoníthatunk.

A kemenesaljai Úttörő Tsz
talán országra kiterjedő pél-
dával járt elöl e téren. A tsz
központjában Vönöckön már
évek óta a szövetkezet fizeti
a művelődési ház igazgatójá-
nak fele fizetését. Az idén úgy

pe
Sz
is
ko
id
bő
ah
ba
m
ta

pa

szövetkezetei tavaly 50 ezer forint értékben vettek szakkönyveket, üzemi könyvtáruk felfrissítésére. Katz Tibor, akit elsősorban mint szakembert, a talajkémia érdekel, évi 2000 forintban méri szakkönyvtára gyarapodását. Másutt az igényeknek és lehetőségeknek megfelelően a folyóiratokat részesítik előnyben.

Változatos, sokszínű az a munka, amely megyénkben a szakirodalommal, terjesztésével és felhasználásával függ össze. Mint maga az élet, amelyet ezek a könyvek és folyóiratok is segítenek teljesebbé, gazdagabbá tenni azok hasznára, örömére és javára akik a mezőgazdasággal foglalkoznak, vagy vele valamilyen kapcsolatban állnak.

Szanati Anna

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VAS NÉPE

1963 JAN 8

Vasi kislány sikere az NDK-ban

Jaksa I.

Kedves hírrel kopogtatott be szerkesztőségünkbe Jaksa István festőművész. Elmondta, hogy egyik volt rajzszakköri tanítványa sok más magyar fiatalhoz hasonlóan az NDK-ban vállalt munkát és jelenleg Luckában dolgozik. A kislányt Szaller Erzsébetnek hívják és korábban a szombathelyi cipőgyárban dolgozott.

Az idős szakkörvezető újságot is mutatott, amely tanítványa NDK-beli kiállításáról közöl képet és hírt.

Az „Unsere Arbeit" (Munkánk) című lap decemberi számában megjelent kiállítási foto aláírása:

„Minden küldött megtekintette a kis képtárat, ahol a fiatal magyar Szaller Erzsébet bemutatkozott. Egy sor szép olajfestmény bizonyította tehetségét, ügyességét és nyújtott kitűnő alkalmat hasznos időtöltésre."

Mesternek és tanítványának egyaránt gratulálunk.

információ igényt kielégíteni.

Helyet kapnak a lapban a vállalati-ármunkával kapcsolatos tájékoztató anyagok, továbbá pénzügyi jellegű információk, beleértve a bank-kapcsolatok gyakorlati kérdéseit. A jövőben minden számban egy teljes oldalon foglalkozik a Figyelő nemzetközi gazdasági

AP

Ingatlan

Azonnal beköltözhető kétszoba, összkomfortos, kertes családi ház eladó. Szombathely, Tarcsa u. 14. szám. Érdeklődni délután 4 óra után. (89)

Bútorozott terén albérleti ba kiadó Szo hely. Mátra (Csónakázótón

Másfélszobás, komfortos téses lakás m tározott időr bérletbe kiadó meket „Derk jeligére a bathelyi Hi

Maksa István

Szerepel az alábbi tárlaton

N.N.: Szlovéniai-vasi képzőművészek
közös kiállítása Szombathelyen

Vas Népe 1968 XII. 1

Jakovovics, László, sculptor. MDK

Veszprém (épült 1730 körül) Az 1798-1803 évek közt a renoválá si munkák kifizetései között szerepel, mint "sculptor."

A veszprémi plébániai anyakönyvek szerint?

1777-ben 26 éves, házasságot köt Hácszler Dorottyával, meghal 1806. márc. 7-én, 57 éves korában.

Aggházy Mária: Adatok a dunántuli ferences kolostorok művészeti tevékenységéhez a XVIII. sz. -ban. Müv. Ért. 1956. V. évf. 2-3. sz. 197.o.

Jakowecz rimaszombati kőfaragómester

Izsó Miklós küzködései.
Literatura VI. évf. 1931. 5.sz. 183 l.

JAKOWITZ, Karl Heinrich, pozsonyi szita-
lovmester

K. H. J., bürgerl. Tischlermeister, 1 éves lánya meg-
halt. (1777, 67. szám, 8 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Jakowetz Antal

Köfaragó

Rimaszombaton
az 1850-es
években

Az 1850-es évek elején
Izsó Miklós az
ő műhelyében
dolgozott.

Szana T.: Izsó Miklós
élete és munkái.
Bp. 1897. 8. l.

367 Csók István: A homokban.

Jakozny János (?)
fertő

Fővárosi Lapok 1896. okt. 9., 6. old.
(Ujdonságok. Verbőczy arczképének leleplezése.)

Kalmán

Jaksa András

esti tanfolyam.

8 ok államsegély

Érkezett 1907/8. 19. l.

An

Muemlekek Orszagos Bizottsaga

13

B u d a p e s t

U n g a r n

IV Rákos-ü. 10

Tóth Sándor:
Hegyi ikonok

Bakallár Józsefnek

a hó a fákon nyújtó gyakorlatot végez
halálforgások erdők dombjain
bedűlt kemencék kő-csigolyái
vonatok sor-lapja (elítéltek pecsétje)
közeledő-távolodó utakon

⁂

a vaspályát sáncok szorítják
sötét falakhoz néhány perc
mégis évek záradékai
a hó új startok fénye
amikor felpattan a szem-zár

az adósságokat vesztesek számlájára írják

⁂

két összetákolt gerenda
középpontjában világ-ég íve
hol madár-szív várja a nyugovást
ösztönében a vigasztalás kényszerét
hagyja a veszteseknek
s a lehanyatló Főről énekel

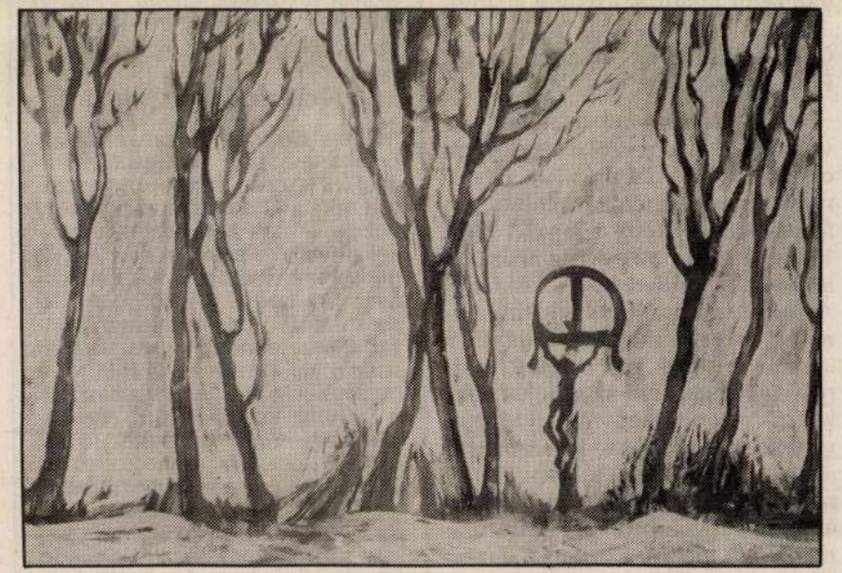

Bakallár József: Miatyánk

Kapuvár-házhelyi Stációs keresztút

Jáky György, az ékszerdoboz-szépségű kapuvári-házhelyi Sarlósboldogasszony-templom tervezőmérnöke, oltárképének festője, színes ablakainak, művészi padjainak tervezője égetett agyagból készítette el a templom stációs keresztútját. Már a templomtervezéskor, a belső tér kialakításánál számításba vette a keresztút elhelyezési lehetőségét. A bejárattól balra lévő falon négy, jobbra pedig — a kóruslépcső utáni falfelületen — három keretezett stációt alakított ki. A hét stáció a jezsuita keresztút jeleneteit idézi fel, amelyeknek szép példáját képviseli a győri Kálvária is. A szenvedéstörténet hét jelenete: *Az olajfák hegyén, Júdás csókkal árulja el az Urat, A főpap előtt, Jézus megkorbácsolása, Jézus tövissel koronázása, Ecce Homo, Jézus elesik a kereszttel.* A Megváltó halálát a templom feszülete jelképezi. (A szentélyhez csatlakozó falrészen lehetőség nyílik később majd a Golgota külön megjelenítésére is.)

A stációk terrakotta domborművekként, zománcozás nélkül, natúr téglaszínben készültek. Keretezésük a templom belsőépítészeti stílusát, a berendezésekben visszatérő forma-elemeket követi. A keretek anyaga világos tölgyfa és diófa. A stációjelenetek színhatásában — eltérve az oltárképtől — a körülvevő forma sötét tónusú. A stációk szám-figurája tölgyfából való. A felső kiskereszt a tabernákulumhoz hasonlóan aranyozott. A megvilágítást a stációk elhelyezéséhez igazítják, hogy a domborművek jobban érvényesülhessek a ferde irányú fényben. A stációs keresztút felszentelésére március 22-én, pénteken 5 órakor került sor.

Cs.V.I.

Kondor Béla

Századunk második felének egyik legnagyobb formátumú képzőművésze volt. Fejfáján az 1931-es és az 1972-es évszám szerepel. Megalkuvást nem ismerő, teljességre törekvő egyénisége számos nehézséggel találkozott. Művészi világképének központi alakja a keresztre feszített Krisztus. Számos változatban elkészítette. Születésének 65. évfordulóján egyetemes művészetének behatóbb tanulmányozásával emlékezhetünk méltóképpen rá.

(f.)

Pléhkrisztus, 1964

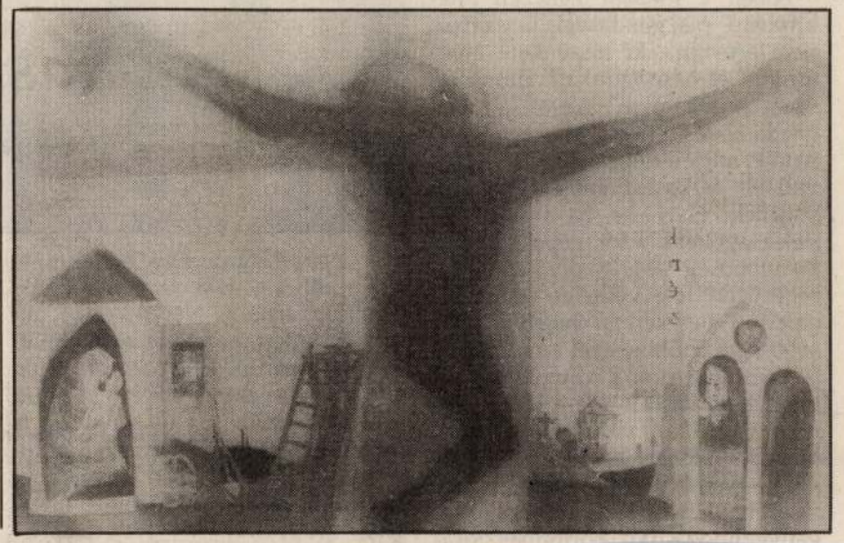

Jáky György

Egyházak — nemzeti kisebbségben

„Kinőttük a régi cipőt..."

Az országhatáron kívüli, a szomszédos országok területén élő magyar egyházak képviselői számára rendeztek konferenciát március 7-8-án Visegrádon a Hanns Friedrich Neumann Alapítvány támogatásával. Az erdélyi felvidéki, délvidéki és kárpátaljai magyar keresztények képviselői jelenlegi helyzetükről és kilátásaikról beszéltek. Gábor Bertalan nagykaposi esperes plébános a Szlovákiában élő magyarok nevében beszélt:

Az ezredvég felé haladunk. Napjaink új lehetőségekkel és kihívásokkal terhesek. Az emberek világnézetük szerint fogalmaznak jövőt és életet. A századvég politikai és gazdasági változásai után úgy tűnik, nemcsak a damaszkuszi úton van csúcsforgalom, de az értékek piacán is. Ma mindenki kereskedik. Piacgazdaságra hivatkozva advesz. Árul...

Ebben a sokszor nehezen áttekinthető piacgazdasági hajszában nem árusítjuk ki népünket? Nem áruljuk el önmagunkat? Sietve teszem hozzá, nem vagyok a piacgazdálkodás ellen, de megengedhető-e, hogy a népek életében a legvadabb farkastörvények érvényesüljenek? Helyes-e, ha a nagy népek megehetik a kis népeket? Jó-e, ha a többség magába olvasztja a kisebbséget? Jó-e védtelen és kiszolgáltatott helyzetben hagyni a kisebbséget a többséggel szemben?

Nem vagyunk-e komoly késésben? Nem késtük-e le a közös Európa vágyálom vonatát? Az Egyháznak valóban az-e a küldetése amit egyesek szánnak neki? Nevezetesen, hogy aktivitásban: szegénygondozásban, börtönpasztorá-

ki megújulásáról úgy beszéljünk, hogy abból valakit is kihagynánk, netán kizárnánk. Népünk csak akkor újul meg, ha ebből a folyamatból nem zárjuk ki a határon túliakat. És Szlovákia is csak akkor lesz lélekben tökéletes, ha kisebbségei is lelkileg megújulnak. Az egyház hitelesen akkor lesz Isten szent népe, ha felelősségünk mindenkire kiterjed.

Az okot ne másban keressük. Ne mások megtéréséért sóhajtozzunk: nekünk kell megtérnünk. Nekünk. Nekem. Az én népemnek. Az én országomnak. Az én egyházamnak. A változást magunkon kell kezdeni. A határon túl élő magyar kisebbség sokkal könnyebben megmarad, ha van egy erős anyaország: erkölcsében és gazdaságában virágzó ország, szavahihető, rendet szerető

élők — igyekszünk mindent megtenni. Küzdve és küszködve ragaszkodunk kultúránkhoz, anyanyelvünkhöz, emberségünkhöz és erkölcsi felfogásunkhoz. Sajnos az utóbbikért vívott küzdelmünk egyre nehezebb: a szatelit-kultúra mindnyájunk szobájába begyürüzött. Ezért, érdemes lenne megfogalmazni megmaradásunk teológiáját, ha úgy tetszik filozófiáját. Olyan szellemek nyomán, mint Prohászka és II. János Pál...

4. Úgy tűnik: hatalmas kőtömb választja el egymástól a népeket, az országokat, az egyházakat. Olyan nagy, hogy érthető a kérdés: „Ki fogja elhengeríteni a követ?" (Mk 16,3.) Itt látom az egyház óriási felelősségét, küldetését és feladatát. Az egyháznak rá kell mutatnia Arra, aki erősebb minden sziklánál. S akinek erejével mi magunk tudnánk elhengeríteni az utunkat elrekesztő kőtömböket. Az egyháznak világosan meg kell fogalmaznia saját küldetését, s a kőgörgetésben munkatársul kell hívnia minden embert: a hívők hitükből eredően, a nemhívők pedig a világért érzett felelősségüktől indíttatva cselekvően együttműködhetnek.

HÍREK

Kada Lajos kinevezése

II. János Pál pápa *Kada Lajos* érseket, Spanyolország apostoli nunciusát kinevezte az Andorrai Fejedelemség apostoli nunciusává. Andorra a Keleti Pireneusok hegyláncolatában fekszik, Spanyolország és Franciaország között. A legnagyobb az európai kisállamok között. Területe 464 négyzetkilométer, nagyjából akkora, mint Budapest. Az összes európai miniállam együttvéve sincs ekkora. A Vatikán több mint tízszer kisebb az Andorrai Fejedelemségnél. A földrajzi fekvése miatt rendkívül elszigetelt, de természeti szépségekben gazdag, növény és állatvilágban változatos ország, újabban népszerű idegenforgalmi központtá fejlődött. MK

Nőnapi felhívás

Michele Giordani bíboros, Nápoly érseke a nőnap alkalmából felhívást tett közzé, amelyben arra szólítja fel az állami szerveket, hogy küzdjenek hatékonyabb eszközökkel a leánykereskedelem ellen. A nőnap emlékeztesse őket kötelességükre, hogy számolják fel a prostitúciót, védelmezzék a bűnszövetkezeteknek kiszolgáltatott fiatal nőket. Afrika és Kelet-Európa országaiból tömegesen toborozzák a lányokat, kiskorúakat is, munkalehetőség hamis ígéretével, mutat rá a bíboros. Amikor megérkeznek Olaszországba, nincs más választásuk, csak a prostitúció. Az olasz és általában az európai törvényhozás semmit sem tesz e jelenség felszámolására. A jogállamok azonban nem hunyhatnak szemet a modern nőkereskedelem felett.

Jaksa István

szombathelyi festő

ired

Magyar Művészet

1936. 121 l.

Jaksa István

festő Kombathelyen.

Esti harangszó és Koldus
a templomban c. Lajfest-
Meinyésvel vett részt a
Képrőművészek Vidéki
Szövetsége 1928. évi tartalmi

DM X. 221

A tekintetes kir. .....

.....

Vonatkozással f.évi.....hó
.- n .....sz.a. kelt b. átiratá-
van szerencsém felkérni, hogy amennyi-
ı a vezetése alatt álló kir.....
ıttárában kiselejtezés alá kerülő iratok
:ött irodalmi, történelmi és általában
.ományos értékűek volnának ezekre a Mu-
mok és Könyvtárak Országos Főfelügyelő-

Jaksa István
festő kombatherly

lásd

Szeged öszi tárl. 1943

felv
1944 febr.

Jaksa István

ferences

rend

Fehérkombathely

163. l.

HELYSÉG

POZSONY.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Fest

KOR

142

ŐRZÉSI HELYISÉG

Honism.Muzeum.

TULAJDONOS

MÉRET

125 x

TÁRGY

Oltárszárnyak.

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS)

Fa dombormü.Festett.Négy ár
szent Dorottya és két másik sz

FÉNYKÉP, RAJZ

Jaksa István
festő

Erf. 1928

III

795 (3701).
819 (62).

1908.

gusztus 15-én.

eg hol a
~~aban~~, a ~~melynek~~ falon vöröshagyma
van, a melyre kosarat különféle
~~és~~ egy szalonkát tettek. ~~[illegible]~~
~~y~~ jobbrafordult fekete hajú ~~[illegible]~~
ébe vett kacsát ~~[illegible]~~
a fej~~[illegible]~~es tarka vállkendő, szük
kék kötény. A háttérben balról
et. Jelzése alól balra: Silvio G.

36.3 cm.
nya 1908. február 23-án (323-908).

336

Jaksa István

Szombathely

l. Győrdemántúli tárl

1944.

Jaksa István

festő, Szombathely

Öregek, olajt.

Pernitpart "

Rábapart, "

23

Szent Márton Céh

szombathelyi tav. kiáll-

kat. 1943.

34933. — Budapest, az Athenaeum nyomása.

JÁMBORNÉ Balog Tünde textilm

Erdélyi Zsuzsanna: Magyar mitológia.
= Honismeret, 1997/1. 60-61. ill

Közzétéve Kimozduló (http://kimozdulo.hu)

Jaksa István

Létrehozta Kimozduló
Létrehozva 2007-12-08 16:00

Jaksa István (1894-1982) halálának 25. évfordulóján a Rumi Rajki M pártoló Kör és a Vas Megyei M vel dési Központ retrospektív kiállítással emlékezett a fest m vészre. Korábbi, 1990-es emlékkiállítása óta a két háború közötti és a 45 utáni hazai képz m vészet m vészettörténeti megítélésében jelent s, el re nem látható fordulatok következtek be.

Ma már kevesen élnek a megyeszékhelyen, akiknek személyes emlékei lehetnek a m vészr l, a halála óta eltelt negyedszázad alatt életének anekdotikus történetei lassan feledésbe merültek. Így ma már szinte csak az egységesen összeálló életm hat, igazi utóélete most mérettetik meg.

Jaksa István „évjárata" nem akármilyen évjárata a 20. századi magyar m vészetben. Aba Novák Vilmos, Derkovits Gyula, Sz nyi István és az Angliába emigráló, újabban felfedezett Simon György János is 1894-es születés . Derkovits az elemi iskolában osztálytársa is volt Jaksának Szombathelyen.

[1]

Szülei Kiskunlacházáról költöztek Budapestre, majd Szombathelyre. Az I. Világháborúban már 1915 tavaszán megsebesült, a háború után mellhártyagyulladásával kényszernyugdíjazták. Felgyógyulását Dr.Herényi Gothard Istvánnak köszönhette. Azonban nem csak azt, ugyanis

bíztatta, s t tanította is rajzolásra, festésre. Gothard István más vasi m vészek mellett (Gottesmann Alfréd, Verebi Végh Gyula), a párizsi Julien Akadémián tanult. (A kiállítás egyik vitrinében látható Jaksa egyik legkorábbi vázlatkönyve, Szombathelyr l, a k szegi hegyr l készített akvarelleket tartalmaz els sorban, a képek fölött Gothárd István instrukciói olvashatók ma is.) Alkotásainak egyik legszebb, és legkorábbi ismert darabja egy 1925-ös kis portré, lányáról, amely a Nemzeti Szalonban is ki volt állítva.

Ekkor már Jaksa István teljesen felvértezett, ambiciózus tehetséges fest . 1926-ban Szombathelyen szabadiskolát nyit a Munkácsy modorában dolgozó Krusnyák Károly, Jaksa is a növendéke lett (t tekintette második mesterének). Ett l kezdve festészetében Krusnyák hatása alá került, mint ahogy azt a Parasztember harangszóval (1935), Férfi tanulmányfej (1939), Levélolvasó (1939), és a Tere-fere (1946) képei tanúsítják. Négy képével az 1928-as szombathelyi olasz-magyar képz m vészeti kiállítás egyik vasi résztvev je Alföldy Jánossal, Biczó Ilonával, Fábián Gyulával, Giay Frigyessel és Vass Bélával együtt. (A magyar anyagban Szinyei Merse Pál, Mednyánszky László, Iványi Grünwald Béla, Glatz Oszkár, Koszta József, Rudnay Gyula, Vaszary János és Kernstok Károly munkái szerepelnek – nem akármilyen társaság.)

Ebben az évben a Vasvármegye és Szombathely város Kultúregyesületének képz m vészeti Szakosztályának tagjai között találjuk Jaksát. Még ugyanebben az évében megismerkedik harmadik mesterével, a Nagybányát, majd Spanyolországot megjárt Gyügyei Nagy Zsigmonddal. 1931 szeptemberében közösen dolgoztak Tiszalökön. Itt tett rá mély benyomást a hazai ortodox zsidóság zárt világa, s ekkori vázlatkönyvéb l születnek meg a kés bb híressé vált rabbi portréi. 1929-ben tagjai közé választja a kaposvári székhely Berzsenyi Társaság. 1931-ben képei eljutnak a tengeren túlra, Chicagóban, New Yorkban állít ki.

Az 1935-ös szombathelyi Sterio Károly emlékkiállítás egyik szervez je.

[2]

1938-ban tagja lett a Magyar Képz m vészek Országos Szövetségének. Ugyanebben az évben a Szent Márton Céhvé átalakult képz m vészeti szakosztály jegyz jévé választották. 1939-ben egy rangos nemzetközi kiállításon Firenzében szerepeltek munkái. 1943-ban megalapította a MÁV képz m vész körét, amelyet több mint 20 évig, 1969 vezetett. (Itt többek közt Cs. Kovács Lászlót, Káldy Lajost, Németh Mihályt és Német Pált is tanította.)

K szegen1963-ban, Szombathelyen 1965-ben volt nagyobb gy jteményes kiállítása. 1966-ban Budapesten a Lengyel Kultúra Háza mutatta be Lengyelországban készített tájképeit. 1970-ben, az elhatalmasodó betegsége miatt nyugdíjba vonult. 1980-ban több évtizedes alkotói pályájáért és pedagógiai tevékenységéért Derkovits Díjat kapott Vas megyét l.

A 2007-es emlékkiállítás világított rá igazán arra, hogy mégsem az úgynevezett „jellegzetes Jaksa képek" (er sen kontúrozott, dekoratív formaképzés) a legértékesebb alkotásai. Jaksa igazi értékei, de úgy is fogalmazhatunk, kis remekm vei a tenyérnyi kis vázlatai, mint pl. a Búcsúszentlászlói búcsú (1933), Mindenszentek, Körmenet, Búcsúsok, Golgota, Szent Márton megkereszteli édesanyját.

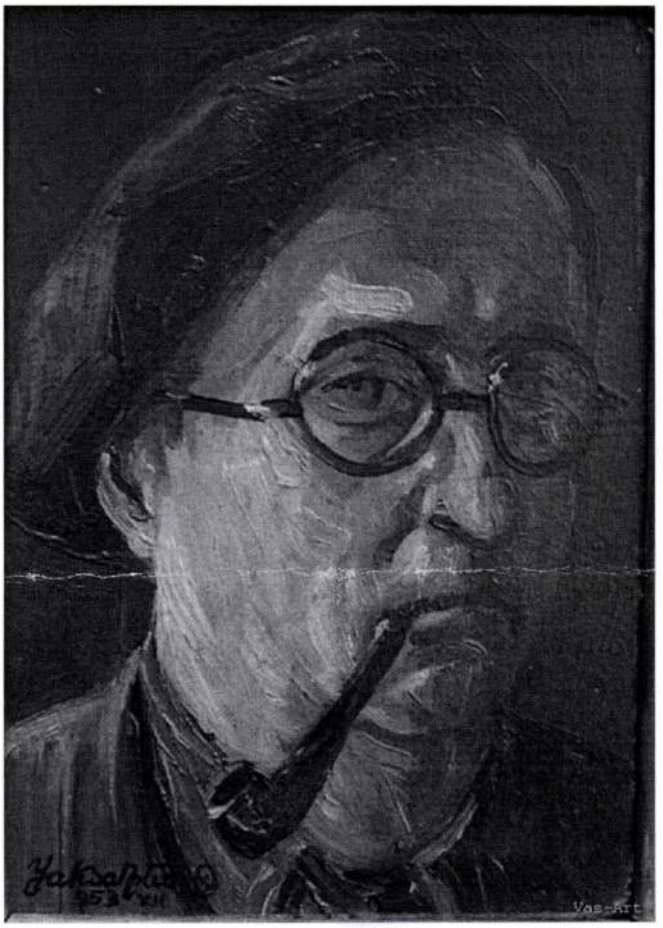

[3]

Ha megnézzük ezeket a témákat, szinte mind vagy a keresztény ünnepekhez kapcsolódó közösségi cselekményeket, vagy vallásos témákat ábrázolnak, jelenítenek meg. Mivel személyesen nem volt módunk ismerni a m vészt, csak kérdésként fogalmazódik meg bennünk, hogy vajon hitvalló festészettel állunk-e szemben.

Ugyanakkor másik értékes része az életm nek Jaksa tájképfestészete. Itt is szinte fordítottan arányos a kvalitás a mérettel, a Ligetes táj, Tengerpart, Pinkapart, Rábapart, Sopron, K szegi Evangélikus templom, K szeg a toronyból.

Nagyon szép darabok, a helyszínen készültek, plein air eléadásban. Az utóbbi akár Nagybányán is készülhetett volna, Ziffer Sándor, Tihanyi Lajos hasonló kompozícióinak szinte testvérdarabja. Ugyanakkor a Kertalja akvarell azt bizonyítja, hogy Jaksa nem csak az olajfestésnek volt a megszállottja, más technikákban is - ami a látványfestészethez kapcsolódott - otthon volt. Nem törekednénk a teljességre, ha nem említenénk meg világi életképeit (Kubikusok), vagy a csendéletit (Vadvirágok) és az enteri rjeit (Szobám), amikkel gyakran

szerepelt a megyei kiállításokon.

Jaksa István festészetében nem kapcsolódott a 20. századi modern irányzatokhoz, t mindig az egyszer emberek hétköznapi világa érdekelte els sorban, Rudnayhoz hasonlóan romantikus, barna tónusú aurát vont köréjük. Így leginkább az intim hangulat- és tájképfestészet kategóriájába sorolható életm ve. Önarcképeiben (pl. az 1953-ban készült Önarcképen) mindig egy elszánt, komoly intellektuális arc néz velünk szembe (több hangszeren zenélt, verset írt), habár a visszaemlékezésekb l egy kedélyes, jóindulatú, barátságos Jaksa István rajzolódik ki.

Ismert m veinek másik legszebb darabjaként a már említett Szent Márton megkereszteli édesanyját kompozíciót kell kiemelni. Jaksa István itt, mint a régi barokk mesterek, szinte biblikus atmoszférát teremt a jelenet köré, nemes érzület, s t áhítat sugárzik a kompozícióból. Itt látjuk, hogy valójában milyen mester volt .

Tóth Csaba

Képgaléria Jaksa István m veib l [4]

Kimozduló 2007. - Az ALON-lapcsoport tagja. Minden jog fenntartva.
Impresszum | Médiaajánlat | Adatvédelem

Forráscím: http://kimozdulo.hu/jaksa-istvan

Linkek:
[1] http://www.kimozdulo.hu/v/vas_art/jaksa-istvan/
[2] http://www.kimozdulo.hu/v/vas_art/jaksa-istvan/
[3] http://www.kimozdulo.hu/v/vas_art/jaksa-istvan/
[4] http://www.kimozdulo.hu/v/vas_art/jaksa-istvan/

Jaksa István

Jaksa István

Vasi képzőművészek kiállitása. Szombathely, Művelődési Ház. /Majthény Károly szobrász, Artner Ferenc, H Horváth János, Jaksa István, R. Kovács Árpád, Mészáros József, V. Tóth László festő/. - Ism.: Angyal Endre, Művészet, 1966. 7.évf. 5.sz. 38. l. - Bertalan Lajos, Vas Népe, 1966. ápr. 17.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

273. l.

Yaksa István
festő-

A magyar és jugoszláv közös
tárlaton vett részt.

Heitler László: Mariberi és Vas megyei.....
Művészet, 1971. január - 22. lap

Jaksa István

festőművész kiállítása. Szombathely, Savaria Múzeum.
Ism. Domonkos Imre, Művészet, 1966. 7. sz.
6. n. 44.
Bp. Lenyel Kultúra. – Ism. Vas Népe, 1966.
júl. 12.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

267. l.

Jaksity Gyura
festő
1832 - 1878.
Daniel Konstantin
cvád tanítványa

Elekfy Jenő: Jugoszláv
képzőművészeti kiállítás
a Fővárosi Képtárban -
Magyar Művészet
1948. 222. C. Képpel -

Jakisity
fotós

Jakisity fotós készítette a fotót
Szalay Ferenc „Történelem"
című képéről.

Pap Gábor: Szalay Ferenc ikonosztázion
Művészet 1975. május – 27 oldal.

JAKSITY László

MEGHÍVÓ

A Legújabbkori Történeti Múzeum
tisztelettel meghívja Önt a

„ . . . *szívem rokonai* . . .”

Jaksity László fotográfiái
című kiállítás megnyitójára

Helye:
Legújabbkori Történeti Múzeum Budavári Palota
„A” épület, I. emelet

Ideje:
1992. március 3., kedd, 15.00 óra

Megnyitja:
GERA MIHÁLY újságíró

A kiállítás megtekinthető május 10-ig

Jakuba János, festőművész

Balatonfüreden, a Balatoni Galériában Botlik László festőművész kiállítását itt rendezték meg. A művész 1939-ben született, Jakuba János növendéke volt egykor.

Szelényi Pál: Botlik László kiállítása a Balatoni Galériában. Napló (Veszprém), 1984. jún. 16.

Jakuba János, festőművész, Munkácsy-díjas

Szily Géza Tolnán született, 1966-ban vedte meg diplomáját az Iparművészeti Főiskolán, ahol Jakuba János, Tamás Ervin, Ridovics László, Tr. Gács György foglalkozott vele.

Losonai Miklós: Szily Géza forrásai és távlatai.
Népújság [Tolna], 1983. okt. 8.

Jakuba János

Ilosvai Varga István emlékezete

Nepszava 1985. X. 1.

Jakuba János, festőművész

Egerben Bíró Lajos összebarátkozott Jakuba Jánossal, aki tájképfestő volt és sok minden megmarát Bíró Lajosban, amit Jakuba mondott, – a tájképfestésről, sokat tanult Jakuba Jánostól is.

Bakó Endre: A Napló tárlata: Bíró Lajos.
Hajdu-Bihari Napló, 1982. febr. 27.

JAKUBA JÁNOS 37 festményét és rajzát bemutató kiállítás nyílik meg október 25-én Prágában, a Magyar Kulturális Központban. A tárlatot a békéscsabai múzeum szervezi. A napokban küldték el a csehszlovák fővárosba a bemutató anyagát, amelynek zöme a festő özvegyének tulajdona.

Népszabadság, 1984. X.14

Jakubec János

Korzta Rozália kiállítása Vöbányán

Meyer Nemzet 1983. IX. 1.

Jakuba János festőművész

Időszaki kiállítások:

Jakuba János festőművész emlékkiállítása

nyílik: nov. 13.-án. (C. ép. fszt.)

A Magyar Nemzeti Galéria Programja,

1980. november hó.

Jakuba János festő

□ JAKUBA JÁNOS festőművész emlékkiállítása holnap délután 4 órakor nyílik a Budavári Palota C é ület földszintjén. Megnyitó beszédet mond Gádor Endre, az Iparművészeti Főiskola rektora.

—: Jakuba János

2.

Estilapban, Bp. 1980 nov. 12.

Jakuba János

-----Kiállitási panoráma.
K.Gy.: Jakuba János emlékére.
MŰVÉSZET,1981.február - 60.oldal

Jakuba János emlékére

A kiállítás címadása – így: „Jakuba János emlékére" – a Jakuba-jelenség helyes és pontos megértését bizonyítja. Mert jelenség volt ő maga, a nyugalmas és komoly szép szál férfi, akiben a világháború s a hadifogság emberséget tépázó komor évei után is szelídség és igazi derű élt. Ez a komolyságból, szelídségből, igazságból és derűből ötvöződő Jakuba-jelenség hitelesítette azt a segítő és korszerű tudást, amit az Egri Pedagógiai Főiskolán, majd az Iparművészeti Főiskolán tanítványainak átadott. Ő volt az a tanár, akitől sokat tanultak tanítványai. Személyiségének ez a varázsa szól festményeiből is a nézőkhöz – akik ismerték őt, személyesen is bizonyíthatják –, képeiből a békéscsabai tót fiú bölcs, okos szemlélődést és a hazai táj szemérmes szeretetét kifejező festői szava szól.

Indulatos, égő verista magyar színeket nem kevert palettáján, az olaj- és gouache-technika ellenére is pasztellhatásúak színei, amelyek alkalmazójuk természetéből következően ágálásmentesek.

Szerkesztettek képei – a mai szóhasználat strukturáltaknak is nevezhetné –, de a struktúra szó maga valami mozdíthatatlanságot jelent inkább, még ha változnak is a struktúrák, a szerkezet szó pedig valami olyat jelöl, ami működik. Jakuba János szerkezetes festményei megnyitják az értelem kamráit, az érzelmek zsilipjeit, különösen Békéscsabán és környékén. Nekünk, távolabb élőknek is megtanulni-, megszeretni-, befogadnivalókról szólnak.

K. Gy.

Jaksic

Ltáb, II

55

Jakschics Demeter

21 ives, mit Weisskirchen

1834

Bècsi akadèmia
Ujhàzy

Máramarossigeti ref. lyceum
könyvtárának fejlődése 1910-
ben V. 179.

Jaksics László, építén

L: Eltér István

–: követségi hírek

Magyar

Építőművészet

Bp. 1983

10-12

83/4

Taksits György

Jelső

Lásd

Bel Reszi: Temesvári mint.

41. 1.

Tarsics György

festő

laid

Rekeni. Temesvári univ.

15. l.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz: ..... Korona .....

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta- és

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi ..... hó

Jakšić Jozsef

festo

Bülchett Fehértemplombau-
1863-ban meg ett. Die Nach-
richten über diesen noch jun-
gen Künstler beschränken
sich auf die Kenntniss
seiner Malereien in einer neuer-
bauten Kirche in der Walachei
welche er auf Kosten ihres
Erbauers Epfraim Obrenowitsch
ausgeführt hatte. Es befin-
den sich unter diesen Bil-
dern die: H. Elisabeth als
Schutzpatronin der Serben mit
ihrem Vater dem Könige Stefan
und ein zweites, welches
die slavischen Apostel „Cyrill
und Method" vorstellt.

Irodalom

Narodni novine (Agramer

Castoni

szobrász

XVIII. szárad.

polit. Blatt) 1853. Nr 147. –
Kukuljević-Sakcinski
Ivan, Slovnik umjetni-
kah jugoslavenskih. Ag-
ram 1858. 120. l.
Wurzbach, Biograph. Lex.
Wien. 1863. X. K. 58-59 l.

Canxi Ágost

festő

sz. 1813. megh. 1866.

Jaksits József festő magyar
1822. ben nyerst polgár-
jogot Szegeden

ivad

Polg Szeged

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Jakics Ferenc

grafikus

neve szerepel "A magyar képzőművészet Csehszlovákiában" c.cikkben a 7-8.oldalon

Kritika 1973 december

Jaksa István, festőművész

A megjében élő képzőművészek Tavaszi tárlata Szombathelyen márc. 29-ig várja az érdeklődőket. —

Művészeti életünk nagy öregjei között tartjuk számon Jaksa Istvánt. Kisméretű olajképein a természet élménye tükröződik. Kultúrtörténeti érti, hogy megfestette tanítványai körét. |említve|

Budai Rózsa: Tavaszi tárlat.

Vas Népe, 1981. márc. 22.

Jakesa Istvánt, festőművészt

Megnyílt a Vas Megyei Tanácsi Galéria a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ Kiállítótermében. A két jeles mester: Jakesa István és Pirchala Imre művei is szerepelnek a tárlaton.

Kulcsár János: Skines Szöttes.
Vas Népe, 1982. III. 13.

Jaksa István, festőművész

a körmendi színház előcsarnokában rendezték meg Káldy Lajos és Klimaj György közös kiállítását. Káldy Lajos harminczt éve fest. Mesterei közt tartja számon Jaksa Istvánt, Burányi Nándort, Radnóti Kovács Árpádot.

Silinger János: Két festő közös kiállítása Körmenden. Vas Népe, 1983. febr. 2.

Jaksa Zsolti, 4 éves

A Békéscsabai Ingatlankezelő Váll. ebédlőjében gyermekrajz kiállítás múlt meg. Vezetőjük, a szakkör vezetője Vágréti János, szobrász-festőművész. — Jaksa Zsolti „Állatkert"-je mozgalmas mesevilág. /említve/

Sass Erwin: Gyermekrajzok előtt.
Békés Megyei Népújság, 1984. jún. 13.

Jakosics

l

LykaMagyműI800-50

193. l.

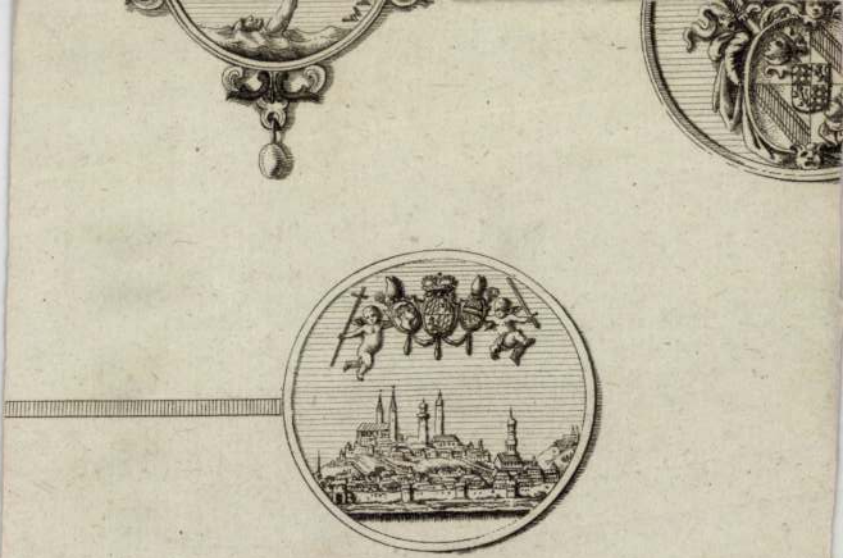

Jaksics

l.

Lykanemzromantika
189. l.

könyv- papírkereskedés
könyvkötészet
ÚJVÉRBASZ.

Nyomtatvány.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rathermere-utca [illegible] 2.

Faktics Ferenc

„Az idők párhuzama"
„Ébredés"

Irodalmi Szemle 1976/5

Jelsa István

Említve

Vasi műmérnek a Hősök terén
Vas Nápe, Szombathely 1970. nov. 6.

JAKSICS Ferenc

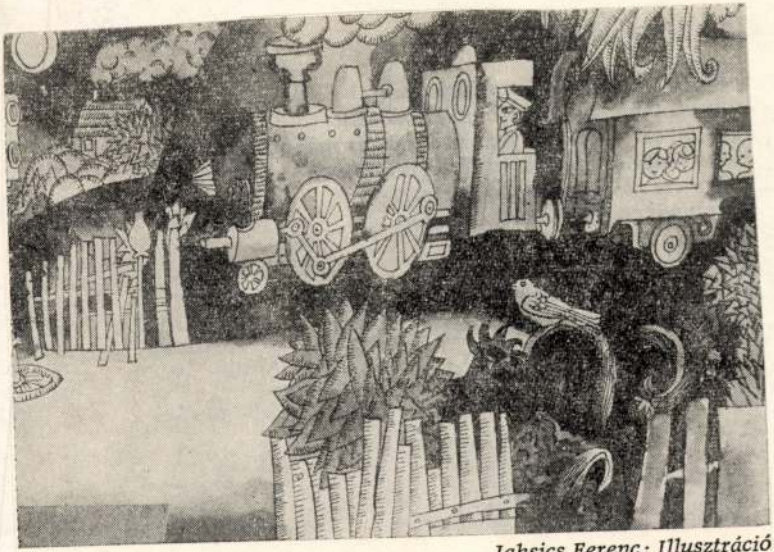

Jaksics Ferenc: Illusztráció

Alföld 1975/10/81

JAKSICS Ferenc

Jaksics Ferenc: Az idők párhuzama

Hincz Gyula /Bandungi határozat, rézk.
Vázlat egy béke-emlé.-hoz,
Tanulmány, tollr., Ecsetrajz
a "Szatirák" sorozatból./

Jakuba János /Utca, Ősz, vizf./

Kass János /Furulyás fiu, Teherhordó,
lavir.tus/

Keller Livia/Miskolc/ Utkanyar Hollós-
tetőn, lavir.kr.r./

Kerti Károly/Tata/ Mosakodó nő, kr.r.

Kondor Béla /Rézkarc I-II./

Komjáti Gyula /Vihar Zsennyén, vizf./

Korkos Jenő/Miskolc/ Soproni üdülő, szé

III.MISKOLCI ORSZ.KIÁLL.

Herman Otto Muz. 1957.

Jakuba János /Parasztudvar, Szőlőkötözés
Tavaszi délut án, of./
Jancsek Antal /Csendélet, of./
Jets György /Félakt, olajtemp./
Jobbágyi Gaiger Miklós/A zsennyei alkotóház, Zennyei fák, of./
Kádár György /Csendélet, of./
Kákay-Szabó György /Kora tavasz, of./
Kántor Andor/Dunapart, Havas kert, Szentendre, of./
Kántor Lajos /Téli Duna, of./
Kássa Gábor/Piac a Pipa-utcában, of./
Kassák Lajos /Kompozició, of./
Kazinczy János /Tavaszi táj, Téli táj, of
M. Kemény Judith /Alvó ház, temp./
Kemény Nándor /Tájkép, of./
Kertész József/Csokor napsütésben, of./
Kling György /Farkasrét, of./

MÚZEUM

Tavaszi Tárlat. 1957

/Mücs./

15/Fő

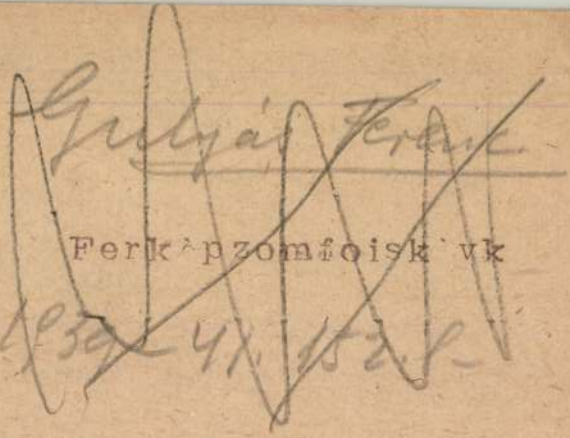
Gulyás Ferenc
Ferkápzomfoisk vk

Jakuba János festőművész

Salamon Nándor: Nepredszázados mult....
Ojczy János művészete

Művészet, 1912. március

Jakuba János, festő

A képek címei: Tanyai asszonyok
Hazafelé I.
Felmár
Vízpart
Csabai Tornyok
Hazafelé II.
Falusi házak

Jakuba János: művei

Új Aurora, Békéscsaba, 1982. aug 1982/2

Jakubca János festőművész

A régi szentendrei művésztelep ötven éves jubileumi kiállításán szerepelnek a művész művei, – melyek Szentendre növekedésének értékei.

Lasonci Miklós: Szentendre festői világa.
Pest Megyei Hírlap, 1979. jún. 10.

Jakuba János festőművész
Időszaki kiállítások:

Jakuba János emlékkiállítása,
(C. ép. fszt.) zárul: dec. 14.-én

a Magyar Nemzeti Galéria Programja.
1980. December

Jakuba János, jeść

L.: Csók I.

Potoczky J.: Képek ..... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. ápr. 20.

Jakuba Janos

Méltatás

Lóska Lajos: Békés i művészet, 1978.
Művészet, 1978. július – 18. lap.

Jakuba János festőművész

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA MEGHÍVJA ÖNT

JAKUBA JÁNOS

FESTŐMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK
MEGNYITÁSÁRA

1980. NOVEMBER 13-ÁN
16 ÓRAKOR
A BUDAVÁRI PALOTA
C. ÉPÜLET FÖLDSZINTJÉN

MEGNYITÓ BESZEDET
MOND
GÁDOR ENDRE
AZ IPARMŰVÉSZETI
FŐISKOLA REKTORA

ISKOLA REKTORA

Jakuba János, jestő

L: Holló Lóvló

dr Becsei J: A XXI. Alföldi Tárlat. 130–133.

Új Auróra, Békéscsaba, 1979 dec. 3.

Jakuba János, Jestő

Jakuba János: *Beszélgetők*

Jakuba János: Beszélget

-

1.

tő: Amóra, Békéscsaba, 1980. ápr.

Jakuba János, festő

MOLNÁR ZSOLT

KÉT PORTRÉ

EMLÉKEZŐ SZAVAK JAKUBA JÁNOS FELTÉTELEZETT NAPLÓJÁBA

Molnár Zsolt: Két portré

Új Symposion, Békéscsaba, 1980. ápr.

55-60

1.

Jakuba János

Jakuba János volt Papp Albert
mestere az egri Pedagógiai Fő-
iskolán.

— : Komárom megye képző művészei.
Művészet, 1979. május – 40. lap.

Jakuba János

Jakuba János volt Lambó
Kornél mestere az egyi Ta-
nárkép zö-Főiskolán.

— : Komárom megyei képzőművészet.
Művészet, 1979. május — 40. lap.

jakuba János

a régi szentendrei müvésztelep alkotó gárdájához tartozott.Az ujjáépitett szentendrei régi müvésztelep első éveiből c. kiállitáson szerepelt.

Magyar Hirlap 1974271/6

Láncz:Kiállitásról kiállitásra

Jakuba János

Az egri Pedagógiai Főiskolán
Bánfi József mestere Jakuba
János volt.

— : Komárom megye népzőművészete.
Művészet, 1979. május – 40. lap.

Jakuba János

Jakuba János és Bíró Lajos voltak
Vincze László tanárai az egri
Pedagógiai Főiskolán.

—: Komáromi megye kiváló művészei.
Művészet, 1979. május — 40. lap.

Acéldarabkák, huzalok, ötletes szerkezetek rideg halmaza. Az ember sebesülten, rokkantan, bénán sem ilyen kiszolgáltatott. Vagy egy kalapács, fogó okos szerszámnak tűnik akkor is, ha éppen pihen. Ha nem tartja a kezében valaki. De ez a félelmetes okosság, ez az elektronikus agy? Ember nélkül a legbutább gép a világon.

érkeztek. A vonat már tíz órára beér, a többség jön egyenesen a csarnokokba, munkába áll. Műszak végén szívesen betülnek a vendéglőbe, sörre, borra, de műszak előtt csak néhány részeges állít be egy pohárkára a kocsmába.

„Megint lesz, mit hallanom otthon" — gondolta fáradtan. Ha volna hol aludnia, haza se menne.

megzavarodik: mégse lenne
tökéletes a folyamat?
hogy a tölcsérből felüvöltsön
a protestáló pillanat,
a halandó különvaló,
aki elhitte, hogy szabad —
annyira csak,
hogy életed árán megjegyezze
halálodat.

Lipták Gábor

NOVEMBER PRÁGÁBAN

I.

A sokat hirdetett, sokat dicsért és szimbolikusan arany Prágának nevezett városban csak köd, szürkeség, és valamely bánatos szomorúság látszik. Szürkék, fáradtak még a piros, vidám villamosok is, és a Vencel tér aljáról a végét sem lehet látni. A száz toronynak csak a körvonalai látszanak. A Tyn templom két gótikus tornya végig beállványozva, még a teteje sem látszik. Aranyosan csak az óvárosi tér óratornya fénylik. Ám az ólmos eső azt is bevonja reménytelen szürkeségével, s oly közömbösen pereg le a hajdani Hanus mester remekbe készült körbejáró figuráin, mint a Vencel téri áruházak fényes kirakatainak üvegjein.

Járjuk emlékezetünk útjait. Megkeressük a hajdan napfényben, ragyogásban látott épületeket, s lassan feloldódik a szürkeség. A vigasztalan ólmos ég nem tudja eltüntetni azt, amit ebben a városban a művészet évszázadokon át alkotott. A képek a múzeumokban ismerősként fénylenek. A Hradzsin felé felkapaszkodó utunkon már ezek a képek kísérnek, s hozzájuk keretül szépen társul a Prágára annyira jellemző élmény: a természet benn a városban. A várat körülölelő, most kopár, de nyáron gyönyörű zöld út búsan komor ágai, fái a cseh erdők sajátos hangulatát idézik, s felettük fenn a várban a Sternberg-palotában újjárendezve vár a Nemzeti Galéria európai művészet gyűjteménye.

Nem kis feladat a szakadó esőben megközelíteni a hatalmas palotát, amelynek udvarán keresztül egyenesen a XIX. és XX. század francia művészetének gyűjteményébe vezet az út. Itt már megint a régi arany Prága ragyog. Különleges gyűjtemény ez, a francia romantikától a kubizmusig vezet. Eugéne Delacroix, s Daumier-től a barbizoni iskola legjobbjaiig mindenki itt van. Courbet, Manet, Monet, s mind a többiek. Szembe mosolyog velünk Renoir szerelmespárja, s pár lépésre odább Paul Gauguin, Vincent van Gogh, Paul Cézanne, Henri Rousseau művei. Itt vannak Georges Braque és Picasso kubista képei. A képeket Rodin, Bourdelles és Maillol szobrai kísérik.

A bejáratnál Rodin gyönyörű fiatal férfiszobra mellett idős hölgy hajol le majdnem a talapzatig, holott a szobor talapzatára nagy betűkkel írta Rodin a nevét. Kicsit fennsőbbségesen, magabiztosan mutattam az aláírásra, hogy ezt hiszen látni kellene, igazán látni lehetne. S akkor megpillantottam kezében az összehajtható fehér botot. Megdöbbentem, hiszen ez a nő vak, és szégyelltem magam, pedig ő zavartan, kedvesen felénk fordult, és csendesen mondta: Majdnem vak vagyok. Vak, itt a színek szépséges birodalmában: csoda ez maga. A művészet mindent újraértékelő és megszépítő csodája. Mit láthat ez az asszony? A szürke novemberi Prága múzeumaiban olyan fényt, ami csak neki világít, s képessé teszi arra, hogy öregen és félig vakon feljöjjön a Hradzsin macskaköves utcáin a Galériába. Miféle fény vezeti, amelyet mi nem is látunk e ködös, szürke napon. Valamely belső ragyogás, amely a képek felé hajtja. Képek felé, amelyek színeit és vonalait csak pár centiméter távolságból, s hajdani emlékeiből eleveníti fel. „Bonjour, Monsieur Gauguin" a kép címe, amelyhez szinte odapréseli alig látó szemét.

Bonjour, Prága! — köszöntjük a szürke, esős várost itt a Galériában, ahol felismertük, hogy a szürke novemberi nap bágyadt fényeit is felragyogtathatja az életöröm és az igaz művészet együttes ereje. Igen, mégis az arany Prágában vagyunk. Mindent újra kell értékelni a félig vak öregasszony útmutatása szerint. Újra úgy kell ragyogóan látni, ahogy mindenkinek örök örömben kellene élni, aki lát.

II.

Mint napok óta, mindig esik az eső. A szomorú, bánatos idő elárasztja a prágai utcákat. A felhők — úgy képzeljük — leérnek a házak közé, s az ősz enyészet-illata velünk jár a régi házak között. Itt a hajdani prágai gettó temetőjében már szinte megfogható az elmúlás reménytelen szomorúsága. Úgy mondják, tizenkétezer sírkő tornyosul itt egymás hegyén-hátán. Szándékosan használom ezt a temetőre nem illő kifejezést, mert másként nem lehet meghatározni a leginkább rommezőre hasonlító prágai régi zsidótemetőt.

Elborzasztó és megrendítő látvány. Mintha valamely rettenetes bombázás okozta volna ezt a rémítő rommezőt. Csak éppen a romok mindegyike szabályos, nagyrészt szépen faragott régi sírkő. A bombázás pusztítását itt az idő végezte el. A korai és későbbi középkor után a XV. században vásárolták meg a zsidók ezt a területet a régi prágai zsidóváros határán. Így lett belőle a legrégibb megmaradt zsidótemető. Ma Prága nevezetességeinek egyike. A sztélék félig a földbe süllyedve dőlnek egymás felé, s a tizenkétezer sírkőből ki tudná megmondani, mennyi a műtárgy értékű kőfaragás. A hajdani temető pontosan kimért sík területe nem tudta befogadni a halottak sokaságát, s így arra kényszerültek, hogy a sírokra újabb földréteget terítsenek, amelyben új sírok találtak helyet. A temető némely részén nagy számú ilyen sírmező maradt fenn. A régi sírok emlékköveit a magasabb rétegekben felállították, s ezzel állt elő az a nagy hatású (rossz szóval jelölve) „rendetlenség", amely megrendítő képét adja a mai temetőnek. Azt a csodálatos összevisszaságot, amely ma is jellemző a prágai régi zsidó temetőre. Azt, amely megkülönbözteti minden más temetőtől a világon. A kép ebben a reménytelen csatakos őszi időben lenyűgöző. Az egymásra hajló

Jakuba János emlékezete a Nemzeti Galériában

Hazatérők

November közepén emlékkiállítása nyílt a *Nemzeti Galériában* Jakuba Jánosnak, a 66 évesen, nagyon korán sírba szállott kiváló művésznek és rajzpedagógusnak.

Negyvennyolc képét láthatjuk itt, a Galériának abban a termében, a földszinten, amely úgy tűnik, emlékkiállítások bemutatására szolgál. Nem nagy terem ez, de ha jól sikerül a válogatás, elfér benne az életművet hatásosan reprezentáló hagyaték. Tulajdonképpen ebben az esetben is jól érzékelhető a művész világa, alkotóképessége, kifejezőereje. De csak azért, mert festői világa *rendkívül egységes* volt, sőt, technikája is keveset változott az évtizedek során. És mert kevés az olyan képe, amely alatta marad szigorúan meghúzott saját művészi színvonalának. Egyébként az az érdekes eset történt meg, hogy alig láthattunk azokból a képeiből, amelyeket 1967-ben, hét évvel halála előtt ő maga vonultatott fel nagy kiállításán a *Csók Galériában*, és amelyek a legbeszédesebben, legszínesebben fejezték ki művészi vallomását.

Vallomását a világról, az ő világáról. Ha végigtekintünk a képeken, legszembetűnőbb benyomásunk, hogy a *táj* volt a nagy élménye. Az emlékkönyv beíróinak szeretetteljes sorai is erről beszélnek. Nincsenek itt portrék, csendéletek, és szó eredeti értelmét fedő zsánerképeket is hiába keresünk. A táj él ezeken a festményeken, ez a főszereplő, *egy bizonyos táj és jellegzetes emberei a jellegzetes tájban.*

Apró falusi házak, hóba süppedt udvarok, deszkából összerótt, sok vihart kiállott kerítések, és sokszor csonkolt, kiszáradásnak induló eperfák. Nagy gubás, kucsmás ember álldogál a kerítésnek támaszkodva a téli udvaron, szinte csak jelzésként, mert a hófedte háztetők, a kopár házfalak, a téli zordság az uralkodó itt, valami komor, kimondhatatlan bánat *(Február);* lilába játszó tetők, aztán villódzó árnyékok a házakon és a tetőkön *(Kert vége);* a vörös tányérként feltűnő napkorong lefelé kezd csúszni az ég alján, szinte megborzongunk, mert érezzük, hogy nem világít, sem nem melegít már, a ház, a kerítés és ezen az oldalán fejkendős asszony megy a komorló szürkületben két súlyos vödörrel, a másik oldalán szekér, két apró tehénnel előtte, és a gazda, aki matat valamit a szekérben *(Téli este).*

Két földmunkás, egészen az előtérbe hozva, az egyik legfontosabb munkaeszközén, a targoncán ül egy pad mellett, a másik a padon, látszik, pihenőben vannak *(Pihenés);* két férfi megy, kosarakkal és batyuval, az elől haladó kucsmás, fekete ködmönös, köztük egy fejkendős asszony, nagy fehér batyut cipelve a hátán, erősen, görnyedten, és látszik, abban a monoton ütemben görnyedve az útnak, amellyel hosszú utat megjárt gyalogosok haladnak, ki tudja honnan és ki tudja meddig *(Hazatérők).*

Sorolhatnánk a tájnak, mindig az *Alföld világának* a bámulatosan hangulattal tele megjelenítéseit. Ha nem ismernénk a művész életének adatait, akkor is hamarosan rájönnénk, hogy ezzel a szeretettel, ezzel a szerelemmel csak a szülőföldről lehet beszélni, a szülővárosról, Békéscsabáról, amelynek egy külső, falusi kerületéhez kötik legmélységesebb szeretettel ápolt emlékképei. De megjelenik a város két jellegzetes épülete is, a régi és új templom. *(Csabai tornyok).* Ezt a világot járja be újra és újra. Kifogyhatatlan és egyre fájdalmasabb emlékek kötik hozzá, ahogy távolodik tőle, ahogy elsüllyed hajdani gyermek- és ifjúkora, ahogy öregszik, múlnak az évek és az egészség is elhagyja.

Érzéseit a táj iránt elsősorban *színeivel* fejezi ki. Lehet, hogy kevés színt használ, lehet, hogy visszafogottan, mint ahogy egész lénye tartózkodó és visszafogott volt, de csodálatos lágysággal és harmóniával használja színeit. Az őszre komorodó természet, a szürkülő, alig-világosság, vagy a bedőlni készülő falusi kerítés mögött ujjongva zöldellni kezdő tavasz kifejezésére.

Festői irányzatok nyomait keressük festményein? Hiába is keresnénk. Először is azért, mert sok mindent *magába olvaszt*, amit a század, sőt, a századelő nagy jégzajlása magával hozott. Finom impresszionista színérzékenységet és technikát, erős dekoratív szerkesztési elvet, alakjainak geometrikus vonalaiban kubista áttételeket. Másodszor és legfőképpen azért, mert mindent *teljesen alárendel* saját meleg érzésekkel tele egyéniségének, hangulatainak, férfias lírával tele mondanivalóinak.

Munkásságát szemlélve nem kétséges: az újabb magyar festészet egyik legrokonszenvesebb egyéniségét vesztettük el személyében.

Harsányi Zoltán

Népszava 1980. nov. 30

Jakuba János

festő

M.D.K.

60. születésnapja alkalmából,
a Munka Érdemrend arany fo-
kozatát adományozta a Magyar
Népköztársaság Elnöki Tanácsa.

Kiállítások
Művészet, 1969 április – 11 kép.

Jakuba János

mukány díjas.

kezelel az alábbi tárlaton

Dér Endre: A Békésmabáról indult művészek jubiláris kiállítása

Tisza táj 1968 XII. n. 1117 old.

Jakuba János

kiállított festményei:

Parantudvar, olaj, 80 x 100 cm
Szőlőhötözés, -"-, -"-
Tavaszi délután, olaj, 60 x 80 cm.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginó Kirimi Arán. Bp. 1957. 19 l.

10. l

M.D.Y

Jakuba János
festő.

Méltatás

Losonci Miklós. Szárom kiállítás,
Művészet, 1968, október - 46 lap.

MDK

Jakuba János
festő

Képeiben kifejezett emberi maga-
tartásának a gyökeint látjuk.
A kiállitason bemutatta a „Csabai
templom" és „Veranda" cimü
művét.

Kovács Gyula: Csabai festők jubileumi kiállitása
Műveszet, 1969. március – 47 lap.

Jakuba János

fejlép.

Selmeczi Tóth János, Bemutat-
ja a neukendrei Mühenkelepet
Népmüvelés, 1868, okt. 38, 39.

Jakuba János

Müveiből kiállitáva a Mücsarnok 1967-es állami vásárlások kiállitásán. /1968. jul./

Vigilia 1968. szept. 638.l.

Jakuba János

Munkácsy díjas

A Szentendrei Művésztelepen dolgozik

Schneczi Tóth János: A Szentendrei Művésztelep

Nagy Művelés 1968 X. n. 35 old.

M.D.K.

Jakuba János

Csabai nagytemplom c.

müvét a Müvelödésügyi Minisztérium megvásárolta 1967.

Müvelödésügyi Minisztérium vásárlásai 1967. 2.1.

Jakuba János

a Ciróc István Galériában.

Horváth György: Körséta öt kiállításon.

Magyar Hírek, 1967. X. 20. 4. o.

Jakuba János

kiállított festményei:

Öregasszony, olaj, 85 x 68 cm.
Halász, -"-, 60 x 80 cm.
Falurészlet, -"-, 50 x 70 cm.
Borik az udvaron, olaj, 50 x 60 cm.

70 művész kiállítása Pp. 1957. Bp. 1957. 16 lev.

3. lev.

MDK

Jakuba János

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 okt.p.46.

Jakubec János

festő m. kiállítása a Csók István
Galériában okt. 6-án nyílik

Magyar Hírek, 1967. X. 3. 4. o. Hanó.

MDK

Jakuba János

Téli Hold, o.

Este, o.

Téli udvar, o.

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

M.D.K.

Jakuba János

festő

Jakuba János volt a mestere Korényi Attilának Egerben a Pedagógiai Főiskolán.

Prokopp Mária: Korényi Attila
Művészet, 1969. január - 38 lap.

JAKUBA János/ Budapest

Tornácon olaj 80 x 100

Dunántuli Képzőmüvészek Kiállitása 1958.

Kat. bev.: Cseh Miklós

/Székesfehérvár, István király Muzeum
körleményei D sor 14./

Jakuba János

Parantudvar, olej, 80 x 100 cm
Szőlőtőtörés, " 80 x 100 "
Javani délután, " 60 x 80 "

Budapest Műcsarnok Kiállítása 1957.
Kat. nem. Kisdéginé Kisimi Irén.

10.

MDK

Jakuba János

Kis konyha, o.

Téli szürkület, o.

4. Balatoni nyári tárlat. Keszthely.
Balatoni Mus. 1968.

Jakubo János

1. Tavasz a szőlőhegyen o. 90x120
2. Földosztás Heveskén olaj 95x130.

Magyar Művészet 1945-1969
Műcsarnok

Jakuba János

1. Veranda olaj 60×80
2. Csabai templom olaj 80×70

Csabai festők Jubileumi kiállítása
Békéscsaba 1968

Jakuba János

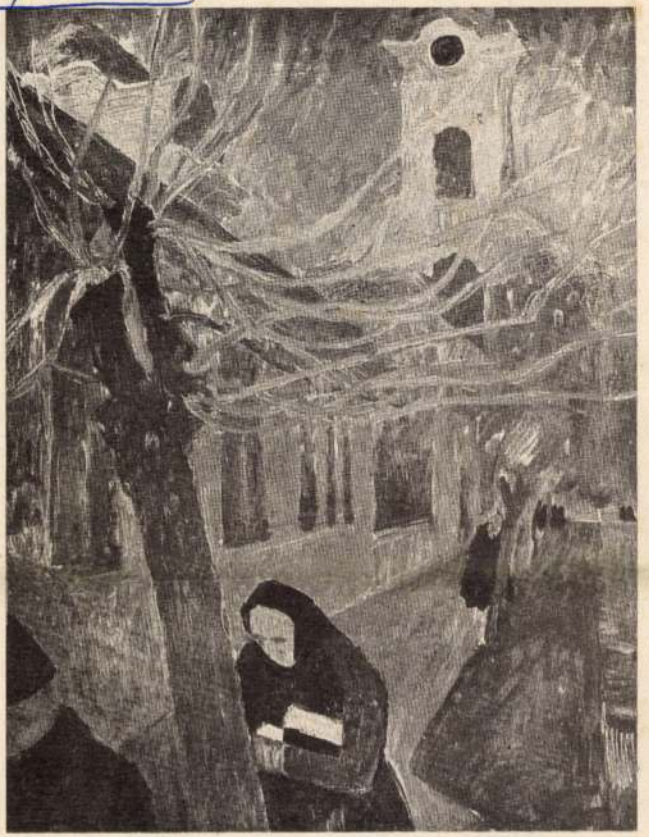

JAKUBA JÁNOS festménye

Kortárs 1969 I. n.

[illegible] — s a szó összerakva
[illegible] nem a lét, sorokba öntve sem.

Köztük sebnél is sajgóbb hézagok,
s csak úgy szűnnek meg, ha mind én vagyok!
Hogy egybeálljon a dirib-darab,
vérem-velőm kell mint kötőanyag.
A szenvedéllyel vív az értelem
s nem kontyosával hősi Dugovics
kel-hull naponta, csak én énvelem,
s közben a vérem, ha nem csurog is,
elfogy lassan, a gond egy életen
keresztül szívja észrevételen,
mint áldozata torkán a menyét —
s mivel nem látni nyilt sebet, se vért,

fejfámra irják: ettől eddig élt.

Egy régi krumplis-szekéren

Novemberben nincsen naplemente,
emlékemben csak egy ölyv kiált
s a homálytól átveszi az este
őrzésre a vizes őszi fát.

Látni enged mindent a fölszálló
köd után az égi gyönge fény.
Nappal a nap, ha süt is, csak háló
a menny felé az ember szemén.

1969 MÁR 13

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1024

1969. március 13, csütörtök

Jakubo- Janos

Kitüntetések

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa *Millner Tivadar* Kossuth-díjas akadémikusnak, a Magyar Tudományos Akadémia Műszaki Fizikai Kutató Intézete tudományos főmunkatársának kiemelkedő tudományos munkássága elismeréséül, 70. születésnapja alkalmából; *Palasovszky Ödön* író, rendező, színművésznek, *dr. Vastagh Gábornak*, a kémiai tudományok doktorának, az Országos Gyógyszerészeti Intézet igazgatójának eredményes munkásságuk elismeréséül, 70. születésnapjuk alkalmából; *Tamás Aladár* írónak írói, műfordítói, szerkesztői érdemei elismeréséül, 70. születésnapja alkalmából; *Farkas Aladár* szobrászművésznek, a szakszervezeti mozgalomban kifejtett több évtizedes munkássága elismeréséül, 60. születésnapja alkalmából; *Jakuba Jánosnak*, a Magyar Iparművészeti Főiskola igazgatóhelyettesének, *Kósa Pálnak*, az Északmagyarországi Fűrészek Vállalat igazgatójának, *dr. Nagy Lászlónak*, a Soproni Állami Szanatórium igazgató főorvosának és *Sándor Lászlónak*, az Állami Gorkij Könyvtár igazgatójának eredményes munkásságuk elismeréséül 60. születésnapjuk alkalmából a *Munka Érdemrend arany fokozata* kitüntetést adományozta.

A kitüntetéseket *Losonczi Pál*, az Elnöki Tanács elnöke nyújtotta át. Jelen volt *Cseterki Lajos*, az Elnöki Tanács titkára, *Óvári Miklós*, az MSZMP Központi Bizottságának osztályvezetője, *Orbán László*, a művelődésügyi miniszter első helyettese és *dr. Tóth Béla* egészségügyi miniszterhelyettes. (MTI)

A HÉT FILMJEI

POKOLRÉV

Magyar film

Nem kétséges, hogy mai filmművészetünk egyik legvonzóbb, tragikus sorsával magával ragadó hősnője született meg az évfordulóra készült új magyar filmben, a *Pokolrévben.* Története szinte már keveredik a mesék és legendák világával, ami természetesebb keretül szolgál a maga bensőséges lírájával, kristálytiszta formáival, mint a nyers és bonyolult történelem. Ezt a lírát — ha magát az egyenlő értékű formát nem is — szerencsére az alkotók is érezték, s így a kis tiszai révészlány egyszerűségén, természetes bátorságán, egyszerre naiv és józan észjárásán, érzelepizódok. Annál is inkább, mert a kis Pille Máriától nem várhatták el az alkotók, hogy a város minden — történelmileg — sorsdöntő eseménye közvetlenül érintse az ő — lírailag hiteles — sorsát. Természetes tehát, hogy a film mindjobban kibővül új mozzanatokkal, kitérőkkel, több oldalú környezetrajzzal, szinte külön eseménnyé tömörülő két epizóddal is. A baj a művészi megformálásban csak az, hogy ezeknél a részeknél megváltozik az alkotók hangja, indító koncepciója, a film lírai tónusa. Sőt a rendező habozni látszik filmjének valódi hőse, a lány és központi alakja, a vá-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1969 ... 1
KORTÁRS

Jakuba 1021
János

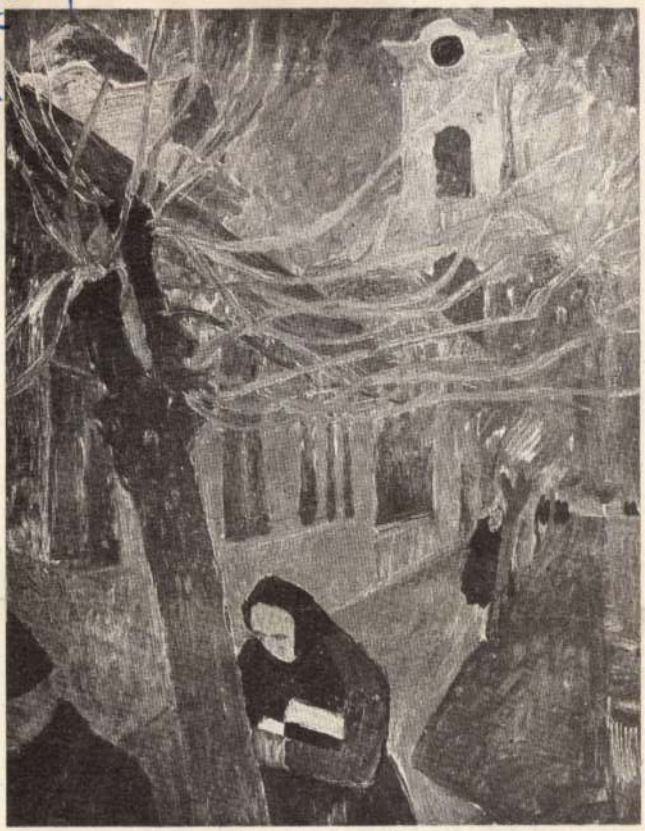

JAKUBA JÁNOS festménye

vércséjéig mir
még nem a lét

Köztük sebné
s csak úgy szí
Hogy egybeál
vérem-velőm
A szenvedélly
s nem kontyo
kel-hull naponta, csak en énvelem,
s közben a vérem, ha nem csurog is,
elfogy lassan, a gond egy életen
keresztül szívja észrevételen,
mint áldozata torkán a menyét —
s mivel nem látni nyilt sebet, se vért,

fejfámra irják: ettől eddig élt.

Egy régi krumplis-szekéren

Novemberben nincsen naplemente,
emlékemben csak egy ölyv kiált
s a homálytól átveszi az este
őrzésre a vizes őszi fát.

Látni enged mindent a fölszálló
köd után az égi gyönge fény.
Nappal a nap, ha süt is, csak háló
a menny felé az ember szemén.

MDK

Jakubka János, [újságíró!]

A Munka Érdemrend aranyfokozatát kapta.

-:Kitüntetések 8.

Népszabadság. Bp. 1969. március 13.

Jakuba János

festőművén kiállítása okt. 6-án nyílik a Csók István Galériában

Pest megyei Hírlap, 1967. okt. 5. 5.o.

Jakuba János

Tavaszi táj, xxxxx temp.

Tihanyi táj, olaj

Téli napsütés, olaj

Nyári Tárlat. Ernst Múz. 1954. jul. 2 1.

Jakuba János

MDK

Országuton, olf.

Mücsarnok 1943 A magyar müvészetért c.kiáll.

MDK

Jakuba János

Kiállitási meghivó

/Szentendre 1967 juli.16./

MTA

Jakuba Jánosnak

Kiállítását megnyitó

/Szentendre 1957 július 16./

Jakuba János

Pedagógus Képzőművészek 1959-ben az Ernst Muzeumban rendezett kiállitásán részt vett.

Maksay László: Pedagógus képzőművészek az Ernst Muzeumban

Rajztanitás 1959. IV.sz. 29-30. l.

Jakuba János MDK

Földosztás Hevesben, olf.

Tavasz a szőlőhegyen, olf.

Parasztudvar, olf.

Műcsarnok 1960 VIII.Képzőművészeti kiáll.

Jakuba János professzor magyar tájfestő

Bratislavában aug.10.-én nyilik meg a művész kiállitása.

Lud,1958.VII.30.

Jakuba János

A lap hosszu cikkben ismerteti Jakuba János napokban megnyilt Bratislava-i tárlatát.

Pravda, Bratislava, 1958. VIII. 15.

MDK

Jakuba János

Kapálók, of.

Hazafelé, of.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Mics. 1962. 14.l.

Jakuba Kámos MDK

Nézsai táj, olf.

Ősz a nagykovácsi állami gazdaságban, olf.

Műcsarnok 1954 V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Jakuba János MDK

Őszi táj lovakkal, olf.

Egri utca, olf.

Eger védelme 1919-ben, olf.

Műcsarnok 1959 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Jakuba János

Reggeli napsütés, gouache

Millenarnok 1959 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Jakuba János

Baromfietetés, o.

Téli Tárlat 1964 Székesfehérvár

EA ..... ltsz. Gyűjtés he

Jakuba János MDK

Földesztás Hevesben, repr.

Mücsarnok 1960. VIII. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Jakuba János

Pihenő, of.

Szőlőmunkások, of.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Mücs. 1962. 14.l.

MDK

Jakuba János

Favágók, of.

7. miskolci o.képzőm. kiáll. 1962. nov.
Herman O. Muz.

Jakuba János

Utca, vizf.

Ősz, vizf.

III. Miskolci Orsz. Kiáll. Hermann Ottó Muz. 1957.

Ismeretlen festő

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2. rendk.sz. 1.

Jakuba János, Bp.

Ács, olaj
Szérün, olaj

III. Miskolci Orsz. Képzőműv. Kiáll.
Herman Ottó Múz. 1957.

Jakuba János

Hazafelé, temp.

M. Forradalmi Művészet kiáll. 1957. Műcs.

MDK.

Jakuba János

Uj képeinek ismertetése

Müvészet 1966 szept.p.14-15.

MDK.

Jakuba Jánosa

Új képeinek ismertetése

Művészet 1966 szept. p. 14-15.

J. Jakuba

Profesor a děkan Uměleckoprůmyslové školy. /Textil/.

International Directory of Arts. 8th Ed. 1965/1966. T. /Ed.: H. Rauschenbusch/, Berlin, é.n. Deutsche Zentraldruckerei AG. 1004 l., ill., 522 l.

MDK

Jakuba János

Un coin de village, of.

Abreuvage, of.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Grapjiques Hongrois d'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

MDK

Jakuba János

Cour de ferme, gouache

Préparatifs, gouache

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hongrois D'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

Jakuba János

festő

M.D.Y

„Konyhai interieur" - je szerepel

a tárlaton.

Pogány Ö. Gábor: Dolgozó emberek között

Művészet, 1968. május - 33 kap.

MDK

Jakuba János

Beszélgetők, o.

9. miskolci o. képzőm. kiáll. 1966.

Jakuba János, festő

MDK

kiállítása nyílik meg a

Csók Galériában.

← : Kulturális hírek

7.

Népszabadság B[illegible].1967.okt.3.

MDK

Jakuba János, festő

A Csók Galériában nyílik meg táclata.

— : Gazdag ősz a Képcsarnoknál 7

Nép szabadság Bp. 1967. okt. 6.

MDK

Jakubra János, festő

Kiállítása nyílt meg a
Csók Galériában.

— : Két új kiállítás 13.

Népszabadság Bp., 1967. okt. 4.

Jakuba János, festő

MDK

Kiállítása nyílik meg a
Csók Galériában.

—:□ Jakuba 2

ESTI HIRLAP, Bp., 1967. okt. 3.

MDK

Jakuba János

Templom utca, of.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Mücs.

MDK.

Jakuba János

Kiállitási kritika

Vas Népe 1966 aug 24

MDK.

Jakuba Janos

Kiállítási kritika

Vas Népe 1966 aug

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1961 DEC 15

BÉKÉS MEGYEI HÍRLAP

Jakuba János

1021

4

Jakuba János festőművész kiállítása

A békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban kiállításon mutatják be Jakuba János festőművész alkotásait. Az ünnepi megnyitót december 17-én, vasárnap délelőtt 11 órakor tartják. Beszédet mond Fehér Zsuzsa művészettörténész. A kiállítás december 30-ig tart nyitva.

Ajándék a gyulai csecsemőgondozó intézet gyermekeinek

A Baromfiipari Országos Válla-
at békéscsabai gyáregységében a
állai Éva nevét viselő szocialis-
üzemrész dolgozói a napokban
50 forintot gyűjtöttek össze. Az
zegből különböző játékokat, s
labdát vásároltak karácsonyi
dékként a gyulai csecsemő-

MDK

965. 5000. FNyV. 4. 3233.

Jakuba János

Kiállitási kritika

Művészet 1968 márc.p.4o

MDK

Jakuba János

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 jan.p.39.

M.D.K.

Jakuba János
festő

Halktónusú dekorativ
jellegű képei szerepelnek
a tailaton.

Kaulisch Lenke: Szentendrei festők kiállítása
Művészet, 1968. január - 38 lap

MDK.

Jakuba János

Kiállitási hir

Köznevelés 1 67 aug.25.

Jakuba János, festő

MDK

Kiállítása nyílik meg okt. 6-án a Csók Galériában.

— : Ezt ajánljuk / 6

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. okt. 5.

Jakuba János

művét cím nélkül említismy.

Tanulmányok a 2 milliós vásárlósról

Magy. Vépz. Szőt. 1966

D. Ihér Zsuzsa cikke

34 l.

MDK

Jakuba János

Horgászok, o.

Balatoni nyári tárlat 1964.
Keszthely, Tihany, Veszprém

Jakuba János MDK

Pihenő, olf.

Szőlőmunkások, olf.

Kapálók, olf.

Hazafelé, olf.

Műcsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Jakuba János

Részt vett a /XIX/ tárlaton.

---: A megyei képzőművészek őszi tárlata Balassagyarmaton.
Nógrádi Népujság. 1962. okt. 17.

MDK

Jakuba János

70 művész kiállitása az Ernst muzeumban,
Fenti elkotó munkái is szerepelnek.
/világos harmoniákkal fest/

Esti Hirlap 3ol sz. 1957. dec. 24. 2 old.

Jakuba János MDK

Szerepelt a kiállitáson.

Szöllőmunkásai

Lehócz Mária: A IX. Magyar Képzőművészeti Kiállitásról.

JELENKOR 1962. 4. 541-543.l.

Jakuba [János], festő M Dh

Téli este c. tájképe figyelmet kelt.

G. M.: Országos Képzőművészeti Kiállítás
Miskolcon 2. l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1960. dec. 10.

Jakuba János

MDK

Plathy György: Hev [illegible] zeinek

Népujság , Eger. 1[illegible]

Jakuba János kétségtelenül a csoport legkvalitásosabb festője. Erről a múlt hónapban Budapesten rendezett kiállításán is meggyőződhettünk, — amely életművének keresztmetszetét nyújtotta. Az itt bemutatott „Tarló", „Tavasz", „Őszi táj" c. olajfestményei, valamint remek temperái egy egyenletesen fejlődő, egységes szemléletű festő munkái, akinek már országos viszonylatban is, önálló stílusa van.. Az ember, mint a természet átalakítója jelentkezik művein, de úgy, hogy a művész átalakítja mindkettőt, az embert is, a természetet is transzponálja és egy nagy egységben összefogja. Jakuba János a stílusának megfelelő festői téma megválasztásával, a formák egyéni átalakításával, a színek és tónusok fínomságával, a kompozíció merészségével valóban azt a realista festészetet képviseli, amely haladó szellemű, egyetemes értékű — tehát a szocialista realizmus kiteljesedéséhez vezet.

MDK

Jakuba János, festö

Országuton. Olajf.

Műcsarnok. IV. Képcsarnok. Kiáll. "A Magyar Művészetért". 1913 máj. 16-30. . Kat. 15.l.

Jakuba János, festő

MDk

Az Új-Delhiben rendezett IV. Nemzetközi Modern Kiállításon szerepel egy műve,

–: Magyar festmények az indiai nemzetközi Kiállításon 2-(

Esti Hírlap, Bp. 1960. okt. 4.

Jakuba János, [festő] MDG

Új, értékes alkotást mutat be az Ernst Múzeumban.

Cs. M.: „Dolgozó emberek között 2.e

Esti Hírlap, Bp. 1960. dec. 1.

01

Jakuba János MDK

A Csók galériában kiállitáson résztvesz.

/"Tavaszi szántás"/

39.sz. 1960 febr. 16. 2 old.

/Cs.M. cikke Esti Hirlap "Munka dicsérete" cimmel/

MDK

Jakuba János,festö

Parasztudvar.	Olaj.
Szölökötözés.	"
Tavaszi délután.	"

Mücsarnok.-Tavaszi Tárlat.1957. Kat.lo.l.

mdk

Jakuba Janos

Szöllömunkások e. kipe

Lelőcz Mária. a IX. Magy. Kipzőm. Kialitásod
jelenkor 1962 4. sz 542. l

Jakuba János

MDK

Templom-utca, olf.

Mücsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Jakuba János
festő

M.D.Y.

„Tengerparton" és „Parkban"
cimű képeit mutatta be
a tarlaton.

Bodnár Evá: Balatoni Tárlat. 1966.
Művészet, 1967. február – 45 kap.

Jakuba János

MDK

Szőlők között, temp.

Falurészlet, temp.

Solymári táj, temp.

Solymári utca, temp.

Műcsarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Jakuba János

Nádvágók, temp.

Miskolc 1952 Tavaszi Tárlat

MDK

Jakuba János

Parasztudvar télen, of.

Miskolci kiáll. I. 1955. Herman O. Muz.
17. 1.

Jakuba János, festő MDk

Szerepel a Miskolci bm. Képzőmův. Kiállításon.

R. R.: Miskolci művészet 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. dec. 15.

Jakuba János

Nemzet

1956 IX. 25

Jakuba János kiállítása

A Csók-galériában most nagyobb gyűjteményes anyaggal: festményekkel és grafikákkal jelentkezik *Jakuba János*, akinek munkásságából ízelítőt néhány műcsarnoki kiállításon szerepelt művéből már kaptunk. Ha nem tudnók, kiállított munkáiról is leolvashatjuk, hogy Jakuba festőink középnemzedékéhez tartozik; törekvései a Szőnyi retortáján átszűrt s továbbfejlesztett nagybányai eredményekbe kapcsolódnak. De van sok, új mondanivalója a magyar tájról, számtalan megfigyelését rögzíti, a színek iránt fogékony, lírai hangoltságával. Táj és ember bensőséges harmóniában jelenik meg vásznain. Rajztudása, mely természetesen grafikáiban érvényesül legjobban, festményeinek biztosságában is megnyilatkozik, noha inkább színekkel szerkeszt. Változatos megoldásokat talál élményeinek tolmácsolására. Hol erőteljesebb, ellentétes színfoltokra építi kompozícióit, máshol pedig a színbeli ellentétek helyett tónusos összefoglalásokkal alakítja ki a témából adódó festői mondanivalót. Finom színei mögött azonban a formák elevenen élnek. Izléses, jó felkészültségű, kulturált látású művészt ismerhet meg a közönség a Csók-galéria évadnyitó kiállításán, ha az is az érzésünk, hogy Jakuba ma még valami indokolatlan önfékezés folytán szerényebben él képességeivel, semmint arra lehetősége van.

M. N. 1956 IX. 25

Magya

A Hazafias

Szerkesztő bizottság: Dinnyé
Richárd, Jámbor István,
Mihályfi Ernő (főszerkesztő)
Orfutay Gyula, Paál Ferenc
Rajcsányi Károly, Révész
Szabó Pál, Szabolcsi

A kiadásért felel a La

Szerkesztőség: VII., Leni

Kiadóhivatal: VII
Athenaeum Nyomd

egy an-
három-
rény el-
űzoltó u.
legtekint-
-8-ig.

szek-
yörű dió
zes. 240
ással —
Telefon:

a háló-
rziás mű-
rnákulum
liget, Pi-

ombinál-
ágyakat,
et ven-
371.

latásból,
dlő, háló
niál gar-
llár, rá-
, tükrök,
gyéb fel-
eladók.
Pálné u.
e 5—7-ig.

KNAK!
kom-
riszoba,
ss re-
dó. —
OS,
99. I.
lelőtt:
8

ombinált
tükör,
ndezés,
s, csil-
eladó.
44. III.

ajtós
ladó fa
Tel.:

ER

s Hoh-
armoni-
állapot-
tt Stan-
evő el-
olumbus
Tel.: 499

Vennék használt férfiruhát, hivásra felkeresem. Bergsmann, Zugló utca 125.

JÁRMŰ

Eladó 125-ös teleszkópos Monet Guyon 6500-ért. X., Diósgyőri u. 27/a.

Pannónia oldalkocsival, esetleg külön is, olcsón eladó. — Mártírok útja 9. — Házfelügyelő.

Jawa 250-es kiskerekes újszerű állapotban eladó. — Ugyanott Viktória 200-as olcsón eladó. Bp., VII., Kertész u. 29. Akkumulátormühely.

A kaposvári
Útfenntartó Vállalat
Kaposvár környékén történő foglalkoztatással
2 db DUMPER GÉPKOCSIT BÉRELNE
egy-két hónapra.

125-ös DKW eladó. V., Veres Pálné u. 13. Magyar György, 6-tól.

10 000 km-t futott M. 72 BMW oldalkocsis motorkerékpár igényesnek és 350 kcm oldalkocsis Puch jó állapotban, sürgősen eladók. — Erdeklődni: VI.

Belterüle
cai szo
mélyzeti
komforto
temet
— »Kült
13239«
Felszabad
Hirdetőbe

Zalaegers
bás össz
cserélnék
pesti has
Baba utc
este.

VIII. ke
saság
konyhás
elcserélné
Budapest
3—4 szol
ra, maga
vagy cs
megvesze
tést levé
Mihály,
tér 12.

Egyedülá
szakmány
zó müsz
VI., VII.
vagy XI.
ben kü
jól beren
bérleti s
október
szokat k
tagyár,
viczky
Farkas c
146—852.

Fiatal há
kásért elt
sebb férfi
Tel.: 346-

Albérleti
res fiata
telen há
246—487

MDK.

Jakuba János festő

"Falu,télen" /olaj /
"Itatás" "
"Okrösszekér" "
"Festo, ralun" "

VI.Magyar Képzomuveszeti Kiállitás
Mücsarnok,1955.17.1.

MDK

Jakuba János

Tengeri strand, o.

Balaton, o.

Favágó, o.

X. Magy. Képzőmüv. kiáll. Mücs. 1965.

Jakuba János

MDK

Tornácon, olf.

VIII. Miskolci Orsz. Képzőm. Kiáll. 1964

M.D.K

Jakuba János
festő

Képeivel szerepel a tárlaton.

Miklós Pál: A XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Élet és Irodalom, 1968. ápr. 20-7 lap

MDK

Jakuba János

Kiállitási hir

Szocialista müvészetérz 1968 febr.

Jakubo János

Ernst György tanára volt.

Hegyi József: Tekésczabai gyűrű
zvenjamini kiállítása elé.
Megyer Ló, 1969. sept. 5.

Jakuba János

Fehér Zsuzsa, D.: Jakuba János új képei.
Művészet, 1966. 7. cöf. 9. cöf. 14-16. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

255.l.

Jakuba János

1. Téli nap olaj, 70×80
2. Vacsora olaj, 60×80
3. Nagyszülein olaj, 80×100

Szentendrei festők tárlata

Ferenczy Károly Múzeum

Jakuba János

1. Nádvágók olaj 80x100

2. Kovács utca repr. olaj 60x80

Szegedi nyári hárlat

Jakuba János

festőművész kiállitása, Bp, Csók István Galéria. Ism: Horváth György, Magyar Nemzet, 1967.okt.2o.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 197o.1.sz. 68-1o7. l./

91. l.

Jakuba János

"Szántás" /tepr./ c. képe
a IV. Miskolci Országos Kiállításon.

Hajdu Béla: A IV. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállitás

Északmagyarország 1958. nov. 16. 6.l.

Jakuba János

1. Tanyák közt olajtanys. 60 x 80
2. Vacsora repr. – " – 80 x 60

V Balatoni Nyári Tárlat
1970 Keszthely

MDK

Jakuba János festő

olaj: repr.:

Tejszürés, a boritón

Eperfák

Verandán II.

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

tovább

Jakuba János

~~Éber Sándor itj~~

~~Fuhrmann Mátyás~~

Jakuba János

Jantschi Béla

Kántor Antal

(8) Merész (März) Károly

Petrasovszky Leó

Prückner Ferenc

fiúközepiskolai rajztanári oklevelet kaptak

Képzőm. Försk. Évk

1930-31. 90. l

OMBIZTOSITÓ INTÉZET
EI-UT 19/B. TELEFON: JÓZSEF 464-00.

ága,

Budapest.

132/1930. h.

ilis hó 14-én kelt levelére értesitjük,
sz. rend. 25 §-a 7 bekezdése értelmé-
és egyéb költségtartozások a fizetési
naptól számitott nyolcadik napon
. 20 §-ának 8 bekezdése valamint

Jakuba János MDK

Tengeri strand, olf.

Balaton, olf.

Favágó, olf.

Mücsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Jakuba János

Wellisch J: Tájképek a VI. M.Képzm. Kiállításon. A
Szabad Művészet, 1956. 4.sz. 189 l.

Jakuba János

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

Jakuba János

1021

Árnyas utca

Fekete-fehéret.
jszaka, 1970. febru-
, pénteken szokott
Percekkel tegnap-

tt, hogy e helyütt
elnénk akárcsak rö-
zefoglalni a 22 mű-
mint 70 óráját

ikum

ntkezési határidő
k az iskola por-

nfu alapon.

Mert nincs semmi baj a vetélkedővel, még kevesen haltak bele. *De a budapesti kerületek nemzeti bajnoksága a kérdezz-felelek módszer egyhangú sémájával ugyanazt a szellemességet, ötletességet: a néző szórakoztatását nélkülözte — amit mostanság a magyar foci.* A tévében pedig minek bundáznánk? Csakhogy a futballmeccseket kilencven perc alatt elintézik, a fekete-fehér-igen-nemet meg alkalmanként több mint három teljes órára nyújtották.

Valami konkrétumot is mondjunk: a XI. kerület győzött. Megérdemelten. A Fradi-szurkolókat pedig vigasztalja, ha fejtetőre állítják a római számot: ők a legszebbek az országban. De mi vigasztal nyolcmillió magyart e hazában. Akik — a legutóbbi népszámlálás hű-

Védőnő

(174.) Az újszegedi nőképző Intézet kertjében az 1954-ben felállított Védőnő című szobor. Az öntött aluminiumból készített alkotás Ispánky József szobrászművész munkáját dicséri.

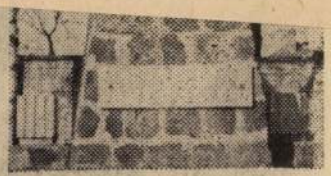

Jukuba János

munkány emlékérmet kapott

az alábbi táslatom a békés-
csabai múzeumban

Ö. J.: Délalföldi Táslat

Délmagyarország 1970 IV. 7

Jakubo János

A magyar Ip. mův. Főiskola igazgató helyettese 60. szül. napján a Munka Ísdemkend arany fokozatát kapta

Szocialista művészetért 1969 IV.

Jakuba János
festő -

Ezüst György mestere volt az egre
Pedagógiai Főiskolán.

D. Tehér Zsuzsa: Ezüst György képeiről
Művészet, 1970. Mincius - 41 lap

Jakuba János

tanítványa volt Ernst György festő

Balogh Ferenc: Ernst György kiállítása a Békés-
csabai Múzeumban

Tiszatáj, Szeged 1970. I. 67.

Jakuba János
festő

„Nádvágók" és „Árnyas ucca" c.

képei szvepeltek a tárlaton

Rozványi Márta: A X. Szegedi Nyári Tárlat-
ról

Tiszatáj, Szeged 1969. XI. 1019.

Jakuba János

Békéssabáról indult.
Munkásy-díjas.
Műveivel szerepelt a kiállításon.

Dér Endre: A Békéssabáról indult művészek jubiláris kiállítása
Tiszatáj, szeged 1968 XII 1117.

2) Vinkler László

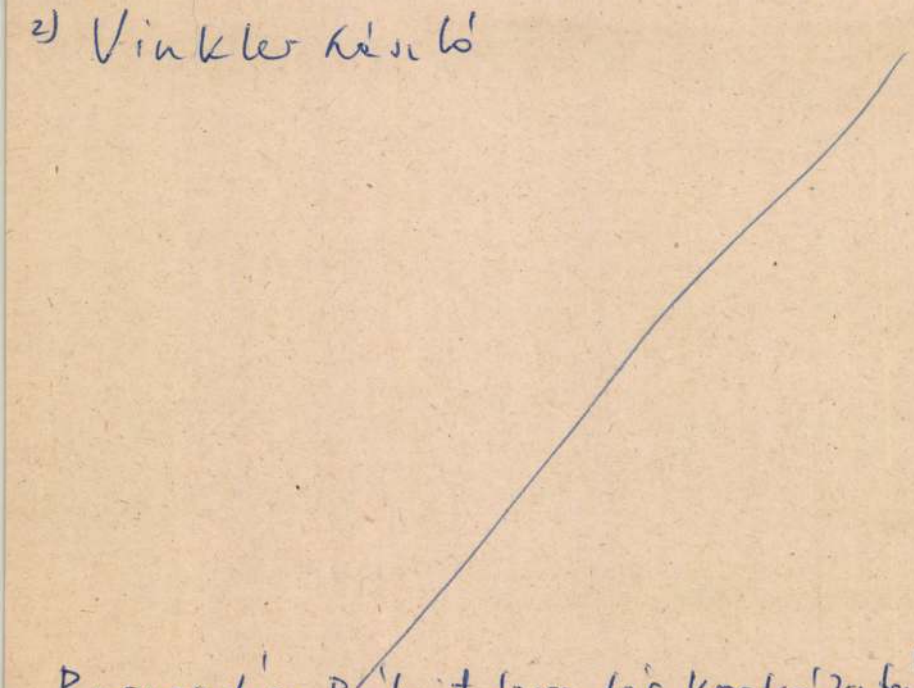

Borrenszky Béla: A teremtés kockázatának vál-
halása
Tiszatáj, Szeged 1968. XII.

Jakuba János, festő

Főiskolai tanár. 1967-ben a soproni Giczy János Békéscsabán rendezett öt társával együtt kiállitást főiskolai mesterük tiszteletére. 177.old

Gáspárdy Sándor: A soproni képzőművészeti élet alakuása. 177.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968 Sopron

Jakisa István

„Kőrengi udvar"

— Vasi festők – akvarell

Művészet, 1976. augusztus – 14 oldal.

Jaksa István

Jaksa István külföldön is szerepelt
művével, önálló kiállítását rendez-
ett Firenzében, New-Yorkban és Marska
Sobolában.

-----: Vasi festők és szobrászok.
Művészet, 1976. augusztus - 13. oldal.

Jaksa István

Jaksa Istvánnak egyéni kiállítása
1936-ban Kőszegen volt 1965-ben
Szombathelyen, 1966-ban Budapesten
rendezett a művész tárlatot,

-----:Vasi festők és szobrászok.

Müvészet, 1976.augusztus - 13. oldal.

Jaksa István

1894-ben Budapesten született a művész. A festészetet Gotthard Istvánnál, Krusnyák Karolynál és gyűgyi Nagy Zsigmondnál tanulta.

------: Vasi festők és szobrászok.

Művészet, 1976. augusztus - 13.old.l.

Jakubovics Andor

1900/1

Ferkèpzomfoiskèvk

95.1.

De ha nem is elsőrangú mester, [illegible] a francia-olasz művészet egyik megtestesült közvetítője s mint sokoldalú, tanult szellem (portrékat is festett, építészeti tervek, fizikai s matematikai problémák foglalkoztatták), korának jellemző mestere. *Gál.*

FRANCIABIGIO (ejtsd: *fráncsábidzsó*), tkp. *Francesco di Cristofano Bigi*, firenzei festő, * Firenze 1482, † u. o. 1525. Albertinelli tanítványa Bugiardinivel együtt. Mesterének hatása sokáig érezhető nála, nemkülönben társáé, Bugiardinié is, kivel munkáit sokszor összetévesztik. Később barátja, Andrea del Sarto hatott reá, kivel közös műhelyt tartott. Albertinelli hatása alatt áll a szép Angyali üdvözlet (Torino), Piero di Cosimóval rokon ugyancsak korai képe: Apelles rágalma (Pitti). Raffael firenzei Madonnáinak hatása érezhető bécsi és firenzei Madonna-képein, valamint gyönyörű Venus-aktján (Róma, Gal. Borghese). Andrea del Sarto befolyását mutatják firenzei freskói: a Scalzo udvarán (jelenetek Ker. János életéből), valamint az Annunziata előcsarnokában (Mária eljegyzése, 1513), amely helyeken barátjával együtt dolgozott, továbbá az Utolsó vacsora (a Chiesa della Calza refectoriumában). Önállóbbnak mutatkozik kis olajképén, Urias levele (1523, Drezda). Legjelentékenyebb alkotásai azonban finom arcképei, melyek olykor Raffael vagy Francia neve alatt fordulnak elő a képtárakban: a komor Férfi arckép (1517, Bécs, Liechtenstein-képtár), az ú. n. Önarckép (1514, Pitti), A levelet író ifjú (1522, Berlin), A levelet tartó fiatalember (London) és a valamennyi között legnemesebb, a Merengő nézésű ifjú (Louvre).

FRANCIA (ejtsd: *francsá*), *Giacomo*, festő és ötvös, * Bologna 1486, † u. o. 1557. Atyja életében annak segédje és követője. 1518-tól egyedül is jelzi munkáit. Jelentékenyebb, mint öccse, *Giulio* F., * Bologna 1487, † u. o. 1543 után, ki bátyjával együtt dolgo[illegible] *Giacomo* munkái: Mária a gyer-

M.D.V.

Jakuba Gárus
festő

Méltatás.

Ecsery Elemér: Országos tárlat Miskolcon.
Művészet, 1961. március. – 37 l.

1070 ... 7

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

KELETMAGYARORSZÁG
Nyíregyháza

1021

Jakuba János

Alföldi tárlat

Hazánk felszabadulásának 25. évfordulója tiszteletére nyitották meg szombaton Békéscsabán, a Munkácsy Mihály Múzeum kiállítótermében a hagyományos Alföldi tárlatot. Mintegy 150 művet, több mint hatvan festő és szobrász 250 alkotása közül választotta ki a zsüri. A tárlaton szereplő 56 képzőművész túlnyomórészt festményekkel, grafikákkal, kisebb számban plakettekkel, szobrokkal és egyéb alkotásokkal mutatkozott be. A kiállítók — Békés, Bács, Szolnok, Hajdú, Szabolcs megyékben, Szegeden és Debrecenben élő, vagy onnan elszármazott festő-, szobrász- és iparművészek — élményvilága szorosan kapcsolódik az Alföldhöz, az alföldi emberekhez, a paraszti élethez, a tájhoz. Jelentős művek örökítik meg a földosztást, s az elmúlt negyedszázad más történelmi fordulópontjait. A Békés Megyei Tanács által alapított Munkácsy-emlékérmet és a velejáró díjat Deák Ferenc művelődésügyi osztályvezető nyújtotta át kiemelkedő művészi munkássága elismeréséül a békéscsabai születésű, most Budapesten élő Jakuba János festőművésznek. Öt alföldi képzőművész pedig Nivó-díjban részesült.

A me
hogy a B
Dózsa neg
áll első h
ban viszo
vezeti a l
még vere
legutóbbi találkozók a vendégcsapatok sikerét hozták. Eredmények:

Pécsi Bányász—Győri MÁV DAC 0:0, Székesfehérvári MÁV—Oroszlányi Bányász 1:3, Várpalotai Bányász—Zalaegerszegi TE 0:3, Ganz-MÁVAG—Egyetértés 1:0, Békéscsabai Előre—BVSC 4:0, Debreceni VSC—Ózdi Kohász 3:0, Fősped Szállítók—Bp. Spartacus 2:1, Egri Dózsa—Szolnoki MTE 1:0.

7. ZTE						
8. MÁV DAC	5	—	4	1	2:3	4
9. Várpalota	6	1	2	3	3:9	4

B-CSOPORT

1. Eger	6	4	—	2	9:11	8
2. FŐSPED	5	3	1	1	6: 4	7
3 Debrecen	5	3	—	2	8: 4	6
4. Békéscsaba	5	3	—	2	8: 7	6
5. Bp. Spart.	5	2	1	2	5: 5	5
SZMTE	6	2	1	3	9: 9	5
7. Kecskemét	5	1	2	2	9: 8	4
Ózd	5	2	—	3	9: 8	4
9. BVSC	6	—	3	3	6:13	3

Nyíregyházi Spartacus—

geket.

Formaelemeit, technikai eszközeit, anyagait, élményei szélesebb, nagyobb arányú kibontását murális munkákon is próbálgatja, ezeknek azonban még nincs mindig elég meggyőző erejük. Az applikált jelleg, a kényszeredett alkalmazkodás a kijelölt helyhez, például a szombathelyi Gyermekvédelmi Intézet társalgójában, nagyon is szembeötlő. Sem a tárgy, sem az elképzelés nem szokványos volta nem tudja ellensúlyozni a falkép gyengéit. A kompozíció önállósult elemek együttese (négy vízszintes épületsor között egy sor figura), a részleteknek minden különösebb egymásra vonatkozása nélkül, igazi, belső összetartó erő híján (helyszűke miatt valójában jól át sem tekinthető), összhatásában nem tud megkapni, mélyebb emocionális hatást kifejteni*. Túlságosan

Jakesa István

„Kőszegi udvar", olaj, lemez, 49 x 59 cm., 1965.

Művészet, 1976. 2. 12. old.

Jakesa István: Festő

Vas megye képzőművészeinek őszi tárlata megnyílt a Kenyeresaljai Műv. Központban, dec. 20.-án vánul a tárlat. — Szerepel a művész „Kőrség a Hegyaljai utcából" c. műve (említve)

Kulcsár János: Művészeink közös kiállítása Celldömölkön.
Vas Népe, 1948. dec. 17.

Jaksa István, festőművész

Az idei szombathelyi tavaszi tárlatot hol-
nap bontják le. Hazánk felszabadulásának
35. évfordulója tiszteletére pályázatot hirdetett a
magyei tanács. A beküldött 85 pályázat közül
52 került a közönség elé.

Szerepel a tárlaton a művész „Tsz kovács"-
„Búcsúszentlászlói táj" c. festményei. (említve)

Szakály Éva: Az idei tavaszi tárlatról.
Vas Népe, 1980. ápr. 12.

Beszámoló a megye testnevelési és sportmozgalmáról

(Folytatás az 1. oldalról)

szeres testedzés, sportolás. Reprezentatív felmérések szerint jelenleg a lakosságnak csak mintegy 18—20 százaléka sportol többé-kevésbé rendszeresen. A tapasztalatok szerint a testedzés szerepének felismerése terjed, mind többen vannak, akik egyénileg, baráti vagy családi körben sportolnak: kirándulnak, légfürdőznek, vagy az otthoni testedzést iktatják napirendjükbe.

A beszámoló rámutatott arra, hogy a testnevelés és sport elterjedésének, pozitív hatása érvényesülésének

legjelentősebb gátja a testnevelés és sportolás szerepét tévesen megítélő nézetek.

E nézet hordozója többek között az a szülő is, aki büntetésből eltiltja gyermekét a játéktól, mozgástól. Ide tartoznak azok a gyárigazgatók, munkahelyi vezetők is, akik miközben sokszor hallatlan erőfeszítéseket tesznek valamelyik sportágban csapatuk eredményes szereplteté'éért, úgyszólván semmilyen figyelmet nem fordítanak a dolgozók testedzésére. Pedig elméletben valamennyien tisztában vannak azzal, hogy a sport, a mozgás kiegyenlítheti azt az egyoldalú testi megterhelést, amit az ipari munka számos foglalkozási köre jelent. E helytelen szemléletet tükrözi az is, hogy az új lakótelepeken a szükségesnél kevesebb helyet hagynak játszótérnek, s hogy a mozgás, a sport céljára szolgáló beruházások a legutoljára készülnek el. Helytelen szemléletet tükröz az a felfogás is, mely szerint a testedzés minden anyagi kihatása az állami és társadalmi szerveket kell, hogy terhelje. Még nem vált közszemléletté, hogy önmagunk érdekében szükséges sportolni. Sajnos, ma még ritkaságszámba megy, az olyan eset, mint a vasvári juniorok példája, akik mivel csak szerény képességű emberek voltak, és nem vették be őket a megyei bajnokságban szereplő helyi csoportba, de — az ő szavaikkal élve — imádtak focizni, megalakították saját egyesületüket, három szakosztállyal.

Havi 20 forintos tagdíjból tartja fenn immár öt éve magát a tízről 28 tagra növekedett egyesület. Ezek a lelkes fiatalok még egy fillér támogatásban nem részesítik.

kenységnek. E sportegyesületeknél labdarúgó-centrikusság tapasztalható, más szakosztályok munkájával, fő'eg a tömegsport-tevékenységgel keveset, vagy semmit sem törődnek. A szakemberhiány is nehezíti a falusi sportéletet, szükséges lenne, ha az agrárszakemberek jobban bekapcsolódnának a helyi sportélet szervezésébe.

A tanácsoknak két éve tartozik hatáskörébe a helyi testnevelés és sport irányítása. A konkrét irányító és szervezőtevékenységen túl feladat, hogy a lakosságot, az ifjúságot, illetve az érdekelt állami és társadalmi szervek vezetőit meggyőzzük a rendszeres testedzés, a tudatosan végzett sportolás fontosságáról, egyéni és társadalmi hasznáról. A sportszerveknek ezen belül az a feladata, hogy a különböző korosztályok sajátos igényeinek megfelelő testedzési módszerek sokaságát munkálja ki és azt széleskörűen propagálja.

A beszámoló és a vita is nagy teret szentelt

az iskolai testnevelés és sport feladatainak, nem hallgatva el a nehézségeket sem.

A testnevelés és sportmunka legfőbb területe az iskola. Innen kell magunkkal vinnünk egész életünkre a mozgás, a testedzés szeretetét, örömét. Azonban még nem minden iskolában tölt be ilyen szerepet a testnevelés. Vannak, ahol lebecsülik, s nem szerves része az oktató-nevelő munkának. Előfordul, hogy a más tárgyakból való lemaradást a testnevelési óra rovására próbálják behozni.

A múlt esztendőben valamennyi iskolatípusban nőtt a testnevelési órák száma, sajnos, ez még inkább érezteti a tornatermek hiányát, és okoz még inkább zsúfoltságot. Jó hatással van a munkára, az átlagosztályzat eltörlése. Ezek következtében csökkent a testnevelés alól felmentést kérők száma. Iskoláink rendelkeznek kellő felszerelésekkel, a múlt évben a megyei tanács vb az általános iskoláknak félmillió forintot, a középiskoláknak 200 ezer forintot adott sporteszközök vásárlására. Három általános iskolában és a Nagy Lajos Gimnáziumban van testnevelési szakosított tantervű osztály. Sajnos, a tornatermi ellátottság, bár az utóbbi években lassú ütemben javult, még elég

egyesület működik. 299 szakosztályban majdnem 9 és félezren sportolnak. A szakmai munkát 223 edző irányítja.

A beszámoló név szerint és elismerően említette meg a hazai sportnak és szűkebb hazánknak, sportdicsőséget szerzett vasi élsportolókat. Megyénk az olimpiai sportágakban a múlt évben összesen 259 pontra tett szert a sportversenyeken. Ezzel a megyék között a 12. helyen állunk. A legtöbb pontot a Haladás sportolói, köztük is a súlyemelők szerezték.

A megye sportegyesületeiben a nevelési tevékenység az elmúlt években fejlődött, 13 egyesület készített 3—4 éves időszakra nevelési tervet a sportolók erkölcsi magatartásának javítására, s szülőkkel, az iskolával, a munkahelyekkel előbb kapcsolatok kialakítására. Az egyesületi, szakosztályi vezetés még mindig kevéssé igényli a helyi KISZ és szakszervezeti szervek segítségét ehhez. Lényegesen ugyan nem csökkent, de nem nagy az olyan megnyilvánulások száma a sportolók részéről, amelyek összeütközést jelentenek a szocialista erkölcs szabályaival, állami rendelkezésekkel, iskolai rendtartással, a sportmozgalom írott és íratlan szabályaival.

A sportolók és sportvezetők közéleti tevékenységbe való bekapcsolódása pozitívnak mondható.

Sportolóink többségükben állampolgári túlnyomó teljesítik kötelezettségeiket. Aktívan részt vállalnak a szocializmus ép.tésében, nagy számban vesznek részt társadalmi munkaakciókban.

Az egyesületi vezetők több nyire visszautasítják az egy sportolók részéről jelentkez jogtalan anyagi követelés ket, nem mondható el azo ban, hogy nem lennének t relkvések, elvtelen engedm nyek és kedvezmények ad sára, főleg a labdarúgás spor ágban. Ezeknek a jelfedés re és visszaszorítására e után is figyelmet kell ford tani. A nagyobb sportegyesi letek évenként, a szakoszt lyok gyakrabban értékeli testületi üléseiken a nevelé helyzetet, és határozzák me feladataikat. Már egyre töb helyen követelik meg sportvezetőktől és edzőktől sportoló fiatalok személyis gének, jellemének pozití irányba történő alakítás példamutató magatartás pontosságát, a vállalt felad tok teljesítését a sportolói tól.

A sportvezetés társadaln tevékenység, a sport irán szeretet, hallatlan lelkesedé hatja át a sportban dolgoz társadalmi aktívákat.

Tiszteletet, megbecsülést érdemelnek azok, akik estéjüket, szombatjaikat, vasárnapjaikat, a sport ügyének szentelik.

Vas megye testnevelési sportmunkája sikeresen fe lődik — állapította meg gül a beszámoló. — Vann eredményeink, melyek büszkék lehetünk, ugyana kor vannak megoldásra vá feladataink is jócskán, an lyeket a határozati javasl tok összegeznek. (A felszó lásokat és a határozatok keddi számunkban ismert jük).

(mbi)

Fél nyolckor kezdenek a lövészek

Tegnap a 19 megye 640 versenyzője megérkezett az idei vidék-bajnokság színhelyére Szombathelyre. Este a technikai értekezletet is megtartották és sorsoltak is.

— A technikai berendezést a 2-es Posta egyik szocialista brigádja szállította be a lőtérről, egy másik pedig szombaton éjjel szerelte fel — mondotta *Hertelendy Alfonz*, a megyei lövész szövetség főtitkára. Ma reggel fél nyolckor a serdülők összecsapásával kezdődik a verseny, holnap reggel az ifjúságiak és felnőttek lépnek lőállásba. A szombathelyi klub — melynek kösze tagjai is vannak — 30 fő képviselteti magát. A szak emberek elsősorban Bozsó Mártát várják dobogóra, nem titok, hogy a legfels fokára. Reméljük rajta k vül más vasi versenyző lesz dobogóközelben.

A vidék-bajnokság ünn pélyes megnyitója ma dé előtt 10 órakor lesz, amik *Kardos Miklós*, az MHS megyei titkára köszönti versenyzőket.

— b

1975 DEC 14

Jaksa István festőművész

1021

Kőszeg „foglya”

Vdres Pétertől hallottam egyszer, az igazi író nemcsak arra képes, hogy más emberek életét megélje, de még az állatok, sőt a tárgyak sorsába is bele tudja képzelni magát. Az idézet nem pontos, de megfelelő, amellett megragadó is. Legutóbb Jaksa István szombathelyi festőművész műtermében ötlött fel bennem, amint a nyolcvankét éves mester legutóbbi kőszegi sorozatát nézegettem. A húsz festmény nagyobbik felének az elkészítéséhez ki kellett nyitnia egy régi ház nehéz kapuját, meg kellett állnia az udvar kövén, s várni a pillanatot, amíg az átélés nyomán a látvány megfogalmazására mozdul a kéz.

— Régi udvar... öreg udvar... — keresgélem félhangosan a témához illő címet.

— Nagyon érdekelnek az udvarok. Őszintébbek az utcáknál. És tudod, nékem az kell, hogy bent legyek. Bent a boltívek, oszlopok, kőkeretes ajtók, szigorú ablakok, kiszögellések, vidám falnyílások, nehézkes lépcsők, megülő használati tárgyak között. És amikor annyira átélem a történelmi kort, hogy én is a benépesülő udvar egyik cselekvő embere vagyok, akkor tudok festeni. Talán ezért van, hogy akkor tartom jónak a képeimet, ha valóságosak. Ha a téli tájtól didereg, a nyáritól pedig melegszik a néző.

— Csak húsz képet festettem, nem kedvezett az idő. Én a napsütést, a ködöt vagy a viharos időt szeretem, ottjártamkor bújkált előlem a nap.

— Mit ad a festőnek az egymással annyira ellentétes napsütés, a köd, vagy a vihar?

— A napsütésben a legélőbbnek a színek, ezért a napsütést az öröm és az állandóság forrásának érzem. A ködös idő? Eltűnés. Elmosódás. Bizonytalanság. Sejtések. A fényhiányba enyésző épület, embercsoport vagy tárgy az elveszíthető világra figyelmeztet. Talán a megőrzés vágya indít munkára ilyenkor? A vihar félelmet ébreszt bennem, de csodálatot is. Menynyi erő odakint... A viharos ég tengerre emlékeztet. De megvallom, az elemi erők fenyegetése csak akkor szép nekem, ha a hajlék biztonságából élhetem át. Talán a félelmek ellen menedéket teremtő, otthont emelő ember diadalérzete dolgozik bennem, ha ilyenkor ecsethez nyúlok.

— Mi jön a kőszegi sorozat után?

— Amint elmúlik a hideg, Sopronba megyek. Izgat ez a város. Nem tudom megfogni a levegőjét. Talán most sikerül. És utána újra Kőszeg. Tudod, annyira szeretem én Kőszeget, hogy még fogoly is szívesen lennék benne, csak festhessem.

Farkas Imre

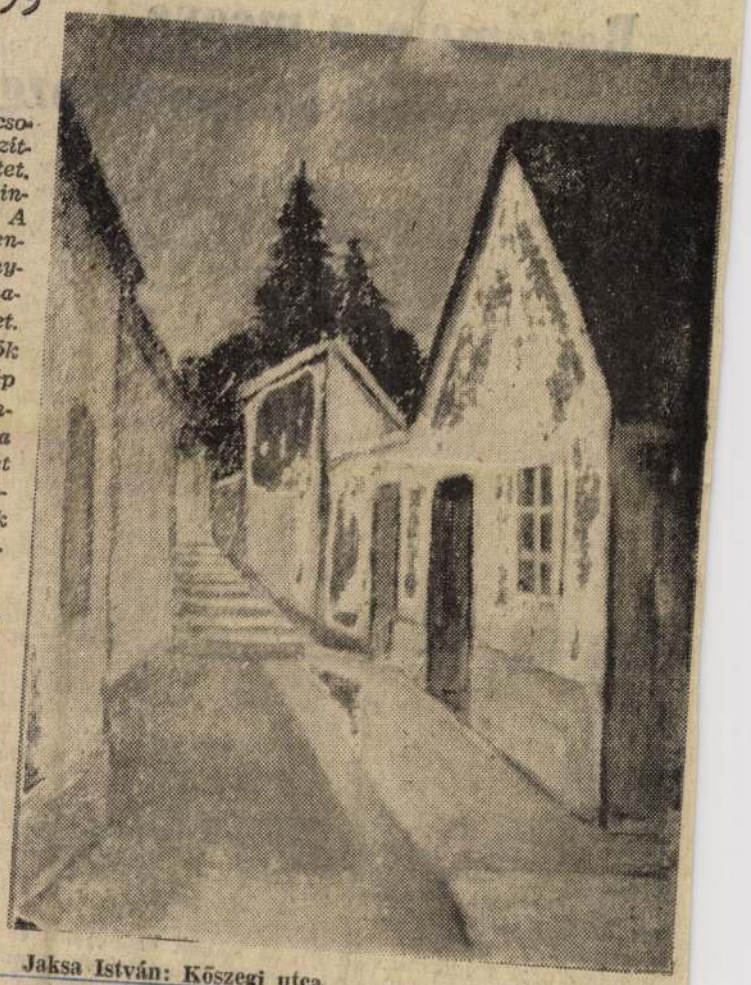

Jaksa István: Kőszegi utca

Jaksa István: Kőszegi öreg udvar

MDK

Jakuba János

Utca, rajz

Magy. Művészetért kiáll. r. Mücs. 1940. febr.

13 l.

Jakuba János, festő

17 Dh

Az egri képzőművészek legfrissebb alkotásai-
ból kiállítást rendezett a Városi műv. otthon.
(Jakuba János, B. Saári Zsuzsa, Gergely Pál
festők, Király Róbert fiatal szobrász.)
A nyáron „alkotóházakban és t.h.-ekben
dolgoztak az egri művészek.

Hunyady József: Egri képek

8-l

Népszabadság, Bp. 1960. okt. 29.

Jakuba János

Falu, télen.	Olajf.	60x75
Itatás.	"	70x90
Ökrösszekér.	"	55x70
Festő, falun.	"	80x100

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás. Műcsarnok.
1955. Kat. 17.1.

[illegible]

Jakuba János

Bratislavában kiállitást rendez.

[illegible] 161 sz. 1958. jul. 11 2 old.

MDK

Jakuba János, festö

Szölök között.	Tempera.
Falurészlet.	" 8.1.
Solymári táj.	" "
Solymári utca.	" "
Gyümölcsfák.	" "

Mücs.-IV.M.KépzmKiáll. 1954.jan.-febr. Kat. 7 és 8.1.

MDK

Jakuba János, festö

Nézsai táj. Olf.
Ösz a nagykovácsi állami gazdaságban. "

Mücs.-V.M.Képzm.Kiáll. 1954.dec.-1955.jan. Kat. 14.1.

Jakuba János
festő

M.D.4,

„Szőlőmunkások", „Kapálok"
c. képiet mutatja be a kiál-
litason. + repro

D. Fehér Csuzsa: Munkát ábrázoló festmények a IX. hagyr.
Művészet, 1962. május – 8 l.

Jakuba Jakus
festő

M.D.K

Mellatás.

Ecsery Elemér: A fiatal egri művészek bemutatkozása.
Művészet, 1961. november — 44 l.

M.D.N.

Jakuba János, festő

MDk

Kiállított.

Rényi Péter: A IX. Magyar Képzőművészeti Kiállítás festményei

Sz. I.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. máj. 12.

Jakub a János
festő

M.D.K.

Részt vett a Heves megyei művészek
tárlatán

Tóth Ervin: A Heves megyei képzőművészek tárlatáról
Művészet, 1964. május – 45 kgs.

Jakuba János

MDK

A Hazafias Népfront ünneplésére a Somogymegyei Képzőművészek csoportja ünnepséget rendezett. Fenti művész is jelen volt.

Esti Hirlap 151 sz. 1959. jún. 30 2 old.

Jakuba János MDK

Április 4-én kitüntetett művész

II. fokozat.

Esti Hirlap 79 sz. 1959. ápr. 4 5 old.

Jakuba János MDK

Az Ernst muzeumban pedagógus művészek állitanak ki. Fenti művész is résztvesz.

/téli este/

Esti Hirlap 134 sz. 1959. jun. 10

Jakuba János

A VII. Magyar Képzőművészeti Kiállítás a Műcsarnokban, a Tanácsköztársaság évfordulója tiszteletére. Penti művész is részt vesz.

/csatajelenet/

Esti Hirlap 75 sz. 1959. márc. 29. 2 old.

Jakuba János

MDK

A miskolci V. Országos Képzőművészeti kiállításon alkotása szerepel.

Esti Hirlap 259. 1958. nov. 4 2 old.

M.D.K

Jakuba Janos

festő

Részt vett a tárlaton. —

„Favágó" c. képe (sepia)

D. Fehér Szusa: A X. Magyar Képzőmű vészeti Kiállítás

Művészet, 1965. november - 28 l ap.

Jakuba János

ESTI HÍRLAP

1957 SZEP 20.

□ JAKUBA JÁNOS festőművész kiállításával kezdi az idényt a Képcsarnok Váci utcai Csók Galériája. A tárlatot pénteken délután 6 órakor nyitja meg Végvári Lajos művészettörténész.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Szabadság

Jókai-ny. 4760

MDK.

Jakuba János

Kiállitási kritika

Müvészet 1965 nov. lap 29.

Jakuba János
festő-

M.D.K.

Méltatás.

D. Fehér Zsuzsa: A hétmilliós vásárlás szakmai be mutatójáról.

Művészet, 1966. augusztus - 16 lap

MDK

Jakuba János

Öregasszony, of.

Itatás, of.

Falurészlet, of.

Bocik az udvaron, of.

7o művész kiáll. Ernst Muz. 1957. dec.

Jakuba Mátyás

Az egri főiskolán tanár.

Pestmegyei Hírlap. 1966. máj. 29.

MDK

Jakuba János

Földosztás Hevesben, repr.

VIII. M. Képzőmüv. Kiáll. Mücs. 1960. ápr.

MDK

Jakuba János

Földosztás Hevesben, of.

Tavasz a szőlőhegyen, of.

Parasztudvar, of.

VIII. M. Képzőművész. Kiáll. Műcs. 1960. ápr.

MDK

Jakuba János

Hazafelé, temp.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

Jakuba János

MDK

Cséplés, vázl., of.

Dolgozó erberek között kiáll. Ernst Múz.
1960. nov.

eti egyesület, melyet 1894-ben a
kával elégedetlen müvészek alapi-
ték kiállitási helyiségüket a volt
en. Az egyesület elnöke Andrássy Gyu-
lyiség igazgatója Ernst Lajos volt.
ékébe tartozott. 1960-ban megszünt,

MDK

Jakuba János

Szőlőkötözés, of.

Kutnál, of.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG 1960.

18 l.

MDK

Jakubay János

felvételét kérte a Rajztanárok Egyesületébe.

Rajzoktatás 1941, II.évf. 4.sz. 37 l.

M.D.K.

Jakuba János
festő

A negedi nyári tárlat második
díját az „Alföldi táj" című képe nyerte.

Kovács Gyula: A negyedik negedi nyári tárlat
Művészet, 1963. november - 43 kép

Jakuba János MDK

szerepelt az 1963 jul. 2o-án megnyilt tárlaton.

Dijat is nyert.

--: Megnyilt a IV. Szegedi Nyári Tárlat. Dél-Magyarország. 1963. jul. 21.

Jakuba János

MDK

festő

A magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége 1. festőbizottságának tagja lett

Műterem 1958 I. évf. 11. sz. 9.o.

Jakuba János

Szerepel az egri Rudnay terem kiállításán

Nézőjság 1971 II. 27

Jakuba János

Szerepel a Pest megyei
távlatok a Nemzeti Galériában

Négyrava 1971 X. 10

Jakuba János

Művével szerepel a szentendrei

Őszi Tárlaton

Vigília 1969
november ~~szeptember~~
776. old

Képzőművészet

Negatív

Lilahy István Hegedűsné

Fakuba János: Festő falun

Festmény

Jek. j:o: Fakuba

MDK

Jakuba János

szerepelt a tárlaton.

"Alföldi táj" olajk. dijat nyert.

-D.é: Jegyzetek a IV. Szegedi Nyári Tárlatról.
TISZATÁJ. 1963. 9. szám.

Negatív

Zilahy István Hegedűsné

Fakuba Fanos: (Falusi udvar)

Festmény

Jek. j.o: Fakuba

Negatív

Lilahy István Hegedűsné

Fakuba János: Ökrösszekér

Festmény

Jeh. j:o: Fakuba

Negatív

Lilaky Ilona Hegedüsné

Falumba Fánor: (Falu-részlet)

Festmény

Felv. j: o: Falumba

Jakuba János

Szabad Művészet

1952. 1. n. 28. l.

Kedvezményes árú előfizetés csak
1929. évi szeptember hó 30-ig.

100.703. számú csekklapon eszközlendők.

SI FELHIVÁS

TI CÍM- ÉS NÉVTÁRÁNAK“
KIADÁSÁRA.

gfontosabb feladata lévén minél megbízhatóbb
állami élet szerveinek tagozódásáról, a kor-
almazott tisztviselőkről és azok beosztásáról,
legújabb kötete az eddigi szokástól eltérően
lején fog megjelenni, hogy ily módon a leg-
n a költségvetési év megkezdéséhez kapcso-

ra című kézikönyv 1929/30. évi kötete is a leg-
a Kormányzó úr Ő Főméltóságára vonatkozó
az országgyűlés, a minisztériumok és az

MDK

Jakuba János

az idei szegedi nyári tárlaton

II. dijat és 3000 forintot kapott.

"Alföldi táj" képéért.

--: Ötven művész száz képe az idei nyári tárlaton. Dél-Magyarország 1963. jun. 26.

MDK

Jakuba Janos

Templom-utca.Olajf.

VII.Nemzeti Képzomüvészeti Kiall.kat.
Mücsarnok.1944.Jun.1-18-ig.25.l.

Jakuba János MDK

szerepelt a tárlaton.

" Horgászok"

Cserhát József: A legszínvonalasabb kiállitás Veszprém megyében. - Balatoni Nyári Tárlat.

Napló: 1964 jun. 18.

Jakuba János
festő

Két finom, harmonikus szerkezettel
megfogalmazott képe szerül-
vedik a többi körül.

Dr. Sáry Gyula: Az V. Balatoni Tárlat
Művészet, 1970. november - 37. lap

Jakuba János festő M.D.K.

Müvei a szegedi nyári tárlaton

Alföldi táj

...ber István: Szegedi tárlatok

...emzet 1963. augusztus 2.

augusztus 2. 4.1.

MDK

Jakuba János
festm.:
Favágók olaj 70x90

Hetedik Miskolci Országos Képzőművészeti
Kiáll.Herman Ottó Múzeum.1962.Nov.Kat.

mdk

Jakuba János

Alföldi táj c. olajfestménye [díjazott mű]
("nem a társat legkiemelkedőbb művei közül való")

-D- Jegyzetek a IV. Szegedi Nyári Tárlatról
Tiszatáj. 1963. 9. sz. 2. l

Jakuba János, festő MDK.

Parasztí tárgyú festményeiben a témák (történelmi) súlyosságának ellentmond a formai megoldás: a lépés, könnyű előadás, a pasztellszínek stb.

Rényi Péter: A tartalom és a forma
A VIII. M.K.K. - I.

Népszabadság Bp. 1960: ápr. 24. 7. l.

MDK

Jakuba János, festő.

Nádvágók. Tempera.

Műcs. - Tav. kárl - 1952 máj. 10 - jún. 4. - Kat. 8. l.

M.D.K

Jakuba János
festő

Őszi táj
(repro)

Művészet 1960. október – 13 lap.

M.D.A.

Mein teuf
(repro)

Marburg, 1960. [illegible] – 13. Sep.

MDK

Jakuba János festménye
nem kiállítani való.

Szbdsg. 1954 VII. 29. - 3. l.: Artner T.: A nyári tárlat.

MDK

Jakuba János

Parasztudvar télen, of.

Miskolci O.Képzőmüv.kiáll. Herman Ottó Muz. 1955.

17 l.

MDK

Jakuba János

Cseh M: Jegyzetek a Kiállitás alkalmából. Szabad Művészet, 1956. 1-2.sz. 1o2 l.

Jakuba János
Kőröspart télen, temp.
Pirostetejü tanya, olaj
Tanya mellett, olaj

M. Pedagógus Szakszerv. kiáll. 1950. jun.

Jakuba János
idetgl. rajztanár
Bpest polgármestere
1941. jul. 1. hatállyal
a finiskoláknál vendes
tanárrá nevertetei.
Rajzoktatás 1941
g. n. borítékon

Alapitva. 1889

K

Wesze
Fotokemigr
Részvén

Budapest.

WESZELY L.
FOTOKEMIGRAFIAI
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
KLISÉ
BUDAPEST
V. DOROTTYA U. 11.
TELEFON: 822.-19.

1933 123/120

Ngs

Schulek
mlépítész

Hivatkozással a te
telefoni felhivására illetőleg

MDK

Jakuba János fiuközépiskolai rajztanári oklevelet kapott.

Képzőm. Főisk. Évk. 1930-31. 90 l.

Jakuba János

festő

Szabad Művészet

1950. 232. l.

Tanár Úr!

8.-án kelt b. levelére vá-
item Nagyságos Előadó Urat,
miszerint a kapott 6000 korona
ása végett a templomépítés
álatra küldjem fel: - ez idő
nem tudok és pedig azért,
alom belső berendezésével a
k miatt csak a múlt hó
miatt természetesen a temp-
sem déhetett a maga teljes
állítani. Sjöllehet a vám-

Jakuba János

festő

Miskolci orsz. képzőm.
Miáll. 1953.

Parasztudvar Telen,
of

M.D.K.

Jakuba János
festő

Budapesten és Csehszlovákiában rendezett
kiállításáért Munkácsy díjat kapott.

Kicserélték az 1959 évi művészeti díjakat.
Magyar Nemzet, 1959. ápr. 4.

2 l.

Jakuba János, festő MDK.

Budapesten és Csehszlovákiában rendezett kiállításáért a Munkácsy M.-díj II. fokozatát kapta.

Kisztották az idei irodalmi és művészeti díjakat

Népszabadság. Bp. 1959. ápr. 4. 17. l

Jakuba János

MDK

A Csók Galéria őszi kiállitási naptárában:

Jakuba János
Balogh András
Vass Elemér
Redő Ferenc és
Istókovics Kálmán

tárlata szerepel.

A Csók Galéria ...

Esti Hirlap, II.évf.198.sz. 1957.aug.25.vas.
2.oldal

MDK

Jakuba János [Jesti]

kiállításával kezdi az idényt
a Csók-galéria:
pénteken d.u. 6. órakor

Jakuba János ...

Mst. Hirlap, II. érf. 220. n. 1957. sept. 20 pé.
2. oldal

MDK

Jakuba János
Parasztudvar
Szőlőkötözés
Tavaszi délután, of.

Tavaszi Tárlat, 1957. Mücs.

MDK

Jakuba János, festő.
/Budapest/

Ács. Of.
Szérün. "

III. Miskolci Orsz. Képzőmüv. Kiáll.
/Hermann Ottó Muz./ 1957.

M.D.V.

Yahuba Janos
festő

Az Egri Tanárhegyző Főiskolán
Iván Mária tanára volt
Yahuba Janos.

Faragó Béla: Iván Mária festőművész kiállítása Tápiógyörgyén
Művészet, 1966. március - 43 lap

MDK

Jakuba János, Bp.

Téli este, o.temp.

Felvidéki falu, o.temp.

6. Miskolci orsz. képzőm. kiáll. Herman O.Muz. 1960.

Jakuba János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1958 JUL 5.

□ JAKUBA JÁNOS — a tárlatokról jól ismert festőművész, az egri Pedagógiai Főiskola tanára — Bratislavában rendez kiállítást. Az anyag összegyűjtését most fejezték be a Műcsarnokban. Mintegy húsz olajfestményt és harminc quache-t — többségükben tájképeket — küldenek Bratislavába.

Mrs. Ellis Lyon

MDK.

Jakuba János

Kiállítási kritika

Vas Népe 1965 okt.24.

Jakuba Jánoš

1927/28 – 1930/31, 1932/33

Ferkèpzomfoiskèvk

95. l.

mekkel és 4 szenttel, tájkép előtt, Mária mandorlában, lenn négy szent (1525, mindkettő Berlin). Madonna a gyermekkel és Assisi Szt. Fe-

MOK

Jakuba János, festő.

Budapesten és Lichtbovárkiában pered. kiáll. – ért Mundrácsy M. – díj II. fokozat.

(MTI). – Kiosztottak az 1959. évi művészeti díjakat. – Népszava 1959 apr. 4. – 10. l.

Jakuba János MDK

Csók Galéria őszi kiállitásán résztvesz.

mélt.

Esti Hirlap 198 sz. 1957. aug. 25. 2 old.

M.D.K

Jakuba János
festő

Őszi táj
(repro)

D. Fehér Irma: A képzőművek feladatai - 11 kép
Művészet, 1960. október.

Jakuba János MDK

Hazafelé, temp.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Müvészet

NDK

Jakuba János

A IV. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás zsűrijének tagja.

/a/:

-: 234 művet állítanak ki a IV. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállításon.

ÉSZAKMAGYARORSZÁG. 1958. okt. 11.

MDK.

Jakuba János

Kiállitási kritika

Hevesmegyei Népujság 1967 márc.4.

Jakuba János

MDK

Parasztudvar, olf.

Szőlőkötözés, olf.

Tavaszi délután, olf.

Mücsarnok 1957 Tavaszi tárlat

MDK

Jakuba János

Udvaron, ó.

Téli este, o.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Mus.
1964. máj.

MDK.

Jakuba János
levele

Részt vett a tárlaton.

Baranyi Judit: A III. Miskolci Országos ...
Művészet, 1967. április - 38 lap

Jakuba János

MDK

Falu télen, olf.

Itatás, olf.

Ökrösszekér, olf.

Festő, falun, olf.

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Brezsnyev megérkezett Moszkvába

Hétfőn délelőtt visszaérkezett Moszkvába a hazánk felszabadulási ünnepségein részt vett szovjet párt- és kormányküldöttség. A delegációt Leonyid Brezsnyev, az SZKP Központi Bizottságának főtitkára vezette, a delegáció tagjai voltak: Vlagyimir Scserbickij, az SZKP Politikai Bizottságának póttagja, az Ukrán SZSZK Minisztertanácsának elnöke és N. V. Zaharov, a Szovjetunió marsallja, a honvédelmi miniszter első helyettese, vezérkari főnök.

Kiesinger a tárgyalásokról

Bonn

Vasárnap este Kurt Georg Kiesinger volt kancellár a nyugatnémet televízióban pártja nevében helyeslően nyilatkozott azokról a tárgyalásokról, amelyeket Bonn az NDK kormányával folytat. A „Bonni perspektívák" címmel sugárzott műsor keretében elhangzott nyilatkozatban Kiesinger azonban kijelentette: a Brandt—Scheel-kormány politikája „jó adag illúziót" tartalmaz. A továbbiakban hozzáfűzte, hogy véleménye szerint a tárgyalások az „együttélés bizonyos kérdéseiben" vezethetnek ugyan eredményre, de a fő kérdésekben semmi remény nincs a közeledésre. Kiesinger pártja nevében mereven elutasította az európai határok elismerésére, a müncheni egyezmény eleve érvénytelennek nyilvánítása és a Nyugat-Berlinnel kapcsolatos igények elvetésére vonatkozó követelést.

Meggyilkolták az elrabolt nyugatnémet nagykövetet

Ciudad Guatemala

Meggyilkolták Karl von Spreti grófot, Nyugat-Németország guatemalai nagykövetét, akit a „lázadó fegyveres erők" nevű földalatti szervezet tagjai a múlt kedden raboltak el. Spreti holttestét Ciudad Guatemala belvárosától 17 kilométernyire, egy San Pedro Ayampuc nevű községben találták meg. Életét revolvergolyó oltotta ki.

Amikor a holttestet megtalálták, este 8.45 óra volt, magyar idő szerint hajnali háromnegyed négy. A megelőző órák drámaian zajlottak. Karl von Spreti elrablói először szombaton délután négy óráig, magyar idő szerint 22 óráig vártak választ: kiszabadít-e 25 politikai foglyot a kormány von Spreti életéért cserében, s fizet-e nekik hétszázezer dollár váltságdíjat. A guatemalai hatóságok azonban hajthatatlanok voltak, bár a bonni kormány a veszély közeledtével egyre sürgetőbben követelte tőlük: teljesítsék a gerillák feltételeit.

A Pravda felszabadulásunk évfordulójáról

Moszkva

A Pravda „Lenin nagy zászlaja alatt" címmel felszabadulásunk 25. évfordulójának szenteli hétfői vezércikkét. „Idén tavasszal a magyarországi ünnepségek különleges értelmet kapnak. Ezek az ünnepségek minden dolgozó ünnepének, Vlagyimir Iljics Lenin születése 100. évfordulójának előestéjén folytak le. Lenin nevével, halhatatlan eszméivel összefüggnek korunk összes fontos forradalmi eseményei. A leninizmus győzelme ragyogóan kifejezésre jut a magyar nép eredményeiben is. A Szovjetunió és a többi szocialista ország népei közös nagy ünnepükként emlékeznek meg Magyarország felszabadulásának dicső 25. évfordulójáról" — írja a Pravda.

Az SZKP központi sajtóorgánuma, miután ismerteti Magyarországnak az elmúlt 25 esztendő alatt elért eredményeit, hangsúlyozza: „A magyar nép az új élet építésében mindenkor támaszkodott és támaszkodik a Szovjetunió és más szocialista országok testvéri barátságára, segítségére és támogatására". A lap ezzel kapcsolatban idézi Kádár Jánosnak, az országgyűlés ünnepi ülésszakán elhangzott megállapításait — majd így folytatja:

Magyarország a Szovjetunióval és más testvéri országokkal együtt erőfeszítéseit a szocialista közösség hatalmának további erősítésére irányítja. E téren nagy szerepet töltenek be a KGST-hez tartozó országos együttesen kidolgozott határozatai.

Az elmúlt 25 esztendő a Szovjetunió és Magyarország népei közötti testvéri barátság és együttműködés fejlesztésének és megszilárdításának időszaka volt a marxizmus—leninizmus és a szocialista internacionalizmus elevei alapján — folytatja a Pravda.

„A Magyar Népköztársaság méltó helyet tölt be a szocialista országok közösségében, következetes békeszerető külpolitikát folytat, aktívan fellép az imperializmus agresszív mesterkedései ellen, támogatja a szabadság és a függetlenség harcosait, nagyban hozzájárul a testvéri szocialista országok egységének és összefogásának megerősítéséhez. A Magyar Szocialista Munkáspárt, a magyar dolgozók harci élcsapata szilárdan és következetesen síkra száll a nemzetközi kommunista mozgalom egységéért és összefogásáért". A magyar külpolitikát értékelve a Pravda emlékeztet arra a tényre, hogy egy évvel ezelőtt Budapestről hangzott el a Varsói Szerződés országainak felhívása, hogy hívják össze az összeurópai biztonsági értekezletet.

Magyarország felszabadulása 25. évfordulójának megünneplése az internacionalizmus és a proletár szolidaritás lelkesítő hatalmas megnyilvánulása, a szocialista közösséghez tartozó országok népei megbonthatatlan barátságának nagyszabású demonstrációja volt — írja végezetül az SZKP központi lapja.

Amerikai lapok az ünnepségekről

Washington

Az amerikai sajtó budapesti jelentésekben számol be hazánk felszabadulása évfordulójának ünnepségeiről. A New York Times vasárnapi száma harmadik oldalán fényképet közöl a negyedszázados évforduló ifjúsági felvonulásáról és ismerteti a legfontosabb ünnepségeket.

A hét végén több lap ismertette kivonatosan Kádár János és Leonyid Brezsnyev beszédét az országgyűlés ünnepi ülésén. A lapok röviden beszámoltak a többi ünnepségről és a katonai díszszemléről is.

A Washington Postban riport jelent meg a budapesti földalatti vasút megnyitásáról.

Szihanuk felhívása

Mint az Új Kína-hírügynökség jelenti, Norodom Szihanuk felhívással fordult a kambodzsai néphez. Felhívta a kambodzsaiakat, hogy tartózkodjanak a tüntetéstől, a felesleges áldozatok elkerülése végett. Több hasznot hozhat a fegyveres harc, mely megkezdődik majd a dzsungelekben. Ez az egyetlen út, amely győzelemre és eszményeinek megvalósítására segítheti népünket — hangzik az üzenet.

Csou En-laj— Kim Ir Szen találkozó

Csou En-laj, a Kínai Népköztársaság Államtanácsának elnöke, aki vasárnap érkezett a KNDK fővárosába, a délutáni órákban felkereste Kim Ir Szent, a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság Minisztertanácsának elnökét.

A két delegáció szívélyes és baráti megbeszélést folytatott.

Kim Ir Szen, a KNDK miniszterelnöke vasárnap este fogadást adott a kínai vendégek tiszteletére.

Tévedésből — 11 halott és 30 sebesült

Az amerikai parancsnokság beszámolt arról is, hogy Pleiku város közelében egy amerikai helikopter „tévedésből" dél-vietnami csapatokra tüzelt. Tizenegy dél-vietnami katona meghalt és 30 megsebesült.

A Dél-Vietnamban folyó hadműveletekről érkezett jelentések szerint az elmúlt öt nap folyamán legalább 92 amerikai és 331 dél-vietnami katona halt meg, hivatalos körökben azonban kijelentették, hogy 150 főre tehető az amerikaiak vesztesége.

[illegible] Antal [illegible]kvában

Apro Antal, a Minisztertanács elnökhelyettese hétfőn reggel Moszkvába utazott, ahol részt vesz a KGST Végrehajtó Bizottságának soron következő ülésszakán.

Búcsúztatására a Ferihegyi repülőtéren megjelent: dr Horgos Gyula kohó- és gépipari miniszter, Gyenes András külügyminiszter-helyettes, dr. Gál Tivadar, a Minisztertanács titkárságának vezetője, valamint F. J. Tyitov, a Szovjetunió budapesti nagykövete.

Magyar kereskedelmi küldöttség utazott az NSZK-ba

A Magyar Népköztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság hosszú lejáratú gazdasági egyezményének megkötésére irányuló tárgyalásokra hétfőn reggel magyar kereskedelmi küldöttség utazott Bonnba.

A tárgyalások megkezdését a múlt hónapban dr. Bíró József külkereskedelmi miniszter NSZK-beli látogatásán határozták el.

A magyar delegációt Mádai István, a Külkereskedelmi Minisztérium főosztályvezetője, az NSZK delegációját dr. Egon Emmel nagykövet vezeti.

Waldeck Rochet 65 éves

Vasárnap ünnepelte 65. születésnapját Waldeck Rochet, a Francia Kommunista Párt főtitkára. A hosszabb ideje betegeskedő főtitkárt az FKP Központi Bizottsága külön üzenetben üdvözölte. Az üzenetben a francia kommunisták kifejezésre juttatták ragaszkodásukat és leghőbb jókívánságaikat.

A l'Humanité hétfői számában közölte, hogy a 65. születésnap alkalmából igen sok személyiség és szervezet küldött üdvözletet Waldeck Rochet-nak. A lap megemlíti, hogy üdvözlő táviratot küldtek a testvérpártok is, közöttük a Magyar Szocialista Munkáspárt nevében Kádár János.

Magyarország a nemzetek versenyében

Petőfi Apostola, Bartók Concerto-ja világszerte hírt ad érzésvilágunkról; Mátyás reneszánsz állama, Kossuth Európa-szerte fáklyát gyújtó heroizmusa, a Tanácsköztársaság vakmerő szembeszegülése a múlt irdatlan túlerejével — történelmünk e felfénylő pillanatai helyet jelöltek számunkra a nemzetek között. Mégis: mennyi erő és szándék vált tört reménnyé, szembekerülve az elmaradottsággal, a fejlődés mellékösvényére szorult ország áporodott közállapotaival, a „magyar ugar" társadalmi-gazdasági viszonyaival!

Hol a helyünk ma a világ nemzetei között? Nem szabad elhamarkodott, egyszerűsített választ adni erre; azért sem, mert hiszen nincs bíró, aki országok-nemzetek fejlődési versenypályáján másodperc-órával mérhetné a teljesítményeket. Ámbár ki tudja: talán — ha jelképes alakban is — van ilyen bíró? Akadnak mércék, amelyek megközelítő pontossággal egybevetési alapot adhatnak ezekhez a teljesítményekhez?

Ha társadalmi szempontból, a történelmi horizont magaslatából pillantunk a nemzetközi versenypályára, akkor különösen pontos jelzőműszer áll rendelkezésünkre. Lényegében az olvasható le e műszer skálájáról: a múlt vagy a jövő, a haladás vagy az elmaradottság erőinek oldalán álltunk és állunk-e? Jelenidőben szólva egyértelmű a válasz, és már önmagában ez is történelmünk imént idézett nagy korszakaihoz rokonítja jelenünket.

Ám hívjuk a bírót, aki a nemzetek versenypályáján elfoglalt helyünket határozottabban, pontosabban kijelölheti. A nemzetközi összehasonlítás tényei tölthetik be ezt a funkciót — a gazdasági fejlődés számsorai, amelyek a maguk tömör kifejezésmódján a legtöbbet mondhatják erről.

A legfontosabb tényező, amire elsősorban utalnunk kell: a gazdasági növekedés ütemének gyorsulása, ami egyszersmind azt jelenti, hogy előbbre kerültünk a sorban a gazdasági versenypályán és sokat behoztunk a korábbról, különösen az iparosítás századának, a 19 századnak elmaradottsági örökségéből. Magyarországon az egy főre jutó nemzeti jövedelem évi átlagos növekedése 1938 és 1966 között, tehát 28 év alatt, 3,6 százalék volt; a fejlett tőkés országokban ez az arány mintegy 2,5 százalék. Egészében véve: egy főre jutó nemzeti jövedelmünk értéke meghaladja a 600 dollárt; gazdasági fejlettségünk tehát, a nemzetközi statisztikai besorolás szerint közepesnek mondható. (A háború előtt azonban csaknem minden tekintetben a gyengén fejlettek kategóriájában szerepeltünk; az elmaradott, túlnyomórészt külterjes agrárgazdálkodást folytató ország valamennyi ismérvével.)

A „közepes" fejlettség közelebbről nézve azt jelenti, hogy a gazdag kapitalista országok a mi egy főre jutó nemzeti jövedelmünknél 2—4-szeresen többet érnek el, viszont a világ országainak abszolut többsége a mi színvonalunk negyedén vagy annál is alacsonyabban áll. Pontosabb számítások szerint a világ összlakosságának mintegy a negyede-ötöde nálunk gazdagabb — háromnegyede-négyötöde pedig szegényebb, fejletlenebb országban él.

A fejlődés átfogó adatairól szólva talán azt sem árt hozzátenni, hogy a felszabadulás óta, immár az elmúlt negyedszázad belső fejlődési szakaszait tekintve, gazdasági növekedésünk üteme gyorsuló jellegű. Az előző negyedszázadhoz, a Horthy-korszakhoz

Útra készen az Apollo—13

Kennedy-fok

Kennedy-fokon, az Egyesült Államok rakétakísérleti telepén, vasárnap este tíz, magyar idő szerint hajnali négy órakor megkezdődött a „visszaszámlálás"-nak nevezett végső előkészületi periódus az Apollo—13 felbocsátására. Az óra a fellövés előtt pontosan 136 órával és 13 perccel kezdett ketyegni. A visszaszámlálás megkezdésekor bocsátottak áramot a hatalmas Saturn—5 mintájú hordozórakéta indítóhajtóművébe, amelyben előzőleg a megengedettnél nagyobb volt az üzemanyag nyomása. Tizenkét órai megfigyelés után döntik el, kicseréljék-e a szerkezetet.

Készenlétben áll a holdrepülés három asztronautája: James A Lovell — akinek neve már a múltbeli holdmissziókból ismert — Thomas K. Mattingly II, valamint Fred W. Haise. Ők indulnak a tervek szerint szombaton, helyi időben 14.13, Budapesti időszámításban 20.13 órakor a űrkabin fedélzetén a XVI. században élt Fra Mauro ferences barátról, az egykori térképrajzolóról elnevezett dombos holdfelszín felé. A tervek szerint 33 órát és 25 percet töltenek a Holdon.

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Világ proletárjai, egyesüljetek!

A MEGYEI PÁRTBIZOTTSÁG ÉS A MEGYEI TANÁCS LAPJA

1970. ÁPRILIS 7., KEDD — Ára: 1 forint — XXV. ÉVFOLYAM, 80. SZÁM

Jakuba János

Lapunk tartalmából:

NÉGYFÉLE NYELVEN (5. oldal)

TUDÓSÍTÁSOK AZ ÜNNEPI SPORTESEMÉNYEKRŐL (7—8—9. oldal)

1021

Hősökre emlékeztünk, szabad hazát ünnepeltünk

Koszorút helyeznek el a szovjet hősi temetőben a Penza megyei küldöttség tagjai.

Az április 4-i ünnepségek megyénkben is a felszabadulás méltó jubileumi rendezvényei voltak. Igaz, sokan a televízió előtt a nagyszerű díszszemle megtekintésével töltötték a délelőttöt, de sok százan vettek részt a békéscsabai szovjet hősi temetőben a koszorúzási ünnepségen is. A hála- és a kegyelet virágait helyezték el megyénk dolgozóinak képviselői. Az emlékművet megkoszorúzták az MSZMP Békés megyei és békéscsabai vezetői, a felszabadulási ünnepségre hazánkba látogató szovjetunióbeli Penza megyei küldöttség tagjai, az ideiglenesen Magyarországon állomásozó szovjet csapatok küldöttei.

A fiatalok április 4-e tiszteletére felszabadulási hálastafétát rendeztek Békéscsabán, ahol a cél a Felszabadulás téri emlékmű volt. Az itt tartott ünnepségen Mazán Mátyás, a Hazafias Népfront városi titkára mondott beszédet. Ezután 300 békéscsabai fiatal tett KISZ-fogadalmat, majd az ünnepség részvevői koszorút helyeztek el az emlékmű talapzatánál. Az MSZMP megyei bizottságának nevében Frank Ferenc és Zalai György, a megyei pártbizottság első titkára és titkára tisztelgett a felszabadítók emlékére állított obeliszk előtt.

A békéscsabai felszabadulási ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget.

Délben a Munkácsy Mihály Múzeumban nyitották meg a jubileumi évfordulóra rendezett XIII. Alföldi Tárlatot. Az ünnepi megnyitón adták át a városi tanács által alapított nívódíjat Lóránt Jánosnak, Kordováner Jánosnak, Ravasz Erzsébetnek, Schéner Mihálynak és Tóth Sándornak. A Munkácsy Emlékérmet Jakuba János festőművésznek ítélték.

A kegyelet és a hála virágait helyezték el Békéscsaba dolgozói a szovjet hősök sírján.

Frank Ferenc és Zalai György tiszteleg a Felszabadulási Emlékmű előtt.

Deák Ferenc nyújtotta át a Munkácsy Emlékérmet Jakuba János festőművésznek.

Zúgnak az eskü szavai. Ötszáz békéscsabai fiatal tett KISZ-fogadalmat.

Rajtol a fiatalok felszabadulási hálastafétája.

Demény Gyula felvételei

Jakuba János

Körös-part, repr.

Az újjáépített szentendrei régi művésztelep
– Őszi tárlat, 1974.

Jakuba János

Körös-part, olaj, 70×90 cm

A újjáépített szentendrei régi művész-
telep — őszi tárlat, 1874.

Jakuba János

A Csongrád m.-i Tanács és a Szeged városi Tanács műtárgyvásárlásaiból rendezett „Kortárs Művészet" c. kiállítás ma megnyílt, melyen szerepel műve.

Mezőkovácsháza

1974. Okt. 5.

Jakuba János

1973. nov.-ben Bajón a „Tisztelet Nagy István-nak" c. tárlaton részt vett.

Népszava, 1973. nov. 4. 101. évf. 259 sz. 9 p.

Jakuba János

A Balaton partján

Rajztanitás 1975/1/1~~8x~~ 31

Jakuba János

festő

M.D.K

A Csók Galeriában rendett tárlatot.

– Kiállítások

Művészet, 1967 október – 47 kep

Jakuba János

meghalt, Egreben tanitott, sokat utazott külföldre. Szellemiekben az alföldiekhez kapcsolódik, bár a szentendreieket is közelállóknak érezte magához.

Rajztanitás 1975/1/10. 31

Papp Albert: Mesterünk Jakuba J.

Jakuba János festő

Az Iparmův. Főiskola igazgató.
Lelyettese. 60. születésnapján
a Munka Érdemrend arany
fokozatát kapta

Művészet 1969 IV.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

M.D.Y

Jakuba János
festő -

Karafelé
Udvaron
Présnél
} vegyes

D. Fehér Ezsuzsa: Jakuba János új képei.
Művészet, 1966. szeptember – 14 lap

M.D.K.

Jakuba János
festő

Témája a táj és a paraszti élet.
A második világháború alatt
apró falemezekre és papírlapokra
festette meg a fogolytáborok a
magyar parasztok tragédiáját.

D. Fehér Zsuzsa: Jakuba János új képei
Művészet, 1966. szeptember – 14 lap.

M.D.Ú

Jakuba János
festő

1957-ben volt a Csok galériában
gyűjtemeinyes kiállítása, ennek
alapján Munkácsy díjat nyerte
el.

D. Fehér Zsuzsa: Jakuba János új képei
Művészet, 1966. szeptember – 14 lap.

M.D.Y.

Jakuba Jakos
festő

Egerbe a Pedagógiai Főiskolára
tanított. 1961-ben az Iparművészeti
Főiskolára neveték ki tanárának.
Alkati és festői megpróbáltatás
érlelte teljessé művészetét.

D. Fehér Erzsébet: Jakuba Jakos új képei.
Művészet, 1966. szeptember – 14 lap.

Jakuba János

1955-től a Pesti, majd az Egri Pedagógiai Főiskolán tanított, 1964-óta az Ipar-műépeti Főiskola tanára. 1959-ben Munkácsy díjas.

Borbély László: Városi gyűjtemény. Miskolci képtár, Miskolc, 1971

320

67 6456 FNyV 10

KÉP CSAR NOK

Yakuba János

MEGHÍVÓ

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

JAKUBA JÁNOS

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

1967. OKTÓBER 6-ÁN,

PÉNTEKEN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

Dr. POGÁNY FRIGYES

a Magyar Iparművészeti Főiskola igazgatója

*

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA BUDAPEST V., VÁCI UTCA 26.

M.D.K.

Jakuba János festő

Eperfák,

Hazafelé c.

müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán. A Képzőművészeti Alap vásárlása.

Tájékozta ó az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról 3.l.

M.D.K.

Jakuba János

Táj ,

Kapálók c.

müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán. A Képzőművészeti Alap vásárlása.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról 3.1.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Vacsora

Zöldben

Üldögélés

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Tavasz

Ősz el

Könyöklő

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Ősz a földeken

Várakozó

Tanya

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj: repr.:

Békéscsaba

Görbe fák

Kapálók

Asszonyok

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj: repr.:

Tél a zsilipnél

Tanyák közt

Csabai nagytemplom

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj: repr.:

Vacsora

Család

Február

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Tél a zslipnél

Pihenő

Feszület a parkban

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Talicskás

Szőlőmunkások

Téli udvar

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Emberpár

Tanyák közt

Nyárfás part

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakubo János festő

olaj:

Kocsma előtt

Család

Teregetés

Jakubo J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Szeles idő

Disznóól

Nagymosás

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Február

Horgász

Csabai nagytemplom

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Lekvárfőzés

Kis konyha

Téli hold

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János fest.

olaj:

Békéscsaba

Kora reggel

Verandán I.

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János fest 6

olaj:

Esti beszélgetés

Konyhában

Verandán II.

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János fest ő

olaj:

Este

Zöld konyha

Szürkület

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

plaj:

Asszonyok

Hidon

Nagyapá,ék

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Hazafelé

Tejszürés

Görbe fák

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Téli utca

Kapálók

Gémeskutnál

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Ház előtt

Palántázók

Hidfeljáró

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Árnyas utca

Őz

Napsütés

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Eperfák

Zsilákék udvara

Szentendre

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

MDK

Jakuba János festő

olaj:

Domboldal

Téli udvar

Tornácos udvar

Jakuba J. kiáll. Csók István gal. 1967.

Jakuba János

Közölt műve, fehete-fehér reprodukció: „Február".

Fóthy János: Jakuba János „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. márc 3. sz.

41.1

Jakuba János, festő

1967-ben a Képzőmüv.Alap táblsképfejlesztésből 27 festményt, kisplasztikai vásárlásból 28 szobrot adott a Pécsi Modern Magyar Képtárnak. Jakuba egy művel szerepel. 225.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Jakuba János

Az Iparművészeti Főiskola igazgató helyettese

(Környei): Amerigo Tot jutalmat adott egy diplomatervért

Magyar Nemzet 1970 VII. 11 hold.

Jakuba János

Említve

Tóth Elemér: Képek, probák, tónhatok
Nógrád 1970. sep. 13.

Jakuba János

Született Egerben 1908-ban. 1958.
Munkácsy díjas. Tanulmányai: Képző-
művészeti Főiskola, Olaszország. 1958
gyűjteményes kiállítása. Képzőművé-
szeti tanár, Eger.

Fehete Márton: Prominent Hungarians
Home and Abroad, München, 1966. 334 l
136 l.

Jakuba Lajos
festő

Művein a parasztság, a falu
korszerű ábrázolását mutatja be.

D. Felicz Tuscsa: Jubileumi beszámoló helyett
Művészet, 1940. április - 22 lap

Jakuba János 2

Kántor Andor képeit szerette, tanitványai közül. Szellemi őse Nagy István. Sok vázlat gouadu alapján festette képeit. 1967 ben a Csók Galériában, 1973 -ban Tatabányán, Esztergomban volt kiállitása. 65 évesen a Iparmüvészeti Főiskolán munka közben érte a halál.

Rajztanitás 1975/1/31

Jakuba János

Említve

Tóth Elemér: Képek, szabrok, tárlatok

Nógrád 1970. sep. 13.

MDK

Jakuba János, festő

Kerepes Kenthelyen.

Tamás István: V. Balatoni Nyári Tárlat 7.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 15.

Jakuba János

Szerepel a X. Magy. Kép. mův. kiállítások

Körner Éva: A X. Magy. Kép. mův. kiáll.

Tiszatáj 1965 XII. sz. 925 old.

MDK

Jakuba János

Konyhában, o.

Dolgozó emberek között képzőm. kiáll.
Ernst Muz. 1968. jan.

Jakuba János (nül. 1909)

Erdőirtásnál. o. v. 70 × 80 cm. J. j. l.: Jakuba
a művész tul.

Gyümölcsfát köst. o. v. 60 × 80 cm. J. n.
a mův. tul.

Parantudvar télen. o. v. 75 × 100 cm.
J. j. l.: Jakuba. a mův. tul.

Reprodukció: Erdőirtásnál

Mérőgazdaság a képzőművénetben.
A Kat. bev. Matolai János.
Bp. 1959

21.

Jakuba János
festő

M.D.K

Részt vett a tárlaton.

D. Fehér Zsuzsa: Új magyar festészet
Művészet, 1968. május - 40 lap.

MDK

Jakuba János

Kiállítási kritika

Élet és irodalom 1968 ápr .2o.

Jakuba János (mül. 1909)

Reggeli nosperülés.
gouache, 300 × 400 mm.
A művész tul.

Mérőjendaság a répzőművénetben.
A kat. bevezette Matolcsi János.
Bp. 1959

27.

Jakuba János

Impresszionisztikus képei az V. miskolci országos kiállításon.

Hajdu Béla: Az V. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállitás
Északmagyarország 1959. okt. 30. 4.l

Jakuba János

Szerepel a szentendrei festők
háslatok a Debreceni Déri
Múzeumban

N.N.: Kulturális Krónika

Hajdu Bihari Napló 1969 VI. 29.

Jakuba János

Tanyák közt; Napszüleim c. képe (eml.)

szerepel az alábbi tárlaton

Tóth Béla: A mentendrei művésztelep
Kiállítása Debrecenben

Hajdu Bihari Napló 1909 VIII. 8

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Jakuba

Képe van Dadai Kornél (öriszent-
péter) gyűjteményében

Hétfőri Hirek 1969 VIII. 25

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Jakuba János

Egyes képeit „szürke hályog-”galvonja-be, ködszerüen boritva be a színlátást; derüs, meleg színekkel festette meg „kö-nyöklő”, „Tonya” és „Üldögélés” c. műveit.

Fáthy János: Jakuba János: „Művészet” folyóirat, Budapest, 1968. márc. 3. s.

41 l.

Jakuba János

A művészt olykor Szőnyi Istvánhoz érezzük közelállónak; oldott festősége mellett tipsteletben tartja a kép szerkezetét; jellemző műve: „Februar" című festménye.

Fáthy János: Jakuba János „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. márc. 3. p.

41 p.

Jakuba János

A Csók István Galériában jelenthezett tíz év után új kiállítással; képeinek élet-eleme a békéscsabai falu és tanyavilág; az egyszerű emberek egy-egy elesett pillanata.

Fóthy János: Jakuba János. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968 márc. 3 sz.

41 l.

Jakuba János festő

Baján megnyílt „Tisztelet Nagy Istvánnak" c. ~~emlék~~kiállításon szerepelnek képei.

Tasnádi Attila: Nagy István emlékezete Baján.

Népszava, 1973. nov. 4.

Jakuta János

A "Nyári Tárlat"-on szerepelnek müvei a tájkép és csendélet-festők között, akikről Cifka Péter-a kiállitásról beszámolójában-elégé kemény birálatot mond.

szóló

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. juli. 31.
V. évf. 2o. sz. 9. lap.

Jakuba János
festő -

„Udvar télen" (sepro)

Berecz Miklós: Magyar universum.
Müvészet, 1971. julius - 24.oldal

Jakuba János.

„Utca" c. képe (akvarell)

szerepel a Miskolci Képtár képzőművészeti

gyűjteményében Vállalatán

Napjaink 1971 május

8. old.

Jakuba János

Második gyűjteményes kiállítása volt (Csók István Galéria, 1967. X. 6-22.) az utolsó két év válogatott anyagából. Alapélménye szülőnárosa, Békéscsaba, a csabai tanyák világa. Feszültebb komponálás és merészebb színharmóniák jellemzik.

Kiállítási krónika 1967-68; Képzőmű. Almanach 1, Corvina 1969, 64. l.

Jakuba János,

Egergben Pálnagy Balázsnak volt mestere

M.V.: Pálnagy Balázs kiállítása.

Hajdu-Bihari Napló, Debrecen, 1941. nov. 20.

Fakuba János

növendéke az Egri Tanítóképző Főiskolán
Lőrincz Vitus.

Bartha László és Flach Antal: Miskolc
1971, Miskolc, 1971 641

161

Jakuba János

„Utca" c. képe szerepel a miskolci Képtár kiállításon. (emlétve.)

Borbély László: A Miskolci Képtár képz. gyűjt. kiállításáról.

Napjaink, 1971. máj. (?)

Jakuba János

Reprodukció, sehete-sehér; „Iltca", papír gouache, 290 x 380 mm.

Borbély László: Városi gyűjtemény, Miskolci héptér, Miskolc, 1971

Jakuba János

1937-ben Budapesten, 1958-ban Szlovákiában és a Csók galériában, 1967-ban ismét a Csók Galériában rendezett műveiből kiállítást.

Barbély László: Városi gyűjtemény, Miskolci képtár, Miskolc, 1971

32 P

Jakuba János

A képzőműépeti Főiskolán 1927-31 között Rudnay Gyula és Réti István tanítványa volt. 1937-ben Budapesten 1958-ban Szlovákiában állított ki.

Borbély László: Városi gyűjtemény, Miskolci képtár, Miskolc, 1971

321

Jakuba János

Vacsora olaj 100×80 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul.–sept.

XIII. Eugene Myers Taylor
1895. Pencil. Age 4.

Jakub a János festőművész

Komárnóban (Komárom) tegnap a Dunamenti Múzeumban nyitatták meg tárlatát, közösen négy szlovák származású békéscsabai festőművésszel.

(-a-): Békéscsabai művészek kiállítása.
Új Szó, 1972. jún. 17.

Jakuba János festőművész

A Dunamenti Múzeumba készülő kiállításon festményei fognak szerepelni, napfényes tornácok, falusi házak és emberek, ünnepi hangulatak a témái.

-szem-: Békéscsabai festőművészek a Dunamenti Múzeumban

Uj Szó, 1972. jún. 15.

Jakuba János

Képei szerepelnek a Pest megyei tárlaton a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1971 október 6
5.old.

Jakuba János

Munkácsy-díjas, műtermében
(fotó)

Selmeczi Toth János írta és fényképezte: Bemutatjuk a Szentendrei Művésztelepet.

Népművelés 1968/10 38 old.

Jakuba János

a Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetségének rendezésében Orozlányban lezűst György-Luzsicza Lajos, - Ruzicskai György-gyel közös kiállítása nyílt meg.

Műsorkalauz.
Dolgozók Lapja, Tatabánya, 1972. márc. 5.

Jakuba János

Oroszlányban, márc. 14.-ig van nyitva tárlata, négy művésszel közösen a Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetségének rendezésében.

Műrkalaüz

Dolgozók Lapja (Komárom) 1972. márc. 12.

Jakuba János

Nemrég volt kiállitása a Csók István
Galériában

Rajztanitás 1968/3

JAKUBA JANOS, festo

Az egri Pedagógiai főiskola tanara. Munkacsy-dijas festőművész. 1956-tól Lakatos József, sarvari festőművésznek tanara volt a főiskolnan. 131.old.

NASZADOS ISTVAN: Vasi ~~Vasi~~ művészportrék, Lakatos József 131.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 1968. 1.szam. Szombathely

Jakuba James festő.

"Esti beszélgetés"-sével vett részt a tárlaton.

Berecz Miklós: Pest megyei tárlat
Művészet, 1972 január - 40 oldal

Jakuba János

Jakuba János Munkácsy dijas volt Karczagi Endre és K.László Enikő mestere az egri Tanárképzőben.

Salamon Nándor:Karczagi Endre és K.László Enikő Rajztanitás 1968/3 26.old.

Jakuba János
festő

Jakuba János volt a mestere
a képzőművészeti Főiskolán
Ajczy Jánosnak.

D.F.: A mai sopron...
Művészet, 1974. július - 20 lap.

Jakuba János.
A Képcsarnok Vállalat miskolci termében mutatják-be – csúttal első ízben vidéken – a Képcsarnok hagyományos figurális festménypályázatán részt vett és díjazott alkotásokat. Második díjas Jakuba János Kukoricahordás cimü alkotása.

(cs. a.) Huszonegy festmény.

Észak-Magyarország 1973/267 4old.

Jakuba János

Munkácsy dijas festőművész,egyetemi tanár meghalt.

Magyar Hirlap 1974/77 8.old.

Jakuba János

1974. márc. 14-én meghalt.

Népszava, 1974. márc. 16. 102 évf. 63 sz. 4p.

Jakubo János

Hárok, 1950. k., rajz.

A régi művészklub emlékkiállítás
1972. szeptember

Jakula János

Munkácsy-díjas, az Iparművészeti Főiskola fő-igazgató-helyettese.

Népszava, 1974. márc. 16. 102 évf. 63 sz. 4p.

Jakuba János

Képviseltette magát a szentendrei Pest megyei tárlat 70-en (Ferenczy múzeum).

Bojár Judit: Kiállításról – kiállításra; Magyar Hírlap, 1970. 10. 21. 9. l.

Jakuba János

Tejszűrés, 1968. repr.

A régi művésztelep emlékkiállítás
1972. Szentendre

Faculté des Sciences

Lyon, 1968, rue

Arch. municipales et Bibliothèque
Recteurat. SFER

Jakubo János

Tejszűrés, 1968. o.v. 80×100 cm

A téli művésztelep
Emlékkiállítás, 1972. Szentendre

Jakuba János

1. Vacsora olaj 60×80

2. Nagyszülein olaj 80×100

Szentendrei Festők Tárlata
Ferenczy Károly Múzeum

Jakuba János

Konyhában, olaj 70×90

Dolgozó emberek között képzőmüv.
kiáll. Ernst múzeum 1968. jan.

Jakuba János

Konyhában olaj 70×90

Dolgozó emberek között
Képzőművészeti kiállítás
Ernst Múzeum 1968.

Jakúba János
Sikerrel zárult a szlovák nemzetiségi
képzőművészek első országos kiállítása.
A Magyarországi Szlovákok Demokratikus
Szövetsége Oroszlányban. Tatán rendezte
meg a tárlatot, amelyen Jakúba János is
részt vett, festményeit bemutatták.

Magyar Hírlap 1972/169 Sold

Jakuba János, festő

Békéscsabai művész.

Komarnoban szerepel.

— : Békési táj Komarnóban 2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 16.

Jakuba János

a szentendrei új művésztelep

lakója - emlitve

Magyar Nemzet 1972 július 8

r. old.

Sakuba János

Művei Viállításokon szerepeltek

Tatabányán, Oroszlányban, Komarnoban

és Nyitrán

Magyar Nemzet 1972, június 18

11. old.

Jakuba János
festő

Jakuba János festő volt Giery
János mestere.

Dávid Ferenc: Giery Jánosról.
Művészet, 1974. július – 22 lap.

Jakuba János

Utca p-gouache 29x38 cm

Városi gyűjtemény, Miskolci képtár, 1971.

Jakuba János, festőművész

A Vértesi Napok ünnepségsorozata alkalmából megrendezett magyarországi nemzetiségi festőművészek kiállításán művei szerepettek.

-cz-: Negyvenezer látogatója volt a Vértesi Napoknak.

Dalgozók Lapja, Tatabánya, 1972. jún. 9.

Jakuba János festőművész

Négy magyar festőművész közös tárlata nyílik ma Komarnóban. A művészek békéscsabai születésűek. Többször rendeztek közös kiállítást legutóbb Oroszlányban és Tatabányán volt tárlatuk. A művésznek Pozsonyban és Kassán volt önálló tárlata. ~~Ez~~ Ezt követően Nyitrán lesz kiállításuk a művészeknek.

Esti Hírlap, 1972. jún. 16.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

LUDOVÉ NOVINY

1974 MÁJ 23

Ľudovít Jakuba
1021

L'UDOVÉ NOVINY

K NEDOŽITÝM 65. NARODENINÁM

akademického maliara Jána Jakubu

V onu sobotu ešte vyložil na stojan obrazy, ktoré čo do množstva by zaplnili aj výstavnú sieň. Bolo vidieť, že má radosť zo svojich diel a stotožňuje sa s ich náplňou. Presne nám povedal, akým spôsobom prevádza na obrazoch korekcie, kde hodlá zvyšovať alebo utlmovať pestrosť farieb. Čo bolo pre nás nezvyklé, mimo doterajších tém čerpaných z čabianskeho prostredia, namaľoval teraz svoj vlastný portrét, ako sedí na vrchu stavidla.

— *Vypijem si s vami pohár vína,* — hovorí, — čo nás prekvapilo o to viac, lebo vieme, že o víno nestojí.

Malá izbička akademického maliara sa naplnila so starými, ešte zo zajatia dobrými priateľmi. Sediac pri stole spomínali na uplynulé časy, spoločne prežívané udalosti. Vybral svoju s obavou chránenú starú mapu, plnú kresbami vyhotovenými v zajatí, pomocou ktorých zrazu ožili tam prežité spomienky. Rozprával neúnavne, každý obraz mal svoju osobitnú históriu. Bol v láske každého, bol nesporne osobnosť sympatická či už ako maliar, profesor alebo ako človek.

Výlučne osud bol k nemu macošský. Keďže začiatočné písmeno jeho mena „ja" je podľa ruskej abecedy na poslednom mieste, dostal sa zo zajatia domov až s poslednými transportmi. V jeho kresbách, z ktorých sa v zajatí nahromadila halda, odzrkadľujú sa čabianske sálaše, sálaš jeho veľmi milovaného prísneho starého otca, stavidlo Zsilákových i jeho okolie.

Prekrásny mohol byť detský vek Jána Jakubu, ktorý ho zásobil spomienkami a témami na celý život.

Kedykoľvek sa stretol s čabianskymi občanmi, zotrval s nimi v rozhovore a zdĺhavo im rozprával o tom, aké bolo pobrežie Körösa, aké vysoké boli stromy, ktoré v súčasnosti všetky vykácali . . .

Často sme chodili po sálašoch, sadli si na „gang", pozreli si staré výšivky, zbierali staré džbány, popíjali teplého mlieka z hrnčeka, zdalo sa nám, že nás opanuje nesmierne ticho, pokoj a kľud. Všetko toto sa odráža aj v jeho obrazoch, z ktorých sála vrúcnosť, srdečnosť.

Ján Jakuba dychtil po vedomostiach. Osobne pre mňa ostane navždy „pánom profesorom".

Obrazy akademického maliara Jakubu sú jednoduché, stali sa čistými natoľko, nakoľko čistý môže byť človek, ktorý zažil toľko útrap a ktorý na prahu smrti sa povýšene díval na veci. Mal som neraz taký pocit, že sa vždy lúči s nami, no napriek tomu sa nikdy nezriekol života, veľkoleposti života, jeho plány boli plné energie, nikto netušil, že v onen osudný štvrtok už nebude medzi nami.

Ján Jakuba nás navždy opustil, mne osobne sa zdá, ako by bol odcestoval iba do zahraničia. No jeho obrazy vo výstavných sieňach nedajú zabudnúť na neho . . .

*

Ján Jakuba sa narodil 28. marca 1909 v Békéščabe. Diplom získal na Vysokej škole výtvarného umenia v r. 1933. Jeho majstrami boli Gyula Ruday a István Réti. Od r. 1938 vystavuje svoje diela. Počnúc rokom 1948 je prítomný na všetkých významnejších výstavách doma i v zahraničí. Samostatnú výstavu mal v r. 1957 v múzeu Csók galéria, v r. 1958 v Bratislave a Košiciach, v r.

Ján Jakuba: Čabiansky kostol
Foto: Ferenc Kovács

1967 opäť v múzeu Csók galéria a v Múzeu Mihálya Munkácsyho v Békéščabe. V r. 1958 získal cenu Mihálya Munkácsyho, v r. 1969 mu udelili vládne vyznamenanie a v r. 1967 bol vyznamenaný pamätnou medailou Munkácsyho. Bol námestníkom riaditeľa, resp. profesorom na Vysokej škole výtvarného umenia. Zomrel 14. marca 1974.

György Ezüst

n-
ntām

. Krajcsiová
majsterkou
nej práce
lo pre nás veľmi poučné"

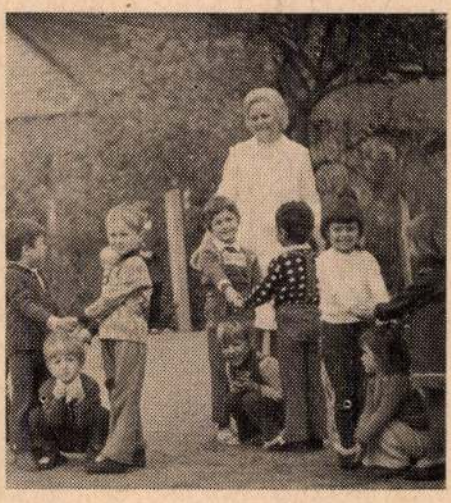

Veselo sa hrajú dietky pod dozorom učiteľky Alžbety Krajcsiovej

správne. Po predstavení sa, hravo a zábavným spôsobom prebrali zmyslové orgány, na čo sú nám, akú úlohu majú v ľudskom živote. Privoniavali ku kvetom, zapchali si uši, privreli oči, umývali utierali si ruky. Takto sa zoznámili aj s mydlom a uterákom a pomocou premietaných obrázkov aj pojmom rodiny, pričom si občas zaspievali aktualizované pesničky. Pohyb a hra boli pre dietky osviežením, po ktorých opäť boli disciplinované, pozorné. Ani najmenší príznak únavy a roztržitosti sa neprejavil u nich. Najviac nás prekvapilo to, že v rozhovoroch si dietky nemýlili rody, množné číslo s jednotným, výrok so záporom. Ich vystúpenie bolo by potešením pre hocktorú učiteľku malých prváčikov-druháčikov.

Pri vyhodnotení župná inšpektorka Mária Gáspárová vysoko ocenila dokonalé osvojenie a pochopenie textu a vyzvala pozornosť učiteliek na pestrosť a hravosť znázornenia, na vytvorenie prirodzenej hovorovej situácie, na to, že hovor bol úzko spätý s názornením, ktoré svojou mnohostrannosťou dietky do konca upútalo. S uznaním sa vyslovila o čistote a estetičnosti nielen prostredia, ale i všetkých používaných pomôcok.

„Učiteľka Krajcsiová je mimoriadne dobrou pedagogičkou, veľkou majsterkou výchovnej práce. Čo sme videli, to je výsledok celoročnej práce, príležitostne sa takto pripraviť je celkom nemožné," končila.

Učiteľka materskej školy v Nézsi Etelka Veresová v krátkej metodickej prednáške zdôraznila, že v národnostných škôlkach nemožno

Traja najmenší, ktorí len teraz prišli do škôlky

uplatniť jednotnú metódu. Vždy treba mať na zreteli jazykovú znalosť dietok a maximálne brať do ohľadu miestne podmienky.

Obvodná inšpektorka Margita Galambszögiová navrhla, aby učiteľky materských škôl začiatkom školského roka urobili prieskum o jazykovej znalosti dietok a podľa neho začali a postupovali v práci. Poznamenala, že dietky sa majú cvičiť v materinskom jazyku aj na vychádzkach a pri hre, ale vždy hravo, bez akéhokoľvek náznaku násilia. S veľkým uznaním sa vyslovila o práci učiteľky Krajcsiovej a pochvalou nešetrili ani prítomné učiteľky materských škôl. Všetky sa jednomyseľne vyjadrili, že čo videli a počuli bolo pre nich veľmi poučné a osožné.

My sme tiež tej mienky, že sámsonházska materská škola môže byť vzorom pre všetky škôlky, kde sa zaviedol materinský jazyk. Hneď však aj poznamenávame, že škôlka, kde prebieha takáto vzorná práca, by si zaslúžila viac pozornosti zo strany patričných úradov. Myslíme tu predovšetkým na nasledujúce : Pôvodná budova materskej školy od jesene čaká na obnovenie, deti sa museli z nej vysťahovať. Prepustili im jednu miestnosť vo všeobecnej škole. S radosťou prijali toto núdzové riešenie, veď šlo o to, že najneskoršie na jar sa budú môcť vrátiť do obnovenej budovy. Nuž,

1967 CKT - 3

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Jakuba János

ESTI HÍRLAP

JAKUBA JÁNOS festőművész kiállítása nyílik a Képcsarnok Vállalat Csók István Galériájában (V., Váci u. 25.), pénteken délután fél 6 órakor.

1024

1980.XI.14.Televizió 2.Müsor 21.15
TV Hiradó 2

1021

Jakuba János festő.

- Gyüjteményes kiállitás nyilt a Nemzeti Galériában Jakuba János festőművész munkáiból. Életének 65 évét valóságosan és álmaiban is két helyen töltötte. Békéscsabán és szlovákiában. Csabán a Köröspart a Zsilip környéke, a Nagytemplom, a tanyai jellegü apró házak érdekelték. A Felvidéken pedig minden, ami családjának származási helyére emlékeztette. Környezete és a családja, képeinek tematikája, vagy inkább a kényszeritő erő a képek megszületésében. Az egyszerüséget gondos és körültekintő módon vitte vászonra. Minden festményéhez előtanulmányt készitett, kevés szinnel dolgozott. Képeit ugy igyekezett egyensulyba hozni, hogy nem külön külön a fák, az utcák, személyek elhelyezése, hanem az egész érdekelte. Jakuba János tanitott az Iparmüvészeti Főiskolán. Munkásságát életében kitüntetésekkel ismerték el. A Nemzeti Galériában rendezett gyüjteményes kiállitása december 14-ig látható.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

VAS NÉPE

Jakuba festő
1967 OKT 12.

Jakuba-festmények a Csók Galériában

A neves mester — aki művészi-pedagógusi pályafutása során nemzedékeknek adta át tudását — a legutóbbi két év termésével mutatkozott be a fővárosi Csók Galériában, ahol — katalógusa előszava szerint — éppen tíz esztendeje nyílt első gyűjteményes tárlata. A békéscsabai táj volt első ihletője, de közben bejárta Európát, megismert és elsajátított minden mesterségbeli, művészi stílust, amelyet fontosnak talált a saját egyéni művészi formanyelve kialakítása szempontjából. Emberközel témái, falusi tájai, munkás—parasztfigurái finom színekben és szigorúan szerkesztett kompozícióban jelennek meg képein. A gazdag válogatásból említsük meg a Február, a Tél a zsilipnél, a Kapálók és a Tanya ősszel című olajfestményeket. Jakuba János kiállítását ugyancsak a Képcsarnok Vállalat rendezte. Tanítványai közül sokan dolgoznak a nyugat-dunántúli megyékben, többek között a sárvári származású Lakatos József, akinek éppen a mester kiállításával egyidőben Szombathelyen nyílt meg grafikai kiállítása, továbbá Zentai Pál (Szombathely), Németh János (Kőszeg) és mások. (b)

VAS NÉPE

A Szombathelyi Ke
szeti és Parképítő V
lalat parképítési m
kákra

férfi munkaerőket vesz fel

Bérezés teljesítménybérezés szerint, jó kereseti lehetőséggel.

Jelentkezés a vállalat központi irodájában, Szombathely, Thököly I. u. 36.

(6733)

KENDŐBŐL
VÁSÁROLHATNAK
EGYÉB
Divatcikkek
NAGY VÁLASZTÉKBAN
KAPHATÓK

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-718, 340-726
Jakuba János
KORTÁRS
Budapest
1021

JAKUBA JÁNOS festménye

a Gé+Pé, Há+Pe, (Ve, Be) hang
téstartalmi ágra bonthatók azok a szavak,
találjuk. Ugyanis mindig abból indulunk
keresünk. Az alapszavak egy része formára
kupac, stb. a másig ág alapszavai valamily
vonatkoznak: *kap*, *kapál*, *kuporog*, *kupor*
mint alakzat felfedezhető a kuporog jelen
jelentéstartalomra ügyelünk, lehetőleg kö
akkor is kap valamit az ember — a termés
kap, meg*kap*arint, vagy éppen kalózkodik
det célja, következménye a döntő. Minden
a finn szavak.

A finn *kaapata* jelentése = *kap*, megk
kaappaus = zsákmányolás, elragadás, kaló
kik, ugrik. (A szinonímák között is van logikai összefüggés, aki ugyanis kapál, az nemcsak mélyit, hanem kapar, simít is. Aki viszont kapkod, az kapálódzik esetleg szökik, ugrik stb. Egyébként a kapálás mozdulata is kapkodó. Az ideges ló lábával „kapálja" a földet!) *Käapia* = *kapar*, *vakar*, (jól látható a két jelentéstartalomnál a Pé—Bé—Vé hasonulat egyik formája). *Kaappeet* = *kaparék*, *vakarék*, *vakarék*, *käpittää* = *kapálódzik*, *kapaszkodik*, *kaptat*, botorkál, *bóklászik*. *Hapsia* = *kapkod*, (Ká-Há hasonulat!) *haparoida* = tapogatódzik, tapogat, (ismeretes a magyarban a *kába*, és a *kapatos* kifejezés, különösen ha a borgőzös egyén sötétben, *hepe-hupán*, *kaptatón* baktat). Egyébként is, a szinonimákban nincs mindig jelen a vizsgált mássalhangzó, olykor csak a jelentéstartalom összefüggését találjuk meg.

A következő szavak azt mutatják, hogy a cselekedet iránya, célja, sőt a helye, oka is meghatározhatja a jelentéstartalmat. Hiszen a *hipiä* jelentése bőr. Nyilvánvalóan összefüggés van a *vakarás*, *kaparás* és viszkető bőr között is. Talán nem véletlen, hogy a finn *kapi* = rüh, (emiatt vakarózunk!). A jelentéstartalmakon ezer évek változtattak, formáltak. Olykor csak finom szál köti össze a vizsgált szódzsolikat. A *hipua* szó azt je lenti, siklik, csúszik, el*kopik*. Látható, hogy a *kopik* szóban már jelen van a Ká-Pé-s szóteke. Ugyanakkor belső, logikai összefüggés van a siklás, csúszás és az elkopás között. Tehát a nyelv alakul, változik, de ritkán véletlenszerűen.

Korábban említettük, hogy csak finn—magyar szótárt használunk. Így találtunk rá a vizsgált mássalhangzók segítségével például a kocsmáros szóra. Finnül *kapekoitsya*. Először azt hittük, hogy itt nem találunk összefüggést. De gondoljuk meg, a részeg embert magyarul *kapatosnak* is nevezzük, a részegséget pedig *kapatosságnak*. A további

Jakuba János,

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Festőművész

KISALFÖLD

1980 DEC 6

1021

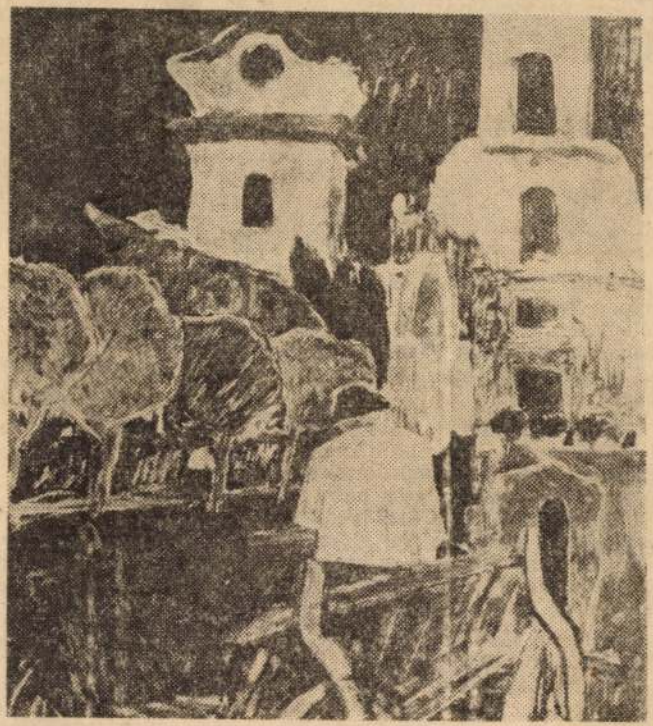

■ Jakuba János festőművész emlékkiállítása nyílt a Magyar Nemzeti Galériában. A baloldali képen: ~~KONYHÁBAN.~~ Jobbra: CSABAI TORNYOK.

A szeszélyes nyarak miatt egyre népszerűbbek lesznek a gyógyfürdőhelyek: Nincs kockázat, rossz időben is kellemes a meleg víz, ha fúj a szél vagy esik az eső, ott a fedett medence.

Nyáron a „kánikula" évszakában telt ház van a gyógyüdülőkben, a szakszervezeti szanatóriumokban. A termál-szállodák tele hazai és külföldi turistákkal, a fizetővendég-szolgálatnál már hetekkel előre lekötötték a szobákat és a kempingek bejáratára is ki lehetne függeszteni a „megtelt" táblát.

Hasonló a helyzet Bükfürdőn is: a SZOT Gyógyüdülő, a Hotel Bük, a Kastély-szálló, a COOPTOURIST Szövetkezeti Utazási Iroda alpesi házakban lévő fizetővendég-szobái maximálisan kihasználtak. Nem csoda: a nyugat-dunántúli gyógyfürdő híre elterjedt egész Európában. strandmedence, terápiás szakrendelő, és még sok más szolgáltatás áll a gyógyulni, pihenni, felfrissülni vágyók rendelkezésére.

Vannak akik már törzsvendégek, sőt nem egy közülük hamarosan lakója lesz a fürdő közelében épülő szövetkezeti üdülőnek. Ugyanis a Büki Termál Üdülőszövetkezet és a COOPTOURIST szervezésében az országban elsőként Bükfürdőn létesül közös szövetkezeti tulajdonú üdülő. A program szerint egyelőre három (A, B, C,) kétemeletes üdülőt építenek. Az első most decemberben, a második 1981-ben, míg a harmadik 1982-ben készül el. Valamennyi 78 lakásos (72 egyszobás, 6 másfélszobás garzon). Az érdeklődés olyan nagy, hogy minden bizonnyal az ábécé D és E betűjére is szükség lesz a nyolcvanas évek

— 646 tag belépésére volt szükség, csak azután kezdhettünk hozzá tavaly az építkezéshez. A miénk egy új típusú szövetkezeti forma, itt a tagok nem tulajdonjogot, hanem használati jogot szereznek — mondja az elnök. — Ez annyit jelent, hogy egy család, illetve személy naptári évenként 28 napig jogosult egy lakásra, melyet évről évre a hónapok forgásszerű ütemezésével vehet igénybe. A használat joga örökölhető, eladható, a szövetkezeti alapszabály szerint, s nem korlátoz más tulajdonszerzést. Bárki beléphet, a nyilatkozat kitöltésével egyidőben befizeti az 500 forint belépési díjat és a 20 ezer, illetve 30 ezer forint előleget, aszerint, hogy mekkora lakást akar (1 szobás, 28 m^2 — 40—50 ezer forint; 1,5 szobás 38 m^2 70 ezer forint). Az ország minden részéről töltik majd itt szabadságukat egy fedél

Jakuba János

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Jelölés

PEST MEGYEI HÍRLAP

1980 DEC 7

1021

Konyhában

Jakuba János festménye

se

terében bizonyos számú villamos
töltött részecske van, részben pc
szemek és füstszemcsék, részben p
dig maguknak a légköri gázoknak
az elektromos töltéssel rendelkező
molekulái, illetve atomjai. Ezek a
töltések együtt alkotják a levegő
tértöltését. A tértöltés lehet pozitív
vagy negatív előjelű, aszerint, hogy
az adott levegőmennyiségben a po-
zitív vagy a negatív töltésű részecs-
kék vannak-e túlsúlyban.

Füstrészecskék

A levegő tértöltése aránylag köny-
nyen megváltoztatható mesterséges
eszközökkel. Így például, ha füstöt
fejlesztünk, a füstrészecskéknek ál-
talában elég jelentékeny villamos
töltésük van. Finom porok készítésé-

[illegible] vagyunk,
hogy az említett villamos beavatko-
zásokkal olyan mértékben sikerül-
jön módosítani a légkör állapotát és
a felhők viselkedését, mint a nuk-
leálási módszerrel. *Mégis a szakmai
világban az a vélemény uralkodik,
hogy az időjárás módosításában
előbb-utóbb helyet kapnak a tér-
töltést megváltoztató módszerek is.*

Fentieken kívül még egyéb eszkö-
zökkel-módszerekkel is kísérleteznek,
hogy földünk időjárását — legalább-
is bizonyos mértékig —, befolyásol-
hassuk, főként a szélsőséges helyzet-
tek megszüntetésével. Remélhetjük,
hogy ezek közül az egyik vagy má-
sik előbb-utóbb eredményekre fog
vezetni.

D. S.

A rádió és a televízió műsorából

VASÁRNAP

KOSSUTH RÁDIÓ

5.55: Rákóczi-induló.
6.00: Előttünk a vasárnap!
8.00: Hírek. Időjárás-jelentés. Útközben.
8.10: Öt kontinens hét napja.
8.26: A Nyitnikék postája.
9.02: Olvastam egy novellát.
9.27: Népdalok.
9.50: Szerelmedért.
10.00: Hírek. Útközben.
10.08: Százszorszép Színház.
11.05: Miskolci zenei hét.
15.20: Keleti Márton-sorozat. Fel a fejjel. Magyar film.
17.25: Vasárnapi muzsika.
18.35: Tévétorna.
18.40: Olvassatok mindennap!
18.45: Esti mese.
19.00: A Hét.
20.00: Hírek.
20.05: Charlie angyalai.
20.55: Kapcsoltam.
21.35: Telesport.
Kb. 23.15: Hírek.

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ

Jakuba János
MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
festőművész
NÉPSZAVA
1980 NOV 30

Jakuba János emlékezete a Nemzeti Galériában

Hazatérők

November közepén emlékkiállítása nyílt a *Nemzeti Galériában* Jakuba Jánosnak, a 66 évesen, nagyon korán sírba szállott kiváló művésznek és ráizpedagógusnak.

Negyvennyolc képét láthatjuk itt, a Galériának abban a termében, a földszinten, amely úgy tűnik, emlékkiállítások bemutatására szolgál. Nem nagy terem ez, de ha jól sikerül a válogatás, elfér benne az életművet hatásosan reprezentáló hagyaték. Tulajdonképpen ebben az esetben is jól érzékelhető a művész világa, alkotóképessége, kifejezőereje. De csak azért, mert festői világa *rendkívül egységes* volt, sőt, technikája is keveset változott az évtizedek során. És mert kevés az olyan képe, amely alatta marad szigorúan meghúzott saját művészi színvonalának. Egyébként az az érdekes eset történt meg, hogy alig láthattunk azokból a képeiből, amelyeket 1967-ben, hét évvel halála előtt ő maga vonultatott fel nagy kiállításán a *Csók Galériában*, és amelyek a legbeszédesebben, legszínesebben fejezték ki művészi vallomását.

Vallomását a világról, az ő világáról. Ha végigtekintünk a képeken, legszembetűnőbb benyomásunk, hogy a *táj* volt a nagy élménye. Az emlékkönyv beíróinak szeretetteljes sorai is erről beszélnek. Nincsenek itt portrék, csendéletek, és szó eredeti értelmét fedő zsánerképeket is hiába keresünk. A táj él ezeken a festményeken, ez a főszereplő, *egy bizonyos táj és jellegzetes emberei a jellegzetes tájban.*

Apró falusi házak, hóba süppedt udvarok, deszkából összeróttt, sok vihart kiállott kerítések, és sokszor csonkolt, kiszáradásnak induló eperfák. Nagy gubás, kucsmás ember álldogál a kerítésnek támaszkodva a téli udvaron, szinte csak jelzésként, mert a hófedte háztetők, a kopár házfalak, a téli zordság az uralkodó itt, valami komor, kimondhatatlan bánat *(Február)*; lilába játszó tetők, aztán villódzó árnyékok a házakon és a tetőkön *(Kert vége)*; a vörös tányérként feltűnő napkorong lefelé kezd csúszni az ég alján, szinte megborzongunk, mert érezzük, hogy nem világít, sem nem melegít már, a ház, a kerítés és ezen az oldalán fejkendős asszony megy a komorló szürkületben két súlyos vödörrel, a másik oldalán szekér, két apró tehénnel előtte, és a gazda, aki matat valamit a szekérben *(Téli este)*.

Két földmunkás, egészen az előtérbe hozva, az egyik legfontosabb munkaeszközén, a targoncán ül egy pad mellett, a másik a padon, látszik, pihenőben vannak *(Pihenés)*; két férfi megy, kosarakkal és batyuval, az elöl haladó kucsmás, fekete ködmönös, köztük egy fejkendős asszony, nagy fehér batyut cipelve a hátán, erősen, görnyedten, és látszik, abban a monoton ütemben görnyedve az útnak, amellyel hosszú utat megjárt gyalogosok haladnak, ki tudja honnan és ki tudja meddig *(Hazatérők)*.

Sorolhatnánk a tájnak, mint dig az *Alföld világának* a bámulatosan hangulattal tele megjelenítéseit. Ha nem ismernénk a művész életének adatait, akkor is hamarosan rájönnénk, hogy ezzel a szeretettel, ezzel a szerelemmel csak a szülőföldről lehet beszélni, a szülővárosról, Békéscsabáról, amelynek egy külső, falusi kerületéhez kötik legmélységesebb szeretettel ápolt emlékképei. De megjelenik a város két jellegzetes épülete is, a régi és új templom. *(Csabai tornyok)*. Ezt a világot járja be újra és újra. Kifogyhatatlan és egyre fájdalmasabb emlékek kötik hozzá, ahogy távolodik tőle, ahogy elsüllyed hajdani gyermek- és ifjúkora, ahogy öregszik, múlnak az évek és az egészség is elhagyja.

Érzéseit a táj iránt elsősorban *színeivel* fejezi ki. Lehet, hogy kevés színt használ, lehet, hogy visszafogottan, mint ahogy egész lénye tartózkodó és visszafogott volt, de csodálatos lágysággal és harmóniával használja színeit. Az őszre komorodó természet, a szürkülő, alig-világosság, vagy a bedőlni készülő falusi kerítés mögött ujjongva zöldellni kezdő tavasz kifejezésére.

Festői irányzatok nyomait keressük festményein? Hiába is keresnénk. Először is azért, mert sok mindent *magába olvaszt*, amit a század, sőt, a századelő nagy jégzajlása magával hozott. Finom impresszionista színérzékenységet és technikát, erős dekoratív szerkesztési elvet, alakjainak geometrikus vonalaiban kubista áttételeket. Másodszor és legfőképpen azért, mert mindent *teljesen alárendel* saját meleg érzésekkel tele egyéniségének, hangulatainak, férfias lírával tele mondanivalóinak.

Munkásságát szemlélve nem kétséges: az újabb magyar festészet egyik legrokonszenvesebb egyéniségét vesztettük el személyében.

Harsányi Zoltán

celdarabkák, huzalok, üres szerkezetek rideg halmaza. Az ember sebesülten, rokkantan, bénán sem ilyen kiszolgáltatott. Vagy egy kalapács, fogó okos szerszámnak tűnik akkor is, ha éppen pihen. Ha nem tartja a kezében valaki. De ez a félelmetes okosság, ez az elektronikus agy? Ember nélkül a legbutább gép a világon.

érkeztek. A vonat mint az ára beér, a többség jön egyenesen a csarnokokba, munkába áll. Műszak végén szívesen beülnek a vendéglőbe, sörre, borra, de műszak előtt csak néhány részeges állít be egy pohárkára a kocsmába.

„Megint lesz, mit hallanom otthon" — gondolta fáradtan. Ha volna hol aludnia, haza se menne.

tökélete
hogy a t
a protes
a halan
aki elhi
annyira
hogy él
halálod

Lipták Gábor

NOVEMBER PRÁGÁBAN

I.

A sokat hirdetett, sokat dicsért és szimbolikusan arany Prágának nevezett városban csak köd, szürkeség, és valamely bánatos szomorúság látszik. Szürkék, fáradtak még a piros, vidám villamosok is, és a Vencel tér aljáról a végét sem lehet látni. A száz toronynak csak a körvonalai látszanak. A Tyn templom két gótikus tornya végig beállványozva, még a teteje sem látszik. Aranyosan csak az óvárosi tér óratornya fénylik. Ám az ólmos eső azt is bevonja reménytelen szürkeségével, s oly közömbösen pereg le a hajdani Hanus mester remekbe készült körbejáró figuráin, mint a Vencel téri áruházak fényes kirakatainak üvegjein.

Járjuk emlékezetünk útjait. Megkeressük a hajdan napfényben, ragyogásban látott épületeket, s lassan feloldódik a szürkeség. A vigasztalan ólmos ég nem tudja eltüntetni azt, amit ebben a városban a művészet évszázadokon át alkotott. A képek a múzeumokban ismerősként fénylenek. A Hradzsin felé felkapaszkodó utunkon már ezek a képek kísérnek, s hozzájuk keretül szépen társul a Prágára annyira jellemző élmény: a természet benn a városban. A várat körülölelő, most kopár, de nyáron gyönyörű zöld út búsan komor ágai, fái a cseh erdők sajátos hangulatát idézik, s felettük fenn a várban a Sternberg-palotában újjárendezve vár a Nemzeti Galéria európai művészet gyűjteménye.

Nem kis feladat a szakadó esőben megközelíteni a hatalmas palotát, amelynek udvarán keresztül egyenesen a XIX. és XX. század francia művészetének gyűjteményébe vezet az út. Itt már megint a régi arany Prága ragyog. Különleges gyűjtemény ez, a francia romantikától a kubizmusig vezet. Eugéne Delacroix, s Daumier-től a barbizoni iskola legjobbjaiig mindenki itt van. Courbet, Manet, Monet, s mind a többiek. Szembe mosolyog velünk Renoir szerelmespárja, s pár lépésre odább Paul Gauguin, Vincent van Gogh, Paul Cézanne, Henri Rousseau művei. Itt vannak Georges Braque és Picasso kubista képei. A képeket Rodin, Bourdelles és Maillol szobrai kísérik.

A bejáratnál Rodin gyönyörű fiatal férfiszobra mellett idős hölgy hajol le majdnem a talapzatig, holott a szobor talapzatára nagy betűkkel írta Rodin a nevét. Kicsit fennsőbbségesen, magabiztosan mutattam az aláírásra, hogy ezt hiszen látni kellene, igazán látni lehetne. S akkor megpillantottam kezében az összehajtható fehér botot. Megdöbbentem, hiszen ez a nő vak, és szégyelltem magam, pedig ő zavartan, kedvesen felénk fordult, és csendesen mondta: Majdnem vak vagyok. Vak, itt a színek szépséges birodalmában: csoda ez maga. A művészet mindent újraértékelő és megszépítő csodája. Mit láthat ez az asszony? A szürke novemberi Prága múzeumaiban olyan fényt, ami csak neki világít, s képessé teszi arra, hogy öregen és félig vakon feljöjjön a Hradzsin macskaköves utcáin a Galériába. Miféle fény vezeti, amelyet mi nem is látunk e ködös, szürke napon. Valamely belső ragyogás, amely a képek felé hajtja. Képek felé, amelyek színeit és vonalait csak pár centiméter távolságból, s hajdani emlékeiből eleveníti fel. „Bonjour, Monsieur Gauguin" a kép címe, amelyhez szinte odapréselli alig látó szemét.

Bonjour, Prága! — köszöntjük a szürke, esős várost itt a Galériában, ahol felismertük, hogy a szürke novemberi nap bágyadt fényeit is felragyogtathatja az életöröm és az igaz művészet együttes ereje. Igen, mégis az arany Prágában vagyunk. Mindent újra kell értékelni a félig vak öregasszony útmutatása szerint. Újra úgy kell ragyogóan látni, ahogy mindenkinek örök örömben kellene élni, aki lát.

II.

Mint napok óta, mindig esik az eső. A szomorú, bánatos idő elárasztja a prágai utcákat. A felhők — úgy képzeljük — leérnek a házak közé, s az ősz enyészet-illata velünk jár a régi házak között. Itt a hajdani prágai gettó temetőjében már szinte megfogható az elmúlás reménytelen szomorúsága. Úgy mondják, tizenkétezer sírkő tornyosul itt kosan használom ezt a temetőre nem illő kifejezést, mert másként nem lehet meghatározni a leginkább rommezőre hasonlító prágai régi zsidótemetőt.

Elborzasztó és megrendítő látvány. Mintha valamely rettenetes bombázás okozta volna ezt a rémítő rommezőt. Csak éppen a romok mindegyike szabályos, nagyrészt szépen faragott régi sírkő. A bombázás pusztítását itt az idő végezte el. A korai és későbbi középkor után a XV. században vásárolták meg a zsidók ezt a területet a régi prágai zsidóváros határán. Így lett belőle a legrégibb megmaradt zsidótemető. Ma Prága nevezetességeinek egyike. A sztélék félig a földbe süllyedve dőlnek egymás felé, s a tizenkétezer sírkőből ki tudná megmondani, mennyi a műtárgy értékű kőfaragás. A hajdani temető pontosan kimért sík területe nem tudta befogadni a halottak sokaságát, s így arra kényszerültek, hogy a sírokra újabb földréteget terítsenek, amelyben új sírok találtak helyet. A temető némely részén nagy számú ilyen sírmező maradt fenn. A régi sírok emlékköveit a magasabb rétegekben felállították, s ezzel állt elő az a nagy hatású (rossz szóval jelölve) „rendetlenség", amely megrendítő képét adja a mai temetőnek. Azt a csodálatos összevisszaságot, amely ma is jellemző a prágai régi zsidó temetőre. Azt, amely megkülönbözteti minden más temetőtől a világon. A kép ebben a reménytelen csatakos őszi időben lenyűgöző. Az egymásra hajló

Jakuba János festőművész

Jún. 17-én a szlovákiai Komarnoban nyitatták meg négy festőművész tárlatát, melyen művei szerepelnek.

Békés Megyei Népújság, 1972. jún. 23.

Jakuba János
festő

A szentendrei művésztelep
anlékki állitásán műveiből
mutatlak be.

Tóth Antal: A szentendrei régi művésztelep...
MŰVÉSZET,1 972. szeptember - 26.oldal

Jakuba János

Bemutatott művei:

"Téli hold" olaj , 70 x 80

"Este" olaj, 70 x 80

" Téli udvar", olaj, 50 x 60

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállitás, Budapest, 1968.

Johnba János festő

A Szegedi Nyári Tárlaton szerepelnek művei

Láttuk, ballottuk.

1973. VIII. 25. Petőfi 21.25/Kr.

Jakuba János Festőművész

Tatabányán a Puskin Művelődési Házban bemutatják a már Orosz-Lányban kiállított-még művésszel együtt-alkotásait. a kiállítást máj. 30-án nyitják meg.

Dalgozók Lapja, Tatabánya, 1942. máj. 27.

Jakuba János festőművész

Tatabányán még festőművésszel kö-
zösen nyílt meg kiállítása.

Műsorkalauz.

Dolgozók Lapja, Tatabánya, 1972. jún. 4

Jakuba János

festménye második díjat nyert
a Képcsarnok Vállalat fiatal
festmény pályázatán - emlékére

Magyar Nemzet 1973 november 15
4. old.

Jakubs János

Utca olaj 60×80

XIV. Szegedi Nyári Tárlat
1973. jul. 22 - sept. 16.

Jakuba János, festő

Márc. 21-én temették el a farkasréti temetőben.

— : Hír 8.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 23.

Jakuba Jámos festménye

Kortárs 1971/12 1969. old.

Jakuba János festménye

Kortárs 1969/1 64. old.

Jakuba János, festő

Váratlanul meghalt.

— : Hír 8.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 16.

MDK

Jakuba [Viktor festő]

Az erdőirtás közös munkáját ábrázoló műve szerepelt a Mezőgazdaság a képzőművészetben c. kiállításon.

Kürti Katalin: A Mezőgazdaság a képzőművészetben" kiállításról.
Alföld, Debrecen, 1960. 2. sz. 86. l.

Jakuba Sándor
festő.

Egerben Jakuba Sándor irányí-
tásával kezdte el működését
Lakatos József.

Salamn Nándor: Lakatos József
Művészet 197o december 39 lap

MNK

Jálics Endre

Üveg és fémipari kiáll. Uj Magyarság,
1943. nov. 7. 13 l.

Jakubovics Béla

Kiállítása volt Diósgyőrben 1969-ben.

† diósgyőrvasgyári képzőművészeti szakkör
Énekkarának tagja 1969 VII 10. 4.

Jakubik József

Jakubik József, parasztgazda, fa-
farajó I. 174

Muz. és Kvt. E

Érkezett 1905 szept. 5.

805/1905 sz. (Keszthely, 1905 aug. 31. 113 sz. a.)

A balatoni múz. egy. elnöksége Sági János „Népraj-zi Kimsemk gyűjtése" c. füzetéből 50 példt. megküld s kéri hogy a kiadás költségének egy részét az áll. segélyből fedez-hesse. (1) Válasz IX. 23. 2.) 50 intézetnek XI. 10.)

Jakubik József

A nemesludrovai (liptómegyei) templom sok alakos betlehemét 1897-ben Jakubik József parasztgazda faragta, aki 1908-ban még élt.

Divfelséták. 146. l.

Szlavy Tomás

Élettrajzer:

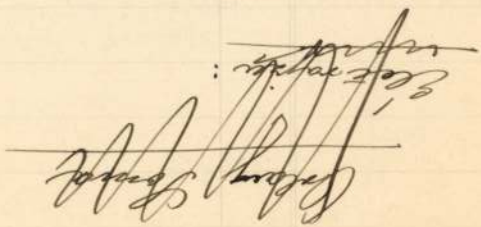

T.5444.

sapatokat feltüntető térrajz
ot és kisérőit látjuk lóháton,
s felszerelésektől körülvéve
irata:

Imperiali a fronte dell´Ottomano
siere sotto la piazza di Essek L´anno

A. Fortezza d´essek, befeje-
e Getati dal Po. Visir passag-

8 cm.
. avvenimenti, Venetia 1687.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 MÁR 16

Békés m. Népújság

Jakuba János,
Munkácsy-díjas festőművész

1021

Elhunyt Jakuba János festőművész

Jakuba János Munkácsy-díjas festőművész csütörtökön tragikus hirtelenséggel elhunyt. A művészt a Magyar Képzőművészek Szövetsége, a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja és az Iparművészeti Főiskola saját halottjának tekinti. Temetéséről később intézkednek.

y kertészmérnököt

vezetői beosztásba,

velől vagy felsőfokú közgaz-

Mély megrendüléssel tudatjuk, hogy

Jakuba János

Munkácsy-díjas festőművész, a Munka Érdemrend arany fokozatának tulajdonosa, egyetemi tanár, a Magyar Képzőművészek Szövetségének és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának tagja

1974. március 14-én, 65 éves korában elhunyt.

Temetése 1974. március 22-én, pénteken du. 13 órakor lesz a **Farkasréti temetőben.**

Kiváló művészt, odaadó pedagógust vesztettünk el, aki szerény, bölcs emberségével mindnyájunknak példát mutatott.

EMLÉKÉT TISZTELETTEL MEGŐRIZZÜK!

Jakuba Jánosné sz. Szepesi Éva felesége,

a gyászoló család

Magyar Képzőművészek Szövetsége **Magyar Iparművészeti Főiskola**

Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja

fnyv 13.

Jakuba Tános

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 MAR 17

Jakuba János, Munkácsy

Hajdúbihari Napló

Ujabb festőművész

zödés. Enyhe marad az idő. Legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap 10—15 fok között. (MTI)

Elhunyt Jakuba János festőművész. Jakuba János Munkácsy-díjas festőművész csütörtökön tragikus hirtelenséggel elhunyt. A művészt a Magyar Képzőművészek Szövetsége, a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja és az Iparművészeti Főiskola saját halottjának tekinti. Temetéséről később intézkednek.

pok

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Jakuba János,

Magyar Nemzet

Munkácsy-díjas festőművész

1974 MÁR 23

— **Jakuba János Munkácsy-díjas festőművészt** mély részvéttel temették el csütörtökön a Farkasréti temetőben. A ravatalnál dr. Hogány Frigyes, az Iparművészeti Főiskola nyugalmazott rektora búcsúzott volt pedagógus művésztársától. A Magyar Képzőművészek Szövetsége nevében Breznay József festőművész búcsúzott az elhunyttól.

— **HALÁLOZÁS:** Fájdalommal

— Mennyi
nyel az új gyár, és mikor
di meg üzemelését?

— A tejiparnak, de talán az
élelmiszeriparnak is legna-

Mély megrendüléssel tudatjuk, hogy

Jakuba János

Munkácsy-díjas festőművész, a Munka Érdemrend arany fokozatának tulajdonosa, egyetemi tanár, a Magyar Képzőművészek Szövetségének és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának tagja

1974. március 14-én, 65 éves korában elhunyt.

Temetése 1974. március 22-én, pénteken du. 13 órakor lesz a **Farkasréti temetőben.**

Kiváló művészt, odaadó pedagógust vesztettünk el, aki szerény, bölcs emberségével mindnyájunknak példát mutatott.

EMLÉKÉT TISZTELETTEL MEGŐRIZZÜK!

Jakuba Jánosné sz. Szepesi Éva felesége,

a gyászoló család

Magyar Képzőművészek Szövetsége **Magyar Iparművészeti Főiskola**

Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja

fnyv 13.

Jakuba Jánosa

Munkácsy-díjas festőművésza

Jálics Andor

u obrán

l.

Szépm. Mur. Erk

IX. 276. l.

OLASZ FES

ITALIENISCHER MAL

P

Rézlemez — 5

X

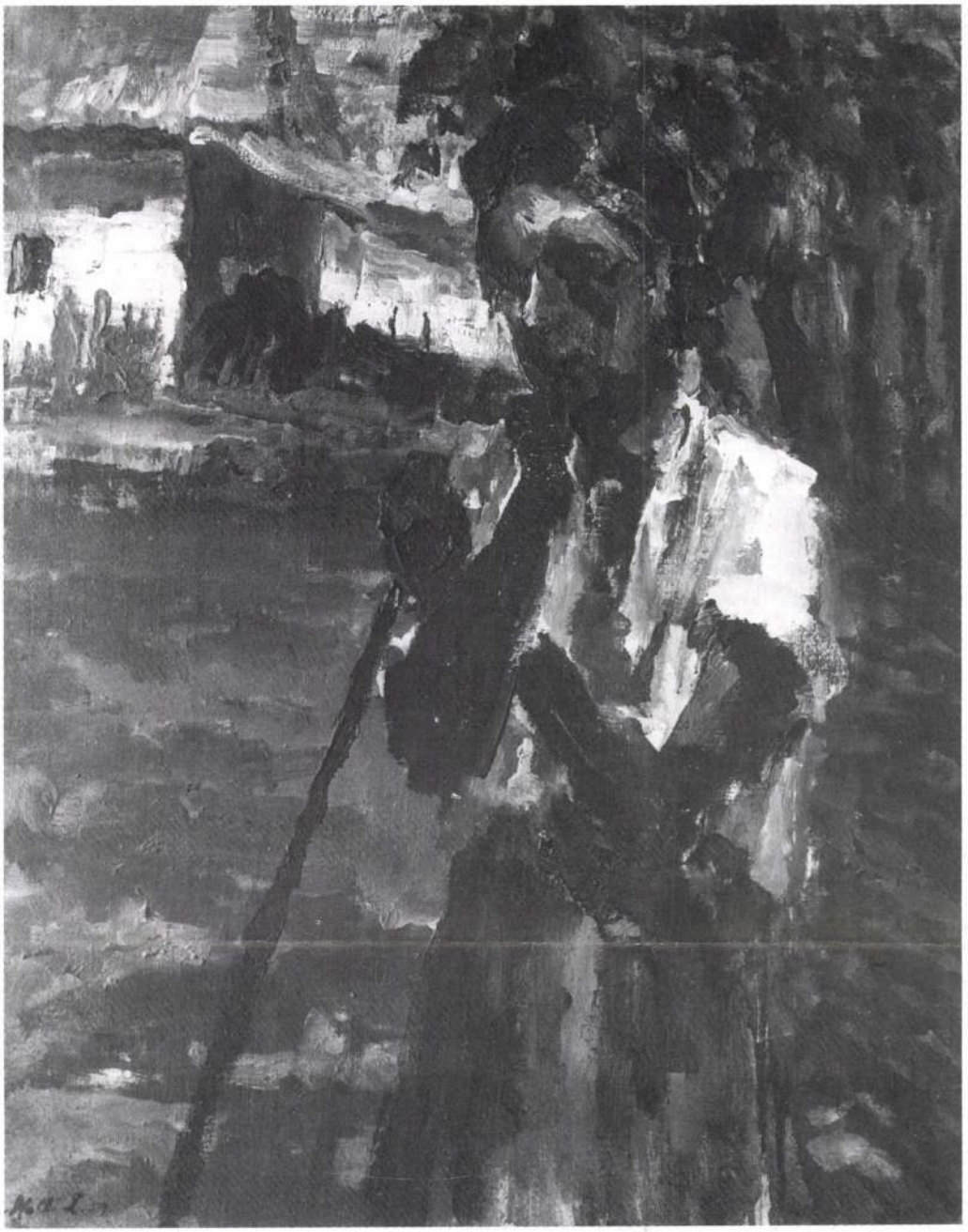

† HOLLÓ LÁSZLÓ

(1887, Kiskunfélegyháza – 1976, Debrecen)

A budapesti Mintarajziskolában, Münchenben és Párizsban tanult. Olaszországi, spanyolországi tanulmányutak után Debrecenben telepedett le 1941-ben. Az alföldi festészet jelentős, egyéni karakterű mestere. Számos hazai és külföldi kiállításon szerepelt. Fontosabb egyéni tárlatai: Belvedere 1926, Ernst Múzeum 1926, Nemzeti Szalon 1941, Fényes Adolf Terem 1956, Műcsarnok 1961, Magyar Nemzeti Galéria 1964, Déri Múzeum 1956, 1959, 1961, 1962, 1964, 1968, 1971, 1972. 1960-ban Munkácsy-díjat kapott, 1961-ben Kossuth-díjban részesült. 1961-ben Érdemes művész, 1971-ben pedig Kiváló művész kitüntetést kapott.

Cigányleány **olaj, vászon, 80 x 65 cm**
(A Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona)

† JAKUBA JÁNOS

(1909, Békéscsba – 1974, Budapest)

A budapesti Képzőművészeti Főiskolát Rudnay Gyula és Réti István növendékeként végezte 1927-31 között. Az Iparművészeti Főiskola főigazgató-helyettese volt. 1937-ben Budapesten, 1958-ban a Csók Galériában és Szlovákiában rendeztek műveiből gyűjteményes kiállítást. 1981-ben a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban retrospektív kiállításon mutatták be műveit. Munkácsy-díjban részesült.

Szobában **olaj, farost, 80 x 60 cm**
(A Munkácsy Mihály Múzeum tulajdona)

HÉTVÉGI KISALFÖLD
VÁLLALKOZÁS • SZABAD IDŐ • HOBBI • SPORT

Hajszán Gyula a világ ura

Ufó vésett jelet az új magyar megváltóra

A holnap megjelenő Hétvégi Kisalföld, szokásához híven, ismét elkápráztatja olvasóit. Sztárokból és érdekes emberekből vagy féltucatnyit válogattunk össze. (Ez nem túl nehéz, hiszen országhatáron belül és kívül egyaránt versengnek a híresség azért, hogy a Hétvégi hasábjaira kerüljenek.)

„*Hajszán Gyula* a világ ura" – harsogták egykor az ETO szurkolói. A neves labdarúgó újfent zöld-fehér színekben játszik a tavaszi fordulókon. Külföldi vendégszereplése után az első nagyinterjút a Hétvégi Kisalföldnek adta. Ebből megtudhatják, hogy mióta szeretne már hazajönni, és a kiderül az is, mi újság a szebbik nem fociszenvedélyével.

***Straub Dezső*, a nevettetés egyik hazai bajnoka is teljesen őszinte volt lapunkhoz. Még legtitkosabb hódolóinak leveleiből is ízelítőt adott nekünk. A Győri Nemzeti Színház egyik legismertebb művésze, *Bede Fazekas Csaba* sem „púderozott". Mesélt régi és új feleségekről, családról, gyerekeiről, sőt, a pénztárcáját is „kinyitotta" az olvasók előtt.**

Természetesen folytatódnak sorozataink. Újabb különleges jelenségeket ismertetünk a titkok oldalán, és bemutatjuk az ufók által megvésett új magyar megváltót, a Visegrádon dolgozó *Guurcsok József*et is.

Megmutatkozott az emberi jó szándék

Sokan akarnak segíteni Dorinán

Számlára küldhetik adományaikat

Tegnapi cikkünk nyomán (Segítsenek Dorinának!) rengeteg segítő szándékú és érdeklődő telefont kaptunk a szerkesztőségben is, de „égtek" a Győri Kommunális Szolgáltató Kft. központjának vonalai is. Sokan akartak segíteni Dorinán!

Sajnos *Csonka Imrét* tegnap többszöri keresésünk ellenére sem sikerült utolérnünk, de munkahelyén, a Győri Kommunális Szolgáltató Kft.-nél *Kovács Barnabás* főmérnök jól ismerte az ügy fejleményeit, tőle kaptunk tájékoztatást:

– Reggel óta megállás nélkül csörögnek a telefonjaink, és sokan voltak bent személyesen is. Érdeklődtek vagy már adták is a pénzt a gyógyszerre. Csütörtökön egy irodaépület mind a tizenöt dolgozója egész nap csak azzal foglalkozott, hogy fogadták a hívásokat vagy az érkezőket, elismervényre átvették a pénzt és felírták az adatokat. A kft. igazgatójával, *dr. Kovács Andrással* egyeztetve reggel nyitottunk egy számlát a győri OTP fiókjánál „Csonka Dorina gyógyítására" néven, 693–054836–6-os számon. Ide kérjük ezután feladni postai utalványon vagy biankó OTP-csekken az adományokat. Cégünk átutalt százezer forintot Dorina gyógyítására, és a kft. mind a 385 munkatársa felajánlotta egynapi munkabérét, ami 150-200 ezer forintot jelent...

Hihetetlenül szép példa az eset arra, hogy az emberekből nem veszett ki az együttérzés, és a nyugdíjas nénitől a cégigazgatókig ugyanolyan jó szívvel adnak akár pár száz forintot, akár százezret. Megtudtuk, hogy mind a megyei, mind a városi Vöröskereszt felvette a kapcsolatot Csonka Imrével, akit épp ezen ügyek intézése miatt nem sikerült tegnap utolérnünk.

JUHÁSZ ZSOLT

Megáldották az üvegfestményt

Kanadai adományból *Zsebedics József* címzetes kanonok, a kapuvári Sarlósboldogasszony-templom plébánosa készíttette a helyi hívek számára a képünkön látható 206x100 centiméter méretű üvegfestményt. Az impozáns alkotás tervezője és a festmény kartonjának készítője *Jáky György*, az ismert képzőművész, a kivitelezést *Perlaki József* bakonyszentkirályi alkotó végezte. A művet *Horváth József*, a győri székesegyház őrkanonoka áldotta meg nagyszámú kapuvári hívő előtt a tegnapi szertartáson.

Fotó: SZ. Ö.

Nyitott az iskola a keresztény hit világa felé. Ezt bizonyítja az is, hogy tegnap délelőtt a győri Bercsényi Miklós Gimnázium és Szakközépiskola történelem szakos tanára, *dr. Horváth Tibor*, a negyedik osztályosoknak az Árpád-ház történetéről a megyeszékhelyen, a Szent Imre-templomban tartott előadást. Szőnyi István óriás méretű festménye az Árpád-ház valamennyi szentjét és a boldoggá avatottakat ábrázolja. Az óra a polgári történetírás és a keresztény

NÁLUNK MÁR
TÉLI VÁSÁR!

Jáky György

Megszúrtak egy hamburgi labdarúgót!

Biztonságos telt ház a győri teremtornán?

Újabb merényletet követtek el Németországban egy sportoló ellen. A stuttgarti teremlabdarúgó-tornán egy 28 éves süketnéma asszony késsel megsebesítette *Oliver Möllert*, a Hamburger SV 25 éves játékosát.

Möller – aki eddig egy Bundesliga-találkozón lépett pályára – játékostársával a tribünön ült, amikor a merénylet történt. A közelében tartózkodó nő kést rántott, majd a 7000 néző szeme láttára oldalba szúrta a labdarúgót. Mielőtt másodszor is szúrhatott volna, egy néző kicsavarta kezéből a 15 centiméter hosszú kést, majd a biztonsági emberek őrizetbe vették.

Möllert azonnal kórházba szállították, ahol megoperálták. *Edgar Stumpf* orvos elmondta, hogy a játékos túl van az életveszélyen. A kés átszúrta a rekeszizmot és súrolta a májat. A rendőrség a merénylet indítékáról egyelőre semmit nem tud.

A hamburgi játékosok a merénylet után nem akarták folytatni a tőrnát, de amikor megtudták, hogy társuk túl van az életveszélyen, mégis pályára léptek és megnyerték a viadalt.

Kilenc hónapon belül a stuttgarti eset már a harmadik, ami a sportolók elleni merényleteket illeti. Tavaly április 30-án Hamburgban egy teniszversenyen *Günter Parche* késsel megsebesítette *Szeles Mónikát*. A jugoszláv teniszezőnő azóta sem lépett pályára, csak márciusra tervezi visszatérését. A merénylőt 18 hónapra elítélték, de a büntetés végrehajtását felfüggesztették.

Az elmúlt héten az amerikai műkorcsolyázónőt, *Nancy Kerrigant* edzés közben ismeretlen férfi megtámadta és egy bottal kisebb sérüléseket okozott az olimpiai bronzérmes sportolónő térdén. A rendőrség gyanúja szerint Kerrigan legfőbb vetélytársa, *Tonya Harding* állhat az eset hátterében. (MTI)

* * *

Az újabb merényletre felkapták a fejüket a sportolók, a szurkolók, no és az események rendezői is. Különösen időszerű ez Győrött, hiszen a hét végén a megyeszékhelyen rangos teremlabdarúgó-torna lesz. Bár a Pannonglobus-kupa az elmúlt években példásan sportszerű volt a pályán és a nézőtéren egyaránt, ahogy mondani szokták, az ördög nem alszik... Éppen ezért kérdeztük tegnap *Vanyus Attilát*, a Szabadidő és Sportközpont igazgatóját: milyen biztonsági intézkedésekre számíthatunk a kupa idején?

– A hazai sportcsarnokok semmilyen tekintetben nincsenek felkészülve az átlagost meghaladó biztonsági intézkedésekre – mondja az igazgató. – Az öltözőfolyosót ugyanúgy lezárjuk a közönség előtt, mint eddig, a csapatokat azonban nem tudjuk elkülöníteni a szurkolóktól.

– *Győrött is a a nézőtéren foglal helyet a cseresor...*

– Ha valaki szúrni akar, nem kell a cserepadon ülő vagy a galérián melegítő játékosok közelébe férkőznie, elég ha áthajol az alacsony palánkon... A futball nem tenisz, ahol csak két versenyző biztonságát kell védeni, de egyébként is, az őrültek ellen nem lehet százszázalékosan védekezni.

– *Várhatóan sokan érkeznek Sopronból. Gondoltak-e a győri és a vendégszurkolók elkülönítésére?*

– Ezt főként a jegyek értékesítésekor kell megtenni, ez pedig a Betka–MÁVDAC feladata. Mindkét napon telt házat várunk, természetesen ennek megfelelő lesz a rendőri jelenlét is...

Mi pedig bízunk a józan észben, a sportszerű hagyományok folytatásában. A pályán és a nézőtéren egyaránt!

PAPP GYŐZŐ

Udvardi, Varsányi, Deák és Korsós az egyik kimerítő edzés után.* Fotó: *Pluzsik Tamás

Így készülnek a Pannonglobus-kupára

Tanulni akar az EMDSZ-SLC

4. Első alkalommal szerepel a Pannonglobus-kupa mérkőzésein az EMDSZ-Soproni LC együttese. A piros-fehérek számára nem okozott meglepetést, hogy a szervezők gondoltak játékukra, hiszen már tavaly is meghívást kaptak az eseményre. Az SLC-nél akkor tartottak attól, hogy a felkészületlenség rányomja bélyegét a teljesítményükre, így inkább nem fogadták el az invitálást. Most sincsenek könnyű helyzetben az NB I újoncai, érthető, hogy *Győrfi László* vezetőedző is a hiányosságok sorolásával kezdte a válaszadást.

– Sajnos lehetőségeink rendkívül korlátozottak, a mi labdarúgóink nem készülhetnek mondhatjuk el magunkról, de természetesen mindent elkövetünk majd a jó szereplés, a közönség szórakoztatása érdekében.

– *Minden játékos rendelkezésére áll a hétvégi teremtornára?*

– Három labdarúgó, *Buzsáki, Borsos* és *Varga Károly* nem léphet majd pályára, mivel műtétek, kisebb sérülések után vannak, s véleményem szerint a benti játék nem tenne jót a lábuknak. Egyébként mindenki egészséges, s valamennyi játékosnak szeretném megadni a lehetőséget arra, hogy kipróbálja magát a teremben. Mivel az ETO-val korábban több alkalommal is jelen voltunk a Pannonglobus-gulatú edzéseket tartunk. Napi két edzéssel készülünk, s az országos terembajnokság kiírása miatt minden csapat számára kötelezővé vált torna után előkészületi mérkőzéseket játszunk. Szerdán kezdünk a Soproni Postás ellen, s egészen január végéig folytatjuk a találkozókat, amikor Rovinjba, az Isztriai-félszigetre utazunk. Itt újabb mérkőzések következnek, majd hazatérésünk után már komolyan kell készülnünk a bajnoki rajtra. A keretben változás nem lesz, szeretnénk Győrből elhozni *Szurgentet* és *Makkost*, viszont a tárgyalások még folynak a klubok között.

BAKÁCS LÁSZLÓ

Hasznos tudnivalók

Jakus Sándor

Szerepel a Kuny Domokos Múzeum alábbi tárlatán

N.N.: ha nyílik a tatai képzőművészek kiállítása

Komárom megyei 1969 V. 18

Jakus Sándor

Említve

A tatai képzőművészmakkár kiállítása

Dolgozók Lapja, Tatalánya 1970. ápr.

Jakus Sándor

Szerepel a tatar. műrészet)

Táslatán

Dolyszák Lajja 1971 VIII. 18

Jakus Sándor

Szerepel a tatai képzőművészek

táraltatás

Dolgozók Lapja 1941 VIII. 20.

Jakus Sándor

Szerepel az ~~[illegible]~~ őszi tárlaton Tatabányán.

Jenkei János: Őszi Tárlat 69.

Dolgozók Lapja 1969 nov. 30.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 AUG — 4

Jakus Sándor, Tabi

Somogyi Néplap

— Jakus Sándor Veszprém megyei festő műveiből nyílt kiállítás a tatai művelődési házban. A festmények egy része Tabot és környékét ábrázolja.

Jáky György
festő

MDK.

Részt vett a tárlaton.

Kamar Imre: Művészeti élet Győr-Sopron megyében
Művészet, 1968. június - 46 lap

lágyan ülnek el, hol eleven lendülettel villannak f
nem véletlen, ez már vélet.

Nem oda Buda! Munkácsy nem hagyja magát
nem „széles ecsettel söpör végig egy-egy nagyob
többször és ezzel felfokozza a tárgyak *ropogós v*
ját! Viszont a „technikából *fokozatosan kiérő véle*
ló módon nyilatkozik meg, hogy saját technikána
lehet nevezni".

Van Csákynak egy-két jó szava a barnákról i
„A vonzó barnáknak a képet domináló élete *ön*
színmegnyilvánulásokat, és innen erednek a képe
átmenetek." Ezt a ravasz folyamatot valahogy
barnák mégsem tartják magukban a megnyilvá
sarjasztják, de az sincs kizárva, hogy őket önmag
partenogenezis még kellőképpen ki nem fürkés

Még egy szó, az utolsó, a barnákról, szépíró
festő-szakjártassággal. „A terpentine s higítással

JÁKY György épitész

Cs.VARGA István: Sarlósboldogasszony kapuvári temploma. = Egyházi Épitészet, I.évf.2.sz.1991 4 - 5.p. ill.

71. Kerekes György (Békéscsaba) . Tanya ősszel 250 P, olajfestmény.
72. Kerekes György (Békéscsaba) . Rózsák az ablakban 250 P, olajfestm.
73. Kiss Imre (Hódmezővásárhely) . Falurészlet 200 P, pasztell.
74. Kiss Imre (Hódmezővásárhely) . Faluvége 150 P, pasztell.
75. Kiss Imre (Hódmezővásárhely) . Tanya 150 P, pasztell.
76. Kiss Imre (Hódmezővásárhely) . Faluvége 150 P, pasztell.
77. Kováts Árpád Radnóti (Szombath.) Borús este 300 P, vizfestmény.
78. Kováts Árpád, Radnóti (Szombath.) Boldogasszony 600 P, olajfestmény.
79. Kováts Árpád, Radnóti (Szombath.) Madonna magántul. olajfestmény.
80. Kováts Árpád, Radnóti (Szombath.) Skolás fiú 350 P, vizfestmény.
81. Kováts Árpádné, Radnóti Fábián Mária (Szombathely) Eső után 250 P, vizfestmény,
82. Kováts Árpádné, Radnóti Fábián Mária (Szombathely) Delfinák 650 P, olajfestmény.
83. Kurucz Dezső István (Hódmezővásárhely) Önarckép, magántulajdon, olajfestm.
84. Kurucz Gyula dr. Répássy (Szeged) Balatonaligai partok 400 P, olajfestm.
85. Kurucz Gyula dr. Répássy (Szeged) Futófelhők 400 P, olajfestmény.
86. Kurucz Gyula dr. Répássy (Szeged) Tarka virágok 350 P, olajfestmény.
87. Kurucz Gyula ifjabb (Szeged) . . Majsai tanyák 120 P, vizfestmény.
88. Kurucz Gyula ifjabb (Szeged) . . Alföldi táj 500 P, vizfestm.
89. Láng Imre (Hódmezővásárhely) Átjáró a vásárhelyi kőrfalon, magántulajdon, vizfestmény.
90. Láng Imre (Hódmezővásárhely) Tiszaparti csőszkunyhó, magántul. vizfestmény.
91. Láng Imre (Hódmezővásárhely) Piac 500 P, vizfestmény.
92. Láng Imre (Hódmezővásárhely) Reggel 500 P vizfestmény.
93. Láng Imre (Hódmezővásárhely) Havas háztetők, magánt., vizfestm.
94. Láng Imre (Hódmezővásárhely) Város széle, magántul., vizfest.
95. Madár Gizi (Budapest) . . . . Madonna 1500 P, olajfestmény.
96. Madár Gizi (Budapest) . . . . Boldogasszony Anyánk 1200 P, olajfestmény.
97. Madár Gizi (Budapest) . . . . Gladiolusz 650 P, olajfestmény.
98. Madár Gizi (Budapest) . . . . Dáliák 850 P, olajfestmény.
99. Mihály István (Szeged) . . . . Hazafelé 800 P, olajfestmény.
100. Mihály István (Szeged) . . . . Vihar előtt 500 P, olajfestmény.
101. Mihály István (Szeged) . . . . Késő őszi naplemente 500 P, olajf.
102. Mihály István (Szeged) . . . . Strandélet a Tiszán, 500 P, olajf.

103. Mikus Gyula (Keszthely) . . . Téli táj 400 P, olajfestmény.
104. Mikus Gyula (Keszthely) . . . Halottasmenet, magántul., olajfestm., (Hoffmann Ferenc díjjal kitünteve)
105. Oláh Sándor (Szabadka) . . . Csendélet 800 P, olajfestmény.
106. Oláh Sándor (Szabadka) . . . Horthy Miklós út Szabadkán 500 P, olajfestmény.
107. Oláh Sándor (Szabadka) . . . Erdőszéle 600 P, olajfestmény.
108. Oláh Sándor (Szabadka) . . . Félakt 1200 P, olajfestmény.
109. Parobek Alajos (Szeged) . . . Tanulmányfej 600 P, olajfestmény.
110. Parobek Alajos (Szeged) . . . Vásárdélután 900 P, olajvázlat.
111. Parobek Alajos (Szeged) . . . Zsuzsanna 1800 P, olajfestmény.
112. Parobek Alajos (Szeged) . . . Favágó 1800 P, olajfestmény.
113. Parobek Alajos (Szeged) . . . Tanulmányfej 600 P, olajfestmény.
114. Pfeifer Elek (Szeged) . . . . . Ujhutai részlet 400 P, olajfestmény.
115. Pfeifer Elek (Szeged) . . . . . Pipázó erdész 600 P olajfestmény.
116. Pfeifer Elek (Szeged) . . . . . Tanulmányfej 500 P, olajfestmény.
117. Pfeifer Elek (Szeged) . . . . . Kálvária kápolna 700 P, olajfestm.
118. Pfeifer Elek (Szeged) . . . . . Pipázó csavargó 800 P, olajfestm.
119. Pfeifer Elek (Szeged) . . . . . Vadviz 200 P, olajfestmény.
120. Pfeifer Elek (Szeged) . . . . . Pécézés 200 P, olajfestmény.
121. Pfeifer Elek (Szeged) . . . . . Bálint Gyuláné arcképe, magántul., olajfestmény.
122. Pogány Aladár, Csébi (Szombath.) Arckép, magántulajdon, olajfestm.
123. Pogány Aladár, Csébi (Szombath.) Istállóban 300 P, olajfestmény.
124. Pogány Aladár, Csébi (Szombath.) Arckép, 200 P, olajfestmény.
125. Sávay János (Szeged) . . . . Őszi napfény, 500 P, olajfestmény.
126. Sávay János (Szeged) . . . . Tápéi ház 200 P, olajfestmény.
127. Sávay János (Szeged) . . . . Ujszegedi táj 400 P, olajfestmény.
128. Sidlovits Kálmán (Szeged) . . Farsang reggelén, keretnélkül 500 P, olajfestmény.
129. Sidlovits Kálmán (Szeged) . . Első hó 260 P, keretnélkül, olajf.
130. Sidlovits Kálmán (Szeged) . . Csermelyvölgyi patak 360 P, keretnélkül, olajfestmény.
131. Sidlovits Kálmán (Szeged) . . Téli est 100 P, keretnélkül, olajf.
132. Sidlovits Kálmán (Szeged) . . Erkélyen 240 P, keretnélkül, olajf.
133. Sidlovits Kálmán (Szeged) . . Pataknál 160 P. keretnélkül, olaf.
134. Szőke Győző (Szeged) . . . . Falurészlet 600 P, olajfestmény.
135. Szőke Győző (Szeged) . . . . Halászbárka 350 P, olajfestmény.

136. Szőke Győző (Szeged) . . . . Csendélet 250 P, olajfestmény.
137. Tápay Lajos (Szeged) . . . . Kordésok, magántul., olajfestmény.
138. Tápay Lajos (Szeged) . . . . Tápéi ház 300 P, tempera.
139. Tóth János dr., Zalai (Szombath.) Kilátás a Badacsonyról 500 P, vizfestmény.
140. Tóth János dr., Zalai (Szombath.) Piccola Venezia. 1000 P, vizfestm.
141. Tóth János dr., Zalai (Szombath.) Szigligeti szőlők között 1000 P, vizfestmény.
142. Varga József (Hódmezővásárh.) Ősz 400 P, olajfestmény.
143. Varga József (Hódmezővásárh.) Tanya 300 P, olajfestmény.
144. vámosi Saáry Gyula (Szombath.) Alkonyat a kikötőben 350 P, tempera.
145. Veress Elemér (Szeged) . . . Napkelte előtt, magántul. vizfestm.
146. Veress Elemér (Szeged) . . . Búzakeresztek, magántul., vizfestm.
147. Veress Elemér (Szeged) . . . Szalmavirágok, magántul. vizfestm.
148. Veress Elemér (Szeged) . . . Kék árnyékok, magántul., vizfestm.
149. Veress Elemér (Szeged) . . . Faragott kapu Zsobókon, magántul., vizfestm.
150. Veress Elemér (Szeged . . . Faragott kapu Sztánán. magántul., vizfestmény.
151. Veres Eszter (Szeged) . . . . Tihanyi Balaton 100 P, olajfestmény.
152. Vitézi Erzsébet (Szombathely) . Kékruhás leány 400 P, olajfestm.
153. Vitézi Erzsébet (Szombathely) . Fiú portré, magántul., olajfestmény.
154. Vitézi Erzsébet (Szombathely) . Erdőrészlet 450 P, olajfestmény.
155. Záhorszky Oszkár (Szentgotthárd) Felvidéki búcsú 340 P.
156. Zsebők János (Hódmezővásárh.) Az ambituson 500 P, olajfestmény.
157. Zsebők János (Hódmezővásárh.) Téli táj 450 P, olajfestmény,
158. Zsebők János (Hódmezővásárh.) Pünkösdi rózsák 400 P, olajfestm.
159. Zsebők János (Hódmezővásárh.) Martélyi Tiszapart 480 P, olajfestm.

Szobrok.

1. Deres T. (Hódmezővásárhely) . . Férfi arcmás (bronz), magántulajdon.
2. Deres T. (Hódmezővásárhely) . . Repülésben, aluminium) 1000 P.
3. Técsy László vitéz (Gyula) . . . A Kormányzó (bronzplakett) 800 P.
4. Técsy László vitéz (Gyula) . . . Thán Károly, a nagy magyar vegyésztanár (Bronzplakett) 350 P.
5. Técsy László vitéz (Gyula) . . . Orosz templom az Uralvidékről. (Bronzplakett) 500 P.

1943. cd

A SZEGEDI
KÉPZŐMŰVÉSZETI
EGYESÜLET

ŐSZI TÁRLATÁNAK

KATALÓGUSA

1943. október 31.-től, november 14.-ig

a Hungária (Kass) szálló dísztermében.

Ára: 50 fillér.

JUHÁSZ ISTVÁN SZEGED 1119.

Ezt a nagy művészeti seregszemlét tizenegy város baráti kézfogása hozta létre.

Ezzel megtettük azt az első lépést, mely Klebelsberg álmának megvalósulására fog vezetni és megfogja hozni a kulturális decentrálizációt. Büszkék vagyunk arra, hogy az a város mely a Magyar Feltámadás első zászlóit bontogatta annak idején, most ennek a politikai vívmánynak a kultúrális következtetéseit is kezdi kiépíteni. Megakarjuk teremteni az erős és a centrumtól független magyar vidéki képzőművészetet és megakarjuk mutatni, hogy ennek a hazának fiai ecsettel és vésővel ép úgy tudjuk szolgálni hazájuk ügyét mint karddal. A magyar nemzeti kultúra szolgálatát Isten szolgálatának tekintjük és tudatában vagyunk annak, hogy a vidéki művészet terebélyes fája az első vidéki városban a Felkelőnap városában fog kivirágozni.

Ehhez a munkához kérjük nemzeti kultúránk minden lelkes barátjának támogatását.

A RENDEZŐ BIZOTTSÁG.

1. Adányi István (Szeged) . . . . Vihar előtt 300 P, olajfestmény.
2. Adányi István (Szeged) . . . . Tanulmányfej 200 P, olajfestmény.
3. Adányi István (Szeged) . . . . Csikós 120 P pasztell.
4. Almási Gyula Béla (Hmvásárhely) Borigatók 150 P. pasztell.
5. Almási Gyula Béla (Hmvásárhely) Csiksomlyói bucsú 50 P, fametszet. Duccal együtt 150 P.
6. Andor Béla (Szombathely) . . . Perisźthid 500 P, tempera.
7. Andor Béla (Szombathely) . . . Keszthelyi öböl 150 P, vizfestmény.
8. Andor Béla (Szombathely) . . . Malom reggeli fényben 300 P, vizf.
9. Artner Ferenc (Szombathely) . . János bácsi 200 P, ceruzarajz.
10. Artner Ferenc (Szombathely) . . Malom 300 P, olajfestmény.
11. Bagossy Gábor (Csongrád) . . . Edények 1200 P, olajfestmény.
12. Bagossy Gábor (Csongrád) . . . Esti város, magántulajdon, olajfest.
13. Bődy Mária (Szentes) . . . . . Labdarózsák 700 P, olajfestmény.
14. Bődy Mária (Szentes) . . . . . Nyári csokor 600 P, olajfestmény.
15. Csincsák Elemér (Szabadka) . . Szovátai részlet 500 P, vizfestmény.
16. Csincsák Elemér (Szabadka) . . Szebenikai részlet 500 P, vizfestm.
17. Csincsák Elemér (Szabadka) . . Borús hangulat 800 P, olajfestmény.
18. Csincsák Elemér (Szabadka) . . Intéricur 600 P, olajfestmény.
19. Csincsák Elemér (Szabadka) . . Mosztári részlet 500 P, vizfestmény.
20. Csincsák Elemér (Szabadka) . . Csendélet 500 P, vizfestmény.
21. Czékus Gyula (Keszthely) . . . A művész felesége, magántulajdon, olajfestmény.
22. Csizmazia Kálmán mányi (Szeged) Nagybányai táj 400 P, vizfestmény.
23. Csizmazia Kálmán, mányi (Szeged) Dáliák 350 P, pasztell.
24. Csizmazia Kálmán, mányi (Szeged) Virágok napfényben 350 P, pasztell.
25. Csizmazia Kálmán, mányi (Szeged) Csend a Balatonon 450 P, pasztell.
26. Csizmazia Kálmán, mányi (Szeged) Nagybányai részlet 450 P, pasztell.
27. Csizmazia Kálmán, mányi (Szeged) Pihenő bárkák 400 P, pasztell.
28. Dani Imre (Hódmezővásárhely) . Döglisza 350 P, olajfestmény.
29. Dani Imre (Hódmezővásárhely) . Alföldi út 450 P, olajfestmény.
30. Dani Imre (Hódmezővásárhely) . Téli táj 500 P, olajfestmény.
31. Dani Imre (Hódmezővásárhely) . Alföld 600 P, olajfestmény.
32. Dehény Lajos (Hmvásárhely) . . Édeseim, magántulajdon, pasztell.
33. Dehény Lajos (Hmvásárhely) . . Fergeteg 800 P, olajfestmény.
34. Dehény Lajos (Hmvásárhely) . . Az én falum virága 300 P, olajf.
35. Dehény Lajos (Hmvásárhely) . . Vitorlás a Maroson 350 P, vizfestm.
36. Dehény Lajos (Hmvásárhely) . . Vásárhelyi karámos 300 P, olajfestm.

37. Dinnyés Ferenc (Szeged) . . . . Kirándulás után 800 P, olajfestmény.
38. Dinnyés Ferenc (Szeged) . . . . Elszámolás 1200 P, olajfestmény.
39. Dinnyés Ferenc (Szeged) . . . . Székely ház 1200 P, olajfesmény.
40. Dinnyés Ferenc (Szeged) . . . . Keresztfánál 300 P, olajfestmény.
41. Dinnyés Ferenc (Szeged) . . . . Erdélyi táj 300 P, olajfestmény.
42. Dinnyés Ferenc (Szeged) . . . . Naplemente 250 P, olajfestmény.
43. Erdélyi Mihály (Szeged) . . . . Cséplés 1200 P, olajfestmény.
44. Erdélyi Mihály (Szeged) . . . . Szeles idő 250 P, olajfestmény.
45. Erdélyi Mihály (Szeged) . . . . Virágzó fák 200 P, olajfestmény.
46. Erdős János, vitéz (Hmvásárhely) Napraforgós csendélet 350 P, tempera
47. Erdős János, vitéz (Hmvásárhely) Esthangulat 140 P, tempera.
48. Erdős János, vitéz (Hmvásárhely) Tájkép 160 P, vizfestmény.
49. Erdős János, vitéz (Hmvásárhely) Tájkép 150 P, vizfestmény.
50. Farkas Lőrinc (Budapest) . . . Kukoricaszár 150 P, olajfestmény.
51. Farkas Lőrinc (Budapest) . . . Kirándulók 150 P, olajfestmény.
52. Fábián Gyula (Szombathely) . . Körmöci udvar, mag. tul. rézkarc.
53. Fábiánné Biczó Ilona (Szombathely) Őszi táj, nem eladó, de utána rendelhető, rézkarc.
54. Fehér Kata (Békéscsaba) . . . Cseresznyék 250 P, olajfestmény.
55. Fehér Kata (Békéscsaba) . . . Gyümölcs 300 P, olajfestmény.
56. Fehér Kata (Békéscsaba) . . . Pipacsok 400 P, olajfestmény.
57. Fehér Kata (Békéscsaba) . . . Tanulmányfej 350 P, olajfestmény.
58. Félegyházy Gyula (Keszthely) . Helikoni emlék, vizfestmény. A Balatoni Muzeum tulajdona.
59. Félegyházy Gyula (Keszthely) . Fatanulmány 220 P, ceruzarajz.
60. Félegyházy Gyula (Keszthely) . Régiségek 2000 P, olajfestmény.
61. Giay Frigyes dr. (Szombathely) . Szöllös csendélet 400 P, olajfestm.
62. Gosztonyi Lenke (Szeged) . . . Tanulmányfej 700 P, olajfestmény.
63. Gosztonyi Lenke (Szeged) . . . Lemondás 700 P, olajfestmény.
64. Gosztonyi Lenke (Szeged) . . . Mandzsú nő 600 P, olajfestmény.
65. Jaksa István (Szombathely) . . Tanulmányfej, magántul. olajfestm.
66. Jaksa István (Szombathely) . . Rabbi, magántul. olajfestmény.
67. Jaksa István (Szombathely) . . Búcsú Göcsejben 400 P, olajfestm.
68. Jancsó Mihály (Szeged) . . . . Kiskunfélegyházi részlet, magántulajdon olajfestmény.
69. Jancsó Mihály (Szeged) . . . . Kiskunsági itató magántul. olajfestm.
70. Karla Irma (Szabadka) . . . . Kalatabirályi pásztorfiú 500 P, olajfestmény.

Jáky György
építész

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 310-726

KISALFÖLD

1983 APR 19

1021

■ Jáky György építész és képzőművész megyénkben a felszabadulási és a kisalföldi tárlatokról ismert. Figurális kompozícióit olajjal és pasztellal, tájképeit akvarellal készíti. Önálló kiállítással 1974-ben és 1979-ben jelentkezett, ahol megismerhették jellegzetes hangulatú győri vízpart tájait is. Az utóbbi időben terrakotta domborműveket készít, képünkön a Mártír című szobrát mintázza. Önálló kiállítást a jövő év végére tervez.

FIGYELEM!
Kerti bútor és kemping kiállítás

A „TÓ" vendéglő mögötti területen.
1983. ápr. 20—24-ig.

NYITVA: 10—18 óráig, vasárnap 8—18 óráig.

KERTI BÚTOROK, SZÉKEK, ASZTALOK, NAPERNYŐK, HINTA, SÁTRAK, MATRACOK, NYUGÁGYAK,
és sok egyéb kemping felszerelés nagy választékban.

Szombaton és vasárnap a „TÓ" vendéglőben hidegkonyhai és cukrásztermék bemutató!

Vasárnap: A „TÓ" vendéglő előtti tavon 8—14 éves fiúk részére (érvényes horgászengedéllyel rendelkezőknek)

HORGÁSZVERSENYT RENDEZÜNK.
A verseny 9—11 óráig tart.
Nevezés a helyszínen 8,30—9 óráig.
Az I., II., III. helyezett horgászfelszerelést kap.

Mindenkit szeretettel várunk.

A GYŐRI ÉFESZ A LAKOSSÁG SZOLGÁLATÁBAN

rünk, sogornőnk, –

SÜTÖRI SÁNDORNÉ
Andorka Panni

rövid szenvedés után elhunyt. Temetése 19-én, kedden 1/2 3 órakor lesz a győr-újvárosi temetőben.

A gyászoló család

Fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett édesapánk,

NAGY ISTVÁN
volt vendéglős

életének 78. évében csendesen elhunyt. Hamvasztás utáni temetése április 21-én 13 órakor lesz a győr-nádorvárosi köztemetőben.

A gyászoló család

Fájdalommal tudatom, hogy szerető drága egyetlen fiam,

HALMAI TIBOR

48 éves korában március 23-án hirtelen elhunyt. Bécsben április 20-án 1/2 4 órakor lesz a temetése. Minden külön értesítés helyett.

Gyászolja: édesanyja, két gyermeke és a rokonság

Jáky György építész

a győri szállodabővítés tervezte (1966-67).
Fátay Tamással közösen.

Magyar Építőművészet, 1973... 1. 22. old.

Jáky György, grafikusművész

A művészeti hetek alkalmával mutatkozik be Pápán, a Jókai könyvtárban a győri műhely a legszebb grafikáival. — Ismét más szellemiség eszközévé vált ez az eljárás Jáky György kezén, aki vonalas előadású lapján emberalakokat ácrenget elő öreg fűzfáiból. [említve].

Hetter László: A Győri Grafikai Műhely pápai kiállításáról. Napló (Veszprém), 1984. jún. 6.

JÁKY György épitész

Cs.VARGA István: Sarlósboldogasszony kapuvári temploma. = Egyházi Épitészet, I.évf.2.sz.1991 4 - 5.p. ill.

vélte Hegedüs

Magyarországon
arok iránt. Poli-
szemben, mint
rei. Ehhez talán
pése idején Ma-
elés", írja Varga
megjelent törté-
r Szavojai Jenő-
i érdemei voltak
esztésében — az
tát —, a magya-
tt olyan sötéten,
harcot igazából
etjük: Starhem-
s"), Lotharingiai

asztófejedelmet,
y Jánost, Csáky
not, a dunántúli

Legnagyobb és
Zentánál, Chiari-
Malplaquet-nál,
uda, Temesvár,
második budai
rletben is részt
nyhul a támadá-
nek. Minden bi-
na Szavojai Jenő
e inkább példá-
k őket. Voltak
, s a tűz egészen
Sokat közülök a
a folyót elérték
tól hol hanggal,
ierejüket, ismét
ató Bél Mátyás-

Generalmajor-i
uda alatt. 1687-
arsall, az itáliai,
ncsnoka (1694),
noka, 1707-ben

VENDÉGKIÁLLITÓK.
FESTŐK.

BERNÁTH AURÉL:
Csendélet, aquarell.....magánt. /1/

DIENER DÉNES RUDOLF:
Virágok, pasztell.....150.-P. /2/
Csendélet, pasztell.....100.-" /3/

KÜHNER ILSE:
Mimozák, tempera.....180.-" /4/
Tulipán " .....180.-" /5/
Önarckép, szines ceruzarajz.....magánt. /6/

NOVOTNY EMIL RÓBERT:
Táj, aquarell.....150.-P. /7/
Kroki..... 75.-" /8/

ROZS JÁNOS:
Aquarell.....150.-" /9/
Ebédszünet, tempera.....500.-" /10/
Finn halászok.....750.-" /11/

SCHALK LÁSZLÓ:
Asszonyok a zöldben, tempera.....100.-" /12/
Piroskendős nő, tempera.....150.-" /13/
Zöldmellényes asszony, tempera....200.-" /14/

B. VAJDA KLÁRA:
Épitkezés, pasztell.....magánt. /15/
Folyosó, pasztell..... " /16/
Téli táj, pasztell..... " /17/

SZOBRÁSZ.

ÖRKÉNYI STRASSER ISTVÁN:
Támaszkodó nő, gipsz.....900.-P. /18/
Női fej, terrakotta.....150.-" /19/

F.K.: Örkényi Strasser István.
Soksz.: Dr. Balla I.-né.

Szobrászokat l. hátul

LÁTOGATÓK.
FESTŐK.

ÁDLER MAGDA:
Stoppoló nő, aquarell.....130.-P. /20/

BIHARI ARI:
Virágzó gyümölcsfák, olaj.....150.-" /21/
Tanulmányfej, olaj.....150.-" /22/

FÖLDES PÉTER:
Téli-ucca, pasztell.....magánt. /23/
Rajzolók, tempera..... " /24/
Gyermekfej, ceruzarajz..... " /25/

GALITZER IMRE:
Csendélet, olaj.....100.-P. /26/
Tábortüz, tusrajz..... 25.-- /27/

GLÜCK FÉLIX:
Csendélet, pasztell.....250.-" /28/
Leány portrait, pasztell.....150.-" /29/
Barbara, pasztell.....150.-" /30/

GLÜCK GYÖRGY:
Ellenfény, aquarell..... 80.-" /31/
Budai táj " ..... 60.-" /32/

HELLMANN MÁRTON:
Ablaknál, aquarell.....100.-" /33/
Kompozició, aquarell.....100.-" /34/
Dunai táj, aquarell.....100.-" /35/
Táj, aquarell.....100.-" /36/
Tollrajz..... 60.-" /37/

JÁKY ANNA:
Férfifej, szénrajz..... 80.-" /38/
Női tanulmányfej, szén..... 80.-" /39/
Soproni erdő, aquarell..... 60.-" /40/

HULITA ELLI:
Női fej, olaj..... 100.-" /41/
Férfi fej, olaj..... 100.-" /42/

HULITA ERZSI:
Akt, pasztell..... 100.-" /43/
Férfi fej, olaj..... 75.-" /44/

K. NÉMETH GABRIELLA:
Tanulmányfej, olaj.....magánt. /45/
Tanulmányfej, pasztell..... " /46/

NEUMANN MÁRTA:
Félix, tempera.....300.-P. /47/
Profil, olaj.....200.-" /48/
Tanulmány, olaj.....200.-" /49/
Szénvázlat.....magánt. /50/
Tussrajzok.....darabonk. 40.-" /51/

PAPP OSZKÁR:
Mosás, olaj.....150.-" /52/
Varrónő, gipsz.....200.-" /53/

PIUKOVICS MAGDA:
Tanulmányfej, olaj.....300.-" /54/
Tanulmányfej, olaj.....300.-" /55/
Női fej pasztell.....150.-" /56/

RAHMER ERZSÉBET:
Virág-csendélet, olaj.....150.-" /57/

SPITZER JÓZSEF:
Munkás, olaj.....200.-" /58/
Hátakt, olaj.....100.-" /59/
Aquarell..... 50.-" /60/

TARNAI TASKA ANDRÁS:
Dunai táj, olaj.....120.-" /61/
Önarckép, olaj.....100.-" /62/

VÁRADI TIBOR:
Szénrajz..... 30.-" /63/

SZOBRÁSZOK.

~~BÁRÓ DOBLHOFF ANNEMARIE:~~
Fejtanulmány.....magánt. /64/

~~FRANCK L. BÉLA:~~
Csend, gipsz.....300.-P. /65/

DR. KOS LÁSZLÓ:
Női-fej, gipsz.....100.-" /66/

MAX ICA:
Női-fej, gipsz.....100.-" /67/

NEUMANN MÁRTA:
Szent Ferenc, gipsz.....200.-" /68/

K

33/Pg.

A FESTŐ - SZOBRÁSZKÉPZŐ

müvészlátogatói kiállitásának

Gallé Tibor festőcskolaja

KATALÓGUSA

1942.

Jaky Anna
1942

MDK

Jáky Anna, festöm.

Tiszabogdányi táj.	Akv.
Rahói fenyök.	"
Vihar készül.	"
Reggeli köd Tasnádon.	"

Magy. Képzöm.-nök Ehyes. XXVIII.kiáll.-a a Magy. Divatcsarnokban. 1946 márc.30.-tól ápr.16.-ig. Kat.

Jáky Anna

A Stúdió alapító tagja

A budapesti pedagógusok képzőművészeti stúdiója
1953-1963. Bev. Vajkai Aurél Bp. 1963.
29 o.

Jáky Anna

A Stúdió Tagja

A budapesti pedagógusok képzőművén stúdiója 1953-1963. Bev. Vajkai Aurél. Bp. 1963

38.o.

Jáky Anna

Cigánylányka

Szénrajz

Repr.

Abudapesti pedagógusok képzőművénstúdiója
1953-1963. Bev. Vajkai Aurél Bp. 1963.

MDK

Jáky Anna

M.Képzőművészek Egyesületének kiáll. Esti Ujság,
1943, jun. 8. 7 l.

MDK

Jáky Anna

Férfi fej, szénrajz

Női tanulmányfej, szénrajz

Soproni erdő, vf.

Festő - szobrászképző kiáll. 1942.

3.1.

Jáky Anna

V. é

tanári szak

Ferképzomfoisk vk

1933-34. 47. l.

HEINRICH A. ÉS FIAI
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

MDK

Jáky Anna

Résztvett a képzőművésznők egyesületének kiáll.
án.

Somogyi Vilmos: Tárlatvezetéssel népszerüsitik
a képzőművészetet.

Esti Kurir 1943.jun.9. 7.o.

Jáky Anna
festő.

Magyarság 1943. dec. 21.

Jáky Anna tájképei

A Felvidéki Egyesületek Szövetsége helyiségeiben *Jáky Anna* állított ki néhány akvarellben megfestett tájképet és szénrajzot, amelyek jó uton járó művészre mutatnak, akinek helyes érzéke és biztos látása van témái megválasztásához és legtöbbször meg is birkózik a téma nehézségeivel. Tusnádi sorozata közt igen jelentős darabok akadnak, amelyeken mély színekkel és határozott tónusokkal érezteti a táj drámaiságát. Kár, hogy önbirálata nem tart lépést tehetségével, mert kiállított művei közt nem egy akad, amely a fentebb említett képekkel egyáltalán nem tartoznék együvé. Rajzai kissé iskolásak.

K. J.

Der Hauptsitz der Goldschmiedekunst
Zeit waren die Doppelbecher sehr beliebt. Ein
ist der Pokal No. 9, der mit seinem einstigen

Wie die vorhin erwähnte, einzig daste
XVII. Jahrhundert die bedeutendsten Goldsch
Formen der Spätrenaissance zeigen jene M
aussergewöhnlich in ihrer Grösse, zu den be
hören. Auf dem 73 cm hohen Pokal No. 1
Pflanzenreich an, während der 55 cm hohe
schiedensten Seeungeheuer von der grossen Pl
No. 12 zeigt die charakteristische Traubenforr

Der reich getriebene grosse Krug No.
auch durch seine meisterhafte Arbeit zu den
schmiedekunst. Derselbe ist von ungarischen
ehemaligen Besitzer, sondern auch durch die
wert. Zwei davon zeigen das Doppelbildnis
dritte die Schlacht bei Mohács.

Die figuralen Formen bilden die schwe
meisterhafter Art das Kunstwerk No. 14, d
Dieses Kunstwerk wäre die Zierde eines jede

Seltene Formen zeigen die zwei Musc
Einklang mit der Muschel am Fuss das beliebt
angewendet. Die Kunst des Augsburger M
Humpen No 17.

Neben dem einfacheren Willkomm No 18
humpens No. 19 hohe Qualität. Die Fassung d
Augsburger Meister Franz Antoni Betle zurüc

Meghívó

Jáky Anna tájképeinek kiállítására

a Felvidéki Egyesületek Szövetsége helyiségében
(VII., Rákóczi-út 36. III em. 2. ajtó — Lift.)

Megnyitás: 1943. évi december hó 14-én, délután 5 órakor.

Nyitva: december 14–23-ig, naponta d. u. 2–7-ig
Vasárnap délelőtt 10—4-ig.

Katalógus nincs

BELÉPŐDÍJ NINCS

Jáky Anna festő

JÁKY ANNA FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

.....

úrnak — úrnőnek

BUDAPEST

4259 „Jövő" Nyomdaszövetkezet

.....

M.D.K.

Gábry Anna
festő

A kiállításon a „Dunai táj"-a
nincsen.

Dunántúl Imre: A budapesti V. kerületi....
Művészet, 1967. szeptember 42. lap.

Jaky Anna

— **Jáky Anna** festőművész, nyugalmazott rajztanár, f. hó 13-án elhunyt. Temetése szeptember 26-án, hét 2 órakor lesz a Rákoskeresztúri új köztemetőben. Minden külön értesítés helyett.

Magyar Nemzet 1985. IX. 24.

Jáky György, építész MDG

Janes Rudolf magánépítésszel együtt a Bajcsy-Zsilinszky út 76 sz. ház két újonnan épülő emeletét tervezte s építette – lelkiismeretlenül, az építtetők megkárosításával.

Gerencsér Miklós: Emeletráépítés 7.p

NÉPSZABADSÁG Bp. 1962. aug. 11.

Jakus Sándor

A soproni nyári müvésztelepen dolgozott.

A tervek szerint jövőre a tatai *Jakus Sándor* festőművész mutatkozik be gyűjteményes kiállításon, egyebek között azokkal a munkákkal, amelyeknek vázlatait az elmúlt napokban a művésztelepi vendégeskedése idején készítette.

Magyar Hirlap 1981/7/31/6

G. Jakutovics

Reggel A Parkban

Népszava, 1977. november 5.
7. oldal.

G. Jakutovics: Reggel a parkban

Jakus Sándor

Halászok c. papírmetszete (eml.)
szerepel a megyei Őszi Tárlaton

Jenkei János: Őszi Tárlat 1968

Komárom m. Dolgozók Lapja
1968 XI. 24 7 old.

Jakus Sándor

Őszi táj; Borus táj; Dombok;
Vásárlók c. művekkel (eml.)
szerepel az alábbi tárlaton

Jenkei János: A tatai művészek
kiállításáról

Komárom megyei Dolgozók Lapja
1969 V. 25

Jakus Sándor

MDK

Diósgyőri uj házak, akv.

Miscarnok 1960. Képző- és Iparművészeti körök kiáll.

MDK.

Jakus Sándor

Kiállitási kritika

Dolgozók Lapja 1966 nov.9.

MDK.

Jakus Sándor

Kiállitási kritika

Hevesmegyei Népujság 1967 márc.31.

MDK

Jakus Sándor

Csendélet, monotypia

IX.Magyar Képzőm.Kiáll.kat. Mücs. 1962. 21.l.

Jakus Sándor

festő

l

Szabad művészet

1949. 35 l.

n is központi fütésünk igénybevételével
t dr. Szőnyi Ottó előadó urnak egy izbe
ó szives volt tudomásul venni.
y a m. év október hó 25-én 1096/926. sz
rnak szánt helyiségek fütését nem helyez
minthogy a helyiségek egyikébe a titkár
helyiségek is füttetnek s igy az eredeti
t 4 központi fűtőtest használtatik. Mind
1926/27 és 1927/28 / ezt a többletet is
al, hogy ez a központi fütésért járó el-

MDK.

Jakus Sándor

Kiállitási kritkka

Komárommegyei Dolgozók Lapja 1965 máj.21.lap -

Jakus Sándor festő"

Szabad Művészet, 1949.

III. évf. 7–8. sz. 351. o. A Szabad-
szervezet Körlevelei. – A Tatai
Szabadszervezeti csoport ...

Ø Jakus Sándor

szerepelt a tatai Vasvary Általános iskola egyik termében megnyilt kiállításon.

Csabköző Gábor: Subjektiv jegyzetek a megyei képzőművészek tatai kiállításáról.

Komárom Megyei Dolgozók Lapja. 1963. jun. 22.

Jakus Sándor

MDK

részt vett a megyei képzőművészek esztergomi kiállításán.

-öv-: Meglepetések nélkül.
Komárom Megyei Dolgozók Lapja. 1962. dec. 8.

Jakus Sándor

a Komárom megyei képzőművészek 1974. évi őszi tárlatán szerepelnek munkái

Welmer Tibor: Kísérletek, próbálkozások, átlagszint az őszi tárlaton.

Dalgozók Lapja /Komárom/, 1974. dec. 15.

Jakus Sándor

A tatai művészek kiállításán művei szerepeltek.
„Fák, táj" olajpasztell képe – „Árnyékok, üdülőház"
papírmetszetei – „Tata" linómetszete, (említve)

Jenkei János: Hegy-emberek. A tatai képzőmű-
vészek kiállításáról.

Dalgozók Lapja (Komárom) 1971. aug. 29.

Jakus Sándor festőművész

A várossá nyilvánítás 20.-ik évforduló alkalmából négy tatai képzőművész kiállítása nyílt meg a Komárom m.-i Múv. Központban. Hat képe szerepel a tárlaton. Két munkája ismerős, 1970-ből való: „Bányász ezsonna" és „Halászat" c. A „Kapu" (1974) két nyers, nagy oszlopfője a kompozícióban ügyesen van elhelyezve. (említve)

Jenkei János: A tatai művészek kiállítása

Dalgozók Lapja, Komárom, 1974. ápr. 4.

Jakus Sándor

A Tatán megnyílt Őrzi Tárlaton szerepeltek műnei, három képe és linómetszete

Jenkei János: Őrzi Tárlat '72
Dalgozók Lapja, 1972. nov. 26.

Jakus Sándor

„Soproni részlet"
vegyes technika 37×50 cm

Őszi Tárlat 1975, Tata, Vár 1975 december–1976 január.

Jakus Sándor, grafikus

Tatán született.

— : ht —

8.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 29.

Jakus Sándor, pedagógus művész.

Tatával érkezett a soproni nyári művésztelepre.

T.: a festői város ihletében.

Pedagógusok Lapja, 1971. aug. 23.

JAKY ANNA * 1910. Pozsony. R.kath.

1920-ban, a csehek bejötte után Bpestre került, ahol középiskoláit /tanitónőképző/ és a Képzőművészeti Főiskolát végezte. A Főiskolán Benkhard Ágost növendéke volt. A miskolci müvésztelepen dolgozott. Mostanában nyaranta a Kárpátok hegyei közt fest. Mint tájképfestő és portrérajzoló, működik. Tagja a Magyar Képzőművésznők Országos Egyesületének.

Először 1943 tavaszán állitott ki a Nemzeti Szalonban. Gyüjteményes kiállitása 1943 decemberében volt a Felvidéki Egyesületek Szövetségében. Foglalkozott vele a Film Szinház Irodalom, a Müvészet, a Fiatalok ~~XXXXX~~, az Esti Kurir és a Tolnai Világlapja.

Jáky Anna
Pesto 4
Elektrajz

Koll. kiáll. - 1943. őszén

Katalógus.

1.	Rahói kisleány.....	Szén.....	100.- P.
2.	Miskolci cigány.....	"	150.-P.
3.	A nyomor.....	"	250.-P.
4.	Ruszin kislány.....	"	100.-P.
5.	Férfiképmás.....	"	150.-P.
6.	Kis levente.....	"	150.-P.
7.	Cigánylány.....	"	250.-P.
8.	Szentendre.....	Aquarell.....	250.-P.
9.	Ősz Budán.....	" "	200.-P.
10.	Októberi hangulat.....	" "	220.-P.
11.	Sztánai völgy.....	" "	200.-P.
12.	Sztánai faluvége.....	" "	150.-P.
13.	Tusnádi fenyők.....	" "	220.-P.
14.	Tiszabogdány.....	" "	200.-P.
15.	Füstöl a tusnádi völgy....	" "	250.-P.
16.	Alkonyat a völgyben.....	" "	200.-P.
17.	Csergeszáritás.....	" "	200.-P.
18.	Kalló malom.....	" "	200.-P.
19.	Vihar.közeleg.....	" "	220.-P.
20.	Olt völgye.....	" "	400.-P.
21.	Erdő alja.....	" "	300.-P.
22.	Rahói hegyek.....	" "	280.-P.
23.	Nyárutó a Svábhegyen.....	" "	200.-P.
24.	Mátrai délután.....	" "	280.-P.

Jáky Anne kiállítása

Katalógus.

1.	Rahói kisleány	Szén	100.- P.
2.	Miskolci cigány	"	150.-P.
3.	A nyomor	"	250.-P.
4.	Ruszin kislány	"	100.-P.
5.	Ferfiképmás	"	150.-P.
6.	Kis levente	"	150.-P.
7.	Cigánylány	"	250.-P.
8.	Szentendre	Aquarell	250.-P.
9.	Ósz Budán	" "	200.-P.
10.	Októberi hangulat	" "	220.-P.
11.	Sztánai völgy	" "	200.-P.
12.	Sztánai faluvége	" "	150.-P.
13.	Tusnadi fenyők	" "	220.-P.
14.	Tiszabogdány	" "	200.-P.
15.	Füstöl a tusnadi völgy	" "	250.-P.
16.	Alkonyat a völgyben	" "	200.-P.
17.	Csergeszaritás	" "	200.-P.
18.	Kalló malom	" "	200.-P.
19.	Vihar közeleg	" "	220.-P.
20.	Olt völgye	" "	400.-P.
21.	Erdo alja	" "	300.-P.
22.	Rahói hegyek	" "	280.-P.
23.	Nyárutó a Svábhegyen	" "	200.-P.
24.	Mátrai délután	" "	280.-P.

Jáky Anna
kol. kiállításaiból
katalógusa 1943-
Ican-

id. Jakucs Imre, Fazekas

L: Gonda István

Fazekas A: Fazekasok, kosósok ... 3.

Esti Hirlap, Bp. 1977. dec. 2

a]

Jakucs Imre, farekas,
nép művén

Mezőkisi farekas, 54 éves. Most a BNV-n mutatja be „mesterségé" ősi módszereit.

Horváth István: A vásár farekasa 3.

ESTI HIRLAP, Bu. 1972. máj. 22.

Yakucs Imre fazekas

„Csalikancsája"

„egy lüján másfélszáz esztendős."

(repr.)

Korompay János: Korongolt kerámiák

Magyarország, 1973. szept. 2.

id. Jakucs Imre, fazekas. 2) Folytatás

a tanműhely korábbi vezetői: Borsos Géza, majd idősb. Jakucs Imre és utána Varga Gábor mindnyájan régi korsóscsaládból származó tapasztalt mesterek. Amióta a Gerencsér Sebestyénről elnevezett országos fazekaspályázat megindult a mezőtúriak-1966 óta- mindig sikerrel szerepelnék. Id. Jakucs Imre 1967 től ért el kiváló helyezést. Id. Jakucs Imre munkája, 1969. (repr.)

Kresz Mária: Merre tart Mezőtúr fazekassága?, Jászkunság, Szolnok, 1978.4. 91 old.

Ifj. Jakucs Imre, fazekas

Nem egy fiatalt a népművészet szeretete hozta a szövetkezetbe. A fink közül több erőteljes egyéniség kötelezte le magát a régi művészet mellett. — Ifj. Jakucs Imre ma a szövetkezet vezetője, személyében a fazekasság problémáinak, mely megértése és a fiatalsággal való együttérzés biztosított.

Kresz Mária: Merre tart Mezőtur fazekassága?
Jászkunság, Szolnok, 1978. 4. 91. old.

id. Jakucs Imre, fazekas. 1) Folytatás

A Mezőtúri Fazekasok Népművészeti és Háziipari Szövetk.-nek elnöke, támogatta a régi stílus felújítását, maga is példás darabokat készítve. — Az 1960-as évektől több érettségizett fiatalból lett tanuló és nem csak fiúk jöttek, de lányok is. Az id. Jakucs Imre által vezetett tanműhelyben új gárda keletkezett.

Kresz Mária: Merre tart Mezőtúr fazekassága? Jászkunság. Szolnok, 1978. 4. 89. old.-91-

cd. Jakucs Imre, fazekas

L. Badár Balázs

Kresz M.: Merre tart... ? 86-93.

Jászkunsáj, Szolnok, 1978 nov. XXIV/3-4.

Jakucs János, fazekas,

a Mezőtúri Fazekasok Szövetkezetében a formaadás, a korongozás terén sohasem következett be hanyatlás, az egykori korsósok utódai kiváló korongosok maradtak, így a formabeli kivitelezés mindig mesteri kezekre talált. A sok jó korongos közül Borsos Géza, Jakucs János és még többnek a nevét kell kiemelni.

Kresz Mária: Merre tart Mezőtúr fazekassága?
Jászkunság, Szolnok, 1998. 4. 89-

Jakucs János, pazekas

L: Badár Balázs

Kresz M: Merre Tart... ? 86-93.

Jászkunság, Szolnok, 1978. nov. XXIV/3-4

mdk

Jakucs László fazekas

Karcolásos díszítésű zöldmázas
kancsója a kiállításon.
n. Varga M. A Népművészet Mesterei kiállításai
Népművelés 1963, 11.sz

34.l

Jakus Attila.

Óbudai játékházak Nagy Lajos király útja 92.

11-15 és 17-18 ábrák:

Tervezők: Szücs László, Földessy Árpád, Balázs Tibor.

Kivitelezők: a tervezők és Karadi Zsuzsanna, Bártfai Tamás, Jakus Attila. /repr./

Magyar Építőművészet, 1986. 1., 28-29-old.

MDK

Jakus János

és Pozsgai Lajosné ruhamodelljei

repr.

A hétem láttuk. (képtelirat.)

Nők lapja, Bp. 1957. április 25. [12. l.]

MDK.

Jakus Pál

Kiállitási hir

Dolgozók Lapja 1967 szept.15.

Jakus Sándor

MDK

Csendélet, monotypia

Műcsarnok 1962 IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Jakus Sándor

Emlitve

A mepye szakkoreinek kiállítása

Dolgozók Lapja 1970. maj. 31.
Tatabánya

MDK.

Jakus Sándor

Kiállitási kritika

Komárommegyei Dolgozók Lapja 1966 máj.12.

MDK

Jakus Sándor

Kiállitási kritika

Komárommegyei Dolgozók Lapja 1966 jan.18.

MDK

JAKUS SANDOR

[illegible]

[illegible]

Tatabányai Iparm. és Képzőm. Társ. levele Szentiványi Gyulához. 1948. febr.

MDK

Július, szobrászat.

...ugy a festészeti,mint a szobrászati díjra több elég jelentős mü futott be.

Kopp Jenő: A Tavaszi Tárlat.
Esterházy Pál hg. pályázata tört.és életkép,valamint kompozició és aktpályadijra. -OMKT.1942.
Szépmüvészet.1942. 156-161.l.

Körplasztika. Tékozló fiu. Jálies E.

Magyar Müvészet 1925. 369-392. o.
Gerő Odön: Az akt-kiállitás.

Július.

A III. Nemzeti Képzőművészeti kiállításon szobor-művével szerepelt.

Új Magyarság 1935. Márc. 24.

M.D.K.

Jálics Endre.

Szobrászmüvészt pályázatra hivta fel Kaposvár városa a Hősi halottak emlékmüvének megmintázására.

Kpaosvár emléket állit a 44.-es ezrednek.
Városok Lapja 1930. XXV.évf. 21.szám. okt.1. 347.old

Jakubovics Miklós

„Rétmus" Repr.

Kornak, Holocsvár 1968. VI. 800-801.

Jakubovits Terézia, textiles, 1940. végbizonyitványt nyert

Iparmüvészeti Isk. Évk. 1880-.1941. Bp. 1942.

33 l.

A Historia Domusban emlite
helytálló, csakis a szentélyre
látszik.

Irodalom: Henszlmann Imre: Magy
átmenetstylü müemlékeinek ismer
Henszlmann Imre: Honi müemlékei
XXXXIX l. - Barna János: Árpád
- A váczi egyházmegye történeti
191 l. - Gerevich Tibor: Magyar
1938. 31 l.

Ev.templom.

Jellege: Egyhajós, egyenes apsz
ben épült, barokkos.

Külseje: A sziráki országut kel
között. Bejárata nyugatra néz.
1837-es évszám.

Jakics Imre fazerasmester

Vázon-ívókás díszítéssel
1961.
23 cm magas
a Merőtüni Agrapipari H.T.Sz. tulajdona
Repr.

Molnár László: Fazerasság. Bp. 1963.

33.o

Jakucs Imre

1962-ben a „népszűvénet mestere címet kapta.

Malnár László: Fuchsszág. Bp. 1963.
29.a.

Jakucs Imre

Farekas népművén
1951-ben megalapítja a tobbedmagával az Agyagipari Szövetkezetet.

Molnár László: Farekasság. Bp. 1963
20.0

Jakus Imre Farekas

Szerepel

a III. Orsz. Gerenvics Sebestyén

Farekas kiállításon

K. I.: Farekastalálkozó a

pévizárodi leányvásáron

Szövetkezeti Hírlap 1968 X. 17

mdk.

Jakucs Imre népi iparművész
fazekas mezőtur.

A népművészet mestere
kitüntető címet, oklevelet, jelvényt és
a vele járó 3000 frt. pénzjutalmat kapta.

/. Kitüntettjeink

Népművelés, 1962. 9. sz belső címlap.

M.D.K.

Jakus Imre
Sárekas

Augusztus 20. alkalmából
a „Népművészet Mestere" címet
kapta.

—: ~~Kiállítások~~ Kiállítások
Művészet, 1962. október — 48 lap

JAKUCS Imre fazekas M.DK.

népmüvészet mestere kitü ntetést kapott

g.i./ Kitüntettékx Kiváló népmüvészeket tüntettek ki

"agyar "emzet 1962. augusztus 19. 12.1.

Jakucs Imre

MDK

korongos

mezőturi népművész.

Busi Vince: A brüsszeli világkiállitásra készülnek a Mezőtur népművészei.

TISZAVIDÉK: 1957 máj. 18.

M.D.K.

Jakucs Imre

Népi iparművész korongozó.

Felv.

Népszava 1958. aug.31. 5.old. 205.szám.

Jakucs Imre, népműves MDK

A mezőtúri fazekasmester a Népművészet Mestere kitüntetést kapta.

–: Kiváló népművésznek kitüntetése B. I.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. aug. 19. [vidéki]

Jakucs Imre
mezőturi fazekas

MDK

"A népművészet mestere"

címet nyerte el.

K.I. : A népművészet mestereinek találkozója. Szövetkezeti Hírlap. 1962 aug. 30.

Mdk

Jakucs Imre fazekas népi iparművész
Mezőtur 44 éves

Anyja részéről több generáción vissza menőleg fazekasok

Irták: Dömötör S. stb. A Népművészet Mesterei Között
Melléklet

Népművelés 1962, 10. sz 3. l.

Jakucs Imre, parekas népművén MDK

A Régiposta utcai mintaterem ben megnyílt Kiállításon látható modern formájú kávéskénlete.

-bel-: Meg a jubán namáron. 12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. aug. 18.

Jakues Imre, népművész
Jazekas

M Dh

A mezőtúri Jazekas a „Népművészet mestere" címet kapta.

– : Kilüntettek nyolc népművészt 12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. aug. 18.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Jaksics Ferenc

Alföld
1975 OKT

tem a történetet... Most jut eszembe, egy német ezredes, Adam, aki a híres Paulus tábornagy szárnysegédje volt, könyvet írt a keleti frontról. Talán érdekelni fogja. Ő is említi az esetet.

1021

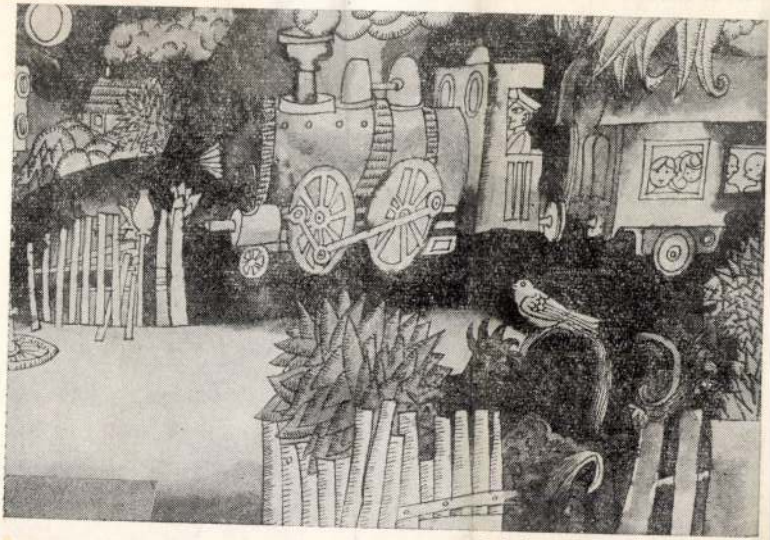

Jaksics Ferenc: Illusztráció

de többé már nem volt útja, s nem volt
maradása.

III. (kulcsár ferencnek)

A Mester kifaragta harminchárom
szobrát, mindegyik esetben különösen
ügyelve az orrsövény kecses ívére, és megpihent.
Maga Hüpnósz bocsátott léten-túli álmot
a szemére: súlyos, bordó bársony-
függönyöket, gyötrő szerelemben
hullámzó testeket, és lovakat
látott, kiégett, füstölgő lovakat!
Amikor fölébredt, ismét erős volt, ismét
mérhetetlen és kegyetlen.

Jakuba János,
MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
festőművész
HAJDU-BIHARI NAPLÓ
1980 DEC 14

Jakuba János festőművész emlékkiállítása nyílt a Magyar Nemzeti Galériában. Képeink a kiállításról valók.

1021

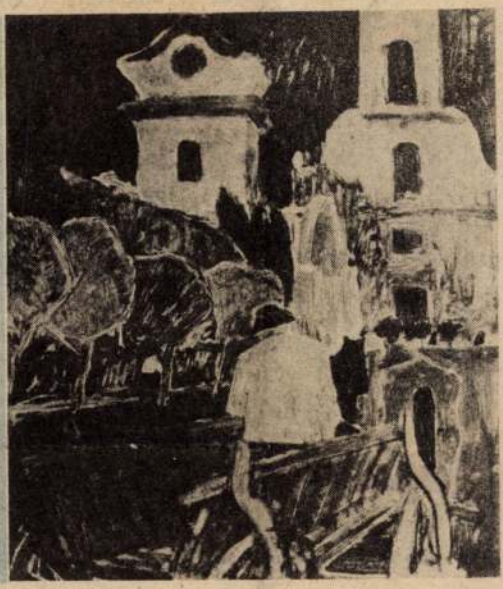

CSABAI TORNYOK

KONYHÁBAN

még a halál küszöb
képtelen. Igaz, túl s
lán nem is ártott vo
is így túlságosan zs
berek felvonultatás
natkozásban is jell
jelenetre gondolok
az elhunyt dolgos
úttörői (ha jól emlé
ket eresztenek fel.
a jelenet. Mennyiv
igyekvő asszonyok
zsával kezükben kís

Továbbá a halotti tor borgőzös hangulata mindennapi, megszokott jelenség, de mit kerestek ott a népi ruhába öltözött fiatal népi táncos leányok? Nemzeti kuriozitásként elegendő volt egy magyar—NSZK koprodukcióban a halottas ágy melletti virrasztás, főleg azáltal, hogy a teljesen érthetetlenül előkerült külföldi vendégek előtt még meg is magyarázták e szokás mögött rejlő, évszázadok során megrögződött hiedelmeket — felesleges volt ezt a táncosok fellépésével kibővíteni.

A régi és az új világ közötti feszültség, a pozitívumai ellenére is a régi világ halálraítéltsége, ha nem is mindenkor egyértelműen, de világosan kiérződik a filmből — így nagyon is didaktikusan hatott az utolsó jelenet, amikor egy buldózer szemünk láttára teszi a földdel egyenlővé egy öreg parasztember viskóját.

Sümegi Anikó

yzenekari hangverseny

december 8-i
MÁV Filharmo-
Gyula vezényel-
ısztáv (harsona),
ss Vilmos Péter

ült felkészülés
kos program sok
koncertnek tap-
sajnálatosan kis-

mfonikus költe-
allható verseny-
kopár hegyen cí-
urált előadása a
gét és értékét
natkozik Rimsz-
ak előadására is
hangszerelő mű-
agyogott ezen az
érzékeny hang-
határozott és ih-
t tükrözött. Kiss
gedűszólója har-
nószenekar egy-
előadások mara-
lönösképpen za-

varja a pontatlan hangolás és a hamis játék, amit ezen az estén a fafúvós hangszerek (fuvola, fagott) produkáltak.

Versenymű vagy versenyműszerű kompozíció előadásának csaknem mindig gyenge oldala a zenekari faktúra kidolgozása, a szólista küzdelme a zenekar bizonytalanságaival. Ezúttal fordítva történt: a MÁV filharmonikusok Németh Gyula vezetésével plasztikus és differenciált képet formáltak Franck Szimfonikus változatairól. Lux Erika figyelme egyelőre alig terjedt túl a szöveg leckeszerű felmondásánál.

Annál inkább örülhettünk a fiatal harsonás, Hőna Gusztáv játékának — káprázatos hangszertudásának minden erényét felvonultatta Hidas Frigyes harsonaversenyében. Aligha tévedünk ha kimondjuk: nemzetközi rangú művésze hangszerének, aki egy gyengén sikerült eklektikus kompozícióból is a lényegi mozzanatokat megragadva tudott élményt nyújtani. A debreceni MÁV zenekar és Németh Gyula érzékeny, lelkes partnernek bizonyult, s a fiatal művésszel nagy sikerben osztozhattak.

Kövics Zoltán

Jakubik Tibor
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1961 JUL 27
KÁBEL

KÁBELGYÁRI

Híres emberek

A FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZ

1921

Már gyermekkori rajzai kitűntek azok közül, melyeket tanulótársai készítettek. Szülei eleinte kíváncsian figyelték próbálkozásait, aztán megszokták és biztatták is. A családban nem egyedüli művészalkat. Édesanyja a korábbi években színpadon játszott.

Az általános iskola ötödik osztályába járt, amikor főként távlat és fény-árnyék hatású ceruza- és akvarell-képei sikert arattak a budapesti gyermekrajz kiállításon. Képeit ezután minden évben kiállították. Az általános iskola befejezése után dekoratőr lett, de a munka mellett Nagybányai Nagy Zoltán festőművész-tanár növendékei között módot keresett a továbbtanulásra, s ha áldozatok árán is, de kiérdemelt segítséggel minden évben sikerült bekerülnie a nógrádverőcei nyári művésztelep közösségébe.

— Itt kaptam a kezdés tulajdonképpeni komoly alapját — mondja. — A természetfestés volt az első nagy mesterségbeli élményem. A művészettörténet, a stílustan, festéselmélet és a korábbi kötött tárgyú ábrázolás után, úgy éreztem, hogy megtelik a tüdőm levegővel...

A szinte korlátlanul kitágult látóhatár ihlette a „Hídon" című tempera képét, melyben a természet első ízlelésének intuíciója jut kifejezésre, s amely képéért 17 éves korában nemcsak a zsüri, de a sajtó is megdicsérte.

A siker nem szédítette el. A művészi alkotómunkával igen gyakran együttjáró, szertelenségig menő széttagoltság s az érzékeny differenciáltság mellett is rendszeresen tanult és festett. Nem véletlen, hogy képei a képzőművészeti körök oktatási osztálya által rendezett évenkénti tárlatokon állandóan szerepelnek.

— Sem példaképem, sem irányzatom nincs — vall önmagáról. — Szándékosan függetleníteni próbálom magam minden irányzattól. Bár nem mindig sikerül. Én még útkereső vagyok.

Látásmódja és érzékelése sajátos. Képei modernek és a kívülállónak némileg érthetetlenek is.

— Nem törekszem mindenki megértésére és nem engedem általánosítani magam. Önmagamat akarom adni gondolkodásomban, a téma megfogalmazásában és a képeim kompozíciójában. Tisztelem a festészet régi nagyjait, de próbálom megérteni a saját fiatal generációm módosult kifejezési törekvéseit, eltérő szándékait és ellentmondásait is. Semmi különöset sem tartok magamról. Én egy-

szerűen azt szeretném nyújtani, amit tudok, amihez tehetségem van, s elsősorban magamat szeretném adni. Persze, hogy ez ne csak szándék maradjon, hanem művekben is teljesüljön, hiszen ez nem könnyű dolog. És nem sikerül mindenkinek.

A képzőművészeti kör vezetőjével — aki a beadott képek korrigálója is —, állandó kapcsolatban van.

— Példaképe nincs. És kedvencei?

— Kondor Béla, Országh Lili és Csontvári.

— Csontvárinak a színei fogták meg, vagy kombinatív készsége?

— Minden. A megszállottsága is. Ha hívő lennék, azt mondanám, hiányzik a tizenkét apostol közül...

— Mit tart a festészetről?

— Kerülöm a hobby szót. Nekem ez több. Nem elég látni a dolgokat, érteni is kell. Amit érzek, én ezen a nyelven fejezem ki.

Jakubik Tibornak hívják. A rajzteremben dolgozik, munkáját szereti.

— Ez más, mint a művészet, de szeretem. S az egész munkaterületre jellemző rend és pontosság előnyömre van. Egyértelműsége köt, fegyelmez és biztonságot ad.

Az olajfestéket keménynek mondja. Az akvarellt és a temperát érzi engedelmesnek. Öt képe, melyet az ország képzőművészeti köreinek szegedi kiállítására szánt, zsüri előtt van.

Eddigi eredményei elismeréséül 1967. októberére a képzőművészeti kör egyéni tárlat megrendezésére kérte fel. Egy kisméretű teremben 40—45 képpel készül a bemutatkozásra.

Képeiről és munkájáról így vall: A múltról és a jelenről sokan beszélnek és sokat elmondtak. Én a jövendőmondás misztifikált külszínes pátosza és mellékize nélkül, a holnapot akarom kifejezni. Azt a holnapot, melyet legjobb emberi szándékommal várok, hiszek és sürgetek.

— Pala —

dett. Ezen a területen nagy segítséget adhatna a szakszervezet munkavédelmi aktíva hálózata, amelynek tevékenysége lassan kezd kibontakozni, de még nem mozog azon a színvonalon, hogy hatékony szerepet tölthetne be a dolgozók nevelésében. Fontos lenne, hogy a műhelybizottságok ezt a feladatkört napirendre tűzzék, kiépítenék a munkavédelmi őrhálózatot és tömegmozgalommá fejlesztenék a balesetelhárító tevékenységet.

Schwarz Jenő hangsúlyozta, hogy a törvényes előírások betartásáért és betartatásáért elsősorban a közvetlen gazdasági vezetők felelősek. Számos példát sorolt fel, amelyek mind azt bizonyítják, hogy a művezetők, üzemvezetők nem ellenőrzik eléggé a védőberendezéseket, a munkavédelmi újítások alkalmazását, pedig ilyen hanyagságból kifolyólag voltaképpen a felelősség őket terheli.

Nem fordult még elő, hogy művezető, vagy üzemvezető egy dolgozót munkavédelmi előírások megszegése miatt a munkából felfüggesztett volna.

Azzal, hogy úgy is kevés a munkaerő, inkább eltűrik a [illegible] be nem tartását, pe-

Egy hatalmas állam tudományos és technikai felkészültségét, fejlődését ilyen kis területen teljességre törekedve bemutatni, lehetetlen feladat. A kiállítás inkább ízelítőt, tájékoztatást ad a szovjet népgazdaság exponáltabb területeiről, s olyan témákról, amelyek a világ népeinek, s így hazánk dolgozóinak is állandó érdeklődési körébe tartoznak.

A KIÁLLÍTÁSI tárgyakat felsorolni, tartalomjegyzéket adni, túl nagy feladat lenne. Inkább csak tájékoztatásul: megismerkedhet a látogató a szovjet tudomány és felsőoktatás módszereivel, gyakorlati megoldásával és eredményeivel.

Külön pavilon foglalkozik majd az atomkutatással, az atommagfizikával. A Szovjetunió atomnagyhatalom, de így is fogalmazhatnánk: „békehatalom", mert a Szovjetunióban az atom a békés élet egyik eszköze, az atom, a kommunizmust építő munka alapanyaga, újabb energiaforrása. Az új atomerőművek makettjei, a laserkutatás gyakorlati eredményei, nyilván sok érdeklődőt vonzanak majd a pavilonba.

Minden valószínűség szerint

A Föld és kincs[illegible] alatt a szovjet föld[illegible] len gazdaságába bepillantást. A kő[illegible] tól az ércbányászat[illegible] gazdaságtól a folyamatosságig, mindenből kap kis ízelítőt a látogató a modelleken, makketteken, eredeti kiállítási darabokon, prospektusokon, táblákon, fotomontázsokon keresztül.

Ugyancsak szerepelnek majd a kiállításon a Szovjetunió új energiaforrásai is. Így például, a hordozható atomerőmű makettje, a napházerőmű modellje és működő modellen ismerkedhetnek meg a kiállítás nézői a világ legnagyobb vízierőművének, a „Bratszki" vízierőmű modelljével.

A kiállítás a jubileumi év programjának egyik kimagasló eseménye lesz. A népi demokratikus államok közül Magyarország kapja először ezt a kiállítást, s minden bizonnyal igen sok látogatója akad majd.

A KIÁLLÍTÁS ÉRDEKES LESZ a műszaki-gazdasági szakembereknek, de az általános érdeklődési körű embereknek is, hiszen olyan újdonságokkal találkozhatunk szep-

ÁSNAK A TÁRNOK UTCÁBAN...

Már hetek óta ásnak a Várban a Mátyás-templom melletti Tárnok utca 9—11. szám alatti házban. Egy török korabeli kutat találtak a múzeológusok és ez a kút nem szerepel sehol a Vár alaprajzában. Most kutatnak, hogy merre vezet, hova vezet ez az újonnan feltárt víztároló, illetve a víztárolóhoz kapcsolódó bekötő folyosó. A Budapesti KISZ Bizottság védnökséget vállalt a Várban folyó építkezések és ásatások felett. Így került a Várba, illetve a kútba az üzemfenntartás „Iker" brigádja. Ők járnak fel nagy lelkesedéssel és fáradhatatlanul ásnak. Kívánjuk, hogy munkájuk eredményes legyen.

Wendler Franciska h

van a gyáregységben — ez az első munkahelye — de nyolcórás munkaidővel csak rövid ideje dolgozik.

Szeretem a munkahelyemet

Kérdésünkre elmondja, hogy mint hatórás bevásárló a zománc I-ben dolgozott, és úgy volt, hogy zománcozót nevelnek belőle. Amikor azonban a kötelező orvosi vizsgálatra sor került, kiderült, hogy az egyik szemével gyengén lát, és ezért nem töltheti be ezt a munkakört. Wendel Franciska, mint fiatal lány fejlődni szeretne, ezért felment az igazgatóhoz és megkérte *Lukácsvári Béla* elvtársat, hogy a gyáregység egy másik részlegében tegye lehetővé, hogy szakmát tanuljon.

— Nagyon hálás vagyok a gyáregység vezetőinek, hogy végül ide helyeztek, ahol